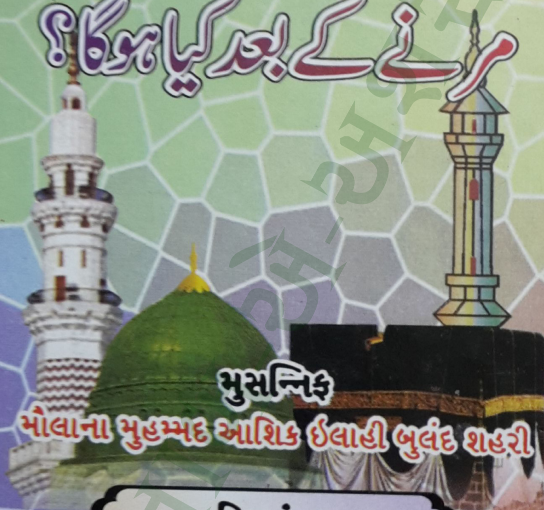
મરનેકે બા'દ ક્યા હોગા?

مرنے کے بعد کیا ہوگا؟

મુસન્નિફ

મૌલાના મુહમ્મદ આશિક ઈલાહી બુલંદ શહરી

-: લિપ્યાંતર :-

(મૌલવી) સુલેમાન મજાદરી

પ્રકાશક

નુરાની કુતુબખાના

મુ.પો. છાપી, તા. વડગામ (બ.કાં.) પીન - ૩૮૫૨૧૦

ફોન નં. : (૦૨૭૩૯) ૨૭૦૧૧૨

યૌમ યફિર્રુલ્ મર્ઉ મિન્ અખીહિ વ ઉમ્મિહી વ
અબીહિ વ સાહિબતિહી વ બનીહિ
જિસ દિન કે ભાગે મર્દ અપને ભાઈસે ઔર અપની
માં ઔર અપને બાપસે ઔર અપની સાથવાલી
ઔર અપને બેટોંસે

મરનેકે બા'દ ક્યા હોગા ?

જિસમેં બરઝખ (કબર), અહલે કબર, દોઝખ, અહલે
દોઝખ, કિયામત, હશ્ર-નશ્ર, હિસાબ-કિતાબ, શફાઅત
ઔર આ'રાફવાલોં કે પૂરે હાલાત કુર્આન ઔર હદીસકી
રોશનીમેં બયાન કિયે ગએ હૈં. આખિરમેં જન્નત ઔર
જન્નતવાલોંકી નેઅમતેં પૂરી તફસીલસે બયાન કી ગઈ હૈં.

મુસન્નિફ
મૌલાના મુહમ્મદ આશિક ઈલાહી બુલંદ શહરી

-: લિપ્યાંતર :-
(મૌલવી) સુલેમાન મજાદરી

-: પ્રકાશક :-
નુરાની કુતુબ ખાના
મુ.પો. છાપી, તા. વડગામ (બ.કાં.)
પીન - ૩૮૫૨૧૦

એક ખાસ ગુઝારિશ

જિસ ચીઝકો વુજૂદ મિલા હૈ ઉસે એક દિન ઝરૂર ફના હોના હૈ, લેકિન ઇન્સાનકે લિયે ફના (મૌત) કે બા'દ એક દૂસરી ઝિન્દગી હૈ જો હમેશા હમેશકી ઝિન્દગી હૈ. યા'ની મૌતકે બા'દ કબરકી ઝિન્દગી જિસે આલમે બરઝખ કહા જાતા હૈ. ફિર કિયામતકા કાઇમ હોના, સૂર ફૂંકા જાના, હશ્ર-નશ્ર, હિસાબ-કિતાબ, જન્નત-દોઝખ, યે સબ મકામાત પેશ આનેવાલે હૈં જિસ્કી સહીહ ખબર હુઝૂર (સ.અ.વ.) ને કિયામત તક આનેવાલે લોગોંકો પહોંચાઇ હૈ.

મગર ઉમ્મતકે બહોત સારે લોગ ઇન ચીઝોંસે અભી તક નાવાકિફ હૈં. હઝરત મૌલાના આશિક ઇલાહી સાહબ બુલંદ શહરીને ઇન ચીઝોંકો કુર્આન ઔર હદીસકી રોશનીમેં ઉર્દૂ ઝબાનમેં એક કિતાબ **મરનેકે બા'દ ક્યા હોગા ?** લિખકર ઉમ્મતકી સહીહ રેહબરી ફરમાઇ હૈ.

મગર ચૂંકે ગુજરાતી જાનનેવાલે હઝરાત ઇસ કિતાબસે ફાઇદા ઉઠાનેસે મેહરૂમ થે, લિહાઝા હમને ઉન્કી ઝરૂરતકો સામને રખતે હુએ ગુજરાતી લિપીમેં **મરનેકે બા'દ ક્યા હોગા ?** શાએઅ કી હૈ જો આપકે હાથોંમેં હૈ, ઇસ લિયે ઇસ કિતાબસે ઝિયાદહસે ઝિયાદહ ફાઇદા ઉઠાએં. ઔર કબર ઔર જહન્નમકે અઝાબોંસે બચનેકી જો તરકીબેં બતાઇ ગઇ હૈં ઉન પર અમલ કરેં ઔર દૂસરોંકો ભી ઇસ રાહ પર લાનેકી કોશિશ કરેં, ઔર જન્નતવાલે આ'માલ અપની ઝિન્દગીમેં પૈદા કરનેકી ફિકર કરેં.

(મૌલવી) સુલેમાન મજાદરી

ફેહરિસ્ત

મઝમૂન	સફા

બરઝખકે હાલાત

મઝમૂન	સફ્ફા

મઝમૂન	સફ્ા

દોઝખકે હાલાત

મઝમૂન	સફા

મઝમૂન	સફા

મઝમૂન	સફ્ા

મૈદાને હશ્ર

મઝમૂન	સફા

મઝમૂન	સફા

મઝમૂન	સફા

મઝમૂન	સફા

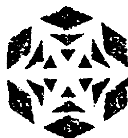
મઝમૂન	સફા

ખુદાકી જન્નત

મઝમૂન	સફા

મઝમૂન	સફા

મઝમૂન	સફા

બરઝખકે હાલાત

જિસમેં મૌતકે વકત ઔર મૌતકે બા'દ યા'ની બરઝખકે ઝમાનેકે હાલાત, મો'મિનકા કબરમેં એ'ઝાઝ ઔર કુફ્ફારકી ઝિલ્લત ઔર અઝાબ વગૈરહકી તફસીલાત બયાન કી ગઈ હૈં

મુસન્નિફ

મૌલાના આશિક ઈલાહી બુલંદ શહરી

લિપ્યાંતર

(મૌલવી) સુલેમાન મજાદરી

પ્રકાશક

નુરાની કુતુબખાના

મુ.પો. છાપી, તા. વડગામ (બ.કાં.)

પીન - ૩૮૫ ૨૧૦

અપની બાત

بِسۡمِ اللّٰهِ الرَّحۡمٰنِ الرَّحِيۡمِ

બિસ્મિલ્લા હિર્રહ્‌મા નિર્રહીમ

اَلۡحَمۡدُ لِلّٰهِ رَبِّ الۡعٰلَمِیۡنَ وَالصَّلٰوۃُ عَلٰی خَیۡرِ خَلۡقِهٖ سَیِّدِنَا
مُحَمَّدٍ سَیِّدِ الۡمُرۡسَلِیۡنَ وَعَلٰی اٰلِهٖ وَصَحۡبِهٖ هُدَاةِ الدِّیۡنِ
الۡمَتِیۡنِ وَمَنۡ تَبِعَهُمۡ بِاِحۡسَانٍ اِلٰی یَوۡمِ الدِّیۡنِ

અલ્હમ્દુ લિલ્લાહિ રબ્બિલ્આલમીન વસ્સલાતુ વસ્સલામુ અલા ખૈરિ ખલ્કિહી સય્યિદિના મુહમ્મદિન્ સય્યિદિલ્ મુર્સલીન વ અલા આલિહી 'વ સહ્‌બિહી હુદાતિદીનિલ્ મતીનિ વ મન્ તબિઅહુમ્ બિએહ્‌સાનિન્ ઈલા યૌમિદ્દીન.

હઝરત મુહમ્મદ (સ.અ.વ.) કી હદીસોંકો પળ્હનેસે સાફ મા'લૂમ હોતા હૈ કે મરનેવાલેકો દેખનેમેં હમ ભલે હી મુરદા સમઝતે હૈં, લેકિન સચ તો યે હૈ કે વો ઝિન્દા હોતા હૈ. યે દૂસરી બાત હૈ કે ઉસકી ઝિંદગી હમારી ઈસ ઝિંદગીસે બિલ્કુલ અલગ હોતી હૈ.

પ્યારે નબી (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા હૈ કે મુરદેકી હડ્ડી તોડના એસા હી હૈ, જૈસે ઝિન્દગીમેં ઉસકી હડ્ડી તોળી જાએ. એક બાર પ્યારે નબી (સ.અ.વ.) હઝરત અમ્ર બિન હઝમ (રદિ.) કો એક કબરસે તકિયા લગાએ હુએ બૈઠે દેખા, તો ફરમાયા કે ઈસ કબરવાલેકો તક્લીફ ન દો. (મિશ્કાત)

જબ ઈન્સાન મર જાતા હૈ, તો ઈસ દુનિયાસે નિકલકર બરઝખકી દુનિયામેં ચલા જાતા હૈ, ચાહે અભી ઉસે કબરમેં ભી ન

રખ્ખા જાએ યા આગમેં ભી ન જલાયા જાએ. ઉસમેં સમઝ હોતી હૈ. અલ્લાહ કે રસૂલ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે જબ મુરદા (ચારપાઈ વગૈરહ) પર રખ દિયા જાતા હૈ ઔર ઉસકે બા'દ કબ્રસ્તાન લે જાને કે લિયે લોગ ઉસે ઉઠાતે હૈં તો અગર વો નેક થા તો કેહતા હૈ કે મુઝે જલ્દ લે ચલો ઔર અગર વો નેક ન થા તો ઘરવાલોં સે કેહતા હૈ કે હાય મેરી બરબાદી!

મુઝે કહાં લે જાતે હો? (ફિર ફરમાયા) કે ઈન્સાનકે સિવા હર ચીઝ ઉસકી આવાઝ સુનતી હૈ. અગર ઈન્સાન ઉસકી આવાઝ સુન લે તો ઝરૂર બેહોશ હો જાએ.

મૌતકે બા'દસે કિયામત કાઈમ હોને તક હર આદમી પર જો ઝમાના ગુઝરતા હૈ, ઉસકો બરઝખ કહા જાતા હૈ, બરઝખકા મતલબ હૈ પરદા ઔર આળ. ચૂં કે યે ઝમાના દુનિયા ઔર આખિરતકે દરમિયાન એક આળ હોતા હૈ, ઈસ લિયે ઉસે બરઝખ કેહતે હૈં.

ચૂંકે આમ ઈન્સાન અપને મુરદેકો દફન કિયા કરતે હૈં, ઈસ લિયે હદીસોંમેં બરઝખકે આરામ યા અઝાબકે બારેમેં કબર હી કે લફઝ આતે હૈં. ઈસકા યે મતલબ નહીં કે જિન ઈન્સાનોંકો આગમેં જલા દિયા જાતા હૈ યા પાનીમેં બહા દિયે જાતે હૈં, વો બરઝખમેં ઝિન્દા નહીં રેહતે. સચ તો યે હૈ કે અઝાબ ઔર સવાબકા તઅલ્લુક રૂહસે હૈ ઔર યે બાત ભી યાદ રહે કે અલ્લાહ તઆલા ઝર્રોંકો ભી જમા' કરકે અઝાબ ઔર સવાબ દેનેકી તાકત રખતા હૈ. હદીસ શરીફમેં આયા હૈ કે (પેહલે ઝમાનેમેં) એક આદમીને બહોત ઝિયાદા ગુનાહ કિયે. જબ વો મરને લગા તો ઉસને અપને બેટોંકો વસિય્યત કી કે જબ મૈં મર જાઉં, તો મુઝે જલા દેના ઔર મેરી રાખકો આધી ઝમીનમેં બિખેર દેના ઔર આધી સમંદરમેં બહા દેના. યે વસિય્યત

કરકે ઉસને કહા કે અગર ખુદા મુઝપર કાદિર હો ગયા ઔર ઉસને ઈસકે બાવજૂદ ભી મુઝે ઝિન્દા કર લિયા તો મુઝે ઝરૂર હી ઝબરદસ્ત અઝાબ દેગા જો (મેરે અલાવા) સારી દુનિયામેં ઔર કિસીકો ન દેગા. જબ વો મર ગયા તો ઉસકે બેટોંને ઐસા હી કિયા, જૈસા કે ઉસને વસિય્યત કી થી, ફિર અલ્લાહ તઆલા જલ્લ શાનુહૂને સમંદરકો હુક્મ દિયા કે ઈસ આદમી કે જિસમકે સારે ઝર્રોંકો જમા' કર દો. સમંદરને અપને અંદરકે સારે ઝર્રોંકો જમા' કર દિયા ઔર ઈસી તરહ ઝમીનકો ભી હુક્મ દિયા. ઉસને ભી ઉસ આદમીકે જિસમકે સારે ઝર્રોંકો જમા' કર દિયા. સારે ઝર્રે જમા' ફરમાકર અલ્લાહ તઆલાને ઉસે ઝિન્દા ફરમા દિયા. ફિર ઉસસે ફરમાયા કે તૂને ઐસી વસિય્યત ક્યૂં કી ? ઉસને અર્ઝ કિયા, અય મેરે પાલનહાર ! તેરે ડરસે મૈંને ઐસા કિયા ઔર આપ ખૂબ જાનતે હૈં. ઈસપર અલ્લાહ તઆલાને ઉસે બખ્શ દિયા.

હદીસ શરીફકી રિવાયતોંસે યે ભી મા'લૂમ હોતા હૈ કે મો'મિન બન્દે બરઝખમેં એક દૂસરેસે મુલાકાત ભી કરતે હૈં ઔર ઈસ દુનિયાસે જાનેવાલેસે યે ભી પૂછતે હૈં કે ફલાંકા ક્યા હાલ હૈ ઔર કિસ હાલતમેં હૈ.

હઝરત સઈદ બિન ઝુબૈર (રહ.) ફરમાતે થે કે જબ મરનેવાલા મર જાતા હૈ તો બરઝખમેં ઉસકી ઔલાદ ઉસકા ઈસ તરહ ઈસ્તિકબાલ કરતી હૈ જૈસે દુનિયામેં કિસી બાહિરસે આનેવાલેકા ઈસ્તિકબાલ કિયા જાતા હૈ. ઔર હઝરત સાબિત બનાની (રહ.) ફરમાતે થે કે જબ મરનેવાલા મર જાતા હૈ તો બરઝખકી દુનિયામેં ઉસકે રિશ્તેદાર-નાતેદાર, જો પેહલે મર ચુકે હૈં, ઉસે ઘેર લેતે હૈં ઔર આપસમેં મિલકર ઉસ ખુશીસે ભી ઝિયાદા ખુશ હોતે હૈં જો દુનિયામેં કિસી

બાહિરસે આનેવાલેસે મિલકર હોતી હૈ.

હઝરત કૈસ બિન કબીસા (રદિ.) ફરમાતે હૈં કે અલ્લાહકે રસૂલ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે જો આદમી ઈમાનવાલા નહીં હોતા, ઉસે મુરદોંસે બાત-ચીત કરનેકી ઈજાઝત નહીં દી જાતી. કિસીને અર્ઝ કિયા, અય અલ્લાહકે રસૂલ ! ક્યા મુરદે બાત-ચીત ભી કરતે હૈં? ફરમાયા, હાં એક દૂસરેસે મુલાકાત ભી કરતે હૈં.

હઝરત આઈશા (રદિ.) ફરમાતી હૈં કે અલ્લાહકે રસૂલ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે જો આદમી અપને (મુસલમાન) ભાઈકી (કબરકી) ઝિયારત કરતા હૈ ઔર ઉનકે પાસ બૈઠતા હૈ, તો વો કબરવાલા ઉસકે સલામકા જવાબ દેતા હૈ ઔર ઉસસે માનૂસ હોતા હૈ, યહાં તક કે ઝિયારત કરનેવાલા ઉઠકર ચલા જાતા હૈ.

હઝરત ઉમ્મે બિશ્ર (રદિ.) ફરમાતી હૈં કે અલ્લાહકે રસૂલ (સ.અ.વ.) સે મૈંને અર્ઝ કિયા કે અય અલ્લાહકે રસૂલ (સ.અ.વ.)! ક્યા મુરદે આપસમેં એક દૂસરેકો પેહચાનતે હૈં ? આપને ફરમાયા, તેરા ભલા હો ! રૂહે મુતમઈન્ના (વો રૂહ જિસે ઇત્મીનાન હાસિલ હો) જન્નતમેં હરે પરિન્દોંકી શક્લમેં હોતી હૈં. (અબ તૂ ખુદ સમઝ લે) કે પરિન્દે અગર આપસમેં એક દૂસરેકો પેહચાનતે હૈં તો રૂહેં ભી આપસમેં એક દૂસરેકો પેહચાનતી હૈં.

હઝરત અબૂ સઈદ ખુદરી (રદિ.) રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમને ફરમાયા કે જો આદમી કુર્આન મજીદ પઢના શુરૂ' કરે ઔર પૂરા કિયે બગૈર હી મર જાએ તો કબરમેં એક ફરિશ્તા ઉસે કુર્આન શરીફ પઢાતા હૈ, ચુનાંચે વો અલ્લાહસે ઇસ હાલમેં મુલાકાત કરેગા કે ઉસે પૂરા કુર્આન મજીદ હિફ્ઝ (યાદ) હોગા.

જો લોગ ભલે કામોંમેં ઝિન્દગી બિતાતે (ગુઝરાતે) હૈં ઔર વો મરનેકે બા'દકી ઝિન્દગીકા યકીન રખતે હૈં, ઈસ દુનિયામેં ગુઝારતે ઉનકા દિલ નહીં લગતા ઔર મૌતકો યહાંકી ઝિન્દગીકે મુકાબલેમેં તરજીહ (બળ્હાવા) દેતે હૈં. ઔર જો લોગ યહાંકી ઝિન્દગીકો બુરાઈયોંમેં ગુઝારતે હૈં, વો મૌતસે ઘભરાતે હૈં. સુલૈમાન બિન અબ્દુલ મલિક ને અબૂ હાઝિમ (રહ.) સે પૂછા કે યે બતાઈયે કે હમ મૌતસે ક્યૂં ઘભરાતે હૈં? ઉન્હોંને ફરમાયા, ઈસલિયે ઘભરાતે હો કે તુમને દુનિયાકો આબાદ ઔર આખિરતકો બરબાદ કિયા હૈ, ઈસલિયે આબાદીસે વીરાનેમેં જાના પસંદ નહીં કરતે. સુલેમાનને કહા, સહીહ હૈ, આપ સચ કેહતે હૈં.

જિસ આદમીકો કબરકી ઝિન્દગીકા યકીન હો ઔર અપને અચ્છે કામોંકે બદલે વહાં અચ્છે હાલમેં રેહનેકી ઉમ્મીદ હો ઔર યે સમઝતા હો કે ઈસ દુનિયાકે દોસ્ત-સાથી-રિશ્તેદારોંકો છોળકર ચલા જાઉંગા તો બરઝખમેં રિશ્તેદાર ઔર જાન-પેહચાનવાલે મિલ જાએંગે તો ફિર મૌતસે ક્યૂં ઘભરાએં ઔર ઈસ ઝિન્દગીકો બરઝખકી ઝિન્દગી પર કયૂં તરજીહ દેં? અલ્લાહકે રસૂલ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા-

યુહિબ્બુલ્ ઈન્સાનુલ્હયાત વલ્મૌતુ ખૈરૂલ્ લિનફ્સિહી

તર્જુમા :- 'ઈન્સાન ઝિન્દગીકો પ્યારા રખતા હૈ, હાલાંકે મૌત ઉસકે લિયે બેહતર હૈ (શર્ત યે કે વો ઈમાનવાલા હો ઔર ઉસકે કામ અચ્છે હોં.)'

કુછ રિવાયતોંમેં યે ભી હૈ કે પ્યારે નબી (સ.અ.વ.) ને મૌતકો મો'મિનકા તોહફા બતાયા હૈ ઔર યે ભી ફરમાયા કે ઈન્સાન મૌતકો નાપસંદીદા સમઝતા હૈ, હાલાંકે મૌત ફિતનોંસે બેહતર હૈ કે જિતની જલ્દી મૌત આ જાએગી, ઉતની હી જલ્દી દુનિયાકે ફિત્નોંસે બચ

જાએગા.

હઝરત અનસ (રદિ.) ફરમાતે હૈં કે અલ્લાહકે રસૂલ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે ઈન્સાનકે દુનિયાસે ઈન્તિકાલ કરનેકી મિસાલ ઐસી હૈ, જૈસે બચ્ચા માંકે પેટકી તંગી ઔર અંધેરેસે નિકલકર દુનિયાકે આરામ ઔર રાહતમેં આ જાતા હૈ. મતલબ યે કે મો'મિનકે લિયે મૌત બળી અચ્છી ચીઝ હૈ, બ શર્ત કે નેક અમલ કરનેવાલા હો ઔર ઉસને અપને ઔર અલ્લાહકે દરમિયાન મા'મલા ઠીક રખ્ખા હો. જો બન્દે નેક કામોંમેં ઝિન્દગી ગુઝારતે હૈં, વો મૌતકો ઈસ ઝિન્દગી પર તરજીહ (બળ્હાવા) દેતે હૈં ઔર યહાંકી મુસીબતોં ઔર પરેશાનિયોંસે નિકલકર જલ્દસે જલ્દ અમ્ન ઔર અમાન ઔર રાહત ઔર ચૈનવાલી હમેશાકી ઝિન્દગીમેં જાના ચાહતે હૈં.

હઝરત અબૂહુરૈરહ (રદિ.) ને એક બાર કિસીસે પૂછા કે કહાં જા રહે હો? ઉન્હોંને જવાબ દિયા કે બાઝારકા ઈરાદા હૈ. ફરમાયા, હો સકે તો મેરે લિયે મૌત ખરીદતે લાના. મતલબ યે થા કે હમેં ઈસ દુનિયામેં રેહના પસંદ નહીં હૈ. અગર કીમતસે ભી મૌત મિલે તો ખરીદ લેં.

હઝરત ખાલિદ બિન મઅદાન (રદિ.) ફરમાતે થે કે અગર કોઇ આદમી યે કહે કે જો આદમી સબસે પેહલે ફલાં ચીઝ છૂ લે તો વો ઉસી વક્ત મર જાએગા, તો મુઝસે પેહલે કોઇ ભી ઉસ ચીઝકો છૂ નહીં સકતા. હાં, અગર મુઝસે ઝિયાદા કોઇ દૌળ સકતા હો ઔર મુઝસે પેહલે પહોંચ જાએ તો ઔર બાત હૈ.

શુરૂ'કી ઇન બાતોંકે બા'દ અબ બરઝખકે હાલાત લિખના શુરૂ' કરતે હૈં.

અહવાલે બરઝખ

મો'મિનકા રૂત્બા, મૌતકે વક્ત ઔર મૌતકે બા'દ

હઝરત બરાઅ બિન આઝિબ (રદિ.) રિવાયત ફરમાતે હૈં કે એક દિન હમ અલ્લાહકે રસૂલ (સ.અ.વ.) કે સાથ એક અન્સારીકે જનાઝેમેં કબ્રસ્તાન ગએ. જબ કબર તક પહોંચે તો દેખા કે અભી કબર નહીં બનાઇ જા સકી હૈ, ઈસ વજહસે નબી (સ.અ.વ.) બૈઠ ગએ ઔર હમ ભી આપકે આસપાસ (અદબકે સાથ) ઈસ તરહ બૈઠ ગએ કે જૈસે હમારે સરોંપર પરિંદે બૈઠેં હૈં. (યા'ની જિસ તરહ ખામોશ દમ બખુદ હોકર બૈઠ ગયે જૈસાકે હમમેં હરકત હી નહીં રહી. પરિન્દા ગૈર મુતહર્રિક ચીઝ પર બૈઠતા હૈ. સહાબા (રદિ.) કી હાલત હદીસ પાક સુનનેકે વકત ઐસી હી હોતી થી.).

અલ્લાહકે રસૂલ (સ.અ.વ.) કે મુબારક હાથમેં એક લકળી થી, જિસસે ઝમીન કુરેદ રહે થે (જૈસે કોઇ દુ:ખી આદમી કિયા કરતા હૈ.) આપને મુબારક સર ઉઠાકર ફરમાયા કે કબરકે અઝાબસે પનાહ માંગો. દો યા તીન બાર યેહી ફરમાયા, ફિર ફરમાયા કે બેશક જબ મો'મિન બંદા દુનિયાસે જાને ઔર આખિરતકા રૂખ કરનેકો હોતા હૈ, તો ઉસકી તરફ આસમાનસે ફરિશ્તે આતે હૈં, જિનકે સફેદ ચેહરે સૂરજકી તરહ રોશન હોતે હૈં. ઉનકે સાથ જન્નતી કફન હોતા હૈ ઔર જન્નતકી ખુશ્બૂ હોતી હૈ. યે ફરિશ્તે ઈતને હોતે હૈં કે જહાં તક

ઉસકી નઝર પહોંચે, વહાં તક બૈઠ જાતે હૈં. ફિર (હઝરત) મલેકુલ મૌત (મૌતકા ફરિશ્તા) અલૈહિસ્સલામ તશ્રીફ લાતે હૈં, યહાં તક કે ઉસકે પાસ બૈઠ જાતે હૈં ઔર ફરમાતે હૈં કે અય પાક રૂહ ! અલ્લાહકી મગ્ફિરત ઔર ઉસકી રઝામંદીકી તરફ નિકલકર ચલ. ચુનાંચે ઉસકી રૂહ ઇસ તરહ આસાનીસે નિકલ આતી હૈ જૈસે મશકીઝા (છોટી મશક) મેંસે (પાનીકા) કતરા બેહતા હુવા બાહિર આ જાતા હૈ. તો ઉસે હઝરત મલેકુલ મૌત અલૈહિસ્સલામ લે લેતે હૈં. ઉનકે હાથમેં લેતે હી દૂસરે ફરિશ્તે (જો દૂર તક બૈઠે હોતે હૈં) પલ ભર ભી ઉનકે હાથમેં નહીં છોળતે, યહાં તક કે ઉસે લેકર ઉસી કફન ઔર ખુશ્બૂમેં રખકર આસમાનકી તરફ ચલ દેતે હૈં. ઇસ ખુશ્બૂકે બારેમેં ઇર્શાદ ફરમાયા કે ઝમીન પર જો કભી અચ્છીસે અચ્છી ખુશ્બૂ મુશ્કકી પાઇ ગઇ હૈ, ઉસ જૈસી વો ખુશ્બૂ હોતી હૈ.

ફિર ફરમાયા કે ઉસ રૂહકો લેકર ફરિશ્તે (આસમાનકી તરફ) ચળ્હને લગતે હૈં ઔર ફરિશ્તેકી જિસ જમાઅત (ટોળી) પર ભી ઇનકા ગુઝર હોતા હૈ, વો કેહતે હૈં કે યે કૌન પાક રૂહ હૈ, વો ઉસકા અચ્છેસે અચ્છા નામ લેકર જવાબ દેતે હૈં, જિસસે દુનિયામેં બુલાયા જાતા થા કે ફલાંકા બેટા ફલાં હૈ. ઇસી તરહ પેહલે આસમાન તક પહોંચતે હૈં ઔર આસમાનકા દરવાઝા ખોલતે હૈં. ચુનાંચે દરવાઝા ખોલ દિયા જાતા હૈ ઔર વો ઇસ રૂહકો લેકર ઉપર ચલે જાતે હૈં, યહાં તક કે સાતવેં આસમાન પર પહોંચ જાતે હૈં, હર આસમાનકે કરીબી ફરિશ્તે દૂસરે આસમાન તક ઉસે વિદા' કરતે હૈં. જબ સાતવેં આસમાન તક પહોંચ જાતે હૈં તો અલ્લાહ તઆલા ફરમાતે હૈં કે મેરે બન્દેકો 'ઇલ્લીયીનકી કિતાબ' (નેકોંકે દફતર) મેં રખ દો ઔર ઉસે ઝમીન પર વાપસ લે જાઓ, ક્યૂંકે મૈંને ઇન્સાનકો ઝમીન હી સે પૈદા

કિયા હૈ, ઔર ઉસીમેં ઉસકો લૌટા દૂંગા ઔર ઉસીસે ઉનકો દોબારા નિકાલ લૂંગા. ચુનાંચે ઉસકી રૂહ ઉસકે જિસમમેં વાપસ કર દી જાતી હૈ. ઈસકે બા'દ દો ફરિશ્તે ઉસકે પાસ આતે હૈં, જો આકર ઉસે બિઠાતે હૈં ઔર ઉસસે સવાલ કરતે હૈં કે તેરા રબ કૌન હૈ? વો જવાબ દેતા હૈ, મેરા રબ અલ્લાહ હૈ. ફિર ઉસસે પૂછતે હૈં કે તેરા દીન ક્યા હૈ? વો જવાબ દેતા હૈ, મેરા દીન ઈસ્લામ હૈ. ફિર ઉસસે પૂછતે હૈં કે વો કૌન સાહબ હૈં, જો તુમ્હારે અંદર ભેજે ગએ ? વો કેહતા હૈ કે વો અલ્લાહકે રસૂલ (સ.અ.વ.) હૈં. ફિર ઉસસે દર્યાફત (મા'લૂમ) કરતે હૈં કે તેરા અમલ ક્યા હૈ? વો કેહતા હૈ કે મૈંને અલ્લાહકી કિતાબ પઢી, સો ઉસપર ઈમાન લાયા ઔર ઉસકી તસદીક કી. ઈસકે બા'દ એક મુનાદી (આવાઝ દેનેવાલા) આસમાનસે આવાઝ દેતા હૈ (જો અલ્લાહકા મુનાદી હોતા હૈ) કે મેરે બન્દેને સચ કહા, સો ઉસકે લિયે જન્નતકે બિછૌને બિછા દો ઔર ઉસકો જન્નતકે કપડે પેહના દો ઔર ઉસકે લિયે જન્નતકી તરફ દરવાઝા ખોલ દો, ચુનાંચે જન્નતકા દરવાઝા ખોલ દિયા જાતા હૈ, જિસકે ઝરીએ જન્નતકા આરામ ઔર ખુશ્બૂ અંદર આતી રેહતી હૈ ઔર ઉસકી કબર ઈતની ફૈલા દી જાતી હૈ કે જહાંતક ઉસકી નઝર પહોંચે.

ઈસકે બા'દ બહોત હી ખૂબસૂરત ચેહરેવાલા, બેહતરીન કપડોંવાલા, (ઔર) પાક ખુશ્બૂવાલા એક આદમી ઉસકે પાસ આકર કેહતા હૈ કે ખુશીકી ચીઝોંકી ખુશખબરી સુન લે. યે તેરા વો દીન હૈ જિસકા તુમસે વા'દા કિયા જાતા થા, વો કેહતા હૈ તુમ કૌન હો ? તુમ્હારા ચેહરા હકીકતમેં ચેહરા કેહનેકે કાબિલ હૈ ઔર ઈસ કાબિલ હૈ કે અચ્છી ખબર લાએ, વો કેહતા હૈ કે મૈં તેરા ભલા અમલ હૂં.

ઈસકે બા'દ વો (ખુશીમેં) કેહતા હૈ કે અય રબ! કિયામત કાઈમ ફરમા. અય રબ! કિયામત ફરમા, તાકે મૈં બાલ બચ્ચોં ઔર માલમેં પહોંચ જાઉં). (ઈસસે મુરાદ જન્નતકી હૂરેં ઔર જન્નતકી નેઅમતેં મુરાદ હૈં.).

કાફિરકી ઝિલ્લત

ઔર બિલા શુબહ જબ કાફિર બંદા દુનિયાસે જાને ઔર આખિરતકા રૂખ કરનેકો હોતા હૈ તો સિયાહ (કાલે) ચેહરોંવાલે ફરિશ્તે આસમાનસે ઉસકે પાસ આતે હૈં, જિનકે સાથ ટાટ હોતે હૈં ઔર ઉસકે પાસ ઈતની દૂર તક બૈઠ જાતે હૈં જહાં તક ઉસકી નઝર પહોંચતી હૈ. ફિર મલેકુલમૌત તશ્રીફ લાતે હૈં, યહાં તક કે ઉસકે સરકે પાસ બૈઠ જાતે હૈં, ફિર કેહતે હૈં કે અય ખબીસ જાન, અલ્લાહકી નારાઝીકી તરફ નિકલ. મલેકુલમૌતકા યે હુક્મ સુનકર રૂહ ઉસકે જિસમમેં ઈધર ઉધર ભાગતી ફિરતી હૈ, ઈસલિયે મલેકુલમૌત ઉસકી રૂહકો જિસમસે ઈસ તરહ નિકાલતે હૈં કે જૈસે બોટિયાં ભૂનનેકી સીખ ભીગે હુએ ઊનસે સાફ કી જાતી હૈ (યા'ની કાફિરકી રૂહકો જિસ્મસે ઝબરદસતી ઈસ તરહ નિકાલતે હૈં જૈસે ભીગા હુવા ઊન કાંટેદાર સીખ પર લિપટા હુવા હો ઔર ઉસકો ઝોરસે ખીંચા જાએ) ફિર ઉસકી રૂહકો મલેકુલમૌત (અપને હાથમેં) લે લેતે હૈં ઔર ઉનકે હાથમેં લેતે હી દૂસરે ફરિશ્તે પલ ઝપકનેકે બરાબર ભી ઉનકે પાસ નહીં છોળતે, યહાંતકકે ફૌરન ઉસે લેકર ઉસકો ટાટોંમેં લપેટ દેતે હૈં (જો ઉનકે પાસ હોતે હૈં) ઔર ઉન ટાટોંમેં ઐસી બદબૂ આતી હૈ જૈસી કભી કિસી બહોત ઝિયાદા સળી હુઈ મુરદા લાશસે ઝમીન પર

બદબૂ ફૂટી હો. વો ફરિશ્તે ઉસે લેકર આસમાનકી તરફ ચળ્હતે હૈં. ઔર ફરિશ્તોંકે જિસ ગિરોહ પર ભી પહોંચતે હૈં, વો કેહતે હૈં કે યે કૌન ખબીસ રૂહ હૈ? વો ઉસકા બુરે સે બૂરા વો નામ લેકર કેહતે હૈં, જિસસે વો દુનિયામેં બુલાયા જાતા થા કે ફલાંકા બેટા ફલાં હૈ, યહાંતકકે વો ઉસે લેકર પેહલે આસમાન તક પહોંચતે હૈં ઔર દરવાઝા ખુલવાના ચાહતે હૈં, મગર ઉસકે લિયે દરવાઝા નહીં ખોલા જાતા હૈ, જૈસા કે અલ્લાહ જલ્લ શાનુહૂ ને ફરમાયા હૈ -

તર્જુમા :- ઉનકે લિયે આસમાનકે દરવાઝે ન ખોલે જાએંગે, ઔર ન વો કભી જન્નતમેં દાખિલ હોંગે, જબ તક ઊંટ સુઇકે નાકેમેં ન ચલા જાએ (ઊંટ સુઇકે નાકેમેં જા નહીં સકતા ઇસલિયે વો ભી જન્નતમેં નહીં જા સકતે.) (સૂરએ અઅ્રાફ)

ફિર અલ્લાહ તઆલા ફરમાતે હૈં કે ઇસકો સિજ્જીનકી કિતાબ (બુરેં આ'માલ નામેંકે દફતર) મેં લિખ દો, જો સબસે નીચી ઝમીનમેં હૈ. ચુનાંચે ઉસકી રૂહ (વહાંસે) ફેંક દી જાતી હૈ. ફિર હુઝૂર (સ.અ.વ.) ને યે આયત પળ્હી-

તર્જુમા :- 'ઔર જો આદમી અલ્લાહ તઆલાકે સાથ શિર્ક કરતા હૈ, ગોયા વો આસમાનસે ગિર પળા, ફિર ચિળિયોંને ઉસકી બોટિયાં નોચ લીં, યા હવાને ઉસકો બહોત દૂરકી જગહમેં લે જાકર ફેંક દિયા.' (સૂરએ હજ)

ફિર ઉસકી રૂહ ઉસકે જિસમમેં લૌટા દી જાતી હૈ ઔર ઉસકે પાસ દો ફરિશ્તે આતે હૈં ઔર ઉસે બિઠાકર પૂછતે હૈં કે તેરા રબ કૌન હૈ? વો કેહતા હૈ, હાય ! હાય ! મુઝે પતા નહીં. ફિર ઉસસે પૂછતે હૈં કે તેરા દીન ક્યા હૈ ? વો કેહતા હૈ, હાય ! હાય ! મુઝે પતા નહીં. ફિર ઉસસે પૂછતે હૈં કે યે આદમી કૌન હૈ, જો તુમ્હારે અંદર

ભેજે ગએ? વો કેહતા હૈ, હાય ! હાય ! મુઝે પતા નહીં. જબ યે સવાલ ઔર જવાબ હો ચુકતે હૈં તો અસમાનસે એક મુનાદી આવાઝ દેતા હૈ કે ઇસને ઝૂઠ કહા. (યા'ની ઉસકો અપને રબકી ખબર હૈ લેકિન યે ઉસકો માનતા ન થા. ઔર જિસ દીન પર થા ઉસ્કા ભી ઇલ્મ હૈ ઔર નબી (સ.અ.વ.) કી નબુવ્વતકા ભી ઇલ્મ હૈ લેકિન અઝાબસે બચનેકે લિયે અપનેકો નાદાન ઝાહિર કર રહા હૈ.) ઇસકે નીચે આગ બિછા દો ઔર ઇસકે લિયે દોઝખકા દરવાઝા ખોલ દો. ચુનાંચે દોઝખકા દરવાઝા ખોલ દિયા જાતા હૈ ઔર દોઝખકી ગરમી ઔર ગરમ લૂ આતી રેહતી હૈ ઔર કબર ઉસપર તંગ કર દી જાતી હૈ, યહાં તક કે ઉસકી પસલિયાં ભિંચકર આપસમેં ઇધર કી ઉધર ચલી જાતી હૈં ઔર ઉસકે પાસ એક આદમી આતા હૈ જો બદસૂરત ઔર બુરે કપડે પેહને હુએ હોતા હૈ. ઉસકે જિસમસે બુરી બદબૂ આતી હૈ. વો આદમી ઉસસે કેહતા હૈ કે મુસીબતકી ખબર સુન લે. યે વો દિન હૈ જિસકા તુઝસે વાઅદા કિયા જાતા થા. વો કેહતા હૈ, તૂ કૌન હૈ ? વાકઇ, તેરી શક્લ ઐસી હૈ કે તૂ બુરી ખબર સુનાએ. વો કેહતા કે મૈં તેરા બુરા અમલ હૂં. યે સુનકર વો (ઇસ ડરસે કે મૈં કિયામતમેં યહાંસે ઝિયાદા અઝાબમેં ગિરફતાર હૂંગા.) યૂં કેહતા હૈ કે અય રબ ! કિયામત કાઇમ ન કર.

એક રિવાયતમેં હૈ કે જબ મો'મિનકી રૂહ નિકલતી હૈ તો આસમાન ઔર ઝમીનકે બીચકા હર ફરિશ્તા ઔર વો સબ ફરિશ્તે જો આસમાનમેં હૈં, સબકે સબ ઉસપર રહમત ભેજતે હૈ. ઔર ઉસ્કે લિયે આસમાનકે દરવાઝે ખોલ દિયે જાતે હૈં ઔર હર દરવાઝેવાલે ફરિશ્તે અલ્લાહસે દુઆ કરતે હૈં કે ઉસકી રૂહકો હમારી તરફસે લેકર ચઢાયા જાએ. ઔર કાફિરકે બારેમેં ફરમાયાકે ઉસ્કી જાન રગોં

સમેત નિકાલી જાતી હૈ ઔર આસમાન ઔર ઝમીનકે દરમ્યાનકા હર ફરિશ્તા ઔર વો સબ ફરિશ્તે જો આસમાનમેં હૈં સબકે સબ ઉસપર લા'નત ભેજતે હૈં ઔર ઉસકે લિયે આસમાનકે દરવાઝે બંદ કર દિયે જાતે હૈં ઔર હર દરવાઝેવાલે અલ્લાહસે દુઆ કરતે હૈં કે ઉસકી રૂહકો હમારી તરફસે લેકર ન ચળહાયા જાએ.

મો'મિનકા કબરમેં નમાઝકા ધ્યાન

હઝરત જાબિર (રદિ.) ફરમાતે હૈં કે અલ્લાહકે રસૂલ (સ.અ.વ.) ને ઈર્શાદ ફરમાયા કે જબ મો'મિનકો કબરમેં દાખિલ કર દિયા જાતા હૈ તો ઉસકો ઐસા મા'લૂમ હોતા હૈ, જૈસે સૂરજ છુપ રહા હો, તો જબ ઉસકી રૂહ લૌટાઇ જાતી હૈ, તો આંખેં મલતા હુવા ઉઠકર બૈઠતા હૈ ઔર (ફરિશ્તોંસે) કેહતા હૈ કે મુઝે છોળ દો, મૈં નમાઝ પળહતા હૂં.

મુલ્લા અલી કારી (રહ.) લિખતે હૈં કે ગોયા વો ઉસ વક્ત અપને આપકો દુનિયા હી મેં સમઝતા હૈ કે સવાલ ઔર જવાબકો રેહને દો, મુઝે ફર્ઝ અદા કરને દો, વક્ત ખતમ હુવા જા રહા હૈ, મેરી નમાઝ જાતી રહેગી.

ફિર લિખતે હૈં કે યે બાત વોહ કહેગા જો દુનિયામેં નમાઝકા પાબંદ થા ઔર ઉસકો હર વક્ત નમાઝકા ખ્યાલ લગા રેહતા થા.

ઈસસે બેનમાઝિયોંકો સબક હાસિલ કરના ચાહિયે ઔર અપને હાલકા ઈસસે અંદાઝા લગાએં ઔર ઈસ બાતકો ખૂબ સોચેં કે જબ અચાનક સવાલ હોગા તો કૈસી પરેશાની હોગી.

કબરમેં મો'મિનકા બેખૌફ હોના ઔર ઉસકે સામને જન્નત પેશ હોના

હઝરત અબૂ હુરૈરહ (રદિ.) ફરમાતે હૈં કે હુઝુર (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે બેશક મુરદા અપની કબર મેં પહોંચકર બેખૌફ ઔર ઈત્મીનાનકે સાથ બૈઠતા હૈ, ફિર ઉસસે સવાલ કિયા જાતા હૈ કે (તૂ દુનિયામેં) કિસ દીનમેં થા? વો જવાબ દેતા હૈ કે મૈં ઈસ્લામમેં થા. ફિર ઉસસે સવાલ હોતા હૈ કે (તેરે અકીદેમેં) યે કૌન હૈં (જો તુમ્હારી તરફ ભેજે ગએ?) વો જવાબ દેતા હૈ કે મુહમ્મદ રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) હૈં, જો હમારે પાસ અલ્લાહકે પાસસે ખુલે-ખુલે મોઅજિઝે લેકર આયે, તો હમને ઉનકી તસદીક કી. ફિર ઉસસે પૂછા જાતા હૈ કે ક્યા તૂને અલ્લાહકો દેખા હૈ? વો જવાબ દેતા હૈ કે (દુનિયામેં) કોઇ આદમી અલ્લાહકો નહીં દેખ સકતા (ફિર મૈં કૈસે દેખ લેતા?)

ફિર ઉસકે સામને દોઝખકી તરફ એક રોશનદાન ખોલા જાતા હૈ (જિસકે ઝરીએ) વો દોઝખકો દેખતા હૈ કે આગકે અંગારે આપસમેં એક દૂસરેકો ખાએ જાતે હૈં. (જબ વો દોઝખકા મંઝર દેખ લેતા હૈ) તો ઉસસે કેહતે હૈં કે દેખ, અલ્લાહને તુઝે કિસ મુસીબતસે બચાયા? ફિર ઉસકે સામને જન્નતકી તરફ એક રોશનદાન ખોલા જાતા હૈ (જિસકે ઝરીએ) વો જન્નતકી રૌનક ઔર જન્નતકી દૂસરી ચીઝેં દેખ લેતા હૈ. ફિર ઉસસે કહા જાતા હૈ કે યે (જન્નત) તેરા ઠિકાના હૈ, તૂ યકીન હી પર ઝિંદા રહા ઔર યકીન હી પર તુઝે મૌત આઈ ઔર યકીન હી પર તૂ કિયામતકે દિન (કબરસે) ઉઠેગા, ઈન્શા અલ્લાહ તઆલા (અગર અલ્લાહને ચાહા).

ફિર ફરમાયા કે નાફરમાન આદમી ડરા ઔર ઘભરાયા હુવા અપની કબરમેં બૈઠતા હૈ. ઉસસે સવાલ હોતા હૈ કે તૂ દુનિયામેં કિસ દીનમેં થા? વો જવાબ દેતા હૈ કે મુઝે પતા નહીં. ફિર ઉસસે (હુઝૂર સ.અ.વ. કે બારેમેં) સવાલ હોતા હૈ કે (તેરે અકીદેમેં) યે કૌન હૈં? વો કેહતા હૈ કે ઈસ બારેમેં મૈંને વોહ કહા જો ઔર લોગોંને કહા. ફિર ઉસકે સામને જન્નતકી તરફ એક રોશનદાન ખોલા જાતા હૈ, જિસકે ઝરીએ વો ઉસકી રૌનક ઔર ઉસકે અંદરકી દૂસરી ચીઝેં દેખ લેતા હૈ. ફિર ઉસસે કહા જાતા હૈ કે દેખ, (તૂને ખુદાકી નાફરમાનીકી) ખુદાને તૂઝે કિસ નેઅમતસે મેહરૂમ કિયા. ફિર ઉસકે સામને દોઝખકી તરફ એક રોશનદાન ખોલા જાતા હૈ જિસકે ઝરીએ વો દોઝખકો દેખ લેતા હૈ કે આગકે અંગારેં એક દૂસરેકો ખાયે જાતે હૈં, ફિર ઉસસે કહા જાતા હૈ કે યે તેરા ઠિકાના હૈ. તૂ શક હી પર ઝિન્દા રહા ઔર શક હી પર તુઝે મૌત આઈ. ઔર અગર અલ્લાહને ચાહા તો કિયામતકો ભી ઈસી શક પર ઉઠેગા.

મો'મિનસે ફરિશ્તોંકા કેહના કે દુલ્હનકી તરહ સો જા ઔર મુનાફિક ઔર કાફિરકો ઝમીનકા ભીંચના

હઝરત અબૂહુરૈરહ (રદિ.) ફરમાતે હૈં કે અલ્લાહ કે રસૂલ (સ.અ.વ.) ને ઈર્શાદ ફરમાયા કે જબ મય્યિતકો કબરમેં રખ દિયા જાતા હૈ તો ઉસકે પાસ દો ફરિશ્તે આતે હૈં, જિનકા રંગ સિયાહ ઔર આંખેં નીલી હોતી હૈં, જિનમેંસે એક તો મુન્કિર દૂસરેકો નકીર

કહા જાતા હૈ. વો દોનૂં ઉસસે પૂછતે હૈં કે તૂ કયા કેહતા હૈ ઉન સાહબકે બારેમેં (જો તુમ્હારી તરફ ભેજે ગએ?) વો અગર મો'મિન હૈ તો જવાબ દેતા હૈ કે વો અલ્લાહકે બન્દે ઔર ઉસકે રસૂલ હૈં. મૈં ગવાહી દેતા હૂં કે અલ્લાહકે સિવા કોઇ મા'બૂદ (જિસકી ઈબાદત કી જાએ) નહીં ઔર બે-શુબહા મુહમ્મદ (સ.અ.વ.) અલ્લાહકે બન્દે ઔર ઉસકે રસૂલ હૈં. યે સુનકર વો દોનૂં કેહતે હૈં કે હમ તો જાનતે થે કે તૂ ઐસા હી જવાબ દેગા. ફિર ઉસકી કબર સત્તર હાથ ચૌળી કર દી જાતી હૈ, ફિર રોશન કર દી જાતી હૈ. ફિર ઉસસે કેહ દિયા જાતા હૈ કે (અબ તૂ) સો જા. વો કેહતા હૈ કે મૈં તો અપને ઘર વાલોંકો (અપના હાલ) બતાનેકે લિયે જાતા હૂં. વો કેહતે હૈં કે (યહાં આકર જાનેકા કાનૂન નહીં હૈ!) તૂ સો જા જૈસા કે દુલ્હન સો જાતી હૈ, જિસે ઉસકે શૌહરકે સિવા કોઇ નહીં ઉઠા સકતા. (ચુનાંચે વો આરામસે કબરમેં રેહતા હૈ) યહાં તક કે અલ્લાહ ઉસે કિયામતકે દિન ઉસ જગહસે ઉઠાએગા.

ઔર અગર મરનેવાલા મુનાફિક (યા કાફિર) હોતા હૈ તો વો મુન્કિર -નકીરકો જવાબ દેતા હૈ કે મૈંને જો લોગોંકો કેહતે સુના, વોહ કહા (ઈસસે ઝિયાદા મૈં નહીં જાનતા) વો દોનૂં કેહતે હૈં કે હમ તો ખૂબ જાનતે થે કે તૂ ઐસા હી જવાબ દેગા. ફિર ઝમીનસે કહા જાતા હૈ કે ઉસકો ભીંચ દે. ચુનાંચે ઝમીન ઉસકો ભીંચ દેતી હૈ, જિસસે ઉસકી પસલિયાં ઈધરકી ઉધર ચલી જાતી હૈં. ફિર વો કબરકે અંદર અઝાબમેં રેહતા હૈ, યહાં તક કે (કિયામતકો) ખુદા હી ઉસે વહાંસે ઉઠાએગા.

ઈન હદીસોંસે મા'લૂમ હુવા કે ઈમાનવાલે બરઝખકી દુનિયામેં ઈત્મીનાનસે હોંગે ઔર ઉનકે હોશ ઔર હવાસ સહી રહેંગે,

યહાંતકકે ઉનકો નમાઝકા ખ્યાલ હોગા ઔર ફરિશ્તોંકે સવાલકા જવાબ દેનેમેં બેખૌફ હોંગે ઔર જબ અપના અચ્છા હાલ દેખ લેંગે તો ઘરવાલોંકો ખુશખબરી દેને કે લિયે ફરિશ્તોંસે કહેંગે કે 'મૈં અભી નહીં સોતા. ઘરવાલોંકો ખબર કરને જાતા હું.' ઔર બહોત ઝિયાદા ખુશીમેં અપના ભલા અંજામ દેખકર ફૌરન હી કિયામત કાઇમ હોનેકા સવાલ કરેંગે, તાકે જલ્દ સે જલ્દ જન્નતમેં પહોંચેં. જિસ પર અલ્લાહકા કરમ હો, ઉસકે હોશ ઔર હવાસ બાકી રેહતે હૈં ઔર ઔર અલ્લાહ જલ્લ શાનુહૂ સહીહ જવાબ દિલાતે હૈં, જૈસા કે સૂરએ ઇબ્રાહીમમેં ફરમાયા-

તર્જુમા :- 'ઇમાન વાલોંકો અલ્લાહ ઇસ પક્કી બાત યા'ની (કલિમા તય્યિબા) સે દુનિયા ઔર આખિરતમેં મઝબૂત રખતા હૈ.'

હઝરત ઉમર (રદિ.) સે અલ્લાહકે રસૂલ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે અય ઉમર! ઉસ વક્ત તુમ્હારા ક્યા હાલ હોગા, જબ કે લોગ તુમકો કબરમેં રખકર ઔર મિટ્ટી ડાલકર ચલે આએંગે, ફિર તુમ્હારે પાસ કબરકે મુમ્તહિન (ઇમ્તિહાન લેનેવાલે) આએંગે, જિનકી આવાઝ સખ્ત ગરજકી તરહ હોગી, સો વો તુમકો હિલા ડાલેંગે ઔર તુમસે હાકિમોં જૈસી બાત-ચીત કરેંગે, બતાઓ ઉસ વક્ત તુમ્હારા ક્યા હાલ હોગા? હઝરત ઉમર (રદિ.) ને અર્ઝ કિયા કે અય અલ્લાહકે રસૂલ (સ.અ.વ.)! ક્યા ઉસ વક્ત હમારી અક્લ હમારે સાથ હોગી? આપને ઇર્શાદ ફરમાયા, હાં ઇસી તરહ તુમ્હારી અક્લેં તુમ્હારે પાસ હોંગી, જૈસી આજ હૈં! યે સુનકર હઝરત ઉમર (રદિ.) ને અર્ઝ કિયા કે બસ તો મૈં નિમટ લૂંગા.

બરઝખવાલોંકા મો'મિનસે પૂછના કે ફલાંકા ક્યા હાલ હૈ ?

હઝરત અબૂહુરૈરહ (રદિ.) રિવાયત ફરમાતે હૈં કે હઝરત રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે જબ ફરિશ્તે મો'મિનકી રૂહકો (ઉન) મો'મિનોંકી રૂહોંકે પાસ લે જાતે હૈં (જો પેહલેસે જા ચુકે હૈં) તો વો રૂહેં ઉસકે પહોંચને પર ઐસી ખુશ હોતી હૈં કે (ઈસ દુનિયામેં) તુમ ભી અપને કિસી ગાઈબકે આનેપર ભી ઈતના ખુશ નહીં હોતે. ફિર ઉસસે પૂછતે હૈં કે ફલાંકા ક્યા હાલ હૈ? ફલાંકા કયા હાલ હૈં? ફિર વો (ખુદ હી આપસમેં) કેહતે હૈં કે અચ્છા અભી ઠેહરો, ફિર પૂછ લેના, છોળ દો ઝરા આરામ કરને દો, ચૂંકે દુનિયાકે ગમમેં મુબ્તલા થા. ફિર (વો બતાને લગતા હૈ કે ફલાં ઈસ તરહ હૈ, ફલાં ઈસ તરહ હૈ ઔર) વો કિસી શખ્સકે બારેમેં કેહતા હૈ, જો ઉસસે પેહલે મર ચુકા થા કે વો તો મર ગયા, ક્યા તુમ્હારે પાસ નહીં આયા? યે સુનકર વો કેહતે હૈં કે (જબ વો દુનિયાસેં આ ગયા ઔર હમારે પાસ નહીં આયા તો) ઝરૂર ઉસકો દોઝખમેં પહોંચા દિયા ગયા.

બરઝખવાલોં પર ઝિન્દોંકે અમલ પેશ હોતે હૈં

તિબરાનીકી રિવાયતમેં યે ભી હૈ કે હુઝૂર (સ.અ.વ.) ને ઈર્શાદ ફરમાયા કે બેશક તુમ્હારે અમલ તુમ્હારે રિશ્તેદારોં ઔર ખાનદાનવાલોંકે સામને પેશ કિયે જાતે હૈં, જો આખિરતમેં પહોંચ

ચુકે હૈં, અગર તુમ્હારા અમલ નેક હો, તો વો ખુશ હોતે હૈં ઔર ખુદાવન્દે કરીમસે દુઆ કરતે હૈં કે અય અલ્લાહ! યે આપકા ફઝલ ઔર રહમત હૈ, સો આપ અપની ને'મત ઈસપર પૂરી ફરમા દીજિયે ઔર ઈસી પર ઈસકો મૌત દીજિયે ઔર અગર બુરા અમલ ઉનકે સામને પેશ હોતા હૈ તો કેહતે હૈં કે અય અલ્લાહ! ઈસકે દિલમેં નેકી ડાલ દે જો તેરી રિઝા (ખુશી) ઔર તેરે કુર્બકી વજહ બન જાએ.

કબરકા મો'મિનકો દબાના ઐસા હોતા હૈ જૈસે માં બેટેકા સર દબાતી હૈ

હઝરત સઈદ ઈબ્નુલ મુસય્યિબ (રદિ.) સે રિવાયત હૈ કે હઝરત આઈશા (રદિ.) ને હુઝૂર (સ.અ.વ.) સે અર્ઝ કિયા કે અય અલ્લાહકે રસૂલ (સ.અ.વ.)! જબસે આપને મુન્કિર-નકીરકી (ડરાવની) આવાઝ ઔર કબરકે ભીંચનેકા ઝિકર ફરમાયા હૈ, ઉસ વકતસે મુઝે કિસી ચીઝસે તસલ્લી નહીં હોતી હૈ. (ઔર દિલકી પરેશાની દૂર નહીં હોતી.) આપને ફરમાયા કે અય આઈશા! મુન્કિર-નકીરકી આવાઝ મો'મિનકે કાનોંમેં ઐસી હોગી જૈસે (એક સુરીલી આવાઝ કાનોંમેં ભલી મા'લૂમ હોતી હૈ જૈસે) આંખોંમેં સુરમા લગાનેસે આંખોંકો લઝ્ઝત મેહસૂસ હોતી હૈ ઔર મો'મિનકો કબરકા દબાના ઐસા હોતા હૈ જૈસે કિસી કે સરમેં દર્દ હો ઉસકી મમતાભરી માં ધીરે-ધીરે અપને બેટેકા સર દબાતી હૈ ઔર વો ઉસસે આરામ ઔર રાહત પાતા હૈ, ઔર (યાદ રખ) અય આઈશા! અલ્લાહકે બારેમેં શક કરનેવાલોં કે લિયે બળી ખરાબી હૈ ઔર વો કબરમેં ઈસ તરહ ભીંચે જાએંગે જૈસે અન્ડે પર પત્થર રખકર દબા દિયા જાએ.

ઝમીન ઔર આસમાનકા મો'મિનસે મુહબ્બત કરના ઔર ઉસકી મૌતપર રોના

હઝરત અનસ (રદિ.) કા બયાન હૈ કે અલ્લાહકે રસૂલ (સ.અ.વ.) ને ઈર્શાદ ફરમાયા કે હર ઈન્સાનકે લિયે આસમાનકે દો દરવાઝે હૈં. એક દરવાઝેસે ઉસકા અમલ ચઢતા હૈ ઔર દૂસરે દરવાઝેસે ઉસકી રોઝી ઉતરતી હૈ જબ મો'મિન મર જાતા હૈ તો દોંનો દરવાઝે ઉસકે (મરને પર) રોતે હૈં.

હઝરત ઈબ્ને ઉમર (રદિ.) હુઝૂરે અક્દસ (સ.અ.વ.) સે રિવાયત કરતે હૈં કે આપને ફરમાયા બેશક જબ મો'મિન મર જાતા હૈ તો ઉસકે મરને પર કબ્રસ્તાન અપને આપકો સજા લેતે હૈં, ઈસલિયે ઈનમેંકા કોઈ હિસ્સા ઐસા નહીં હોતા, જો યે તમન્ના ન કરતા હો કે યે મુઝમેં દફન હો. હઝરત ઈબ્ને અબ્બાસ (રદિ.) ફરમાતે થે કે મો'મિનકે મરને પર ૪૦ દિન તક ઝમીન રોતી હૈ.

હઝરત અતા અલ-ખુરાસાની (રહ.) ફરમાતે થે કે જો બંદા ઝમીનકે કિસી હિસ્સેમેં સિજદા કરતા હૈ, યે હિસ્સા કિયામતકે દિન ઉસકે હકમેં ગવાહી દેગા ઔર ઉસકે મરનેકે દિન રોએગા.

સદકએ જારિયા ઔર ઔલાદ વગૈરહકી તરફ઼સે ઈસ્તિગ્ફારકા નફા'

હઝરત અબૂ ઉમામા (રદિ.) સે રિવાયત હૈ કે આં હઝરત (સ.અ.વ.) ને ઈર્શાદ ફરમાયા કે બિલા શુબહા (બેશક) મરનેકે

બા'દ જો ચીઝેં મો'મિનકો ઉસકી નેકિયાંસે પહોંચતી હૈં, ઉનમેંસે એક ઈલ્મ હૈ, જિસકો ઉસને ફૈલાયા હો યા નેક ઔલાદ છોળી હો યા કોઈ કુર્આન શરીફ વરસેમેં છોળ ગયા હો યા મસ્જિદ બનવા ગયા હો યા કોઈ મુસાફિરખાના બના ગયા હો યા નહર જારી કર ગયા હો યા અપની ઝિન્દગી ઔર તન્દુરસતીકી હાલતમેંસે ઐસા સદકા કર ગયા હો જિસકા સવાબ મરનેકે બા'દ ભી પહોંચતા હો.

ઔર હઝરત અબૂ હુરૈરહ (રદિ.) સે યે ભી રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે બિલા શુબહા (બેશક) અલ્લાહ તઆલા નેક બન્દેકા દરજા જન્નતમેં બુલંદ ફરમા દેગા. વો કહેગા કે અય ખુદા! યે દરજા મુઝે કૈસે મિલા? અલ્લાહ જલ્લ શાનુહૂ ઈર્શાદ ફરમાએંગે તેરી ઔલાદને તેરે લિયે ઈસ્તિગ્ફાર કી, જિસકી વજહસે યે મરતબા તુઝકો મિલા.

એક રિવાયતમેં હૈ કે કિયામતકે દિન કુછ આદમિયોંકે સાથ પહાળોંકે બરાબર નેકિયાં હોંગી. વો દેખકર અર્ઝ કરેગા કે યે મુઝે કહાંસે મિલી? ઈર્શાદ હોગા, તેરી ઔલાદકે ઈસ્તિગ્ફારકી વજહસે તુઝે યે દી ગઇ હૈં.

હઝરત ઈબ્ને અબ્બાસ (રદિ.) રિવાયત હૈ ફરમાતે હૈં કે રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) ને ઈર્શાદ ફરમાયા કે મય્યિત અપની કબરમેં બસ ઐસી હી (મોહતાજ) હોતી હૈ જૈસે કોઈ ડૂબતા હુવા (ફિર ફરમાયા કે) વો દુઆકે ઈન્તિઝારમેં રેહતી હૈ જો ઉસકે બાપ યા માં યા ભાઈ યા દોસ્તકી તરફસે ઉસે પહોંચ જાએ. જબ ઉસે (ઈનમેંસે કિસીકી) દુઆ પહોંચતી હૈ તો સારી દુનિયા ઔર જો કુછ દુનિયામેં હૈ, ઈસ સબસે ઝિયાદા ઉસકો વો દુઆ પ્યારી હોતી હૈ ઔરં બેશક ઝમીનવાલોંકી દુઆસે અલ્લાહ તઆલા કબરવાલોં પર પહાળોંકે

બરાબર સવાબ દાખિલ ફરમાતે હૈં ઔર બેશક ઝિન્દોંકા હદિયા મુરદોંકે વાસ્તે ઈસ્તિગ્ફાર કરના હૈ.

મો'મિનકો મલેકુલ મૌતકા સલામ

હઝરત અનસ બિન માલિક (રદિ.) સે રિવાયત હૈ કે હઝરત રસૂલે કરીમ (સ.અ.વ.) ને ઈર્શાદ ફરમાયા કે જબ મલેકુલમૌત ખુદાકે મકબૂલ બન્દેકે પાસ આતે હૈં તો ઉસકો સલામ કરતે હૈં ઔર યૂં ઈર્શાદ ફરમાતે હૈં-

અસ્સલામુ અલૈક યા વલિય્યલ્લાંહિ કુમ્ ફખ્રુજ મિન્ દારિકલ્લતી ખર્રબ્તહા ઈલા દારિકલ્લતી અમ્મર્તહા.

'તુમ પર સલામ હો અય અલ્લાહકે દોસ્ત ! ઉઠો ઔર ઈસ ઘરસે નિકલો, જિસે તુમને (નફસકી ખ્વાહિશોંકો કુરબાન કરકે) બરબાદ કિયા હૈ ઔર ઉસ ઘરકો ચલો જિસે તુમને (ઈબાદત કરકે) આબાદ કિયા હૈ.' (શર્હુસ્સુદૂર)

મો'મિનકા દુનિયામેં રેહનેસે ઈન્કાર કરના ઔર ઉસકો બશારત મિલના

હઝરત ઈબ્ને જુરૈજ (રદિ.) સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમને હઝરત આઈશા (રદિ.) સે ઈર્શાદ ફરમાયા કે જબ મો'મિન (મરતે વક્ત) ફરિશ્તોંકો દેખતા હૈ તો ફરિશ્તે ઉસસે કેહતે હૈં કે ક્યા હમ તુમકો દુનિયામેં વાપસ કર દેં ઔર રૂહ કબ્ઝ ન કરેં ? વો કેહતા હૈ, ક્યા મુઝે ગમોં ઔર ફિકરોકી

જગહ છોળ જાના ચાહતે હો? અબ મૈં તો નહીં રેહતા, મુઝે અલ્લાહ તઆલાકે પાસ લે ચલો.

હઝરત ઝૈદ બિન અસલમ (રદિ.) ફરમાતે હૈં કે મૌતકે વક્ત મો'મિનકે પાસ ફરિશ્તે આકર ઉસે ખુશખબરી સુનાતે હૈં ઔર ઉससે કેહતે હૈં કે તુમ જહાં જા રહે હો, વહાં જાનેસે ડરો નહીં. ઈસ લિયે ઉસકા ડર જાતા રેહતા હૈ ઔર ઉસસે યે ભી કેહતે હૈં કે દુનિયા ઔર દુનિયાવાલોં (સે જુદા હોને) પર રંજ ન કરો ઔર જન્નતકી ખુશખબરી સુન લો, ઈસલિયે વો ઈસ હાલમેં મરતા હૈ કે ઈસ દુનિયામેં ખુદા ઉસકી આંખેં ઠંડી કર દેતા હૈ.

શહીદોંસે અલ્લાહકા ખિતાબ

હઝરત મસરૂક (તાબિઈ રહ.) રિવાયત કરતે હૈં કે હમને હઝરત અબ્દુલ્લાહ ઈબ્ને મસઊદ રદિયલ્લાહુ અન્હુસે ઈસ આયતકી તફસીર પૂછી.

તર્જુમા :- 'ઔર જો લોગ અલ્લાહકી રાહમેં કત્લ કિયે ગએ ઉનકો મુરદા મત સમઝો, બલ્કે ઝિન્દા હૈં, અપને રબકે કરીબી લોગ હૈં, ઉનકો રોઝી મિલતી હૈ.

તો હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન મસઊદ (રદિ.) ને ફરમાયા કે હમ ઈસકી તફસીર રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) સે મા'લૂમ કર ચુકે હૈં, ફિર ફરમાયા કે શહીદકી રૂહેં હરે રંગકે પરિન્દોંકે પોટોંમેં હૈં. ઉનકે લિયે અર્શે ઈલાહીકે નીચે કન્દીલ લટકે હુએ હૈં. વો જહાં ચાહેં જન્નતમેં ચલતી ફિરતી હૈં, ફિર ઈન કન્દીલોંમેં આકર ઠેહર જાતી હૈં. અલ્લાહ તઆલાને ઉનસે ફરમાયા કે તુમ કુછ ચાહતે હો? ઉન્હોંને

અર્ઝ કયા કે હમ કિયા ચાહેં ? હાલાંકે જહાં ચાહતે હૈં, જન્નતમેં ચલતે ફિરતે હૈં. ચુનાંચે તીન બાર ખુદાને ઉનસે યેહી સવાલ ઔર જવાબ ફરમાયા, સો જબ ઉન્હોંને યે સમઝ લિયા કે જબ તક હમ જવાબ ન દેંગે, સવાલ હી હોતા રહેગા, તો ઉન્હોંને યે અર્ઝ કિયા કે હમ યે ચાહતે હૈં કે હમારી રૂહેં હમારે જિસમોંમેં વાપસ કર દી જાએં, યહાં તક કે હમ દોબારા તેરી રાહમેં કત્લ કર દિયે જાએં. સો જબ દુનિયાકે પરવરદિગારને ઉનસે મા'લૂમ કર લિયા કે ઈનકો કોઈ ઝરૂરત નહીં, તો છોળ દિયે ગએ (ઔર ફિરસે સવાલ નહીં કિયે ગએ) યા'ની વહાંકી કોઈ ચીઝ ઉન્હોંને તલબ ન કી, ઔર સવાલ કિયા તો દુનિયામેં વાપસીકા સવાલ કિયા, જો કાનૂન કે ખિલાફ હે, ઈસલિયે ફિર ઉનસે સવાલ ન કિયા ગયા.

રૂહોંકા હરે પરિન્દોંકે પોટોંમેં હોના શહીદોંકે સાથ ખાસ નહીં હે, બલ્કે દૂસરે મો'મિનોંકી રૂહેં ભી ઉન પરિન્દોંકે પોટોંમેં જન્નતકી સૈર કરતી હૈં, જૈસા કે હઝરત કઅબ બિન માલિક (રદિ.) કી રિવાયતમેં હે કે રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને ઈર્શાદ ફરમાયા કે-

તર્જુમા :- 'બિલા શુબહા ઈમાનવાલોંકી રૂહેં હરે પરિન્દોંકે અંદર હોતી હૈં, જો જન્નતકે પેળોંસે ખાતી-પીતી હૈં.' (મિશ્કાત)

મુલ્લા અલી કારી (રહ.) 'મિરકાત શરહે મિશ્કાત'મેં લિખતે હૈં કે એક હદીસમેં હે કે બિલા શુબહા ઈમાનવાલોંકી રૂહેં પરિન્દોંકે પોટોંમેં જન્નતકે ફલ ખાતી ઔર પાની પિતી ફિરતી હૈં ઔર અર્શકે નીચે સોનેકી કન્દીલોંમેં આરામ કરતી હૈં.

શહાદતકી તકલીફ ચૂંટીકે કાટેકે બરાબર હોતી હૈ

હઝરત અબૂહુરૈરહ (રદિ.) સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમને ઈર્શાદ ફરમાયા કે શહીદ કત્લ હોનેકી તકલીફ બસ ઈતની હી મેહસૂસ કરતા હૈ જૈસે તુમ ચૂંટીકે કાટેકી તકલીફ મેહસૂસ કરતે હો.

કબરકે અઝાબકી તફસીલાત

અહલે સુન્નત વલ્જમાઅતકે અકીદેમેં કબરકા અઝાબ હક હૈ, જિસ તરહ સાલેહ (નેક, ભલે) ઈમાનવાલોંકો કબરમેં આરામ મિલતા હૈ ઔર ખુશીકે સાથ કિયામત તક રેહના હોતા હૈ, ઉસી તરહ કાફિરોં ઔર બદકારોંકો કબરમેં અઝાબ હોતા હૈ. બહોતસી હદીસોંસે યે બાતેં સાબિત હોતી હૈં.

હઝરત આઈશા (રદિ.) કે પાસ એક યહૂદી ઔરત આઇ, ઔર ઉસને ઉનકે સામને કબરકે અઝાબકા ઝિકર કિયા ઔર કહા કે

તર્જુમા :- 'તુઝે અલ્લાહ કબરકે અઝાબસે પનાહમેં રખ્ખે.'

હઝરત આઈશા (રદિ.) ને આં હઝરત (સ.અ.વ.) સે ઈસકે બારેમેં સવાલ કિયા તો આપને ફરમાયા- 'હાં, કબરકા અઝાબ હક હૈ.' હઝરત આઈશા (રદિ.) ફરમાતી હૈં કે ઈસકે બા'દ રસૂલે કરીમ (સ.અ.વ.) ને જબ ભી નમાઝ પઢી, કબરકે અઝાબસે ઝરૂર અલ્લાહકી પનાહ માંગી.

હઝરત ઉસ્માન ગની (રદિ.) જબ કિસી કબરકે પાસ ખળે હોતે તો ઈતના રોતે કે મુબારક દાળ્હી તર હો જાતી થી. સવાલ કિયા ગયા કે આપ જન્નત ઔર દોઝખકા ઝિકર કરકે નહીં રોતે ઔર કબરકો દેખકર (ઈતના) રોતે હૈં. હઝરત (રદિ.) ને જવાબ દિયા કે રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા હૈ કે બેશક કબર આખિરતકી મંઝિલોંમેંસે પેહલી મંઝિલ હૈ, સો અગર ઈસસે નજાત પાઇ તો ઈસકે બા'દકી મંઝિલેં ઈસસે ઝિયાદા આસાન હૈં ઔર અગર ઈસસે નજાત ન પાઇ તો ઈસકે બા'દ કી મંઝિલેં ઈસસે ઝિયાદા સખ્ત હૈં. કબરકે અઝાબકી કુછ તફસીલાત ગુઝર ચુકી હૈં ઔર કુછ અબ ઝિકર કી જાતી હૈં.

કબરમેં અઝાબ દેનેવાલે અઝદહે

હઝરત અબૂ સઈદ ખુદરી (રદિ.) રિવાયત ફરમાતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને ઈર્શાદ ફરમાયા કે કબરમેં કાફિર પર ઝરૂર ૯૯ અઝદહે મુકર્રર કર દિયે જાતે હૈં, જો કિયામત તક ઉસે ડસતે રેહતે હૈં. ઉનકે ઝહરકા યે હાલ હૈ કે અગર ઉનમેંસે એક ભી ઝમીન પર ફુંકાર માર દે તો ઝમીન બિલ્કુલ સબ્ઝી ન ઉગાએ.

યા'ની ઉનકે ઝહરકા અસર યે હૈ કે ઉનમેંસે એક ભી અઝદહા અગર એક બાર ઝમીનકી તરફ ફુંકાર માર દે તો ઉસકે ઝહરકે અસરસે ઝમીનમેં ઘાંસકા એક તિન્કા ભી ઉગને કે કાબિલ ન રહે. આજકલકે લળાઈકે સામાન જૈસે એટમબમ વગૈરહ દેખકર, નબી (સ.અ.વ.) કે ઈસ ઈર્શાદ કે સમઝનેમેં ઝરા ભી ઝિઝક મેહસૂસ કરનેકી ગુન્જાઈશ નહીં રેહતી.

કબરમેં અઝાબકી વજહસે મય્યિતકા ચીખના ઔર લોહેકે ગુરઝોંસે ઉસકા મારા જાના

હઝરત બરાઅ બિન આઝિબ (રદિ.) કી એક રિવાયતમેં હૈ કે અલ્લાહકે રસૂલ (સ.અ.વ.) ને ઈર્શાદ ફરમાયા કે જબ કાફિર જવાબ દેતા હૈ કે હાય ! હાય ! મુઝે પતા નહીં! તો આસમાનસે મુનાદી આવાઝ દેતા હૈ કે ઈસને ઝૂઠ કહા, ઈસકે નીચે આગ બિછા દો ઔર ઈસે આગકા પેહનાવા પેહના દો ઔર ઈસકે લિયે દોઝખકા એક દરવાઝા ખોલ દો. ચુનાંચે દરવાઝા ખોલ દિયા જાતા હૈ, જિસસે દોઝખકી ગરમી ઔર સખ્ત ગરમ લૂ આતી રેહતી હૈ ઔર ઉસકી કબર તંગ કર દી જાતી હૈ, યહાં તકકી ઉસકી પસલિયાં ઈધર સે ઉધર હો જાતી હૈં, ફિર ઉસકે અઝાબ દેનેકે લિયે એક (અઝાબ દેનેવાલા) મુકર્રર કર દિયા જાતા હૈ જો અંધા ઔર બેહરા હોતા હૈ. ઉસકે પાસ લોહેકા ગુર્ઝ હોતા હૈ, જિસકી હકીકત યે હૈ કે અગર વો પહાળ પર માર દિયા જાએ તો પહાળ ઝરૂર મિટ્ટી હો જાએ, (ફિર ઈર્શાદ ફરમાયા કે) ઉસ ગુર્ઝકો એક બાર મારતા હૈ તો ઉસકી આવાઝકો ઈન્સાન ઔર જિન્નાતકે અલાવા મશરિક ઔર મગરિબકે દરમિયાનકી સારી મખ્લૂક સુનતી હૈ, એક બાર મારનેસે વો મિટ્ટી હો જાતા હૈ ફિર રૂહ લૌટા દી જાતી હૈ.

બુખારી ઔર મુસ્લિમકી એક રિવાયતમેં હૈ કે ઈસ ગુર્ઝકે મારે જાનેસે વો ઈસ ઝોરસે ચીંખતા હૈ કે ઈન્સાન ઔર જિન્નાતકે સિવા હર ચીઝ ઉસકી ચીખ ઔર પુકાર સુનતી હૈ.

સવાલ - યહાં યે બાત મા'લૂમ કરને કી હૈ કે ઈન્સાનોં ઔર જિન્નાતોંકો મય્યિતકો મારને ઔર ઉસકે ચીખનેકી આવાઝ ક્યૂં નહીં સુનાઇ જાતી ?

તો ઈસકા જવાબ યે હૈ કે ઈન્સાનોં ઔર જિન્નાતોંકો બરઝખકી દુનિયાસે વાસ્તા પળતા હૈ. અગર ઉનકો કબરકા અઝાબ દિખા દિયા જાએ યા કાનોંસે વહાંકે મુસીબતકે મારે હુઓંકી ચીખ ઔર પુકારકી આવાઝ સુના દી જાએ તો ઈમાન લે આએં ઔર નેક અમલ કરને લગેં, હાલાંકે ખુદાકે યહાં ગૈબ પર ઈમાન મો'તબર (જિસ પર ભરોસા કિયા જાએ) હૈ કે સિર્ફ રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) કી બાત સુનકર માન લેં ઔર સમઝમેં આએ યા ન આએ, બહરહાલ આપકી બાત સહીહ માનેં, ઈસીકો ઈમાન ફરમાયા ગયા હૈ.

તર્જુમા :- 'બિલા શુબહા (બેશક) જો લોગ અપને રબસે બિન દેખે ડરતે હૈં, ઉનકે લિયે મગ્ફિરત હૈ ઔર બળા અજર હૈ.'

અગર દોઝખ ઔર જન્નત ઔર બરઝખકે હાલાત આંખોંસે દિખા દિયે જાએં તો ફિર 'ગૈબ પર ઈમાન' ન રહે ઔર સબ માન લેં ઔર મો'મિન હો જાએં મગર ખુદાકે યહાં આખોંસે દેખે હુએ પર ઈમાન લાના મો'તબર નહીં હૈ, ઈસી વજહસે મરતે વક્ત ઈમાન લાનેકા એ'તિબાર નહીં હૈ, ક્યૂંકે ઉસ વક્ત અઝાબકે ફરિશ્તે નઝર આ જાતે હૈં-

તર્જુમા :- 'સો ઉનકો ઉનકા ઈમાન લાના ફાયદામંદ ન હુવા, જબ કે ઉન્હોંને હમારા અઝાબ દેખ લિયા.' (મોમિન)

જબ કિયામતકો ઉઠ ખળે હોંગે ઔર ફિર જન્નત દોઝખ આંખોંસે દેખ લેંગે તો સબ હી ઈમાન લે આએંગે ઔર રસૂલોંકી બાતોંકી તસ્દીક કર લેંગે, મગર ઉસ વક્તકા ઈમાન ઔર તસ્દીક

મો'તબર નહીં હૈ.

ઈન્સાનોંકો કબરકે અઝાબકે ન દિખાને ઔર ઉસકી આવાઝ ન સુનાનેમેં યે મસ્લેહત ભી મા'લૂમ હોતી હૈ કે ઈન્સાન ઉસે બરદાશ્ત નહીં કર સકતે, અગર કબરકે અઝાબકા હાલ આંખોંસે દેખ લેં યા કાનોંસે સુન લેં તો બેહોશ હો જાએં, જૈસા કે હઝરત અબૂ સઈદ (રદિ.) કી રિવાયતમેં હૈ કે રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) ને ઈર્શાદ ફરમાયા કે ના-ફરમાનકી મય્યિતકો જબ લોગ ઉઠાકર ચલતે હૈં તો વો કેહતા હૈ, હાય મેરી બરબાદી ! મુઝે કહાં લે જા રહે હો ? ઉસકી ઈસ આવાઝકો ઈન્સાનકે સિવા હર ચીઝ સુનતી હૈ ઔર અગર ઈન્સાન સુન લે તો બેહોશ હો જાએ.

હાં, અલ્લાહને અપને રસૂલ (સ.અ.વ.) કો બરઝખકી ચીઝેં ન સિર્ફ બતા દીં, બલ્કે દિખા ભી દીં. ચૂંકે આપમેં ઉન્હેં દેખકર બરદાશ્ત કરનેકી તાકત મૌજૂદ થી યહાં તક કે દોઝખકે મંઝરકો દેખકર આપકે હંસને બોલને ઔર સહાબા (રદિ.) કે સાથ ઉઠને-બૈઠને ઔર ખાને-પીનેમેં ફર્ક ન આતા થા. હઝરત અબૂ અય્યૂબ (રદિ.) રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) એક બાર સૂરજ ડૂબનેકે બા'દ (મદીના મુનવ્વરાસે) બાહિર તશ્રીફ લે ગએ. આપને એક આવાઝ સુની (જો ભયાનક આવાઝ થી) ઉસકો સુનકર ફરમાયા કે યહૂદિયોંકો ઉનકી કબરોંમેં અઝાબ હો રહા હૈ.

હઝરત ઝૈદ બિન સાબિત (રદિ.) ફરમાતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) એક મરતબા અપને ખચ્ચર પર સવાર હોકર કબીલા બનૂ નજ્જારકે એક બાગમેં તશ્રીફ લે જા રહે થે ઔર હમ ભી આપકે સાથ થે કે અચાનક આપકા ખચ્ચર બિદક ગયા ઔર ઐસા બિદકા કે કરીબ થા કે આપકો ગિરા દે. વહીં પાંચ યા છ કબરેં થી,

ઉનકે બારેમેં રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને દર્યાફત ફરમાયા કે ઈન કબરવાલોંકો કૌન પેહચાનતા હૈ ? એક શખ્સને અર્ઝ કિયા, મૈં પેહચાનતા હું. આપને ઉસસે પૂછા, યે કબ મરે થે ? ઉસને કહા કે શિર્કકે ઝમાનેમેં મરે થે. આપને ઈર્શાદ ફરમાયા કે ઇન્સાનકો કબરોંમેં અઝાબ દિયા જાતા હૈ, સો અગર મુઝે ડર ન હોતા કે તુમ આપસમેં દફન કરના છોળ દોગે તો ખુદાસે ઝરૂર દુઆ કરતા કે તુમકો (ભી) ઇસ કબરકે અઝાબકા કુછ હિસ્સા સુના દે, જિસે મૈં સુન રહા હું.

ચુગલી કરને ઔર પેશાબસે ન બચનેસે અઝાબે કબર હોતા હૈ

હઝરત ઈબ્ને અબ્બાસ (રદિ.) સે રિવાયત હૈ કે હઝરત રસૂલે કરીમ (સ.અ.વ.) કા દો કબરોં પર ગુઝર હુવા. આપને ઈર્શાદ ફરમાયા, ઇનકો અઝાબ હો રહા હૈ ઔર કિસી બળે મુશ્કિલ કામકી વજહસે નહીં હો રહા હૈ (બલ્કે ઐસી મા'મૂલી બાતોં પર, જિનસે બચ સકતે થે).

ફિર આપને ઉન દોનૂંકે ગુનાહોંકી તફસીલ બતાઇ કે ઇન દોનોમેં એક પેશાબ કરનેમેં પરદા નહીં કરતા થા (ઔર એક રિવાયતમેં હૈ કે પેશાબસે બચતા ન થા) ઔર યે દૂસરા ચુગલી કરતા થા. ફિર આપને એક તર (તાઝી) ટેહની મંગાકર બીચમેંસે ઉસકો ચીરકર આધી ઉસ કબરમેં ગાળ દી ઔર આધી દૂસરી કબરમેં, સહાબા (રદિ.) ને અર્ઝ કિયા, યા રસૂલલ્લાહ ! આપને ઐસા ક્યૂં કિયા ? ઈર્શાદ ફરમાયા કે શાયદ ઇન દોનૂંકા અઝાબ ઉનકે સૂખને તક હલ્કા કર દિયા જાએ. (ઉસ્કી તશ્રીહમેં બા'ઝ ઉલમાને ફરમાયા હૈ કે તર

ટેહનીકે તસ્બીહે ખુદાવંદીમેં મશ્ગુલ રેહનેકી વજહસે અઝાબ હલકા હોનેકી ઉમ્મીદ પર આપને ઐસા કિયા.)

કુછ ખાસ કામોં પર ખાસ અઝાબ

બુખારી શરીફમેં એક લંબી રિવાયત હૈ કી અલ્લાહકે રસૂલ (સ.અ.વ.) કા એક ખ્વાબ રિવાયત કિયા ગયા હૈ, જિસમેં બરઝખકી દુનિયાકા ખાસ-ખાસ અઝાબોંકા ઝિકર હૈ. આપને ફરમાયા કે મૈંને આજ રાત ખ્વાબ દેખા કે દો આદમી મેરે પાસ આએ ઔર મેરા હાથ પકળકર મુઝકો એક મુકદ્દસ (પાક) ઝમીનકી તરફ લે ચલે. દેખતા ક્યા હૂં કે એક આદમી બૈઠા હુવા હૈ ઔર દૂસરા ખળા હૈ ઔર ઉસકે હાથમેં લોહેકા ઝંબૂર હૈ. ઉસ બૈઠે હુએ શખ્સકે કલ્લેકો ઉસસે ચીર રહા હૈ, યહાં તક કે ગુદ્દી (ગરદનકા પિછલા હિસ્સા) તક જા પહોંચતા હૈ, ફિર દૂસરે કલ્લેકે સાથ ભી યેહી મા'મલા કરતા હૈ ઔર પેહલા કલ્લા ઉસકા ઠીક હો જાતા હૈ, વો ફિર ઉસ પેહલે કલ્લેકે સાથ ઐસા હી કરતા હૈ, મૈંને પૂછા, યે ક્યા બાત હૈ ? વો દોનૂં આદમી બોલે, આગે ચલો, હમ આગે ચલે, યહાં તક કે એક ઐસે શખ્સ પર ગુઝર હુવા જો લેટા હુવા હૈ ઔર ઉસકે સર પર એક શખ્સ ભારી પત્થર લિયે ખળા હૈ. યે ખળા હુવા શખ્સ ઉસ પત્થરસે ઉસ લેટે હુએ આદમીકા સર બહોત ઝોર સે ફોળતા હૈ, જબ વો પત્થર ઉસકે સરપર દે મારતા હૈ, તો પત્થર લુળક કર દૂર જા ગિરતા હૈ. જબ વો ઉસકો ઉઠાનેકે લિયે જાતા હૈ, તો અભી તક લોટકર ઉસકે પાસ આને નહીં પાતા કે ઉસકા સર જૈસા થા વૈસા હી હો જાતા હૈ ઔર ફિર ઉસકો ઉસી તરહ હી ફોળતા હૈ. મૈંને પૂછા, યે

ક્યા હે ? વો દોનૂં બોલે, આગે ચલો. યહાં તક કે હમ એક ગારપર પહોંચે જો તન્નૂર જૈસા થા ઔર ઉપરસે તંગ થા. નીચેસે ચોળ્હા થા. ઉસમેં આગ જલ રહી થી ઔર ઉસમેં બહોતસે નંગે મર્દ ઔર ઔરતેં ભરે હુએ થે. જિસ વકત વો આગ ઉપરકો ઉઠતી તો ઉસકે સાથ વો સબ ઉપરકો ઉઠ આતે થે. યહાં તક કે નિકલનેકે કરીબ હો જાતે, ફિર જિસ વકત આગ બૈઠતી તો વો ભી સબ નીચે ચલે જાતે, મૈને પૂછા યે ક્યા હૈ ? વો દોનૂં બોલે આગે ચલો. હમ દોનૂં આગે ચલે, યહાં તક કે એક ખૂનકી નહર પર પહોંચે. ઉસકે બીચમેં એક શખ્સ ખળા હૈ ઔર નહરકે કિનારે પર એક શખ્સ હૈ, જિસકે સામને બહોતસે પત્થર પળે હૈં. વો નહરકે અંદરવાલા શખ્સ નહરકે કિનારેકી તરફ આતા હૈ, જિસ વક્ત વો નિકલના ચાહતા હૈ, યે કિનારેવાલા શખ્સ ઉસકે મુંહ પર પત્થર ઈસ ઝોરસે મારતા હૈ કે વો ફિર અપની પેહલી જગહ પર જા પહોંચતા હૈ. ફિર જબ ભી વો કિનારેકી તરફ આના ચાહતા હૈ ઈસી તરહ પત્થર મારકર હટા દેતા હૈ. મૈંને પૂછા યે ક્યા હૈ ? વો દોનૂં બોલે, આગે ચલો, હમ આગે ચલે, યહાં તક કે એક હરે ભરે બાગમેં આ પહોંચે ઉસમેં એક બળા પેળ હૈ ઔર ઉસકે નીચે એક બુળ્હા આદમી હૈ ઔર બચ્ચે હૈં. ઉસ પેળકે કરીબ એક ઔર આદમી બૈઠા હુવા હૈ ઔર ઉસકે સામને આગ જલ રહી હૈ, જિસે વો ધૌંક રહા હૈ, ફિર વો દોનૂં મુઝકો ચળ્હાકર પેળકે ઉપર લે ગએ. વહાં એક ઘર પેળકે બીચમેં બહોત અચ્છા થા, ઉસમેં મુઝે દાખિલ કર દિયા. મૈંને ઉસસે અચ્છા ઘર કભી નહીં દેખા. ઉસમેં બહોતસે મર્દ, બુળ્હે, જવાન, ઔરતેં ઔર બચ્ચે થે, ફિર ઉસસે બાહિર લાકર ઔર ઉપર લે ગએ, વહાં એક ઘર પેહલેસે ભી ઉમ્દા થા. ઉસમેં લે ગએ. ઉસમેં બૂળ્હે ઔર જવાન થે. મૈંને ઉન દોનૂં

આદમીયોંસે કહા કે તુમને મુઝકો તમામ રાત ફિરાયા. અબ બતાઓ કે યે ક્યા ભેદકી બાત થી. ઉન્હોંને કહા, વો જો તુમને દેખા થા, જિસકે કલ્લે ચીરે જાતે થે, વો આદમી ઝૂઠા હૈ, જો ઝૂઠી બાતેં બયાન કરતા થા ઔર વો બાતેં દુનિયામેં મશહૂર હો જાતી થીં ઉસકે સાથ કિયામત તક યૂં હી કરતે રહેંગે ઔર જિસકા સર ફોળતે હુએ દેખા, વો આદમી હૈ કે અલ્લાહને ઉસકો કુર્આનકા ઇલ્મ દિયા. રાતકો ઉસસે ગાફિલ હોકર સો રેહતા થા ઔર દિનકો ઉસપર અમલ ન કિયા. કિયામત તક ઉસકે સાથ યેહી મા'મલા રહેગા ઔર જિનકો તુમને આગકે ગારમેં દેખા, વો ઝિના કરનેવાલે લોગ હૈં ઔર જિનકો ખૂનકી નહરમેં દેખા, વો સૂદ ખાનેવાલે હૈં ઔર પેળકે નીચે જો બૂઢે શખ્સ થે, વો હઝરત ઇબ્રાહીમ (અલૈ.) થે ઔર ઉસકે આસ પાસ જો બચ્ચે થે, વો લોગોંકી ના-બાલિગ ઔલાદ હૈં ઔર જો આગ ધૌંક રહા થા, વો માલિક દારોગા દોઝખકા હૈ ઔર પેહલા ઘર, જિસમેં આપ દાખિલ હુએ, વો આમ મુસલમાનોંકા હૈ ઔર દૂસરા ઘર શહીદોંકા હૈ ઔર મૈં જિબ્રઇલ હૂં ઔર યે મીકાઈલ હૈં. ફિર બોલે, સર ઉપર ઊઠાઓ. મૈંને સર ઉઠાયા તો મેરે ઉપર એક સફેદ બાદલ નઝર આયા, બોલે કે યે તુમ્હારા ઘર હૈ. મૈંને કહા કે મુઝે છોળ દો, મૈં અપને ઘરમેં દાખિલ હો જાઉ. બોલે, અભી તુમ્હારી ઉમ્ર બાકી હૈ, પૂરી નહીં હુઈ. અગર પૂરી હો ચુકી હોતી તો અભી ચલે જાતે.

ફાઇદા :- જાનના ચાહિયે કે નબિયોંકા ખ્વાબ વહી હોતા હૈ. યે તમામ વાકિએ સચ્ચે હૈં. ઇસ હદીસસે કઈ ચીઝોંકા હાલ મા'લૂમ હુવા. એક ઝૂઠકી કૈસી સખ્ત સઝા હૈ, દૂસરે બે-અમલ આલિમકા, તીસરે ઝિના, ચૌથે સૂદકા. ખુદા સબ મુસલમાનોંકો ઇન કામોંસે બચાલે.

ઝમીનકા મય્યિતસે બાત કરના

હઝરત અબૂ સઈદ ખુદરી (રદિ.) રિવાયત ફરમાતે હૈં કે એક દિન રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) બાહિર તશ્રીફ લાએ, તો આપને લોગોંકો દેખા કે ખિલખિલાકર હંસ રહે હૈં, જિસકી વજહસે ઉનકે દાંત બાહિર નિકલે હુએ હૈં. ઉનકા યે હાલ દેખકર આપને ઈર્શાદ ફરમાયા કે ખબરદાર ! બિલા શુબહા અગર તુમ લઝ્ઝતોંકો કાટનેવાલી ચીઝ યા'ની મૌતકો બહોત ઝિયાદા યાદ કરતે તો તુમકો મૈં ઈસ હાલમેં ન દેખતા, ઈસલિયે તુમ લઝ્ઝતોંકો કાટનેવાલી ચીઝ યા'ની મૌતકો કસરતસે યાદ કિયા કરો, ક્યૂંકે કબર પર કોઈ દિન ઐસા નહીં ગુઝરતા, જિસ દિન વો યે ન કેહતી હો કે મૈં પરાયેપનકા ઘર હૂં ઔર મૈં તન્હાઈકા ઘર હૂં ઔર મૈં મિટ્ટીકા ઘર હૂં ઔર મૈં કીળોંકા ઘર હૂં.

ફિર ફરમાયા કે જબ મો'મિન બન્દા દફન કર દિયા જાતા હૈ, તો ઉસસે કબર કેહતી હૈ કે મુબારક હો, તૂ અપને હી ઘર આયા, લે, બેશક તૂ મુઝે ઉન સબસે ઝિયાદા મેહબૂબ થા, જો મુઝ પર ચલતે હૈં, સો જબ તૂ આજ મેરે સુપુર્દ કર દિયા ગયા હૈ ઔર મેરે પાસ આ ગયા હૈ, તો અબ મેરા સુલૂક દેખેગા કે મૈં તેરે સાથ ક્યા અચ્છા સુલૂક કરતી હૂં. ઈસકે બા'દ જહાં તક નઝર પહોંચતી હૈ, વહાં તક કબર ફૈલ જાતી હૈ ઔર ઈસકે લિયે જન્નતકા એક દરવાઝા ખોલ દિયા જાતા હૈ ઔર જબ ફાજિર યા કાફિર બંદા દફન કર દિયા જાતા હૈ, તો ઉસસે કબર કેહતી હૈ કે તેરા આના બુરા આના હૈ ઔર તૂ બુરી જગહ આયા, સમઝ લે કે મુઝપર ચલનેવાલોંમેં તૂ મુઝે સબસે મબ્ગૂઝ (નાપસંદીદા, દુશ્મન) થા, સો અબ જબ તૂ મેરે સુપુર્દ કર દિયા ગયા હૈ ઔર આજ મેરે બસમેં આ ગયા હૈ, અબ તૂ દેખેગા કે તુઝસે ક્યા

મા'મલા કરતી હૂં. ઈસકે બા'દ વો ઉસે ઈસ તરહ ભીંચતી હે કે ઉસકી દાઈં પસલિયાં બાઈં પસલિયોંમેં ઔર બાઈં પસલિયાં દાઈં પસલિયોંમેં ઘુસ જાતી હૈં. ઈસકો હુઝૂરે અકદસ (સ.અ.વ.) ને ઈસ તરહ ઝાહિર ફરમાયા કે અપને મુબારક હાથકી ઉંગલિયાં દૂસરે હાથકી ઉંગલિયોંમેં દાખિલ ફરમાઈં.

કબરકે અઝાબસે બચે રેહનેવાલે

હઝરત મુહમ્મદ (સ.અ.વ.) ને ઈર્શાદ ફરમાયા કે કસમ હૈ ઉસકી, જિસકે કબ્ઝેમેં મેરી જાન હૈ, જબ મય્યિતકો કબરમેં રખ દિયા જાતા હૈ તો દફન કરને કે બા'દ જબ લોગ વાપસ હોતે હૈં, તો વો ઉનકે જૂતોંકી આવાઝ સુનતા હૈ, સો અગર વો મો'મિન હોતા હૈ તો નમાઝ ઉસકે સિરહાને આ જાતી હૈ ઔર રોઝે ઉસકે દાહની તરફ આ જાતે હૈં ઔર ઝકાત ઉસકે બાઈં તરફ આ જાતી હૈ ઔર (નફલ કામ જો કિયે થે, જૈસે) સદકા, નફલ નમાઝ ઔર લોગોંકે સાથ જો નેકી ઔર ભલાઈ કી, વોહ ઉસકે પૈરોંકી તરફ આ જાતી હૈ. અગર ઉસકે સરહાનેકી તરફસે અઝાબ આતા હૈ તો નમાઝ કેહતી હૈ કે મેરી તરફસે જગહ ન મિલેગી, ફિર ઉસકી દાહની તરફસે અઝાબ આતા હૈ તો રોઝે કેહતે હૈં કે હમારી તરફસે જગહ ન મિલેગી, ફિર બાઈં તરફસે અઝાબ આતા હૈ, તો ઝકાત કેહતી હૈ કે મેરી તરફસે જગહ ન મિલેગી, ફિર પૈરોંકી તરફસે અઝાબ આતા હૈ, તો ભલે કામ, સદકા ઔર એહસાનકે કામ જો લોગોંકે સાથ કિયે થે, વો કેહતે હૈં કે હમારી તરફસે જગહ ન મિલેગી.

સૂરએ મુલ્ક ઔર અલિફ-લામ-મીમ સિજ્દા પળ્હનેવાલા

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન અબ્બાસ (રદિ.) સે રિવાયત હૈ કે પ્યારે નબી (સ.અ.વ.) કે એક સહાબી (રદિ.) ને એક કબર પર ખેમા લગાયા ઔર ઉનકો પતા ન થા કે યે કબર હૈ. (ખેમેમેં બૈઠે-બૈઠે) અચાનક દેખતે ક્યા હૈં કે ઈસમેં એક ઈન્સાન હૈ જો સૂરએ **તબારકલ્લઝી બિયદિહિલ્મુલ્કુ** પળ્હ રહા હૈ. પળ્હતે પળ્હતે ઉસને પૂરી સૂરત ખતમ કર દી. યે વાકિઆ ઉન્હોંને હુઝૂર (સ.અ.વ.) કી ખિદમતમેં અર્ઝ કિયા તો આપને ફરમાયા કે યે સૂરત અઝાબ રોકનેવાલી હૈ. (ઔર) ઈસકો ખુદાકે અઝાબસે બચા રહી હૈ.

હઝરત અબૂ હુરૈરહ (રદિ.) સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે બિલા શુબહા કુર્આનમેં એક સૂરત હૈ, જિસકી ૩૦ આયતેં હૈં. ઉસને એક શખ્સકી સિફારિશ કી, યહાં તક કે વો બખ્શ દિયા ગયા, ફિર ફરમાયા કે વો સૂરએ **તબારકલ્લઝી બિયદિહિલ્મુલ્કુ** હૈ. હઝરત ખાલિદ બિન મઅદાન (તાબઈ) (રહ) સૂરએ **તબારકલ્લઝી બિયદિહિલ્મુલ્કુ** ઔર સૂરએ **અલિફ-લામ-મીમ સિજ્દાકે** બારેમેં ફરમાયા કરતે થે કે યે દોનૂં સૂરતેં અપને પળ્હનેવાલોં કે લિયે કબરમેં અલ્લાહસે ઝગળેંગી ઔર દોનૂંમેંસે હર એક કહેંગી કે, અય અલ્લાહ ! અગર મૈં તેરી કિતાબમેંસે હૂં તો ઈસકે હકમેં મેરી સિફારિશ કબૂલ ફરમા ઔર અગર મૈં તેરી કિતાબ મૈંસે નહીં હૂં તો મુઝે અપની કિતાબસે મિટા દે. યે ભી ફરમાતે થે કે યે પરિન્દોંકી તરહ અપને પળ્હનેવાલે પર પર (પાંખ) ફૈલા દેંગી ઔર

ઉસે કબરકે અઝાબસે બચા લેંગી.

ઈન દોનૂં સૂરતોંકો કબરકે અઝાબસે બચાનેમેં બળા દખલ હે, જૈસા કે ઈસ રિવાયતસે ઝાહિર હુવા. આં હઝરત સૈયદે આલમ (સ.અ.વ.) ઈન દોનૂં સૂરતોંકો પળ્હે બગૈર ન સોતે થે.

ફાઈદા :- જિસ તરહ સૂરએ **અલિફ-લામ-મીમ સિજ્દા** ઔર સૂરએ **મુલ્ક** કબરકે અઝાબસે બહોત ઝિયાદા બચાનેવાલી હૈં, ઉસી તરહ ચુગલખોરી કરના ઔર પેશાબસે ન બચના, દોનૂં કામ કબરકે અઝાબમેં બહોત ઝિયાદા ડાલ દેનેવાલે હૈં.

પેટકે મરઝમેં (બીમારીમેં) મરનેવાલા

હઝરત સુલેમાન બિન સરૂર (રદિ.) ફરમાતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને ઈર્શાદ ફરમાયા કે જિસકો ઉસકે પેટ (કે મરઝ) ને કત્લ કિયા, ઉસકો કબરમેં અઝાબ ન દિયા જાએગા.

પેટકે કઈ મરઝ હૈં. ઈનમેંસે જો ભી મૌતકી વજહ બન જાએ, ઉસકો કબરમેં અઝાબ ન હોગા. હર એકકો હદીસકા મઝમૂન શામિલ હે જૈસે પ્યાસકા મરઝ, હૈઝા, પેટકા દર્દ વગૈરહ.

જુમ્આકી રાત યા જુમ્આકે દિન મરનેવાલા

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન અમ્ર (રદિ.) રિવાયત ફરમાતે હૈં કે નબી (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે જો ભી મુસલમાન જુમ્આકે દિન યા જુમ્આકી રાતમેં મરતા હે, ઉસકો ખુદા કબરકે ફિત્નેસે બચાતા હે.

રમઝાનમેં મરનેવાલા

હઝરત અનસ બિન માલિક (રદિ.) ફરમાતે થે કે બિલાશુબ્હા રમઝાનકે મહીનોંમેં મુરદોંસે કબરકા અઝાબ ઉઠા લિયા જાતા હૈ.

જો મરીઝ (બીમાર) હોકર મરે

હઝરત અબૂ હુરૈરહ (રદિ.) રિવાયત ફરમાતે હૈં કે આં હઝરત (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે જો મરઝકી હાલતમેં મરા, વો શહીદ મરા યા (ફરમાયા) વો કબરકે ફિત્નેસે બચા દિયા જાએગા ઔર સુબ્હ-શામ ઉસે જન્નતકી રોઝી મિલતી રહેગી.

મુજાહિદ ઔર શહીદ

હઝરત મિક્દામ બિન મઅ્દી કરબ (રદિ.) સે રિવાયત હૈ કે આં હઝરત સય્યદે આલમ (સ.અ.વ.) ને ઈર્શાદ ફરમાયા કે અલ્લાહકે પાસ શહીદકે લિયે છ ઈનામ હૈં. (૧) ખૂનકા પેહલા કતરા ગિરતે હી બખ્શ દિયા જાતા હૈ ઔર જન્નતમેં જો ઉસકા ઠિકાના હૈ, ઉસે દિખાયા જાતા હૈ, (૨) ઔર વો કબરકે અઝાબસે બચા દિયા જાતા હૈ, (૩) ઔર વો બળી ઘભરાહટસે બચા રહેગા (જો સૂર ફૂંકે જાનેકે વક્ત લોગોંકો હોગી) ઔર, (૪) ઉસકે સરપર ઈઝ્ઝતકા તાજ રખ્ખા જાએગા, જિસકા (એક એક) યાકૂત દુનિયા ઔર જો કુછ દુનિયામેં હૈ, ઉસ સબસે બેહતર હોગા, ઔર (૫) બહત્તર હૂરે ઈન (બળી બળી આંખોંવાલી હૂરેં) ઉસકે જોળેકે લિયે દી જાએંગી,

(૬) ઔર સત્તર (૭૦) રિશ્તેદારોંકે હકમેં ઉસકી સિફારિશ કબૂલ કી જાએગી.

હઝરત સલમાન ફારસી (રદિ.) રિવાયત ફરમાતે હૈં કે આં હઝરત (સ.અ.વ.) ને ઈર્શાદ ફરમાયા હૈ કે અલ્લાહકે રાસ્તેમેં ઈસલામી મુલ્કકી સરહદ તક હિફાઝત એક રાત ઔર દિન કરના એક મહીનાકે (નફલી) રોઝે રખને ઔર રાતોં-રાત નમાઝમેં એક માહ તક ખળે રેહનેસે બેહતર હૈ ઔર યે હિફાઝત કરનેવાલા અગર (ઈસી હાલતમેં) મર ગયા તો, જો અમલ વો કરતા થા, ઉસકા સવાબ ઉસકે લિયે બરાબર (કિયામત તક) જારી રખ્ખા જાએગા ઔર ઉસકી રોઝી જારી રહેગી (જો શહીદોંકે લિયે જારી રેહતી હે) ઔર કબરમેં ફિત્ના ડાલનેવાલોંસે અમનમેં રહેગા.

હઝરત અબૂ અય્યૂબ (રદિ.) સે રિવાયત હે કે રસૂલુલ્લા (સ.અ.વ.) ને ઈર્શાદ ફરમાયા કે જો શખ્સ દુશ્મનસે લળા ઔર ફિર કદમ જમાએ રહા યહાં તક કે મક્તૂલ હો ગયા (યા'ની મારા ગયા) યા ગાલિબ હો ગયા, તો કબરકે અંદર ફિત્નેમેં ન ડાલા જાએગા.

એક શખ્સકો ઝમીનને કબૂલ ન કિયા

હઝરત અનસ (રદિ.) સે રિવાયત હૈ કે એક શખ્સ આં હઝરત (સ.અ.વ.) કા કાતિબ થા, વો ઈસ્લામસે ફિરકર મુશ્રિકોંસે જા મિલા, તો હુઝૂરે અક્દસ (સ.અ.વ.) ને ઉસકે હકમેં બદ-દુઆ ફરમાઈ કે ઉસકો ઝમીન કબૂલ ન કરેગી. ઈસકે બા'દ જબ વો મર ગયા તો હઝરત અબૂ તલ્હા (રદિ.) ઉસ કબરકી તરફ તશ્રીફ લે ગએ તો ઉસે કબરસે બાહિર પાયા. યે દેખકર ઉન્હોંને વહાંકે લોગોંસે યે મા'લૂમ ફરમાયા કે માજરા (હકીકત) ક્યા હે, તો ઉન્હોંને બતાયા

કે ઉસકો હમને કઈ બાર દફન કિયા, મગર હર બાર ઉસકો ઝમીનને બાહિર ફેંક દિયા. ઈસલિયે હમને બાહિર હી છોળ દિયા.

કુછ ઉસ્તાદોંસે ઈસ કિતાબકે લિખનેવાલે ને યે વાકિઆ સુના હૈ કે એક આલિમકી કબર ઝરૂરતસે ખોદી ગઇ જો મદીના મુનવ્વરામેં થી, તો ઉસમેં એક લળકીકી લાશ નિકલી. દેખનેવાલોંમેંસે કુછ લોગ ઉસ લળકીકો પેહચાનતે થે ઔર ઉનકો મા'લૂમ થા કે યે ફલાં ઈસાઈકી લળકી હૈ. ચુનાંચે ઉન્હોંને વહાં પહોંચકર ઉસકે માં-બાપસે ઉસકા હાલ પૂછા ઔર કબર મા'લૂમ કી, તો ઉન્હેંને કબર ભી બતાઇ ઔર યે ભી ફરમાયા કે દિલસે મુસલમાન થી ઔર મદીના મુનવ્વરામેં મરનેકી ખ્વાહિશ રખતી થી. ફિર ઉસકી કબર ખુદવાકર દેખી ગઇ, તો ઉસમેં ઉસ આલિમકી લાશ નિકલી, જિસકી કબરમેં વો લળકી મદીના મુનવ્વરામેં દેખી ગઇ થી. ફિર ઉસ આલિમકી બીવીસે ઉનકા અમલ મા'લૂમ કિયા તો ઉસને બતાયા કે વો બળે નેક આદમી થે. યે બાત ઝરૂર થી કે વો યૂં કહા કરતે થે કે ઈસાઈ મઝહબમેં યે બાત બળી આસાની કી હૈ કે ઉનકે યહાં જનાબતકા ગુસલ ઝરૂરી નહીં, ઈસી વજહસે ઉસ લળકીકી કબરમેં પહોંચાએ ગએ.

બરઝખમેં સુબહ-શામ જન્નત યા દોઝખકા પેશ હોના

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન ઉમર (રદિ.) રિવાયત કરતે હૈં કે આં હઝરત સૈયદે આલમ (સ.અ.વ.) ને ઈર્શાદ ફરમાયા કે બિલા શુબહા જબ તુમમેંસે કોઈ મર જાતા હૈ તો સુબ્હ-શામ ઉસકા ઠિકાના જન્નત યા દોઝખ ઉસકે સામને પેશ કિયા જાતા હૈ, અગર વો

જન્નતી હો તો સુબ્હ-શામ ઉસકે સામને જન્નત પેશ કી જાતી હે ઔર અગર વો દોઝખી હે તો સુબ્હ-શામ ઉસકે સામને દોઝખ પેશ કી જાતી હે ઔર ઉસકા ઠિકાના દિખાકર ઉસસે કહા જાતા હે કે યે તેરા ઠિકાના હે (ફિર ફરમાયા કે) કિયામતકે દિન તક જબકે ખુદા ઉસે (કબરસે) ઉઠાએગા, હર સુબ્હ-શામ એૈસા હી હોતા રહેગા.

આં હઝરત (સ.અ.વ.) પર ઉમ્મતકે આ'માલ પેશ કિયે જાતે હૈં

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન મસઊદ (રદિ.) રિવાયત કરતે હૈં કે આં હઝરત (સ.અ.વ.) ને ઈર્શાદ ફરમાયા કે મેરી ઝિન્દગી તુમ્હારે લિયે બેહતર હે ઔર મેરી વફાત તુમ્હારે લિયે બેહતર હે, તુમ્હારે આ'માલ મુઝપર પેશ હોંગે, પસ જો ભલાઈ (તુમ્હારી તરફસે પેશ કી જાએગી, જિસે) મૈં દેખૂંગા તો ઉસ પર અલ્લાહકી તા'રીફ કરૂંગા ઔર કોઇ બુરાઈ દેખૂંગા (જો તુમ્હારી તરફસે પેશ કી જાએગી) તો તુમ્હારે લિયે અલ્લાહસે મગ્ફિરતકી દુઆ કરૂંગા.

રોઝએ મુતહ્હરાકે પાસ દરૂદ ઔર સલામ પઢા જાએ તો આં હઝરત (સ.અ.વ.) ખુદ સુનતે હૈં ઔર જો કોઈ દૂરસે દરૂદ ઔર સલામ ભેજે ઉસકો ફરિશ્તે પહોંચા દેતે હૈં

હઝરત અબૂહુરૈરહ (રદિ.) સે રિવાયત હે કે આં હઝરત સૈયદે આલમ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે જો કોઈ મુઝપર મેરી કબરકે

પાસ દરૂદ પળ્હે, મૈં ઉસકો સુનૂંગા ઔર જો કોઈ મુઝપર દૂરસે દરૂદ ભેજે, વો દરૂદ મુઝે પહોંચા દિયા જાતા હૈ.

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન મસઊદ (રદિ.) સે રિવાયત હૈ કે આં હઝરત સૈયદે આલમ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે બિલા શુબહા અલ્લાહકે બહોતસે ફરિશ્તે હૈં, જો ઝમીનમેં ગશ્ત લગાતે ફિરતે હૈં (ઔર) મેરી ઉમ્મતકા સલામ મેરે પાસ પહોંચાતે હૈં.

દુનિયામેં કાઇદા હૈ કે મૌજૂદ લોગ આપસમેં એક દૂસરેકો સલામ કરતે હૈં ઔર જો દૂર હોતે હૈં, ઉનકો ડાકસે યા આદમીકે ઝરીએ સલામ ભેજતે હૈં. અલ્લાહ તઆલાને અપની કામિલ રહમતસે યે સિલસિલા જારી રખ્ખા હૈ કે જો મુસલમાન અપને નબી (સ.અ.વ.) પર દૂરસે સલામ ભેજે, તો ઉસકો ફરિશ્તોંકે ઝરીએ પહોંચા દેતે હૈં.

ઈન હદીસોંસે જહાં યે મા'લૂમ હુવા કે આં હઝરત (સ.અ.વ.)કો બરઝખી ઝિન્દગીમેં ભી અપની ઉમ્મતસે તઅલ્લુક બાકી હૈ, ઔર યે કે અલ્લાહને ઇસ ઉમ્મતકો યે શર્ફ (બુઝુર્ગી) બખ્શા હૈ કે ફરિશ્તોંકો ઇસ બળે કામકે લિયે મુકર્રર ફરમાયા હૈ કે ઉમ્મતિયોંકા સલામ ફખ્રે કાઇનાત મુહમ્મદુર્ રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) કો પહોંચા દેં. વહાં યે ભી મા'લૂમ હુવા કે ગો હઝરાત અંબિયા-એ-કિરામ ઝિન્દા હૈં, લેકિન ખુદાકી પનાહ, હર જગહ ન હાઝિર હૈં, ન સબ કુછ દેખ રહે હૈં ઔર ન દૂરકી બાતકો સુનતે હૈં. જબ અંબિયા (અલૈ.) કે બારેમેં યે સાબિત હૈ કે હર જગહ ન હાઝિર હૈં, ન દેખ સકતે હૈં, ઔર ન હર આવાઝ સુનનેવાલે હૈં, તો ઉન ઔલિયા અલ્લાહ તઆલાકે બારેમેં ઐસા ખ્યાલ કરના તો બિલ્કુલ હી ગલત ઔર બિદઅત હોગા, જો અલ્લાહકે ચુને હુએ, બુઝુર્ગ પૈગમ્બરોંકે સહાબિયોં (સથિયોં) સે ભી કમ દરજે કે હૈં.

નબિયોંકી બરઝખી ઝિન્દગી

હઝરાતે અંબિયાએ કિરામ (અલૈ.) ઈસ દુનિયાસે તશ્રીફ લે જાનેકે બા'દ ભી ઝિન્દા હી હૈં, માના કે શહીદોંકે બારેમેં કુર્આન શરીફમેં આયા હે કે ઈનકો મુરદા મત કહો, લેકિન નબિયોંકે બારેમેં ભી હદીસકી બહોતસી રિવાયાત હૈં કે ઈસ દુનિયાસે ચલે જાનેકે બા'દ ઝિન્દા હી હૈં.

મશહૂર મુહદ્દિસ અલ્લામહ બૈહકી (રહ.) ઔર મશહૂર મુસન્નિફ અલ્લામહ સિયૂતી (રહ.) ને ઈસ મૌઝૂઅ પર એક કિતાબ લિખ્ખી હે ઔર નબિયોં કે ઝિન્દા હોનેકો સાબિત કિયા હે.

અલ્લામહ સિયૂતી (રહ.) ને અપને ફતવામેં લિખ્ખા હે કે 'પ્યારે નબી (સ.અ.વ.) ઔર દૂસરે તમામ અંબિયાએ કિરામકા કબરોંમેં ઝિન્દા હોનેકી દલીલોંકે સાથ હમકો કતઈ જાનકારી હે ઔર ઈસ બારેમેં તવાતુરકે દરજેકો હદીસેં પહોંચ ચુકી હૈં.'

ઈમામ કુર્તબીને અપની કિતાબ 'તઝકિરા' મેં ફરમાયા હે કે અંબિયાએ કિરામકી મૌતકા હાસિલ ઈતના સમઝો કે વો હમારી નઝરોંસે છુપા દિયે ગએ હૈં ઔર ઉનકા હાલ હમારી નિસ્બત ઐસા હે જૈસે ફરિશ્તોંકા હાલ હે (કે હમ ફરિશ્તોંકો દેખ નહી સકતે હૈં.)

મુહદ્દિસ બૈહકી (રહ.) ને ફરમાયા કે હઝરાતે અંબિયાએ કિરામકી રૂહેં કબ્ઝ કરને કે બા'દ ફિર વાપસ કર દી ગઈ. ઈસલિયે વો અપને રબકે હુઝૂરમેં ઝિન્દા હૈં જૈસે કે શહીદ હૈં.

હઝરત અનસ (રદિ.) રિવાયત ફરમાતે હૈં કે આં હઝરત સૈયદે આલમ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે અંબિયા (અલૈ.) ઝિન્દા હૈં, અપની કબરોમેં નમાઝ પઢતે હૈં, યે નમાઝ તકલીફે શરઈકી વજહસે

નહી હૈ બલ્કે લઝ્ઝત હાસિલ કરને કે લિયે હૈ.

હઝરત અબૂ દરદા (રદિ.) સે રિવાયત હૈ કે આં હઝરત સૈયદે આલમ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે જુમ્આકે દિન મુઝપર દરૂદ ઝિયાદાસે ઝિયાદા ભેજા કરો, ક્યૂંકે યે દિન મશહૂદ હૈ, જિસકે મા'ના યે હૈં કે ઈસમેં ફરિશ્તોંકા આના (ઝિયાદા સે ઝિયાદા) હોતા હૈ, (ફિર ઈર્શાદ ફરમાયા કે) બેશક તુમમેંસે જો ભી આદમી મુઝપર દરૂદ ભેજતા હૈ, ઉસકા દરૂદ મેરે સામને પેશ હોતા રેહતા હૈ જબ તક કે વો ઉસમેં લગા હુવા હો, સવાલ કિયા ગયા હૈ કે યા રસુલલ્લાહ (સ.અ.વ.) ! વફાતકે બા'દ ક્યા હોગા ? ઈર્શાદ હુવા કે વફાતકે બા'દ ભી મુઝપર દરૂદ પેશ કિયા જાતા રહેગા, ક્યૂંકે ઉસ આલમ (દુનિયા) મેં જાકર ભી અલ્લાહકે રસૂલ (સ.અ.વ.) ઝિન્દા રેહતે હૈં ઔર યે ઝિન્દગી રૂહાની નહીં હોતી, બલ્કે જિસમાની હોતી હૈ (ક્યૂંકે) બેશક અલ્લાહને ઝમીનપર યે હરામ ફરમા દિયા હૈ કે નબિયોંકે જિસમોંકો ખા જાએ, ઈસલિયે અલ્લાહકા નબી ઝિન્દા રેહતા હૈ ઔર ઉસકો રોઝી ભી દી જાતી હૈ. ઈસ મુબારક હદીસસે મા'લૂમ હુવા કે હઝરાતે અંબિયા-એ-કિરામ (અલૈ.) ઈસ દુનિયાસે ઈન્તિકાલ ફરમાકર જિસમાની ઝિન્દગીકે સાથ ઝિન્દા હૈં ઔર રોઝી ભી પાતે હૈં. યે રોઝી ઉસી દુનિયાકે મુનાસિબ હૈ. શહીદોંકે બારેમેં ભી રોઝીકા મિલના આયા હૈ, લેકિન હઝરાતે અંબિયા-એ-કિરામ (અલૈ.) કી ઝિન્દગી ઔર ઉનકા રોઝી દિયા જાના શહીદોંકે મુકાબલેમેં કામિલ હૈ. હઝરત શાહ અબ્દુલહક સાહબ મુહદ્દિસ દેહલવી (રહ.) ને 'અશઅતુલ્લમ આત', શરહે મિશકાતમેં લિખ્ખા હૈ-

'નબિયોંકી ઝિન્દગીકા ઐસા મસ્અલા હૈ, જિસપર સબકા ઈત્તિફાક હૈ, કિસીકો ઈસમેં ઈખ્તિલાફ નહી ઔર યે હયાતે જિસમાની

હે જૈસા કે દુનિયામેં થી, ઉનકી ઝિન્દગી રૂહાની યા મા'નવી ન સમઝી જાએ'.

હઝરત ઈબ્ને અબ્બાસ (રદિ.) રિવાયત ફરમાતે હૈં કે એક બાર હમ રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) કે સાથ મક્કે ઔર મદીનેકે બીચ સફર કર રહે થે, આપને એક વાદી (ઘાટી) કે બારેમેં પૂછા કૌન સી વાદી હે ? મૌજુદ લોગોં ને જવાબ દિયા કે યે 'વાદીયે અરઝક' (યા'ની રોઝીકી ઘાટી) હે. આપને ઈર્શાદ ફરમાયા કે ગોયા મૈં દેખ રહા હૂં મૂસા (અલૈ.) કી તરફ યે ફરમાકર ઉનકે રંગ ઔર બાલોંકી હાલત કુછ બયાન ફરમાઈ (ઔર ફરમાયા કે વો) ઈસ હાલમેં (નઝર આ રહે) હૈં કે અપની ઉંગલિયાં દોનૂં કાનોંમેં દિયે હુએ હૈં (ઔર) અપને રબકે નામકા તલ્બિયા ઝોર-ઝોરસે પઢતે હુએ ઈસ વાદીસે ગુઝર રહે હૈં.

હઝરત ઈબ્ને અબ્બાસ (રદિ.) ફરમાતે હૈં કે ઈસકે બા'દ હમ ઔર આગે ચલે, યહાં તક કે એક વાદી આઈ. ઉસકે બારેમેં ફખ્રે દો આલમ (સ.અ.વ.) ને સવાલ ફરમાયા કે યે કૌનસી વાદી હે ? હાઝિર લોગોંને જવાબ દિયા કે યે વાદી 'હરશા' (નામી) હે યા બજાએ હરશાકે લુફત કહા. આં હઝરત (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે મૈં યૂનુસ (અલૈ.) કો દેખ રહા હૂં કે સુર્ખ (લાલ) ઊંટની પર સવાર હૈં, ઉનકે જિસમ પર ઊનકા જુબ્બા હે ઔર ઉનકી ઊંટનીકી લગામ પેળકી છાલ હે, તલ્બિયા પઢતે હુએ ઉસ ઘાટીસે ગુઝર રહે હૈં.

ઈસ મુબારક હદીસસે સાબિત હુવા કે આં હઝરત (સ.અ.વ.) ને હઝરત મૂસા ઔર હઝરત યુનૂસ (અલૈ.) કો બેદારીકી હાલતમેં તલ્બિયા પઢતે હુએ દેખા, મા'લૂમ હુવા કે હઝરાતે અંબિયાએ કિરામકી બરઝખી ઝિન્દગી ઈતની કામિલ ઔર ઈતની બુલંદ હે કે

ઈસ દુનિયામેં તશરીફ લા સકતે હૈં ઔર હજકી ઝરૂરી રસમેં અદા કર સકતે હૈં ઔર ઉનકા દેખ જાના ભી મુમ્કિન હૈ. કુછ બુઝુર્ગોંસે જો યે નકલ કિયા ગયા હૈ કે ઉન્હોંને આં હઝરત (સ.અ.વ.) કો બેદારીમેં દેખા, તો યે ઝુઠલાનેકી ચીઝ નહીં હૈ. અગર કોઈ તસ્દીક ન કરે તો ઝુઠલાના ભી મુનાસિબ નહીં હૈ. મે'રાજ શરીફકા વાકિઆ જો હદીસકી કિતાબોંમેં આયા હૈ, ઈસમેં યે ભી હૈ કે સૈયદે આલમ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે મૈંને મૂસા ઔર ઈસા ઔર ઈબ્રાહીમ (અલૈ.) કો ખળે હુએ નમાઝ પળહતે દેખા, ઈતનેમેં નમાઝકા વક્ત આ ગયા, તો મૈં ઉનકા ઈમામ બના.

ઉસ વક્ત આં હઝરત (સ.અ.વ.) અપની દુન્યાવી ઝિન્દગી હી મેં થે ઔર જિન નબિયોંકો આપને નમાઝ પળહાઈ, વો બરઝખી ઝિન્દગીમેં થે. હઝરત ઈસા (અલૈ.) ગો ઈસ દુનિયામેં નહીં હૈં, મગર બરઝખી ઝિન્દગીમેં ભી નહીં હૈં, બલ્કે ઉનકી યેહી દુનિયાકી ઝિંદગી ઉસવક્ત તક જારી માની જાએગી, જબ તક કે દોબારા તશરીફ લાકર વફાત ન પા એં.

ઉહદકે કુછ શહીદોંકે જિસમ બરસોંકે બા'દ ભી સહીહ સાલિમ પાએ ગએ

મુઅત્તા ઈમામ માલિકમેં હૈ કે અમ્ર બિન જુમૂહ ઔર અબ્દુલ્લાહ બિન અમ્ર (રદિ.) કી કબરકો પાનીકે બહાવને ખોદ દિયા થા. યે દોનૂં અન્સારી થે ઔર ઉહદકી લળાઈમેં શહીદ હુએ થે ઔર એક હી કબરમેં દોનૂંકો દફન કિયા ગયા થા. જબ પાનીને કબરેં ખોદ ડાલીં તો દૂસરી જગહ દફન કરનેકે લિયે ઉનકી કબર ખોદી ગઈ તો ઈસ

હાલતમેં પાએ ગએ કે ઉનકે જિસમોંમેં ઝરા ભી ફર્ક ન આયા થા ઔર ઐસા લગતા થા કે જૈસે કલ હી વફાત પાઇ હૈ. યે વાકિઆ ઉસ વક્તકા હૈ જબકે ઉહદકી લળાઈકો ૪૬ સાલ ગુઝર ચુકે થે.

હઝરત મુઆવિયહ (રદિ.) ને અપને અમીર હોનેકે ઝમાનેમેં મદીના પાકમેં નહર નિકાલનેકા ઈરાદા ફરમાયા તો ઉસકી ગુઝરગાહમેં ઉહદકા કબ્રસ્તાન પળ ગયા, હઝરત મુઆવિયહ (રદિ.) ને એ'લાન ફરમાયા કે અપને અપને રિશ્તેદારોંકી લાશેં યહાંસે ઉઠાકર દૂસરી જગહ કર લેં. જબ ઇસ મક્સદસે લાશેં નિકાલી ગઇ તો બિલ્કુલ અપની અસલી હાલત પર તરો તાઝા મા'લૂમ હોતી થી. ઉસી વક્ત યે વાકિઆ ભી પેશ આયા કે ખુદવાઇ કરતે હુએ હઝરત હમઝા (રદિ.) કે મુબારક કદમમેં કુદાલ લગ ગયા તો ઉસી વક્ત ખૂન જારી હો ગયા. યે વાકિઆ ઉહદકી લળાઈસે પચાસ સાલ બા'દકા હૈ.

ઉહદકે શહીદોંકે અલાવા ઔર ભી ઉમ્મતકે દૂસરે બુઝુર્ગોંકે બારેમેં સીરત ઔર તારીખકી કિતાબોંસે યે સાબિત હૈ કે દફન કરનેકે બા'દ જબ બરસોંકે બા'દ દેખે ગએ, તો ઉનકે જિસમોંમેં કોઇ તબ્દીલી ન હુઇ થી. હઝરાતે અંબિયા-એ-કિરામ (અલૈ.) કે બારેમેં તો હદીસ શરીફમેં કતઈ (યકીની) ફૈસલા હૈ કે ઉનકે જિસમોંકો ઝમીન ગલા નહી સકતી, લેકિન કિસી ગૈર નબીકો ભી અલ્લાહ તઆલા યે શર્ફ બખ્શેં તો ઉનકી રહમત ઔર કુદરતસે કુછ નામુમ્કિન નહીં હૈ-

અલ્લાહુમ્મ ઈન્ની અસ્અલુક ખૈરલ્હયાતિ વ ખૈરલ્મમાતિ વ અન્ તગ્ફિરલી વ તર્હમની વ અન્ તતૂબ અલય્ય ઈન્નક અન્ત રબ્બી અન્ત મૌલાય વ અન્ત લી નિઅ્મલ્ વકીલ વ સલ્લલ્લાહુ તઆલા અલા ખૈરિ ખલ્કિહી સય્યિદિના વ સનદિના વ મૌલાના મુહમ્મદિવ્વ આલિહી વ સહ્બિહી અજ્મઈન.

યા અય્યુહલ્લઝીન આમનૂ કૂ અન્ફુસકુમ્ વ અહ્લીકુમ્ નારા

'અય ઈમાન વાલો ! અપને આપકો ઔર અપને અહલ ઔર અયાલ (યા'ની બાલ-બચ્ચોં) કો આગ (યા'ની દોઝખ) સે બચાઓ.

દોઝખકે હાલાત

ઈસમેં કુર્આની આયતોં ઔર મુસ્તનદ હદીસોંકી રોશનીમેં આસાન ઉર્દૂ ઝબાનમેં આખિરતકે કૈદખાને યા'ની જહન્નમકે હાલાત લિખ્ખે ગએ હૈં ઔર આખિરમેં 'સોચને સમઝનેકી બાતેં' કે નામ એક અહમ મઝમૂન હૈ જિસમેં દોઝખકે અઝાબસે બચનેકી દુઆ ઔર તરીકા બતાયા ગયા હૈ.

મુસન્નિફ

(મૌલાના) મુહમ્મદ આશિક ઈલાહી બુલંદ શહરી

લિપ્યાંતર

(મૌલવી) સુલેમાન મજાદરી

પ્રકાશક

નુરાની કુતુબખાના

મુ.પો. છાપી, તા. વડગામ (બ.કાં.)

પીન - ૩૮૫૨૧૦

અપની બાત

بسم الله الرحمن الرحيم

બિસ્મિલ્લા હિર્રહ્મા નિર્રહીમ

ઈસ કિતાબમેં ના-ચીઝને જહન્નમકે હાલાત કુર્આનકી આયતોં ઔર રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમકી હદીસોંસે લેકર ઉર્દૂ ઔર હિન્દીમેં ઔર અબ સુલેમાન મજાદરીને ગુજરાતીમેં કલમબંદ કિયે હૈં. લિખનેકી વજહ યે હૈ કે મુસલમાનોકી ઝબાન પર યૂં તો દોઝખકા ઝિક્ર આતા હી રેહતા હૈ, મગર ઈસસે બચને ઔર મેહફૂઝ રેહનેકે કામોં ઔર હરકતોંસે ઈસલિયે ગાફિલ હૈં કે ઈસકે દિલ હિલા દેનેવાલે અઝાબ ઔર ઉન મુસીબતોંસે બેખબર હૈં જો દોઝખિયોં પર ગુઝરેંગી.

મુઝે યકીન હૈ કે જો મુસલમાન ઈન ઔરાકકો ધ્યાનસે પઢેંગે ઔર કુર્આનકી આયતોં ઔર નબીકી હદીસોંકો સચ્ચા જાનતે હુએ દોઝખકે હાલાતકા મુરાકબા કરેંગે, વો આસાનીસે ગુનાહોંસે બચ સકેંગે ઔર ફિર ઉનકા નફસ નેકિયાં કરનેમેં ઝિયાદા રોક ભી ન બનેગા. ખુદા કરે દીનકી દૂસરી કિતાબોંકી તરહ યે કિતાબ ભી મુસલમાનોંકો દીનદાર બનનેમેં મદદ દે ઔર ઉનમેં ઝિયાદાસે ઝિયાદા મકબૂલ હો.

ઈસકે સાથ અગર આપ જન્નતવાલોંકે ઐશ ઔર આરામ ઔર હશ્રકે મૈદાનકે વાકિઆત ભી મા'લૂમ કરના ચાહેં તો હમારી મશ્હૂર કિતાબેં 'મૈદાને હશ્ર' ઔર 'ખુદાકી જન્નત' કો ઝરૂર પઢેં.

પઢનેવાલોંસે દરખ્વાસ્ત હૈ કે અપની નેક દુઆઓંમેં ઇસ ના-ચીઝકો ભૂલેંગે નહીં.

(મુહમ્મદ આશિક ઇલાહી બુલંદ શહરી)

અફલ્લાહુ અન્હુ

ઔર

સુલેમાન મજાદરી અફલ્લાહુ અન્હુ

દોઝખકે હાલાત

ઈસ કિતાબકો દો હિસ્સોંમેં લિખતા હૂં, એક 'દોઝખકે હાલાત', દૂસરે 'દોઝખિયોંકે હાલાત'. પેહલે દોઝખકે હાલાત લિખતા હૂં. ફિર દોઝખિયોંકે હાલાત લિખ્ખે જાએંગે.

દોઝખકી ગેહરાઇ (ઉંડાણ)

હઝરત અબૂ મૂસા અશ્અરી (રદિ.) રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) સે રિવાયત કરતે હૈં કે આપને (દોઝખકી ગેહરાઇ બયાન કરતે હુએ) ફરમાયા, અગર એક પત્થર જહન્નમમેં ડાલા જાએ તો દોઝખકી તેહમેં પહોંચનેસે પેહલે ૧૭ સાલ તક ગિરતા ચલા જાએગા. (તરગીબ)

ઔર હઝરત અબૂ હુરૈરહ (રદિ.) કા બયાન હૈ કે હમ રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) કી બરકતી ખિદમતમેં બૈઠે હુએ થે કે હમને કિસી ચીઝકે ગિરનેકી આવાઝ સુની. રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા, ક્યા તુમ જાનતે હો કે યે (આવાઝ) ક્યા હૈ ? હમને અર્ઝ કિયા, ખુદા ઔર ઉસકા રસૂલ હી ખૂબ જાનતે હૈં. આપને ફરમાયા, યે એક પત્થર હૈ, જિસકો ખુદાને જહન્નમકે મુંહ પર (તેહમેં ગિરનેકે લિયે) છોળા થા ઔર વો ૧૭ સાલ તક ગિરતે ગિરતે અબ દોઝખકી તેહમેં (નિચલે હિસ્સેમેં) પહોંચા હૈ. યે ઉસકે ગિરનેકી આવાઝ હૈ. (મુસ્લિમ)

દોઝખકી દીવારેં

રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા હૈ કે દોઝખકો ચાર

દીવારેં ઘેરે હુએ હૈં, જિનમેં હર દીવારકી ચૌળઇ ૪૦ સાલ ચલનેકી દૂરી રખતી હૈ.

યા'ની દોઝખકી દીવારેં ઇતની મોટી હૈં કે સિર્ફ એક દીવારકી ચોળાઈ કરને કે લિયે ૪૦ સાલ ખર્ચ હોં. (તિરમિઝી)

દોઝખકે દરવાઝે

કુર્આન શરીફમેં દોઝકકે દરવાઝોંકે બારેમેં ફરમાયા-

તર્જુમા :- ઔર ઉન સબસે જહન્નમકા વા'દા હૈ જિસકે સાત દરવાઝે હૈં, હર દરવાઝેકે લિયે લોગોંકે અલગ-અલગ હિસ્સે હૈં.

(સૂરએ હિજર, પારા ૧૪)

ખુદ રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) ને ફરમાયાકે દોઝખકે સાત દરવાઝે હૈં, જિનમેંસે એક ઉસકે લિયે હૈ, જો મેરી ઉમ્મત પર તલવાર ઉઠાએ. (મિશ્કાત)

દોઝખકી આગ ઔર અંધેરી

અલ્લાહકે રસૂલ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયાકે દોઝખકો એક હઝાર બરસ તક ધોંકા (જલાયા) ગયા, તો ઉસકી આગ લાલ હો ગઇ, ફિર એક હઝાર બરસ તક ધોંકા (જલાયા) ગયા તો ઉસકી આગ સફેદ હો ગઇ, ફિર એક હઝાર બરસ તક ધોંકા ગયા તો ઉસકી આગ કાલી હો ગઇ, ચુનાંચે અબ દોઝખ કાલી અંધરેવાલી હૈ. (તિરમિઝી)

એક રિવાયતમેં હૈ કે વો અંધેરી રાતકી તરહ તારીક (અંધેરી) હૈ ઔર દૂસરી રિવાયતમેં હૈ કે ઉસકી લપટસે ઉસમેં રોશની નહીં હોતી. (તરગીબ)

યા'ની હમેશા અંધેરા હી રેહતા હૈ.

બુખારી ઔર મુસ્લિમકી એક રિવાયતમેં હૈ કે રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા, તુમ્હારી યે આગ (જિસકો તુમ જલાતે હો) દોઝખકી આગકા સત્તરવાં હિસ્સા હૈ. સહાબા (રદિ.) ને અર્ઝ કિયા (જલાનેકો તો) યેહી બહોત હૈ. આપને ફરમાયા, (હાં ઈસકે બાવજૂદ) દુનિયાકી આગોંસે દોઝખકી આગ ગરમીમેં ૬૯ દર્જા બળ્હી હુઈ હૈ ઔર એક રિવાયતમેં હૈ કે દોઝખી અગર દુનિયાકી આગમેં જાએં તો ઉનકો નિન્દ આ જાએ. (તરગીબ)

કયૂંકે દોઝખકી આગકે મુકાબલેમેં દુનિયાકી આગ બહોતહી ઝિયાદા ઠંડી હૈ. ઈસલિયે ઉસમેં ઉનકો દોઝખકે મુકાબલેમેં આરામ મા'લૂમ હોગા.

દોઝખકે અઝાબકા અંદાઝા

રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા. દોઝખિયોંમેં સબસે હલ્કા અઝાબ ઉસ શખ્સ પર હોગા, જિસકી દોનૂં જુતિયાં ઔર તસમે આગકે હોંગે, જિનકી વજહસે હાંડીકી તરહ ઉસકા દિમાગ ખૌલતા હોગા, વો સમઝેગા કે મુઝે હી સબસે ઝિયાદા અઝાબ હો રહા હૈ, હાલાંકે ઉસકો સબસે કમ અઝાબ હોગા. (બુખારી, મુસ્લિમ)

મુસ્લિમ શરીફકી એક રિવાયતમેં હૈ કે રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) ને ઈર્શાદ ફરમાયા, કિયામતકે દિન એક ઐસે દોઝખીકો, જો દુનિયામેં ઈન્સાનોંસે ઝિયાદા લઝ્ઝત ઔર ઐશમેં રેહતા થા, પકળકર એક બાર દોઝખમેં ગોતા દિયા જાએગા, ફિર ઉસસે પૂછા જાએગા, અય ઈબ્ને આદમ (આદમકી ઔલાદ !) કયા તૂને કભી નેઅમત દેખી હૈ?

ક્યા કભી તુઝે આરામ નસીબ હુવા હે ? ઈસ પર વો કહેગા, ખુદાકી કસમ ! અય રબ નહીં ! (મૈંને કભી આરામ નહીં પાયા) ફિર ફરમાયા કે કિયામતકે દિન એક ઐસે જન્નતીકો જો દુનિયામેં તમામ ઈન્સાનોંસે ઝિયાદા મુસીબતમેં રહા થા, ઉસે પકળકર જન્નતમેં ગોતા દિયા જાએગા ફિર ઉસસે પૂછા જાએગા, અય ઈબ્ને આદમ ? કયા કભી તૂને મુસીબત દેખી હે ? ક્યા કભી તુઝપર સખ્તી ગુઝરી હે ? વો કહેગા ખુદાકી કસમ ! અય રબ ! મુઝપર કભી સખ્તી નહીં ગુઝરી ઔર મૈંને કભી મુસીબત નહીં દેખી.

દોઝખકા સાંસ

રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા, જબ સખ્ત ગરમી હો તો ઝોહરકી નમાઝ દેરસે પળ્હા કરો ક્યૂંકે ગરમીકી સખ્તી દોઝખકી તેઝીકી વજહસે હોતી હે. (ફિર ફરમાયા) કે દોઝખને અપને રબકે દરબારમેં શિકાયત કી કે (મેરી તેઝી બહોત બળ્હ ગઈ હે, યહાં તક કે) મેરે કુછ હિસ્સે દૂસરે હિસ્સોંકો ખાયે જાતે હૈં (ઈસલિયે મુઝે ઈજાઝત દી જાએ કે કિસી તરહ અપની ગરમી હલ્કી કરૂ) ચુનાંચે અલ્લાહ તઆલાને ઉસકો દો બાર સાંસ લેનેકી ઈજાઝત દી, એક સાંસ સરદીકે મોસમમેં ઔર એક સાંસ ગરમીકે મોસમમેં, ઈસલિયે ગરમી જો તુમ મેહસૂસ કરતે હો, દોઝખકી લૂ કા અસર હે (જો સાંસકે સાથ બાહિર આતી હે) ઔર સખ્ત સરદી જો મેહસૂસ કરતે હો, દોઝકકે ઠંડે હિસ્સેકા અસર હે (બુખારી શરીફ)

મુસ્લિમકી એક રિવાયતમેં હે કે દોપહરકો હર દિન દોઝખ દહકાઈ (ભળકાઈ) જાતી હે.

ફાઈદા :- દોઝખકે સાંસ લેનેસે ગરમી બઢ્હ જાના તો સમઝમેં આતા હૈ, લેકિન સરદીકા બઢ્હના, દેખનેમેં સમઝમેં નહીં આતા. સચ બાત તો યે હૈ કે ગરમીમેં દોઝખ સાંસ બાહિર ફેંકતી હૈ ઔર ઈસ તરહ દુનિયામેં ગરમી બઢ્હ જાતી હૈ ઔર સરદીમેં સાંસ અંદર લેતી હૈ ઈસ તરહ દુનિયાકી તમામ ગરમી ખીંચ લેતી હૈ, ઈસ વજહસે સરદી બઢ્હ જાતી હૈ.

કુછ ઉલમાને ઈસકી યે તશરીહ કી હૈ કે દોઝખમેં જલાનેહીકા અઝાબ નહીં હૈ. બલ્કે ઠંડકકા અઝાબ ભી હૈ. ઉમ્મતે મુહમ્મદી (સ.અ.વ.) કે મશહૂર અહલે કશ્ફ બુઝુર્ગ હઝરત અબ્દુલ અઝીઝ દબ્બાગ (રહ.) કા બયાન હૈ કે જિન્નાતકો આગકા અઝાબ નહીં દિયા જાએગા, ક્યૂંકે આગ ઉનકી તબીયત હૈ, બલ્કે ઉનકો ઠંડકકા અઝાબ દિયા જાએગા. જિન્નાત દુનિયામેં ભી સરદીસે બેહદ ડરતે હૈં ઔર સર્દ (ઠંડી) હવાસે જંગલી ગધોંકી તરહ બદ-હવાસ (પરેશાન) હોકર ભાગતે હૈં. ફરમાતે થે કે પાનીમેં ન શૈતાન દાખિલ હો સકતા હૈ, ન કોઈ જિન્ન જા સકતા હૈ. અગર કોઈ ઉનકો પાનીમેં ડાલ દે તો બુઝકર ફના હો જાએંગે. યે ભી ફરમાતે થે કે કાતિલોંકો શૈતાનકે સાથ ઠંડકકા અઝાબ દિયા જોએગા.

યહાં પહોંચકર ઝરા સબક હાસિલ કરનેવાલી આંખ ખોલિયે કે ઈસ દુનિયાકી મા'મૂલી સરદી ઔર ગરમીકો ઈન્સાન નહીં બરદાશ્ત કર સકતા જો દોઝખકી સાંસસે પૈદા હોતી હૈ, ફિર ભલા દોઝખકી અસલી ગરમી ઔર સરદી કૈસે બરદાશ્ત કરેગા. કિતને અફસોસકી જગહ હૈ કે કરોડોં ઈન્સાન એૈસે હૈં, જો ઈસ દુનિયાકી મો'મૂલી સરદી ઔર ગરમીસે બચનેકા એહતિમામ કરતે હૈં. મગર દોઝખસે બચનેકા ઉનકો કુછ ધ્યાન નહીં.

દોઝખકા ઈંધન

કુર્આન હકીમ ફરમાતા હૈ કે- **યા અય્યુહલ્લઝીન આમનૂ કૂ અન્ફુસકુમ્ વ અહ્લીકુમ્ નારા. વકૂદુહન્નાસુ વલ્ હિજારતુ.**

તર્જુમા :- 'અય ઈમાનવાલો ! અપને આપકો ઔર અપને ઘરવાલોંકો દોઝખકી આગસે બચાઓ, જિસકા ઈંધન ઈન્સાન ઔર પત્થર હૈં.' (સૂરએ તહરીમ)

ફાઈદા :- પત્થરોંસે ક્યા' મુરાદ હૈ ? ઈસકે મુતઅલ્લિક હઝરત ઈબ્ને મસઊદ (રદિ.) કા ઈર્શાદ હૈ કે પત્થર જો દોઝખકા ઈંધન હૈ, વો કિબરીત (યા'ની ગંધક) કે પત્થર હૈં, જો ખુદાને કરીબવાલે આસમાનમેં ઉસ દિન પૈદા કિયે થે, જિસ દિન આસમાન ઔર ઝમીન પૈદા ફરમાએ થે. ફિર ફરમાયા યે પત્થર કુફફાર (કે અઝાબ) કે લિયે તૈયાર ફરમાએ હૈં. (હાકિમ)

ઈન પત્થરોંકે અલાવહ મુશ્રિકોંકી વો મૂર્તિયાં ભી દોઝખમેં હોંગી જિનકી વો પૂજા કિયા કરતે થે. ચુનાંચે સૂરએ અંબિયા મેં હૈ-

તર્જુમા :- 'અય મુશ્રિકો ! બેશક તુમ ઔર તુમ્હારે વો મા'બૂદ, જિનકી ખુદાકે સિવા પૂજા કરતે હો, સબ દોઝખમેં ઝોંકે જાએંગે ઔર તુમ સબ ઉસમેં દાખિલ હોંગે.'

દોઝખકે તબકે (દરજે)

પેહલે ગુઝર ચુકા હૈ કે દોઝખકે સાત દરવાઝે હૈં. ચુનાંચે ફરમાયા- **લહા સબ્અતુ અબ્વાબિન્ લિ કુલ્લિ બાબિમ્ મિન્હુમ્ જુઝ્ઉમ્ મક્સૂમ.**

ઈસ આયતકી તફસીરમેં મુઅલ્લિફે 'બયાનુલ કુર્આન' કુદ્દિસ સિર્રહૂ લિખતે હૈં કે કુછ લોગોંને કહા હૈ, સાત તબકે મુરાદ હૈં, જિનમેં તરહ-તરહકે અઝાબ હૈં. જો જિસ અઝાબકા હકદાર હોગા, ઉસી તબ્કેમેં દાખિલ હોગા, ચૂંકે હર તબકાકે દરવાઝે અલગ અલગ હૈ, ઈસલિયે 'સાત દરવાઝોં' કે નામસે યાદ કિયા, ઔર કુછ લોગોંને કહા કે સાત દરવાઝે હી મુરાદ હૈં ઔર મક્સદ યે બયાન કરના હૈ કે દોઝખમેં દાખિલ હોનેવાલોંકી ઝિયાદતીકી વજહસે એક દરવાઝા કાફી ન હોગા, ઈસલિયે સાત દરવાઝે બનાએ ગએ હૈં.

અલ્લામહ ઈબ્ને કસીર કુદ્દિસ સિર્રહૂને હઝરત અલી કર્રમલ્લાહુ વજ્હહૂકા ઈર્શાદ નકલ કિયા હૈ કે આપને 'સબ્અતુ અબ્વાબિન' (સાત દરવાઝોં) કે મુતઅલ્લિક હાથોંસે ઈશારા કરકે ફરમાયા કે દોઝખકે દરવાઝે ઈસ તરહ હૈં યા'ની ઉપર-નીચે હૈં. ઈસ ઈર્શાદસે યે ભી મા'લૂમ હોતા હૈ કે નીચે-ઉપર જહન્નમકે સાત તબકે હૈં ઔર હર તબકેકા (દરજે) અલગ-અલગ દરવાઝા હૈ ઔર કુર્આન હકીમકી આયત - **ઈન્નલ્ મુનાફિકીન ફિદ્દર્કિલ્અસ્ફલિ મિનન્નારિ.**

(સૂરએ નિસાઅ)

તર્જુમા :- 'બિલા શુબહા મુનાફિક દોઝખકે સબસે નીચેકે તબ્કેમેં જાએંગેં.' સે ભી યેહી બાત મા'લૂમ હોતી હૈ કે જહન્નમકે કઈ તબ્કે હૈં. બુઝુર્ગોંને ઈન તબ્કોંકે નામ ઔર ઈન તબ્કોંવાલોંકી તફસીલ ઈસ તરહ બતાઈ હૈ કે સબસે નીચેકા તબ્કા, મુનાફિકોં, ફિરઔન ઔર ઉસકે મદદગારોંકા હૈ, જિસકા નામ 'હાવિયહ' હૈ ઔર દૂસરા તબ્કા જો હાવિયહકે ઉપર હૈ, મુશરિકોંકે લિયે હૈ જિસકા નામ 'જહીમ' હૈ. ફિર જહીમકે ઉપર તીસરા તબકા 'સકર' જો બે-દીન ફિરકા 'સાઈબીન' કે લિયે હૈ. ચૌથા તબકા જો સકરસે ઉપર હૈ

'નતય' હૈ, વો ઇબ્લીસ ઔર ઉસકે તાબે'દારોંકે લિયે હૈ ઔર ઉસકે ઉપર પાંચવાં તબકા યહૂદકે લિયે હૈ, જિસકા નામ 'હુતમહ' હૈ ઔર છઠ્ઠા તબકા 'સઇર' હૈ જો ઇસાઇયોંકે લિયે હૈ ઔર સબસે ઉપર સાતવાં તબકા જહન્નમ હૈ જો ગુનેહગાર મુસલમાનોંકે લિયે હૈ, ઉસીપર પુલ સિરાત કાઇમ હોગા ઔર ગો સબ તબકોંકે લિયે લફઝ 'જહન્નમ' આતા હૈ લેકિન અસલમેં ઇસી તબકેકા નામ જહન્નમ હૈ. યે ભી લિખ્ખા હૈ કે જહન્નમકે તબકોંકે હર દરવાઝેસે દૂસરે દરવાઝે તક સાત સો બરસકી દૂરી હૈ.

દોઝખકી એક ખાસ ગરદન

રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા, કિયામતકે દિન દોઝખસે એક ગરદન નિકલેગી, જિસકી દો આંખેં હોંગી ઔર દો કાન હોંગે, જિનસે સુનતી હોગી, ઔર એક ઝુબાન હોગી જિસ્સે બોલતી હોગી વો કહેગી, મૈં તીન શખ્સોં પર મુસલ્લત કી ગઇ હૂં- (૧) હર સરકશ ઝિદ્દી પર, (૨) હર ઉસ શખ્સ પર જિસને અલ્લાહકે સાથ કોઇ દૂસરા મા'બૂદ ઠેહરાયા, (૩) તસવીર બનાનેવાલે પર. (તિરમિઝી)

આગકે સુતૂનોંમેં બંદ કર દિયે જાએંગે

નારુલ્લાહિલ્ મૂકદતુલ્લતી તત્તલિઉ અલલ્અફ્ઇદહ ઇન્નહા અલૈહિમ્ મૂઅ્સદતુન્ ફી અમદિમ્ મુમદ્દહ.

તર્જુમા :- '(હુતમહ) સુલગાઇ હુઇ અલ્લાહકી વો આગ હૈ, જો દિલોં તક જા પહોંચેગી, વો આગ, ઉનપર લમ્બે-લમ્બે સુતૂનોંમેં બન્દ કર દી જાએગી.' (સૂરએ હુમઝહ)

દુનિયામેં કિસીકો આગ લગતી હૈ, તો દિલ તક પહોંચનેસે પેહલે હી ઉસકી રૂહ નિકલ જાતી હૈ, લેકિન દોઝખમેં ચૂંકે મૌત હી ન આએગી, ઈસલિયે સારે બદનકે સાથ દિલોં પર ભી આગ ચળ્હી બૈઠી હોગી ઔર ખૂબ જલાએગી, આગ બન્દકર દી જાએગી યા'ની દોઝખીયોંકો દોઝખમેં ભરકર આગેસે દરવાઝે બન્દ કર દિયે જાએંગે, ક્યૂંકે ઉસમેં ઉનકો હમેશા રેહના હોગા. નિકલના તો નસીબ હી ન હોગા, લમ્બે-લમ્બે સુતૂનોંકા મતલબ યે હૈ કે આગકે ઈતને બળે શો'લે હેંાગે જૈસે સુતૂન હોતે હૈં ઔર દોઝખી ઉસમેં બન્દ હોંગે.

(બયાનુલ કુરઆન)

દોઝખ પર મુકર્રર ફરિશ્તોંકી તા'દાદ

અલૈહા તિસ્અ- ત- અશર.

'દોઝખ પર ઉન્નીસ ફરિશ્તે મુકર્રર હોંગે' (મુદસ્સિર)

ફાઈદા :- ઈન ઉન્નીસમેંસે એક માલિક હૈ ઔર બાકી ખાઝિન (ખઝાનચી) હૈં ઔર ગોયા દોઝખિયોંકો સઝા દેનેકે લિયે એક ફરિશ્તા ભી કાફી હૈ, મગર તરહ-તરહકે અઝાબ દેને ઔર અઝાબકે ઈન્તિઝામકે લિયે ૧૯ ફરિશ્તે મુકર્રર હૈં, જિનકે મુતઅલ્લિક સૂરએ તહરીમ મેંહૈ-

તર્જુમા :- 'ઉસ પર સખ્ત ઔર મઝબુત ફરિશ્તે મુકર્રર હૈં જો અલ્લાહકી (ઝરા), નાફરમાની ઉસકે હુક્મમેં નહીં કરતે ઔર જો હુક્મ હોતા હૈ, વો કરતે હૈં.'

'બયાનુલ્કુર્આન'મેં દુર્રેમન્સૂરસે નકલ કિયા હૈ કે રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે દોઝખ પર મુકર્રર હું ફરિશ્તોંમેંસે હરએકકી તમામ જિન્નોં ઔર ઈન્સાનોંકે બરાબર તાકત હૈ.

દોઝખકા ગૈઝ ઔર ગઝબ, ચીખના ચિલ્લાના ઔર દોઝખિયોંકો આવાઝ દેકર બુલાના ઔર દોઝખિયોંકા તંગ જગહોંમેં ડાલા જાના.

તર્જુમા :- 'ઔર જો લોગ અપને રબકા ઈન્કાર કરતે હૈં, ઉનકે લિયે દોઝખકા અઝાબ હૈ ઔર વો બુરી જગહ હૈ. જબ યે ઉસમેં ડાલે જાએંગે તો ઉસકી એક બળી ઝોરકી આવાઝ સુનેંગે ઔર વો ઈસ તરહ જોશ મારતા હોગા જૈસે અભી ગુસ્સેકી વજહસે ફટ પળેગા.' (સૂરએ મુલ્ક, પારા ૨૯)

હઝરત હકીમુલ ઉમ્મત કુદ્દિસ સિર્રહૂ 'બયાનુલ્કુર્આન' મેં લિખતે હૈં કે યા તો અલ્લાહ ઉસમેં સમઝ ઔર ગુસ્સા પૈદા કર દેગા. હકકા ગઝબ જિનપર હુવા હૈ, ઉનપર ઉસકો ભી ગુસ્સા આએગા ઔર યા મિસાલ દેકર સમઝાના મક્સૂદ હૈ કે ઐસા મા'લૂમ હોગા જૈસે દોઝખકો ગુસ્સા આ રહા હૈ- (દૂસરી બહોતસી રિવાયાતસે ભી મા'લૂમ હોતા હૈ કે અલ્લાહ જન્નત ઔર દોઝખકો સમઝ દે દેંગે.)

તર્જુમા :- 'જબ વો (દોઝખ) ઉનકો દૂરસે દેખેગા તો (વો દેખતે હી ઈતના ગઝબનાક હોકર જોશ મારેગા કે) વો લોગ (દૂર હી સે) ઉસકા જોશ ઔર ખરોશ સુનેંગે ઔર જબ વો ઉસકી કિસી તંગ જગહમેં હાથ-પાંવ પકળકર ડાલ દિયે જાએંગે તો વંહાં મૌત હી મૌત પુકારેંગે.' (સૂરએ ફુરકાન)

ફાઈદા :- અભી જહન્નમ દોઝખિયોંસે સો સાલકે ફાસલે પર હોગી કે ઉસકી નઝરેં ઉનપર પળેંગી ઔર ઉનકી નઝરેં ઉસપર પળેંગી. વો દેખતે હી પેચો તાબ (ગુસ્સા) ખાએગા ઔર જોશ ઔર ખરોશસે (મસ્તીસે) આવાઝેં નિકાલેગા, જિનકો વો સુન લેંગે ઔર

જબ ઉસમેં ધકેલ દિયે જાએંગે તો મૌતકો પુકારેંગે યા'ની જૈસે દુનિયામેં કિસી મુસીબતકે વક્ત કેહતે હૈં, હાય મર ગયે.

ઇબ્ને અબી હાતિમકી એક રિવાયતમેં હૈ કે રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) ને **ઈઝા રઅત્હુમ** કો પઢકર દોઝખકી દો આંખેં સાબિત ફરમાઇ. (ઇબ્ને કસીર)

અગરચે દોઝખ બહોત બળી જગહ હૈ, લેકિન અઝાબકે લિયે દોઝખિયોંકો તંગ તંગ જગહોંમેં રખ્ખા જાએગા. કુછ રિવાયતોંમેં ખુદ રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) સે ઇસકી તફસીર નકલ કી ગઇ હૈ કે જિસ તરહ દીવારમેં કીલ ગાળ્હી જાતી હૈ, ઉસી તરહ દોઝખિયોંકો દોઝખમેં ઠોંસા જાએગા. (ઇબ્ને કસીર)

તદ્ઉ મન્ અદ્બર વ તવલ્લા વ જ-મ-અ ફઔઆ.

'દોઝખ ઉસ શખ્સકો (ખુદ) બુલાએગા, જિસને (દુનિયામેં હકસે) પીઠ ફેરી હોગી (ઇતાઅતસે) બેરૂખી કી હોગી ઔર (માલ) જમા' કિયા હોગા, ફિર ઉઠા-ઉઠા રખ્ખા હોગા.' (મઆરિજ)

ઇબ્ને કસીરમેં હૈ કે જિસ તરહ જાનવર દાના ખોજ કરકે ચુગતા હૈ ઉસી તરહ દોઝખ હશ્રકે મૈદાનસે બુરે લોગોંકો એક-એક કરકે દેખભાલકે ચુન લેગા. ઇસ આયતમેં માલ જમા' કરનેવાલોંકા ઝિકર હૈ. હઝરત કતાદહ (રદિ.) ઇસકી તફસીરમેં ફરમાતે થે કે જિસને જમા' કરનેમેં હલાલ ઔર હરામકા ખ્યાલ ન રખ્ખા ઔર ખુદાકે ફરમાનકે બાવજૂદ ખર્ચ ન કરતા થા, વો શખ્સ મુરાદ હૈ. હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન હકીમ ઇસ આયતકે ખૌફકી વજહસે કભી થેલીકા મુંહ હી બંદ ન કરતે થે. હઝરત હસન બસરી (રહ.) ફરમાતે થે કે અય ઇબ્ને આદમ ! તૂ ખુદાકી વઇદ સુનતા હૈ ઔર ફિર માલ સમેટતા હૈ. રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા-

'કિયામતકે દિન ઇન્સાનકો બકરીકે બચ્ચેકી તરહ (યા'ની ઝિલ્લતકી હાલતમેં) લાકર ખુદાકે સામને ખળા કર દિયા જાએગા, અલ્લાહ જલ્લશાનુહૂ ઉસસે ફરમાએંગે, ક્યા મૈંને તુઝકો માલ નહીં દિયા, મવેશી (જાનવર) ઔર ગુલામ ઔર ખાદિમ નહીં દિયે, તુઝપર ઇન્આમાત નહીં કિયે ? બતા તૂને (ઉસકે શુકરિયેમેં) ક્યા કિયા? ઈસપર વો જવાબ દેગા, અય મેરે પરવરદિગાર ! મૈંને જમા' કિયા ઔર ખૂબ બળ્હાયા ઔર જિતના થા ઉસસે કહીં ઝિયાદા છોળા, ઈસલિયે મુઝે ઈજાઝત દીજિયે કે ઈસ સબકો લે આઉં-ગરઝ યે કે વો બંદા ઐસા હોગા કે ઉસને કુછ ખૈર આગે ન ભેજી હોગી, ઈસલિયે ઉસકો દોઝખમેં પહોંચા દિયા જાએગા (તિરમિઝી)

ઔર યે ભી ઈર્શાદ ફરમાયા કે દુનિયા ઉસકા ઘર હૈ, જિસકા કોઈ ઘર નહીં હૈ ઔર ઉસકા માલ હૈ જિસકા કોઈ માલ નહીં ઔર દુનિયાકે લિયે વો જમા' કરતા હૈ જિસકે પાસ કુછ ભી અક્લ ન હો. (મિશ્કાત શરીફ)

બયહકીને શોઅબુલ ઈમાનમેં મર્ફૂઅ હદીસ નકલ કી હૈ જબ મરનેવાલા મર જાતા હૈ, તો ફરિશ્તે કેહતે હૈં કે ઉસને આખિરતમેં ક્યા ભેજા હૈ ? ઔર ઇન્સાન કેહતે હૈં કે ઉસને દુનિયામેં ક્યા છોળા હૈ ?

દોઝખકી બાગેં (લગામેં) ઔર ઉસકે ખીંચનેવાલે ફરિશ્તે

હઝરત ઇબ્ને મસઊદ (રદિ.) ફરમાતે હૈં કે રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે ઉસ દિન દોઝખકો લાયા જાએગા, જિસકી

સત્તર હજાર બાગેં હોંગી ઔર હર બાગ (લગામ) પર સત્તર હઝાર ફરિશ્તે મુકર્રર હોંગે જો ઉસકો ખીંચ રહે હોંગે. (મુસ્લિમ શરીફ)

હાફિઝ અબ્દુલ અઝીઝ મુન્ઝરી (રહ.) ને 'અત્તરગીબ વત્તરહીબ' મેં હઝરત ઇબ્ને અબ્બાસ (રદિ.) કા ઇર્શાદ નકલ ફરમાયા હૈ કે માન લીજિયે અગર ઇસ વક્ત ફરિશ્તે દોઝખકી બાગેં છોળ દેં તોહર નેક ઔર બદકો (બુરેકો) અપને ઘેરેમેં લે લે.

દોઝખકે સાંપ ઔર બિચ્છૂ

રસૂલે પાક (સ.અ.વ.) ને ઇર્શાદ ફરમાયા કે બેશક દોઝખમેં બળી લંબી ગરદનોંવાલે ઊંટોકે બરાબર સાંપ હૈં (જિનકે ઝહરીલે માદ્દેકી હકીકત યે હૈ કે) એક બાર જબ ઉનમેંસે એક સાંપ ડંસેગા તો દોઝખી ૪૦ સાલ તક ઉસકી જલન મેહસૂસ કરતા રહેગા. ઔર બેશક દોઝખમેં પાલાનસે લદે હુએ ખચ્ચરોંકી તરહ બિચ્છૂ હૈં (જિનકે ઝહરીલે માદ્દેકી હકીકત યે હૈ કે) એક બાર જબ ઉનમેંસે એક બિચ્છૂ ડસેગા તો દોઝખી ૪૦ સાલ તક ઉસકી જલન મેહસૂસ કરતા રહેગા.

કુર્આન શરીફમેં હૈ- **ઝિદ્નાહુમ અઝાબન્ ફૌકલ્અઝાબિ.**

'યા'ની હમ ઉનકે લિયે અઝાબ પર અઝાબ બળ્હા દેંગે, ઉસ શરારતકે બદલે જો વો કરતે થે.' (આયત)

હઝરત ઇબ્ને મસઊદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને ઇસ આયતકી તફસીરમેં ફરમાયા કે આગકે આમ અઝાબકે અલાવા ઉન્કે લિયે યે અઝાબ બળ્હા દિયા જાએગા કે ઉનપર બિચ્છૂ મુસલ્લત કિયે જાએંગે જિન્કે કીલે (બળે દાંત) લમ્બી લમ્બી ખજૂરોંકે બરાબર હોંગે. (તરગીબ)

દોઝખમેં મૌત ન આએગી ઔર અઝાબ હલ્કા ન હોગા

કુર્આન શરીફમેં ઈર્શાદ હૈ - **લા યુફત્તરૂ અન્હુમ્ વહુમ્ ફિહી મુબ્લિસૂન.** ઉનકા અઝાબ હલ્કા ન કિયા જાએગા ઔર વો ઉસીમેં માયૂસ (ના ઉમ્મીદ) પળે રહેંગે.' (સૂરએ ઝુખરૂફ)

દૂસરી જગહ ઈર્શાદ હૈ -'ન તો ઉનકી કઝા (મૌત) આએગી કે મરહી જાએં ઔર ન દોઝખકા અઝાબહી ઉનસે હલ્કા કિયા જાએગા.' (સૂરએ ઝુખરૂફ)

યા'ની દોઝખમેં યે ભી નહીં હો સકતા કે અઝાબમેં પળે-પળે મૌતહી આ જાએ ઔર અઝાબસે બચ જાએં, બલ્કે વહાં બે ઈન્તિહા તક્લીફ હોને પર ભી ઝિન્દા રહેંગે. હદીસમેં હૈ કે જબ જન્નતી જન્નતમેં પહોંચ જોએંગે ઔર દોઝખી દોઝખમેં જા ચુકેંગે (ઔર દોઝખસે કોઇ જન્નતમેં જાનેવાલા બાકી ન રહેગા,) તો દોઝખ ઔર જન્નતકે દરમિયાન (મેંઢેકી સૂરતમેં) મૌત લાઈ જાએગી. ઈસકે બા'દ એક પુકારનેવાલા પુકારેગા કે અય જન્નાતવાલો ! અબ મૌત ન આએગી. ઔર અય દોઝખવાલો અબ મૌત ન આએગી. ઈસ એ'લાનકે સુનતે હી જન્નતવાલોંકી ખુશીમેં બળ્હોતી હોગી ઔર દોઝખવાલોંકા રંજ ઔર બળ્હ જાએગા. (બુખારી, મુસ્લિમ)

દોઝખકી આવાઝ હલ્ મિમ્મઝીદ

યૌમ નકૂલુ લિજહન્નમ હલિમ્તલઅ્તિ વ તકૂલુ હલ્ મિમ્ મઝીદ.

તર્જુમા :- 'જિસ દિન હમ કહેંગે દોઝખસે, ક્યા તૂ ભર ચુકી? વો કહેગી કે ક્યા કુછ ઔર ભી હૈ?' (સૂરએ કાફ)

હદીસ શરીફમેં હૈ કે રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) ને ઈર્શાદ ફરમાયા કે જહન્નમમેં દોઝખી ડાલે જાતે રહેંગે ઔર દોઝખ 'હલ મિમ્મઝીદ' (ક્યા ઔર ભી હૈ ?) કેહતા જાએગા ઔર સબ દોઝખી દાખિલ હો જાએંગે, જબ ભી ન ભરેગા, યહાં તક કે ખુદા ઉસપર અપના કદમ શરીફ રખ દેંગે, જિસકી વજહસે દોઝખ સિમટ જાએગા ઔર યૂં અર્ઝ કરેગા, બસ બસ આપકી ઈઝઝત ઔર કરમકા વાસ્તા દેતા હૂં. (મિશ્કાત)

સબર કરને પર ભી અઝાબસે રિહાઈ (છુટકારા) ન હોગી

દુનિયામેં તરીકા હૈ કે સબર કરનેસે મુસીબતકે બા'દ રાહત નસીબ હોતી હૈ મગર દોઝખકે અઝાબકે બારેમેં ઈર્શાદ હૈ-

તર્જુમા :- 'દોઝખીયોંસે કહા જાએગા, ઈસમેં દાખિલ હો જાઓ, ફિર સબર કરો યા ન કરો, તુમ્હારે હકમેં દોનૂ બરાબર હૈં, જૈસાકે તુમ કરતે થે, વૈસા હી તુમ્હેં બદલા દિયા જાએગા.'

દોઝખીયોંકા ખાના-પીના

ઝરીઅ (યા'ની આગકે કાંટે)

તર્જુમા :- 'દોઝખીયોંકો ખૌલતે હુએ ચશ્મેકા પાની મિલેગા ઔર સિવાએ ઝાળ-કાંટોંવાલે ખાનેકે ઈનકે લિયે કુછ ખાના ન

હોગા, જો ન તાકત દેગા ન ભૂખ દૂર કરેગા.'

સાહિબે 'મિર્કાત' લિખતે હૈં કે 'ઝરીઅ' હિજાઝમેં એક કાંટેદાર દરખ્તકા નામ હૈ, જિસકી ખબાસત (બે-મઝા બદબૂદાર) કી વજહસે જાનવર ભી પાસ નહીં ફટકતે. અગર જાનવર ખા લેં તો મર જાએં. ફિર લિખતે હૈં, યહાં 'ઝરીઅ'સે આગકે કાન્ટે મુરાદ હૈં જો એલવેસે કળવે, મુરદાસે ઝિયાદા બદબૂદાર ઔર આગસે ઝિયાદા ગરમ હોંગે ઔર જિનકો બહોત ઝિયાદા ખાનેકે બા'દ ભી ભૂખ દૂર ન હોગી.

ગિસ્લીન (ઝખ્મોંકા ધોવન)

તર્જુમા :- 'આજ ઉસકા કોઈ દોસ્ત નહીં ઔર ન કુછ ખાનેકો હી હૈ સિવાએ ઝખમોં (ઘાવોં) કે ધોવન કે જિસે સિર્ફ ગુનેહગાર ખાતે હૈં.' (સૂરએ હાક્કા)

ઝક્કૂમ (સેંઢ)

તર્જુમા :- 'બેશક ગુનેહગારકા ખાના પિઘલે હુએ તાંબે જૈસા ઝક્કૂમકા દરખ્ત હૈ જો પેટોંમેં ગરમ પાનીકી તરહ ખૌલેગા.'

(સૂરએ દુખાન)

તર્જુમા :- 'ફિર અય ઝુઠલાનેવાલે-ગુમરાહ લોગો ! તુમ ઝક્કૂમ કે દરખ્ત ખાઓગે ઔર ઉસસે અપને પેટ ભર લોગે, ફિર ઉપરસે ખૌલતા હુવા પાની પિયોગે જૈસે પ્યાસે ઊંટ પીતે હૈં, કિયામતકે દિન ઈસ તરહ ઉનકી મેહમાની હોગી.' (સૂરએ વાકિઆ)

તર્જુમા :- 'અસલમેં વો (ઝક્કૂમ) એક દરખ્ત હૈ જો દોઝખકી જળમેંસે નિકલતા હૈ. ઈસકે ફલ ઐસે હૈં જૈસે સાંપોંકે ફન.'

(સૂરએ સાફ્ફાત)

ફાઈદા :- ઝક્કૂમકા તર્જુમા સેંઢ કિયા જાતા હૈ જો મશ્હૂર કળવા દરખ્ત હૈ. લેકિન યે સિર્ફ સમઝાનેકે લિયે હૈ, ક્યૂંકે વહાંકી હર ચીઝ કળવાહટ ઔર બદબૂ વગૈરહમેં યહાંકી ચીઝોંસે કહી ઝિયાદા બુરી હૈ ઔર ક્યા હી બુરા મંઝર હોગા જબકે ઉસ દરખ્તસે ખાએંગે ઔર ફિર ઉપરસે ખૌલતા હુવા પાની પિએંગે ઔર વોભી થોળા બહોત નહીં, બલ્કે પ્યાસે ઊંટોંકી તરહ ખૂબ હી પિએંગે.

રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) ને ઈર્શાદ ફરમાયા, અગર ઝક્કૂમકા એક કતરા (બૂંદ) ભી દુનિયામેં ટપકા દિયા જાએ તો વો યકીની તૌર પર તમામ દુનિયાવાલોંકે ખાને બિગાળ ડાલે (યા'ની સબ કળવે હો જાએં) અબ બતાઓ કે ઉસકા ક્યા હાલ હોગા જિસકા ખાના હી ઝક્કૂમ હોગા. (તિરમિઝી, ઈબ્ને હબ્બાન)

હાકિમકી રિવાયતમેં હૈ કે ખુદાકી કસમ ! અગર ઝક્કૂમકા એક કતરા દુનિયાકે દરિયાઓંમેં ડાલ દિયા જાએ તો વો યકીનન તમામ દુનિયાવાલોંકી ગિઝાએં કળવી કર દે, તો બતાઓ ઉસકા ક્યા હાલ હોગા જિસકા ખાના હી ઝક્કૂમ હોગા. (તરગીબ)

ગસ્સાક

લા યઝૂકૂન ફીહા બર્દંવ્વ લા શરાબન્ ઈલ્લા હમીમંવ્વ ગસ્સાકા.

તર્જુમા :- 'વો ઉસ દોઝખમેં ખૌલતે હુએ પાની ઔર ગસ્સાકકે અલાવહ કિસી ઠંડક ઔર પીનેકી ચીઝકા મઝા તક ન ચખ સકેંગે.' (સૂરએ નબા)

રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા, અગર ગસ્સાકકી એક ડોલ દુનિયામેં ડાલ દી જાએ, તો તમામ દુનિયાવાલે સળ જાએં.

ગસ્સાક ક્યા ચીઝ હે ? ઈસકે બારેમેં ઉમ્મતકે બુઝુર્ગોંકે અલગ અલગ કૌલ હૈં. સાહિબે મિરકાતને ચાર કૌલ નકલ કિયે હૈં.-

૧. દોઝખિયોંકે પીપ ઔર ઉનકા ધોવન હે.

૨. દોઝખિયોંકે આંસૂ મુરાદ હૈં.

૩. ઝમ્હરીર દોઝખિયોંકા ઠંડકવાલા અઝાબ મુરાદ હે.

૪. ગસ્સાક સળી હુઈ ઔર ઠંડી પીપ હે જો ઠંડકકી વજહસે પી ન જા સકેગી (મગર ભૂખકી વજહસે મજબૂરન પીની પળેગી) બહરહાલ ગસ્સાક બળી બુરી ચીઝ હે.

માઈન્ કલ્મુહ્લિ (કીટ)

તર્જુમા :- 'ઔર અગર પ્યાસસે તળપકર ફરિયાદ કરેંગે તો ઉનકો ઐસા પાની દિયા જાએગા જો તેલકી તલછટ (કીટ) કી તરહ હોગા, જો ચેહરોંકો ભૂન ડાલેગા, ક્યા હી બુરા પાની હોગા ઔર દોઝખ ક્યા હી બુરી જગહ હે ?' (સૂરએ કહફ)

માઈન્ સદીદ (પીપકા પાની)

તર્જુમા :- 'ઈસ (દોઝખી) કો પીપકા વો પાની પિલાયા જાએગા, જિસકો વો ઘૂંટ-ઘૂંટ કરકે પિયેગા ઔર ઉસકો ગલેસે મુશ્કિલસે ઉતાર સકેગા ઔર ઉસકો હર તરફસે મૌત (આતી હુઈ) નઝર આએગી, મગર વો મરેગા નહીં.' (સૂરએ ઈબ્રાહીમ)

યા'ની હર તરફસે તરહ-તરહકે અઝાબ દેખકર સમઝેગા કે અબ મૈં મરા, અબ મરા, મગર વહાં મૌત ન હોગી કે મરકર હી પાપ કટ જાએં ઔર અઝાબસે રિહાઈ (છુટકારા) હો સકે.

હમીમુન (ખૌલતા હુવા પાની)

વ સુકૂ માઅન્ હમીમન્ ફકત્તઅ અમ્આઅહુમ.

'ઔર દોઝખિયોંકો ખૌલતા હુવા પાની પિલાયા જાએગા જો ઉનકી આંતોંકે ટુકળે ટુકળે કર ડાલેગા.' (સૂરએ મુહમ્મદ)

તઆમુન ઝી ગુસ્સતિન (ગલેમેં અટકનેવાલા ખાના)

ઈન્ન લદૈના અન્કાલંવ્વ જહીમન્ વ તઆમન્ ઝા ગુસ્સતિંવ્વ અઝાબન્ અંલીમા.

તર્જુમા :- 'બેશક (ઈન કાફિરોંકે લિયે) હમારે પાસ બેળિયાં ઔર આગકા ઢેર ઔર ગલેમેં અટક જાનેવાલા ખાના ઔર દર્દનાક અઝાબ હે.' (સૂરએ મુઝ્ઝમ્મિલ)

હઝરત ઈબ્ને અબ્બાસ (રદિ.) ફરમાતે થે કે **'તઆમુન ઝી ગુસ્સતિન'** એક કાંટા હોગા જો ગલેમેં અટક જાએગા, ન બાહિર નિકલેગા ન નીચે ઉતરેગા. (તરગીબ)

હઝરત અબૂદરદા (રદિ.) રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) સે રિવાયત ફરમાતે હૈં કે આપને ફરમાયા, દોઝખિયોંકો (ઈતની ઝબરદસ્ત) ભૂખ લગા દી જાએગી જો અકેલી હી ઉસ અઝાબકે બરાબર હોગી જો ઉનકે ભૂખકે અલાવા હો રહા હોગા, ઈસલિયે વો ખાનેકે લિયે ફરિયાદ કરેંગે, ઈસપર ઝરીઅ (કાંટેવાલા) ખાના દિયા જાએગા, જો ન મોટા કરે, ન ભૂખ દૂર કરે, ફિર દોબારા ખાના તલબ કરેંગે તો ઉનકો **'તઆમુન્ ઝી ગુસ્સતિન'** (ગલેમેં અટકનેવાલા ખાના) દિયા

જાએગા જો ગલોંમેં અટક જાએગા, ઉસકે ઉતારનેકે લિયે તદબીર સોચેંગે, તો યાદ કરેંગે કે દુનિયામેં પીનેકી ચીઝોંસે ગલેકી અટકી હુઈ ચીઝેં ઉતારા કરતે થે ઈસલિયે પીનેકી ચીઝકો માંગેંગે, ચુનાંચે ખૌલતા હુવા પાની લોહેકી સંડાસિયોંકે ઝરીયે ઉનકે સામને કર દિયા જાએગા, વો સંડાસિયાં ઉનકે ચેહરોંકે કરીબ હોંગી, તો ઉનકે ચેહરોંકો ભૂન ડાલેંગી, ફિર જબ પાની પેટોંમેં પહોંચેગા, તો પેટકે અન્દરકી ચીઝોં (યા'ની આંતોં વગૈરહ) કે ટુકળે કર ડાલેગા. (મિશ્કાત)

હઝરત અબૂ ઉમામહ (રદિ.) રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) ને **'યુસ્કા મિમ્માઈન્ સદીદિય્યત જર્રઉહૂ'** પઢકર ફરમાયા, **'માઈન્ સદીદ'** (પીપકા પાની) જબ દોઝખીકે મુંહકે કરીબ કિયા જાએગા તો વો ઉસસે નફરત કરેગા, ફિર ઔર કરીબ કિયા જાએગા તો ચેહરેકો ભૂન ડાલેગા ઔર ઉસકે સરકી ખાલ ગિર પળેગી. ફિર જબ ઉસે પિયેગા તો, અંતળિયાં કાટ ડાલેગા ઔર આખિરમેં પાખાનાકી જગહસે બાહિર નિકલ જાએગા. ઈસકે બા'દ રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) ને યે આયતેં પઢી.

અઝાબકે અલગ-અલગ તરીકે

દોઝખકી આગ ઔર ઉસકી કળી ગરમી, સાંપ, બિચ્છૂ, ખાને-પીનેકી ચીઝેં, અંધેરા યે સબ કુછ અઝાબ હી અઝાબ હોગા, મગર યે જો કુછ અબતક ઝિકર કિયા ગયા, દોઝખકે અઝાબકા થોળા સા હિસ્સા હૈ, કુર્આન ઔર હદીસસે મા'લૂમ હોતા હૈ કે ઈન તરીકોંકે અલાવહ ઔર ભી બહોતસે તરીકોંસે અઝાબ દિયા જાએગા, જિનમેંસે કુછ નીચે લિખ્ખે જાતે હૈં.

સહ્‌ર (ગરમ પાની)

તર્જુમા :- 'ઉનકે સરોંપર જલતા-જલતા પાની ડાલા જાએગા, જિસકી તેઝીસે ઉનકે પેટમેંસે ઔર ખાલમેસેં સબકુછ ગલકર બાહિર નિકલ આએગા.
(સૂરએ હજ)

રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) ને ઈર્શાદ ફરમાયા, બેશક ખોલતા હુવા પાની ઝરૂર દોઝખિયોંકે સરોંપર ડાલા જાએગા જો ઉનકે પેટોંમેં પહોંચકર ઉન તમામ ચીઝોંકો કાટ દેગા જો ઉનકે પેટોંકે અન્દર હૈં ઔર આખિરમેં કદમોંસે નિકલ જાએગા. ઈસકે બા'દ ફિર દોઝખીકો વૈસા હી કર દિયા જાએગા જૈસા થા. ફિર ઈર્શાદ ફરમાયા કે આયતમેં જો લફઝ **'યુસ્હરુ'** હૈ, ઉસકા યેહી મતલબ હૈ. (તિરમિઝી, બયહકી)

મકામિઉ (ગુર્ઝ)

તર્જુમા :- 'ઔર દોઝખિયોં (કે મારનેકે લિયે) લોહેકે ગુર્ઝ હૈં. વો લોગ જબ ભી દોઝખકી ઘુટનસે નિકલના ચાહેંગે, ફિર ઉસીમેં ધકેલ દિયે જાએંગે ઔર ઉનસે કહા જાએગા કે જલનેકા અઝાબ ચખતે રહો.'
(સૂરએ હજ)

રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) ને ઈર્શાદ ફરમાયા, (દોઝખકા) લોહેકા એક ગુર્ઝ ઝમીન પર રખ દિયા જાએ તો અગર ઉસકો તમામ જિન્નાત ઔર ઈન્સાન મિલકર ઉઠાના ચાહેં તો નહીં ઉઠા સકતે.
(અહમદ, અબૂયાલા)

ઔર એક રિવાયતમેં હૈ કે જહન્નમકે લોહેકા ગુર્ઝ અગર પહાળ પર માર દિયા જાએ તો વો યકીની તૌરપર રેઝા રેઝા હોકર રાખ હો જાએગા.
(તરગીબ)

ખાલ પલટ દી જાએગી

તર્જુમા :- 'જબ એક બાર ઉનકી ખાલ જલ ચુકેગી તો હમ ઉસકી જગહ દૂસરી નઇ ખાલ પૈદા કર દેંગે તાકે અઝાબ ચખતેં હી રહેં.' (સૂરએ નિસાઅ)

હઝરત હસન બસરી (રદિ.) સે નકલ કિયા ગયા હૈ કે દોઝખિયોંકો હર દિન સત્તર હઝાર બાર આગ જલાએગી. હર બાર જબ આગ જલાએગી તો કહા જાએગા, જૈસે થે વૈસે હી હો જાઓ. ચુનાંચે વો હર બાર વૈસે હી હો જાએંગે. (તરગીબ ઔર તરહીબ)

અલગ-અલગ સઝાએં

ઇલ્મ છુપાનેવાલેકી સઝા

હુઝૂર (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા, જિસસે કોઇ ઇલ્મકી બાત પૂછી ગઇ ઔર ઉસને જાનતે હુએ (ન બતાઇ બલ્કે) ઉસકો છુપા લિયા તો ઉસકે મુંહમેં આગકી લગામ લગાઇ જાએગી. (મિશ્કાત)

શરાબ યા નશાવાલી ચીઝ પીનેવાલેકી સઝા

રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) ને ઇર્શાદ ફરમાયા, મેરે રબને કસમ ખાઇ હૈ કે મુઝે અપની ઇઝઝતકી કસમ હૈ, મેરે બન્દોંમેંસે જો ભી બન્દા શરાબકા કોઇ ઘૂંટ પિયેગા તો ઇસકો ઉતની હી પીપ પિલાઉંગા ઔર જો બન્દા મેરે ડરસે શરાબ છોળેગા, ઉસકો પાક સાફ હોઝોંસે પિલાઉંગા. (અહમદ)

મુસ્લિમ શરીફકી એક રિવાયતમેં હૈ કે રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) ને ઈર્શાદ ફરમાયા, ખુદાને અપને ઝિમ્મે યે અહદ કર લિયા હૈ કે જો કોઇ નશેદાર ચીઝ પિયેગા, કિયામતકે દિન ઝરૂર ઉસકો **'તીનતુલ ખબાલ'** મેંસે પિલાએગા. સહાબા (રદિ.) ને અર્ઝ કિયા **'તીનતુલ ખબાલ'** ક્યા હૈ ? ઈર્શાદ ફરમાયા, દોઝખિયોંકા પસીના યા ફરમાયા, દોઝખિયોંકે જિસમોંકા નિચોળ. (મિશ્કાત)

હઝરત અબૂ મૂસા અશ્અરી (રદિ.) સે રિવાયત હૈ કે રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) ને ઈર્શાદ ફરમાયા, જિસકી આદત શરાબ પીનેકી થી ઔર વો ઉસી હાલતમેં મર ગયા તો અલ્લાહ તઆલા ઉસકો **'નહરુલ ગોતા'** સે પિલાએંગે. અર્ઝ કિયા ગયા **'નહરુલ ગોતા'** ક્યા હૈ? ઈર્શાદ ફરમાયા, એક નહર હૈ જો ઝિના કરનેવાલી ઔરતોંકી શર્મગાહોંસે જારી હોગી. (અહમદ ઔર ઇબ્ને હબ્બાન)

બે-અમલ વાઇઝોંકી સઝા

રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા હૈ કે જિસ રાત મુઝકો મે'રાજ કરાઇ ગઇ, મૈંને ઐસે લોગ દેખે, જિનકે હોંઠ આગકી કૈંચિયોંસે કાટે જા રહે થે. મૈંને પૂછા, અય જીબ્રઈલ ! યે કૌન લોગ હૈં ? ઉન્હોંને કહા, યે આપકી ઉમ્મત કે વો વાઇઝ હૈં, જો લોગોંકો ભલાઈકા હુક્મ કરતે હૈં ઔર અપને આપકો ભૂલ જાતે હૈં ઔર અલ્લાહકી કિતાબ પઢતે હૈં, લેકિન અમલ નહીં કરતે. (મિશ્કાત શરીફ)

બુખારી ઔર મુસ્લિમમેં હૈ કે રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા, કિયામતકે દિન એક શખ્સકો લાયા જાએગા, ફિર ઉસકો દોઝખમેં ફેંક દિયા જાએગા, ઉસકી અંતડિયાં આગમેં જલ્દીસે નિકલ પડેંગી, ફિર વો ઉસમેં ઇસ તરહ ઘૂમેગા જિસ તરહ ગધા ચક્કીકો

લેકર ઘૂમતા હૈ. ઉસકા હાલ દેખકર દોઝખી ઉસકે પાસ જમા' હો જાએંગે ઔર ઉસસે કહેંગે કે અય ફલાં ! તુઝે ક્યા હુવા હૈ ? ક્યા તૂ હમકો ભલાઈકા હુક્મ ન કરતા થા ઔર બુરાઈસે ન રોકતા થા, વો કહેગા, હાં, તુમકો ભલાઈકા હુક્મ કરતા થા મગર ખુદ ન કરતા થા ઔર તુમકો બુરાઈસે રોકતા થા, મગર ઉસકો ખુદ કરતા થા.

સોને-ચાંદીકે બરતન ઈસ્તે'માલ કરનેવાલોંકી સઝા

રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા, જિસને સોને યા ચાંદીકે બરતનમેં યા કિસી ઐસે બરતનમેં કુછ ખાયા-પિયા, જિસમેં સોને યા ચાંદીકા હિસ્સા હો, વો અપને પેટમેં દોઝખકી આગ ભરતા હૈ.

(દારે કુત્ની)

ફોટો ગ્રાફરકી સઝા

રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા હૈ કે અલ્લાહકે નઝદીક સબસે ઝિયાદા સખ્ત અઝાબ તસ્વીર બનાનેવાલોંકો હોગા.

(બુખારી, મુસ્લિમ)

ઔર ઈર્શાદ ફરમાયા હૈ કે હર તસ્વીર બનાનેવાલા દોઝખમેં હોગા, ઉસકી બનાઈ હુઈ હર તસ્વીરકે બદલે એક જાન બના દી જાએગી જો ઉસકો દોઝખમેં અઝાબ દેગી. (બુખારી ઔર મુસ્લિમ)

ઈસ રિવાયતકે બા'દ ઈબ્ને અબ્બાસ (રદિ.) ને ફરમાયા, અગર તુઝે બનાની હી હો તો દરખ્ત ઔર બે-જાન ચીઝકી તસ્વીર બના લે. (મિશ્કાત શરીફ)

ખૂદકુશી (આપઘાત) કરનેવાલેકી સઝા

રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા, જિસને પહાળસે ગિરકર ખૂદકુશી કર લી તો વો દોઝખકી આગમેં હોગા, ઉસમેં હમેંશા-હમેંશા (ચળ્હતા ઔર ગિરતા) રહેગા. (યે કાફિરકે મુતઅલ્લિક હૈ. મુસલમાન ખૂદકુશી કરનેવાલા ખૂદકુશીકી સઝા પૂરી કર લેનેકે બા'દ દૂસરે ગુનેહગાર મુસલમાનોંકી તરહ જન્નતમેં દાખિલ હો જાએગા.) ઔર જિસને ઝહર પીકર ખૂદકુશી કર લી તો ઉસકા ઝહર ઉસકે હાથમેં હોગા, જિસે દોઝખકી આગમેં હમેંશા-હમેંશા પીતા રહેગા ઔર જિસને કિસી લોહેકી ચીઝસે ખૂદકુશી કર લી તો ઉસકી વો લોહેકી ચીઝ ઉસકે હાથમેં હોગી જિસકો હમેંશા-હમેંશા દોઝખકી આગમેં અપને પેટમેં ઘોંપતા રહેગા. (બુખારી)

ઘમંડીકી સઝા

રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) ને ઈર્શાદ ફરમાયા, ઘમંડ કરનેવાલે ચૂંટિયોંકે બરાબર જિસમોંમેં ઉઠાએ જાએંગે, જિનકી શક્લેં ઈન્સાનોંકી હોંગી. ફિર ફરમાયા, હર તરફસે ઉનકો ઝિલ્લત ઘેર લેગી. (ફિર ફરમાયા) વો દોઝખકે જેલખાનેકી તરફ ઈસી તરહ હંકાએ જાએંગે. ઈસ જેલખાનેકા નામ બોલ્સ હૈ. ઉનપર આગોંકો જલાનેવાલી આગ ચળ્હી હોગી ઔર ઉનકો **'તીનતુલ ખબાલ'** યા'ની દોઝખિયોંકે જિસમોંકા નિચોળ પિલાયા જાએગા. (મિશ્કાત શરીફ)

તિર્મિઝ શરીફકી એક રિવાયત મેં હૈ કે બેશક જહન્નમમેં એક વાદી હૈ જિસકો **'હબ-હબ'** કહા જાતા હૈ, ઉસમેં હર જબ્બાર (સરકશ) રહેગા.

રિયાકાર આબિદોંકી સઝા

રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા, જુબ્બુલ હુઝ્ન (ગમકે કુંવે) સે પનાહ માંગો. સહાબા (રદિ.) ને અર્ઝ કિયા કે જુબ્બુલ હુઝ્ન ક્યા હૈ ? ઈર્શાદ ફરમાયા દોઝખમેં એક ગળ્હા હૈ, જિસસે હર દિન ખુદ દોઝખ ચારસો બાર પનાહ ચાહતી હૈ. અર્ઝ કિયા ગયા, ઈસમેં કૌન જાએગા ? ફરમાયા, અપને આ'માલકા દિખાવા કરનેવાલે આબિદ (ઈબાદત કરનેવાલે) જાએંગે. (તિરમિઝી શરીફ)

ઈબ્ને માજાકી રિવાયતમેં યે ભી હૈ કે ઈસકે બા'દ આપને ફરમાયા કે બેશક અલ્લાહકે નઝદીક સબસે બદ-તરીન ઈબાદત ગુઝારોંમેં વોભી હૈં જો (ઝાલિમ) અમીરોં (સરદારોં) કે પાસ જાતે હૈં યા'ની ઉનકી ખુશામદ ઔર ચાપલોસીકે લિયે. (મિશ્કાત શરીફ)

સઊદ (આગકા એક પહાળ)

કુર્આન શરીફમેં હૈ- **સ ઉર્હિકુહૂ સઉદન.**

તર્જુમા :- 'બહોત જલ્દ મૈં ઉસકો સઊદ પર ચળ્હાઉંગા (જો દોઝખમેં આગકા પહાળ હૈ.)' (મુદસ્સિર)

રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) ને ઈર્શાદ ફરમાયા કે 'સઉદ' આગકા એક પહાળ હૈ, જિસપર દોઝખીકો સત્તર સાલ તક ચળ્હાયા જાએગા, ફિર સત્તર (૭૦) સાલ તક ઉપરસે ગિરાયા જાએગા યા'ની સત્તર ૭૦ સાલ તક તો વો ઉપર ચળ્હા થા, અબ સત્તર સાલ તક ગિરતે ગિરતે નીચે પહોંચેગા ઔર હમેશા ઉસકે સાથ ઐસા હી હોતા રહેગા. (તિરમિઝી)

સિલસિલહ (બહોત લંબી ઝંઝીર)

કુર્આન શરીફ મેં હૈ- **ખુઝૂહુ ફ ગુલ્લૂહુ ષુમ્મલ્જહીમ સલ્લૂહુ ષુમ્મ ફી સિલ્સિલતિન્ ઝઉ હા સબ્ઉન ઝિરાઅન્ ફસ્લુકૂહુ.**

તર્જુમા :- '(ફરિશ્તોંકો હુક્મ હોગા કે) ઉસકો પકળો ફિર ઉસકો તૌક પેહના દો, ફિર દોઝખમેં દાખિલ કર દો, ફિર એૈસી ઝંઝીરમેં જકળ દો જિસકા નાપ સત્તર ગઝ હૈ.' (સૂરએ હાક્કા)

હઝરત હકીમુલ ઉમ્મત કુદિસ સિર્રહૂ બયાનુલ્કુર્આનમેં લિખતે હૈં કે ઉસ ગઝકી મિક્દાર ખુદાકો મા'લૂમ હૈ, ક્યૂંકે યે ગઝ વહાંકા હોગા. હુઝૂર (સ.અ.વ.) ને ઈર્શાદ ફરમાયા, અગર રાંગકા એક ટુકળા ઝમીનકી તરફ આસમાનસે છોળ દિયા જાએ તો રાતકે આનેસે પેહલે ઝમીન તક પહોંચ જાએ જો પાંચસો સાલકી દૂરી હૈ ઔર અગર વો ટુકળા દોઝખીકી ઝંઝીરકે સિરેસે છોળા જાએ તો દૂસરે તક પહોંચનેસે પેહલે ચાલીસ સાલ તક ચલતા રહેગા. (તિરમિઝી શરીફ)

ઈસસે મા'લૂમ હુવા કે દોઝખિયોંકે જકળનેકી ઝંઝીરેં આસમાન ઔર ઝમીનકે બીચકી દૂરીસે ભી લંબી હોંગી.

હઝરત ઈબ્ને અબ્બાસ (રદિ.) ફરમાતે થે કે યે ઝંઝીરેં ઉસકે જિસમમેં પિરો દી જાએંગી, પાખાનેકે રાસ્તેસે ડાલી જાએંગી, ફિર ઉસે આગમેં ઈસ તરહ ભૂના જાએગા જૈસે સીખમેં કબાબ ઔર તેલમેં ટિડ્ડી ભૂની જાતી હૈ. (ઈબ્ને કસીર)

તૌક

અલ્લાહ જલ્લ શાનુહૂકા ઈર્શાદ હૈ-

ઈન્ના અઅ્તદ્ના લિલ્કાફિરીન સલાસિલ વ

અગ્લાલંવ્વ સઈરા.

તર્જુમા :- 'ઔર હમને કાફિરોંકે લિયે ઝંઝીરેં, તૌકં ઔર દહકતી આગં તૈયાર કર રખ્ખી હૈ.' (સૂરએ દહર)

તર્જુમા :- 'ઉનકો અભી મા'લૂમ હો જાએગા, જબ કે તૌક ઉનકી ગરદનોંમેં હોંગે ઔર (ઉન તૌકોંમેં) ઝંઝીરેં (પિરોઇ હૂઇ હોંગી ઔર ઇસ તરહ વો) ઘસીટતે હુએ ગરમ પાનીમેં લે જાએ જાએંગે, ફિર આગ્નમેં ઝોંક દિયે જાએંગે.'

ઈબ્ને અબી હાતિમકી એક મર્ફૂઅ હદીસમેં હૈ કે એક તરફસે કાલા બાદલ ઉઠેગા જિસે દોઝખી દેખેંગે, ઉનસે પૂછા જાએગા, તુમ ક્યા ચાહતે હો ? વો દુનિયા પર સોચ કરકે કહેંગે, હમ યે ચાહતે હૈં કે બાદલ બરસેં ! ચુનાંચે ઉસમેંસે તૌક ઔર ઝંઝીરેં ઔર આગકે અંગારે બરસને લગેંગે, જિનકે શોલે ઉન્હેં જલાએંગે ઔર ઉનકે તૌકોં ઔર ઝંઝીરોંમેં ઔર બઢ્હતી હો જાએગી. (ઈબ્ને કસીર)

જિસ ખોલતે પાનીમેં દોઝખી ડાલે જાએંગે, ઉસકે મુતઅલ્લિક હઝરત કતાદહ (રદિ.) ફરમાતે થે કે ગુનેહગારકે બાલ પકળકર ઉસ પાનીમેં ગોતા દિયા જાએગા તો ઉસકા તમામ ગોશ્ત ગલકર ગિર જાએગા ઔર હડ્ડીયોંકે ઢાંચે ઔર દો આંખોંકે સિવા કુછ ન બચેગા.

ગંધકકે કપળે

સૂરએ ઈબ્રાહીમમેં ઈર્શાદ હૈ- **સરાબીલુહુમ્ મિન્ કતિ રાનિંવ્વ તગ્શા વુજૂ હ હુમુન્નાર.**

તર્જુમા :- 'ઉનકે કુરતે ગંધકકે હોંગે ઔર ઉનકે ચેહરોંપર આગ લિપટી હુઇ હોગી.'

ફાઈદા :- હઝરત હકીમુલ ઉમ્મત (રહ.) લિખતે હૈં કે ચીળકે

તેલકો કતિરાન કેહતે હૈં (જિસકા તર્જુમા ગંધક કિયા જાતા હૈ) ઔર ઉસકે કુરતેકા મતલબ યે હૈ કે સારે બદનકો કતિરાન લિપટી હોગી તાકે ઉસમેં જલ્દી ઔર તેઝીકે સાથ આગ લગ સકે. (બયાનુલ્કુર્આન)

હઝરત ઇબ્ને અબ્બાસ (રદિ.) ફરમાતે થે કે કતિરાન પિઘલે હુએ તાંબેકો કેહતે હૈં. ઇસ તાંબેકે દોઝખિયોંકે કપળે હોંગે. જો સખ્ત ગરમ આગ જૈસે હોંગે. (ઇબ્ને કસીર)

મુસ્લિમ શરીફમેં હૈ કે રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) ને ઇર્શાદ ફરમાયા -'મય્યિત પર ચીંખ પુકાર કરકે રોનેવાલી ઔરત અગર મૌતસે પેહલે તૌબા ન કરેગી તો કિયામતકે દિન ઇસ હાલમેં ખળી કી જાએગી કે ઉસકા એક કુરતા કતિરાન (ગંધક યા પિઘલે હુએ તાંબે) કા હોગા ઔર એક ખુજલીકા હોગા, યા'ની ઉસકે જિસમ પર ખારિશ (ખુજલી) પૈદા કર દી જાએગી ઔર ઉપરસે કતિરાન લપેટ દિયા જાએગા. (અગર કતિરાનસે મુરાદ ગંધક હી હૈ તો યે ગંધક ઇસલિયે ન હોગી કે ઉસકી ખુજલીકો આરામ હો જાએ, બલ્કે ઇસલિયે તાકે જિસ્મ પર ઔર ઝિયાદા જલન હો, કયૂંકે ખુજલીમેં ગંધક લગાનેસે બહોત જલન હોતી હૈ.) સૂરએ હજમેં ઇર્શાદ હૈ-

તર્જુમા :- 'સો જો લોગ કાફિર થે ઉનકે (પેહનનેકે લિયે) આગમેં કપળે તરાશે જાએંગે.'

દોઝખકે દારોગોં કે તા'ને

તરહ-તરહકી જિસમાની તક્લીફોં ઔર અલગ-અલગ કિસમકે અઝાબકે તરીકોં કે અલાવા એક બળી રૂહાની તક્લીફ દોઝખિયોંકો યે પહોંચેગી કે દોઝખકે દારોગે ઇનકો તા'ને દેંગે, જિસકો

કુર્આને હકીમમેં અલગ-અલગ અંદાઝમેં બયાન કિયા ગયા હૈ. ચુનાંચે સૂરએ **અલિફ-લામ-મીમ સિજદામેં** ઈર્શાદ હૈ-

તર્જુમા :- 'ઔર ઉનસે કહા જાએગા, અબ ચખો ઈસ આગકા અઝાબ, જિસકો તુમ ઝુઠલાતે થે.'

સૂરએ અહકાફમેં હૈ કે-

તર્જુમા :- 'તુમને દુનિયાકી ઝિન્દગીમેં અપને મઝે પૂરે કર લિયે, ઉન્હેં તો હાસિલ કર ચુકે (અબ ઝરા સંભલ જાઓ, ક્યૂંકે) આજ તુમ ઝિલ્લતકે અઝાબકી સઝા પાઓગે, અપની ઉસ અકડકે બદલે કે તુમ ખ્વાહ મખ્વાહ ઝમીનમેં બડે બનતે થે ઔર ખુદાકી ના-ફરમાની કરતે થે.' (સૂરએ અહકાફ)

હઝરત ઝૈદ બિન અસ્લમ (રદિ.) ફરમાતે હૈં કે એકબાર હઝરત ઉમર (રદિ.) ને પાની તલબ ફરમાયા, ચુનાંચે આપકી ખિદમતમેં શહદમેં મિલાયા હુવા પાની પેશ કિયા ગયા, તો આપને નહીં પિયા ઔર ફરમાયા યે હૈ તો બહોત અચ્છા, મગર નહીં પિઉન્ગા, ક્યૂંકે મૈં કુર્આન શરીફમેં પઢતા હૂં કે અલ્લાહ તઆલાને ખ્વાહિશોં પર અમલ કરનેવાલોંકી મઝમ્મત (બુરાઈ) કરતે હુએ ફરમાયા હૈ કે ઉનસે આખિરતમેં કહા જાએગા કે તુમને દુનિયાકી ઝિન્દગીમેં મઝે ઉડાએ, ઈસલિયે મૈં ડરતા હૂં, કહીં ઐસા ન હો કે હમારી નેકીકે બદલેમેં દુનિયા હી મેં લઝઝતેં મિલ જાએં.(મિશકાત)

દોઝખિયોંકે હાલાત

દોઝખમેં જાનેવાલોંકી તા'દાદ

રસૂલે ખુદા સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમને ફરમાયા કે અલ્લાહ

તઆલા હઝરત આદમ (અલૈ.) કો ખિતાબ કરકે ફરમાએંગે, અય આદમ ! વો અર્ઝ કરેંગે-

લબ્બૈક વ સઅ્દૈક વલ્ખૈર કુલ્લુહૂ ફી યદૈક.

યા'ની, 'મૈં હાઝિર હૂં ઔર હુક્મકા તાબે'દાર હૂં ઔર સારી બેહતરી આપ હી કે હાથમેં હૈ,' અલ્લાહ જલ્લ શાનુહૂ ફરમાએંગે (અપની ઔલાદમેંસે) દોઝખી નિકાલ દો. વો અર્ઝ કરેંગે, દોઝખી કિતને હૈં ? ઈર્શાદ હોગા, હર હઝારમેં ૯૯૯ હૈં. યે સુનકર ઔલાદે આદમકો સખ્ત પરેશાની હોગી ઔર (રંજ ઔર ગમકી વજહસે) ઉસ વક્ત બચ્ચે-બૂઢે હો જાએંગે ઔર હામિલા ઔરતોંકા હમલ ગિર જાએગા ઔર લોગ બદ-હવાસ (બુરા હાલ) હો જાએંગે ઔર હકીકતમેં બે-હોશ ન હોંગે, લેકિન અલ્લાહકા અઝાબ બહોંત સખ્ત હોગા (જિસકી વજહસે બુરી હાલત હો જાએગી). (મિશ્કાત)

યે સુનકર સહાબા (રદિ.) ને અર્ઝ કિયા કે યા રસૂલલ્લાહ (સ.અ.વ.) વો એક જન્નતી હમમેંસે કૌન-કૌન હોગા ? આપને ફરમાયા કે (ઘભરાઓ નહીં) ખુશ હો જાઓ, ક્યૂંકે યે તા'દાદ ઈસ તરહ હૈ કે એક તુમમેંસે ઔર હઝાર યાજૂજ માજૂજ હૈં. (મિશ્કાત)

મતલબ યે હૈ કે યાજૂજ-માજૂજકી તા'દાદ બહોત ઝિયાદા હૈ, અગર તુમમેં ઔર ઉનમેં મુકાબલા હો તો તુમમેંસે એક શખ્સકે મુકાબલેમેં યાજૂજ-માજૂજ એક હઝાર આએંગે ઔર ચૂંકે વો ભી આદમ હી કી નસલસે હૈં, ઉનકો મિલાકર હર હઝાર ૯૯૯ દોઝખમેં જાએંગે.

દોઝખમેં ઝિયાદા ઔરતેં હોંગી

રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા હૈ કે મૈંને જન્નતમેં નઝર

ડાલી તો અક્સર બે-પૈસેવાલ (ગરીબ) દેખે ઔર મૈંને દોઝખમેં નઝર ડાલી તો અક્સર ઔરતેં દેખી. (મિશ્કાત)

હઝરત અબૂ સઈદ ખુદરી (રદિ.) સે રિવાયત હૈ કે રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) એક બાર ઈદ યા બકરી ઈદકી નમાઝકે લિયે ઈદગાહ તશરીફ લે જા રહે થે. રાસ્તેમેં ઔરતોં પર ગુઝર હુવા આપને (ઉનકો ખિતાબ કરકે) ફરમાયા, અય ઔરતો ! સદકા કિયા કરો, ક્યૂંકે મૈંને દોઝખિયોંમેં ઝિયાદાતર ઔરતેં દેખી હૈં. ઔરતોંને અર્ઝ કિયા, ક્યૂં? આપને ફરમાયાકે લા'નત બહોત કરતી હો. ઔર શોહરકી ના-શુક્રી કરતી હો. (બુખારી, મુસ્લિમ)

લા'નતકે મા'ના હૈં અલ્લાહકી રહમતસે દૂર હોના, આપકા મતલબ યે થા કે ઔરતેં ચૂંકે અકસર દૂસરી ઔરતોં પર લા'નત કરતી હૈં ઇસ વજહસે વો ખુદહી અલ્લાહકી રહમતસે દૂર હોતી રેહતી હૈં, ઔર અલ્લાહકી રહમતસે દૂર હોનેકા મતલબ હી દોઝખમેં જાના હૈ.

દોઝખિયોંકી બદ-સૂરતી

તર્જુમા :- 'ઔર જિન લોગોંને બુરે કામ કિયે બદીકી સઝા ઉસ બુરાઈકે બરાબર મિલેગી ઔર ઉનપર ઝિલ્લત છા જાએગી, ઉનકો અલ્લાહ (કે અઝાબ) સે કોઈ ન બચા સકેગા (ઉનકી બદ-સૂરતીકા યે હાલ હોગા કે) ગોયા (જૈસે) ઉનકે ચેહરોં પર અંધેરી રાતકે પરતકે પરત લપેટ દિયે ગયે હૈં.' (સૂરએ યૂનુસ)

ઈસ આયતસે મા'લૂમ હુવા કે દોઝખિયોંકે ચેહરે બેહદ સિયાહ (કાલે) હોંગે. હદીસ શરીફમેં હૈ કે હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન અમ્ર

(રદિ.) ને ફરમાયા, ઔર દોઝખિયોંમેંસે કોઈ શખ્સ દુનિયાકી તરફ નિકાલ દિયા જાએ, તો ઉસકી જંગલી સૂરતકે મંઝર ઔર બદબૂકી વજહસે દુનિયાવાલે ઝરૂર મર જાએંગે. ઈસકે બા'દ હઝરત અબ્દુલ્લાહ (રદિ.) બહોત રોએ. (તરગીબ)

સૂરએ મુ'મિનૂનમેં હૈ-

તલ્ફહુ વુ જૂ હહુમુન્નારુ વ હુમ્ ફીહા કાલિહૂન.

તર્જુમા :- 'આગ ઉનકે ચેહરોંકો ઝુલસતી હોગી ઔર ઉસમે ઉનકે મુંહ બિગળે હોંગે.' (મુ'મિનૂન)

રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) ને **'કાલિહૂન'** કી તફસીર ફરમાતે હુએ ઈર્શાદ ફરમાયા કે દોઝખીકો આગ જલાએગી, જિસકી વજહસે ઉસકા ઉપરકા હોંઠ સુકળ કર બીચ સર તક પહોંચ જાએગા ઔર નીચેકા હોંઠ લટકકર નાક (ડુન્ટી) તક પહોંચ જાએગા.

(તિરમિઝી શરીફ)

દોઝખિયોં કે આંસૂ

હઝરત અનસ (રદિ.) ફરમાતે હૈં કે રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) ને હઝરાતે સહાબા (રદિ.) સે ફરમાયા, અય લોગો ! રોઓ ઔર રો ન સકો તો રોનેકી સૂરત બનાઓ, ક્યૂંકે દોઝખી દોઝખમેં ઈતના રોએંગે કે ઉનકે આંસૂ ઉનકે ચેહરોં પર નાલિયાં-સી બના દેંગે, રોતે-રોતે આંસૂ નિકલને બંદ હો જાએંગે તો ખૂન બેહને લગેંગે, જિસકી વજહસે આંખેં ઝખ્મી હો જાએંગી (મતલબ યે કે આંસૂ ઔર ખૂનકી ઈતની ઝિયાદતી હોગી કે) અગર ઉનમેં કશ્તિયાં છોળ દી જાએં તો વોભી ચલને લગેં. (શર્હુસ્સુન્નાહ)

દોઝખિયોંકી ઝબાન

રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા, બેશક કાફિર અપની ઝબાન એક ફરસખ ઔર દો ફરસખ તક ખીંચકર બાહિર નિકાલ દેગા જિસપર લોગ ચલકર જાએંગે. -તરગીબ-તરહીબ

ફાઈદા :- એક ફરસખ (૩) તીન મીલ (માઇલ)કા હોતા હૈ, મા'લૂમ હુવા કાફિરકી ઝબાન ઇત્ની લમ્બી હો જાએગી.

દોઝખિયોં કે જિસમ

રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા, દોઝખમેં કાફિરકે દોનૂં મોઢોંકે દરમિયાનકા હિસ્સા તીન દિનકે રાસ્તેકે બરાબર લમ્બા હોગા, જબકે કોઈ તેઝ રફતાર સવાર ચલકર જાએ ઔર કાફિરકી ડાળ્હ (દાઢ) ઉહદ પહાળકે બરાબર હોગી ઔર ઇસકી ખાલકી મોટાઈ તીન દિનકે રાસ્તેકે બરાબર હોગી. (મુસ્લિમ શરીફ)

તિર્મિઝીકી એક રિવાયતમેં હૈ કે રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા, કાફિરકી ડાળ્હ (દાઢ) કિયામતકે દિન ઉહદ પહાળકે બરાબર હોગી ઔર ઉસકી રાન બૈઝા પહાળકે બરાબર હોગી ઔર દોઝખમેં ઉસકે બૈઠનેકી જગહ તીન દિનકે રાસ્તેકે બરાબર લમ્બી-ચૌળી હોગી, જિતની દૂર મદીનાસે રબ્ઝા ગાંવ હૈ. (મિશ્કાત)

ઔર એક રિવાયતમેં હૈ કે દોઝખિયોંકે બૈઠનેકી જગહ ઇતની લમ્બી હોગી જિતના મક્કા ઔર મદીનાકે દરમિયાનકા ફાસલા હૈ. (મિશ્કાત શરીફ)

ફાઈદા :- કુછ રિવાયતોંમેં હૈ કે કાફિરકી ખાલકી મોટાઇ ૪૨ હાથ હોગી ઔર મુસ્લિમ શરીફકી એક રિવાયતમેં ગુઝર ચુકા

હૈ કે તીન દિનકી દૂરીકે બરાબર હોગી, મગર યે કોઇ મુશ્કિલ બાત નહીં ક્યૂંકે મુખ્તલિફ કાફિરોંકો મુખ્તલિફ સઝાએં હોંગી, કિસીકો કમ કિસીકો ઝિયાદા.

કુછ રિવાયતોંમેં હૈ કે રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા, મેરી ઉમ્મતકે કુછ લોગ દોઝખમેં ઈતને બળે કર દિયે જાએંગે કે એકહી આદમી દોઝખકે પૂરે એક કોનેકો ભર દેગા.

(તરગીબ વ તરહીબ)

હઝરત મુજાહિદ (રહ.) ફરમાતે હૈં કે મુઝસે હઝરત ઈબ્ને અબ્બાસ (રદિ.) ને ફરમાયા, ક્યા તુમ જાનતે હો દોઝખ કિતના ચૌળા હૈ ? મૈંને કહા નહીં. ફરમાયા, હાં ખુદાકી કસમ ! તુમ નહીં જાનતે, બેશક દોઝખીકે કાનકી લૌ ઔર મોઢેંકે દરમિયાન ૭૦ સાલ ચલનેકા રાસ્તા હોગા. જિસમેં ખૂન ઔર પીપકી વાદિયાં (નાલે) જારી હોંગી. (તરગીબ)

પુલ સિરાતસે ગુઝરકર દોઝખમેં ગિરના

દોઝખકી પીઠપર પુલ સિરાત કાઈમ કિયા જાએગા, જિસકો પુલ સિરાત કેહતે હૈં. તમામ નેક ઔર બદ લોગોંકો ઉસપર હોકર ગુઝરના હોગા.

કુર્આન હકીમમેં ઈર્શાદ હૈ-

તર્જુમા :- 'ઔર તુમમેંસે ઐસા કોઇ ભી નહીં, જિસકા ઈસ દોઝખપર ગુઝર ન હો (કિયામત કે દિન).' (સૂ-મરયમ)

રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા હૈ કે દોઝખકી પીઠપર

પુલ સિરાત કાઈમ કિયા જાએગા ઔર મૈં નબીયોંમેં સબસે પેહલે અપની ઉમ્મતકો લેકર ઉસપરસે ગુઝરૂંગા ઔર ઉસ દિન સિર્ફ રસૂલ હી બોલેંગે ઔર ઉનકા કલામ (બોલ) સિર્ફ યે હોગા- **અલ્લાહુમ્મ સલ્લિમ્ સલ્લિમ્** ' અય અલ્લાહ ! સલામત રખ, સલામત રખ ! ફિર ફરમાયા કે જહન્નમમેં સા'દાનકે કાટોંકી તરહ મુળી હુઇ કીલેં હૈં, (સા'દાન એક કાંટેવાલે દરખ્તકા નામ હૈ જિસકે કાંટે બળે બળે હોતે હૈં.) જિનકી બળાઇ અલ્લાહ હી કો મા'લૂમ હૈ. વો કીલેં પુલ સિરાત પર ચલનેવાલોંકો બદઆ'માલિયોંકી વજહસે ઘસીટકર દોઝખમેં ગિરાનેકી કોશિશ કરેંગી, જિસકે નતીજેમેં કુછ હલાક હોકર (દોઝખમેં) ગિર જાએંગે (ઔર કભી ભી ન નિકલ સકેંગે, યે કાફિર હોંગે) ઔર કુછ કટ-કટાકર દોઝખમેં ગિરેંગે ઔર ફિર નજાત પા જાએંગે (યે ફાસિક હોંગે).

દૂસરી રિવાયતમેં હૈ કે કુછ મો'મિન પલક ઝપકનેમેં ગુઝર જાએંગે. ઔર કુછ બિજલીકી તરાહ જલ્દીસે ગુઝર જાએંગે ઔર કુછ હવાકી તરહ ઔર કુછ તેઝ ઘોળોંકી તરહ ઔર કુછ ઊટોંકી તરહ, ઈન રફતારોંમેં કુછ સલામતીકે સાથ નજાત પા જાએંગે ઔર કુછ (કીલોંસે છિલ છિલાકર છૂટ જાએંગે) ઔર કુછ દોઝખમેં ઊંધે ધકેલ દિયે જાએંગે. (બુખારી, મુસ્લિમ)

હઝરત કઅબ (રદિ.) ફરમાતે થે કે જહન્નમ અપની પીઠપર તમામ લોગોંકો જમા' લેગા. જબ સબ નેક ઔર બદ જમા' હો જાએંગે તો અલ્લાહ તઆલાકા ઈર્શાદ હોગા કે તૂ અપનોંકો પકળ લે, જન્નતિયોંકો છોળ દે. ચુનાંચે જહન્નમ બુરોંકા નિવાલા કર જાએગા, જિનકો વો ઈસ તરહ પેહચાનતા હોગા જૈસે તુમ અપની ઔલાદકો પેહચાનતે હો, બલ્કે ઉસસે ભી ઝિયાદા. (ઈબ્ને કસીર)

હાસિલ યે હૈ કે જન્નતવાલે પાર હોકર જન્નતમેં પહોંચ જાએંગે જિનકે લિયે જન્નતકે દરવાઝે પેહલેસે ખુલે હુએ હોંગે ઔર દોઝખી દોઝખમેં ઝોંક દિયે જાએંગે, જિસકો અલ્લાહ જલ્લ શાનુહૂને યૂં બયાન ફરમાયા હૈ-

તર્જુમા :- 'ફિર હમ ઉનકો નજાત દેંગે જો ડરા કરતે થે ઔર ઝાલિમોંકો ઉસ (દોઝખ) મેં ઐસી હાલતમેં રેહનેં દેંગેં કે ઘુટનોંકે બલ ગિર પળેંગે.' (સૂરએ મરયમ)

દાખિલાકી સૂરત

કુર્આન શરીફકી આયતોંમેં દોઝખિયોંકે દાખિલેકી સૂરત કઇ જગહ બયાન કી ગઇ હૈ, જિનમેં યે ભી હૈ કે દોઝખી પ્યાસકી હાલતમેં જહન્નમ રસીદ કિયે જાએંગ (જહન્નમમેં પહોંચા દિયે જાએંગે) ઔર દોઝખમેં જાનેસે પેહલે દરવાઝે પર ખળા કરકે ઉનસે ફરિશ્તે સવાલ ઔર જવાબ ભી કરેંગે. નીચેકી આયતોંસે યે મઝમૂન ખૂબ સાફ સાફ સમઝમેં આ જાતે હૈ-

વ નસૂકુલ્ મુજરિમીન ઈલા જહન્નમ વિર્દા.

'ઔર હમ મુજરિમોંકો દોઝખકી તરફ પ્યાસા હાંકેંગે.'

(સૂરએ મરયમ)

યૌમ યુસ્હબૂન ફિન્નારિ અલા વુજૂહિહિમ્ ઝૂકૂ મસ્સ સકર.

'જિસ દિન મુજરિમ મુંહકે બલ જહન્નમમેં ઘસીટે જાએંગે, તો ઉનસે કહા જાએગા કે દોઝખકી આગકા મઝા ચખ્ખો.'

(સૂરએ કમર)

ફ કુબ્કિબૂ ફીહા હુમ્ વલ્ગાવૂન વ જુનૂદુ ઈબ્લીસ અજ્મઊ..

'ફિર વો ઔર ગુમરાહ લોગ ઔર ઇબ્લીસકા લશ્કર સબકે સબ દોઝખમેં ઊંધે મુંહ ડાલ દિયે જાએંગે.' (સૂરએ શોઅ્રા)

યુઅ્ રફુલ્ મુજરિમૂંન બિસીમાહુમ્ ફયુઅ્ખઝુ બિન્નવાસી વલ્અકદામ.

'મુજરિમ લોગ અપને હુલિયેસે પેહચાને જાએંગે. (ક્યૂંકે ઉનકે ચેહરે સિયાહ (કાલે) ઔર આંખેં નીલી (હરી) હોંગી), ફિર ઉનકે સરકે બાલ ઔર પાંવ પકળ લિયે જાએંગે (ઔર ઉનકો ઘસીટકર જહન્નમમેં ડાલ દિયા જોયેગા).' (સૂરએ રહમાન)

તરગીબ ઔર તરહીબમેં હઝરત ઇબ્ને અબ્બાસ રદિયલ્લાહુ અન્હુકા કોલ ઈસ આયતકી તફસીરમેં નકલ કિયા ગયા હૈ કે મુજરિમકે હાથ ઔર પૈર મોળકર ઇકઠ્ઠે કર દિયે જાએન્ગે. ફિર લકળિયોંકી તરહ તોળ-મરોળ દિયા જાએગા (ઔર જહન્નમમેં ઝોંક દિયા જાએગા).

તર્જુમા :- '(ફરિશ્તોંકો હુક્મ હોગા કે) જમા' કરલો ઝાલિમોંકો ઔર ઉનકે જોળોંકો ઔર ઉનકે મા'બૂદોંકો, જિનકો વો લોગ ખુદાકો છોળકર પૂજા કરતે થે, ફિર ઇન સબકો દોઝખકા રાસ્તા દિખાઓ. (ઔર ફિર હુક્મ હોગા અચ્છા ઝરા) ઉનકો ઠેહરાઓ, ઉનસે સવાલ કિયા જાએગા (ચુનાંચે યે સવાલ હોગા) કે અબ તુમકો ક્યા હુવા, એક દૂસરેકી મદદ નહીં કરતે. (ઇસ પર ભી વો એક દૂસરેકી કુછ મદદ ન કરેંગે) બલ્કે સબકે સબ સર ઝુકાએ ખળે રહેંગે.' (સાફ્ફાત)

તર્જુમા :- જિસ દિન ઉનકે ચેહરે દોઝખમેં ઉલટ-પલટ કિયે

જાએંગે, વો યૂં કેહતે હોંગે, અય કાશ ! હમને અલ્લાહકી ઈતાઅત કી હોતી ઔર હમને રસૂલકી ઈતાઅત કી હોતી. (સૂરએ અહઝાબ)

દોઝખવાલોંસે શૈતાનકા ખિતાબ

ઈધર તો દોઝખી ઈત્તિબાએ શૈતાન પર પછતાતે હોંગે ઔર બારગાહે ખુદાવંદીસે ઉપરકે ખિતાબકે ઝરીએ ઉનપર ડાંટ પળેગી, ઉધર શૈતાન ઈસ તકરીરસે ઉનકો લતાડેગા-

તર્જુમા :- 'ઔર (કિયામતકે દિન) જબ સબ મુકદમોકે ફૈસલે હો ચુકેંગે તો શૈતાન કહેગા (મુઝે બુરા-ભલા કેહના ના-હક હૈ, ક્યૂંકે) બિલા શુબહા અલ્લાહને તુમસે સચ્ચે વા'દે કિયે થે ઔર મૈંને ભી કુછ વા'દે કિયે થે, સો ઈસલિયે મૈંને વો વા'દે તુમસે ખિલાફ કિયે થે ઔર તુમપર મેરા ઈસસે ઝિયાદા ઝોર ન ચલતા થા કે મૈંને તુમકો (ગુમરાહીકી) દા'વત દી, સો તુમને (ખુદ હી) મેરા કેહના માન લિયા. તુમ મુઝપર મલામત મત કરો ઔર અપને આપકો મલામત કરો, ન મૈં તુમ્હારા મદદગાર હૂં ઔર ન તુમ મેરે મદદગાર હો. મૈં તુમ્હારે ઈસ કામસે ખુદ બેઝાર હૂં કે તુમ ઈસસે પેહલે (દુનિયામેં) મુઝે (ખુદાકા) શરીક કરાર દેતે થે. યકીનન ઝાલિમોંકે લિયે દર્દનાક અઝાબ હૈ.' (સૂરએ ઈબ્રાહીમ)

દોઝખિયોંકો વાકઈ બળી હસરત હોગી, જબકે શૈતાન અપની બરાઅત (અલગાવ) ઝાહિર કરેગા ઔર હર કિસમકી મદદ ઔર તસલ્લીસે અલગ હો જાએગા. ઉસ વક્ત દોઝખિયોંકે ગુસ્સેકી જો હાલત હોગી, ઝાહિર હૈ.

ગુમરાહ કરનેવાલોં પર દોઝખિયોંકા ગુસ્સા

જો લોગ ગુમરાહ કરનેવાલે થે, ઉનપર દોઝખિયોંકો ગુસ્સા આએગા ઔર ઉનસે કહેંગે- 'હમ તુમ્હારે તાબે' થે તો ક્યા તુમ ખુદાકે અઝાબકા કુછ હિસ્સા હમસે હટા સકતે હો?' (ઇબ્રાહીમ)

વો જવાબ દેંગે- '(તુમ્હેં ક્યા બચાએં હમ તો ખુદ હી નહીં બચ સકતે) અગર અલ્લાહ હમકો બચનેકી કોઈ રાહ બતાતા તો તુમકો ભી બતા દેતે. હમ સબકે હકમેં દોનૂં શક્લેં બરાબર હૈં, ચાહે હમ પરેશાન હોં, ચાહે ઝબ્ત કરેં. હમારે બચનેકી કોઈ શક્લ નહીં.' (ઇબ્રાહીમ)

વો લોગ ગુસ્સે ઔર જલનસે ભરકર ગુમરાહ કરને વાલોંકે બારેમેં ખુદાકે દરબારમેં અર્ઝ કરેંગે. સૂરએ **હા-મીમ સિજદામેં** હે-

તર્જુમા :- 'અય હમારે પરવરદિગાર ! હમેં વો શૈતાન ઔર ઇન્સાન દિખા દે, જિન્હોંને હમેં ગુમરાહ કિયા, હમ ઇનકો પૈરોંકે નીચે કુચલ ડાલેંગે, તાકે વો ખૂબ ઝલીલ હોં.'

દોઝખકે દારોગોં ઔર માલિકસે અર્ઝ-મા'રૂઝ

'દોઝખી અઝાબસે પરેશાન હોકર અર્ઝ-મા'રૂઝ કા સિલસિલા શુરૂ' કરેંગે ચુનાંચે દોઝખકે દારોગે કહેંગે કે -

તર્જુમા :- 'તુમ હી અપને પાલનહારસે દુઆ કરો કે કિસી એક દિન તો હમસે અઝાબ હલ્કા કર દે.' (સૂરએ મો'મિન)

વો જવાબ દેંગે- 'ક્યા તુમ્હારે પયગમ્બર મો'જિઝે લેકર નહીં

આતે રહે થે, (ઔર દોઝખસે બચનેકા તરીકા નહીં બતલાતે થે).'

(સૂરએ મો'મિન)

ઈસ પર દોઝખી જવાબ દેંગે કે 'બલા' યા'ની હાં આતે તો થે, લેકિન હમને ઉનકા કેહના ન માના, ફરિશ્તે જવાબમેં કહેગે- 'તો ફિર (હમ તુમ્હારે લિયે દુઆ નહીં કર સકતે, તુમ હી દુઆ કર લો ઔર વો ભી બે-નતીજા હોંગી) ક્યૂંકે કાફિરોંકી દુઆ (આખિરતમેં) બિલ્કુલ બે-અસર હૈ.' (સૂરએ મો'મિન)

ઈસકે બા'દ માલિક યા'ની દોઝખકે અફસરકે દરબારમેં દરખ્વાસ્ત પેશ કરકે કહેંગે- 'યા'ની અય માલિક ! (તુમ હી દુઆ કરો કે) તુમ્હારા પરવરદિગાર (હમકો મૌત દેકર) હમારા કામ તમામ કર દે.'

વો જવાબ દેંગે- 'તુમ હમેશા ઈસ હાલમેં રહોગે (ન નિકલોગે, ન મરોગે).'

હઝરત આ'મશ (રહ.) ફરમાતે થે કે મુઝે રિવાયત પહોંચી હૈ કે માલિક (અલૈહિસ્સલામ) કે જવાબ ઔર દોઝખિયોંકી દરખ્વાસ્તમેં હઝાર બરસકી મુદ્દતકા ફાસલા હોગા.

ઈસકે બા'દ કહેંગે કે આઓ અપને રબસે સીધે-સીધે દરખ્વાસ્ત કરેં ઔર ઉસસે દુઆ કરેં, ક્યૂંકે ઈસસે બળ્હકર કોઇ નહીં હૈ. ચુનાંચે અર્ઝ કરેંગે- 'અય હમારે રબ ! (વાકઇ) હમારી બદ-બખ્તીને હમકો ઘેર લિયા થા ઔર હમ ગુમરાહ હો ગયે થે, અય હમારે રબ ! હમકો ઈસસે નિકાલ દીજિએ, ફિર હમ અગર દોબારા (ઐસા) કરેં તો હમ બેશક કસૂરવાર હૈં.' (સૂરએ મુ'મિનૂન)

અલ્લાહ તઆલા જવાબમેં ફરમાએંગે- 'ઈસીમેં ફિટકારે હુએ પળે રહો ઔર મુઝસે બાત ન કરો.'

હઝરત અબૂ દરદા (રદિ.) ફરમાતે થે કે અલ્લાહ જલ્લ શાનુહૂકે ઇસ ઇર્શાદ પર હર કિસમકી ભલાઇસે ના-ઉમ્મીદ હો જાએંગે ઔર ગધોંકી તરહ ચીંખને-ચિલ્લાને ઔર હસરત (પછતાવા) ઔર દુઃખમેં લગ જાએંગે. (મિશ્કાત શરીફ)

ઇબ્ને કસીરમેં હૈ કે ઉનકે ચેહરે બદલ જાએંગે, શક્લેં બિગળ જાએંગી, યહાં તક કે કુછ મો'મિન શફાઅત લેકર આએંગે, લેકિન દોઝખિયોંમેંસે કિસીકો પેહચાનેંગે નહીં, દોઝખી ઉનકો દેખકર કહેંગે કે મૈં ફલાં હૂં, મગર વો કહેંગેં કે ગલત કેહતે હો હમ તુમકો નહીં પેહચાનતે. **'ઇખ્સઊ ફીહા'** કે જવાબ કે બા'દ દોઝખકે દરવાઝે બન્દ કર દિયે જાએંગે ઔર વો ઉસીમેં સળતે રહેંગે.

દોઝખિયોંકી ચીંખ પુકાર

સૂરએ હૂદમેં અલ્લાહ તઆલાકા ઇર્શાદ હૈ- 'જો લોગ શકી (બદ-બખ્ત) હૈં વો દોઝખમેં ઇસ હાલમેં હોંગે કે ગધોંકી તરહ ચિલ્લાતે રહેંગે.'

કામૂસમેં હૈ કે **'ઝફીર'** ગધેકી શુરૂ'કી આવાઝકો કેહતે હૈં ઔર **'શહીક'** ઉસકી આખિરી આવાઝકો કેહતે હૈં.

દોઝખકે અઝાબસે છુટકારેકે લિયે ફિદયા દેના ગવારા હોગા

અલ્લાહ જલ્લ શાનુહૂકા ઇર્શાદ હૈ- 'ઔર અગર ઝુલ્મ (યા'ની શિર્ક ઔર કુફ્ર) કરનેં વાલોંકે પાસ દુનિયા ભરકી તમામ ચીઝેં હોં ઔર ઇન ચીઝોંકે સાથ ઔર ભી ઇતની ચીઝેં હો તો વો લોગ

કિયામતકે દિન સખ્ત અઝાબસે છૂટ જાને કે લિયે (બે-ઝિઝક) ઉન સબકો દેને લગેં.
(ઝુમર)

સૂરએ મઆરિજમેં ઈર્શાદ હૈ કે 'ઉસ દિન મુજરિમ યે તમન્ના કરેગા કે આજકે અઝાબસે છૂટ જાને કે લિયે અપને બેટોંકો ઔર અપની બીવીકો ઔર અપને ભાઈકો ઔર અપને કુમ્બેકો, જિનમેં વો રેહતા થા ઔર તમામ ઝમીનકી ચીઝોંકો અપને બદલેમેં દે દે, ઔર ફિર યે બદલા ઉસકો બચા લે.'

લેકિન વહાં ન તો માલ હોગા, ન કોઈ કિસીકે બદલેમેં આના મંઝૂર કરેગા ઔર માન લો, ઐસા હો ભી જાએ, તો મંઝૂર ન કિયા જાએગા, જૈસા કે સૂરએ માઈદહમેં ઝિકર હૈ- 'યકીનન જો લોગ કાફિર હૈં અગર ઉનકે પાસ તમામ દુનિયાકી ચીઝેં હો ઔર ઉતની ચીઝોંકે સાથ ઉતની ચીઝેં ઔર ભી હોં તાકે વો ઈનકો દેકર કિયામતકે દિનકે અઝાબસે છૂટ જાએં, તબ ભી વો ચીઝેં ઉનસે હરગિઝ કુબૂલ ન કી જાએંગી ઔર ઉનકો દર્દનાક અઝાબ હોગા.'

જન્નતિયોંકા હંસના

કુર્આને હકીમમેં ફરમાયા ગયા હૈ કે જન્નતી દોઝખિયોંકે હાલ પર હંસેંગે. સૂરએ મુતફ્ફિફીનમેં હૈ - 'આજ ઈમાનવાલે કાફિરોં પર હંસતે હોંગે, મસેહરિયોં પર બૈઠે ઉનકા હાલ દેખ રહે હોંગે.'

તફસીર દુર્રે મન્સૂરમેં હઝરત કતાદહ (રદિ.) સે રિવાયત હૈ કે જન્નતમેં કુછ દરીચે ઔર ઝરોખે ઐસે હોંગે જિનસે જન્નતવાલે દોઝખવાલોંકો દેખ સકેંગે ઔર ઉનકા બુરા હાલ દેખકર 'બદલેકે તૌરપર' ઉનપર હંસેંગે જૈસાકે દુનિયામેં મો'મિનોંકો દેખકર અલ્લાહ

તઆલાકે મુજરિમ હંસતે થે ઔર કનખિયોંકે ઈશારેસે ઉનકા મઝાક ઉળાતે થે ઔર ઘરોંમેં બૈઠકર ભી દિલ્લગીકે તૌરપર ઈમાનવાલોંકા ઝિકર કરતે થે.

સૂરએ મુ'મિનૂનમેં હૈ કે દોઝખિયોંસે અલ્લાહ શાનુહૂકા ઈર્શાદ હોગા કે મેરે બન્દોંમેં એક ગિરોહ (ઈમાનવાલોં કા) થા જો (હમસે) અર્ઝ કિયા કરતે થે કે, 'હમારે પરવરદિગાર ! હમ ઈમાન લે આએ, સો હમકો બખ્શ દીજિયે ઔર હમપર રહમત ફરમાઈયે ઔર આપ સબ રહમ કરનેવાલોંસે બળ્હકર રહમ કરને વાલે હૈં.' તુમને ઉનકા મઝાક બના રખ્ખા થા ઔર યહાં તક તુમ ઉનકા મઝાક બનાનેમેં મશ્ગૂલ રહે કે ઉનકે મશ્ગલેને તુમકો મેરી યાદ ભી ભુલા દી. આજ મૈંને ઉનકો ઉનકે સબરકા બદલા યે દિયા કે વોહ કામયાબ હુએ.

ફિકર ઔર એ'તિબાર (સોચનેકી બાત)

દોઝખ ઔર દોઝખિયોંકે હાલાત જો અબતક આપને પળ્હે હૈં, યે ઈસલિયે નહીં લિખ્ખે ગયે કે સરસરી નઝરસે પળ્હકર કિતાબ અલમારીકે સુપુર્દ કર દી જાએ ઔર દોઝખિયોંકે હાલાતકો પળ્હકર દૂસરે કિસ્સોં ઔર કહાનિયોંકી તરહ ભુલા દિયા જાએ,

હકીકત યે હૈ કે પિછલે વાકિએ ઔર હાલાત જો બયાન કિયે ગયે હૈં, ચૂં કે કુર્આનકી આયતોં ઔર નબીકી હદીસોંકા તર્જુમા હૈ, ઈસલિયે બિલાશક સહીહ ઔર વાકઈ હૈં. અગર ઈનકો બાર-બાર પળ્હા જાએ ઔર અપની બદ-આમાલિયોં પર નઝર કી જાએ તો સખ્તસે સખ્ત દિલવાલા ઈન્સાન ભી અપની ઝિન્દગીકો બહોત આસાનીસે પલટ સકતા હૈ ઔર અપને નફસકો દોઝખકે હાલાત

સમઝાકર નેકિયોંકે રાસ્તે પર ડાલ સકતા હૈ, બશર્તે કે અલ્લાહ ઔર ઉસકે રસૂલ (સ.અ.વ.) કો સચ્ચા સમઝતા હો ઔર ઉનકે બતાએ હુએ દોઝખકે હાલાતકો સહીહ ઔર વાકઈ માનતા હો. મો'મિન બન્દે હમેશા અપની ઝિન્દગીકા હિસાબ કરતે રેહતે હૈં ઔર અલ્લાહ તઆલા શાનુહૂકે દરબારમેં દોઝખસે પનાહમેં રેહનેકી દુઆ કરતે રેહતે હૈં, ભલા હો સકતા હૈ કે જો શખ્સ ઇન હાલાતકો સહી સમઝતા હો વો અપની ઝિન્દગીકો દુનિયાકી લઝ્ઝતોં ઔર ફના હો જાનેવાલી ઇઝ્ઝત ઔર દૌલતકે હાસિલ કરનેમેં ગંવા દે (ઝાએઅ કર દે). રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા હૈ કે દોઝખ લઝ્ઝતોંમેં છુપા દિયા ગયા હૈ, જન્નત ના-ગવારિયોંમેં છુપા દી ગઇ હૈ.

(બુખારી, મુસ્લિમ)

યા'ની લઝ્ઝતોંમેં પળકર ઝિન્દગી ગુઝારનેવાલે વો કામ કર રહે હૈં જિનકે પરદેમેં દોઝખ હૈ ઔર નફસકો ના-ગવારિયોંમેં ફંસાકર અચ્છે અમલ કરનેવાલે વો કામ કર રહે હૈં, જિનકે પરદે મેં જન્નત હૈ. આહ ! ઉન લોગોંકો જહન્નમકે હાલાતકા પતા હી નહીં જો ખૂદકુશી કરકે યે સમઝતે હૈં કે મુસીબતસે છુટકારા હો જાએગા ઔર જો દુનિયાકી સખ્તી ઔર મશક્કતસે ઘભરાકર યૂં કેહ દેતે હૈં ક્યા ખુદાકે યહાં મેરે લિયે દોઝખમેં ભી જગહ નહીં હૈ.

હકીકત યે હૈ કે અગર દોઝખકી આગ, ઉસકે સાંપ, બિચ્છૂ, આગકે કપળે, અઝાબકે તરીકે, દોઝખકી ખોરાક વગૈરહકા ધ્યાન રહે તો મ્યુનિસિપાલિટી ઔર એસમ્બલિયોંકી કુરસિયોંકે એ'જાઝ હાસિલ કરનેવાલે, રૂપિયા જમા' કરને ઔર બિલ્ડીંગ ઔર જાઇદાદ બનાનેવાલે હરગિઝ-હરગિઝ ઉન ચીઝોંમેં પળકર ઔર બળે-બળે ગુનાહોંમેં મુબ્તલા હોકર અપની આખિરત ખરાબ નહીં કર સકતે.

ભલા જિસે દોઝખકી ભૂખકી ખબર હો, વો રોઝા છોળ સકતા હે? ઔર જો દોઝખકી બેચૈનીકો જાનતા હો, વો ઝરાસી નિન્દ ઔર ફાની (ખતમ હોનેવાલે) આરામ કે લિયે નમાઝ બરબાદ કર સકતા હે? ઔર જો દોઝખકે સાંપ, બિરછૂઓંકે ડસનેકી જલનકી ખબર રખતા હો, વો યૂં કેહ સકતા હૈ કે દાઢી રખનેસે ખુજલી હોતી હે ? જિન્હેં જુબ્બુલ્હુઝન કી ખબર હો વો દિખાવેકી ઈબાદત કૈસે કર સકતે હૈં ? ઔર જિનકો તસવીર બનાનેકા અંજામ મા'લૂમ હો, વો તસવીર બના સકતે હૈં ? જિનકો યે યકીન હો કે શરાબ પીનેકી સઝામેં દોઝખિયોંકે જિસમોંકા ધોવન યા નિચોળ પીના પળેગા, વો શરાબકે પાસ જા સકતે હૈં ? હરગિઝ નહીં, હરગિઝ નહીં.

હકીકત યે હે કે જન્નત ઔર દોઝખકે હાલાત સિર્ફ ઝુબાનોં તક હી મેહદૂદ રેહ ગયે હૈં ઔર યકીન કે દરજેમેં નહીં રહે, વરના બળે ગુનાહ તો દૂરકી બાત, છોટે ગુનાહોંકે પાસ જાના ભી સોચા નહીં જા સકતા. હઝરત અલી (કર્રમલ્લાહુ) ફરમાતે થે કે અગર જન્નત ઔર દોઝખ મેરે સામને રખ દિયે જાએં તો મેરે યકીનમેં ઝરા-સી ભી ઝિયાદતી નહીં હોગી યા'ની મેરા ગૈબ પર ઈમાન મઝબુત હે કે આંખોંસે દેખકર ભી ઉતના હી યકીન હો સકતા હૈ જિતના બગૈર દેખે હે, જિનકો દોઝખકે હાલાતકી ખબર હો, વો ગુનાહ તો ક્યા કરતે ઈસ દુનિયામેં ન હંસતે, ન ખુશી મનાતે.

અત્તરગીબ વત્તરહીબમેં એક રિવાયત નકલ કી હે કે રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) ને હઝરત જિબ્રઈલ (અલૈ.) સે દર્યાફત કિયા કે ક્યા બાત હે, મૈંને મીકાઈલકો હંસતે હુએ નહીં દેખા? અર્ઝ કિયા, જબસે દોઝખકી પૈદાઈશ હુઈ હે, મીકાઈલ નહીં હંસે. (અહમદ)

સહીહ મુસ્લિમકી એક રિવાયતમેં હે કે રસુલે ખુદા (સ.અ.વ.)

ને એક મરતબા ઈર્શાદ ફરમાયા કે ઉસ ઝાતકી કસમ, જિસકે કબ્ઝેમેં મેરી જાન હૈ, અગર તુમને વો મંઝર દેખા હોતા જો મૈંને દેખા હૈ, તો તુમ ઝરૂર કમ હંસતે ઔર ઝિયાદા રોતે ! સહાબા (રદિ.) ને અર્ઝ કિયા, આપને ક્યા દેખા? ઈર્શાદ ફરમાયા, મૈંને જન્નત ઔર દોઝખ દેખે. (તરગીબ)

હઝરત ઈબ્ને મસઊદ (રદિ.) ફરમાતે થે, મુઝે તઅજ્જુબ હૈ કે લોગ હંસતે હૈં, હાલાંકે ઉનકો દોઝખસે બચનેકા યકીન નહીં હૈ. હઝરત અબૂ સઈદ (રદિ.) ફરમાતે હૈં કે રસુલે ખુદા (સ.અ.વ.) એક બાર (મકાનસે) બાહિર તશ્રીફ લાએ ઔર દેખા કે લોગ ખિલખિલાકર હંસ રહે હૈં, યે દેખકર આપને ફરમાયા કે અગર તુમ લઝ્ઝતોંકો ખતમ કર દેનેવાલી ચીઝ (યા'ની મૌત) કો કસરતસે યાદ કરતે તો તુમ્હેં ઈસકી ફુરસત નહીં મિલતી, જિસ હાલમેં તુમકો મૈં દેખ રહા હૂં. (મિશ્કાત શરીફ)

ગરઝ યે કે હોશિયાર વોહ હૈ, જો અપની આખિરતકી ઝિન્દગી બનાએ ઔર દો-ચાર દિનોંકે માલ ઔર દોલત, ઈઝ્ઝત ઔર આબરૂ, ઓહદા ઔર હુકૂમતકે ફંદોંમેં પળકર અપની જાનકો દોઝખકે હવાલે ન કરે, જબ અઝાબમેં ફંસેગા તો પછતાને ઔર-

તર્જુમા :- 'હાય, કાશ ! વો મૌત હી ખતમ કર દેતી, મેરે કામ કુછ ન આયા મેરા માલ, જાતી રહી મેરી હુકૂમત.' (અલ્હાક્કા)

કેહને ઔર હાથ મલનેસે કુછ હાસિલ ન હોગા. જન્નત જૈસી આરામકી જગહકી તલબસે લાપરવાહી ઔર દોઝખ જૈસે બે-મિસાલ અઝાબકે ઘરસે બચનેકી ફિકરસે ગફલત બે-અકલોં હી કા કામ હો સકતા હૈ કે રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા હૈ કે જન્નતકો તલબ કરો, જિતના તુમસે હો સકે ઔર દોઝખસે ભાગો જિતના તુમસે હો

સકે, ક્યૂંકે જન્નતકા તલબગાર ઔર દોઝખસે ભાગનેવાલા (લાપરવાહીકી નિન્દ) સો નહીં સકતા. (અત્તરગીબ વત્તરહીબ)

હઝરત યહ્યા બિન મઆઝ (રદિ.) ફરમાતે થે કે આદમી બીચારા જિતના તંગદસ્તીસે ડરતા હૈ, અગર જહન્નમસે ઉતના ડરે તો સીધા જન્નતમેં જાએ.

હઝરત મુહમ્મદ બિન મુન્કદિર જબ રોતે થે તો આંસૂઓંકો અપને મુંહ ઔર ડાળ્હીસે પૂંછતે થે ઔર ઇસકી વજહ યે બતાતે થે કે મુઝે યે રિવાયત પહોંચી હૈ કે ઉસ જહન્નમકી આગ ન પહોંચેગી જહાં આંસૂ પહોંચે હોંગે.

એક અન્સારીને તહજ્જુદ પળ્હા ઔર બૈઠકર બહોત રોએ ઔર કેહતે રહે કે જહન્નમકી આગકે બારેમેં અલ્લાહ હી સે ફરિયાદ કરતા હૂં. ઉનકા હાલ દેખકર રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે આજ તુમને ફરિશ્તોંકો રૂલા દિયા.

હઝરત ઝૈનુલ આબિદીન (રદિ.) એક મરતબા નમાઝ પળ્હ રહે થે કે ઘરમેં આગ લગ ગઇ, મગર આપ નમાઝમેં મશ્ગૂલ રહે. લોગોંને પૂછા કે આપકો ખબર ન હુઇ ? ફરમાયા કે દુનિયાકી આગસે આખિરતકી આગને ગાફિલ રખ્ખા થા.

એક સાહબકા કિસ્સા હૈ કે રાતકો સોનેકે લિયે બિસ્તર પર જાતે ઔર સોનેકી કોશિશ કરતે, મગર નિન્દ ન આતી થી, ઇસલિયે ઉઠકર નમાઝ શુરૂ' કર દેતે થે ઔર અલ્લાહકે દરબારમેં અર્ઝ કરતે થે કે અય અલ્લાહ ! આપકો મા'લૂમ હૈ કે જહન્નમકી આગકે ખૌફને મેરી નિન્દ ઉળા દી. ફિર સુબ્હ તક નમાઝમેં મશ્ગૂલ રેહતે.

હઝરત અબૂ યઝીદ (રહ.) હર વક્ત રોતે રેહતે થે. ઇસકી વજહ પૂછી ગઇ તો ફરમાયા કે અગર ખુદાકા યૂં ઇર્શાદ હો કે ગુનાહ

કરોગે તો હમેશા કે લિયે હમ્મામ (ગુસ્લખાના) મેં કૈદ કિયે જાઓગે, તો ઉસકે ડરસે મેરા આંસૂ હરગિઝ ન રૂકેગા, ફિર જબકે ગુનાહ કરને પર દોઝખસે ડરાયા જિસકી આગ તીન હઝાર સાલ તક ગરમ કી ગઈ હૈ, તો મેરે આંસૂ કૈસે રૂકેં ?

ખાત્મા

દોઝખસે બચનેકી કુછ દુઆએં

૧, હઝરત ઈબ્ને અબ્બાસ (રદિ.) ફરમાતે હૈં કે હઝરત રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) જિસ તરહ સહાબા (રદિ.) કો કુર્આનકી સૂરત સિખાતે થે, ઉસી તરહ યે દુઆ સિખાતે થે.

અલ્લાહુમ ઈન્ની અઊઝુબિક મિન્ અઝાબિ જહન્નમ વ અઊઝુબિક મિન્ અઝાબિલ્ કબ્રિ વ અઊઝુબિક મિન્ ફિત્નતિલ્ મસીહિદ્દજ્જાલિ વ અઊઝુબિક મિન્ ફિત્નતિલ્ મહ્યા વલ્મમાત.

(તરગીબ)

૨. હઝરત અનસ (રદિ.) ફરમાતે હૈં કે રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ) અક્સર યે દુઆ ફરમાતે થે-

રબ્બના આતિના ફિદ્દુન્યા હસન તંવ્વ ફિલ્ આખિરતિ હસનતંવ્વ કિના અઝાબન્નાર. (બુખારી)

૩. હઝરત રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને એક સહાબી 'મુસ્લિમ' (રદિ.) કો બતલાયા થા કે મગરિબ કી નમાઝસે ફારિગ હોકર કિસીસે બાત કરનેસે પેહલે સાત મરતબા-

અલ્લાહુમ્મ અજિર્ની મિનન્નાર.

કહા કરો. અગર ઈસકો કેહ લોગે ઔર અગર ઉસી રાતમેં

મર જાઓગે તો દોઝખસે તુમ્હારી ખલાસી કર દી જાએગી ઔર જબ સુબહકો નમાઝ પળ્હ ચુકો ઔર ઉસકો ઈસી તરહ (સાત મરતબા કિસીસે બોલનેસે પેહલે) કેહલોગે ઔર ઉસી દિન મર જાઓગે તો દોઝખસે તુમ્હારી ખલાસી કર દી જાએગી. (અબૂ દાઉદ)

૪. રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા હૈ જો શખ્સ તીન બાર ખુદાસે જન્નતકા સવાલ કરે તો જન્નત ઉસકે લિયે ખુદાસે દુઆ કરતી હૈ કે-

અલ્લાહુમ્મ અદ્ખિલ્હુલ્જન્નત

'અય અલ્લાહ ઈસકો જન્નતમેં દાખિલ કર દે.'

ઔર જો આદમી તીન બાર દોઝખસે પનાહ ચાહે તો દોઝખ ઈસકે લિયે ખુદાસે દુઆ કરતા હૈ કે-

અલ્લાહુમ્મ અજિર્હુ મિનન્નાર.

'અય અલ્લાહ ઈસકો દોઝખસે બચા.' (તરગીબ)

આખિરી બાત

અબ મૈં ઈસ રિસાલાકો ખત્મ કરતા હું. સબક લેનેવાલી આંખ રખનેવાલોંકે લિયે થોડા ભી બહોત હૈ ઔર ગાફિલોંકે લિયે બળે-બળે દફતર ભી કુછ નહીં.

પળ્હનેવાલોંસે દરખ્વાસ્ત હૈ કે મોહતાજ ઔર મિસ્કીનકે હકમેં દુઆ ફરમાએં કે અલ્લાહ અપની રહમતસે દુનિયા ઔર આખિરતકે તમામ અઝાબોં ઔર તકલીફોંસે બચાએ રખ્ખે ઔર જન્નતુલ ફિરદોસ નસીબ ફરમાએ.

મેરે વાલિદ મોહતરમ જનાબ સૂફી મુહમ્મદ સિદીક સાહબ

ઝીદ- મજ્દહુમકો ભી દુઆએ ખૈરસે યાદ ફરમાએં, જિનકી કોશિશસે મૈં કુર્આન કરીમકી મૌકે'કી આયતેં જમા' કરને ઔર નબી (સ.અ.વ.) કી હદીસોંકો ચૂનનેકે લાઇક હુવા.

જઝાહુલ્લાહુ અન્ની જઝાઅ ખૈરિન્ ફી હાઝિહિદારિ વ ફી તિલ્કદ્દારિ વહ્શુર્ની વ ઇય્યાહુ મઅલ્મુત્તકીનલ્ અબ્રારિ. આમીન

વ આખિરુ દઅ્વાના અનિલ્હમ્દુ લિલ્લાહિ રબ્બિલ્ આલમીન. વસ્સલાતુ વસ્સલામુ અલા ખૈરિ ખલ્કિહિ સય્યિદિના મુહમ્મદિ-નિશ્શફિઇલ્ ઉમ્મતિ યૌમદ્દીનિ વ અલા આલિહી વ સહ્બિહી હુદાતદ્દીનિલ્ મતીન.

યા અય્યુહન્નાસુત્તકૂ રબ્બકુમ્ વખ્શૌ યૌમલ્
લાયજ્ઝી વાલિદુન્ અંવ્વલદિહી વલા મૌલૂદુન્ હુવ
જાઝિન્ અંવ્વાલિદિહી શૈઆ.

મૈદાને હશ્ર

કુર્આન ઔર હદીસકી રોશનીમેં કિયામતકે તફસીલી
હાલાત, હશ્ર ઔર નશ્ર, હિસાબ ઔર કિતાબકી
તફસીલસે બયાન કી ગઇ કૈફિયત.

મુસન્નિફ

(મૌલાના) આશિક ઇલાહી બુલંદ શહરી

લિપ્યાંતર

(મૌલવી) સુલેમાન મજાદરી

પ્રકાશક

નુરાની કુતુબખાના

મુ.પો. છાપી, તા. વડગામ (બ.કાં.)
પીન - ૩૮૫૨૧૦

મૈદાને હશ્ર

بسم الله الرحمن الرحيم

બિસ્મિલ્લા હિર્રહ્‌મા નિર્રહીમ

અલ્હમ્દુ લિલ્લાહિ રબ્બિલ્ આલમીન વસ્સલાતુ વસ્સલામુ અલા રસૂલિહી સય્યિદિના મુહમ્મદિંવ્વ આલિહી વ અસ્હાબિહી અજ્‌મઈન.

અમ્મા બા'દ-

ઈસ દુનિયામેં જો ભી આયા, હર એકને ઈસકો છોળકર દૂસરી દુનિયાકા રાસ્તા લિયા યા'ની અપની ઉમ્રકે સાંસ પૂરી કરકે મૌતકી કઠિન ઘાટીકો તય કરકે બરઝખમેં જા પહોંચા. બરઝખમેં અઝાબ ઔર તકલીફેં ભી હૈં ઔર આરામ ઔર રાહત ભી હૈ. અપને અપને આ'માલકે એ'તિબારસે બરઝખમેં અલગ-અલગ હાલાતસે ગુઝરના પળતા હૈ. દુનિયાસે જો આતા હૈ, બરઝખમેં જગહ પાતા હૈ, ગરઝ યે કે હર આનેવાલા જાએગા ઔર-

સબ ઠાઠ પળા રેહ જાએગા જબ લાદ ચલેગા બંજારા

જિસ તરહ ઈન્સાનોં ઔર જિન્નોંકી ઉમ્રેં મુકર્રર હૈં, ઉસી તરહ ઈસ દુનિયાકી ઉમ્ર ભી મુકર્રર હૈ. જબ ઈસ દુનિયાકી ઉમ્ર પૂરી હોગી, અચાનક ઉસકે મજમૂએકો મૌત આ જાએગી, એક એક આદમીકે ચલે જાનેકો મૌત ઔર પૂરી દુનિયાકે ખતમ હો જાનેકો કિયામત કેહતે હૈં. મૌત ઔર ઝિન્દગીકી હિકમત બયાન ફરમાતે હુએ અલ્લાહ જલ્લ શાનુહૂ ને ઈર્શાદ ફરમાયા-

અલ્લઝી ખલકલ્ મૌત વલ્હયાત લિયબ્લુવકુમ્ અય્યુકુમ્ અહ્સનુ અમલા.

'જિસને પૈદા કિયા મૌતકો ઔર ઝિન્દગીકો, તાકે તુમકો જાંચા જાએ કે તુમમેં કૌન અચ્છે કામ કરતા હૈ.'

યા'ની મૌત ઔર ઝિન્દગીકા યે સિલસિલા ઈસલિયે હૈ કે અલ્લાહ તઆલા તુમ્હારે આ'માલકી જાંચ કરે કે કૌન બુરે કામ કરતા હૈ ઔર કૌન અચ્છે કામ કરતા હૈ ઔર અચ્છેસે અચ્છા કામ કરનેવાલા કૌન હૈ ? પેહલી ઝિન્દગીમેં આ'માલકા મૌકા' દેકર ઔર કામ કરનેકા તરીકા બતાકર ઈન્સાનકો ઈમ્તિહાનમેં ડાલા, ફિર દૂસરી ઝિન્દગી રખ્ખી ગઈ. જિસકા એ'લાન પૈગમ્બરોંકી ઝુબાની સાફ કર દિયા ગયા કે અય ઈન્સાનો ! તુમકો મરના હૈ ઔર મરનેકે બા'દ જી ઉઠના હૈ ઔર જી ઉઠકર પૈદા કરનેવાલે ઔર માલિકકે હુઝૂરમેં જવાબદેહી કરના હૈ. સૂરએ મો'મિનૂનમેં ઈન્સાનકી પૈદાઈશકે હાલાત બયાન કરનેકે બા'દ ઈર્શાદ ફરમાયા-

તર્જુમા :- 'ફિર તુમ ઈસકે બા'દ મરોગે, ફિર તુમ કિયામત કે દિન ખડે કિયે જાઓગે.'

યા'ની યે ઝિન્દગી, ઝિન્દગી નહીં હૈ ઔર જીતી-જાગતી મૂરત ઔર હંસતી-બોલતી તસવીર, દેખતી-સુનતી જાન જો તુમકો દી ગઈ હૈ, હમેશા ન રહેગી, મૌતકી ઘાટીસે ગુઝરકર એક ઔર ઝિન્દગી પાઓગે ઔર અપની ઉસ પ્યારી જાનકો લેકર અલ્લાહકે હુઝૂરમેં પેશ હોકર **'વુફફિયત્ કુલ્લુ નફસિમ્ માઅમિલત્'** કા મંઝર દેખોગે.

આ'માલકા બદલા મિલના ઝરૂરી હૈ, ઈસપર તમામ અકલવાલે એક રાય હૈં, 'જૈસી કરની વૈસી ભરની' મશ્હૂર મસલ (મિસાલ) હૈ

જો આમ ઔર ખાસ હરએકકી ઝબાન પર હૈ. દુનિયામેં જો કામ ઈન્સાન કરતે હૈં ઉનકે ફૈસલે કિયામતકે દિન હોંગે. કુર્આન મજીદમેં કિયામતકે દિનકો 'યૌમુદ્દીન' (બદલેકા દિન) ઔર 'યૌમુલ ફસ્લિ (ફૈસલેકા દિન) ઔર 'યૌમુલ હિસાબી' (હિસાબકા દિન) ફરમાયા ગયા હૈ. ઉસ દિન રિશ્તેદાર કામ ન આએંગે, તાકત ન ચલેગી, બેકસી ઔર બેબસીકી દુનિયા હોગી, આ'માલ પેશ હોંગે. હર ભલાઈ-બુરાઈ સામને આએગી. સૂરએ ઝિલ્ઝાલમેં ફરમાયા-

તર્જુમા :- 'ઉસ દિન અલગ-અલગ જમાઅતોંમેં હોંગે તાકે આ'માલકો દેખ લેં, સો જિસને ઝર્રા બરાબર ભી નેકી કી, વો ઉસે દેખ લેગા ઔર જિસને ઝર્રા બરાબર ભી બુરાઇ કી વો ઉસે દેખ લેગા.'

અપને આપ અકેલે હાઝિરી હોગી ઔર પેહલે કે ઔર આખિરકે લોગોંમેંસે કોઇ ભી છુપકર કહીં ન જા સકેગા. અલ્લાહકા ઈર્શાદ હૈ-

તર્જુમા :- 'ઉસકે પાસ ઉનકી ગિનતી હૈ ઔર ગિન રખ્ખી હૈ ઉનકી ગિનતી, ઔર કિયામતકે દિન ઇનમેંસે હર એક ઉસકે સામને તન્હા આએગા.' (સૂરએ મરયમ)

ઈન્સાનોંને જો કામ દુનિયામેં કિયે થે, ઉનકા અકસર હિસ્સા દુનિયામેં હી ભૂલ ગયે થે, ફિર આખિરતમેં તો ક્યા યાદ રખેંગે,લેકિન અલ્લાહ તઆલા ઉનકે તમામ આ'માલસે ઈત્તિલા ફરમાએંગે. સૂરએ મુજાદલામેં ફરમાયા-

તર્જુમા :- જિસ દિન અલ્લાહ તઆલા ઉન સબકો દોબારા ઝિન્દા કરેગા તો ફિર ઉનકા સબ કિયા હુવા ઉનકો બતા દેગા, અલ્લાહને વો મહફૂઝ કર રખ્ખા હૈ ઔર વો ભૂલ ગએ.

રહા યે સવાલકે નેકિયોં ઔર બુરાઈયોંકા બદલા કિયામતકે દિનપર ઉધાર ક્યૂં રખ્ખા હૈ, મરનેકે સાથ હી કબરમેં ક્યૂં ફૈસલા નહીં હો જાતા, તો ઈસકા જવાબ યે હૈ કે અલ્લાહ તઆલા હિકમતવાલા ઔર જાનનેવાલા હૈ ઉનકી હિકમત ચાહતી હૈ કે ફૈસલોં ઔર બદલોંકે લિયે કિયામતકે દિનકા ઈન્તિઝાર કિયા જાએ. અલ્લાહ જલ્લ શાનુહૂ કે ઈલ્મ મેં તો (ખુદા હી બેહતર જાને) કિતની મસ્લેહતેં ઔર હિકમતેં હોંગી, સરસરી નઝરમેં જો (મસ્લિહત) હમારી સમઝમેં આતી હૈં, વો યે હૈ કે ઈસ દુનિયામેં ઈન્સાનકા તઅલ્લુક ઈન્સાનસે ભી હૈ ઔર ઈસકે અલાવા દૂસરી મખ્લૂકસે ભી હૈ ઔર ઈન્સાનકો અલ્લાહ તઆલાકી તરફસે હુકમ દિયા ગયા હૈ કે સારી મખ્લૂકસે અચ્છા બરતાવ રખ્ખે ઔર અચ્છા સુલૂક કરે, કિસી પર જાની યા માલી ઝુલ્મ ન કરે, મખ્લૂકકે મખ્લૂક પર જો હક હૈં, ખુલે તૌર પર પાક શરીઅતને ઉનસે આગાહ ફરમા દિયા હૈ, ફિર યે કે ઈન્સાનકે ઝિમ્મે ન સિર્ફ મખ્લૂકકે હક હૈં, બલ્કે અલ્લાહ તઆલા જલ્લ શાનુહૂકે હક ભી હૈં, ઉનકી તફસીર ભી પાક શરીઅતમેં મૌજૂદ હૈ, ઉસકે સાથ દૂસરી બાત યે ભી ઝહનમેં રખ લીજિયે કે નેક અમલ ઔર બુરે અમલ દોનૂંકી દો કિસ્મેં હૈં, એક વો અમલ કે જો અમલ કરતે હી ખતમ હો જાતે હૈં ઔર ઉનકો કરલેનેકે બા'દ ઈન્સાન અઝાબ યા સવાબકા હકદાર હો જાતા હૈ. દૂસરે વો અમલકે જો વજૂદમેં આતે હી ખતમ નહીં હોતે, બલ્કે ઉનકા અસર બરાબર જારી રેહતા હૈ ઔર અમલકી વજહસે ઉસ અમલકા કરનેવાલા બરાબર ઝિયાદાસે ઝિયાદા સવાબ યા અઝાબકા હકદાર હોતા ચલા જાતા હૈ, જૈસે કિસી શખ્સને લિખકર યા બોલકર તબ્લીગ કી ઔર ઉસકે અસરસે દુનિયામેં નેકિયાં જારી હૈં યા કિસીને કુવાં ખુદવા દિયા હૈ

યા સરાય (વાવ) બનવા દી હૈ યા ઔર કોઈ ઐસા કામ કર દિયા હૈ, જિસકા નફા' ઔર અસર બરાબર જારી હૈ, તો બહરહાલ ઉસકા સવાબ ભી ચાલૂ હૈ, વો મર ભી જાએગા, તબ ભી ઉસકા સવાબ ચાલૂ રહેગા. ઉસકે ખિલાફ અગર કિસીને કોઈ ગુનાહકા કામ ચાલૂ કિયા યા કિસીકો ગુનાહકા રાસ્તા બતા દિયા યા કોઈ ઐસી કિતાબ લિખ દી જો ઈન્સાનોંકો ગુનાહોં પર ઉભારતી રેહતી હૈ યા ઔર કોઈ ઐસા કામ કર દિયા જિસકી વજહસે ગુનાહ બરાબર જારી હૈં તો બહરહાલ ઉસકે આ'માલ નામેમેં યે ગુનાહ લિખ્ખે જા રહે હૈં, યે શખ્સ મર ભી જાએગા તબ ભી ઉસ્કે આ'માલનામામેં ગુનાહ બઢ્હતે રહેંગે ઔર ઝિયાદાસે ઝિયાદા અઝાબકા હકદાર હોતા રહેગા ઈસસે યે ભી સાફ હો ગયા કે જિસ તરહ દુનિયામેં ઈન્સાનકે આ'માલકા ખાતા (આ'માલનામા) બરાબર લિખ્ખા જાતા રેહતા હૈ, ઈસી તરહ મરનેકે બા'દ ભી ઉસકે આ'માલમેં (અચ્છે હોં યા બુરે) ઝયાદતી હોતી રેહતી હૈ.

કેહનેકા મતલબ યે હૈ કે -

જબકે કબ્ર (યા'ની બરઝખકી દુનિયા) ભી અમલકા ઘર હૈ ઔર આખિરતમેં જિન આ'માલકી વજહસે અઝાબ યા સવાબ મિલતા હૈ, વો અબ ભી આ'માલ નામેમેં જારી હૈં તો પૂરે ઉન આ'માલકા બદલા જો ઉસકે આ'માલનામામેં (ચાહે ઉસને કિયે હોં યા વો ઉનકે કરનેકી વજહ બન ગયા હો) કૈસે દે દિયા જાએ ઔર આખિરી ફૈસલા કિસ તરહ હો ? ફિર ચૂંકે બન્દોંકે હુકૂકકે ફૈસલે ભી હોના ઝરૂરી હૈં, ઈસલિયે ભી કિયામતકે દિન પર ફૈસલા રખ્ખા ગયા. ક્યૂંકે બરઝખકી દુનિયામેં તમામ હકદાર મૌજૂદ ન હોંગે, હર આદમીકી મૌતકા વક્ત અલગ-અલગ હૈ, બરઝખકી દુનિયામેં યે આજ પહોંચા

હૈ ઔર જિસને ઉસપર ઝુલ્મ કિયા થા વો દસ બરસ બા'દ વહાં પહોંચેગા ઔર જિન લોગોંપર ઉસને ઝુલ્મ કિયા હૈ, વો બીસ બરસ બા'દ દુનિયાસે રૂખ્સત હોકર બરઝખમેં જગહ પાએંગે.ઈન્સાફકા તકાઝા હૈ કે મુદઈ ઔર મુદ્દઆ અલયહ દોનૂં મૌજૂદ હોં, તબ ફૈસલા કિયા જાએ, તાકે ગાયબાના ફૈસલા કરને પર મુદઈ યે એ'તિરાઝ ન કર સકે કે મેરા હક કમ દિલાયા ગયા ઔર મુદ્દઆ અલય્હ યૂં ન કેહ સકેં કે મેરે ખિલાફ ડિગ્રી દેના ઉસ વક્ત સહી હોતા જબ કે મુદઈ મૌજૂદ હોતા, ક્યા મુમ્કિન ન થા કે મુદઈ મા'ફ કર દેતા.

ઈસલિયે -

હિકમત ઔર મસ્લિહતકા તકાઝા યે હુવા કે એક ઐસી તારીખ ફૈસલોં ઔર બદલોંકે લિયે મુકર્રર કર દી જાએ, જિસમેં સબ હાઝિર હોં ઔર જિસમેં હર કિસમકે આ'માલ (ચાહે ખુદ કિયે હોં યા વાસ્તેકે સાથ બન્દેકે આં'માલ નામે લિખ્ખે ગએ હોં) ખતમ હો ચુકે હોં, તાકે સબકે સામને ફૈસલા હો ઔર પૂરે આ'માલકા બદલા દિયા જાએ. ઈસી તારીખકો કિયામતકા દિન કેહતે હૈં. કિયામતકે દિન યે દુનિયા ખતમ હો જાએગી ઔર હર કિસમકે અમલ ઔર અમલકે સિલસિલે ખતમ હો જાએંગે ઔર તમામ અગલે ઔર પિછલે લોગ ઝિન્દા કરકે હાઝિર કિયે જાએંગે ઔર ઉસ દિન ફૈસલે હોંગે ઔર બદલે મિલેંગે.

બાકી રહા યે સવાલ કે ઈસ દુનિયામેં ક્યૂં ફૈસલે નહીં હોતે ઔર બદલે ક્યૂં નહીં મિલતે, તો ઈસકા જવાબ યે હૈ કે એક તો યે દુનિયા અમલકી જગહ હૈ, ઈસમેં ઈમ્તિહાનકે લિયે આતે હૈં, અમલકી જગહ અમલકા બદલા મિલને લગે તો ગૈબ પર ઈમાન ન રહે ઔર ઈમ્તિહાનકા મક્સદ બેકાર હો જાએ, ફિર યે કે અમલ બરાબર જારી

હૈં, નેકિયોંસે બહોતસે ગુનાહ (છોટે) મા'ફ હોતે રેહતે હૈં ઔર તૌબાકા ભી મૌકા હૈ, ઈસલિયે મુનાસિબ ઔર સહીહ હૈ કે ઈસ ઝિન્દગીકે બા'દ દૂસરી ઝિન્દગીમેં ફૈસલે હોં ઔર બદલે દિયે જાએં. કિયામતકા દિન જબ ખતમ હોગા ઔર સબકે ફૈસલે હો જાએંગે તો હર એક અપને-અપને અંજામકે મુતાબિક દોઝખ યા જન્નતમેં પહોંચેગા, વો ગુનેહગાર મો'મિન જો બુરે આ'માલકી વજહસે દોઝખમેં જાએંગે, બા'દમેં જબ અલ્લાહ જલ્લ શાનુહૂકા મન્શા (ચાહત) હોગા, દોઝખસે નિકાલકર જન્નતમેં દાખિલ કર દિયે જાએંગે, લેકિન જન્નતસે નિકલકર કિસીકો કિસી દૂસરી જગહ ન ભેજા જાએગા. કિયામતકે ફૈસલેકે બા'દ જન્નતકા ફૈસલા હો જાના હી સચ્ચી કામિયાબી હૈ. કુર્આન શરીફ મેં હૈ-

તર્જુમા :- 'હર જાન મૌતકો ચખનેવાલી હૈ ઔર તુમકો પૂરે બદલે કિયામતકે દિન દિયે જાએંગે. મગર જો શખ્સ દોઝખસે બચા લિયા ગયા ઔર જન્નતમેં દાખિલ કર દિયા ગયા, સો વો પૂરા કામિયાબ હુવા ઔર દુનિયાકી ઝિન્દગી ધોખેકી પૂંજીકે સિવા કુછ ભી નહીં હૈ.'

(આલે ઈમરાન)

ઈન્સાનકે આ'માલકા બદલા જો દોઝખ યા જન્નતકી શકલમેં મિલેગા ઔર ઉસ્કે ફૈસલે જો કિયામતકે દિન હોંગે, ઉનકે હાલાત ઔર તફસીલાત કુર્આન ઔર હદીસમેં ખૂબ ખોલકર બયાન કિયે ગયે હૈ. મુસલમાનોંકે અલાવા દૂસરી કૌમોંમેં ભી મરનેકે બા'દ અમલકા બદલા મિલનેકે બારેમેં કુછ બાતેં મિલતી હૈં, લેકિન ઈનકી કોઈ સહી બુનિયાદ નહીં, જિસકી વજહ યે હૈ કે ઉન બાતોંકો ઉન્હોંને અપની અટકલસે તજવીઝ કર લિયે હૈં જો અલ્લાહ તઆલાકે રસૂલોં (સલ્લલ્લાહુ અલૈહિમ વ સલ્લમ) કી તા'લીમાત ઔર ઉનકે બતાએ

અકીદોંકે ખિલાફ હૈં. જૈસે, કુછ કૌમોંમેં આવાગમનકા (તનાસુખકા) અકીદા ચલા આ રહા હૈ, જિસે ઉન લોગોંને અપની તરફસે તજવીઝ કિયા હૈ. ઉન લોગોંકા ખ્યાલ હૈ કે મરનેકે બા'દ ઈન્સાનકી રૂહ દૂસરે ઈન્સાન યા જાનવરકી કાલબમેં (જિસમમેં) જગહ પાકર નયા જન્મ લે લેતી હૈ ઔર હમેશા યેહી હોતા રેહતા હૈ. ઉસકા નામ ઉન્હોંને આવાગમન તજવીઝ કિયા હૈં. ઈસ અકીદેકી વજહ યે નહીં હૈ કે ખુદાકે પૈગમ્બરોંકી બતાઇ હુઈ બાતકો માનકર ઐસા કર રહે હૈં, બલ્કે ઈસ અકીદેકે ગળ્હનેકી વજહ યે હૈ કે ઈન લોગોંકો દુનિયામેં ઈન્સાનોંકે અલગ-અલગ મરતબે ઔર દરજે ઈસ તરહ નઝર આએ કે કોઈ હાકિમ હૈ, કોઈ મહકૂમ (જિસ પર હુકૂમતકી જાએ) કોઈ અમીર હૈ, કોઈ ગરીબ, કોઈ ખાદિમ હૈ, કોઈ મખદૂમ (જિસકી ખિદમત કી જાએ) ઔર ઈસી તરહકે અનગિનત ફરક હૈ. ઈસ અલગાવકી વજહ કયા હૈ ? ઈસકા ફલસફા ઉન લોગોંકી સમઝમેં ન આયા. હઝરત મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમકી શરીઅતકી તરફ રૂજૂઅ કરતે તો ઈસ અલગાવકી બહોત સી વજહેં મા'લૂમ હો જાતીં. ખુદ સમઝના ચાહા, ઈસ લિયે સમઝ ન સકે. મજબૂર હોકર યે તજવીઝ કિયા કે પિછલે જનમમેં જો અમલ કિયે થે, યે અચ્છા યા બુરા હાલ ઉસીકા નતીજા હૈ. ઈન નાદાનોંકા યે અકીદા જો ઉનકા ખુદ ગળા હુવા હૈ, બહોત કુછ પેહલૂઓંસે ગલત હૈ, અગર ગૌર કિયા જાએ તો સરસરી નઝરમેં એક બળા સવાલ ઔર એ'તિરાઝ ઈસ અકીદેકે માન લેનેકે સાથ હી મા'મૂલી સમઝવાલે ઇન્સાનકી અકલમેં યે આતા હૈ કે અમલકા બદલા (અઝાબકી હૈસિયતમેં) હકીકતમેં, વોહી બદલા સમઝા જા સકતા હૈ, જિસકે બારેમેં બદલા મિલનેવાલેકો ઉસકા ઈલ્મ ઔર યકીન હો કે મુઝે યે આરામ યા

તકલીફ ફલાં અમલકી વજહસે મિલ રહી હૈ, અગર આરામ પાનેવાલે યા સઝા ભુગતને વાલેકો ઈસકા ઈલ્મ ન હો કે યે આરામ યા તકલીફ ફલાં અમલકી વજહસે હૈ તો ઉસકો બદલા કેહનેકા કોઈ મતલબ ન હુવા. દુનિયામેં જો લોગ મૌજૂદ હૈં, જબકે ઉનકો યે મા'લૂમ નહીં કે યે આરામ યા તકલીફ ફલાં જગહકે લિયે ફલાં અમલકી વજહસે હૈ તો દુનિયા આરામ ઔર રાહત યા તકલીફ ઔર મુસીબતકો કિસી પિછલે જનમકા નતીજા કિસ તરહ માના જાએ? સઝા ભુગતનેવાલેકો જબ હી શરમ ઔર પછતાવા હોગા જબકે ઉસે યે ખબર હો કે યે ફલાં આ'માલકી સઝા હૈ, કાશ વો આ'માલ મૈં ન કરતા. બહર હાલ હક વોહ હૈ જો હઝરત મુહમ્મદુર્રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા ઔર બતાયા, ઉન્હોંને જો કુછ ફરમાયા, સહીહ ફરમાયા, જો બતાયા અલ્લાહકી તરફસે ફરમાયા, ગુમાન ઔર અટકલકો ઉન્હોંને કિસી મતલબકા ન સમઝા.

અબ મૈં કુર્આને હકીમ ઔર રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમકે ઈર્શાદાતકી રોશનીમેં કિયામતકે હાલાત તફસીલસે લિખતા હું, વો હાલાત હક હૈં, ઈનકો સચ્ચા જાનો ઔર અપની આકેબત (અંજામ) કી ફિકર કરો.

કિયામતકા આના ઝરૂરી હૈ, કોઇ માને યા ન માને, વા'દા સચ્ચ: હૈ જો હોકર રહેગા. જિસ વક્ત કુર્આન કરીમ નાઝિલ હોતા થા ઉસ વક્ત ભી કિયામતકે ઈન્કારી થે ઔર આજ ભી ઈસ સાબિત સચ્ચાઈકે ઈન્કાર કરનેવાલે મૌજૂદ હૈં. વહી નાઝિલ હોતે વક્ત જો લોગોંકો ઈસ બારેમેં શક ઔર શુબ્હે થે, બહોતસે મૌકોં પર કુર્આન શરીફમેં ઉનકે જવાબ દિયે ગયે હૈં. નીચે કુછ આયતેં ઈસીસે મુતઅલ્લિક લિખ્ખી જાતી હૈં. સૂરએ યાસીનમેં ફરમાયા -

તર્જુમા :- 'ઔર બયાન કી (ઇન્સાનને) હમારે લિયે મિસાલ ઔર ભૂલ ગયા અપની પૈદાઇશકો, કેહને લગા કૌન હડ્ડીયોંકો ઝિન્દા કરેગા, જબકે વો ખોખરી હો ગઇ હોંગી.'

ઇસ આયતમેં ઇન્સાનકી ના-મુનાસિબ બાતકી શિકાયત કી ગઇ હૈ કે દેખો વો ખુદા પર ભી જુમ્લે ચસ્પા કરતા હૈ ઔર કેહતા હૈ કે મિયાં, ગલી-સળી હડ્ડીયોંકો કૌન ઝિન્દા કરેગા ? બસ યે સબ કેહનેકી બાતેં હૈં. ઐસા સવાલ કરતે વક્ત ઇન્સાન અપની પૈદાઇશકો ભૂલ જાતા હૈ, અગર ઉસે અપની પૈદાઇશકા ખ્યાલ હોતા ઔર ઇસ બાતકો ભૂલ ન જાતા કે ઉસકી પૈદાઇશ એક ઝલીલ કતરે (બૂંદ) સે હૈ તો અલ્લાહ જલ્લ શાનુહૂકે બારેમેં ઐસે લફઝ કેહનેમેં કુછ તો શરમ ખાતા ઔર અક્લસે કામ લેતા તો ઇસ સવાલકા જવાબ ભી અપની પૈદાઇશમેં ગૌર કરનેસે પા લેતા. આગે ઇસ સવાલકા તફસીલી જવાબ દેતે હુએ ફરમાયા-

તર્જુમા :- 'આપ ફરમા દીજિયે કે ઇન હડ્ડીયોંકા વોહ ઝિન્દા કરેગા જિસને ઇનકો પેહલી બાર પૈદા ફરમાયા થા ઔર વો સબ બનાના જાનતા હૈ.'

યા'ની જિસને પેહલી બાર હડ્ડીયોંકો વજૂદ બખ્શા ઔર ઉનમેં જાન ડાલી, વોહ દોબારા ઉનકો ઝિન્દગી બખ્શેગા, વો પૂરી કુદરત રખતા હૈ, ઉસકે લિયે સબકુછ આસાન હૈ, બદનકે હિસ્સે ઔર હડ્ડીયોંકે ઝરે' જહાં કહીં ભી બિખરે હોં એક-એક ઝરાં ઉસકે ઇલ્મમેં હૈ, વો હર તરહ બનાને પર કુદરત રખતા હૈ. સોચના ચાહિયે કે જિસને નુત્ફેકો બહોતસે હાલાતસે ગુઝારકર જીતી-જાગતી તસવીર દેકર રૂહ ડાલ દી, ભલા ઉસકે લિયે યે કૈસે મુમ્કિન હૈ કે વો મુરદોંકો ઝિન્દા ન કર સકે.

અલૈસ ઝાલિક બિકાદિરિન્ અલા અંય્યુહ્યિયલ્ મૌતા.

ઇન્સાની સમઝકા તકાઝા તો યે હૈ કે પેહલી બાર અદમ (ન હોના) સે વજૂદ બખ્શનેકે બા'દ દોબારા ઝિન્દગી દેના આસાન હૈ. સૂરએ રૂમમેં ફરમાયા- **વ હુવલ્લઝી યબ્દઉલ્ખલ્ક સુમ્મ યુઈદુહૂ વહુવ અહ્વનુ અલૈહિ.**

તર્જુમા :- 'ઔર વોહી હૈ જો પેહલી બાર પૈદા કરતા હૈ, ફિર ઉસકો દોબારા પૈદા કર દેગા ઔર યે (દોહરાના) ઈસકે લિયે (પેહલી બાર પૈદા કરનેસે) ઝિયાદા આસાન હૈ. યા'ની તુમ ખુદ હી સમઝ લો કે જિસને પેહલી બાર બગૈર મિસાલ, ઔર બગૈર નકશા ઔર બગૈર ખાકાકે વુજૂદ બખ્શ દિયા, વો દોબારા પૈદા કરને પર ક્યૂંકર કુદરત ન રખ્ખેગા, ગો (ફિરભી) ઈસકે લિયે પેહલી પૈદાઈશ ઔર દૂસરી પૈદાઈશ સબ બરાબર હૈ.' (બુખારી) લેકિન તુમ્હારી સમઝકે એ'તિબારસે પેહલી બાર પૈદા કરનેસે દૂસરી બાર દોહરા દેના આસાન હોના ચાહિયે. યે અજીબ બાત હૈ કે જિસને પેહલી બાર વુજૂદ બખ્શા વો મૌત દેકર દોબારા ઝિન્દા ન કર સકે, કુછ તો સમઝો. સૂરએ અહકાફમેં ફરમાયા-

તર્જુમા :- 'ક્યા નહીં દેખતે કે વો અલ્લાહ જિસને બનાએ આસમાન ઔર ઝમીન ઔર ઉનકે બનાનેસે વો થકા નહીં, વો કુદરત રખતા હૈ કે મુરદોંકો ઝિન્દા કર દે. ઝરૂર ! વો હર ચીઝ પર કુદરત રખતા હૈ.'

યા'ની જિસને આસમાનોં ઔર ઝમીન જૈસી બળી-બળી ચીઝેં સિર્ફ અપની કુદરતસે પૈદા ફરમા દીં, ક્યા ઈસપર કુદરત નહીં રખતા કે મુરદોંકો ઝિન્દા કરે. બિલા શુબહા ઈસપર વો ઝરૂર કાદિર (કુદરત રખનેવાલા) હૈ. સૂરએ હા-મીમ સિજ્દામેં ફરમાયા-

તર્જુમા :- 'ઔર બહોત સી ઈસકી નિશાનિયોંમેંસે એક યે હૈ કે તૂ ઝમીનકો દેખતા હૈ, દબી પળતી હૈ, ફિર જબ ઈસપર પાની બરસાતે હૈં વો ઉભરતી હૈ. બેશક જિસને ઈસ ઝમીનકો ઝિન્દા કર દિયા હૈ, વોહ મુરદોંકો ઝિન્દા કરનેવાલા હૈ. બેશક વો હર ચીઝ પર કાદિર હૈ.'

યા'ની જિસ ખુદાવન્દે કરીમને ઈસ ઝમીનકો ઝિન્દા કર દિયા વોહ મુરદોંકે જિસમોંમેં દોબારા જાન ડાલ દેગા.

એક બાર એક સહાબી (રદિ.) ને હઝરત રસૂલે કરીમ (સ.અ.વ.) સે સવાલ કિયા કે યા રસૂલલ્લાહ ! અલ્લાહ તઆલા મખ્લૂકકો કૈસે દોબારા ઝિન્દા ફરમાએગા ઔર (મૌજૂદ) મખ્લૂકમેં ઈસકી ક્યા નઝીર (મિસાલ) હૈ? ઈસ પર આં હઝરત સૈયદે આલમ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે ક્યા ઐસા નહીં હુવા કે તુમ અપની કૌમકે જંગલ પર ઉસ વક્ત ગુઝરે જબકે ઝમીન સૂખી હુઈ થી, ફિર દોબારા ઉસ વક્ત ગુઝરે જબકે વો હરી-ભરી હોકર લહલહાતી હુઈ થી? ઉન્હોંને અર્ઝ કિયા કે જી હાં, ઐસા તો હુવા હૈ. પ્યારે નબી (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે યેહી અલ્લાહકી નિશાની હૈ ઉસકી મખ્લૂકમેં, (યા'ની મૌતકે બા'દ ઝિન્દા કરનેકી એક નઝીર (મિસાલ) હૈ) ઈસી તરહ અલ્લાહ મુરદોંકો ઝિન્દા ફરમાએગા.

કુછ જગહોંકા કુર્આન મજીદમેં કિયામતકે ઈન્કારિયોંકા સવાલ નકલ ફરમાયા, ઉનકા જવાબ દલીલસે નહીં દિયા, બલ્કે કિયામત કાઈમ હોનેકા યકીન દિલાનેકે લિયે કિયામત કાઈમ હોનેકે દા'વેકો દોહરા દિયા હૈ. ચુનાંચે સૂરએ **સાફફાત**મેં પેહલે ઈન્કાર કરનેવાલોંકી બાત નકલ ફરમાઈ, ફિર જવાબમેં દા'વેકો દોહરા દિયા. ચુનાંચે ઈર્શાદ હૈ -

તર્જુમા :- 'ક્યા જબ હમ મર ગએ ઔર મિટ્ટી ઔર હડ્ડિયાં હી હડ્ડિયાં હો ગએ તો ક્યા હમ ઉઠાએ જાએંગે ? ક્યા હમારે અગલે બાપ-દાદે ભી ઉઠાએ જાએંગે ? આપ ફરમા દીજિયે કે હાં, (તુમ ઉઠાએ જાઓગે) ઔર ઝિલ્લતકી હાલતમેં હોંગે તો વો એક ઝોરકી આવાઝ હોગી ઔર વો ઉસ વકત દેખને લગેંગે. ઔર કહેંગે કે હાય ! હમારી ખરાબી ! યે આ ગયા બદલેકા દિન ! (જવાબ મિલેગા કે) યે હૈ દિન ફૈસલેકા જિસકો તુમ ઝુઠલાતે થે.' સૂરએ સબામેં ઈર્શાદ ફરમાયા-

તર્જુમા :- 'ઔર કેહને લગે કાફિર ક્યા હમ બતલાએં તુમકો એક મર્દ જો તુમ્હેં ખબર દેતા હૈ કે જબ તુમ ફટકર ઝરા ઝરાસે રેઝે હો જાઓગે, તુમકો ફિર નએ સિરેસે બનના હૈ, ક્યા બના લાયા હૈ અલ્લાહ પર ઝૂઠ, યા ઉસકો જુનૂન હૈ? કુછ ભી નહીં, લેકિન જો લોગ આખિરત પર ઈમાન નહીં રખતે, આફતમેં હૈં ઔર ગુમરાહીમેં દૂર જા પળે હૈં.'

હાસિલ યે હૈ કે કિયામત હક હૈ. અલ્લાહ તઆલાકી જબ મન્શા (ચાહત) હોગી, સૂર ફૂંક દિયા જાએગા, કિયામત આ મૌજૂદ હોગી, તો કોઈ ભી ઉસકા ઝૂઠલાનેવાલા ન હોગા, ઉસકે આનેકા વક્ત અલ્લાહ તઆલાકે ઇલ્મમેં મુકર્રર હૈ. લોગોંકે એ'તિરાઝ કરનેસે અલ્લાહ તઆલા વક્તસે પેહલે ઝાહિર ન ફરમાએંગે. સૂરએ સબામેં યે ભી ઈર્શાદ હૈ-

તર્જુમા :- 'ઔર વો કેહતે હૈં કે યે વા'દા કબ પૂરા હોગા અગર તુમ સચ્ચે હો. આપ કેહ દીજિયે કે તુમ્હારે લિયે વા'દા હૈ, એક દિનકા, ન એક ઘળી ઇસસે લેટ (દેર) કિયે જાઓગે ઔર ન પેહલે.'

કિયામતકી નિશાનીયાં ઈસ ના-ચીઝને એક કિતાબમેં જમા' કર દી હૈં જો '**રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમકી પેશીન ગોઈયાં**' (ભવિષ્ય વાણીઓ) કે નામસે છપ ચુકી હૈં, ઈસલિયે કિયામતકી નિશાનિયોંકો ઉસીમેં પળ્હ લેં. અબ ઉન લોગોંકા મુખ્તસર હાલ લિખકર જિનપર કિયામત કાઈમ હોગી, કિયામતકે હાલાત લિખના શુરૂ' કરતા હૂં.

કિયામત કિન લોગોં પર કાઈમ હોગી ?

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન મસઊદ (રદિ.) અન્હુસે રિવાયત હૈ કે હઝરત રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ તઆલા અલૈહિ વ સલ્લમને ઈર્શાદ ફરમાયા કે કિયામત બદતરીન મખ્લૂક પર કાઈમ હોગી નીઝ ઈર્શાદ ફરમાયાકે ઉસ વકત તક કિયામત કાઈમ ન હોગી જબ તક ઝમીનમેં અલ્લાહ અલ્લાહ કહા જાતા રહેગા. યે ભી ઈર્શાદ ફરમાયા કે કિયામત કિસી ઐસે શખ્સ પર કાઈમ ન હોગી જો અલ્લાહ અલ્લાહ કેહતા હોગા. (મુસ્લિમ)

એક લમ્બી હદીસમેં હૈ કે (ચુંકે કિસી મુસલમાનકી મૌજૂદગીમેં કિયામત કાઈમ ન હોગી, ઈસલિયે દુનિયાકે ઈસી દિન ઔર રાતકે હોતે હુએ) અચાનક અલ્લાહ તઆલા એક ઉમદા હવા ભેજ દેંગે જો મુસલમાનોંકી બગલોંમેં લગકર હર મો'મિન ઔર મુસ્લિમકી રૂહ કબ્ઝ કર લેગી ઔર સબસે બુરે લોગ બાકી રેહ જાએંગે જો (સબકે સામને બે-હયાઈસે) ગધોંકી તરહ ઔરતોંસે ઝિના કરેંગે. (મિશ્કાત)

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન ઉમર (રદિ.) સે રિવાયત હૈ કે પ્યારે નબી (સ.અ.વ.) ને ઈર્શાદ ફરમાયા કે દજ્જાલકો કત્લ કરનેકે બા'દ

હઝરત ઈસા અલૈહિસ્સલામ સાત સાલ લોગોંમેં રહેંગે, ઉસ દૌરમેં દો આદમિયોંકે બીચ ઝરા દુશ્મની ન હોગી, ફ઼િર અલ્લાહ તઆલા મુલ્ક શામકી તરફસે એક ઠંડી હવા ભેજ દેંગે, જિસકી વજહસે તમામ મો'મિન ખતમ હો જાએંગે (ઔર) ઝમીન પર કોઈ ભી ઐસા શખ્સ બાકી ન રહેગા, જિસકે દિલમેં ખૈરકા (યા ફરમાયા ઈમાનકા) કોઈ ઝર્રા હોગા, યહાં તક કે અગર તુમ (મુસલમાનોંમેંસે) કોઈ શખ્સ કિસી પહાળકે અન્દર (ખોહમેં) દાખિલ હો જાએગા, તો વો હવા વહાં ભી દાખિલ હોકર ઉસકી રૂહ કબ્ઝ કર લેગી.

ઈસકે બા'દ સબસે બુરે લોગ રેહ જાએંગે (જો બુરે કરતૂતોં ઔર શરારતકી તરફ બળ્હનેમેં) હલ્કે પરિન્દોકી તરહ (તેઝીસે ઉળને વાલે હોંગે ઔર (દૂસરોંકા ખૂન બહાને ઔર જાન લેનેમેં) દરિન્દોં (જૈસે અખ્લાકવાલે હોંગે, ન ભલાઈકો પેહચાનતે હોંગે, ન બુરાઈકો બુરાઈ સમઝતે હોંગે, ઉનકા યે હાલ દેખકર ઈન્સાની શકલોંમેં શૈતાન ઉનકે પાસ આકર કહેગા કે (અફસોસ ! તુમ કૈસે હો ગએ) તુમ્હેં શરમ નહીં આતી (કે અપને બાપ-દાદોંકા દીન છોળ બૈઠે) વો ઉસસે કહેંગે કે તૂ હી બતા હમ કયા કરેં ? ઈસલિયે વો ઉનકો બુત પરસ્તીકી તા'લીમ દેગા (ઔર વો બુતકી પૂજા કરને લગેંગે) વો ઈસી હાલમેં હોંગે (યા'ની કત્લ ઔર ખૂન, બિગાળ-ફસાદ ઔર બુત પરસ્તીમેં પળે હોંગે) ઔર ઉનકો ખૂબ રોઝી મિલ રહી હોગી ઔર અચ્છી ઝિન્દગી ગુઝર રહી હોગી કે સૂર ફૂંક દિયા જાએગા. સૂરકી આવાઝ સબ હી સુનેંગે, જો-જો સુનતા જાએગા (ડરકી વજહસે, હૈરાન હોકર) એક તરફકો ગરદન ઝુકા દેગા ઔર દૂસરી તરફકો ઉઠા દેગા.

ફિર ફરમાયા કે સબસે પેહલે જો શખ્સ ઉસકી આવાઝ

સુનેગા, વો હોગા જો ઊંટોંકો પાની પિલાનેકા હૌઝ રહા હોગા, યે શખ્સ સૂરકી આવાઝ સુનકર બેહોશ હો જાએગા ઔર ફિર સબ લોગ બે-હોશ હો જાએંગે, ફિર ખુદા એક બારિશ ભેજેગા જો ઓસકી તરહ હોગી, ઉસસે આદમી ઉગ જાએંગે (યા'ની કબરોંમેં મિટ્ટીકે જીસમ બન જાએંગે) ફિર દોબારા સૂર ફૂંકા જાએગા તો અચાનક સબ ખળે દેખતે હોંગે, ઈસકે બા'દ એ'લાન હોગા કે અય લોગો. ચલો અપને રબકી તરફ ઔર ફરિશ્તોંકો હુકમ હોગા કે) ઈનકો ઠેહરાઓ. ઈનસે સવાલ હોગા, ફિર એ'લાન હોગા કે (ઈસ સારે મજમા'સે) દોઝખિયોંકો અલગ કર દો. ઈસપર પૂછા જાએગા (અલ્લાહ જલ્લ શાનુહૂસે) કે કિસ તા'દાદમેંસે કિતને દોઝખી નિકાલે જાએં. જવાબ મિલેગા કે હર હઝાર મેં ૯૯૯ દોઝખી નિકાલો, ઈસકે બા'દ આં હઝરત સૈયદે આલમ સલ્લલ્લાહુ તઆલા અલૈહિ વ સલ્લમને ફરમાયા કે યે વો દિન હોગા કે જિસકે ડર ઔર દેહશતસે, બચ્ચે બુઢ્ઢે હો જાએંગે ઔર યે દિન બળા હી મુસીબતકા હોગા.

ઈન હદીસોંસે મા'લૂમ હુવા કે કિયામત કાઈમ હોનેકે વકત કોઈ મુસલમાન દુનિયામેં મૌજૂદ ન હોગા, ઈસ બળી મુસીબતસે અલ્લાહ તઆલા ઉન ઈન્સાનોંકો બચાએ રખ્ખેંગે, જિનકે દિલમેં ઝરાસા ભી ઈમાન હોગા.

કિયામતકી તારીખકી ખબર નહીં દી ગઈ

અલ્લાહ તઆલા હી જાનતે હૈં કે કિયામત કબ આએગી. કુર્આન શરીફમેં બતાયા ગયા હૈ કે કિયામત અચાનક આ જાએગી, બાકી ઉસકી મુકર્રર તારીખકી ખબર નહીં દી ગઈ. એક બાર હઝરત

જિબ્રઈલ અલૈહિસ્સલામને ઈન્સાની શકલમેં આકર મજલિસમેં હાઝિર લોગોંકી મૌજૂદગીમેં પ્યારે નબી સલ્લલ્લાહુ તઆલા અલૈહિ વ સલ્લમસે પૂછા કે કિયામત કબ કાઈમ હોગી ? તો ઉનકે ઈસ સવાલકે જવાબમેં પ્યારે નબી (સ.અ.વ.) ને ઈર્શાદ ફરમાયા કે-

તર્જુમા :- 'ઈસ બારેમેં સવાલ કરનેવાલેસે ઝિયાદા ઉસકો ઈલ્મ નહીં હે જિસસે સવાલ કિયા ગયા હે'. (બુખારી, મુસ્લિમ)

યા'ની ઈસ બારેમેં હમ ઔર તુમ દોનૂં બરાબર હૈં, ન મુઝે ઉસકે કાઈમ હોનેકે વકતકા ઈલ્મ હૈ ઔર ન તુમ કો હૈ. એક બાર જબ લોગોંને પ્યારે નબી (સ.અ.વ.) સે પૂછા કે કિયામત કબ આએગી? તો અલ્લાહ તઆલા શાનુહૂકી તરફસે હુકમ હુવા-

તર્જુમા :- 'આપ ફરમા દીજિયે કે ઈસકા ઈલ્મ સિર્ફ મેરે રબ હી કે પાસ હે, ઉસકે વકત પર ઉસકો સિવાય અલ્લાહ તઆલાકે કોઈ ઝાહિર ન કરેગા, આસમાન ઔર ઝમીનમેં બળા ભારી હાદસા હોગા, વો તુમપર બિલ્કુલ હી અચાનક આ પળેગા, વો આપસે ઈસ તરહ પૂછતે હૈં જૈસે ગોયા આપ ઉસકી ખોજ કર ચુકે હૈં. આપ ફરમા દીજિયે કે ઉસકા ઈલ્મ સિર્ફ અલ્લાહકે પાસ હે, લેકિન અકસર લોગ નહીં જાનતે.

કિયામત અચાનક આ જાએગી

સૂરએ અંબિયામેં ફરમાયા-

તર્જુમા :- 'બલ્કે વો આ જાએગી અચાનક ઉનપર ઔર ઉનકો બદ હવાસ કર દેગી, ન ઉસકે હટાનેકી ઉનકો કુદરત (તાકત) હોગી ઔર ન ઉનકો મોહલત (ઢીલ) દી જાએગી'.

ઈસ મુબારક આયતસે ઔર ઈસસે પેહલી આયતસે મા'લૂમ હુવાકે કિયામત અચાનક આ જાએગી, હઝરત રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ તઆલા અલૈહિ વ સલ્લમને ઈર્શાદ ફરમાયા કે અલબત્તા કિયામત ઝરૂર ઈસ હાલતમેં કાઈમ હોગી કે દો આદમિયોંને અપને દરમિયાન (ખરીદને-બેચનેકે લિયે) કપળા ખોલ રખ્ખા હોગા ઔર અભી મા'મલા તયૈ કરને ઔર કપળા લપેટને ભી ન પાએંગે કે કિયામત કાઈમ હો જાએગી (ફિર ફરમાયા કે) અલબત્તા કિયામત ઝરૂર ઈસ હાલમેં કાઈમ હોગી કે એક ઈન્સાન અપની ઊંટનીકા દૂધ નિકાલકર જા રહા હોગા ઔર પી ભી ન સકેગા ઔર કિયામત યકીનન ઈસ હાલમેં કાઈમ હોગી કે ઈન્સાન અપના હૌઝ લીપ રહા હોગા ઔર અભી ઉસમેં (જાનવરોંકો) પાની ભી ન પિલાને પાએગા ઔર વાકઈ કિયામત ઈસ હાલમેં કાઈમ હોગી કે ઈન્સાન અપને મુંહકી તરફ લુકમા ઉઠાએગા ઔર ઉસે ખા ભી ન સકેગા). (બુખારી)

યા'ની જૈસે આજકલ લોગ કારોબારમેં લગે હુએ હૈં, ઉસી તરહ કિયામતકે આનેવાલે દિન ભી લગે હોંગે કે અચાનક કિયામત આ પહોંચેગી. જિસ દિન કિયામત કાઈમ હોગી, વો જુમ્એકા દિન હોગા. યે જો મશહૂર હૈ કે કિયામત મોહર્રમકી દસવીં તારીખકો કાઈમ હોગી, કિસી હદીસસે સાબિત નહીં હૈ, મજમઉલ બહારમેં ઉસકો મૌઝૂઅ યા'ની ઘળી હુઇ બાતોંમેં શુમાર કિયા હૈં. પ્યારે નબી (સ.અ.વ.) ને ઈર્શાદ ફરમાયા કે સબ દિનોંસે બેહતર જુમ્આકા દિન હૈ, ઉસી દિન આદમ (અલૈ.) પૈદા કિયે ગએ. ઉસી દિન વો જન્નતમેં દાખિલ કિયે ગએ. ઉસી દિન વો જન્નતસે નિકાલે ગએ ઔર કિયામત જુમ્આ હી કે દિન કાઈમ હોગી. (મુસ્લિમ)

દૂસરી હદીસમેં હૈ કે આં હઝરત સૈયદે આલમ સલ્લલ્લાહુ

અલૈહિ વ સલ્લમને ફરમાયા કે જુમ્આકે દિન કિયામત કાઈમ હોગી, હર કરીબી ફરિશ્તા ઔર આસમાન ઔર ઝમીન ઔર પહાળ ઔર સમંદર, યે સબ જુમ્આકે દિનસે ડરતે હૈં કે કહીં આજ કિયામત ન હો જાએ.

સૂર ઔર સૂરકા ફૂંકા જાના

કિયામતકી શુરૂઆત સૂર ફૂંકનેસે હોગી. પ્યારે નબી સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમને ઈર્શાદ ફરમાયા કે સૂર એક સીંગ હૈ, જિસમેં ફૂકા જાએગા. ઔર યે ભી ઈર્શાદ ફરમાયા કે મૈં મઝેકી ઝિન્દગી કયૂંકર ગુઝારૂંગા, હાલાંકે સૂર ફૂંકનેવાલે (ફરિશ્તે) ને મુંહમેં સૂર લે રખ્ખા હૈ ઔર અપના કાન લગા રખ્ખા હૈ ઔર માથા ઝુકા રખ્ખા હૈ, ઈસ ઈન્તિઝારમેં કે કબ સૂર ફૂંકનેકા હુકમ હો. સૂરએ મુદસ્સિરમેં સૂરકો નાકૂર ફરમાયા હૈ, ચુનાંચે ઈર્શાદ હૈ- (મિશ્કાત)

તર્જુમા :- 'ફિર જબ નાકૂર (યા'ની સૂર) ફૂંકા જાએગા તો વો કાફિરોં પર એક સખ્ત દિન હોગા જિસમેં કુછ આસાની ન હોગી.

સૂરએ ઝુમરમેં ઈર્શાદ ફરમાયા-

તર્જુમા :- 'ઔર સૂર ફૂંકા જાએગા, સો બેહોશ હો જાએંગે' જો ભી આસમાનોં ઔર ઝમીનમેં હૈં સિવાય ઉનકે જિનકા હોશમેં રેહના અલ્લાહ ચાહેં ફિર દોબારા સૂર ફૂંકા જાએગા તો વો ફૌરન ખળે હો જાએંગે હર તરફ દેખતે હુવે.

કુર્આની આયતોં ઔર નબીકી હદીસોંમેં દો બાર સૂર ફૂંકે જાનેકા ઝિકર હૈ, પેહલી બાર સૂર ફૂંકા જાએગા તો સબ બેહોશ હો

જાએંગે (ઈલ્લા મન્ શાઅલ્લાહુ) ફિર ઝિન્દે તો મર જાએંગે ઔર જો મર ચુકે થે ઉનકી રૂહોં પર બેહોશી કી હાલત પૈદા હો જાએગી, ઉસકે બા'દ દોબારા સૂર ફૂંકા જાએગા તો મુરદોંકી રૂહેં ઉનકે બદનોંમેં વાપસ આ જાએંગી ઔર જો બેહોશ થે ઉનકી બેહોશી ચલી જાએગી ઔર હોશઆ જાએગા, ઉસ વકતકા અજીબ ઔર ગરીબ હાલ દેખકર સબ હૈરતસે દેખતે હોંગે ઔર અલ્લાહકે દરબારમેં પેશીકે લિયે તેઝીકે સાથ હાઝિર કિયે જાએંગે.

સૂરએ યાસીનમેં ફરમાયા -

તર્જુમા :- 'ઔર સૂરમેં ફૂંકા જાએગા, બસ અચાનક' વો અપને રબકી તરફ જલ્દી-જલ્દી ફૈલ પડેંગે, કહેંગે કે હાય હમારી ખરાબી, કિસને હમકો ઉઠા દિયા હમારે લેટનેકી જગહ સે, (જવાબ મિલેગા કે) યે વો માજરા (કિસ્સા) હૈ જિસકા રહમાનને વા'દા કિયા હૈ ઔર પૈગમ્બરોંને સચ્ચી ખબર દી, બસ એક ચિંઘાળ હોગી, ફિર ઉસી વકત વો સબ હમારે સામને હાઝિર કર દિયે જાએંગે. યા'ની કોઈ ન છુપકર જા સકેગા, ના બચકર જા સકેગા. સબ અલ્લાહકે હુઝૂરમેં હાઝિર કર દિયે જાએંગે.

હઝરત અબૂ હુરૈરહ (રદિ.) ને ફરમાયા કે પ્યારે નબી (સ.અ.વ.) ને પેહલી બાર ઔર દૂસરી બાર સૂર ફૂંકનેકી દરમિયાની દૂરી બતાતે હુએ ચાલીસકા અદદ ફરમાયા. મૌજૂદ લોગોંને હઝરત અબૂહૂરૈરહ (રદિ.) સે પૂછા કે કયા ચાલીસ ? ચાલીસ દિન યા ચાલીસ માહ યા ચાલીસ સાલ ? આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ તઆલા અલૈહિ વ સલ્લમને કયા ફરમાયા ? ઈસ સવાલકે જવાબમેં હઝરત અબૂ હુરૈરહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને અપની લા-ઈલ્મી ઝાહિર કી ઔર ફરમાયા કે મુઝે ખબર નહીં (યા યાદ નહીં) કે આં હઝરત

સલ્લલ્લાહુ તઆલા અલૈહિ વ સલ્લમને સિર્ફ ચાલીસ ફરમાયા યા ચાલીસ સાલ યા ચાલીસ દિન ફરમાયા. દોબારા સૂર ફૂંકે જાનેકે બા'દ ફિર અલ્લાહ તઆલા આસમાનસે પાની બરસા દેંગે, જિસકી વજહસે લોગ (કબરોંસે) ઉગ જાએંગે જૈસે (ઝમીનસે) સબ્ઝી (ઉગ જાતી હૈ). યે ભી ફરમાયા કે ઈન્સાનકે જિસમકી હર ચીઝ ગલ જાતી હૈ યા'ની મિટ્ટીમેં મિલકર મિટ્ટી હો જાતી હૈ સિવાએ એક હડ્ડીકે કે વો બાકી હૈ, કિયામતકે દિન ઉસીસે જિસમ બના દિયે જાએંગે, યે હડ્ડી રીડકી હડ્ડી હૈ. બુખારી ઔર મુસ્લિમકી એક હદીસમેં હૈ કે રાઈકે દાનાકે બરાબર રીઢકી હડ્ડી બાકી રેહ જાતી હૈ ઉસીસે દો બારહ જિસમ બનેંગે.

સૂરએ ઝુમરકી આયતમેં યે જો ફરમાયા કે સૂર ફૂંકે જાનેસે સબ બેહોશ હો જાએંગે, સિવાએ ઉનકે જિનકો અલ્લાહ ચાહે, ઈસકે બારેમેં તફસીર લિખનેવાલોંકે કુછ કૌલ હૈં, કિસીને ફરમાયા કે શહીદ મુરાદ હૈં, કિસીને કહા કે જિબ્રઈલ ઔર મીકાઈલ ઔર ઈસરાફીલ ઔર ઈઝરાઈલકે બારેમેં ફરમાયા હૈ, કિસીને અર્શ ઉઠાનેવાલોંકો ઈસ છૂટમેં શામિલ કિયા હૈ, ઈનકે અલાવા ઔર ભી કૌલ હૈં (અલ્લાહ હી બેહતર જાનતા હૈ.) મુમ્કિન હૈ કે બા'દ મેં ઈનપર ભી ફના છા જાએ, જિસે ઈસ છૂટમેં બયાન કિયા જાતા હૈ, જૈસા કે આયત **'લિમનિલ્ મુલ્કુલ્ યૌમ લિલ્લાહિલ્ વાહિદિલ્ કહ્હાર'** કી તફસીરમેં સાહિબે મઆલિમુત્તન્ઝીલ લિખતે હૈં કે જબ મખ્લૂકકે ફના હો જાનેકે બા'દ અલ્લાહ તઆલા **'લિમનિલ્ મુલ્કુલ્ યૌમ'** (કિસકી હુકૂમત હૈ આજ) ફરમાએંગે તો કોઈ જવાબ દેનેવાલા ન હોગા, ઈસલિયે ખુદ હી જવાબમેં ફરમાએંગે, **'લિલ્લાહિલ્ વાહિદિલ્ કહ્હાર'** (આજ બસ અલ્લાહ હી કી હુકૂમત હૈ જો તન્હા હૈ ઔર કહ્હાર હૈ)

યા'ની આજકે દિન બસ ઉસી એક હકીકી બાદશાહકી હુકૂમત હૈ,

જિસકે સામને હર તાકત દબી હૂઈ હૈ, તમામ દુનિયાકી હુકૂમતેં ઔર રાજ ઈસ વકત ફના હૈં.

હઝરત અબૂ હુરૈરહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત ફરમાતે હૈં કે આં હઝરત સૈયદે આલમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમને ફરમાયા કે બેશક લોગ કિયામતકે દિન બેહોશ હો જાએંગે ઔર મૈં ભી ઉનકે સાથ બેહોશ હો જાઉંગા, ફિર સબસે પેહલે મેરી હી બેહોશી દૂર હોગી તો અચાનક દેખૂંગા કે મૂસા (પૈગમ્બર અલૈહિસ્સલાતુ વસ્સલામ) અર્શે ઈલાહીકો એક તરફ પકડે ખળે હૈં, મૈં નહીં જાનતા કે વો બેહોશ હોકર મુઝસે પેહલે હોશમેં આચુકે હોંગે યા ઉનપર બેહોશી આઇ હી ન હોગી ઔર વો ઉનમેંસે હોંગે જિનકે બારેમેં અલ્લાહ તબારક વ તઆલાકા ઈર્શાદ **'ઈલ્લા મન્શા અલ્લાહુ'** હૈ.

(મિશ્કાત શરીફ)

કાઇનાતકા બિખર જાના

સૂર ફૂંકે જાનેસે ન સિર્ફ યે ઈન્સાન મર જાએંગે બલ્કે કાઇનાતકા નિઝામ હી ટૂટ ફૂટકર બિખર જાએગા, આસમાન ફટ જાએગા, સિતારે ઝળ જાએંગે ઔર બે-નૂર હો જાએંગે, ચાંદ ઔર સૂરજકી રોશની ખતમ કર દી જાએગી, ઝમીન હમવાર મૈદાન બન જાએગી, પહાળ ઉળતે ફિરેંગે.

નીચેકી આયતોં ઔર હદીસોંસે યે બાતેં સાફ-સાફ ઝાહિર હો રહી હૈં.

પહાડોંકા હાલ

અલ્લાહકા ઈર્શાદ હૈ-

તર્જુમા :- વો ખળ ખળાનેવાલી ક્યા હૈ વો ખળ ખળાનેવાલી? ઔર તૂ કયા સમઝા કયા હૈ વો ખળ ખળાનેવાલી ? જિસ દિન લોગ પરવાનોંકી તરહ ઔર પહાડ ધૂની હુઈ રંગીન ઊનકી તરહ હોંગે.

'અલ્કારિઅહ' (ખળ ખળાનેવાલી) કિયામતકો ફરમાયા હૈ, યે નામ ઈસકા ઈસ લિયે રખ્ખા ગયા કે વો દિલોંકો ઘભરાહટસે ઔર કાનોંકો સખ્ત આવાઝસે ખળ ખળા દેગી. ઉસ દિન ઈન્સાન પરવાનોંકી તરહ, બેચૈનીકે સાથ, બદ-હવાસ (બુરા હાલ) હોકર મહશરકી તરફ જમા' હોનેકે લિયે ચલ પળેગેં, ઐસે બિખરે હુએ અન્દાઝમેં ચલેંગે કે જૈસે પરવાને અંધા-ધુંધ ચિરાગ પર ગિરતે જાતે હૈં ઔર પહાળોંકા યે હાલ હોગા કે જૈસે ધુનિયા ઉન યા રૂઈકો ધુનકર એક-એક ફાયા ઉળા દેતા હૈ, ઉસી તરહ પહાળ બિખર કર ઉળ જાએંગે. સૂરએ મુર્સલાતમેં ફરમાયા-

વ ઈઝલ્ જિબાલુ નુસિફત.

'ઔર જબ પહાળ ઉળા દિયે જાએંગે'

સૂરએ નબામેં ફરમાયા -

વસુય્યિરતિલ્ જિબાલુ ફકાનત સરાબા.

'ઔર ચલાએ જાએંગે પહાળ તો હો જાએંગે ચમકતા હુવા રેત'.

સૂરએ નહલમેં ફરમાયા -

તર્જુમા :- 'ઔર તૂ દેખે પહાળોંકો યે સમઝતે હુએ કે વો જમે હુએ હૈં, હાલાંકે વો ચલેંગે બાદલકે ચલનેકી તરહ, કારીગરી

અલ્લાહકી જિસને ઠીક કિયા હર ચીઝકો'.

યા'ની બળે બળે પહાળ જિનકો તુમ ઉસ વક્ત દેખકર યે ખ્યાલ કરતે હો કે યે એૈસે જમે હુએ હૈં કે કભી અપની જગહસે જુમ્બિશ (હરકત) ભી ન કર સકેંગે, ઉનપર એક દિન એૈસા આનેવાલા હૈ કે યે રૂઇકે ગાલોંકી તરહ ઉળે ઉળે ફિરેંગે ઔર બાદલકી તરહ તેઝ રફતાર હોંગે. અલ્લાહને હિક્મતકે મુતાબિક હર ચીઝકો દુરૂસ્ત કિયા, ઉસીને આજ પહાળોંકો એૈસા બોઝલ ઔર ભારી ઔર ઠેહરા હુવા બનાયા કે ઝમીનકો ભી હિલનેસે રોકે હુએ હૈં.

વ અલ્કા ફિલ્અર્ઝિ રવાસિય અન્ તમીદ બિકુમ.

'ફિર કિયામતકે દિન ઉનકા માલિક ઔર પૈદા કરનેવાલા ઝર્રા-ઝર્રા કરકે ઉળા દેગા, યે સબ ઉસ કારીગરકી કારીગરી હૈ, જિસકા કોઇ કામ હિક્મતસે ખાલી નહીં.' સૂરએ વાકિઆમેં ફરમાયા-

'વ બુસ્સતિલ્ જિબાલુ બસ્સન્ ફ કાનત્ હબાઅમ્ મુમ્બષ્ષા'

'ઔર રેઝા-રેઝા હો જાએંગે પહાળ, ફિર હો જાએંગે ઉળતા હુવા ગુબાર (ગર્દ-ધૂલ).'

આસમાન ઔર ઝમીન

સૂરએ તાહામેં ફરમાયા-

તર્જુમા :- 'ઔર વો આપસે પહાળોંકે બારેમેં પૂછતે હૈં. આપ ફરમા દીજિયે કે મેરા રબ ઉનકો અચ્છી તરહ ઉળા દેગા, ફિર ઝમીનકો છોળ દેગા ચટિયલ મૈદાન, ન દેખેગા તૂ ઉસમેં મોળ ઔર ટીલા.'

યા'ની કિયામતકે દિન પહાળ ઉળા દિયે જાએંગે ઔર ઝમીન

સાફ ઔર હમવાર મૈદાન બન જાએગી, કોઇ ટીલા ઉસપર ન રહેગા. સૂરએ ઈબ્રાહીમમેં ફરમાયા-

તર્જુમા :- 'જિસ દિન બદલ દી જાએ ઈસ ઝમીનસે દૂસરી ઝમીન ઔર બદલે જાએં આસમાન, નિકલ ખળે હોંગે અલ્લાહ વાહિદ કહ્હારકે સામને.'

ઈસ આયતસે મા'લૂમ હુવા કે આસમાન ઔર ઝમીન કિયામતકે દિન બદલ દિયે જાએંગે ઔર અપની ઈસ મૌજૂદા શક્લ પર બાકી ન રહેંગે. ઈસ આયતકે બારેમેં હઝરત આઇશા (રદિ.) ને આં હઝરત (સ.અ.વ.) સે સવાલ કિયા કે જબ આસમાન ઔર ઝમીન બદલે જાએંગે તો ઉસ દિન લોગ કહાં હોંગે ? ઈસકે જવાબમેં ફખરે દો આલમ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે પુલ સિરાત પર હોંગ.

(મુસ્લિમ)

ઈસ રિવાયતસે મા'લૂમ હોતા હૈ કે ઈસ આયતમેં જો આસમાન ઔર ઝમીનકે બદલે જાનેકા ઝિકર હૈ વો હિસાબ-કિતાબ હોનેકે બા'દ ઉસ વક્ત હોગા, જબકે લોગ જન્નત યા દોઝખમેં ભેજે જાને કે લિયે પુલ સિરાત પર પહોંચ જાએંગે.

પેહલી આયતમેં જો ઝિકર હુવા કે ઝમીન હમવાર ઔર સાફ મૈદાન કર દી જાએગી, વો હિસાબ-કિતાબ શુરૂ' હોનેસે પેહલેકા ઝિકર હૈ, હઝરત સહલ બિન સઅદ (રદિ.) સે રિવાયત હૈ કે આં હઝરત સય્યદે આલમ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે કિયામતકે દિન લોગ ઐસી ઝમીન પર જમા' કિયે જાએંગે જિસકા રંગ સફેદ હોગા, લેકિન સફેદીકા ઝુકાવ મટિયાલે રંગકી તરહ હોગા. ઉસ વક્ત ઝમીન મૈંદેકી રોટી જૈસી હોગી, કિસીકી ઉસમેં નિશાની ન હોગી.(બુખારી)

જબ કિયામત હોગી તો આસમાનમેં ય તબ્દીલી હોગી કે

ઉસકે સિતારે ઝળ પળેન્ગે ઔર બે-નૂર હો જાએંગે ઔર ચાંદ-સૂરજકી રોશની લપેટ દી જાએગી, નીઝ આસમાન ફટ પળેગા ઔર ઉસમેં દરવાઝે હો જાએન્ગે. સૂરએ નબામેં ફરમાયા-

તર્જુમા :- 'જિસ દિન ફૂંકા જાએગા સૂર તો તુમ ચલે આઓગે ઝુન્ડ કે ઝુન્ડ ઔર ખોલા જાએગા આસમાન તો હો જાએંગે ઈસમેં દરવાઝે.

યા'ની આસમાન ફટકર ઐસા હો જાએગા કે ગોયા દરવાઝે હી દરવાઝે હૈં.

સૂરએ મુર્સલાતમેં હૈ- **વ ઈઝસ્સમાઉ ફુરિજત.**

'ઔર જબ આસમાનમેં ઝરોખે પળ જાએંગે.'

સૂરએ ફુરકાનમેં ફરમાયા-

તર્જુમા :- 'જિસ દિન ફટ જાએ આસમાન બાદલસે ઔર ઉતાર દિયે જાએં ફરિશ્તે લગાતાર.'

સૂરએ હાક્કામેં ફરમાયા-

તર્જુમા :- 'ફિર જબ સૂરમેં ફૂંક મારી જાએ, એક ફૂંક ઔર ઉઠા દિયે જાએં (અપની જગહસે) ઝમીન ઔર પહાળ ફિર એક બાર રેઝા રેઝા કર દિયે જાએંગે તો ઉસ દિન હો પળનેવાલી હો પળેગી (યા'ની કિયામત) ઔર આસમાન ફટ જાએગા તો વો ઉસ દિન બોદા હોગા ઔર ફરિશ્તે આસમાંનકે કિનારોં પર આ જાએંગે ઔર આપકે પરવરદિગારકે અર્શકો ઉસ દિન આઠ ફરિશ્તે ઉઠાએ હોન્ગે.'

જિસ વક્ત દરમિયાનસે આસમાન ફટને લગેગા તો ફરિશ્તે ઉસકે કિનારોં પર ચલે જાએંગે.

સૂરએ રહમાનમેં ઈર્શાદ ફરમાયા-

તર્જુમા :- 'બસ જબ આસમાન ફટ જાએગા તો એસા લાલ હો જાએગા જૈસા લાલ નરી.'

ઔર સૂરએ મઆરિજમેં ફરમાયા હૈ કે આસમાન ઉસ દિન 'મુહ્લ' યા'ની પિઘલે હુએ તામ્બેકી તરહ હોગા યા'ની ફટનેકે સાથ ઉસકા રંગ ભી બદલ જાએગા ઔર લાલ હો જાએગા. સૂરએ તૂરમેં ફરમાયા હૈ કે ઉસ દિન આસમાન કપ કપાએગા-

યૌમ તમૂરુસ્સમાઉ મૌરા. યા'ની કપકપાકર ફટ પળેગા.

સૂરએ ઈન્શિકાકમેં ફરમાયા-

તર્જુમા :- 'જબ આસમાન ફટ જાએગા ઔર અપને રબકા હુક્મ સુન લેગા ઔર વો ઈસી લાઈક હૈ ઔર જબ ઝમીન ખીંચકર બળ્હા દી જાએગી ઔર અપને અંદરકી ચીઝોંકો બાહિર ડાલ દેગી ઔર ખાલી હો જાએગી ઔર અપને રબકા હુક્મ સુન લેગી ઔર વો ઈસી લાઈક હૈ.'

આસમાનકો ફટનેકા ઔર ઝમીનકો ખીંચકર બળ્હ જાને ઔર ફૈલ જાનેકા હુક્મ ઉનકે રબકી તરફસે હોગા, દોનૂં અલ્લાહ તઆલાકી મખ્લૂક હૈં, મખ્લૂકકો ખાલિક (પૈદા કરનેવાલે) કા હુક્મ સુનના ઔર અમલ કરના ઝરૂરી બાત હૈ, યે દોનોં ભી અલ્લાહ તઆલાકે હુક્મકો પૂરા કરેંગે ઔર ઉનકો યેહી લાયક ભી હૈ કે અપને પૈદા કરનેવાલે ઔર માલિકકે આગે ઝુક જાએં ઔર ફરમાં બરદારીમેં ઝરા ભી કહેં-સુનેં નહીં.

ઝમીન ખીંચકર રબળકી તરહ બળ્હા દી જાએગી ઔર ઈમારત ઔર પહાળ વગૈરહ સબ બરાબર કર દિયે જાએંગે તાકે એક હમવાર બરાબર ઝમીન પર સબ અગલે-પિછલે એક સાથ ખળે હો સકેં ઔર કોઈ પરદા-રૂકાવટ બાકી ન રહે, ઝમીન અપને અંદરકી ચીઝોંકો

બાહિર ડાલ દેગી ઔર ખાલી હો જાએગી યા'ની વો અપને અંદરસે ખઝાને ઔર મુરદે ઔર મુરદોંકે હિસ્સે ઉગલ ડાલગી ઔર ઉન તમામ ચીઝોંસે ખાલી હો જાએગી. જિનકા તઅલ્લુક બંદોંકે આ'માલકા બદલા મિલનેસે હોગા.

ચાંદ, સૂરજ, સિતારે

જબ સૂર ફૂંકા જાએગા, તો ચાંદ, સૂરજ ઔર સિતારેભી અપને હાલ પર બાકી ન રહેંગે. સૂરએ તક્વીરમેં ફરમાયા-

તર્જુમા :- 'જબ સૂરજ બે-નૂર હો જાએગા ઔર જબ સિતારે ટૂટકર ગિર પળેંગે.'

સૂરએ ઈન્ફિતારમેં ફરમાયા-

તર્જુમા :- 'જબ આસમાન ફટ જાએગા ઔર જબ સિતારે ઝળ પળેંગે.'

ઈન આયતોંસે આસમાનકા ફટના ઔર સિતારોંકા ઝળકર ગિરના ઝાહિર હુવા. સૂરએ મુરસલાતમેં ફરમાયા હૈ કે ઉસ દિન સિતારોંકી રોશની ખતમ કર દી જાએગી, ચુનાંચે ઈર્શાદ હૈ- **ફઈઝન્નુજૂમુ તુમિસત**. 'સો જબ સિતારે બે-નૂર હો જાએંગે.'

સૂરએ કિયામહમેં ફરમાયા-

તર્જુમા :- 'પૂછતા હૈ (ઈન્સાન) કબ હોગા કિયામતકા દિન, પસ જબ ચુંધિયાને લગે આંખ ઔર બે-નૂર હો જાએં ચાંદ ઔર જમા' કિયે જાએં ચાંદ ઔર સૂરજ, ઉસ દિન કહેગા ઈન્સાન, કહાં ચલા જાઉં ભાગકર. હરગિઝ નહીં, કહીં પનાહકી જગહ નહીં, ઉસ દિન સિર્ફ તેરે રબકી તરફ જા ઠહેરના હૈ.'

ઈન આયતોંસે સાફ હો ગયા કે કિયામતકે દિન ચાંદ ભી બેનૂર હો જાએગા. ચાંદ કે બે-નૂર હોનેકા ઝિકર ઈર્શાદ ફરમાયા, 'વ **જુમિઅશ્શમ્સુ વલ્કમર.'** (સૂરજ ઔર ચાંદ જમા' કિયે જાએંગે) યા'ની સિર્ફ ચાંદ હી બે-નૂર ન હોગા, બલ્કે બે-નૂર હોનેમેં દોનૂં શરીક હોંગે, ચાંદકે બે-નૂર હોનેકા ખાસ તૌરસે ઈસલિયે ઝિકર ફરમાયા કે અરબકે લોગોંકો ચાંદકા હિસાબ રખનેકી વજહસે ઉસકા હાલ દેખનેકા ઝિયાદા એહતિમામ થા.

હઝરત અબૂ હુરૈરહ (રદિ.) રિવાયત ફરમાતે હૈં કે હુઝૂર (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે કિયામતકે દિન ચાંદ ઔર સૂરજ દોનૂં લપેટ દિયે જાએંગે. (બુખારી)

યા'ની ઉનકી રોશની લપેટ દી જાએગી, જિસકી વજહસે રોશની ન ફૈલ સકેગી, ન કિસી ચીઝ પર પળેગી. (આસમાન, ઝમીન, ચાંદ, સૂરજ, ઔર સિતારોંકે બારેમેં કદીમ ફલસફા ઔર જદીદ સાઈન્સકે કુછ તસવ્વુરાત ઔર ખિયાલાત હૈં, યે તસવ્વુરાત ઉન લોગોંને ખૂદ તજવીઝ કિયે હૈં જિનમેં તગય્યુર કરતે રેહતે હૈં, આજ એક નઝરિયા હૈ, કલ, દૂસરી બાત કેહ દેંગે. અટકલોં ખ્યાલોં ઔર ગુમાનોંકે ગરદાનકે નઝરિયાત ઘુમતે હૈં, ફિર તઅજ્જુબ યે હૈ કે કુર્આન ઔર હદીસમેં ઈન ચીઝોંકે ગુઝિશ્તા યા આઈન્દા હાલાત જો ઝિકર કિયે હૈં ઉન્કે તસલીમ કર લેનેમેં ઈસ લિયે તઅમ્મુલ કરતે હૈં કે અપને ખુદ સાખતહ નઝરિયાતકે ખિલાફ નઝર આતે હૈં જિસને ઈન ચીઝોંકો વજૂદ બખ્શા હૈ ઈસસે ઝિયાદહ ઉસકી મખ્લૂકકા જાનનેવાલા કૌન હો સકતા હૈ ? બેશક વો લોગ બળે બે-બસીરત ઔર રાહે હકસે હટે હુએ હૈં જો ખાલિકેકુલ ઔર માલિકુલ મુલ્કકી ખબરકો અપને તજવીઝ કિયે નઝરિયાત પર પરખતે હૈં કિયામે

કિયામતકે સિલસિલેમેં આલમકે બિગળને ઔર બદલનેકે જિન હાલાતકા તઝકિરહ કુર્આન ઔર હદીસમેં કિયા ગયા હે બેશક સહીહ ઔર હક્ હૈં જો લોગ અપને તજવીઝ કિયે હુએ નઝરિયાતકી બિના પર કુર્આન ઔર હદીસકો તસલીમ ન કરેં ખુલી ગુમરાહી ઔર નાદાનીમેં મુબ્તલા હૈં.)

બયહકીને કિલાબુલ બઅસિ વન્નુશૂરમેં હઝરત હસન બસરી (રહ.) સે રિવાયત કી હે કે અબૂ હુરૈરહ (રદિ.) ને આં હઝરત (સ.અ.વ.) કા ઈશાર્દ ગિરામી નકલ કરતે હુએ ફરમાયા કે સૂરજ ઔર ચાંદ બે-નૂર કરકે દો ટુકળે બનાકર કિયામતકે દિન દોઝખમેં ડાલ દિયે જાઐંગે. યે સુનકર હઝરત હસન બસરી (રહ.) ને સવાલ કિયા કે ઉનકી વજહ ક્યા હે ? હઝરત અબૂ હુરૈરહ (રદિ.) ને ફરમાયા કે મૈં આં હઝરત (સ.અ.વ.) કા ફરમાન નકલ કર રહા હૂં (ઈસસે ઝિયાદા મુઝે ઈલ્મ નહીં) યે સુનકર હસન (રહ.) ખામોશ હો ગયે. (મિશ્કાત)

ઈન્સાનોંકા કબરોંસે નિકલના

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન ઉમર (રદિ.) રિવાયત ફરમાતે હૈં કે પ્યારે નબી (સ.અ.વ.) ને ઈર્શાદ ફરમાયા કે સબસે પેહલે ઝમીન ફટકર મુઝે ઝાહિર કરેગી, ફિર અબૂબકર ઔર ઉમર કબરોંસે ઝાહિર હોંગે. ફિર બકીઅ (કબ્રસ્તાન) મેં જાઉંગા, ઈસલિયે વો (કબરોંસે નિકાલકર) મેરે સાથ જમા' કર દિયે જાઐંગે. ફિર મૈં મક્કાવાલોંકા ઈન્તિઝાર કરૂંગા, (યહાં તક કે વો ભી કબરોંસે નિકલકર મેરે સાથ હો લેંગે) ફિર મૈં હરમૈન (વાલોં) કે દરમિયાન (મહશર મેં) જમા' હો જાઉંગા. (તિરમિઝી)

જો લોગ કબરોંમેં દફન હૈં (મુસ્લિમ હોં યા કાફિર) વો તો દૂસરી બાર સૂરકી આવાઝ સુનકર કબરોંસે નિકલ ખળે હોંગે ઔર જો લોગ આગમેં જલા દિયે ગયે યા સમંદરમેં બહા દિયે ગયે યા જિનકો દરિંદોંને ફાળ ખાયા થા, ઉનકી રૂહોંકો ભી જીસમ દિયા જાએગા ઔર ઝરૂર હી વો ભી મહશરમેં હાઝિર હોંગે..

કબરોંસે નંગે ઔર બે-ખત્નાકે નિકલેંગે

હઝરત આઈશા (રદિ.) ને ફરમાયા કે મૈંને પ્યારે નબી (સ.અ.વ.) સે સુના કે કિયામતકે દિન લોગ નંગે પાંવ, નંગે બદન, બે-ખત્નાકે જમા' કિયે જાએંગે. મૈંને અર્ઝ કિયા યા રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ! ક્યા મર્દ ઔર ઔરત સબ (નંગે હોંગે ઔર) એક દૂસરેકો દેખતે હોંગે. (અગર ઐસા હુવા તો બળી શરમકી બાત હૈ) ઈસકે જવાબમેં પ્યારે નબી (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે અય આઈશા (રદિ.) ! કિયામતકી સખતી ઈતની ઝિયાદા હોગી (ઔર લોગ ઘભરાહટ ઔર પરેશાનીસે ઐસે બે-હાલ હોંગે કે કિસીકો દૂસરેકી તરફ દેખનેકા ખ્યાલ હી ન હોગા.

દૂસરી હદીસમેં હૈ કે પ્યારે નબી (સ.અ.વ.) ને ઈર્શાદ ફરમાયા કે બેશક કિયામત કે દિન તુમ નંગે પાંવ, નંગે બદન, બે-ખત્ના જમા' કિયે જાઓગે. યે ફરમાકર કુર્આન મજીદકી આયત **'કમા બદઅ્ના અવ્વલ ખલ્કિન્ નુઈદુહૂ'** (હમને જિસ તરહ પેહલી બાર પૈદા કરનેકે વક્ત શુરૂઆત કી થી, ઉસકો દોબારા ઈસી તરહ લૌટાએંગે.) તિલાવત ફરમાઈ, ફિર ફરમાયાકે સબસે પેહલે કિયામતકે દિન ઈબ્રાહીમ (અલૈ.) કો કપળે પેહનાએ જાએંગે. (બુખારી)

ઉલમાને લિખ્ખા હે કે હઝરત ઈબ્રાહીમ (અલૈ.) કો ઈસલિયે સબસે પેહલે લિબાસ પેહનાયા જાએગા કે ઉન્હોંને સબસે પેહલે ફકીરોંકો કપળે પેહનાયે થે યા ઈસલિયે કે વો અલ્લાહ તઆલાકી તરફ દા'વત દેનેકી વજહસે સબસે પેહલે નંગે કિયે ગયે જબકે કાફિરોંને ઉનકો આગમેં ડાલા થા.

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન મસઊદ (રદિ.) સે રિવાયત હૈ કે આં હઝરત (સ.અ.વ.) ને ઈર્શાદ ફરમાયા કે સબસે પેહલે જિસકો કપળે પેહનાએ જાએંગે, વો ઈબ્રાહીમ (અલૈ.) હોંગે. અલ્લાહ તઆલા ફરમાએંગે કે મેરે દોસ્તકો પેહનાઓ. ચુનાંચે જન્નતકે કપળોંમેંસે દો બારીક ઔર નરમ સફેદ કપળે ઉનકો પેહનાને કે લિયે લાએ જાએંગે, ઉનકે બા'દ કપળે મુઝે પેહનાએ જાએંગે.

કબરોંસે ઉઠકર મૈદાને હશ્રમેં જમા' હોનેકે લિયે ચલના

હઝરત અબૂ હુરૈરહ (રદિ.) સે રિવાયત હૈ કે આં હઝરત (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે કિયામતકે દિન લોગ તીન કિસમસે જમા' કિયે જાએંગે- ૧. એક જમાઅત પૈદલ, ૨. દૂસરી સવાર, ૩. તીસરી વો જમાઅત હોગી જો અપને ચેહરોંકે બલ ચલેંગે, સવાલ કિયા ગયા કે યા રસૂલલ્લાહ (સ.અ.વ.) વો લોગ ચેહરોંકે બલ ક્યૂંકર ચલેંગે ? જવાબમેં સૈયદે આલમ (સ.અ.વ.) ને ઈર્શાદ ફરમાયા કે બેશક જિસ પાક ઝાતને ઉનકો કદમોં પર ચલાયા, વો ઈસપર કુદરત રખતા હે કે ઉનકો ચેહરોંકે બલ ચલા દે, ફિર ફરમાયા કે ખબરદાર વો (ચહરોંકે બલ ઈસ તરહ ચલેંગે) કે ઝમીનકે ઉભરે હુએ હિસ્સે

ઔર કાંટોં તકસે વો અપના બચાવ કરેંગે. (તિરમિઝી)

યે હાલ કાફિરોંકા હોગા. ચૂંકે ઈન નાલાઈકોંને દુનિયામેં અપને ચેહરેકો ખુદાકે હુઝૂરમેં રખનેસે મુંહ ફેરા ઔર ઘમંડકી વજહસે સિજ્દેમેં સર રખનેસે ઈન્કાર કિયા, ઈસલિયે કિયામતકે દિન ઉનકે ચેહરોંસે ઉનકો પાંવકા કામ દિલાયા જાએગા તાકે ખૂબ ઝલીલ હોં ઔર ચેહરોંકે પૈદા કરનેવાલે ઔર માલિકકો સિજ્દા કરનેસે જો ઈન્કાર કિયા થા, ઉસકા મઝા ચખ લેં. અલ્લાહ તઆલાકો સબકુછ કુદરત હૈ. વો અપની મખ્લૂકકે જિસમકે હર હિસ્સેકો ઉસકી હર ખિદમતમેં ઈસ્તે'માલ ફરમા સકતે હૈં. દુનિયા હી મેં દેખ લિયા જાએ કે કુછ ચીઝેં ચાર પૈરોં પર ઔર કુછ દો પૈરોં પર ચલતી હૈં ઔર કુછ સિર્ફ અપને પેટસે (**ફ મિન્હુમ્ મંય્યમ્શી અલા બતનિહી**) વો લોગ જિનકે એક હાથ હૈં, વો ઉસી એક હાથસે દોનૂં હાથોંકા કામ કર લેતે હૈં, જો લોગ અન્ધે હોતે હૈં, ઉનકી સુનને ઔર મેહસૂસ કરનેકી તાકત અક્સર તેઝ હોતી હૈ, જિનસે બળી હદ તક આંખ ન હોનેકી કમી દૂર હો જાતી હૈ, કિયામતકે દિન તઆલા કાફિરોંકો ચેહરેકે બલ ચલાએંગે, યે અકલકે એ'તિબારસે ઝરા ભી ના મુમ્કિન નહીં હૈ.

કાફિર ગૂંગે-બેહરે ઔર અંધે ઉઠાએ જાએંગે

સૂરએ બની ઈસરાઈલમેં ફરમાયા

તર્જુમા :- 'ઔર હમ ઉનકો કિયામતકે દિન અન્ધે, બેહરે, ગૂંગે કરકે ચેહરોંકે બલ ચલાએંગે.'

સૂરએ તાહા મેં ઈર્શાદ ફરમાયા-

તર્જુમા :- 'ઔર જિસને મુંહ ફેરા મેરી યાદસે તો ઉસકે લિયે હૈ તંગીકી ઝિન્દગી ઔર કિયામતકે દિન હમ ઉસકા હશ્ર ઈસ તરહ કરેંગે કે વો અંધા હોગા. વો કહેગા કે અય મેરે રબ ! ક્યૂં તુને મુઝે અંધા ઉઠાયા. હાલાંકે મૈં દેખતા થા. જવાબમેં ખુદા ઈર્શાદ ફરમાએગા, ઈસી તરહ આતી થી તેરે પાસ મેરી આયતેં, પસ તૂને ઉનકો ભુલા દિયા ઔર ઈસી તરહ આજ તૂ ભુલાયા જાએગા ઔર ઈસી તરહ હમ બદલા લેંગે ઉસકો જો હદસે બઢ્હા ઔર અપને રબકી આયતોં પર ઈમાન ન લાયા ઔર અલબત્તા આખિરતકા અઝાબ સખ્ત હૈ ઔર બાકી રેહનેવાલા હૈ.'

અલ્લાહકે દીનસે દુનિયામેં જિન લોગોંને આખેં ફેરીં ઔર સચ્ચે માલિકકી આયતોંકો સુનકર કબૂલ કરને ઔર ઈકરાર કરનેકે બજાએ સબ સુની-અનસુની કર દી, ઉનકી આંખોં ઔર કાનોં ઔર ઝુબાનોંકી તાકતેં છીન લી જાએંગી ઔર ગૂંગે-બેહરે હોકર ઉઠેંગે. યે હશ્રકા શુરૂ'કા ઝિકર હૈ, ફિર આંખેં ઔર ઝુબાન ઔર કાન ખોલ દિયે જાએંગે તાકે મહશરકે હાલાત ઔર ઉસકી સખતિયાં દેખ સકેં ઔર હિસાબ-કિતાબકે મૌકે પર ઉનસે સવાલ-જવાબ કિયા જાએ.

(મઆલિ મુત્તન્ઝીલ)

કાફિરોંકી આંખેં નીલી હોંગી

સૂરએ તા-હામેં ફરમાયા-

તર્જુમા :- 'ઔર હમ જમા' કરેંગે ઉસ દિન ગુનેહગારોંકો ઈસ હાલમેં કે ઉનકી આંખેં નીલી હોંગી, ચુપકે-ચુપકે આપસમેં કેહતે હોંગે કે દુનિયામેં બસ તુમ દસ દિન રહે હો.'

યા'ની બુરા લગનેકે લિયે ઉનકી આંખેં નીલી કર દી જાએંગી, જબ કિયામતકો ઉઠ ખળે હોંગે તો આપસમેં ધીરે-ધીરે બાત કરેંગે કે દુનિયામેં કિતને દિન રહે, ફિર ખૂદ હી આપસમેં જવાબ દેંગે. કોઇ કહેગા કે દુનિયામેં હમ દસ દિન હી રહે.

દુનિયામેં કિતને દિન રહે ?

અલ્લાહ તઆલાને ઇસ આયતકે બા'દ દૂસરી આયતમેં ફરમાયા-

તર્જુમા :- 'હમકો અચ્છી તરહ મા'લૂમ હૈ, જો કુછ વો કેહતે હૈં. જબ બોલેગા ઉનમેંકા અચ્છી રવિશવાલા કે તુમ દુનિયામેં એક દિનસે ઝિયાદા નહીં રહે.'

આખિરતકે લમ્બે ઔર વહાંકે દર્દનાક મંઝરોંકો દેખકર દુનિયામેં યા કબરમેં રેહના ઇતના કમ નઝર આએગા કે ગોયા દસ દિનસે ઝિયાદા નહીં રહે, દસ દિન ભી કિસીકે ખ્યાલમેં ગુઝરેગા. વરના જો ઇનમેં ઝિયાદા અકલમંદ ઔર અચ્છી રાયવાલા ઔર હોશિયાર હોગા, વો કહેગા કે દસ દિન ભી કહાં ? સિર્ફ એક હી દિન સમઝો. ઇસ બાતકે કેહનેવાલેકો અકલમંદ ઔર અચ્છે રવૈયેવાલા ઇસલિયે ફરમાયા કે દુનિયાકા ખતમ હો જાના ઔર આખિરતકા બાકી રેહના ઔર સખ્તીકો ઉસને દૂસરોંસે ઝિયાદા સમઝા.

સૂરએ નાઝિઆતમેં ફરમાયા -

તર્જુમા :- 'જબ વો કિયામતકો દેખેંગે તો ઐસા મા'લૂમ હોગા કે દુનિયામેં બસ એક શામ યા ઉસકી સુબ્હ ઠેહરે થે.'

અબ તો જલ્દી કરતે હૈં ઔર કેહતે હૈં, 'મતા હાઝલ્વઅ્દુ

ઈન્ કુન્તુમ્ સાદિકીન.' (યે વા'દા કબ પૂરા હોગા અગર તુમ સચ્ચે હો) ઔર યે ભી કેહતે હૈં કે '**અય્યાન મુર્સાહા**' (કબ પૂરા હોગા કિયામતકા આના) લેકિન જબ વો અચાનક આ પહોંચેગી, ઉસ વક્ત ઐસા મા'લૂમ હોગા કે બહોત જલ્દ આઇ, બીચમેં ઝરા દેર ભી નહીં લગી.

સૂરએ રૂમમેં ફરમાયા-

તર્જુમા :- 'ઔર જિસ દિન કાઈમ હોગી કિયામત, કસમ ખાકર કહેંગે મુજરિમ કે હમ દુનિયામેં એક ઘળીસે ઝિયાદા નહીં રહે. ઈસી તરહ ઉલટે ચલતે થે.'

કબરમેં યા દુનિયામેં રેહના થોળાસા મા'લૂમ હોગા, જબ કિયામતકી મુસીબત સર પર આ ખળી હોગી તો અફસોસ કરેંગે ઔર કહેંગે કે દુનિયાકી ઔર બરઝખકી ઝિન્દગી બળી જલ્દી ખતમ હો ગઇ, કુછ ઝિયાદા મુદ્દત ઠહેરનેકા મૌકા' મિલતા તો ઈસ દિનકે લિયે તૈયારી કરતે. યે તો એકદમ મુસીબતકી ઘળી સામને આ ગઇ. દુનિયાકે મઝે ઔર લમ્બી ચૌળી ઉમ્મીદ સબ ભૂલ જાએંગે, બેહૂદા ઉમ્ર ખોને ઔર દુનિયાકી સાજ-સજ્જા ઔર ઓહદોં ઔર બળાઈયોંમેં જો બરસોં ગુઝારે થે, ઉતની લમ્બી ઉમ્રકો ઘળી ભરકી ઝિન્દગી બતાએંગે. અલ્લાહ જલ્લ શાનુહૂ ને ફરમાયા, **કઝાલિક કાનૂ યુઅ્ફકૂન.** યા'ની ઈસી તરહ દુનિયામેં ઉલ્ટી બાતેં કરતે થે ઔર બેહૂદા ખ્યાલાત જમાતે થે, ન દુનિયામેં, હકકો માના ઔર દિલમેં ઉતારા, ન યહાં સચ બોલ રહે હૈં.

આગે ઈર્શાદ ફરમાયા-

તર્જુમા :- 'ઔર કહેંગે ઇલ્મ ઔર ઈમાનવાલે, તુમ્હારા ઠહેરના અલ્લાહકી કિતાબમેં જી ઉઠનેકે દિન તક થા, સો યે હૈ જી

ઉઠનેકા દિન, લેકિન તુમ જાનતે ન થે.'

ઈલ્મ ઔર ઈમાનવાલે ઉસ વકત ઉનકી બાતોંકો રદ કરેંગે ઔર કહેંગે કે તુમ ઝૂઠ બકતે હો ઔર યે જો કેહતે હો કે સિર્ફ એક ઘળી રેહના હુવા, સરાસર ગલત હૈ, તુમ ઠીક અલ્લાહ તઆલાકે ઈલ્મમેં ઔર લૌહે મહફૂઝ કે નવિશ્તા (લિખ્ખે હુએ) કે મુતાબિક કિયામતકે દિન તક ઠેહરે, એક સેકંડકી ભી કમી નહીં હુઈ, હર એકકો જિતની ઉમ્ર મિલી થી, ઉસને સબ પૂરી કી, ફિર બરઝખકી લમ્બી ઝિન્દગી ગુઝારકર અબ મૈદાને હશ્રમેં મૌજૂદ હુવા હૈ, આજ વો દિન આ પહોંચા જિસકા આના યકીની થા. અબ દેખ લો જિસે તુમ જાનતે ઔર માનતે ન થે, અગર પેહલેસે ઈસ દિનકા યકીન કરતે, તો યહાંકે લિયે ઈમાન ઔર નેકિયોંસે તૈયાર હોકર આતે.

કિયામતકે દિનકી પરેશાની ઔર હૈરાની

કિયામતકા દિન હોશ ગુમ કર દેનેવાલા હોગા

સૂરએ ઈબ્રાહીમમેં ફરમાયા-

તર્જુમા :- 'ઔર જો કુછ ઝાલિમ કરતે હૈં અલ્લાહ તઆલાકો ઉનકે આ'માલસે બે-ખબર મત સમઝ, ઉનકો સિર્ફ ઉસ દિનતક મોહલત દે રખ્ખી હૈ, જિસમેં ઉન લોગોંકી આંખેં ફટી રેહ જાએગી, દૌળતે હોંગે (ઔર) અપને સર ઉપરકો ઉઠાએ હુએ હોંગે, ઉનકી નઝર ઉનકી તરફ હટકર ન આએગી ઔર ઉનકે દિલ બિલ્કુલ બદ-હવાસ હોંગે.'

મહશરકી તરફ (કબરોંસે નિકલકર) સખ્ત પરેશાની ઔર હૈરતસે ઉપરકો સર ઉઠાએ ટિકટિકી બાંધે ઘભરાતે હુએ ચલે

આએંગે, હક્કા-બક્કા હોકર દેખતે હોંગે, ઝરા પલક ભી ન ઝપકેગી, દિલોંકા યે હાલ હોગા કે હોશસે બિલ્કુલ ખાલી હોંગે, ખૌફમેં ઉળે જા રહે હોંગે.

સૂરએ હજમેં ફરમાયા-

તર્જુમા :- 'અય લોગો ! ડરો અપને રબસે બિલા શુબહા કિયામતકા ભૂંચાલ એક બળી ચીઝ હૈ, જિસ દિન ઉસકો દેખોગેઃ ભૂલ જાએગી હર દૂધ પિલાનેવાલી અપને દૂધ પિલાનેકો ઔર ગિરા દેગી હર હમલવાલી અપને હમલકો ઔર તૂ દેખેગા લોગોંકો નશેમેં ઔર (હકીકતમેં), વો નશેમેં ન હોંગે, લેકિન અલ્લાહકા અઝાબ સખ્ત હૈ.'

કિયામતકે બળે ઝલ્ઝલે દો હૈં, કિયામતસે કુછ પેહલે, જો કિયામતકી નિશાનિયોંમેંસે હૈં, દૂસરા ઉસ વકત જબ દોબારા સૂર ફૂંકે જાનેકે બા'દ કબરોંસે નિકલ ખળે હોંગે. ઈસ આયતમેં અગર પેહલા ઝલ્ઝલા મુરાદ હૈ તો દૂધ પિલાનેવાલિયોંકા બચ્ચોંકે ભૂલ જાના ઔર હામિલા ઔરતોંકા અપને-અપને હમલ ગિરા દેના હકીકી ઔર ઝાહિરી મા'નાકે એ'તિબારસે મુરાદ હોગા ઔર અગર દૂસરે મા'ના મુરાદ હોં તો યે મિસાલકે તૌર પર કહા ગયા સમઝા જાએગા યા'ની કિયામતકી ઘભરાહટ ઔર સખ્તી ઈતની હોગી કે અગર ઔરતોંકે પેટોંમેં ઉસ વકત હમલ હો તો ઉનકે હમલ ગિર જાએં ઔર અગર ઉનકી ગોદોંમેં દૂધ પીતે બચ્ચે હોં તો ઉનકો ભૂલ જાએં.

ઉસ વકત લોગ ઈતને ડરે હુએ હોંગે કે દેખનેવાલા ખ્યાલ કરેગા કે યે લોગ શરાબકે નશેમેં હૈં, હાલાંકે વહાં નશેકા કયા કામ? અઝાબકી સખ્તી હોશ ગુમ કર દેગી. સૂરએ મુઝ્ઝમ્મિલમેં ઈર્શાદ હૈ.

તર્જુમા :- 'સો અગર તુમ કુફ્ર કરોગે તો કૈસે બચોગે ઉસ

દિનસે જો બચ્ચોંકો બૂઢ્હા કર દેગા.'

અગર દુનિયામેં બચ ગએ તો ઉસ દિન કિસ તરહ બચોગે, જિસ દિનકી તેઝી ઔર લમ્બાઈ બચ્ચોંકો બૂઢ્હા કર દેનેવાલી હોગી, ચાહે, હકીકતમેં બૂઢ્હે ન હોં, મગર વો દિન ઐસા સખ્ત હોગા કે ઉસકી સખ્તી ઔર લમ્બાઈ બચ્ચોંકો બુઢ્હા કર દેનેવાલી હોગી.

ચેહરોં પર ખુશી ઔર ઉદાસી

મહશરમેં સબ હી હાઝિર હોંગે અલ્લાહકે નેક બન્દોંકે ચેહરે સફેદ ઔર ખુશ ઔર હંસતે-ખેલતે હોંગે ઔર કાફિરોં ઔર નાફરમાનોંકે ચેહરોં પર ઉદાસી ઔર ઝિલ્લત છાઈ હોગી. સૂરએ આલે ઈમરાનમેં ફરમાયા-

તર્જુમા :- 'જિસ દિન કુછ ચેહરે સફેદ હોંગે ઔર કુછ સિયાહ (કાલે) હોંગે, સો જિનકે ચેહરે સિયાહ હોંગે, ઉનસે કહા જાએગા, કયા તુમ કાફિર હુએ બા'દ ઈમાન લાનેકે, બસ ચખ્ખો અઝાબ ઈસ વજહસે કે તુમ કુફ્ર કરતે થે ઔર જિનકે ચેહરે સફેદ હોંગે, સો વો અલ્લાહકી રહમતમેં હોંગે, વો ઉસમેં હમેંશા રહેંગે.'

કુછ કે ચહરોં પર ઈમાન ઔર તકવાકા નૂર ચમકતા હોગા ઔર ઈઝ્ઝતકે સાથ ખુશ-ખુશ નઝર આએંગે, ઉનકે ખિલાફ દૂસરોંકે મુંહ કુફ્ર ઔર નિફાકકી સિયાહીસે કાલે હોંગે, શકલસે ઝિલ્લત ઔર રૂસવાઈ ટપક રહી હોગી, હર એકકા ઝાહિર ઉસકે અંદરકા આઈના હોગા.

સૂરએ અબસમેં ફરમાયા-

તર્જુમા :- 'કિતને ચેહરે ઉસ દિન રોશન (ઔર) હંસતે

(ઔર) ખુશી કરતે હોંગે, ઔર કિતને ચેહરે ઉસ દિન ઐસે હોંગે કે ઉનપર ગર્દ પળી હોગી ઔર સિયાહી ચળ્હી આતી હોગી, યે લોગ કાફિર ઔર નાફરમાન હોંગે.'

ઈમાન ઔર નેક કામોંકી વજહસે નેક બન્દોંકે ચેહરે રોશન હોંગે, ઉનકી શક્લોંસે ખુશી ઔર તાઝાપન ઝાહિર હો રહા હોગા ઔર જિન નાલાઈકોંને દુનિયાસે ખુદાકો ભુલા દિયા, ઈમાન ઔર નેક કામોંકે નૂરસે અલગ રહે ઔર કુફ્ર ઔર નાફરમાનીકી સિયાહીમેં ઘુસે રહે, કિયામતકે દિન ઉનકે ચેહરોં પર સિયાહી ચળ્હી હોગી, ઝિલ્લત ઔર રૂસવાઈ કે સાથ મહશરમેં હાઝિર હોંગે, અપને બુરે આ'માલકી વજહસે ઉદાસ હો રહે હોંગે ઔર ડરે હુએ હોકર યે સોચતે હોંગે કે યહાં હમસે બુરા બરતાવ હોનેવાલા હૈ ઔર વો આફત આનેવાલી હૈ જો કમર તોળ દેનેવાલી હોગી. **(તઝુન્નુ અંય્યુફ અ-લ બિહા ફાકિરહ.)**

ઈર્શાદ ફરમાયા સરવરે આલમ સલ્લલ્લાહુ તઆલા અલૈહિ વ સલ્લમને કે કિયામતકે દિન (હઝરત) ઈબ્રાહીમ અલૈહિસ્સલામ કી ઉનકે બાપ આઝરસે મુલાકાત હો જાએગી, ઉનકે બાપકે ચેહરે પર સિયાહી હોગી ઔર ગર્દ (ધૂલ) પળી હોગી. હઝરત ઈબ્રાહીમ અલૈહિસ્સલામ અપને બાપસે ફરમાએંગે, કયા મૈંને ન કહા થા કે મેરી ના-ફરમાની ન કરો, ઉનકા બાપ કહેગા કે આજ આપકી નાફરમાની ન કરૂંગા, ઉસકે બા'દ હઝરત ઈબ્રાહીમ (અલૈ.) અલ્લાહકે દરબારમેં અર્ઝ કરેંગે કે આપને મુઝસે વા'દા ફરમાયા થા કે કિયામતકે દિન મુઝે આપ રૂસવા ન કરેંગે, ઈસસે ઝિયાદા કયા રૂસવાઈ હોગી કે મેરા બાપ હલાક હો રહા હૈ. અલ્લાહ તઆલા શાનૂહુ ફરમાએંગે કે મૈંને કાફિરોં પર જન્નત હરામ કર દી હૈ (તુમ્હારા બાપ અઝાબસે

બચકર જન્નતમેં નહીં જા સકેગા) ફિર હઝરત ઈબ્રાહીમ (અલૈ.) સે પૂછા જાએગા કે આપકે પાંવમેં કયા હૈ ? વો નઝર કરેંગે, તો એક લિથળા હુવા બિજજૂ નઝર આએગા, ફિર ઈસ બિજજૂકી ટાંગે પકળ કર દોઝખમેં ડાલ દિયા જાએગા. (બુખારી)

અલ્લાહ તઆલા શાનુહૂ અપની કુદરતસે આઝરકો બિજજૂકી શકલમેં કર દેંગે તાકે હઝરત ઈબ્રાહીમ અલૈહિસ્સલામકી રૂસવાઇ ન હો ઔર ઉનકો અપને બાપકી શકલ દેખકર તરસ ભી ન આએ. અલ્લાહ ! અલ્લાહ ! યે કિસકે બાપકા અંજામ હુવા ? હઝરત ઈબ્રાહીમ અલૈહિસ્સલાતુ વસ્સલામકે બાપકા ! જો નબિયોંકે બાપ હૈં ઔર ખુદાકે દોસ્ત હૈં, જિનકી મિલ્લત (તરીકે) કી પૈરવી કરનેકા હુકમ હઝરત મુહમ્મદુર્રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમકો હુવા, જિન્હોંને ખાના કા'બા બનાયા, કાફિર બાપકે હકમેં ઉનકી સિફારિશ ભી ન ચલી ! કહાં હૈં વો પીર-ફકીર જો નસબ, ઔર રિશ્તે પર ફખ્ર કરનેવાલે હૈં ઔર જો બુરે કરતૂતોંકે સાથ રિશ્તોંકી આળ લેકર બખ્શે જાનેકે ઉમ્મીદવાર બને હુએ હૈં.

મેહશરમેં પસીનેકી મુસીબત

હઝરત મિકદાદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત ફરમાતે હૈં કે પ્યારે નબી (સ.અ.વ.) ને ઈર્શાદ ફરમાયા કે કિયામતકે દિન સૂરજ મખ્લૂકસે ઈતના કરીબ હો જાએગા કે ઉનસે કરીબ એક મીલકે ફાસલે પર હોગા ઔર આ'માલકી બુરાઈયોંકે બરાબર લોગ પસીનેમેં હોંગે, બસ કોઈ તો પસીનેમે ટખનોં તક હોગા ઔર કિસીકે ઘુટનોં તક પસીના હોગા ઔર કિસીકે તેહબંદ બાંધનેકી જગહ તક પસીના

હોગા ઔર કિસીકા યે હાલ હોગા કે પાંવસે લેકર મુંહ તક પસીનામેં હોગા, ઉસકા પસીના લગામકી તરહ મુંહમેં ઘુસા હુવા હોગા. (પેહલે ગુઝર ચુકા હૈ કે કિયામતકે કાઈમ હોનેસે ચાંદ, સૂરજ બે-નૂર હો જાએંગે, આસમાન ફટ જાએગા, અગર કોઇ સવાલ કરે કે સૂરજ બેનૂર હોનેકે બા'દ મેહશરમેં લોગોંકે સરોંસે એક મીલ હોકર કયૂંકર ગરમી પહોંચાએગા ? જવાબ યે હૈ કે અવ્વલ તો બે-નૂર હોનેકે સાથ ઉસ્કી તપિશ ઔર ગરમીકા ખતમ હો જાના ઝરૂરી નહીં ઔર અગર યે માન ભી લિયા જાએ કે બે-નૂર હોનેકે સાથ ઉસકી તપિશ ભી ચલી જાએગી તો દૂસરા જવાબ યે હૈ કે ઉસકો દો બારહ રોશની ઔર તપિશ દેકર મેહશરમેં સરોં પર કાઇમ કિયા જાએગા. ફિર ઉસ્કો બા'દ દોબારાહ બેનૂર કરકે દોઝખમેં ડાલ દિયા જાએગા, તાકે ઉસ્કે પરિસ્તારોંકો (પૂજનેવાલોંકો) ઇબરત હો, ઔર સમઝ લેં કે યે કાબિલ પરસતિશ હોતા તો ખૂદ કયૂં દોઝખમેં પળા હોતા ? બહર હાલ આયાત ઔર અહાદીસમેં જો કુછ વારિદ હુવા હૈ ઉસપર ઈમાન લાના ઝરૂરી હૈ સૂરતે હાલ ઔર તરતીબ ઔર કૈફિયત ઔર હકીકત જિસ તરહ ભી હો.)

એક હદીસમેં હૈ કે પ્યારે નબી સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમને ઈર્શાદ ફરમાયા કે હશ્રકે મૈદાનમેં ઈન્સાનકો ઈતના પસીના આએગા ઔર લગાતાર બાકી રહેગા કે ઈન્સાન યે કેહ ઉઠેગા કે અય રબ ! આપકા મુઝે દોજખમેં ભેજ દેના મેરે લિયે ઈસ મુસીબતસે આસાન હૈ, મહશરકે અઝાબકી સખ્તીકો દેખકર ઐસા કહેગા, હાલાંકે દોઝખકે અઝાબકી સખ્તીકો જાનતા હોગા. (તરગીબ)

હશ્રકે મૈદાનમેં મૌજૂદ લોગોંકી અલગ અલગ હાલતેં

ભિખારિયોંકી હાલત

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન ઉમર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુસે રિવાયત હૈ કે હઝરત રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ તઆલા અલૈહિ વ સલ્લમને ઈર્શાદ ફરમાયા કે આદમી લોગોંસે સવાલ કરતે-કરતે ઉસ હાલતકો પહોંચ જાતા હૈ કે કિયામતકે દિન ઈસ હાલતમેં આએગા કે ઉસકે ચેહરે પર ગોશ્તકી ઝરાસી ભી બોટી ન હોગી (બુખારી) યા'ની ભીખ માંગનેવાલેકો રૂસવા ઔર ઝલીલ કરનેકે લિયે હશ્રકે મૈદાનમેં ઈસ હાલમેં લાયા જાએગા કે ઉસકે ચેહરે પર બસ હડ્ડીયાં હી હડ્ડીયાં હોંગી ઔર ગોશ્તકી એક બોટી ભી ન હોગી ઔર તમામ લોગ ઉસે દેખકર પેહચાન લેંગે કે યે દુનિયામેં લોગોંસે સવાલ કરકે અપની ઈઝઝત ખોતા થા, આજ ભી ઉસકી કુછ ઈઝઝત નહીં ઔર સબકે સામને ઝલીલ હો રહા હૈ.

જિસને એક બીવીકે સાથ ના-ઈન્સાફી કી હો

હઝરત અબૂ હુરૈરહ (રદિ.) ફરમાતે હૈં કે હઝરત રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ તઆલા અલૈહિ વ સલ્લમને ઈર્શાદ ફરમાયા કે જિસ મર્દકે પાસ દો બીવિયાં હોં ઔર ઉસને ઉનકે દરિમયાન ઈન્સાફ ન કિયા હો, તો કિયામતકે દિન ઈસ હાલમેં આએગા કે ઉસકા પેહલૂ ગિરા હુવા હોગા.

(મિશ્કાત)

જો કુર્આન શરીફ ભૂલ ગયા હો

હઝરત સઅદ બિન ઉબાદહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુસે રિવાયત હૈ કે હઝરત રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ તઆલા અલૈહિ વ સલ્લમને ઈર્શાદ ફરમાયા કે જિસ શખ્સને કુર્આન શરીફ પઢા ઔર ફિર ઉસે (ગફલત ઔર સુસતીકી વજહસે) ભુલા દિયા, વો અલ્લાહસે ઈસ હાલમેં મુલાકાત કરેગા કે 'અજઝમ' હોગા. (મિશ્કાત)

'અજઝમ હોગા' યા'ની કોઢી હોગા, ઉસકે હાથ યા ઉંગલિયાં ગિરી હુઈ હોંગી કુછ બુઝુર્ગોંકા કેહના હૈ કે ઈસકા મતલબ યે હૈ કે ઉસકે દાંત ગિરે હુએ હોંગે. (લમઆત) ઝાહિરમેં યે આખિરી મતલબ હી ઝિયાદા મુનાસિબ મા'લૂમ હોતા હૈ, ક્યૂંકે કુર્આન શરીફ પઢતે રેહનેસે યાદ રેહતા હૈ ઔર પઢતે રેહના ઝબાન ઔર દાંતોકા અમલ હૈ, ઈસલિયે ઈસકી સઝા દાંતોંકા ન હોના હી મુનાસિબ હૈ. (ખુદા હી બેહતર જાને)

એક હદીસમેં હૈ કે પ્યારે નબી (સ.અ.વ.). ને ઈર્શાદ ફરમાયા કે મુઝપર મેરી ઉમ્મતકે ગુનાહ પેશ કિયે ગયે તો મૈંને કોઈ ગુનાહ ઈસસે બઢકર નહીં દેખા કે કિસીકો કુર્આનકી કોઈ સૂરત યા આયત આતી હો ઔર ફિર વો ઉસે ભૂલ જાએ. (તિરમિઝી)

બે-નમાઝિયોંકા હશ્ર

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન અમ્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુસે રિવાયત હૈ કે હઝરત રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમને ઈર્શાદ ફરમાયા કે જિસને નમાઝકી પાબન્દી ન કી, ઈસકે લિયે

નમાઝ ન નૂર હોગી, ન દલીલ હોગી, ન નજાતકા સામાન હોગી ઔર કિયામતકે દિન ઉસકા હશ્ર ફિરઔન, કારૂન, હામાન ઔર ઉબય બિન ખલ્ફકે સાથ હોગા. (અહમદ)

કાતિલ ઔર મકતૂલ

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન અબ્બાસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમાસે રિવાયત હૈ કે હઝરત રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ તઆલા અલૈહિ વ સલ્લમને ફરમાયા કે કિયામતકે દિન મકતૂલ અપને કાતિલકો પકળકર ઈસ તરહ લાએગા કે કાતિલકા માથા (સર) ઔર ઉસકા સર મકતૂલકે હાથમેં હોગા ઔર મકતૂલકી ગરદનકી નસોંસે ખૂન બેહ રહા હોગા. વો અલ્લાહકે દરબારમેં અર્ઝ કરેગા કે અય રબ ! મુઝે ઈસને કત્લ કિયા થા (ઈસી તરહ વો) ઉસે અર્શકે કરીબ લે પહોંચેગા. (નસઈ)

કાતિલકી મદદ કરનેવાલા

હઝરત અબૂ હુરૈરહ (રદી.) સે રિવાયત હૈ કે હઝરત રસૂલે કરીમ (સ.અ.વ.) ને ઈર્શાદ ફરમાયા કે જિસને કિસી મોંમિનકે કત્લમેં ઝરા સા કલિમા કેહકર ભી મદદ કી હો (કિયામતકે દિન) વો ખુદાસે ઈસ હાલમેં મુલાકાત કરેગા કે ઉસકી દોનૂં આંખોંકે દરમિયાન 'આઈસુમ્ મિર્રહ્મતિલ્લાહ' લિખ્ખા હોગા, જિસકે મા'ના યે હૈં કે યે અલ્લાહકી રહમતસે ના-ઉમ્મીદ હૈ. (ઇબ્ને માજા)

વા'દા ન પૂરા કરનેવાલા

હઝરત સઈદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુસે રિવાયત હૈ કે હઝરત રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ તઆલા અલૈહિ વ સલ્લમને ઈર્શાદ ફરમાયા કે કિયામતકે દિન હર ગાદિર (યા'ની વા'દા તોડનેવાલા) કે લિયે ઝંડા હોગા જો ઉસકે પાખાનેકી જગહ પર લગા હોગા.

(મુસ્લિમ)

દૂસરી રિવાયતમેં હૈ કે આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમને ઈર્શાદ ફરમાયા કે જિસકા વા'દા તોળના જિતના હી બળા હોગા, ઉતના હી ઝંડા બુલંદ હોગા, ઈસકે બા'દ ફરમાયા કે ખબરદાર જો અવામકા હાકિમ બના ઉસકો વા'દા તોડના નહીં યા'ની અગર વો વા'દા તોડેગા તો તમામ પબ્લિક ઉસકે નિશાને પર આ જાએગી, ઈસ લિયે ઉસકા વા'દા તોડના સબસે બડા હુવા. (મિશ્કાત)

અમીર યા બાદશાહ

હઝરત અબૂ હુરૈરહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાનતે હૈં કે હઝરત રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ ને ઈર્શાદ ફરમાયા કે જો શખ્સ ભી દસ આદમિયોંકા અમીર બના હોગા, વો કિયામતકે દિન ઈસ હાલમેં આએગા કે ઉસકે હાથ બંધે હુએ હોંગે, યહાંતકકે (અગર ઉસને અપને મા-તહતોંમેં ઈન્સાફસે કામ લિયા હોગા તો) ઉસે ઈન્સાફ છુળા દેગા યા (અગર ઝુલ્મકા બરતાવ કિયા હોગા તો) ઉસે ઝુલ્મ હલાક કર દેગા. (દારમી)

એક હદીસમેં હૈ કે હઝરત રસૂલે કરીમ (સ.અ.વ.) ને ઈર્શાદ

ફરમાયા કે જો હાકિમ ભી લોગોંકે દરમિયાન હુકમ કરતા હૈ, વો કિયામતકે દિન ઈસ હાલમેં આએગા કે એક ફરિશ્તેને ઉસકી ગુદ્દી પકડ રખ્ખી હોગી, (વો ફરિશ્તા ઉસકો લાકર ખળાકર દેગા ઔર) ફિર અપના સર આસમાનકી તરફ ઉઠાકર (અલ્લાહકે હુકમકા ઈન્તિઝાર કરેગા) સો અગર અલ્લાહ તઆલા હુકમ ફરમાએંગે કે ઉસકો ગિરા દે તો વો ઉસકો ઈતને ગેહરે ઘળ્હેમેં ગિરા દેગા, જિસકી તેહમેં ગિરતે-ગિરતે ચાલીસ સાલમેં પહોંચા જાએ. ઝાલિમ હાકિમ ગિરાએ જાએંગે. (મિશ્કાત)

ઝકાત ન દેનેવાલા

હઝરત અબૂ હુરૈરહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત ફરમાતે હૈં કે હઝરત રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ તઆલા અલૈહિ વ સલ્લમ ને ઈર્શાદ ફરમાયા કે જિસે અલ્લાહને માલ દિયા ઔર ઉસને ઉસકી ઝકાત ન અદા કી તો કિયામતકે દિન ઉસકા માલ ગંજા સાંપ બના દિયા જાએગા, જિસકી આંખોં પર ઉભરે હુએ દો નુકતે હોંગે. વો સાંપ તૌક બનાકર ઉસકે ગલેમેં ડાલ દિયા જાએગા, ફિર વો સાંપ ઉસકે દોનૂં બાંહોંકો (જડબોંકો) પકળકર કહેગા કે મૈં તેરા માલ હૂં, મૈં તેરા ખઝાના હૂં, ફિર આપને યે આયત તિલાવત ફરમાઈ (જિસમેં યેહી મઝમૂન આયા હૈ)-

તર્જુમા :- 'ઔર જો લોગ અલ્લાહકે દિએ હુએમેં બુખ્લ (કંજૂસી) કરતે હૈં, જો ઉસને ઉનકો અપને ફઝલસે દિયા હૈ, વો યે ખ્યાલ ન કરેં કે યે ઉનકે હકમેં બેહતર હૈ, બલ્કે યે ઉનકે લિયે વબાલ હૈ. ઉનકે બહોત જલ્દ કિયામતકે દિન ઈસ (માલ) કા તૌક પેહનાયા જાએગા જિસમેં ઉન્હોંને કંજૂસી કી થી.' (બુખારી)

હઝરત અબૂ હુરૈરહ રદિયલ્લાહુ તઆલા જલ્લ શાનુહૂસે રિવાયત હૈ કે હઝરત રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમને ઈર્શાદ ફરમાયા કે સોને-ચાંદી કે જિસ માલિકને ઈનમેંસે ઈનકા હક (ઝકાત) અદા ન કિયા તો જબ કિયામતકા દિન હોગા તો ઉસકે લિયે આગકી તખ્તિયાં બનાઈ જાએંગી જો દોઝખમેં તપાઈ જાએંગી, ફિર ઉનસે ઉનકા પેહલૂ ઔર ઉસકા માથા (પેશાની) ઔર ઉસકી પીઠકો દાગ દિયા જાએગા. જબ ભી વો (તખ્તિયાં ઠંડી હો-હોકર દોઝખકી આગમેં) વાપસ કર દી જાએંગી, તો ફિર બાર-બાર નિકાલી જાતી રહેંગી (ઔર ઉનસે દાગ દિયા જાતા રહેગા ઔર યે સઝા) ઉસકો ઉસ દિનમેં (મિલતી રહેગી) જો પચાસ હઝાર સાલકા દિન હોગા, યહાં તક કે સબ બન્દોંકા ફૈસલા કર દિયા જાએગા. ફિર આખિરકાર વો (ઈસ મુસીબતસે નજાત પાકર)અપના રાસ્તા પાએગા જો જન્નતકી તરફ હોગા યા દોઝખકી તરફ મૌજૂદ લોગોંમેંસે કિસીને સવાલ કિયા કે યા રસૂલલ્લાહ (સ.અ.વ.) ! ઊંટોંકા હુકમ (ભી) ઈર્શાદ ફરમાએં. આપને ફરમાયા, જો ઊંટોંવાલા ઈનમેસે ઈનકા હક અદા નહીં કરતા ઔર ઈનકે હકોંમેંસે એક હક યે ભી હૈ કે જિસ દિન ઉનકો પાની પિલાએ ઉસ દિન ઉનકા દૂધ ભી નિકાલ લે તો ઉસકો ઉન ઊંટોંકે નીચે સાફ મૈદાનમેં લિટા દિયા જાએગા. ઈસકે ઊંટ ખૂબ મોટે તાઝે સબકે સબ વહાં મૌજૂદ હોંગે. ઉનમેંસે એક બચ્ચા ભી ગૈર-હાઝિર ન હોગા. વો ઊંટ અપને ખુરોંસે ઉસકો રોન્દેંગે ઔર અપને મુંહોંસે ઉસકો કાટેંગે. જબ ઉનકા પેહલા ગિરોહ ગુઝર ચુકેગા તો બા'દકા ગિરોહ ઉસપર લૌટા દિયા જાએગા. પચાસ હઝાર બરસકે દિનમેં બન્દોંકે દરમિયાન ફૈસલે હોનેતક ઉસકો યેહી સઝા મિલતી રહેગી, ફિર વો અપના રાસ્તા જન્નતકી તરફ પાએગા યા

દોજખકી તરફ સવાલ કિયા ગયા કે યા રસૂલલ્લાહ (સ.અ.વ.)! બકરિયોં ઔર ગાયોંકા હુકમ ભી ઈર્શાદ ફરમાએં. આપને ફરમાયા કે જો ગાયોંકા માલિક ઔર બકરિયોંકા માલિક ઈનમેંસે ઈનકા હક અદા નહીં કરતા, તો જબ કિયામતકા દિન હોગા તો ઉસકો સાફ મૈદાનમેં ઉનકે નીચે લિટા દિયા જાએગા. ઈનમેંસે વહાં એક ગાય યા બકરી ગૈર હાઝિર ન હોગી (ઔર) ન કોઈ ઈનમેં મુળે હુએ સીંગોંકી હોગી ઔર ન કોઈ બે-સીંગોંકી ઔર ન કોઈ ટૂટે હુએ સીંગોંકી. ફિર યે ગાએં ઔર બકરિયાં ઉસ પર ગુઝરેંગી ઔર અપને સીંગોંસે ઉસકો મારતી જાએંગી ઔર ખુરોંસે રોન્દતી જાએંગી. જબ ઈનકા પેહલા ગિરોહ ગુઝર ચુકેગા તો આખિરકા ગિરોહ ઉસપર લૌટા દિયા જાએગા. પચાસ હઝાર બરસકે દિનમેં ફૈસલા હોનેતક ઉસકો યેહી સઝા મિલતી રહેગી, ફિર વો અપના રાસ્તા જન્નતકી તરફ પાએગા યા દોઝખકી તરફ. (મુસ્લિમ)

કિયામતકે દિન સબસે ઝિયાદા ભૂખે

હઝરત ઈબ્ને ઉમર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમાસે રિવાયત હૈ કે હઝરત રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ તઆલા અલૈહિ વ સલ્લમકે સામને એક શખ્સને ડકાર લી. આપને ફરમાયા કે અપની ડકાર કમ કરો, ક્યૂંકે કિયામતકે દિન સબસે ઝિયાદા દેર તક વોહ ભૂખે રહેંગે જો દુનિયામેં સબસે ઝિયાદા દેર તક પેટ ભરે રેહતે હૈં. (મિશ્કાત)

દૂગલેકા હશ્ર

હઝરત અમ્માર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુસે રિવાયત હૈ કે

હઝરત રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ તઆલા અલૈહિ વ સલ્લમ ને ઈર્શાદ ફરમાયા કે જો દુનિયામેં દો ચેહરોંવાલા થા (યા'ની ઐસા શખ્સ કે ઈસ ગિરોહકે સામને ઈસકી તા'રીફ ઔર દૂસરોંકી બુરાઈ કરતા હો ઔર ફિર જબ દૂસરોંમેં જાએ તો ઉનકી તા'રીફ ઔર ઉસ ગિરોહકી બુરાઈ કરતા હો) તો કિયામતકે દિન ઉસકી ઝબાન આગકી હોગી. (મિશ્કાત)

કન્સૂઈ લેનેવાલા

ફરમાયા હુઝૂરે અકદસ સલ્લલ્લાહુ તઆલા અલૈહિ વ સલ્લમને કે જિસને બનાકર (યા'ની અપની તરફસે ઘળકર) ઝૂઠા ખ્વાબ બયાન કિયા ઉસે કિયામતકે દિન મજબૂર કિયા જાએગા કે દો જવકે બીચમેં ગિરહ લગાએ ઔર વો ઉનમેં હરગિઝ ગિરહ ન લગા સકેગા (ઈસ લિયે અઝાબમેં રહેગા) ઔર જિસને કિસી ગિરોહકી બાતકી તરફ કાન લગાએ, હાલાંકે વો સુનાના ન ચાહતે થે તો કિયામતકે દિન ઉસકે કાનમેં સીસા (પિઘલાકર) ડાલા જાએગા ઔર જિસને કોઈ તસ્વીર (જાનદારીકી) બનાઈ ઉસે કિયામતકે દિન અઝાબ દિયા જાએગા ઔર મજબૂર કિયા જાએગા કે ઉસમેં રૂહ ફૂંકકર ઝિન્દા કરે ઔર વો રૂહ ફૂંક ન સકેગા. (મિશ્કાત)

ઝિલ્લતકા લિબાસ

હઝરત ઈબ્ને ઉમર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુસે રિવાયત હૈ કે હઝરત રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ તઆલા અલૈહિ વ સલ્લમને ઈર્શાદ ફરમાયા કે જિસને દુનિયામેં શોહરત (ઘમંડ ઔર ઈતરાવે)

કા લિબાસ પેહના, ઉસે ખુદા કિયામતકે દિન ઝિલ્લતકા લિબાસ પેહનાએગા. (અહમદ)

ઝમીન હડપનેવાલા

ઈર્શાદ ફરમાયા હુઝૂરે અકદસ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ ને કે જિસને થોળીસી ઝમીન ભી બગૈર હકકે લે લી, ઉસકો કિયામતકે દિન સાતવી ઝમીન તક ધંસા દિયા જાએગા. (બુખારી)

દૂસરી રિવાયતમેં હૈ કે આપને ફરમાયા કે જિસને ઝુલ્મકે તૌરપર એક બાલિશ્ત ઝમીન ભી લે લી ઉસકો અલ્લાહ તઆલા મજબૂર કરેગા કે ઉસે ઈતના ખોદે કે સાતવીં ઝમીનકે આખિર તક પહોંચ જાએ, ફિર કિયામતકા દિન ખતમ હોને તક, જબ તકકે લોગોંમેં ફૈસલા ન હો, વો સાતોં ઝમીનેં ઉસકે ગલેમેં તૌકકી તરહ ડાલ દી જાએંગી. (મિશ્કાત)

આગકી લગામ

હઝરત અબૂ હુરૈરહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત ફરમાતે હૈં કે હઝરત રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ તઆલા અલૈહિ વ સલ્લમને ઈર્શાદ ફરમાયા કે જિસસે કોઈ ઈલ્મકી બાત પૂછી ગઇ, જિસે વો જાનતા થા ઔર ઉસને વો છુપા લી તો કિયામતકે દિન ઉસકે (મુંહમેં) આગકી લગામ દી જાએગી. (અહમદ) ચૂંકે ઉસને બોલનેકે વકત ઝબાન બંદ કર રખ્ખી, ઈસ લિયે જુર્મકે મુતાબિક સઝા તજ્વીઝ હૂઇ કે આગકી લગામ લગાઇ ગઇ.

ગુસ્સા પીનેવાલા

હઝરત સહલ બિન (રદિ.) અપને બાપ હઝરત મઆઝ (રદિ.) સે રિવાયત ફરમાતે થે કે નબીએ કરીમ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે જિસને ગુસ્સા પી લિયા, હાલાંકે ઉસ ગુસ્સેકે તકાઝે પર અમલ કરનેકી કુદરત રખતા થા, કિયામતકે દિન અલ્લાહ તઆલા ઉસકો સારી મખ્લૂકકે સામને બુલાકર ઈખ્તિયાર દેંગે કે જિસ હૂરકો ચાહે, અપને લિયે ઈખ્તિયાર કર લે. (તિરમિઝી)

હરમૈનમેં વફાત પાનેવાલા

હુઝૂરે અક્દસ (સ.અ.વ.) ને ઈર્શાદ ફરમાયા કે જો મદીનેમેં ઠેહરા ઔર ઉસને મદીનેકી તકલીફ પર સબર કિયા, મૈં કિયામતકે દિન ઉસકે લિયે ગવાહ ઔર સિફારિશી હૂંગા ઔર જો શખ્સ મક્કાકે હરમ યા મદીનાકે હરમમેં મર ગયા, ઉસે અલ્લાહ કિયામતકે દિન અમનવાલોંમેં ઉઠાએગા. (બયહકી)

જો હજ કરતે હુએ મર જાએ

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન અબ્બાસ (રદિ.) સે રિવાયત હૈ કે એક સાહબ હઝરત રસૂલે કરીમ (સ.અ.વ.) કે સાથ અરફાતમેં ઠેહરે હુએ થે, અચાનક સવારીસે ગિર પળે, જિસસે ઉનકી ગરદન ટૂટ ગઈ.

હુઝૂર (સ.અ.વ.) ને ઈર્શાદ ફરમાયા કે ઉસકો બેરીકે પત્તોંમેં પકે હુએ પાનીસે નેહલાઓ ઔર ઉસકો ઇન (એહરામકે) હી કપળોંમેં

કફન દો ઔર ઉસકા સર ન ઢાંકો ક્યૂંકે યે કિયામતકે દિન 'તલ્બિયા' પળ્હતા હુવા ઉઠેગા. (હજમેં જો દુઆ અકસર પળ્હી જાતી હે જિસમેં બાર બાર લબ્બૈક આતા હે ઉસે તલ્બિયહ કેહતે હૈં.)

શોહદાઅ

હઝરત અબૂ હુરૈરહ (રદિ.) ફરમાતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને ઈર્શાદ ફરમાયા કે અલ્લાહકી રાહમેં જિસ કિસીકે ઝખમ લગ ગયા ઔર અલ્લાહ હી ખૂબ જાનતા હૈ કે ઉસકી રાહમેં કિસ કિસકે ઝખમ આયા હે, (યા'ની) નિય્યતકા હાલ અલ્લાહ હી ખૂબ જાનતા હૈ તો વો કિયામતકે દિન ઉસ ઝખ્મકો લેકર ઈસ હાલમેં આએગા કે ઉસકા ખૂન ખૂબ બેહ રહા હોગા જિસકા રંગ ખૂનકી તરહ હોગા ઔર ખુશ્બૂ મુશ્કકી તરહ હોગી. (બુખારી)

કામિલ નૂરવાલે

હઝરત બુરૈદા (રદિ.) રિવાયત ફરમાતે હૈં કે હઝરત રસૂલે કરીમ (સ.અ.વ.) ને ઈર્શાદ ફરમાયા કે મસ્જિદોંકો અંધેરેમેં જાનેવાલોંકો ખુશખબરી સુના દો કે ઉનકો કિયામતકે દિન પૂરા નૂર ઈનાયત કિયા જાએગા. (તિરમિઝી)

અઝાન દેનેવાલે

હઝરત મુઆવિયા (રદિ.) સે રિવાયત હે કે હઝરત રસૂલે કરીમ (સ.અ.વ.) ને ઈર્શાદ ફરમાયા કે અઝાન દેનેવાલે કિયામતકે દિન સબ લોગોંસે ઝિયાદા લમ્બી ગરદનોંવાલે હોંગે. (મુસ્લિમ)

ખુદાકે લિયે મુહબ્બત કરનેવાલે

હુઝૂરે અક્દસ (સ.અ.વ.) ને ઈર્શાદ ફરમાયા કે અલ્લાહ તઆલા ફરમાતે હૈં કે મેરી અઝમત (બળાઇ) કી વજહસે આપસમેં મુહબ્બત કરનેવાલોંકે લિયે નૂરકે મિંબર હોંગે ઔર નબી ઔર શહીદ ઉનપર રશ્ક કરતે હોંગે (ક્યૂંકે વો તો બે-ખૌફ ઔર બે-ગમ હોકર નૂરકે મિમ્બરોં પર બૈઠે હોંગે ઔર નબી ઔર શહીદ દૂસરોંકી સિફારિશમેં લગે હોંગે. (મિશ્કાત)

અર્શકે સાયેમેં

- હઝરત અબૂ હુરૈરહ (રદિ.) સે રિવાયત હૈ કે હઝરત રસૂલે કરીમ (સ.અ.વ.) ને ઈર્શાદ ફરમાયા કે સાત શખ્સોંકો ઉસ દિન અલ્લાહ અપને સાએમેં રખ્ખેગા જબકે ઉસકે સાએકે અલાવહ ઔર કિસીકા સાયા ન હોગા-

૧. મુસલમાનોંકા ઈન્સાફ પસંદ બાદશાહ

૨. વો જવાન, જિસને અલ્લાહકી ઈબાદતમેં જવાની ગુઝારી

૩. વો મર્દ, જિસકા દિલ મસ્જિદમેં લગા રેહતા હૈ, જબ વો મસ્જિદસે નિકલતા હૈ, જબતક વો વાપસ ન આએ (ઉસકા જિસ્મ બાહિર ઔર દિલ મસ્જિદકે અંદર રેહતા હૈ).

૪. વો દો શખ્સ જિન્હોંને આપસમેં અલ્લાહકે લિયે મુહબ્બત કી. ઉસી મુહબ્બતકી વજહસે જમા' હોતે હૈં ઔર ઉસીકો દિલમેં રખતે હુએ જુદા હો જાતે હૈં.

૫. વો શખ્સ જિસને તન્હાઇમેં અલ્લાહકો યાદ કિયા ઔર ઉસકે આંસૂ બેહ નિકલે.

૬. વો મર્દ જિસકો ખૂબસૂરત ઔર ઈઝ્ઝતદાર ઔરતને (બુરે કામકે લિયે) બુલાયા ઔર ઉસને ટકા-સા જવાબ દે દિયા કે મૈં તો અલ્લાહસે ડરતા હૂં.

૭. વો શખ્સ જિસને ઐસે છુપાકર સદકા દિયા કે ઉસકે બાએં હાથકો ખબર ન હુઈ કે દાએં હાથને ક્યા ખર્ચ કિયા. (બુખારી)

નૂરકે તાજવાલે

હઝરત મઆઝ જુહની (રદિ.) ફરમાતે હૈં કે હઝરત રસૂલે કરીમ (સ.અ.વ.) ને ઈર્શાદ ફરમાયા કે જિસને કુર્આન પઢ્હા ઔર ઉસપર અમલ કિયા, કિયામતકે દિન ઉસકે માં-બાપકો એક તાજ પેહનાયા જાએગા, જિસકી રોશની સૂરજકી ઉસ રોશનીસે ભી અચ્છી હોગી જબકે દુનિયાકે ઘરોંમેં ઉસ શકલમેં હોતી, જિસ વક્ત કે સૂરજ તુમ્હારે ઘરોંમેં મૌજૂદ હોતા. અબ તુમ હી બતાઓ કે જબ ઉસકે માં-બાપકા યે હાલ હૈ તો ખૂદ જિસને ઉસપર અમલ કિયા હોગા, ઉસકા કૈસા રુત્બા હોગા. (અહમદ)

હલાલ કમાનેવાલે

હઝરત અબૂ હુરૈરહ (રદિ.) સે રિવાયત હૈ કે હઝરત રસૂલે કરીમ (સ.અ.વ.) ને ઈર્શાદ ફરમાયા કે જિસને હલાલ તરીકેસે ઈસલિયે દુનિયાકી તલબ કી કે ભીખ માંગનેસે બચે ઔર અપને ઘરવાલોં પર ખર્ચ કરે ઔર અપને પળોસી પર રહમ કરે તો કિયામતકે દિન અલ્લાહ તઆલાસે વો ઈસ હાલમેં મુલાકાત કરેગા કે ઉસકા ચેહરા ચૌદહવીં રાતકે ચાંદકી તરહ ચમકતા હુવા હોગા ઔર જિસને

હલાલ તરીકેસે દુનિયા ઈસ લિયે તલબ કી કે દૂસરોંકે મુકાબલેમેં ઝિયાદા જમા' કરલે ઔર દૂસરોં પર ફખ્ર કરે ઔર દિખાવા કરે તો ખુદા ઈસ હાલમેં મુલાકાત કરેગા કે અલ્લાહ તઆલા ઉસપર ગુસ્સા હોગા. (યે અમ્ર સોચનેકે કાબિલ હૈ કે ફખ્ર કરનેકે લિયે હલાલ કમાનેવાલેકે હકમેં યે વઈદ હૈ, પસ જો લોગ ઈસ મકસદકે લિયે હરામ કમાતે હૈં ઉનકા કયા બનેગા ?) (મિશ્કાત)

રિશ્તે-નાતેદાર કામ ન આએંગે

ઉસ દિન હર આદમી સિર્ફ અપને બચાવકી ફિકરમેં હોગા, કોઈ કિસીકે કામ ન આએગા, એક દૂસરેસે ભાગેગા. બહોત સી આયતોંમેં ઈન્હીં બાતોંકા એ'લાન ફરમાયા હૈ. સૂરએ લુકમાનમેં ઈર્શાદ હૈ-

તર્જુમા :- 'ઉસ દિનસે ડરો જિસ દિન ન બાપ બેટેકા બદલા ચુકાએગા, ન બેટા હી બાપકી તરફસે કોઈ મુતાલબા (માંગ) અદા કર સકેગા.'

કિયામતકે દિન બળા બિખરાવ હોગા, દુનિયાકી કુછ દિનોંકી ઝિન્દગીસે (જિસમેં નાતે-રિશ્તેદાર કામ આતે હૈં) ધોખા ખાકર બેવકૂફીસે યે સમઝના કે કિયામતમેં ભી યે લોગ કામ આએંગે, નાદાની હૈ. સૂરએ મુ'મિનૂનમેં ફરમાયા- **ફ ઈઝા નુફિખ ફિસ્સૂરિ ફલા અન્સાબ બૈનહુમ્ વલા ય-તસા-અલૂન.**

તર્જુમા :- 'જબ સૂર ફૂંકા જા ચુકેગા તો ઉસ દિન ઉનકે દરમિયાન રિશ્તે-નાતે ન રહેંગે ઔર ન કોઈ કિસીકો પૂછેગા.'

સૂરએ અબસમેં ફરમાયા- **યૌમ યફિર્રુલ્ મરૂઉ મિન્ અખીહિ વ ઉમ્મિહી વ અબીહિ વ સાહિબતિહી વ બનીહિ.**

તર્જુમા :- 'યા'ની કિયામતકે દિન ઈન્સાન અપને ભાઈસે ઔર માં-બાપસે ઔર બીવીસે ઔર બેટોંસે સબસે ભાગેગા.'

યા'ની કિસીકે સાથ હમદર્દી ઔર મદદ તો દૂર કી બાત, વો અપને ઐસે કરીબી રિશ્તેદારોં તકસે દૂર ભાગેગા.

દોસ્ત દુશ્મન હો જાએંગે

કિયામતકે દિન બસ નેક અમલ હી કામ આએંગે. ઈન્સાનકો સબસે ઝિયાદા ભરોસા અપને રિશ્તેદારોં પર હોતા હૈ, ઉપરકી આયતોંસે યે બાત મા'લૂમ હુઈ કે ઈન્સાન અપને રિશ્તેદારોંસે દૂર ભાગેગા, ઉનકે બા'દ નંબર દોસ્તોં ઔર હમદર્દોંકા આતા હૈ, ઉનકે બારેમેં અલ્લાહકા ઈર્શાદ હૈ.

તર્જુમા :- યા'ની 'ન દોસ્ત દોસ્તકો પૂછેગા, હાલાંકે (વો એક દૂસરેકો)' દિખાઈ દે રહે હોંગે ઔર ફરમાયા-

તર્જુમા :- 'યા'ની ઉસ દિન દુનિયાકે દોસ્ત એક દૂસરેકે દુશ્મન બને હુએ હોંગે, હાં, પરહેઝગારોંકી દોસ્તી ઉસ વકત ભી કાઈમ રહેગી. (સૂરએ ઝુખરૂફ)

રિશ્વતમેં સારી દુનિયા દેનેકો તૈયાર હોંગે

સૂરએ મઆરિજમેં ફરમાયા-

તર્જુમા:- 'મુજરિમ ચાહેગા (કિસી તરહ) અપની સઝાકે બદલેમેં અપની ઔલાદકો, બીવીકો, ભાઈકો, યહાં તક કે અપના સારા કુમ્બા જિસકે સાથ રેહતા થા, બલ્કે ઝમીનમેં જો કુછ હૈ વો સબ (રિશ્વતકે તૌર પર) દે દે ઔર ફિર ઉસે છુટકારા મિલ-જાએ'

(લેકિન) હરગિઝ ઐસા ન હોગા. કિયામતકે દિન અપને બદલેમેં રિશ્તેદાર-નાતેદાર, માલ ઔર દૌલત, બલ્કે સારી ઝમીન દેકર જાન છુળાને તક કે લિયે ઈન્સાન રાઝી હોગા, મગર વહાં આ'માલકે સિવા કુછ પાસ ભી ન હોગા, અઝીઝ ઔર રિશ્તેદાર કયૂં કિસીકે બદલે ઉસ દિનકી મુસીબતમેં પળના પસંદ કરેંગે. માન ભી લીજિયે અગર કિસીકે પાસ કુછ હો ઔર કોઈ કિસીકી તરફસે અપની જાનકો બદલેમેં દેનેકો તૈયાર ભી હો જાએ, તો કબૂલ ન હોગા. સૂરએ આલે ઈમરાનમેં ફરમાયા -

તર્જુમા :- 'બેશક જિન લોગોંને કુફ્ર કિયા ઔર કુફ્રકી હાલતમેં મર ગએ સો ઉનમેંસે કિસીકા ઝમીન ભરકર સોના ભી ન લિયા જાએગા ભલે હી અપની જાનકે બદલે દેના ચાહે.'

અલ્લાહુ અકબર! કૈસી પરેશાની ઔર મજબૂરી ઔર બેકસીકી હાલત હોગી.

દુનિયામેં દોબારા આનેકી દરખ્વાસ્ત

સૂરએ અલિફ- લામ- મીમ સિજદહમેં ફરમાયા

તર્જુમા :- 'ઔર અગર તુમ વો વક્ત દેખો જબકે મુજરિમ અપને પરવરદિગારકે સામને સર ઝુકાએ હુએ (કેહ રહે) હોંગે કે અય હમારે મા'બૂદ ! હમને દેખ લિયા ઔર સુન લિયા, હમેં આપ દુનિયામેં લૌટા દીજિયે, હમ નેક કામ કરેંગે, અબ હમેં યકીન આ ગયા, ઉસ વકત અજીબ મંઝર દેખોગે.'

લેકિન એક તો, ઉન્હેં દોબારા દુનિયામેં ભેજા નહીં જાએગા ઔર અગર ભેજ ભી દિયા જાએ, તો ફિર નાફરમાની કરેંગે, ચુનાંચે ફરમાયા

તર્જુમા :- 'અગર ઉન્હેં લૌટા દિયા જાએ તો ફિર વો ગુનાહ કરેંગે, જિસસે મના' કિયા ગયા હૈ, બેશક યે બળે ઝૂઠે હૈં.'

(સૂરએ અન્આમ)

સરદારોં પર લા'નત

સૂરએ સબામેં ફરમાયા -

તર્જુમા :- 'કાશ, તુમ વો વકત દેખો જબ ઝાલિમ અપને પરવરદિગારકે પાસ ખળે હુએ એક દૂસરે પર બાત ટાલ રહે હોંગે, જો લોગ દુનિયામેં છોટે સમઝે જાતે થે, ઉન લોગોંસે કહેંગે જો દુનિયામેં બળે સમઝે જાતે થે, અગર તુમ ન હોતે, તો હમ યકીનન મો'મિન હોતે. (યે સુનકર) બળે લોગ છોટોંસે કહેંગે કે કયા હમને તુમકો હિદાયતસે રોકા થા. જબ તુમ્હારે પાસ હિદાયત આઇ થી, બલ્કે તુમ ખુદ મુજરિમ હુએ. વો બળોંકો જવાબ દેંગે, બલ્કે તુમ્હારે રાત-દિનકે ફરેબ ઔર ચાલ બાઝીયોંને હી (હમેં ગુમરાહ કિયા), જબ તુમ હમેં અલ્લાહ પાકકે સાથ કુફ્ર કરને ઔર ઉસકે સાથ શરીક ઠેહરાનેકા હુકમ દેતે થે.'

ઈન આયતોંમેં બાતિલકે સરદારોં ઔર કુફ્ર ઔર શિર્કકે લીડરોં ઔર ઉસકી બાત પર ચલનેવાલોંકી આપસમેં જો બહસ કિયામતકે દિન અલ્લાહકે દરબારમેં હોગી, ઉસકો નકલ ફરમાયા હૈ. છોટે કહેંગે કે લીડરો ! તુમને હમારા નાસ મારા ઔર ખુદાસે બાગી કિયા (નાફરમાન કરાયા) લીડર કહેંગે કે હમને કબ તુમકો કુફ્ર ઔર શિર્કપર મજબૂર કિયા ઔર કબ તુમ્હારા હાથ પકળકર રોકા, તુમને ખુદ હી કુફ્ર કિયા, ખુદ મુજરિમ હો, છોટે કહેંગે કે તુમને ઝબરદસ્તી

તો મજબૂર ન કિયા થા, મગર તુમ્હારી ચાલોં ઔર ધોકેબાઝીયોંને હમકો હક માનને ઔર અલ્લાહકે રસૂલોંકી પૈરવીસે રોકે રખ્ખા.

સૂરએ સાફફાતમેં ફરમાયા -

તર્જુમા :- 'ઔર એક દૂસરેકી તરફ મુતવજ્જેહ હોકર જવાબ ઔર સવાલ કરને લગેંગે જો તાબે' (માતહત) થે, વો અપને લીડરોંસે કહેંગે કે હમારે પાસ તુમ્હારા આના બહોત ઝોરસે હુવા કરતા થા. લીડર કહેંગે, બલ્કે તુમ ખુદ હી ઈમાન નહીં લાએ થે ઔર હમારા તુમપર કોઈ ઝોર તો થા હી નહીં, બલ્કે તુમ ખુદ હી સરકશી કિયા કરતે થે, સો હમ સબ પર હમારે રબકી બાત સાબિત હો ગઇ કે હમકો મઝા ચખના હૈ, તો હમને તુમકો બેહકાયા, હમ ખુદ ભી ગુમરાહ થે.'

છોટે લોગ ઔર અવામ અપને લીડરોં ઔર સરદારોંપર ઈલ્ઝામ રખ્ખેંગે કે તુમને હમારા નાસ ખોયા ઔર બળે ઝોર-શોરસે તુમ હમારે પાસ આતે ઔર તકરીરોં-તહરીરોંસે હમપર ઝોર ડાલતે ઔર બાતિલકી તરફ બુલાતે ઔર હકકે માનનેસે રોકતે થે, લીડર જવાબમેં કહેંગે કે હમારા તુમપર કયા ઝોર થા જો તુમ્હારે દિલમેં ઈમાન ન ઘુસને દેતે, તુમ ખુદ હી અકલ ઔર ઈન્સાફકી હદસે નિકલ ગએ કે બે-ગરઝ નસીહત કરનેવાલોંકા કેહના ન માના ઔર હમારે બહકાનેમેં આએ, સમઝસે ઔર અંજામકો સોચતે હુએ કામ લેતે તો હમારી બાતોં પર કયૂં કાન ધરતે, ખુદાકે સચ્ચે પૈગમ્બરોં ઔર કાસિદોંકી બાતોંસે કયૂં મુંહ મોળતે ? હમ તો ખુદ ગુમરાહ થે, ગુમરાહસે ઔર કયા ઉમ્મીદ હો સકતી હૈ ? વો તો ગુમરાહ હી કરેગા, અબ કયા બન સકતા હૈ, અબ હમકો ઔર તુમકો અઝાબ ચખના હૈ. આગે ફરમાયા-

તર્જુમા :- 'સો વો સબ ઉસ દિન અઝાબમેં શરીક હોંગે, હમ મુજરિમોંકે સાથ ઐસા હી કરતે હૈં, દુનિયામેં જબ ઉનસે **'લા ઈલાહ ઈલ્લલ્લાહ'** કહા જાતા તો ઘમંડ કરતે ઔર યૂં કેહતે થે, કયા હમ છોળ દેંગે અપને મા'બૂદોંકો એક શાઈર દીવાનાકે કેહને સે.'

લીડર હોં યા જનતા (અવામ), જિસને ભી **'લા ઈલાહ ઈલ્લલ્લાહ'** સે ઈન્કાર કિયા ઔર ખુદાકો મા'બૂદ માનનેકો અપની શાનકે ખિલાફ સમઝા, ઔર ખુદાકે રસૂલકો ઝુઠલાયા ઔર શાઈર ઔર દીવાના બતાયા, ઐસે લોગ સબ હી અઝાબમેં ડાલે જાએંગે, યે ન હોગા કે સિર્ફ ગુમરાહ કરનેવાલે લીડરોંકો અઝાબ હો ઔર ઉનકે રાસ્તે પર ચલનેવાલે અવામ છોળ દી જાએ.

લીડરોંકી બેઝારી

સૂરએ બકરહમેં ફરમાયા-

તર્જુમા :- 'જિનકે કેહને પર દૂસરે ચલતે થે, જબ વો ઈનસે સાફ બેઝારી ઝાહિર કરેંગે જિન્હોંને ઉનકા કહા માના થા ઔર અઝાબકો દેખ લેંગે ઔર ઉનકે તઅલ્લુકાત આપસમેં ટૂટ જાએંગે.'

કિયામતકે દિન ગુમરાહીકે લીડર ઔર કુફ્રકે સરદાર અપને લોગોંસે બેઝારી ઝાહિર કરેંગે ઔર કોઈ મદદ ન કરેંગે ઔર ન મદદ કર સકેંગે, ઉસ વકત ઉનકી બાત પર ચલનેવાલોં ઔર ઉનકી કુફ્ર ઔર બાતિલકી તજ્વીઝોં ઔર રેઝોલશનોં પર હાથ ઉઠાને વાલોંકો લીડરોં પર જો ગુસ્સા આએગા, ઝાહિર હૈ. ઈસી આયતકે આગે લોગોંકી પરેશાની ઔર શરમિન્દગીકા ઝિકર ફરમાતે હુએ અલ્લાહ જલ્લ શાનુહૂને ફરમાયા -

તર્જુમા :- '(ઔર ઈન ઝૂઠે લીડરોંકે) લોગ કહેંગે કે કિસી તરહ એક બાર ઝરા હમકો દુનિયામેં જાના મિલ જાએ, તો હમ ભી ઉનસે સાફ અલગ હો જાએં જૈસા યે હમસે (ઈસ વકત) સાફ અલગ હો ગએ ઈસ તરાહ ખુદા ઉન્કે આ'માલ ઉન્હે હસરત બનાકર દિખા એગા ઔર ઉનકો દોઝખસે નિકલના નસીબ ન હોગા.'

કુર્આન કરીમને સાફ ખોલકર મૈદાને હશ્રકે વાકિએ બયાન ફરમાએ હૈં. કયા ઠિકાના હૈ હમદર્દી ઔર ભલાઈ ચાહનેકા બદ-કિસમત હૈં જો ઉસકી દા'વત પર કાન નહીં ધરતે ઔર ઉસકી ખુલી નિશાનિયોંસે નસીહત હાસિલ નહીં કરતે ?

મૈદાને હશ્રમેં પ્યારે નબી (સ.અ.વ.) કે બુલંદ મરતબેકા ઝુહૂર

શફાઅતે કુબરા, મકામે મહમૂદ, ઉમ્મતે મુહમ્મદિય્યહકી બડાઈ

હઝરત અબૂ સઈદ ખુદરી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત ફરમાતે હૈં કે આં હઝરત સૈયદે આલમ સલ્લલ્લાહુ તઆલા અલૈહિ વ સલ્લમને ઈર્શાદ ફરમાયા કે કિયામતકે દિન આદમકી તમામ ઔલાદકા મૈં સરદાર હૂંગા (યા'ની સરદાર હોના સબપર સાફ હો જાએગા, ગો હકીકતમેં સરદાર અબ ભી આપ હી હૈં) ઔર મૈં ઈસ પર ફખ્ર નહીં કરતા હૂં (બલ્કે યે બયાન હકીકત ઔર નેઅમતકા ઈઝહાર હૈ) ઔર મેરે હાથમેં હમ્દકા ઝંડા હોગા ઔર મૈં ઈસપર ફખ્ર નહીં કરતા હૂં ઔર ઉસ દિન હર બની આદમ ઔર ઉનકે

અલાવહ સબ નબી મેરે ઝંડેકે નીચે હોંગે ઔર ઝમીનમેં સબસે પેહલે મૈં ઝાહિર હૂંગા. (તિરમિઝી)

દૂસરી રિવાયતમેં હૈ કે આં હઝરત સય્યદે આલમ સલ્લલ્લાહુ તઆલા અલૈહિ વ સલ્લમને ફરમાયા કે જબ કિયામતકા દિન હોગા તો મૈં નબિયોંકે આગે-આગે હૂંગા ઔર ઉનકા ખતીબ ઔર શફાઅત કરનેવાલા હૂંગા, યે બગૈર ફખ્રકે બયાન કર રહા હૂં. (તિર્મિઝી)

હઝરત અબૂ હુરૈરહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત ફરમાતે હૈં કે એક દા'વતમેં હમ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ તઆલા અલૈહિ વ સલ્લમકે સાથ થે. એક હાથ (બકરીકા) આપકી ખિદમતમેં પેશ કિયા ગયા, આપકો દસ્ત (હાથ) પસંદ થા. ઉસમેંસે આપને અપને મુબારક દાંતોંમેં થોળાસા રખ્ખા ઔર ઉસ વકત ઈર્શાદ ફરમાયા કે કિયામતકે દિન મૈં સબ ઈન્સાનોંકા સરદાર હૂંગા. તુમકો મા'લૂમ હૈ ઈસકે (ઝાહિર હોને) કી કયા શકલ હોગી ? ફિર ખુદ હી જવાબમેં ઈર્શાદ ફરમાયા કે એક હી મૈદાનમેં અલ્લાહ તઆલા તમામ અગલોં-પિછલોંકો જમા' ફરમાએંગે, દેખનેવાલા સબકો દેખેગા ઔર પુકારનેવાલા સબકો સુનાએગા ઔર સૂરજ ઉનસે કરીબ હોગા, ઈસલિયે લોગોંકો ઐસી ઘુટન ઔર બે-ચૈની હોગી જો તાકત ઔર બરદાશ્તસે બાહિર હોગી.

ઈસ ઘુટન ઔર બેચૈનીકી વજહસે લોગ (આપસમેં) કહેંગે કે જિસ હાલ ઔર જિસ મુસીબતમેં તુમ હો, ઝાહિર હૈ કયા કિસી ઐસે (બુઝુર્ગ) શખ્સકો નહી ખોજતે જો તુમ્હારે રબકે દરબારમેં સિફારિશ કર દે, ફિર કુછ-કુછ સે કહેંગે કે તુમ્હારે બાપ આદમ (અલૈ.) ઈસકે અહલ હૈં, ઉનસે અર્ઝ કરો, ચુનાંચે ઉનકે પાસ આકર કહેંગે કે અય આદમ ! આપ અબુલ બશર હૈં, અલ્લાહને આપકો અપને હાથસે

પૈદા ફરમાયા ઔર અપની રૂહ આપકે અંદર ફૂંકી ઔર ફરિશ્તોંકો હુકમ દિયા તો ઉન્હોંને આપકો સિજ્દહ કિયા ઔર આપકો જન્નતમેં ઠેહરાયા, કયા આપ અપને રબસે હમારે લિયે સિફારિશ નહીં કર દેતે? આપ દેખતે નહીં હૈં, હમ કિસ મુસીબત ઔર પરેશાનીમેં હૈં ? હઝરત આદમ અલૈહિસ્સલામ ફરમાએંગે, યકીન જાનો કે મેરે રબકો આજ ઈસ કદર ગુસ્સા હૈ કે ઈસસે પેહલે ન કભી હુવા ઔર ન ઈસકે બા'દ કભી હરગિઝ ઈતના ગુસ્સા હોગા ઔર યે હકીકત હૈ કે મેરે રબને મુઝે દરખ્ત (પેડ) (કે પાસ જાને) સે રોકા થા, જિસકી મુઝસે નાફરમાની હો ગઇ. નફસી-નફસી-નફસી, (મુઝે અપની હી ફિકર હૈ) તુમ લોગ મેરે અલાવહ કિસી દૂસરેકે પાસ ચલે જાઓ, ઐસા કરો કે નૂહ કે પાસ પહોંચો (ઔર ઉનસે દરખ્વાસ્ત કરો) ઈસલિયે લોગ હઝરત નૂહ અલૈહિસ્સલામકે પાસ પહોંચેગે ઔર અર્ઝ કરેંગે કે આપ ઝમીનવાલોંકી તરફ (કુફ્ફારકો ઈમાનકી દા'વત દેનેકે લિયે) સબસે પેહલે રસૂલ થે, અલ્લાહને આપકો શુક્રગુઝાર બન્દા ફરમાયા હૈ. કયા આપ નહીં દેખ રહે હૈં કે હમ કિસ મુસીબતમેં હૈં ઔર હમારા કયા બુરા હાલ બના હુવા હૈ ? કયા આપ અપને રબકે દરબારમેં હમારે લિયે સિફારિશ નહીં કર દેતે ? (હઝરત નૂહ અલૈહિસ્સલામ) જવાબમેં ફરમાએંગે, યકીન જાનો મેરે રબકો આજ ઈતના ગુસ્સા હૈ કે કભી ઐસા ગુસ્સા ન ઈસસે પેહલે હુવા ઔર ન હરગિઝ કભી ઈસકે બા'દ હોગા ઔર યે સચ હૈ કે મૈંને અપની કૌમકે લિયે બદ-દુઆ કી થી (મુઝે ઈસપર પકડે જાનેકા ડર હૈ) નફસી-નફસી-નફસી, તુમ લોગ મેરે અલાવહ કિસી ઔરકે પાસ પહોંચ જાઓ, ઐસા કરો કે ઈબ્રાહીમકે પાસ જાઓ.

ઈસકે બા'દ લોગ હઝરત ઈબ્રાહીમ અલૈહિસ્સલામકે પાસ

આએંગે ઔર ઉનસે અર્ઝ કરેંગે કે આપ અલ્લાહકે નબી ઔર ઝમીનવાલોંમેંસે (ચુને હુએ) અલ્લાહકે દોસ્ત હૈં, હમારે લિયે અપને રબકે સામને સિફારિશ ફરમા દીજિયે. આપ દેખ હી રહે હૈં કે હમારા કયા હાલ બના હુવા હે ? હઝરત ઈબ્રાહીમ અલૈહિસ્સલામ ઉનકો જવાબ દેંગે, યકીન જાનો, મેરે રબકો આજ ઈસ કદર ગુસ્સા હૈ કે ન કભી ઐસા ગુસ્સા ઈસસે પેહલે હુવા, ન હરગિઝ કભી ઈસકે બા'દ હોગા ઔર યે સચ હૈ કે મૈંને તીન ઝૂઠ બોલે થે દીની મસ્લિહત ઔર દીની ઝરૂરતસે સરઝદ હુએ થે, લેકિન ખૌફ હૈ કે કહીં મેરી પકળ ન હો જાએ) યે ફરમાકર ઉન તીન મૌકોંકા ઝિક્ર ફરમાયા, જિનમેં ઉનસે ઝૂઠ નિકલા થા. (જિન તીન ઝૂઠોંકો ઝિક્ર ઈસ હદીસ પાકમેં હૈ ઉન્કી કૈફિયત ઔર મસ્લિહત દૂસરી રિવાયતમેં ઝિક્ર હુઇ હૈ ઐસે મૌકે પર ઝૂઠ બોલના મના' નહીં હૈ. લેકિન હ. ઈબ્રાહીમ (અલૈ.) અપને મરતબાકી વજાસે ખૌફ કરેંગે કે ગો જાઇઝ થા. મગર ઝૂઠ તો થા. ખલીલુલ્લાહસે ઈસકા સરઝદ હોના શાયદ પકળમેં આ જાએ.) આખિરમેં હઝરત ઈબ્રાહીમ અલૈહિસ્સલામ ફરમાએંગે) નફસી-નફસી-નફસી, (તુમ મેરે અલાવહ કિસી ઔર કે પાસ ચલે જાઓ) ઐસા કરો કે મૂસાકે પાસ પહોંચો.

ચુનાંચેં લોગ હઝરત મૂસા અલૈહિસ્સલામકે પાસ આએંગે ઔર ઉનસે અર્ઝ કરેંગે કે અય મૂસા ! આપ અલ્લાહકે રસૂલ હૈં, આપકો અલ્લાહને અપને પયગામોંકે ઝરીએ ઔર અપને સાથ હમકલામી (બાત કરને) કે ઝરીએ લોગોં પર ફઝીલત દી. આપ અપને રબકે સામને હમારી સિફારિશ કર દીજિએ આપ દેખ રહે હૈં કે હમારા કૈસા બુરા હાલ બના હુવા. હઝરત મૂસા અલૈહિસ્સલામ જવાબ દેંગે કે યકીન જાનો કે મેરે રબકો આજ ઈસ કદર ગુસ્સા હૈ કે

ઐસા ગુસ્સા ઈસસે પેહલે ન હુવા, ન હરગિઝ ઈસકે બા'દ કભી હોગા, ઔર યે સચ હૈ કે મૈંને એક શખ્સકો કત્લ કિયા થા, જિસકે કત્લ કરનેકા (ખુદાકી તરફસે) મુઝે હુકમ નહી થા. હઝરત મૂસા (અલૈ.) ને એક રોઝ દેખા કે દો શખ્સ આપસમેં લળ રહ હૈં એક ઉનકી કૌમકા થા. ઔર દૂસરા દુશ્મનોંકી કૌમસે થા. હઝરત મૂસા (અલૈ.) કે કૌમવાલેને ઉનસે મદદ ચાહી. ઈસલિયે આપને ઉસ શખ્સકો એક ઘોંસા (મુક્કા) મારા જો [illegible]કે કૌમવાલે પર ઝુલ્મ કર રહા થા. મારા થા તાદીબકે લિયે, મગર ખુદાકા હુકમ ઐસા હુવા કે વો મર ગયા. હઝરત મૂસા (અલૈ.) પશેમાન હૂએ. ઔર ખુદાસે મઆફી માંગી. અલ્લાહને મઆફ ફરમા દિયા. ઈસી કિસ્સાકી તરફ ઈશારા હૈ. નફસી-નફસી-નફસી, તુમ લોગ મેરે અલાવહ કિસી ઔર કે પાસ જાઓ. ઐસા કરો કે ઈસા (અલૈ.) કે પાસ પહોંચો.

ચુનાંચે લોગ હઝરત ઈસા (અલૈહિસ્સલામ) કે પાસ જાએંગે ઔર ઉનસે અર્ઝ કરેંગે કે અય ઈસા ! આપ અલ્લાહકે રસૂલ હૈં ઔર ઉસકા કલ્મા હૈં, જિસે અલ્લાહને મરયમ તક પહોંચાયા ઔર અલ્લાહકી તરફસે રૂહ હૈં. આપને ગહવારામેં લોગોંસે બાત કી (યે આપકે ફઝાઈલ હૈં) અપને પાલનહારકે દરબારમેં હમારી સિફારિશ ફરમા દીજિયે. આપ દેખ હી રહે હૈં કે હમારા કયા બુરા હાલ બના હુવા હૈ? વો ફરમાએંગે કે યકીન જાનો મેરે રબકો આજ ઈતના ગુસ્સા હૈ કે ઐસા ગુસ્સા ન ઈસસે પેહલે હુવા, ન હરગિઝ કભી ઈસકે બા'દ હોગા. (દૂસરી રિવાયતમેં હૈ કે ઈસ મૌકા પર હઝરત ઈસા (અલૈ.) શફાઅત ન કર સકનેકી વજહસે યે બયાન ફરમાએંગે અલ્લાહસે વરે (અલાવા) મેરી ઈબાદત કી ગઈ.)

યહાં પહોંચકર પ્યારે નબી (સલ્લ.) ને હઝરત ઈસા (અલૈ.)

કી કિસી 'ભૂલ'કા ઝિકર નહીં ફરમાયા, જિસે યાદ કરકે વો સિફારિશકા ઉઝર કરેંગે (બલ્કે ઈસકે બા'દ યે ફરમાયા કે હઝરત ઈસા અલૈહિસ્સલામ ફરમાએંગે, નફસી-નફસી-નફસી (ઔર યે ફરમાએંગે કે) મેરે અલાવહ કિસી ઔરકે પાસ ચલે જાઓ, એૈસા કરો કે મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમકે પાસ પહોંચો.

આં હઝરત સય્યદે આલમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમને ફરમાયા કે અબ મેરે પાસ લોગ આએંગે ઔર કહેંગે કે અય મુહમ્મદ (સ.અ.વ.) ! આપ અલ્લાહકે રસૂલ હૈં ઔર નબિયોંમેં આખિરી નબી હૈં ઔર અલ્લાહને આપકો સબ કુછ બખ્શ દિયા. અપને રબકે દરબારમેં આપ હમારે લિયે સિફારિશ ફરમા દીજિયે, આપ દેખ હી રહે હૈં કે હમ કિસ બદ-હાલીમેં હૈં.

ઈસલિયે મૈં રવાના હો જાઉંગા ઔર અર્શકે નીચે આકર અપને રબકે લિયે સિજ્દહમેં પળ જાઉંગા, ફિર અલ્લાહ તઆલા મુઝ પર અપની વો તા'રીફેં ઔર વો બેહતરીન સના ખોલેંગે જો મુઝસે પેહલે કિસી પર ન ખોલી ગઇ થી, ફિર અલ્લાહકા ઈર્શાદ હોગા કે અય મુહમ્મદ ! સર ઉઠાઓ ઔર માંગો, તુમ્હારા સવાલ પૂરા કિયા જાએગા, સિફારિશ કરો તુમ્હારી સિફારિશ કબૂલ કી જાએગી, ચુનાંચે મૈં સર ઉઠાઉંગા ઔર (અલ્લાહકે દરબારમેં) અર્ઝ કરૂંગા કે અય રબ ! મેરી ઉમ્મત પર રહમ ફરમા, અય રબ ! મેરી ઉમ્મત પર રહમ ફરમા, અય રબ ! મેરી ઉમ્મત પર રહમ ફરમા, ઈસલિયે મુઝે ઈર્શાદ હોગા કે અય મુહમ્મદ ! અપની ઉમમતકે ઉન લોગોંકો જિન પર કોઈ હિસાબ નહીં હૈ, જન્નતકે દરવાઝોંમેંસે દાએં દરવાઝેસે દાખિલ કર દો ઔર ઉસ દરવાઝેકે અલાવહ દૂસરે દરવાઝોંમેં ભી વો સાઝી હૈં (યા'ની ઉનકો યે ભી ઈખ્તિયાર હૈ કે ઈસ

દરવાઝેકે અલાવા દૂસરે દરવાઝોંસે દાખિલ હો જાએં) ઈસકે બા'દ આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમને ઈર્શાદ ફરમાયા કે કસમ ઉસ ઝાતકી, જિસકે કબ્ઝેમેં મેરી જાન હૈ, જન્નતકે દરવાઝોં (કી ઈતની બળી ચૌડાઈ હૈ કે ઉન) કે દોનૂં કિનારોંકે દરમિયાન જો ફાસલા હૈ, વો ઈતના લમ્બા હૈ કે જિતના મક્કા ઔર હિજરકે દરમિયાનકા રાસ્તા હૈ યા (ફરમાયા કે જૈસે) મક્કા ઔર બસરાકે દરમિયાનકા રાસ્તા હૈ. (તરગીબ)

દૂસરી રિવાયતમેં હૈ (જિસે રિવાયત કરનેવાલે હઝરત અનસ રદિ. હૈં) કે આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમને શફાઅતકા વાકિઆ બયાન ફરમાકર યે આયત તિલાવત ફરમાઇ -

અસા અંય્યબ્અસક રબ્બુક મકામમ્ મહ્મૂદા.

(કરીબ હૈ કે આપકા રબ આપકો મકામે મહમૂદમેં ખળા કરેગા)

ફિર ફરમાયા કે યે મકામે મહમૂદ હૈ જિસકા વા'દા (અલ્લાહ તઆલાને) તુમ્હારે નબી સલ્લલ્લાહુ તઆલા અલૈહિ વ સલ્લમસે કિયા હૈ. (બુખારી)

ઉમ્મતે મુહમ્મદિય્યહકી પેહચાન

હઝરત અબૂદરદા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ને ફરમાયા કે આં હઝરત સૈયદે આલમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમસે એક આદમીને પૂછા, અય અલ્લાહકે રસૂલ ! આપ (કિયામતકે દિન) સારી ઉમ્મતોંકે દરમિયાન જો હઝરત નૂહ અલૈહિસ્સલામકી ઉમ્મતસે લેકર આપકી ઉમ્મત તક દુનિયામેં આઇ થી, અપની ઉમ્મતકો કૈસે પેહચાનેંગે ?

ઈસકે જવાબમેં આં હઝરત સૈયદે આલમ સલ્લલ્લાહુ તઆલા અલૈહિ વ સલ્લમને ઈર્શાદ ફરમાયા કે વુઝૂકે અસરસે ઉનકે ચેહરે રોશન હોંગે ઔર હાથ-પાંવ સફેદ હોંગે, ઈનકે અલાવહ ઔર કોઈ ઈસ હાલમેં ન હોગા ઔર મૈં ઉનકો ઈસ તરહ ભી પેહચાનૂંગા કે ઉનકે આ'માલનામે ઉનકે દાહને હાથોંમેં દિયે જાએંગે. (કુર્આન શરીફમેં હૈ કે જિનકે આ'માલનામે દાહને હાથોંમેં દિયે જાએંગે ઉનસે આસાન હિસાબ હોગા, ઔર અપને અહલકી તરફ ખૂશખૂશ લૌટકર જાએંગે, ઈસમેં ઉમ્મતે મુહંમ્મદિય્યહકો ખાસ નહીં કિયા ગયા. ઈસ લિયે ઈસ હદીસ શરીફમેં જો યે ફરમાયાકે મૈં અપની ઉમ્મતકોં ઈસ તરહ ભી પેહચાનૂંગા કે ઉનકે આ'માલનામે સીધે હાથોંમેં દિયે જાએંગે. તો ઈસકે બારેમેં બા'ઝ ઉલમાને ફરમાયાકે દાહને હાથોંમેં કિસી ઐસી ખાસ સૂરતસે ઉનકો આ'માલનામે મિલેંગે જો દૂસરી ઉમ્મતોંકે સાથ ન હોગા, યા યે સમઝો કે ઉમ્મતે મુહંમ્મદિય્યહકો સબસે પેહલે દિયે જાએંગે.) (હાશિયા મિશ્કાત) ઔર ઈસ તરહ ભી ઉનકો પેહચાનૂંગા કે ઉનકી ઝુર્રિયત ઉનકે આગે દૌળતી હોગી. (મિશ્કાત)

હૌઝે કૌસર

હશ્રકે મૈદાનમેં બળી ભારી તા'દાદમેં હૌઝ હોંગે. આં હઝરત સય્યદે આલમ સલ્લલ્લાહુ તઆલા અલૈહિ વ સલ્લમને ફરમાયા કે હર નબીકા એક હૌઝ હોગા ઔર સબ નબી આપસમેં ઈસપર ફખ્ર કરેંગે કે કિસકે પાસ પીનેવાલે ઝિયાદા આતે હૈં (હર નબીકે હૌઝસે ઉસકે ઉમ્મતી પિએંગે) ઔર મૈં ઉમ્મીદ કરતા હૂં કે સબસે ઝિયાદા લોગ મેરે પાસ પીનેકે લિયે આએંગે. (કયૂંકે ઉમ્મતે મુહમ્મદિયહ (સલ.) સબ ઉમ્મતોંસે ઝિયાદહ હોગી.) (તિરમિઝી)

હઝરત અનસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ને ફરમાયા કે મૈંને નબી કરીમ સલ્લલ્લાહુ તઆલા અલૈહિ વ સલ્લમસે અર્ઝ કિયા કે આપ કિયામતકે દિન મેરે લિયે સિફારિશ ફરમા દેં. આપને ઈર્શાદ ફરમાયા કે હાં, મૈં કર દૂંગા. મૈને અર્ઝ કિયા, આપકો કહાં તલાશ કરૂં? ફરમાયા પેહલે પુલ સિરાત પર તલાશ કરના. મૈંને અર્ઝ કિયા, વહાં આપસે મુલાકાત ન હો તો કહાં તલાશ કરૂં ? ફરમાયા, આ'માલકી તરાઝૂકે પાસ તલાશ કરના ! મૈંને અર્ઝ કિયા, વહાં ભી મુલાકાત ન હો તો કહાં હાઝિર હૂં ? ફરમાયા હૌઝે કૌસર પર તલાશ કરના, ઈન તીનોં જગહોંમેંસે કિસી એક જગહ ઝરૂર મિલ જાઉંગા.

હઝરત મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમકે હૌઝકી ખૂબિયાં

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન અમ્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત ફરમાતે હૈં કે આં હઝરત સૈયદે આલમ સલ્લલ્લાહુ તઆલા અલૈહિ વ સલ્લમ ને ઈર્શાદ ફરમાયા કે મેરે હૌઝકી લંબાઈ-ચૌળાઈ ઈતની ઝિયાદા હૈ કે ઉસકે એક તરફસે દૂસરી તરફ જાનેકે લિયે એક મહીનેકી મુદ્દત ચાહિયે ઔર ઉસકે કોને બરાબર હૈં (યા'ની વો ચૌકોર હૈ, લંબાઈ-ચૌળાઈ દોનૂં બરાબર હૈં) ઉસકા પાની દૂધસે ઝિયાદા સફેદ હૈ ઔર ઉસકી ખુશ્બૂ મુશ્કસે ઝિયાદા ઉમદા હૈ ઔર ઉસકે લોટે ઈતને હૈં જિતને આસમાનકે સિતારે હૈં, જો ઉસમેં પિયેગા, કભી પ્યાસા ન હોગા. (મુસ્લિમ)

હઝરત અબુ હુરૈરહ (રદિ.) સે રિવાયત હૈ કે આં હઝરત (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે બૈશક મેરા હૌઝ ઈતના લંબા-ચૌળા હૈ કે

ઉસકે દોનૂં કિનારોં કે દરમિયાન ઉસ ફાસલેસે ભી ઝિયાદા ફાસલા હૈ જો ઈલાસે અદન તક હૈ, સચ જાનો વો બરફસે ઝિયાદા સફેદ ઔર શહદસે ઝિયાદા મીઠા હૈ, જો દૂધમેં મિલા હુવા હૈ ઔર ઉસકે બરતન સિતારોંકી તા'દાદસે ઝિયાદા હૈં ઔર મૈં (દૂસરી ઉમ્મતોં) કો અપને હૌઝ પર આનેસે હટાઊંગા, જૈસે (દુનિયામેં) કોઈ શખ્સ દૂસરોંકે ઊંટોંકો અપને હૌઝસે હટાતા હૈ. સહાબા (રદિ.) ને અર્ઝ કિયા, અય અલ્લાહકે રસૂલ ! ક્યા ઉસ દિન આપ હમકો પેહચાનતે હોંગે ? ઈર્શાદ ફરમાયા, હાં, (ઝરૂર પેહચાન લૂંગા, ઈસલિયે કે) તુમ્હારી એક નિશાની હોગી જો ઔર કિસી ઉમ્મતકી ન હોગી ઔર વો યે કે તુમ હોઝ પર મેરે પાસ ઈસ હાલમેં આઓગે કે વુઝૂકે આસારસે તુમ્હારે ચેહરે રોશન હોંગે ઔર હાથ-પાંવ સફેદ હોંગે. (મુસ્લિમ)

દૂસરી રિવાયતમેં યે ભી હૈ કે આપને ઈર્શાદ ફરમાયા કે આસમાનકે તારોંકી તા'દાદમેં (મિકદારમેં) હોઝકે અંદર સોને-ચાંદીકે લોટે નઝર આ રહે હોંગે. (મુસ્લિમ શરીફ) યે ભી ઈર્શાદ ફરમાયા કે ઈસ હોઝમેં દો પરનાલે ગિર રહે હોંગે જો જન્નતકી નહરસે ઉસકે પાનીમેં ઝિયાદતી કર રહે હોંગે, એક પરનાલા સોનેકા ઔર દૂસરા ચાંદીકા હોગા.

સબસે પેહલે હૌઝ પર પહોંચનેવાલે

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન ઉમર (રદિ.) રિવાયત ફરમાતે હૈં કે આં હઝરત સૈયદે આલમ(સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે મેરા હોઝ ઈતના બળા હૈ જિતના અદન ઔર ઉમ્માનકે દરમિયાન ફાસલા હૈ, (હૌઝકી લંબાઇ ચૌળાઇ કઇ તરહ ઈર્શાદ ફરમાઇ હૈ, કહીં એક માહકી દૂરી

ઉસ્કે કિનારોંકે દરમ્યાન ફરમાયા, કહીં ઈલા ઔર અદનકી બીચકી દૂરીસે ઈસે નાપા, કહીં કુછ ઔર ફરમાયા, ઈન મિસાલોંકા મકસદ હૌઝકી લંબાઈ ચૌળાઈકો સમઝાના હૈ, નાપી હુઇ દૂરી બતાના મુરાદ નહીં હૈ, મૌજૂદ લોગોંકે લિહાઝસે વો દૂરી ઝિક્ર ફરમાઇ, જિસે વો સમઝ સકતે થે તમામ રિવાયતોંકા ખુલાસા યે હૈ કે ઈસ હૌઝકી દૂરી સેંકડોં મીલ હૈ.) બરફસે ઝિયાદા ઠંડા ઔર શહદસે ઝિયાદા મીઠા હૈ ઔર મુશ્કસે બેહતર ઉસકી ખૂશબૂ હૈ. ઉસકે પ્યાલે આસમાનકે સિતારોંસે ભી ઝિયાદા હૈં, જો ઉસમેંસે એક બાર પી લેગા, ઉસકે બા'દ કભી ભી પ્યાસા ન હોગા. સબસે પેહલે પિનેકે લિયે ઉસપર મુહાજિર ફુકરા (મોહતાજ) આએંગે. કિસીને (મૌજૂદ લોગોંમેંસે) સવાલ કિયા કે અય અલ્લાહકે રસૂલ! ઉનકા હાલ બતા દીજિયે, ઈર્શાદ ફરમાયા યે વો લોગ હૈં, (દુનિયામેં) જિનકે સરોંકે બાલ બિખરે હુએ ઔર ચેહરે (ભૂખ, મેહનત ઔર થકનકી વજહસે) બદલે હુએ થે. ઈનકે લિયે (બાદશાહોં ઔર હાકિમોં) કે દરવાઝે નહીં ખોલે જાતે થે ઔર અચ્છી ઔરતેં ઈનકે નિકાહમેં નહીં દી જાતી થીં ઔર (ઈનકે મા'મલોંકી ખૂબીકા યે હાલ થા કે) ઈનકે ઝિમ્મે જો હક (કિસીકા) હોતા થા તો સબ ચુકા દેતે થે ઔર ઈનકા જો (હક કિસી પર) હોતા થા તો પૂરા ન લેતે થે (બલ્કે થોળા બહોત) છોળ દેતે થે.

યા'ની દુનિયામેં ઉનકી બદહાલી ઔર તંગીકા યે હાલ થા કે બાલ સુધારને ઔર કપળે સાફ રખનેકી તાકત ભી ન થી ઔર ઝાહિર હૈ સંવારનેકા ઉનકો ઐસા ખાસ ધ્યાન ભી ન થા કે બનાવ-સિંગારકે ચોંચલોંમેં વક્ત ગુઝારતે ઔર આખિરતસે ગફલત બરતતે, ઈનકો દુનિયામેં ફિકર-મુસીબતેં ઈસ તરહ ઘેરી રેહતી થીં કે ચેહરોં

પર ઉનકા અસર ઝાહિર થા, દુનિયાવાલે ઉનકો ઐસા નીચ સમઝતે થે કે મજલિસોં, જશ્નોં ઔર શાહી દરબારોંમેં ઉનકો દા'વત દેકર બુલાના તો દૂરકી બાત ઉનકે લિયે ઐસે મૌકોંમેં દરવાઝે હી ન ખોલે જાતે થે ઔર વો ઔરતેં જો નાઝ ઔર નેઅમતમેં પલી થીં, ઇન ખુદાકે ખાસ બન્દોંકે નિકાહમેં નહીં દી જાતી થીં મગર આખિરતમેં ઉનકા યે રૂત્બા હોગા કે હૌઝે કૌસર પર સબસે પેહલે પહોંચેંગે, ઉનકો છોટા સમઝનેવાલે ઉનકે બા'દ ઉન પાક હૌઝસે પી સકેંગે (બશર્તે કે ઈમાનવાલે ઔર ઉસમેંસે પીનેકે લાઇક હોં.)

હઝરત ઉમર બિન અબ્દુલ અઝીઝ (રહ.)કે સામને આં હઝરત સય્યદે આલમ (સ.અ.વ.) કા યે ઈર્શાદ સુનાયા ગયા કે હૌઝે કૌસર પર સબસે પેહલે ફુકરા મુહાજિરીન પહોંચેંગે જિનકે સર બિખરે હુએ ઔર કપળે મૈલે રેહતે થે ઔર જિનસે અચ્છી ઔરતોંકે નિકાહ ન કિયે જાતે થે ઔર જિનકે લિયે દરવાઝે નહીં ખોલે જાતે થે. નબી (સ.અ.વ.) કે ઇસ ઈર્શાદકો સુનકર હઝરત ઉમર બિન અબ્દુલ અઝીઝ (ઘભરા ગએ) ઔર બે-ઇખ્તિયાર ફરમાયા કે મૈં તો ઐસા નહીં હૂં. મેરે નિકાહમેં અબ્દુલ મલિકકી બેટી ફાતિમા (શાહઝાદી) હૈ ઔર મેરે લિયે દરવાઝે ખોલે જાતે હૈં, અબ તો ઝરૂર હી ઐસા કરૂંગા કે ઉસ વક્ત તક સરકો ન ધોઉંગા જબતક બાલ બિખર ન જાયા કરેંગે ઔર ન અપને બદનકા કપળા ઉસ વક્ત તક ધોઉંગા જબ તક મૈલા ન હો જાયા કરેગા. (અત્તરગીબ વત્તરહીબ)

હઝરત ઉમર બિન અબ્દુલ અઝીઝ રહમતુલ્લાહ વક્તકે ખલીફા ઔર ઇસ્લામી સરકારકે ચલાનેવાલે થે. આખિરતકી ફિકરકે ઉનકે બળે-બળે કિસ્સે મોઅતબર (એ'તેબારવાલી) કિતાબોંમેં મિલતે હૈં.

હૌઝે કૌસરસે હટાએ જાનેવાલે

હઝરત સહલ બિન સઅદ (રદિ.) સે રિવાયત હે કે રસૂલે કરીમ (સ.અ.વ.) ને ઈર્શાદ ફરમાયા કે યકીન જાનો (કિયામતકે દિન) હૌઝ પર તુમ્હારા મેરા સામના હોગા (યા'ની મૈં તુમકો પિલાનેકે લિયે પેહલે પહોંચા હુવા હૂંગા). જો મેરે પાससે હોકર ગુઝરેગા, પી લેગા ઔર જો (મેરે પાસ હોઝસે) પી લેગા, કભી પ્યાસા ન હોગા, ફિર ઈર્શાદ ફરમાયા, ઐસા ઝરૂર હોગા કે પીનેકે લિયે મેરે પાસ ઐસે લોગ આએંગે, જિનકો મૈં પેહચાનતા હૂંગા ઔર વો મુઝે પેહચાનતે હોંગે, ફિર (ઉનકો મુઝતક પહોંચને ન દિયા જાએગા, બલ્કે) મેરે ઔર ઉનકે દરમિયાન આળ લગા દી જાએગી ઔર વો પીનેસે મેહરૂમ રેહ જાએંગે, મૈં કહૂંગા, યે તો મેરે આદમી હૈં (ઇનકો આને દિયા જાએ) ઈસપર (મુઝસે) કહા જાએગા કે આપ નહીં જાનતે હૈં કે આપકે બા'દ ઉન્હોંને ક્યા નઇ ચીઝેં નિકાલી થીં, યે સુનકર મૈં કહૂંગા દૂર હોં, જિન્હોંનેં મેરે બા'દ અદલ- બદલ કિયા.

(બુખારી)

આહ ! દીનમેં પચ્ચર (રોક) લગાનેવાલોંકા ઉસ વક્ત કૈસા બુરા હાલ હોગા જબકે કિયામતકે દિન પ્યાससે બેતાબ ઔર મુસીબતસે પરેશાન હોંગે ઔર હોઝે કૌસરકે કરીબ પહોંચાકર ધુત્કાર દિયે જાએંગે ઔર પ્યારે નબી (સ.અ.વ.) ઉનકી બાતોંકા હાલ સુનકર 'દૂર-દૂર' ફરમાકર ફટકાર દેંગે.

કુર્આન ઔર હદીસમેં જો કુછ આયા હે ઔર જો હદીસોં ઔર આયતોંસે નિકલતા હે, ઉસીપર ચલનેમેં ભલાઈ ઔર કામિયાબી હે, લોગોંને હઝારોં બિદઅતેં નિકાલ રખ્ખી હૈં ઔર દીનમેં અદલ

બદલ કર રખ્ખા હે, જિનસે ઉનકી દુનિયા ભી ચલતી હે ઔર નફસકો મઝા ભી આતા હે ઔર અલગ-અલગ ઈલાકોંમેં અલગ-અલગ બિદઅતેં રિવાજ પા ગઈ હૈં, ઐસે લોગોંકો સમઝાયા જાતા હે તો ઉલટા સમઝાનેવાલે હી કો બુરા કેહતે હૈં. હમ સીધી ઔર મોટી સી એક બાત કેહ દેતે હૈં કે જો કોઈ કામ કરના હો, આં હઝરત સય્યદે આલમ (સ.અ.વ.) ને જૈસે ફરમાયા, ઈસ તરહ કરો ઔર જિસ તરહ આપને કિયા ઉસી તરહ અમલ કરો.

દુનિયાદાર પીર-ફકીર યા મૌલવી -મુલ્લા અગર કહેં કે ફલાં કામમેં સવાબ હે ઔર અચ્છા હે તો ઉનસે સુબુત માંગો ઔર પૂછો કે બતાઓ આં હઝરત (સ.અ.વ.) ને કિયા હે યા નહીં ? ઔર હદીસ શરીફકી કિસ કિતાબમેં લિખ્ખા હે કે આં હઝરત (સ.અ.વ.) કો ઐસા કરના પસંદ થા યા આપને ઈસકો અંજામ દિયા હે.

મરને-જીને ઔર બ્યાહ-શાદીમેં ઔરતોંને ઔર દુનિયાદાર પીરોં-ફકીરોંને બળી બિદઅતેં ઔર ગૈર શરઈ રસમેં નિકાલ રખ્ખી હે, સોયમ, ચેહલુમ, કબર પર ચાદર, કબરકા ગુસલ, સંદલ, ઉર્સ, પક્કી કબર ઔર ઈસી તરહકી બહોતસી બાતેં જો કબર પર હોતી હે, બિદઅત હૈં, ઐસા કરનેવાલે અંજામ સોચ લેં, હૌઝે કૌસરસે હટાએ જાનેકો તૈયાર રહેં ઔર કબરકા તવાફ ઔર કબરકો યા પીરકો સિજ્દહ યે તો શિર્ક હે, જો ગુનાહમેં બિદઅતસે કહીં ઝિયાદા બળ્હા હુવા હે.

અપને-અપને બાપોંકે નામસે બુલાએ જાએંગે

હઝરત અબૂદરદા (રદિ.) ફરમાતે હૈં કે રસૂલે અકરમ (સ.અ.વ.) ને ઈર્શાદ ફરમાયા કે તુમ કિયામતકે દિન અપને નામોંકે

સાથ ઔર અપને બાપોંકે નામોંકે સાથ બુલાએ જાઓગે, ઈસલિયે તુમ અપને નામ અચ્છે રખ્ખો. (અહમદ) આમ તૌરસે મશ્હૂર હૈ કે કિયામતકે દિન લોગ અપની માઓંકે નામકે સાથ પુકારે જાંએંગે, યે સહી નહીં હૈ, બનાઇ હુઈ બાત હૈ. (ઈમામ બુખારી (રહ.) ને અપની જામેઅ સહીહમેં બાબ કાઈમ કરકે સહીહ હદીસસે સાબિત કિયા હૈ કે કિયામતકે રોઝ બાપોંકે નામોંસે બુલાવા હોગા. મઆલિમુત્તન્ઝીલમેં માઓંકે નામોંકે સાથ પુકારનેકે તીન સબબ બતાએ ગયે હૈં લેકિન યે સબ ખુદ સાખ્તા હૈં જો મહઝ રિવાયતકી શોહરતકી વજાસે તજવીઝ કિયે ગએ હૈ. ચુનાંચે ઉન્હોંને તીનોં અસબાબ ઝિક્ર કરકે ફરમાયાકે સહીહ હદીસેં ઈસ મશ્હૂર કૌલકે ખિલાફ હૈં.).

કિયામત બુલંદ ઔર પસ્ત કરનેવાલી હોગી

કિયામતકે બારેમેં અલ્લાહકા ઈર્શાદ હૈ- **ઈઝા વકઅતિલ્ વાકિઅતુ લૈસ લિવક્ અતિહા કાઝિબતુન્ ખાફિઝતુર્રા ફિઅહ.**

'જિસ વક્ત હોનેવાલી વાકેઅ હો જાએગી, નહીં હૈ ઉસકે હોનેમેં કુછ ઝૂઠ, વો પસ્ત કરનેવાલી હૈ ઔર બુલંદ કરનેવાલી.'

(સૂરએ વાકિઆ)

કિયામતકે દિન અમલકે મુતાબિક રૂતબોંમેં ફર્ક હોગા ઔર છોટાઈ-બળાઈકા મેઅયાર નેકી-બદી હોગી. યહાં દુનિયામેં જો છોટા-બળા હોને કે મેઅયાર હૈં યહીં રેહ જાએંગે બળે-બળે ઘમંડી, જો દુનિયામેં બહોત ઘંમડી ઔર સર બુલંદ સમઝે જાતે થે, કિયામતકે દિન દોઝખકે ગેહરે ગઢેમેં ધકેલ દિયે જાએંગે ઔર ઉનકી બળાઈ ઔર ચૌધરાહટ ધૂલમેં મિલ જાએગી, વહાં યે મરદૂદ કહેંગે.

મા અગ્ના અન્ની માલિયહ હલક અન્ની સુલ્તાનિયહ.

'મેરા માલ મેરે કુછ કામ ન આયા, જાતી રહી મેરી હુકૂમત.'

ઔર યે કેહના ઔર હાથ મલના કુછ કામ ન આએગા, ઔર બહોતસે લોગ ઐસે હોંગે જો દુનિયામેં નરમ બનકર રેહતે થે, લોગ ઉનકો હકારતકી નઝરસે દેખતે થે ઔર નીચી ઝાતકા સમઝતે થે ઔર ઉનકો અપની બળાઈકા કુછ ખ્યાલ ન થા લેકિન ચૂંકે ઉન્હોંને અલ્લાહ તઆલાસે અપના તઅલ્લુક સહીહ રખ્ખા ઔર અલ્લાહકે હુક્મોંપર અમલ કરતે રહે. ઈસલિયે કિયામતકે દિન ઉનમેંસે કોઇ મુશ્કકે ટીલે પર બૈઠા હોગા, કોઇ નૂરકે મિમ્બર પર હોગા, અર્શકે સાયેમેં મઝે કરતે હોંગે, ફિર બહોતસે તો બે-હિસાબ ઔર બહોતસે તો હિસાબકે બા'દ જન્નતમેં દાખિલ હોંગે ઔર ઉસકે સાફ-સુથરે કોઠોંમેં ચૈનસે રહેંગે -

સરવરે આલમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમને ઈર્શાદ ફરમાયા કે ખબરદાર! દુનિયામેં બહોતસે લોગ જો દુનિયામેં ખાતે-પીતે ઔર નેઅમતોંમેં રેહનેવાલે હૈં, આખિરતમેં નંગે-ભૂખે હોંગે, ફિર ફરમાયા કે ખબરદાર! દુનિયામેં બહોતસે લોગ ઐસે હૈં જો અપનેકો ઈઝઝતદાર બના રહે હૈં જો હકીકતમેં અપનેકો ઝલીલ કર રહે હૈં (જિસકા પતા આખિરતમેં ચલ જાએગા) ઔર બહોતસે લોગ દુનિયામેં ઐસે હૈં જો (નરમીકી વજહસે) અપનેકો ઝલીલ કર રહે હૈં. સચ તો યે હૈ કે વો અપનેકો ઈઝઝતદાર બના રહે હૈં (ક્યૂંકે ઉનકી નરમી ઉનકો જન્નતમેં પહોંચા દેગી.)

હઝરત અબૂ હુરૈરહ (રદિ.) રિવાયત ફરમાતે હૈં કે સય્યદે આલમ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે ઝરૂર ઐસા હોગા કે કિયામત કે દિન (ભારી ભરકમ) મોટા-તાઝા આદમી આએગા, જિસકા વઝન

અલ્લાહકે નઝદીક મચ્છરકે બરાબર ભી ન હોગા યા'ની ઉસકી હૈસિયત ઔર પોઝીશન ઉસ દિન ન હોગી. ફિર આપને ફરમાયા કે તુમ ચાહો તો (મેરી બાતકી તસદીકમેં) ઈસ આયતકો પઢ લો -

ફ લા નુકીમુ લહુમ્ યૌમલ્કિયામતિ વઝના.

(તો હમ કિયામતકે દિન ઉનકે લિયે ઝરા વઝન ભી કાઈમ ન કરેંગે.)

આજ દુનિયામેં બહોતસે આકા હૈં, જિનકે નૌકર-ચાકર ઔર ખાદિમ હૈં. ઈન નૌકરોંકો ગાલિયાં દેતે હૈં, મારતે-પીટતે હૈં ઔર બહોતસે લોગ દૌલત યા ઓહદેકે નશેમેં કમ-હૈસિયત લોગોંસે બેગારેં લેતે હૈં (ઉજરતકે બગૈર ઝબરદસ્તી કામ લેતે હૈં) ઔર બાત-બાતમેં લાત-ઘૂંસા દિખાતે હૈં, લેકિન કિયામતકા દિન સહી ફૈસલે ઔર વાકઈ ઈન્સાફકા હોગા, વહાં બહોતસે નૌકર-ચાકર ઔર કમ હૈસિયત લોગ બુલંદ હો જાએંગે ઔર ઘમંડ કરનેવાલે, દૌલત ઔર પોઝીશનવાલે, જો ખુદાકે બાગી થે, પસ્ત હો જાએંગે, ઉનપર ઝિલ્લત સવાર હોગી ઔર દોઝખકા રાસ્તા દેખેંગે. ક્યા હાલ બનેગા ઉન લોગોંકા જો બળાઈકે લિયે ઈલેકશન પર ઈલેકશન લળે ચલે જાતે હૈં ઔર બળાઈકી ઉમ્મીદમેં યા બળાઈ મિલનેકે લિયે અલ્લાહ તઆલાકે હુક્મોં કે ખિલાફ કરતે રેહતે હૈં, ઐસે લોગ અપના અંજામ સોચ લેં.

નેઅમતોંકા સવાલ

કિયામતકે દિન નેઅમતોંકા સવાલ હોગા. કુર્આન શરીફમેં ઈર્શાદ હે- **ષુમ્મ લ તુસ્અલુન્ન યૌમઈઝિન્ અનિન્નઈમ.**

(ફિર અલબત્તા ઝરૂર તુમસે ઉસ દિન નેઅમતોંકી પૂછ હોગી.)

હઝરત અબૂ હુરૈરહ (રદિ.) સે રિવાયત હૈ કે આંહઝરત સય્યદે આલમ (સ.અ.વ.) ને ઈર્શાદ ફરમાયા કે બિલા શુબહા કિયામતકે દિન નેઅમતોંમેંસે સબસે પેહલે (તંદુરસ્તી ઔર ઠંડે પાનીકા સવાલ હોગા ઔર) યૂં પૂછા જાએગા કે ક્યા હમને તેરે જીસમકો ઠીક ન રખ્ખા થા ઔર ક્યા તુઝે હમને ઠંડે પાનીસે સેરાબ (તર) નહીં કિયા થા ? (તિરમિઝી)

અલ્લાહ તઆલાને જો કુછ ભી ઈનાયત ફરમાયા હૈ. બગૈર કિસી હકકે દિયા હૈ, ઉનકો યે હક હૈ કે અપની નેઅમતકે બારેમેં સવાલ કરેં ઔર યે પકળ કરેં કે મેરી નેઅમતોંમેં તુમ રહે, બોલો, ઈન નઅમતોંકા ક્યા હક અદા કિયા ઔર મેરી ઈબાદતમેં કિતના લગે ઔર ઈન નેઅમતોંકે ઈસતે'માલકે બદલે ક્યા લેકર આએ? યે સવાલ બળા હી કઠિન હોગા. મુબારક હૈં વો લોગ જો ખુદાકી નેઅમતોંકા શુક્રિયહમેં નેક અમલ કરતે રેહતે હૈં ઔર આખિરતકી પૂછસે કાંપતે હૈં, ઈસકે ખિલાફ વો બદ-કિસમત હૈં જો અલ્લાહકી નેઅમતોંમેં પલતે-બળ્હતે હૈં ઔર નેઅમતોંમેં ડૂબે હુએ હૈં લેકિન ખુદાકી તરફ ઉનકા ઝરા ધ્યાન નહી. ઔર ખુદાકે સામને ઝુકનેકા ઝરા ખ્યાલ નહીં ! અલ્લાહ તઆલાકી અનગિનત નેઅમતેં હૈં. કુર્આન મજીદમેં ફરમાયા- **વ ઈન્ તઅુદ્દૂ નિઅ્મતલ્લાહિ લા તુહ્સૂહા.**

(અગર તુમ અલ્લાહ તઆલાકી નેઅમતોંકો ગિનોગે તો ગિન નહીં સકતે)

ફિર સાથ હી યે ભી ફરમાયા- **ઈન્નલ્ઈન્સાન લ ઝલૂમુન્ કફ્ફાર.**

(બિલા શુબ્હા ઈન્સાન બળા ઝાલિમ (ઔર) ના-શુક્રા હૈ.)

બિલા શુબહા યે ઈન્સાનકી બળી નાદાની ઔર ઝુલ્મ હૈ કે

મખ્લૂકકે ઝરાસે એહસાનકા ભી શુક્રિયા અદા કરતા હૈ ઔર જિસસે કુછ મિલતા હૈ, ઉસસે દબતા હૈ ઔર ઉસકે સામને બા-અદબ ખળા હોતા હૈ, હાલાંકે યે દેનેવાલે મુફ્ત નહીં દેતે, બલ્કે કિસી કામકે બદલે યા આગે કિસી કામકે મિલનેકી ઉમ્મીદમેં દેતે-દિલાતે હૈં, અલ્લાહ તઆલા પૈદા કરનેવાલે માલિક, ગની ઔર ગની બનાનેવાલે હૈં, વો બગૈર કિસી ગરઝ કે દેતે હૈં, લેકિન ઉનકે હુકમોંપર ચલને ઔર ઉનકે આગે સિજ્દહ કરનેસે ઈન્સાન ભાગતા ફિરતા હૈ, યે બળી બદ-કિસમતી હૈ. અલ્લાહકી ને'મતોંકો કોઈ કહાં તક ગિનેગા, જો ને'મત હૈ હર એકકા મોહતાજ હૈ, એક બદનકી સલામતી ઔર તંદુરસતીકો લે લીજિએ, કૈસી બળી નેઅમત હૈ, જબ પ્યાસ લગતી હૈ તો ગટા ગટ ઠંડા પાની પી જાતે હૈં, યે પાની કિસને પૈદા કિયા હૈ ? ઈસ પૈદા કરનેવાલેકે હુકમોં પર ચલને ઔર શુક્રગુઝાર બન્દા બનનેકી ભી ફિકર હૈ યા નહીં ? યે ગૌર કરનેકી બાત હૈ.

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન મસઊદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત ફરમાતે હૈં કે આં હઝરત સૈયદે આલમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમને ઈર્શાદ ફરમાયા કે કિયામતકે દિન ઈન્સાનકે કદમ (હિસાબકી જગહસે) ન હટ સકેંગે, જબ તક કે ઉસસે પાંચ ચિઝોંકા સવાલ ન હો જાએગા -

૧. ઉમ્રકા સવાલ હોગા કે કિન ચીઝોંમેં ખતમ કર દી ?
૨. જવાનીકા સવાલ હોગા કે કહાં બરબાદ કર દી ?
૩. માલકા સવાલ હોગા કે કહાંસે કમાયા ?
૪. ઔર કહાં ખર્ચ કિયા ?
૫. ઈલ્મકા સવાલ હોગા કે (દીન ઔર દીનિયાતકા) જો ઈલ્મ થા ઉસપર કયા અમલ કિયા ?

હઝરત અનસ (રદિ.) ને ફરમાયા કે આં હઝરત સૈયદે આલમ સલ્લલ્લાહુ તઆલા અલૈહિ વ સલ્લમને ઈર્શાદ ફરમાયા કે કિયામતકે દિન ઈન્સાનકે તીન દફતર હોંગે. એક દફતરમેં ઉસકે નેક અમલ લિખ્ખે હોંગે, દૂસરે દફતરમેં ઉસકે ગુનાહ દર્જ હોંગે ઔર એક દફતરમેં અલ્લાહકી વો નેઅમતેં દર્જ હોંગી જો ઉસકો ખુદાકી તરફસે દુનિયામેં દી ગઇ થીં. અલ્લાહ અઝઝ વ જલ્લ સબસે છોટી નેઅમતસે ફરમાએંગે કે અપની કીમત ઉસકે નેક આ'માલમેંસે લે લે, ચુનાંચે વો નેઅમત ઉસકે તમામ નેક આ'માલકો અપની કીમતમેં લગા લેગી ઔર ઈસકે બા'દ અર્ઝ કરેગી કે (અય રબ!) આપકી ઈઝઝતકી કસમ ! અભી મૈંને પૂરી કીમત વસૂલ નહીં કી હે. અબ ઈસકે બા'દ ગુનાહ બાકી રહે ઔર નેઅમતેં ભી બાકી રહીં (જિનકી કીમત અદા નહીં હુઈ હે) રહે નેક અમલ ! સો વો સબ ખતમ હો ચુકે, ક્યૂંકે સબસે છોટી નેઅમત અપની કીમતમેં તમામ નેક અમલકો લગા ચુકી હે, પસ જબ અલ્લાહ તઆલા કિસી બન્દે પર રહમ કરના ચાહેંગે (યા'ની મગ્ફિરત ફરમાકર જન્નત અતા ફરમાના ચાહેંગે) તો ફરમાએંગે કે અય મેરે બન્દે ! મૈંને તેરી નેકિયોંકો બઢ્હા દિયા ઔર તેરે ગુનાહોંસે આંખે બચાઇ.

રિવાયત કરનેવાલે કેહતે હૈં કે શાયદ આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમને ઈસ મૌકે પર ખુદા-એ-પાકકા ઈર્શાદે ગરામી નકલ ફરમાતે હુએ યે ભી ફરમાયા કે મૈંને તુઝે અપની ને'મતેં (યૂં હી બગૈર કિસી બદલેમેં) બખ્શ દીં.

હઝરત અનસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુસે રિવાયત હે કે આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમને ઈર્શાદ ફરમાયા કે કિયામતકે રોઝ ઈન્સાનકો બકરીકે બચ્ચેકી તરહ (બે-હકીકત ઔર

બે-હૈસિયત હોનેકી હાલતમેં) લાયા જાએગા ફિર અલ્લાહકે સામને ખળા કર દિયા જાએગા. અલ્લાહ તઆલા ફરમાએંગે કે મૈંને તુઝે દિયા ઔર ને'મતોંસે માલા માલ કિયા, તૂને કયા કિયા ? વો જવાબ દેગા કે અય રબ ! મૈંને માલ જમા' કિયા ઔર નફા' પર નફા' કમાકર ઉસે બળ્હાયા ઔર જિતના શુરૂ'મેં થા, ઉસસે બહોત ઝિયાદા બળ્હાકર છોડ આયા હૂં, ઈસલિયે આપ મુઝે ઈજાઝત દીજિએ, મૈં સારા આપકે દરબારમેં લાકર હાઝિર કર દેતા હૂં. અલ્લાહકા ઈર્શાદ હોગા (યહાંસે વાપસ જાનેકા કાનૂન નહીં હૈ) જો પેહલેસે યહાં ભેજા થા વો દિખાઓ. ઈસ ફરમાનકે જવાબમેં વો ફિર વોહ કહેગા કે અય રબ ! મૈંને માલ જમા' કિયા ઔર નફા પર નફા' કમાકર ઉસે બળ્હાયા ઔર જિતના શુરૂ'મેં થા ઉસસે બહોત ઝિયાદા બળ્હાકર છોળ આયા, પસ મુઝે વાપસ ભેજ દીજિયે, મૈં સારા માલ લાકર આપકે દરબારમેં હાઝિર કર દેતા હૂં.

ખુલાસા યે કે વો યેહી જવાબ દેગા ઔર ચૂંકે કુછ પેહલેસે વહાંકે લિયે ઈસ દુનિયાસે ન ભેજા થા, ઈસલિયે વો નતીજેકે તૌર પર ઐસા શખ્સ નિકલેગા જિસને ઝરા ભલાઈ (અપને લિયે) પેહલે ન ભેજી થી, ચુનાંચે ઉસકો દોઝખકી તરફ રવાના કર દિયા જાએગા.

પૈગમ્બરોંસે સવાલ

કુર્આન શરીફમેં ઈર્શાદ હૈ-

તર્જુમા :- 'સો હમકો ઝુરૂર પૂછના હૈ ઉનસે જિનકે પાસ પૈગમ્બર ભેજે ગયે ઔર ઝરૂર પૂછના હૈ પૈગમ્બરોં સે.'

ઈસકી તશ્રીહ (વ્યાખ્યા) દૂસરી આયતોંમેં ઈસ તરહ ફરમાઈ-

તર્જુમા :- 'ઔર જિસ દિન ઉનસે પુકારકર પૂછેગા કે તુમને પૈગમ્બરોંકો ક્યા જવાબ દિયા, સો ઉસ દિન ઉનસે સબ મઝામીન ગુમ હો જાએંગે, પસ વો આપસમેં ભી પૂછ-પાછ ન કર સકેંગે.'

(કસસ. પારા-૨૦)

યા'ની રિસાલતકે બારેમેં સવાલ હોગા કે તુમ પૈગમ્બરોંકે સમઝાને પર સમઝે યા નહીં ? પૈગમ્બરોંકો તુમને ક્યા જવાબ દિયા?

ઈસ સવાલકા કોઈ જવાબ ન બન પળેગા.

દૂસરી જગહ ઈર્શાદ હૈ-

તર્જુમા :- 'જિસ દિન અલ્લાહ તઆલા જમા' ફરમાએંગે સબ પૈગમ્બરોંકો ફિર સવાલ ફરમાએંગે કે તુમકો ક્યા જવાબ મિલા. વો કહેંગે હમકો ખબર નહી ! બેશક આપ છુપી બાતોંકે જાનનેવાલે હૈં.'

(માઈદહ - પારા ૭)

યે સવાલ અંબિયા એ કિરામ અલૈહિમુસ્સલાતુ વસ્સલામસે ઉનકી ઉમ્મતોંકે સામને હોગા કે જબ તુમ ઉનકે પાસ હકકી દા'વત લે ગએ તો ઉન્હોંને ક્યા જવાબ દિયા. ઉસ વકત અલ્લાહકી બળાઈ ઝાહિર હોગી, ઉસકે કહરસે સબ ડર રહે હોંગે, બે-ઈન્તિહા ડરકી વજહસે અલ્લાહ તઆલાકે સામને જવાબમેં **'લા ઈલ્મ લના'** (હમકો કુછ ખબર નહીં) સે ઝિયાદા કુછ ન કેહ સકેંગે.

સૂરએ નિસામેં ફરમાયા -

તર્જુમા :- 'ફિર ઉસ વકત ક્યા હાલ હોગા જબ બુલાએંગે હમ હર ઉમ્મતમેંસે (ઉસકા) હાલ બતાનેવાલા ઔર તુમકો ઉન (લોગોં) કે મુતઅલ્લિક ગવાહી દેનેવાલા બનાકર લાએંગે.'

ઈસસે હર ઉમ્મતકા નબી ઔર હર ઝમાનેકે નેક ઔર મો'તબર

લોગ મુરાદ હૈં કે વો કિયામતકે દિન લોગોંકી ના-ફરમાની ઔર ફરમાં-બરદારી બયાન કરેંગે ઔર સબકે હાલાતકી ગવાહી દેંગે, યે જો ફરમાયા, **'વ જિઅ્‌ના બિક અલા હાઉલા-ઈ શહીદા.'** (કે અય મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ તઆલા અલૈહિ વ સલ્લમ તુમકો ઉનકે મુતઅલ્લિક ગવાહી દેનેવાલા બનાકર લાએંગે) ઈસકા મતલબ યે હૈ કે દૂસરે નબિયોંકી તરહ આપ ભી અપની ઉમ્મતકે હાલાત ઔર આ'માલકે બારેમેં ગવાહી દેંગે ઔર યે ભી હો સકતા હૈ કે **'હાઉલા-ઈ'** કા ઈશારા નબિયોંકી તરફ હો, જિસકા મતલબ યે હોગા કે સય્યદે આલમ હઝરત મુહમ્મદુર્રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ હઝરાતે અંબિયા-એ-કિરામકી સચ્ચાઈ પર ગવાહી દેંગે, જબકે ઉનકી ઉમ્મતેં ઉનકો ઝૂઠા બતાએંગી. એક બાત યે ભી હો સકતી હૈ કે **'હાઉલા-ઈ'** કા ઈશારા કાફિરોંકી તરફ હો, જિનકા ઝિક્ર પિછલી આયત **'યૌમઈઝિંય્ય વદ્દુલ્લઝીન કફરૂ'** મેં હો ચુકા હૈ. ઈસ શકલમેં મતલબ યે હોગા કે જિસ તરહ પિછલે નબી અપની ઉમ્મતકે ફાસિકોં ઔર કાફિરોંકે ફિસ્ક ઔર કુફ્રકી ગવાહી દેંગે, ઐસે હી આપ ભી અય મુહમ્મદ ! ઈનકી બદ-આ'માલી પર ગવાહ બનેંગે, જિસસે ઉનકી ખરાબી ઔર બુરાઇ ઔર ઝિયાદા મુહક્કક ઔર સાબિત હોગી.

ફરિશ્તોંસે ખિતાબ

સૂરએ સબામેં ઈર્શાદ ફરમાયા-

તર્જુમા :- 'ઔર જિસ દિન (અલ્લાહ તઆલા) જમા' ફરમાએગા ઈન સબકો ફિર ફરિશ્તોંસે સવાલ ફરમાએગા, ક્યા યે લોગ તુમકો પૂજા કરતે થે.'?

દુનિયામેં બહોતસે મુશ્રિકીન ફરિશ્તોંકો ખુદાકી બેટિયાં બતાતે થે ઔર ઉનકે હૈકલ બનાકર પૂજતે થે, કુછ ઉલમાકા કેહના હૈ કે બુત પરસતીકી શુરૂઆત ફરિશ્તોંકી પૂજાસે હુઈ. કિયામતકે દિન મુશ્રિકોંકો સુનાકર અલ્લાહ જલ્લશાનુહૂ ફરિશ્તોંસે સવાલ ફરમાએંગે, કયા યે લોગ તુમકો પૂજતે થે ? શાયદ સવાલકા મતલબ યે હો કે તુમને તો ઉનસે ઐસા નહીં કહા ઔર તુમ ઈનકે ઈસ કામસે ખુશ તો નહીં હુએ? ઔર ઈસ સવાલસે યે મકસદ ભી હો સકતા હૈ કે ફરિશ્તોંકા યે જવાબ મુશરિકોંકે સામને સુનવા દિયા જાએ કે ન હમને ઉનકો શિર્કકી તા'લીમ દી, ન ઉનકી ઈસ હરકતસે ખુશ હુએ ! તાકે મુશ્રિકોંકો યે યકીન હો જાએ કે અપને અમલકે હમ ખુદ અકેલે ઝિમ્મેદાર હૈં.

ફરિશ્તોંકા જવાબ

આગે ઈસી આયતકે બા'દ ફરમાયા-

તર્જુમા :- 'ફરિશ્તે જવાબમેં અર્ઝ કરેંગે કે તેરી ઝાત પાક હૈ, તૂહી હમારા વલી હૈ ન કે વો, બલ્કે વો પૂજા કરતે થે જીન્નોંકી, ઉનમેં અકસર ઉનહીકો માનતે થે.'

યા'ની આપકી ઝાત ઈસસે પાક હૈ કે કિસી દરજામેં ભી કોઈ આપકા શરીક હો, હમ કયૂં ઐસી બાત કેહતે ઔર કયૂં શિર્કિયા હરકતોંસે ખુશ રેહતે, હમારી ખુશી આપકી ખુશીમેં હૈ, ઈન નાલાયકોંસે હમકો કયા વાસ્તા, યે બદ-બખ્ત હકીકતમેં હમારી પૂજા કરતે ભી ન થે, નામ હમારી પૂજાકા લેતે ઔર પૂજતે શૈતાનોંકો થે ! શૈતાન ઉનકો જિસ તરફ મોળતે, ઉધર હી મુળ જાતે થે, ચાહે ફરિશ્તોંકા નામ લેકર, ચાહે કિસી નબીકા, કિસી વલી ઔર શહીદ, પીર-ફકીર કા.

આગે ફરમાયા -

તર્જુમા :- 'સો, આજ માલિક નહીં તુમમેંસે કોઈ એક દૂસરેકે નફાકા, ન નુકસાનકા ઔર હમ કેહ દેંગે યે ઝાલિમોંસે કે ચખો ઉસ આગકા અઝાબ જિસે તુમ ઝુઠલાતે થે.'

હઝરત નૂહ અલૈહિસ્સલાતુ વસ્સલામકી ઉમ્મતકે ખિલાફ ઉમ્મતે મુહમ્મદિય્યહકી ગવાહી

હઝરત અબૂ સઈદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુસે રિવાયત હૈ કે રસૂલે કરીમ અલૈહિત્તહિય્યતુ વત્તસ્લીમને ઈર્શાદ ફરમાયા કે કિયામતકે દિન હઝરત નૂહ અલૈહિસ્સલામકો લાયા જાએગા ઔર ઉનસે સવાલ હોગા કે કયા તુમને તબ્લીગ કી ? વો અર્ઝ કરેંગે કે યા રબ ! મૈંને હકીકતમેં તબ્લીગ કી થી ! ઉનકી ઉમ્મતસે સવાલ હોગા કે બોલો કયા ઉન્હોંને તુમકો હુકમ પહોંચાએ ? વો કહેંગે કે નહીં ! હમારે પાસ તો કોઈ નઝીર (યા'ની ડરાનેવાલા) નહીં આયા. ઈસકે બા'દ હઝરત નૂહ અલૈહિસ્સલાતુ વસ્સલામ સે પૂછા જાએગા કે તુમ્હારે દા'વોકી તસદીકકી ગવાહી દેનેવાલે કૌન હૈં ? વો જવાબ દેંગે કે હઝરત મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ તઆલા અલૈહિ વ સલ્લમ ઔર ઉનકે ઉમ્મતી હૈં. યહાં તક વાકિઆ નકલ કરનેકે બા'દ આં હઝરત સય્યદે આલમ સલ્લલ્લાહુ તઆલા અલૈહિ વ સલ્લમને અપની ઉમ્મતકો ખિતાબ કરકે ફરમાયા કે ઈસકે બા'દ તુમકો લાયા જાએગા ઔર તુમ ગવાહી દોગે કે બેશક હઝરત નૂહ અલૈહિસ્સલાતુ વસ્સલામને અપની કૌમકો તબ્લીગ કી થી, ઈસકે બા'દ આં હઝરત સય્યદે

આલમ સલ્લલ્લાહુ તઆલા અલૈહિ વ સલ્લમને (સૂરએ બકરહકી) નીચેકી આયત તિલાવત ફરમાઇ -

તર્જુમા :- 'ઔર હમને તુમકો એક ઐસી જમાઅત બના દી હે જો બહોત દરમિયાની હૈ તાકે તુમ દૂસરી ઉમ્મતોંકે લોગોંકે મુકાબલેમેં ગવાહ બનો. ઔર તુમ્હારે લિયે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ તઆલા અલૈહિ વ સલ્લમ ગવાહ બનેં.'

યે બુખારી શરીફકી રિવાયત હૈ. મુસનદ ઈમામ અહમદ (રહ.) કી એક રિવાયતસે ઝાહિર હોતા હૈ કે હઝરત નૂહ અલૈહિસ્સલાતુ વસ્સલામકે અલાવહ દૂસરે અંબિયા અલૈહિમુસ્સલાતો વસ્સલામકી ઉમ્મતેં ભી ઈન્કારી હોંગી ઔર કહેંગી કે હમકો તબ્લીગ નહીં કી ગઇ, ઉનકે નબિયોંસે સવાલ હોગા કે તુમને તબ્લીગ કી. વો હાં, મેં જવાબ દેંગે ઔર કહેંગે કે જી હમને તબ્લીગ કી થી, ઈસપર ઉનસે ગવાહ માંગે જાએંગે તો વો હઝરત મુહમ્મદુર્રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ તઆલા અલૈહિ વ સલ્લમ ઔર ઉનકી ઉમ્મતકો ગવાહીમેં પેશ કરેંગે, ચુનાંચે હઝરત મુહમ્મદુર્રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ તઆલા અલૈહિ વ સલ્લમ ઔર ઉનકી ઉમ્મતસે સવાલ હોગા કે ઈસ બારેમેં આપ હઝરાત કયા કેહતે હૈં. જવાબમેં અર્ઝ કરેંગે, જી, હમ પૈગમ્બરોંકે દા'વેકી તસદીક કરતે હૈં ! ઉમ્મતે મુહમ્મદિય્યહસે સવાલ હોગા કે તુમકો ઈસ મામલેમેં કયા ખબર હૈ ? વો જવાબમેં અર્ઝ કરેંગે કે હમારે પાસ હમારે નબી સલ્લલ્લાહુ તઆલા અલૈહિ વ સલ્લમ તશ્રીફ લાએ ઔર ઉન્હોંને ખબર દી કે તમામ પૈગમ્બરોંને અપની અપની ઉમ્મત કો તબ્લીગ કી. (બાઝ રિવાયતમેં યે ભી વારિદ હુવા હૈ કે જબ ઉમ્મતે મુહમ્મદિય્યા દૂસરી ઉમ્મતોંકે મુકાબલામેં ઉનકે નબીયોંકી તાઇદમેં ગવાહી દેગી તો સૈયદે આલમ (સ.અ.વ.) સે

સવાલ હોગાકે કયા તુમ્હારી ઉમ્મત ઈસ લાયક હૈ કે ઉન્કી ગવાહી મો'તબર માની જાએ ? હુઝૂર (સ.અ.વ.) અપની ઉમ્મતકી અદાલતકી ગવાહી દેંગે. યા'ની યે ફરમાએંગે કે હાં, યે સચ કેહતે હૈં, ઉન્કી ગવાહી મો'તબર હૈ. બિલા શુબહા ઈસ ઉમ્મતકા બળા મરતબા હૈ ઔર બળી ફઝીલત હૈ જિસકા મૈદાને હશ્રમેં તમામ અવ્વલીન ઔર આખિરીનકે સામને ઝુહૂર હોગા. ઉમ્મતે મુહમ્મદિય્યાકી ગવાહી પર હઝરાતેં અંબિયાએ કિરામકે હકમેં બારગાહે અહકમુલ હાકિમીનસે ફૈસલા સાદિર હોના ઔર અંબિયાએ કિરામકે મુખાલિફીનકા મુજરિમ કરાર પાકર સઝા પાના ઈસ ઉમ્મતકી આ'લા દરજાકી ઈઝ્ઝત હૈ.)

આયતકા આમ હોના **'લિ તકૂનૂ શુહદાઅ અલન્નાસિ'** ભી ઈસકો ચાહતા હૈ કે હઝરત નૂહ અલૈહિસ્સલાતુ વસ્સલામકે અલાવહ દૂસરે નબિયોંકી ઉમ્મતોંકે મુકાબલેમેં ભી ઉમ્મતે મુહમ્મદિય્યહ ગવાહી દેગી.

યહાં એક શુબહા કિયા જા સકતા હૈ ઔર વો યે કે ઉમ્મતે મુહમ્મદિય્યહ નબિયોંસે ઝિયાદા સચ્ચી ઔર એ'તબારકે કાબિલ તો નહીં હૈ, ફિર નબિયોંકી સચ્ચાઈકો ઉમ્મતે મુહમ્મદિય્યહકી ગવાહીસે સાબિત કરનેકા કયા મતલબ હોગા ? જવાબ યે હૈ કે ઝિયાદા એ'તબારકે લાઈક ઔર સચ્ચે તો હઝરાતે અંબિયા-એ-કિરામ અલૈહિમુસ્સલાતુ વસ્સલામ હી હૈં, લેકિન ચૂંકે ઈસ મુકદમેંમેં ફરીક હો ગએ, ઈસલિયે દૂસરે ગવાહોંકી ઝરૂરત હોગી, ભલે હી વો ગવાહ નબિયોંસે કમ દરજેકે હોંગે. (યહાં એક સવાલ ઔર પૈદા હોતા હૈ ઔર વો યે હૈ કે જબ ઉમ્મતે મુહમ્મદિય્યહ અંબિયાએ કિરામકે વાકિઅએ તબ્લીગ ઔર રિસાલતકે વકત મૌજૂદ ન થે તો ઉનકી ગવાહી કૈસે મો'તબર હોગી? જવાબ યે હૈ કે શહાદતકા

મદાર સિર્ફ યકીન પર હે ઔર મેહસૂસાત 'વહી' સે ગૈર સાબિત હોનેમેં યકીન કાસિલ હોના મુશાહિદા પર મૌકૂફ હે ઈસ લિયે શહાદતકા મદાર મુશાહિદાકો બના દિયા ગયા હૈં. ઔર હઝરાતે અંબિયાએ કિરમાકી તબ્લીગ ઔર રિસાલતકા વાકિઆ ગો મેહસૂસ ઔર મુશાહિદ ભી હૈ, લેકિન ઉમ્મતે મુહમ્મદિય્યહકી ગવાહીકા મો'તબર હોના મુશાહિદાકી વજાસે નહીં. બલ્કે 'વહી' સે સાબિત હોનેકી વજાસે હોગા. ઔર વહીસે મિસ્લ મુશાહિદાકે બલ્કે ઈસસે ભી ઝિયાદા યકીન હાસિલ હોતા હે ઔર યકીનહી અસલ શહાદતકા મદાર હે જૈસે કોઇ ડાકટર કિસી મુરદાકો જિસકે બદન પર કોઇ ઝાહિરી અલામત (ઝખમ વગૈરહ) ન હો, દેખકર અપની મહારતે ફનકે ઝરીએ યે ઝાહિર કર દે કે યે શખ્સ બીમારીસે નહીં, બલ્કે કિસી સખ્ત ચોટસે મરા હે ઔર ઈસ બિના પર કાતિલકી તેહકીકાતકા હુકમ હો જાવે. સો બાવજૂદકે ડાકટર ઉસ્કી મૌતકે વકત મૌજૂદ ન થા ચૂંકે તંન્દુરસ્તીકે કવાઈદકી બિના પર સખ્ત ચોટકી તશખીસ કી ગઇ. ઈસ લિયે ઈસકા એ'તેબાર કિયા ગયા.) ઔર ઉનકે એ'તબારવાલા હોનેકી ગવાહી પ્યારે નબી સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ દે દેંગે જૈસે કોઈ તહસીલદાર (જો ખુદ ભી સાહિબે ઈજલાસ હોતા હે) કિસી ગુસતાખ ચપરાસીકે મુકદમેમેં ફરીક બન જાએ તો હાકિમે આલાકે ઈજલાસમેં તહસીલદારસે ગવાહ તલબ કિયે જાએંગે, ભલે હી વો રૂત્બેમેં તહસીલદારસે છોટે દરજેકે હોં ઔર ફિર ઉન ગવાહોંકી સચ્ચાઈકો દેખકર ફૈસલા કિયા જાએગા, યહીંસે એક ઔર શુબહકા જવાબ ભી સાફ હો જાતા હે. શુબહા યે હે કે રિસાલત ઔર તબ્લીગકે ઈન્કારી ઈસ મૌકે પર યે કેહ સકતે હૈં કે જબ હમને નબિયોંકો સચ્ચા ન માના તો ઉનકી ઉમ્મત (યા'ની ઉમ્મતે

મુહમ્મદિય્યહ) કો ક્યૂં સચ્ચી માનેં ? જવાબ યે હૈ કે ઐસા કેહનેકા ઉનકો હક ન હોગા, ક્યૂંકે મુદઈ જબ ગવાહ પેશ કર દે તો મુદઆ અલયહ અગર ઉન ગવાહોંકો ઝૂઠા સાબિત કર દે તો વો ગવાહ રદ હોંગે, ગવાહ પેશ હો જાને કે બા'દ મુદઆ અલયહકી તરફસે સિર્ફ યે કેહ દેના કાફી ન હોગા કે હમ ઈનકો સચ્ચા નહીં માનતે. સાથ હી ઈસ હકીકતસે ભી ઈન્કાર નહીં કિયા જા સકતા કે મુદઆ અલૈહિ ગવાહોંકો સચ માને યા ન માને, ફૈસલા દેનેકે લિયે હાકિમકે નઝદીક ઉનકા સચ્ચા હોના કાફી હૈ.

મુશ્રિકોંકા ઈન્કાર કે હમ મુશ્રિક ન થે

સૂરએ અનઆમમેં ફરમાયા -

તર્જુમા :- 'ઔર વો વકત ભી યાદ કરનેકે કાબિલ હૈ જિસ દિન હમ ઈન સબકો જમા' કરેંગે ફિર મુશ્રિકોંસે કહેંગે કે તુમ્હારે વો શોરકા', જિનકે મા'બૂદ હોનેકે તુમ મુદઈ થે, કહાં ગયે, ફિર ઉનકે શિર્કકા અંજામ બસ યેહી હોગા કે યૂં કહેંગેકે અલ્લાહકી કસમ ! જો હમારા પરવરદિગાર હૈ, હમ મુશ્રિક ન થે.'

ઈસકે બા'દ ફરમાયા-

તર્જુમા :- 'ઝરા દેખો તો કિસ તરહ ઝૂઠ બોલા અપની જાનોં પર ઔર જિન ચીઝોંકો વો ઝૂઠ-મૂઠ તરાશા કરતે થે, વો સબ ગાઈબ હો ગઈ.'

ઈન્કાર તો કરેંગે મગર ઈન્કારસે નજાત કહાં મિલેગી, આ'માલ નામોં ઔર ગવાહોંકે ઝરીએ ઈલ્ઝામ સાબિત હો હી જાએગા.

જિનકી પૂજા કરતે થે, વો ભી ઈન્કારી હોંગે

સૂરએ યૂનુસમેં ફરમાયા-

તર્જુમા :- 'ઔર ઉનકે શોરકા' કહેંગે કે તુમ હમારી ઈબાદત નહીં કરતે થે, સો હમારે તુમ્હારે દરમિયાન ખુદા કાફી ગવાહ હૈ કે હમકો તુમ્હારી ઈબાદતકી ખબર ભીં ન થી.'

હઝરત ઈસા (અલૈ.) સે સવાલ

કિયામતકે દિન હઝરત ઈસા અલૈહિસ્સલાતુ વસ્સલામસે યેહી સવાલ હોગા જૈસા કે સૂરએ માઈદહમેં ફરમાયા-

વ ઈઝ્ કાલલ્લાહુ યા ઈસબ્ન મર્યમ અ-અન્ત કુલ્ત લિન્નાસિત્તખિ ઝૂની વ ઉમ્મિ ય ઈલાહૈનિ મિન્ દૂનિલ્લાહિ.

'ઔર જબકે અલ્લાહ તઆલા ફરમાએંગે કે અય ઈસા બિન મરયમ! કયા તુમને ઉન લોગોંસે કેહ દિયા થા કે મુઝકો ઔર મેરી માંકો ખુદાકે અલાવહ મા'બૂદ બના લો.'

હઝરત ઈસા (અલૈ.) કા જવાબ

તર્જુમા :- 'હઝરત ઈસા (અલૈ.) જવાબ દેંગે કે મૈં તો આપકો (હર ઐબ) સે બરી જાનતા હૂં. મુઝે કિસી તરહ મુનાસિબ ન થા કે ઐસી બાત કહૂં જિસકે કેહનેકા મુઝે હક નહીં મગર (અલ્લાહકી પનાહ !) મૈંને કહા હોગા તો આપ જાનતે હોંગે, આપ તો મેરે દિલકી બાત જાનતે હૈ ઔર મૈં આપકે ઈલ્મમેં જો કુછ હૈ, ઉસકો નહીં જાનતા. બેશક આપ તમામ ગૈબોંકો ખૂબ જાનતે હૈં. મૈંને

ઉનસે સિર્ફ વોહ કહા જિસકા આપને મુઝે હુકમ દિયા (ઔર વો) યે કે તુમ અલ્લાહકી ઈબાદત કરો જો મેરા ભી રબ હૈ ઔર તુમ્હારા ભી ઔર મૈં જબતક ઉનમેં રહા, ઉનપર મુત્તલેઅ રહા. ફિર જબ આપને મુઝે ઉઠા લિયા તો આપ હી ઉનપર મુત્તલેઅ રહે ઔર આપ હર ચીઝકી પૂરી ખબર રખતે હૈં. અગર આપ ઉનકો સઝા દેં તો યે આપકે બન્દે હૈં ઔર અગર આપ ઈનકો મા'ફ ફરમા દેં, તો આપ અઝીઝ ઔર હકીમ હૈં.'

લેકિન કાફિર ઔર મુશ્રિકકી મગ્ફિરતકા કાનૂન નહીં હૈ, ઝરૂર હી ઈસાઈ દોઝખમેં જાએંગે, અપને પૈગમ્બરકી હિદાયતકો છોળકર ખુદ ગુમરાહ ઔર કાફિર હુએ, યકીનન અઝાબ ઝેલેંગે.

હિસાબ-કિતાબ, કિસાસ, મીઝાન

વ વુફ્ફિયત કુલ્લુ નફ્સિમ્ મા અમિલત.

'ઔર હર જાનકો ઉસકે અમલકા પૂરા બદલા દિયા જાએગા.'

નિય્યતોં પર ફૈસલે

હઝરત અબૂ હુરૈરહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુસે રિવાયત હૈ કે આં હઝરત સૈયદે આલમ સલ્લલ્લાહુ તઆલા અલૈહિ વ સલ્લમને ફરમાયા કે બેશક કિયામતકે દિન જિન લોગોંકે બારેમેં સબસે પેહલે ફૈસલા દિયા જાએગા, ઉનમેંસે એક શખ્સ વો હોગા જો (જિહાદમેં કત્લ હો જાનેકી વજહસે) શહીદ સમઝ લિયા ગયા થા, ઉસકો કિયામતકે દિન લાયા જાએગા. ઈસકે બા'દ અલ્લાહ તઆલા ઉસકો નેઅમતોંકી પેહચાન કરાએંગે જિનકો વો પેહચાન લેગા (યા'ની ઉસે

વો નેઅમતેં યાદ આ જાએંગી જો અલ્લાહને દુનિયામેં ઉસકો દી થીં) અલ્લાહ જલ્લ શાનુહૂ ઉસસે સવાલ ફરમાએંગે કે તૂને ઉન નેઅમતોંકો કિસ કામમેં લગાયા ? વો જવાબમેં અર્ઝ કરેગા કે મૈંને આપકે રાસ્તેમેં યહાં તક લળાઈ લળી કે શહીદ હો ગયા. અલ્લાહ તઆલા ફરમાએંગે કે તૂને ઝૂઠ કહા (તેરા યે કેહના ગલત હૈ કે તૂને મેરે લિયે લળાઈ લળી) બલ્કે તૂને ઈસલિયે લળાઈ કી કે તુઝે બહાદુર સમઝા જાએ સો (ઈસકા ફલ તુઝે મિલ ચુકા ઔર દુનિયામેં તેરા નામ હો ચુકા. ઈસકે બા'દ હુકમ હોગા કે ઈસે મુંહકે બલ ખીંચકર દોઝખમેં ડાલ દિયા જાએ, ચુનાંચે હુકમ પૂરા કર દિયા જાએગા.)

ઔર એક વો આદમીભી ઉન લોગોંમેંસે હોગા, જિસકે બારેમેં સબસે પેહલે ફૈસલા કિયા જાએગા, જિસને ઈલ્મે (દીન) સીખા ઔર સિખાયા ઔર કુર્આન પળ્હા. ઉસે (કિયામતકે દિન) લાયા જાએગા. ઈસકે બા'દ અલ્લાહ તઆલા ઉસકો અપની નેઅમતોંકી પેહચાન કરાએંગે. ચુનાંચે વો પેહચાન કર લેગા. ઉસસે અલ્લાહ તઆલા સવાલ ફરમાએંગે કે તૂને ઈન નેઅમતોંકો કિસ તરહ કામમેં લગાયા ? વો જવાબ દેગા કે મૈંને ઈલ્મ હાસિલ કિયા ઔર દૂસરોંકો સિખાયા ઔર આપકી ખુશીકે લિયે કુર્આન પળ્હા. અલ્લાહ તઆલા ફરમાએંગે કે તૂને ઝૂઠ બોલા, (મેરે લિયે તૂને ન ઈલ્મ હાસિલ કિયા, ન કુર્આન પળ્હા) બલ્કે તૂને ઈલ્મ ઈસલિયે હાસિલ કિયા કે તુઝે લોગ આલિમ કહેં ઔર કુર્આન તૂને ઈસલિયે પળ્હા કે લોગ તેરે મુતઅલ્લિક યે કહેં કે યે તો કુર્આન પળ્હતા રેહતા હૈ (ઔર ઈસકા ફલ તુઝે મિલ ચુકા ઔર) દુનિયામેં તેરે બારેમેં વો કહા જા ચુકા જિસકા તૂ ચાહનેવાલા થા. ઈસકે બા'દ હુકમ હોગા કે ઉસે મુંહકે બલ ઘસીટકર દોઝખમેં ડાલ દિયા જાએ. ચુનાંચે હુકમ પૂરા કર દિયા જાએગા.

ઔર એક વો શખ્સ ભી ઉન લગોંમેંસે હોગા જિનકે બારેમેં સબસે પેહલે ફૈસલા કિયા જાએગા, જિસે અલ્લાહ તઆલાને બહોત કુછ દિયા થા ઔર તરહ-તરહકે માલ ઉસે દિયે ગયે થે, કિયામતકે દિન ઉસે લાયા જાએગા, ઈસકે બા'દ અલ્લાહ તઆલા અપની નેઅમતોંકી પેહચાન કરાએંગે, ચુનાંચે વો ઉનકો પેહચાન લેગા. અલ્લાહ જલ્લ શાનુહૂકા સવાલ હોગા કે તૂને ઈન નેઅમતોંકો કિસ ચીઝમેં લગાયા? વો કહેગા કે કોઈ ઐસા ભલા કામ, જિસમેં ખર્ચ કરના આપકો મહબૂબ હો, મૈંને નહીં છોળે, હર ભલે કામમેં મૈંને આપકી ખુશીકે લિયે અપના માલ ખર્ચ કિયા. અલ્લાહ જલ્લ શાનુહૂ ફરમાએંગે કે તૂને ઝૂઠ બોલા (મેરે લિયે તૂને ખર્ચ નહીં કિયા) બલ્કે તૂને યે કામ ઈસલિયે કિયા કે તેરે બારેમેં યે કહા જાએગા કે વો સખી હૈ, ચુનાંચે કહા જા ચુકા (ઔર તેરા મકસૂદા પૂરા હો ગયા) ઈસકે બા'દ હુકમ હોગા કે ઉસે મુંહકે બલ ઘસીટ કર દોઝખમેં ડાલ દિયા જાએ, ચુનાંચે ઈસે ભી પૂરા કર દિયા જાએગા. (મિશ્કાત)

તિરમિઝી શરીફમેં ભી યે હદીસ મૌજૂદ હૈ, ઈસમેં યેહી ઝિકર કિયા ગયા હૈ કે ઈસકે બયાન કરનેકા હઝરત અબૂ હુરૈરહ (રદિ.) ને ઈરાદા ફરમાયા તો (હશ્રકે મૈદાનકે ઈસ મંઝરકે ખ્યાલસે) બેહોશ ગએ. બેહોશ આનેપર ફિર બયાન કરને લગેતો દોબારા બેહોશ હો ગએ ફિર હોશ આનેપર તીસરી બાર બયાન કરનેકા ઈરાદા ફરમાયા તો તીસરી બાર બયાન કરને લગે તો દોબારા બેહોશ હો ગએ. ફિર હોશ આનેપર તીસરી બાર બયાન કરનેકા ઈરાદા ફરમાયા તો તીસરી બાર ભી બેહોશ હો ગએ ઔર ઈસકે બા'દ હોશ આનેપર હદીસ બયાન ફરમાઈ. જબ યે હદીસ હઝરત મુઆવિયા (રદિ.) કો સુનાઈ ગઈ તો ફરમાયા કે જબ ઈન તીનોં આદમિયોંકે સાથ ઐસા

હોગા તો ઈનકે અલાવહ દૂસરે બદ-નિયત ઈન્સાનોંકે બારેમેં અચ્છા મઆમલા હોનેકી કયા ઉમ્મીદ રખ્ખી જાએ, ઈસકે બા'દ હઝરત અમીર મુઆવિયા (રદિ.) ઈતના રોએ કે દેખનેવાલોંને યે સમઝ લિયા કે આજ ઉનકી જાન નિકલ કર રહેગી. (મિશ્કાત)

હઝરત અબૂ સઈદ બિન ફુઝાલા (રદિ.) સે રિવાયત હૈ કે હમારે નબી (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે જબ અલ્લાહ કિયામતકે દિન લોગોંકો જમા' કરેંગે, જિસકે આનેમેં ઝરા શક નહીં હૈ તો એક પુકારનેવાલા ઝોરસે પુકારેગા કે જિસને કોઈ અમલ અલ્લાહકે લિયે કિયા ઔર ઈસ અમલમેં કિસી દૂસરેકો દિખાનેકી નિય્યત કરકે ઈસ દૂસરેકો ભી શરીક કર લિયા તો ઉસકો ચાહિયે કે ઈસ અમલકા સવાબ અલ્લાહકે સિવા (ઉસ ગૈરસે) હી લે લે. (મિશ્કાત)

દૂસરી હદીસમેં હૈ (જિસકી રિવાયત બૈહકીને શુઅબુલ ઈમાનમેં કી હૈ) કે જિસ દિન અલ્લાહ તઆલા બન્દોંકો આ'માલકા બદલા દેંગે. દિખાવા કરનેવાલોંસે ફરમાએંગે, જાઓ દુનિયામેં તુમ જિનકો દિખાનેકે લિયે અમલ કરતે થે, ઉન હી કે પાસ જાઓ, ફિર દેખો કે ઉનકે પાસ તુમ્હેં કુછ સવાબ યા ભલાઈ મિલતી હૈ. (મિશ્કાત)

નમાઝકા હિસાબ ઔર નફલોંકા ફાઈદા

હઝરત અબૂ હુરૈરહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને ફરમાયા કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમસે સુના હૈ કે બેશક કિયામતકે દિન બન્દેકે આ'માલમેંસે પેહલે ઉસકી નમાઝકા હિસાબ કિયા જાએગા, પસ અગર નમાઝ ઠીક નિકલી તો કામિયાબ ઔર બા-મુરાદ હોગા ઔર અગર નમાઝ ખરાબ નિકલી તો ના-મુરાદ

ઔર ટોટા (નુકસાન) ઉઠાનેવાલા હોગા, પસ ઉસકે ફર્ઝોંમેં કોઈ કમી રેહ જાએગી તો અલ્લાહ તઆલા ફરમાએંગે કે દેખો, કયા મેરે બન્દેકે કુછ નફલ ભી હૈં ? પસ (અગર નફલ નિકલે તો) જો ફર્ઝોંમેં કમી હોગી, નફલોંકે ઝરિએ પૂરી કર દી જાએગી, ફિર (નમાઝકે બા'દ) ઉસકે બાકી અમલોંકા ઈસી તરહ હિસાબ હોગા. (યા'ની ફરાઈઝ નમાઝકી તકમીલ નવાફિલસે ગૈર નમાઝમેં ભી કી જાએગી.)

એક રિવાયત મેં હૈ કે ફિર (નમાઝકે બા'દ) ઈસી તરહ ઝકાતકા હિસાબ હોગા. ફિર (દૂસરે) આ'માલ ઈસી તરહસે (હિસાબમેં) લિયે જાએંગે. (મિશ્કાત)

બે-હિસાબ જન્નતમેં જાનેવાલે

અસમા બિન્તે યઝીદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હાસે રિવાયત હૈ કે આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમને ફરમાયા કે કિયામતકે દિન લોગ એક હી મૈદાનમેં જમા' કિયે જાએંગે, ઉસ વકત એક પુકારનેવાલા ઝોરસે પુકારકર કહેગા કે વો લોગ કહાં હૈં, જિનકે પેહલૂ બિસતરોંસે અલગ રેહતે થે (ક્યૂંકે વો રાતોંકો નમાઝોંમેં વકત ગુઝારતે થે). યે સુનકર ઈસ ખૂબીકે લોગ પૂરે મજમેમેંસે નિકલકર ખળે હોંગે જો તા'દાદમેં.(બહોત કમ) હોંગે. યે લોગ જન્નતમેં બગૈર હિસાબકે દાખિલ હો જાએંગે, ફિર ઉનકે બા'દ બાકી લોગોંકા હિસાબ શુરૂ' કરનેકે લિયે હુકમ હોગા. (બયહકી)

હઝરત અબૂ ઉમામા (રદિ.) ફરમાતે હૈં કે આં હઝરત સૈયદે આલમ સલ્લલ્લાહુ તઆલા અલૈહિ વ સલ્લમને ફરમાયા હે કે મેરે રબને મુઝસે વા'દા ફરમાયા હે કે તેરી ઉમ્મતસે સત્તર હઝાર બિલા

(બગૈર) હિસાબ-કિતાબ જન્નતમેં દાખિલ હોંગે, જિનપર કોઈ અઝાબ ન હોગા. હર હઝારકે સાથ સત્તર હઝાર હોંગે (જો ઈસી બળાઈસે નવાઝે જાએંગે ઔર તીન લપ (મુઠ્ઠી ભરકે) મેરે રબકે લપ ભરકર (ભી) જન્નતમેં દાખિલ હોંગે. (અલ્લાહ હાથ, લપ, કદમ ઔર ચેહરેસે પાક હૈ, કુર્આન ઔર હદીસમેં જહાં કહીં ઇન ચીઝોંકા ઝિક્ર આયા હૈ ઉનપર ઈમાન લાઓ કે ઉનકા જો મતલબ અલ્લાહકે નઝદીક હૈ વોહ હમારે નઝદીક હૈ ઔર ઇનકા ઝાહિરી મતલબ લેકર અલ્લાહકે લિયે જિસમ તજવીઝ કભી ન કરો.)

શફાઅતવાલી હદીસમેં હૈ કે સરવરે આલમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમને ફરમાયા કે મૈં અર્શકે નીચે અપને રબકે લિયે સિજ્દેમેં જા પળૂંગા, ફિર અલ્લાહ મુઝે અપની વો હમ્દેં ઔર ઉમ્દા તા'રીફ બતા દેગા જો મુઝસે પેહલે કિસીકો ન બતાઈ હોંગી, ફિર અલ્લાહકા ઈર્શાદ હોગા કે અય મુહમ્મદ ! અપના સર ઉઠાઓ ઔર સવાલ કરો, તુમ્હારા સવાલ પૂરા કિયા જાએગા ઔર સિફારિશ કરો, તુમ્હારી સિફારિશ કુબૂલ કી જાએગી. ચુનાંચે મૈં સર ઉઠાઉંગા ! ઔર 'યા રબ્બી ઉમ્મતી ! યા રબ્બી ઉમ્મતી ! યા રબ્બી ઉમ્મતી ! (અય મેરે રબ ! મેરી ઉમ્મત, અય મેરે રબ ! મેરી ઉમ્મત, અય મેરે રબ ! મેરી ઉમ્મત) કહૂંગા. ઈસલિયે મુઝસે કહા જાએગા કે અય મુહમ્મદ ! અપની ઉમ્મતકે ઉન લોગોંકો જન્નતકે દરવાઝોંમેંસે દાહિને દરવાઝેસે જન્નતમેં દાખિલ કર દો, જિનસે કોઈ હિસાબ નહીં હૈ. (ફિર આપને ફરમાયા કે) કસમ ઉસ ઝાતકી, જિસકે કબ્ઝેમેં મેરી જાન હૈ, જન્નતકે દરવાઝે ઈતને ચૌળે હૈં, જિતનાકે મક્કા ઔર હિજર કે દરમિયાન ફાસલા હૈ. (હિજર અરબકે એક શહેરકા નામ થા જો મક્કાસે કાફી દૂર થા.)

હઝરત આઈશા (રદિ.) ફરમાતી હૈં કે મૈંને એક નમાઝમેં આં હઝરત (સ.અ.વ.) કો યે દુઆ કરતે હુએ સુના કે- **અલ્લાહુમ્મ હાસિબ્ની હિસાબંય્યસીરા.**

(અય અલ્લાહ ! મુઝસે આસાન હિસાબ લીજિયો) મૈંને અર્ઝ કિયા અય અલ્લાહકે નબી (સ.અ.વ.) ! આસાન હિસાબકા ક્યા મતલબ હૈ ? ઈર્શાદ ફરમાયા, આસાન હિસાબ યે હૈ કે આ'માલનામેસે આંખેં બચા કર મુંહ ફેર લિયા જાએ. (ઔર છાન-બીન ન કી જાએ) યે હકીકત હૈ કે જિસ્સે છાન-બીન કરકે હિસાબ લિયા ગયા, વો હલાક હુવા. (અહમદ)

સખ્ત હિસાબ

હઝરત આઈશા (રદિ.) સે યે ભી રિવાયત હૈ કે નબી અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમને ઈર્શાદ ફરમાયા કે કિયામતકે દિન જિસ્સે (સહીહ મા'ના મેં) હિસાબ લિયા ગયા, વો બરબાદ હી હોકર રહેગા, યે સુનકર મૈંને અર્ઝ કિયા કે અય અલ્લાહકે રસૂલ (સ.અ.વ.) ! અલ્લાહ તઆલા ફરમાતે હૈં, **'ફસૌફ યુહાસબુ હિસાબંય્યસીરા'** (કે જિસ્કે દાહને હાથમેં આ'માલનામા દિયા ગયા સો ઉસ્સે અન કરીબ આસાન હિસાબ હોગા ઈસ્સે મા'લૂમ હોવા કે કૂછ હિસાબ દેનેવાલે ઐસે ભી હોંગે, જો નજાત પા જાએંગે.) આં હઝરત (સ.અ.વ.) ને ઈસ સવાલકે જવાબમેં ફરમાયા (આસાન હિસાબસે સહીહ મા'નામેં ખોદ-કુરેદ ઔર છાન-બીનવાલા હિસાબ મુરાદ નહીં હૈ, બલ્કે આસાન હિસાબસે યે મુરાદ હૈ કે બંદેકે સામને સિર્ફ આ'માલનામા પેશ કરકે છોળ દિયા જાએ, લેકિન જિસ્કી છાન-બીન હુઈ, વો તો બરબાદ હી હોકર રહેગા. (બુખારી, મુસ્લિમ)

મો'મિન પર અલ્લાહકા ખાસ કરમ

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન ઉમર (રદિ.) સે રિવાયત હૈ કે આં હઝરત સૈયદે આલમ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે બેશક (કિયામતકે દિન) અલ્લાહ મો'મિનકો અપને કરીબ કરેંગે ઔર (મહશરવાલોંસે ઉસે છુપા કર કે) ફરમાએંગે કે ક્યા તુઝે ફલાં ગુનાહ યાદ હૈ? ક્યા તુઝે ફલાં ગુનાહ યાદ હૈ? વો જવાબમેં અર્ઝ કરેગા કે, હાં, અય રબ ! યાદ હૈ, યહાં તક કે અલ્લાહ તઆલા ઉસ્સે ગુનાહોંકા ઈકરાર કરા લેંગે ઔર વો અપને દિલમેં યકીન કર લેગા કે મૈં બરબાદ હો ચુકા. અલ્લાહ તઆલા ફરમાએંગે કે મૈંને દુનિયામેં તેરે ઐબોંકો છુપાયા ઔર ઉન ગુનાહોંકો ન ઝાહિર હોને દિયા ઔર અબ મૈં બખ્શિશ કર દેતા હૂં. ઈસ્કે બા'દ ઉસ્કી નેકિયોંકા આ'માલનામા ઉસે ઇનાયત કર દિયા જાએગા, લેકીન કાફિર ઔર મુનાફિક લોગોંકા પ્રોપેગંડા કિયા જાએગા. સારી મખ્લૂકકે સામને ઉસ્કે મુતઅલ્લિક ઝોરસે પુકાર દિયા જાએગા કે યે વો લોગ હૈં જિન્હોંને અપને રબકે બારેમેં ઝૂઠી બાતેં ગંળ્હી થીં. ખબરદાર અલ્લાહકી લા'નત હૈ ઝાલિમોં પર.

બગૈર કિસી વાસ્તેકે ઔર પરદેકે અલ્લાહકો જવાબ દેના હોગા

હઝરત અદી બિન હાતિમ (રદિ.) રિવાયત કરતે હૈં કે આં હઝરત સય્યદે આલમ (સ.અ.વ.) ને ઈર્શાદ ફરમાયા કે તુમમેં કોઈ ભી ઐસા નહીં હૈ, જિસ્સે ઉસ્કા રબ ખુદ (હિસાબ લેનેકે સિલસિલેમેં) બાત ન કરે. બન્દેકે ઔર ઉસ્કે રબકે દરમિયાન કોઈ વાસ્તા ઔર

કોઈ પરદા ન હોગા. ઉસ વક્ત બન્દા અપને દાહની તરફ નઝર કરેગા તો અપને આ'માલકે અલાવા કુછ નઝર ન આએગા ઔર અપની બાઈં તરફ નઝર કરેગા તો જો પેહલેસે કરકે ભેજા થા, વો નઝર આએગા ઔર અપને સામને નઝર કરેગા તો સામને દોઝખ હી પર નઝર પળેગી (ઈસ્કે બાદ ઈર્શાદ ફરમાયા) ઈસ લિયે તુમ દોઝખસે બચો, અગરચે ખજૂરકા એક ટુકળા હી (અલ્લાકે રાસ્તેમે) ખર્ચ કરનેકો તુમ્હારે પાસ હો. (બુખારી, મુસ્લિમ)

કિસી પર ઝુલ્મ ન હોગા ઔર ભલાઈ ઔર બુરાઈકી એક-એક બાત મૌજૂદ હોગી

કુર્આન શરીફમેં ઈર્શાદ હૈ- **ફલ્યૌમ લાતુઝલમુ નફસુન્ શૈઅંવ્વ લા તુજઝૌન ઈલ્લા મા કુન્તુમ્ તઅ્મલૂન.**

'યા'ની ઉસ દિન કિસી જાન પર ઝુલ્મ ન હોગા ઔર તુમકો બસ ઉન્હીં કામોંકા બદલા મિલેગા જો તુમ કિયા કરતે થે.'

ઔર ઈર્શાદ હૈ- ફ **મંય્યઅ્મલ્ મિસ્કાલ ઝર્રતિન્ ખૈરંય્યરહ વ મંય્યઅ્મલ્ મિસ્કાલ ઝર્રતિન્ શર્રંય્યરહ.**

'સો જો શખ્સ (દુનિયામેં) ઝર્રા બરાબર નેકી કરેગા વો (વહાં) ઉસ્કો દેખ લેગા ઔર જો શખ્સ ઝર્રા બરાબર બદી કરેગા વો (ભી વહાં) ઉસ્કો દેખ લેગા.' (પારએ અમ)

સૂરએ મો'મિનમેં ફરમાયા-

તર્જુમા:-'આજ હર શખ્સકો ઉસ્કે કામોંકા બદલા દિયા જાએગા. આજ (કિસી પર) ઝુલ્મ ન હોગા, બેશક અલ્લાહ જલ્દ હિસાબ લેનેવાલા હૈ.'

બંદોં કે હક

કિયામતકે દિન અલ્લાહકે હકોં (નમાઝ, રોઝા, ઝકાત, હજ વગૈરહ) કા ભી હિસાબ હોગા ઔર બંદોંકે હકોંકા ભી હિસાબ હોગા. દુનિયામેં જિસને કિસીકા હક મારા હો યા કિસી ભી તરહ ઝુલ્મ યા ઝિયાદતી કી હો, સબકા હિસાબ ઔર ફૈસલા હોગા. બુઝુર્ગોંને ફરમાયા હૈ કે અલ્લાહકા મુજરિમ હોના કિયામતકે દિનકે લિયે ઇતના ખતરનાક નહીં હૈ, જિતના બંદોંકે હકોંકો મારને ઔર બંદોંકે સતાને ઔર ઝુલ્મ કરનેમેં ખતરા હૈ, કયૂંકે અલ્લાહ તઆલા બે-નિયાઝ હૈ. ઉનકી તરફસે અપને બદોંકી બખશિશ કર દેનેકી ઉમ્મીદ કી જા સકતી હૈ, લેકિન બંદે ચૂંકે ઝરૂરતમંદ હોંગે ઔર એક-એક નેકીસે કામ નિકાલને ઔર નજાત પાનેકી ઉમ્મીદ હોગી, ઇસ લિયે બંદોંસે મા'ફ કરને ઔર અપના હક છોળનેકી ઉમ્મીદ રખના ના-મુનાસિબ હૈ. કિયામતકે દિન રૂપિયા-પૈસા, માલ ઔર દોલત કુછ ભી પાસ ન હોગા, હકોંકી અદાયગીકે લિયે નેકિયોંકા લેન-દેન હોગા ઔર હકોંકી અદાએગીકા એહતિમામ ઇતના હોગા કે જાનવરોંને જો આપસમેં એક દૂસરે પર ઝુલ્મ કિયા થા, ઉસ્કા ભી બદલા દિલાયા જાએગા.

નેકિયોં ઔર બુરાઇયોંસે લેન-દેન હોગા

હઝરત અબૂ હુરૈરહ (રદિ.) સે રિવાયત હૈ કે આં હઝરત સૈયદે આલમ (સ.અ.વ.) ને ઇર્શાદ ફરમાયા કે જિસને અપને કિસી ભાઈ પર ઝુલ્મ કર રખ્ખા હો કે ઉસ્કી બે-આબરૂઈ કી હો ઔર કુછ હક મારા હો, તો ઉસે ચાહિયે કે આજ હી (ઉસ્કા હક અદા કરકે યા

મા'ફી માંગકર) ઉસ દિનસે પેહલે હલાલ કરા લે, જબકે ન દીનાર હોગા, ન દિરહમ. (ફિર ફરમાયા) અગર ઈસ્કે કુછ અચ્છે અમલ હોંગે તો ઝુલ્મકે બરાબર ઉસ્સે લે લિયે જાએંગે ઔર જિસ પર ઝુલ્મ હુવા હૈ ઉસ્કો દિલા દિએ જાએંગે ઔર અગર ઉસ્કી નેકિયાં ન હુઈ તો મઝલૂમકી બુરાઈયાં લેકર ઉસ ઝાલિમકે સર ડાલ દી જાએંગી.

કિયામતકે દિન સબસે બળા ગરીબ

હઝરત અબૂ હુરૈરહ (રદિ.) સે રિવાયત હૈ કે આં હઝરત (સ.અ.વ.) ને એક બાર અપને સહાબા (રદિ.) સે સવાલ ફરમાયા, ક્યા તુમ જાનતે હો કે ગરીબ કૌન હૈ ? સહાબાને અર્ઝ કિયા કે હમ તો ઉસે ગરીબ સમઝતે હૈં જિસ્કે પાસ દિરહમ (રૂપિયા-પૈસા) ઔર માલ ઔર અસબાબ ન હો. ઈસ્કે જવાબમેં આં હઝરત (સ.અ.વ.) ને ઈર્શાદ ફરમાયા કે બેશક મેરી ઉમ્મતમેંસે (હકીકી) મુફલિસ વો હૈ જો કિયામતકે દિન નમાઝ ઔર રોઝે ઔર ઝકાત લેકર આએગા (યા'ની ઉસ્ને નમાઝેં ભી પળ્હી હોગી ઔર રોઝે ભી રખ્ખે હોંગે ઔર ઝકાત ભી અદા કી હોગી) ઔર (ઈન સબકે બાવજૂદ) ઈસ હાલમેં (હશ્રકે મૈદાનમેં) આએગા કે કિસીકો ગાલી દી હોગી ઔર કિસીકો તોહમત લગાઈ હોગી ઔર કિસીકા (ના-હક) માલ ખાયા હોગા ઔર કિસીકા ખૂન બહાયા હોગા ઔર કિસીકો (ના-મુનાસિબ ઔર ના-હક) મારા હોગા. (ઔર ચૂંકે કિયામતકા દિન ઈન્સાફ ઔર સહીહ ફૈસલોંકા દિન હોગા) ઈસ લિયે (ઉસ શખ્સકા ફૈસલા ઈસ તરહ કિયા જાએગા કે જિસ જિસ્કો ઉસ્ને સતાયા હોગા ઔર જિસ જિસકા હક મારા હોગા સબકો ઉસ્કી નેકિયાં બાંટ દી જાએંગી.)

કુછ નેકિયાં ઈસ હકદારકો દે દી જાએંગી ઔર કુછ ઉસ હકદારકો દે દી જાએંગી, ફિર અગર હુકૂક પૂરા ન હોનેસે પેહલે ઉસ્કી નેકિયાં ખતમ હો જાએંગી તો હકદારોંકે ગુનાહ ઉસ્કે સર ડાલ દિયે જાએંગે, ફિર ઉસ્કો દોઝખમેં ડાલ દિયા જાએગા. (મુસ્લિમ)

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન ઉનૈસ (રદિ.) સે રિવાયત હૈ કે આં હઝરત (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે કિયામતકે દિન અલ્લાહ (અપને બંદોં) કો જમા ફરમાએગા જો નંગે, બે-ખત્ના, ઔર બિલ્કુલ ખાલી હાથ હોંગે, ફિર ઐસી આવાઝસે પુકારેંગે, જિસે હર દૂરવાલે ઈસી તરહ સુનેંગે જૈસે કરીબવાલે સુનેંગે (ઔર ઉસ વક્ત યે ફરમાએંગે કે મૈં બદલા દેનેવાલા હૂં, મૈં બાદશાહ હૂં. (આજ) કિસી દોઝખીકે હકમેં યે ન હોગા કે દોઝખમેં ચલા જાએ ઔર કિસી જન્નતી પર ઉસ્કા ઝરા ભી કોઈ હક હો જબતક કે મૈં ઉસ્કા બદલા ન દિલા દૂં. ઔર આજ કિસી જન્નતીકે હકમેં ભી યે ન હોગા કે જન્નતમેં ચલા જાએ ઔર કિસી દોઝખી પર ઉસ્કા ઝરાભી કોઈ હકકો જબ તક કે મૈં ઉસ્કા બદલા ન દિલા દૂં. હત્તાકે અગર એક ચપત (હાથસે ચાંટા મારના) ભી ઝુલ્મસે માર દિયા થા તો ઉસ્કા બદલા ભી દિલા દૂંગા.

રિવાયત કરનેવાલે કેહતે હૈં કે હમને અર્ઝ કિયા કે અય અલ્લાહકે રસૂલ (સ.અ.વ.) ! બદલા કૈસે દિલાયા જાએગા હાલાંકે હમ નંગે, બે-ખત્ના ઔર બિલ્કુલ ખાલી હાથ હોંગે ? જવાબમેં સરવરે આલમ (સ.અ.વ.) ને ઈર્શાદ ફરમાયા કે નેકિયોં ઔર બુરાઈયોંસે લેનદેન હોગા.

હઝરત અબૂ હુરૈરહ (રદિ.) સે રિવાયત હૈ કે જિસને અપને ખરીદે હુએ ગુલામકો ઝુલ્મસે એક કોળા ભી મારા થા, કિયામતકે દિન ઉસ્કો બદલા દિલાયા જાએગા. (તરગીબ)

માં-બાપ ભી હક છોળને પર રાઝી ન હોંગે

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન મસઊદ (રદિ.) ને ફરમાયા કે રસૂલે કરીમ (સ.અ.વ.) ને ઈર્શાદ ફરમાયા કે (અગર) માં-બાપકા અપની ઔલાદ પર કર્ઝ હોગા તો જબ કિયામતકા દિન હોગા તો અપની ઔલાદસે ઉલઝ જાએંગે (કે લા હમારા કર્ઝ અદા કર) વો જવાબ દેગા કે મૈં તો તુમ્હારી ઔલાદ હૂં. વો ઈસ જવાબકા કુછ અસર ન લેંગે ઔર માંગ પૂરી કરને પર ઈસરાર કરતે રહેંગે, બલ્કે યે તમન્ના કરેંગે કે કાશ ! ઈસપર હમારા ઔર ભી ઝિયાદા કર્ઝ હોતા. (તબરાની)

સબસે પેહલે મુદઈ ઔર મુદઆ અલૈહ

હઝરત ઉકબા બિન આમિર (રદિ.) સે રિવાયત હૈ કે આં હઝરત (સ.અ.વ.) ને ઈર્શાદ ફરમાયાકે કિયામતકે દિન સબસે પેહલે મુદઈ ઔર મુદઆ અલૈહ દો પળોશી હોંગે. (અહમદ)

જાનવરોંકે ફૈસલે

કિયામતકે દિન સભીકા હિસાબ હોગા. હર મઝલૂમકે હકમેં ઈન્સાફ હોગા. હઝરત અબૂ હુરૈરહ (રદિ.) રિવાયત ફરમાતે હૈં કે આં હઝરત (સ.અ.વ.) ને ઈર્શાદ ફરમાયા કે તુમ ઝરૂર-બિઝ-ઝરૂર હકવાલોંકો ઉનકે હક કિયામતકે દિન અદા કરોગે, યહાં તક કે બે-સીંગોંવાલી બકરીકો (જિસે દુનિયામેં સીંગોંવાલી બકરીને મારા થા) સીંગોંવાલી બકરીસે બદલા દિલાયા જાએગા. (મુસ્લિમ)

સૂરએ નબાકે આખિરમેં ઈર્શાદ હૈ-

તર્જુમા :- 'વો દિન યકીની હૈ, સો જિસકા જી ચાહે અપને રબકે પાસ ઠિકાના બના રખ્ખે, બેશક હમને તુમકો એક નઝદીક આનેવાલે અઝાબસે ડરા દિયા હૈ, જિસ દિન હર શખ્સ અપને આ'મલકો દેખ લેગા, જો ઉસ્ને પેહલેસે આગે ભેજ દિયે થે ઔર કાફિર કહેગા, કાશ મૈં મિટ્ટી હો જાતા.'

દૂર્રે મન્સૂરમેં ઈસ આયતકી તફસીરમેં બહોત-સી હદીસકી કિતાબોંકે હવાલેસે હઝરત અબૂ હુરૈરહ રદિઅલ્લાહુ અન્હુસે નકલ કિયા હૈ કે કિયામતકે દિન સારી મખ્લૂક જમા' કી જાએગી, ચૌપાએ ભી ઔર (ઈનકે અલાવહ) ઝમીન પર ચલનેવાલે ભી ઔર પરિંદે ભી ઔર ઈનકે અલાવહ હર ચીઝ ઉસ વકત અલ્લાહકી અદાલતસે જો ફૈસલે હોંગે, ઉનમેં યે ભી હોગા કે બે-સીંગોંવાલે જાનવરોંકો સીંગોંવાલે જાનવરસે બદલા દિલાયા જાએગા, ફિર ઉનસે કેહ દિયા જાએગા કે મિટ્ટી હો જાઓ (ચૂનાંચે જાનવર મિટ્ટી હો જાએંગે) ઉસ વકત કાફિરકી ઝુબાનસે (બળી હસરતસે) યે નિકલેગા કે કાશ મૈં મિટ્ટી હોતા.

મશહૂર તફસીર લિખનેવાલે હઝરત મુજાહિદ (રદિ.) ને ફરમાયા કે જિસ જાનવરકે ચોંચ મારી ગઇ થી ઉસે ચોંચ મારનેવાલે જાનવરસે ઔર જિસ જાનવરકે લાત મારી ગઇ થી, ઉસે લાત મારનેવાલે જાનવરસે બદલા દિલાયા જાએગા. યે માજરા ઈન્સાનોંકે સામને હોગા જિસે વો દેખતે રહેંગે, ઈસકે બાદ જાનવરોંસે કેહ દિયા જાએગાકે મિટ્ટી હો જાઓ, ન તુમ્હારે લિયે જન્નત હૈ, ન દોઝખ હૈ. ઉસ વકત કાફિર (જાનવરોંકી યે ખલાસી બલ્કે હંમેશાકે અઝાબસે બચનેકી કામીયાબીકો દેખકર ઉનપર રશ્ક કરેગા ઔર) કેહ ઉઠેગા કે મૈં (ભી) મિટ્ટી હો જાતા. (દુર્રેમન્સૂર)

દુનિયા કામ કરનેકી જગહ હૈ, સોચનેકી જગહ હૈ, તકલીફકી જગહ હૈ, દુખકી જગહ હૈ, ઈસ દુનિયામેં જો આદમી દુનિયા હી કે લિયે અમલ ઔર મેહનત કરેગા ઔર દુનિયા હી કે રંજ ઔર ફિકરમેં ઘુલેગા, યકીની તૌરપર આખિરતમેં ખાલી હાથ પહોંચેગા. જિસને યહાં અપનેકો ન સિર્ફ જાનવરોંસે અચ્છા બલ્કે નેક બન્દોંસે ભી અચ્છા સમઝા ઔર અલ્લાહ ઔર રસૂલ (સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ) કી બાતકો ઠુકરાયા ઔર આખિરતસે બે-ફિકર રહા, આખિરતમેં બરબાદ ઔર બે-આબરૂ હોગા ઔર ન સિર્ફ નેક બન્દે ઉસ્સે અચ્છે સાબિત હોંગે, બલ્કે જાનવર ભી નતીજેકે તૌર પર ઉસ્સે અચ્છે રહેંગે ઔર ઉસ વકત બળી હસરત ઔર ના-ઉમ્મીદીકે સાથ પુકાર ઉઠેગા કે કાશ ! મૈં ભી મિટ્ટી હો જાતા, હિસાબ ન લિયા જાતા, દોઝખમેં ન ગિરતા, કાશ ! ઝમીન ફટ જાતી ઔર મૈં હંમેશાકે લિયે ઝમીનકા પૈવંદ હો જાતા જૈસાકે સૂરએ નિસામેં ફરમાયા-

તર્જુમા :- 'જિન લોગોંને કુફ્ર કિયા ઔર રસૂલકી નાં-ફરમાની કી, ઉસ દિન તમન્ના કરેંગે કે કાશ ! હમ ઝમીનકા પૈવંદ હો જાએં.'

ઈસકે ખિલાફકે જિન લોગોંને દુનિયાકો આખિરતકે આ'માલકી જગહ સમઝકર વહાંકે લિયે ફિકર કિયા ઔર વહાંકી ફિકરમેં ઘુલા વો વહાં કામિયાબ હોંગે, દુનિયામેં ઉનકા યે હાલ થા કે ખુદાકે ડરસે કેહતે થે કે કાશ હમ મિટ્ટી હોતે. કાશ કોઇ દરખ્ત હોતે, કાશ ઘાસ હોતે. મતલબ યે કે ઈમાનવાલે યહાં અપનેકો દૂસરી મખ્લૂકસે કમ સમઝકર આખિરતકી કામિયાબી હાસિલ કરેંગે ઔર હકકે ઈન્કારી કિયામતકે દિન અપનેકો જાનવરોસે બદતર યકીન કરેંગે ઔર નાકામ હોંગે.

જ અ લ-નલ્લાહુ મિનસ્સાલિહીન હશરના મઅહુમ.

(આમીન)

માલિકોં ઔર ગુલામોંકા ઈન્સાફ

હઝરત આઈશા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હા રિવાયત ફરમાતી હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમકી ખિદમતમેં એક શખ્સ આકર બૈઠ ગયા. ઉસ્ને અર્ઝ કિયા, અય અલ્લાહ કે રસૂલ ! બિલા શુબ્હા મેરે કુછ ગુલામ હૈં, જો મુઝસે ઝૂઠ બોલતે હૈં ઔર મેરી ખિયાનત કરતે હૈં ઔર મેરી નાફરમાની કરતે હૈં (યે તો ઉનકી તરફસે હૈ) ઔર (મેરી તરફસે યે હૈ) કે ઉનકો ગાલિયાં દેતા હૂં ઔર સઝામેં મારતા ભી હૂં. અબ મુઝે આપ યે બતાએં કે આખિરતમેં મેરા ઔર ઉનકા ક્યા મા'મલા હોગા ? આપને ઈર્શાદ ફરમાયા કે જબ કિયામતકા દિન હોગા તો તેરે ગુલામોંકી ખિયાનત ઔર નાફરમાની ઔર ઝૂઠ બોલનેકા ઔર તેરે સઝા દેનેકા હિસાબ હોગા. અગર તેરી સઝા ઉનકે કુસૂરોંકે બરાબર હોગી તો મા'મલા બરાબર રહેગા, ન તુઝે કુછ ઉનકી તરફસે મિલેગા, ન તુઝપર કુછ બોઝ પળેગા ઔર અગર તેરી સઝા ઉનકી હરકતોંસે કમ હોગી તો ઉન્કી હરકતોંકી ઝિયાદતી તેરે કામ આએગી. ઔર તુઝે ઉનસે બદલા દિલાયા જાએગા. ઔર અગર તેરી સઝા ઉન્કી હરકતોંસે કમ હોગી તો ઉન્કી હરકતોંકી ઝિયાદતી તેરે કામ આએગી. ઔર તુઝે ઉનસે બદલા દિલાયા જાએગા. ઔર અગર તેરી સઝા ઉન્કી હરકતોંસે ઝયાદા હોગી તો ઉસ ઝયાદા સઝાકા ઉનકો તુઝસે બદલા દિલાયા જાએગા.

હઝરત આઈશા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હા ફરમાતી હૈં કે નબીકા યે ઈર્શાદ સુનકર વો શખ્સ રોતા ઔર ચીખતા હુવા વહાંસે હટ ગયા. રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ ને ઉસ્સે ફરમાયા ક્યા તૂ અલ્લાહ તઆલાકા યે ઈર્શાદ નહીં પળહતા (જિસમેં તેરે

મા'મલેકા સાફ઼ ઝિકર કિયા ગયા હે.)

તર્જુમા :- 'ઔર હમ કિયામતકે દિન ઈન્સાફ઼કી તરાઝૂ કાયમ કરેંગે, સો કિસી પર ઝરા-સા ભી ઝુલ્મ ન હોગા ઔર અગર કોઈ અમલ રાઈકે દાનેકે બરાબર ભી હોગા તો હમ ઉસે હાઝિર કરેંગે ઔર હમ હિસાબ લેનેવાલે કાફ઼ી હૈં.'

યે સુનકર ઉસ શખ્સને કહા, અય અલ્લાહકે રસૂલ ! મૈં અપને ઔર ઈન ગુલામોંકે હકમેં ઈસ્સે બેહતર કુછ નહીં સમઝતા કે ઉનકો અપનેસે જુદા કર દૂં. આપકો ગવાહ બનાકર કેહતા હૂં કે વો સબ આઝાદ હૈં. (મિશ્કાત)

જિન્નોંસે ખિતાબ

જીન્નોંકો ખિતાબ કરકે અલ્લાહ જલ્લ શાનુહૂ સવાલ ફ઼રમાએંગે, જૈસા કે સૂરએ અન્આમમેં ફ઼રમાયા-

તર્જુમા :- 'ઔર જિસ દિન અલ્લાહ ઈન સબકો જ'મા કરેગા (ઔર ફ઼રમાએગા) અય જીન્નોંકી જમાઅત! તુમને ઈન્સાનોંમેંસે બળી જમાઅત બસમેં કર લી થી.'

આગે ફ઼રમાયા-

તર્જુમા :- 'ઔર કહેંગે જીન્નોંકે દોસ્ત આદમિયોંમેંસે કે અય હમારે રબ ! ફ઼ાઈદા ઉઠાયા હમમેં એક ને દૂસરેસે ઔર હમ પહોંચ ગએ અપને ઉસ મુકર્રર વકતકો જો આપને હમારે લિયે મુકર્રર ફ઼રમાયા.'

દુનિયામેં જો લોગ બુત વગૈરહ પૂજતે હૈં, વો હકીકતમેં ખબીસ જીન્ન ઔર શૈતાનોં હી કી પૂજા કરતે હૈં, ઈસ ખયાલસે કે યે હમારે

કામ નિકાલેંગે, ઉનકી નિયાઝેં ચળ્હાતે હૈં ઔર ઉનકે આસ-પાસ નાચતે ઔર ગાતે-બજાતે હૈં. ઈસ્લામસે પેહલે યે ભી કાયદા થા કે આળે વકતમેં જીન્નોંસે મદદ તલબ કિયા કરતે થે, જબ આખિરતમૈં જીન્ન ઔર ઉનકી પૂજા કરનેવાલે પકળે જાએંગે તો મુશરિક કહેંગે કે હમારે પરવરદિગાર ! વો તો હમને વકતી કારવાઈ કરલી થી ઔર મૌતકા વા'દા આનેસે પેહલે-પેહલે દુનિયાકી ઝરૂરતોંકે લિયે હમ એક-દૂસરેસે કામ નિકાલને કે કુછ તરીકે કર લિયા કરતે થે.

આગે ફરમાયા-

તર્જુમા :- 'અલ્લાહ તઆલાકા ઈર્શાદ હોગા કે દોઝખ હે તુમ્હારા ઠિકાના, ઉસમેં હમેશા રહોગે મગર હાં, જો અલ્લાહ ચાહે, (દોઝખકા અઝાબ કાફિરોંકે લિયે હમેશા હે અલ્લાહકે ચાહનેસે, અગર અલ્લાહ ચાહે તો મૌકૂફ ફરમા દે. લેકિન ઉસ્કા ફૈસલા હો ચુકા કે કાફિર ઔર મુશ્રિકકી બખ્શિશ નહીં, યે લોગ હમેશા દોઝખમેં રહેંગે. પૈગમ્બરોંકે ઝરીઆ ઉસ્કી ખબર દી જા ચુકી હે.) બેશક તેરા રબ હિકમતવાલા ઔર જાનનેવાલા હે ઔર ઈસી તરહ હમ સાથ મિલા દેંગે ગુનેહગારોંકો એક-દૂસરેસે ઉનકે આ'માલકી વજહસે.'

ફિર આગે ફરમાયા-

તર્જુમા :- 'અય જીન્નોં ઔર ઈન્સાનોંકી જમાઅત ! ક્યા તુમ્હારે પાસ તુમમેંસે રસૂલ નહીં આએ થે જો તુમકો મેરી આયતેં સુનાતે થે ઔર ઉસ દિનકે પેશ આનેસે ડરાતે થે,' જીન્ન ઔર ઈન્સાન ઈકરાર કરતે હુએ અર્ઝ કરેંગે કે હમને અપને ગુનાહકા ઈકરાર કર લિયા ઔર ઉનકો દુનિયાકી ઝિંદગીને ધોકા દિયા ઔર ઈકરારી હોંગે કે વો કાફિર થે.

ઈસ આયતસે સાફ ઝાહિર હે કે જીન્નોં ઔર ઈન્સાનોંસે

ઈખ્ઠા ખિતાબ ઓર સવાલ હોગા કે રસૂલ તુમ્હારે પાસ પહોંચે યા નહીં ? સવાલકે જવાબમેં જુર્મકા ઈકરાર કરેંગે ઓર યે માનેંગે કે હાં, રસૂલ હમારે પાસ આએ થે. હકીકતમેં હમહી મુજરિમ હૈં. ઈસ આયતમેં હે કે અપને કાફિર હોનેકા ઈકરાર કરેંગે ઔર કુછ આયતોંમેં હે કે 'મા કુન્ના મુશ્રિકીન'. (હમ મુશ્રિક ન થે) હેંગે. ઈસ શુબ્હેકા જવાબ યે હૈ કે પેહલે ઈન્કાર કરેંગે ઓર ફિર આ'માલનામોં ઓર ગવાહિયોંકે ઝરીએ ઈકરાર કર લેંગે ઓર યે ઈન્સાનકા કાઈદા હૈ કે પેહલે જુર્મ માનનેસે ઈન્કાર કરતા હૈ, ફિર જબ ઈસ તરહ જાન છૂટતી નઝર નહીં આતી તો યે સમઝ કરકે શાયદ ઈકરાર કરનેહી સે ખલાસી હો જાએ, ઈકરાર કર લેતા હૈ (લેકિન વહાં કાફિર ઓર મુશ્રિકકી ખલાસી ન હોગી.)

જુર્મ ન માનને પર ગવાહિયાં

બદનકે ઉઝવકી ગવાહી

ઈન્સાન બળા ઝગળાલૂ હૈ ઓર ઉસ્કી બહસકી તબીઅત કિયામતકે દિન ભી અપના રંગ દિખાએગી ઓર અલ્લાહ તઆલાસે ભી હુજ્જત કરેગા, ઉસ વકત ગવાહોંકે ઝરીએ ઉસ્કી હુજ્જત ખતમ કર દી જાએગી, ખુદ ઈન્સાનકે ઉઝવ ઉસ્કે ખિલાફ ગવાહી દેંગે, જૈસા કે સૂરએ યા'સીનમેં ફરમાયા–

તર્જુમા :- 'આજ હમ ઉન્કે મુંહોંપર મુહર લગા દેંગે ઓર ઉન્કે હાથ હમસે કલામ કરેંગે. ઓર ઉન્કે પાંવ ઉન્કે કામોંકી ગવાહી દેંગે.'

હઝરત અનસ (રદિ.) ને રિવાયત બયાન ફરમાઈ કે (એકબાર)

આં હઝરત (સ.અ.વ.) કી ખિદમતમેં હમ બૈઠે હુએ થે કે ઉસી બીચ અચાનક આપકો હંસી આ ગઈ ઔર (હમસે) ફરમાયા, કયા તુમ જાનતે હો મૈં કયૂં હંસ રહા હૂં ? હમને અર્ઝ કિયા કે અલ્લાહ ઔર ઉસ્કા રસૂલ હી ખૂબ જાનતે હૈં. ફરમાયા કે (કિયામતકે દિન) બન્દે જો ખુદાસે સવાલ ઔર જવાબ કરેંગે, ઈસ મંઝરકો યાદ કરકે મુઝે હંસી આ ગઈ. બંદા કહેગા કે અય રબ! કયા આપને મુઝે ઝુલ્મસે (બચાનેકા એ'લાન ફરમાકર) મુત્મઈન નહી ફરમાયા હૈ. ખુદા તઆલા ફરમાએંગે કે હાં, મૈંને યે વા'દા કિયા હૈ. ઈસકે બા'દ બન્દા કહેગા કે મૈં અપને મા'મલેમેં કિસીકી ગવાહી ન માનૂંગા, હાં, અગર મેરે હી અંદરસે કોઈ ગવાહી દેદે તો એ'તબાર કર સકતા હૂં. ખુદા તઆલા ફરમાએંગે કે આજ અપને બારેમેં તેરા ખુદ ગવાહ હોના હી કાફી હૈ ઔર લિખનેવાલોંકી ગવાહી ભી કાફી હૈ. (આં હઝરત સય્યદે આલમ સ.અ.વ.ને) ફરમાયા કે ઈસકે બા'દ ઉસ્કે મુંહપર મુહર લગા દી જાએગી (ઔર અલ્લાહકી તરફસે) ઉસ્કે જિસ્મોંકો હુકમ હોગા કે બોલો, ચુનાંચે ઉસ્કે ઉઝવ ઉસ્કે અમલકો ઝાહિર કર દેંગે. યે કિસ્સા દેખકર બંદા અપને ઉઝવોંસે કહેગા કે દૂર ! દૂર ! તુમ હી કો અઝાબસે બચાનેકે લિયે તો મૈં બહસ કર રહા થા.

એક હદીસમેં હૈ કે ઉસ્કી રાન ઔર ગોશ્ત ઔર હડિડયાં ઉસ્કે અમલકી ગવાહી દેંગે.

ઝમીનકી ગવાહી

હઝરત અબૂ હુરૈરહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુસે રિવાયત હૈ કે આં હઝરત સય્યદે આલમ સલ્લલ્લહુ તઆલા અલૈહિ વ સલ્લમને

આયત **'યૌમ ઈઝિન્ તુહદ્દિસુ અખ્બારહા.'** (ઉસ દિન ઝમીન અપની ખબરેં બયાન કર દેગી) તિલાવત ફરમાકર સવાલ ફરમાયા, કયા તુમ જાનતે હો ઝમીનકે ખબર દેનેકા ક્યા મતલબ હૈ. સહાબા (રદિ.) ને અર્ઝ કિયા કે અલ્લાહ ઔર ઉસ્કા રસૂલ હી ખૂબ જાનતે હૈ. આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમને ફરમાયા કે ઝમીનકે ખબર દેનેકા મતલબ યે હૈ કે હર મર્દ ઔર ઔરતકે ખિલાફ ઉસ્કે આ'માલકી ગવાહી દેગી જો ઉસ્કી પીઠ પર કિયે થે. વો કહેગી કે (ઉસ્ને) મુઝપર ફલાં ફલાં દિન ફલાં-ફલાં અમલ કિયા થા. યે હૈ ઝમીનકા ખબર દેના.

આ'માલનામે

કિયામતકે દિન આ'માલનામે પેશ કિયે જાએંગે. કિરામન કાતિબીન જો દુનિયામેં બંદોંકે આ'માલ રિકાર્ડ કરતે હૈં, આ'માલનામેકી શક્લમેં પેશ કર દિયે જાએંગે. સૂરએ જાસિયામેં ફરમાયા-

તર્જુમા :- ઔર (ઉસ દિન) આપ હર ફિરકેકો દેખેંગે કિ (ખૌફકી વજહસે) ઝાનૂકે બલ ગિરે પળે હોંગે, હર ફિરકા અપને નામા-એ-આ'માલકી તરફ બુલાયા જાએગા (ઔર ઉનસે કહા જાએગા) કે આજ તુમકો તુમ્હારે કામોંકા બદલા દિયા જાએગા. યે હમારા દફતર હૈ જો તુમ્હારે મુકાબલેમેં ઠીક-ઠીક બોલ રહા હૈ ઔર હમ તુમ્હારે આ'માલકો લિખવા લિયા કરતે થે.

સૂરએ બની ઈસ્રાઈલમેં ફરમાયા-

તર્જુમા :- 'ઔર હમને હર ઈન્સાનકા અમલ ઉસ્કે ગલેકા હાર કર રખ્ખા હૈ ઔર કિયામતકે દિન હમ ઉસ્કા આ'માલનામા નિકાલકર સામને કર દેંગે જિસ્કો વો ખુલા હુવા દેખ લેગા (ઔર

(ઉસ્સે કહેંગે) પળ્હલે અપના આ'માલનામા, આજ તૂ ખુદ અપના હિસાબ લેનેવાલા કાફી હૈ.'

આ'માલનામોંમેં સબ કુછ હોગા ઔર મુજરિમ ડરે હુએ હૈરત ઔર હસરત કરેંગે

આ'માલનામોંમેં સબ કુછ હોગા ઔર બદ-અમલ આ'માલનામોંકો દેખકર ડર જાએંગે ઔર જો ભી દુનિયામેં કિયા થા, સબ મૌજૂદ પાએંગે. સૂરએ કહફમેં ઈર્શાદ હૈ-

તર્જુમા :- 'ઔર આ'માલનામા રખ દિયા જાએગા તો આપ મુજરિમોંકો દેખેંગે કે ઉસમેં જો કુછ હોગા ઉસ્સે ડર રહે હોંગે ઔર કેહતે હોંગે કે હાય ! હમારી કમ-બખ્તી ! ઈસ આ'માલનામાકી અજીબ હાલત હૈ કે બગૈર કલમબંદ કિયે હુવે ઉસ્ને ન કોઈ છોટા ગુનાહ છોળા, ન કોઈ બળા ગુનાહ છોળા ઔર જો કુછ ઉન્હોંને કિયા, સબ કુછ મૌજૂદ પાએંગે ઔર આપકા રબ કિસી પર ઝુલ્મ ન કરેગા.'

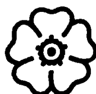
આ'માલનામોંકી તકસીમ

હર શખ્સકા આ'માલનામા ઉસ્કે સુપુર્દ કિયા જાએગા, જો લોગ નેક ઔર નજાત પાનેવાલે હોંગે, ઉનકે આ'માલનામે દાહને હાથમેં દિયે જાએંગે ઔર જો લોગ બદ-અમલ ઔર દોઝખમેં ગિરનેવાલે હોંગે, ઉનકે આ'માલનામે બાએં હાથમેં ઔર પીઠકે પીછેસે દિયે જાએંગે.-

સૂરએ ઈન્શિકાકમેં ફરમાયા-

તર્જુમા :- 'અય ઈન્સાન ! અપને રબકે પાસ પહોંચને તક કામમેં કોશિશ કર રહા હૈ, ફિર (ઉસ કામકે બદલે) સે તૂ મિલેગા સો વો શખ્સ જિસકા આ'માલનામા ઉસ્કે દાહને હાથમેં દે દિયા ગયા સો ઉસ્સે આસાન હિસાબ લિયા જાએગા ઔર વો (હિસાબસે ફારિગ હોકર) અપને મુતા'લ્લિક લોગોંકે પાસ ખુશ-ખુશ આએગા ઔર જિસ શખ્સકા આ'માલનામા (બાએં હાથમેં) ઉસ્કી પીઠકે પીછેસે દિયા જાએગા સો વો મૌતકો પુકારેગા ઔર જહન્નમમેં દાખિલ હોગા. દુનિયામેં ઉસ્કા યે હાલ થા કે (આખિરતસે બે-ફિકર હોકર) અપને બાલ-બચ્ચોંમેં ખુશ-ખુશ રહા કરતા થા ઔર યે ખ્યાલ કર રખ્ખા થા (ઉસ્કા ખુદાકી તરફ) લૌટના નહીં હૈ, લૌટના ક્યૂં ન હોતા, ઉસ્કા રબ ઉસ્કો ખૂબ દેખતા થા.'

જો શખ્સ દુનિયામેં ખુશ-ખુશ રહા, દુનિયાકી ઝિંદગીકો અસલ સમઝ કર ઉસીમેં મસ્ત રહા ઔર આખિરતકી ઝરા ફિકર ન કી ઔર આખિરતકી બાતોંકો ઝૂટા સમઝા કિયામતકે રોઝ સખ્ત રંજ ઔર ગમમેં પળા રહેગા. ઈસકે ખિલાફ જો લોગ દુનિયામેં રેહતે હુએ, આખિરતકી ફિકરમેં ઘુલે જાતે થે ઔર મરને કે બા'દવાલી હાલતકા ઉનકો ફિકર લગા રેહતા થા, વો કિયામતકે દિન દાહને હાથમેં આ'માલનામા લેકર ખૂબ ખુશ હોંગે, બદ-અમલ યહાં ખુશ હૈં ઔર નેક અમલ વહાં ખુશ હોંગે.

આ'માલનામોંકે મિલને પર નેક બન્દોંકી બેહદ ખુશી ઔર બુરોંકા બેહદ રંજ

સૂરએ હાક્કામેં ઈસે ઔર ઝિયાદા ખોલ દિયા ગયા હૈ, ચુનાંચે ઈર્શાદ હૈ-

તર્જુમા :- 'ઉસ દિન તુમ લોગ પેશ કિયે જાઓગે ઔર તુમ્હારા કોઈ ભેદ છુપા ન રહેગા.'

ઈસકે બા'દ દાહને હાથમેં કિતાબ મિલનેવાલોંકે લિયે ફરમાયા-

તર્જુમા :- 'સો જિનકે દાહને હાથમેં કિતાબ દી જાએગી તો (ખુશીમેં કહેગા લીજિયો, પઢિયો મેરા આ'માલનામા. મેરા તો અકીદા હી થા કે બેશક મેરા હિસાબ મિલના હૈ, સો વો શખ્સ બળી પસંદીદા ઝિન્દગીમેં હોગા, બુલંદ બેહિશ્તમેં હોગા, જિસ્કે મેવે ઝુકે હુએ હોંગે ઔર ઉનસે કહા જાએગા કે ખાઓ ઔર પિયો રચકર. યે બદલા હૈ ઉન (નેક) કામોંકા જો તુમને પિછલે દિનોંમેં પેહલેસે (આગે) ભેજ દિયે થે.'

દાહને હાથમેં આ'માલનામેકા મિલના નજાત પાને ઔર મકબૂલ હોનેકી નિશાની હોગી, ઐસા આદમી મારે ખુશીકે હર એકકો દિખાતા ફિરેગા, કે લો આઓ મેરા આ'માલનામા પળહો ઔર યે ભી કહેગા કે મૈંને દુનિયામેં યે સમઝ રખા થા કે હિસાબ પેશ હોના હૈ, ઈસ ખયાલસે મૈં ડરતા રહા ઔર ફિકરમેં ઘુલતા રહા. આજ ઉસ્કા દિલ ખુશ કરનેવાલા નતીજા દેખ રહા હૂ.

ઈસકે બા'દ બાએં હાથમેં કિતાબ મિલનેવાલોંકી હાલતકા ઈસ તરહ ઝિકર ફરમાયા-

તર્જુમા :- 'ઔર જિસ્કે બાએં હાથમેં કિતાબ દી જાએગી, સો વો કહેગા કે કાશ ! મુઝે મેરા આ'માલનામા ન મિલતા ઔર મુઝે ખબર હી ન હોતી કે મેરા કયા હિસાબ હૈ. કાશ! વોહી મૌત (મેરા) કામ તમામ કરનેવાલી હોતી (ઔર મુઝે દોબારા ઝિંદગી ન મિલતી)' કુછ મેરે કામ ન આયા મેરા માલ, મુઝસે જાતી રહી મેરી હુકૂમત.

સૂરએ ઈન્શિકાકમેં ફરમાયા કે પીઠકે પીછેસે બદ-અમલોંકો આ'માલનામેં દિયે જાએંગે ઔર સૂરએ હાક્કામેં ફરમાયા કે બદ-અમલોંકો બાએં હાથમેં આ'માલનામે દિયે જાએંગે, દોનૂંકો મિલાનેસે માલૂમ હોતા હૈ કી બાએં હાથમેં જિનકો આ'માલનામે દિયે જાએંગે, સો પીછેસે દિયે જાએંગે, ગોયા ફરિશ્તે ઉનકી સૂરત દેખના પસંદ ન કરેંગે ઔર મુમ્કીન હૈ કે મશ્કેં બંધી હોં, ઈસ લિયે આ'માલનામા પીઠકી તરફસે બાએં હાથમેં દેનેકી નૌબત આએ.

આ'માલકા વઝન

અલ્લાહ તઆલા હમેંશાસે સારી મખ્લૂક કે આ'માલકો જાનતા હૈ, અગર કિયામતકે મૈદાનમેં સિર્ફ અપની જાનકારિયોંકી બુનિયાદ પર અમલકા બદલા ઔર સઝા દેં તો ઉનકો ઈસકા ભી હક હૈ, લેકિન હશ્રકે મૈદાનમેં ઐસા ન કિયા જાએગા, બલ્કે બન્દોંકે સામને ઉનકે આ'માલનામેં પેશ કર દિયે જાએંગે, વઝન હોગા, ગવાહિંયાં હોંગી, મુજરિમ ઈન્કારી ભી હોંગે ઔર દલીલસે જુર્મ ભી સાબિત કિયા જાએગા તાકે સઝા ભુગતનેવાલે યું ન કેહ સકેં કે હમ પર ઝુલ્મ કરકે બે-વજહ અઝાબમેં ડાલા ગયા.

સૂરએ અન્આમમેં ફરમાયા-

તર્જુમા :- 'ઔર તૌલ ઉસ દિન ઠીક હોગી સો જિનકી તૌલેં

ભારી પળેં, વોહી લોગ બા-મુરાદ હોંગે ઔર જિનકી તોલેં હલ્કી પળેં, સો વોહી હૈં, જિન્હોંને અપના આપ નુકસાન કિયા, ઈસ વજહસે કે વો હમારી આયતોંકા ઈન્કાર કરતે થે.'

હઝરત સલમાન (રદિ.) સે રિવાયત હે કે આં હઝરત સૈયદે આલમ સલ્લલ્લાહુ તઆલા અલૈહિ વ સલ્લમને ફરમાયા કે કિયામતકે દિન (આ'માલ તોલનેકી) તરાઝૂ રખ દી જાએગી (ઔર વો ઈતની હી લમ્બી-ચૌળી હોગી કે) અગર ઉસમેં સારે આસમાન ઔર ઝમીન રખકર વઝન કિયે જાએં તો સબ ઉસમેં આ જાએં. ઉસ્કો દેખકર ફરિશ્તે ખુદાકે દરબારમેં અર્ઝ કરેંગે કે યે કિસકે લિયે તોલેગી. અલ્લાહ જલ્લ શાનુહૂ ફરમાએંગે કે મૈં અપની મખ્લૂકમેંસે જિસ્કે લિયે (હિસાબ કરનેકે વાસ્તે તોલ કાયમ કરૂં ઉસ્કે લિયે યે તોલેગી.) યે સુનકર ફરિશ્તે અર્ઝ કરેંગે કે અય અલ્લાહ ! આપ પાક હૈં, જૈસા ઈબાદતકા હક હે, હમને એસી ઈબાદત આપકી નહીં કી.

હઝરત અનસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ આં હઝરત સૈયદે આલમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમસે રિવાયત કરતે હૈં કે આપને ઈર્શાદ ફરમાયા (કિયામતકે દિન) તરાઝૂ પર એક ફરિશ્તા મુકર્રર હોગા (અમલકા વઝન કરને કે લિયે,) ઈન્સાન ઈસ તરાઝૂકે પાસ લાએ જાતે રહેંગે, જો આએગા, તરાઝૂકે દોનૂં પલળોંકે દરમિયાન ખળા કર દિયા જાએગા, પસ અગર ઉસ્કે તોલ ભારી હુએ, તો વો ફરિશ્તા એસી બુલંદ આવાઝસે પુકારકર એ'લાન કર દેગા, જિસે સારી મખ્લૂક સુનેગી કે ફલાં હમેશાકે લિયે સઆદતમંદ હો ગયા, અબ કભી ઈસકે બા'દ બદ-નસીબ ન હોગા ઔર અગર ઉસ્કે તોલ હલ્કે રહે, તો વો ફરિશ્તા એસી બુલંદ આવાઝસે પુકારકર એ'લાન કર દેગા, જિસે સારી મખ્લૂક સુનેગી કે ફલાં હમેશાકે લિયે નામુરાદ

હો ગયા, અબ કભી ઈસકે બા'દ ખુશ-નસીબ ન હોગા. (તરગીબ)

હઝરત શાહ અબ્દુલ કાદિર સાહબ રહમતુલ્લાહ અલૈહિ 'મૌઝિહુલ કુર્આનમેં લિખતે હૈં કે હર શખ્સકે અમલ વઝનકે મુવાફિક લિખે જાતે હૈં, એક હી કામ હૈ, અગર ઈખ્લાસ ઔર મુહબ્બતસે શરઈ હુકમકે મુવાફિક કિયા ગયા ઔર સહી મૌકે પર કિયા ગયા તો ઉસ્કા વઝન બળ્હ ગયા ઔર દિખાવેકો કિયા યા હુકમ કે મુવાફિક ન કિયા યા ઠિકાને પર ન કિયા તો વઝન ઘટ ગયા, આખિરતમેં વો કાગઝ તુલેંગે, જિસ્કે નેક કામ ભારી હુએ તો બુરાઈયોંસે માફી મિલી ઔર (જિસ્કે નેક કામ) હલ્કે હુએ તો પકળા ગયા.'

કુછ ઉલમાકા કેહના હૈ કે કિયામતકે દિન આ'માલકો જીસમ દેકર હાઝિર કિયા જાએગા ઔર યે જિસમ તુલેંગે ઔર ઈન જિસમોંકે વઝનોંકે હલ્કા યા ભારી હોને પર ફૈસલે હોંગે, કાગઝોંકા તુલના યા આ'માલકો જિસમ દેકર તૌલા જાના ભી ના-મુમકિન નહીં હૈ ઔર આ'માલકો બગૈર વઝન દિયે યું હી તૌલ દેના ભી કાદિરે મુત્લકકી કુદરતસે બાહર નહીં હૈ. આજ જબ કે સાઈન્સકા દૌર હૈ ઔર નઈ-નઈ-ઈજાદેં હર દિન તરકકી પર હૈ, આ'માલકા તૌલમેં આ જાના બિલ્કુલ સમઝમેં આ જાતા હૈ, યે આજીઝ બન્દે, જિનકો અલ્લાહ જલ્લ જલાલુહૂ વ અમ્મ નવાલુહુને થોળી સી સમઝ દી હૈ, થરમામીટરકે ઝરીએ જિસમકી ગરમીકી મિકદાર બતા દેતે હૈં ઔર ઈસી તરહ કે બહોતસે આલે હૈં જો જિસમોંકે અલાવહ દૂસરી ચીઝોંકી મિકદાર મા'લૂમ કરનેકે લિયે બનાએ ગએ હૈં, તો ઉસ એક હી ખુદાકી કુદરતસે યે કૈસે બાહર માના જાએ કે અમલ તૌલમેં ન આ સકેંગે. અગર કિસીકો યે શુબ્હા હો કે અમલ તો મેહસૂસ હોનેવાલા વજૂદ નહીં રખતે ઔર વજૂદમેં આનેકે સાથ હી ફના હોતે રેહતે હૈં,

ફિર ઉનકા આખિરતમેં જમા' હોના ઔર તોલા જાના કયા મા'ના રખતા હે ? તો ઈસકા જવાબ યે હૈ કે જિસ તરહ તકરીરોંકા રિકાર્ડ કર લિયા જાતા હૈ ઔર વો રેડિયો સ્ટેશનસે ફેલાઇ જાતી રેહતી હૈં, હાલાંકે બંદ કમરેમેં જબ મુકર્રિર તકરીર કરતા હૈ તો એક દમ આનકી આનમેં સબ નહીં કેહ દેતા, બલ્કે એક-એક હર્ફ અદા કરતા હૈ ઔર જબ એક હર્ફ ઝબાનસે નિકલકર ખતમ હો જાતા હૈ, તબ દૂસરા હર્ફ અદા હોતા હૈ, ઈસકે બાવજૂદ ભી સારી તકરીર મહફૂઝ હો જાતી હૈ, તો જબકે અલ્લાહ જલ્લ જલાલુહૂને અપને બન્દોંકો લફ્ઝોં ઔર બાતોંકો પકળમેં લાકર ઈકઠ્ઠા કરને ઔર રિકાર્ડમેં લાનેકી તાકત દી હૈ તો વો ખુદ ઈસકી કુદરત કયૂં ન રખ્ખેગા કે અપની મખ્લૂકકે અમલ ઔર હરકતકા પૂરા રિકાર્ડ તૈયાર રખ્ખે, જિસમેંસે એક ઝર્રા ઔર શોશા ભી ગાયબ ન હો ઔર મેહસૂસ તૌરપર કિયામતકે દિન ઉનકા વઝન સબકે સામને ઝાહિર હો જાએ-

એક બંદેકે આ'માલકા વઝન

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન ઉમર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત ફરમાતે હૈં કે આં હઝરત સૈયદે આલમ (સ.અ.વ.) ને ઈર્શાદ ફરમાયા કે બિલા શુબ્હા કિયામતકે દિન સારી મખ્લૂકકે સામને અલ્લાહ તઆલા મેરે એક ઉમ્મતીકો (પૂરે મજમેસે) અલગ કરકે ઉસ્કે સામને નિન્નાનવે દફતર ખોલ દેંગે. હર દફતર વહાં તક હોગા જહાં તક નિગાહ પહોંચે,. (ઈન દફતરોંમેં સિર્ફ ગુનાહ હોંગે) ઈસ્કે બા'દ અલ્લાહ જલ્લ શાનુહૂ ઉસ્સે સવાલ ફરમાએંગે કે કયા તૂ ઈન આ'માલનામોં મેંસે કિસી ચીઝકા ઈન્કાર કરતા હૈ ? કયા મેરે (મુકર્રર

કિયે હુએ) લિખનેવાલોંને તુઝપર કોઈ ઝુલ્મ કિયા હૈ. (કે કોઈ ગુનાહ કિયે બગૈર લિખ લિયા હો યા કરનેસે ઝિયાદા લિખ દિયે હોં) ? વો અર્ઝ કરેગા કે અય પરવરદિગાર ! નહીં ! (ન ઈન્કાર હૈ, ન ઝુલ્મકા દા'વા હૈ) ઈસ્કે બા'દ અલ્લાહ જલ્લ શાનુહૂ સવાલ ફરમાએંગે કે ક્યા તેરે પાસ ઈન બદ-આ'માલિયોંકા કોઈ ઉઝ્ર હૈ ? વો અર્ઝ કરેગા કે અય પરવરદિગાર ! મેરે પાસ કોઈ ઉઝર નહીં !

ઈસ્કે બા'દ અલ્લાહકા ઈર્શાદ હોગા કે હાં બેશક તેરી એક નેકી હમારે પાસ મહફૂઝ હૈ (વો ભી તેરે સામને આતી હૈ) ઈસ્કે બા'દ એક પુરઝા નિકાલા જાએગા જિસમેં-

અશહદુ અલ્લા ઈલાહ ઈલ્લલ્લાહુ વ અન્ન મુહમ્મદન્ અબ્દુહૂ વ રસૂલુહૂ.

લિખ્ખા હોગા ઔર ઉસ બન્દેસે ફરમાયા જાએગા કે જા અપને આ'માલકા વઝન હોતા દેખ લે. વો બન્દા અર્ઝ કરેગા કે અય મેરે રબ! (તૌલના-ન-તૌલના બરાબર હૈ. મેરી હલાકત ઝાહિર હૈ, ક્યૂંકે) ઈન દફતરોંકી મૌજૂદગીમેં ઈસ પુરઝેકી ક્યા હકીકત હૈ ? અલ્લાહ જલ્લ શાનુહૂ ફરમાએંગે કે યકીન જાન ! તુઝપર આજ ઝુલ્મ ન હોગા (તૌલના ઝરૂરી હૈ). ચુનાંચે વો સારે દફતર (ઈન્સાફકી તરાઝૂકે એક પલળેમેં ઔર વો પુરઝા દૂસરે પલળેમેં રખ દિયા જાએગા ઔર (નતીજેકે તૌરપર) વો દફતર હલ્કે રેહ જાએંગે ઔર વો પુરઝા (ઈન સબ દફતરોંસે) ભારી નિકલેગા, ઈસ્કે બા'દ સૈયદે આલમ સલ્લલ્લાહુ તઆલા અલૈહિ વ સલ્લમને ફરમાયા કે બાત (અસલ યે હૈ કે) અલ્લાહકે નામકી મૌજૂદગીમેં કોઈ ચીઝ વઝની ન હો સકેગી.

યે ઈખ્લાસ ઔર દિલમેં અલ્લાહકા ડર ઔર અલ્લાહ તઆલાસે મુહબ્બત ઔર તઅલ્લુકકે સાથ પળ્હનેકી બરકત હૈ,

અલ્લાહકા નામ લેના ભી ઉસી વકત નેકી બનતા હૈ જબકે ખુલૂસકે સાથ પળ્હા જાએ, યૂં કાફિર ભી કભી-કભી કલિમા પળ્હ દેતે હૈં, લેકિન ઉનકા યે નામે ઈલાહી ખાલી ઝબાનસે લે લેના આખિરતમેં ઉનકો નજાત ન દિલાએગા, ઈમાન ભી હો, ઈખ્લાસ ભી, તબ હી નેકીમેં જાન પળતી હૈ ઔર વઝનદાર બનતી હૈ.

સબસે ઝિયાદા વઝની અમલ

હઝરત અબૂદરદા (રદિ.) સે રિવાયત હૈ, આં હઝરત સલ્લલ્લહુ તઆલા અલૈહિ વ સલ્લમને ઈર્શાદ ફરમાયા કે બિલા શુબ્હા સબસે ઝિયાદા વઝની ચીઝ જો કિયામત કે દિન મો'મિનકી તરાઝૂમેં રખ્ખી જાએગી, વો અચ્છે અખ્લાક હોંગે, ફિર ફરમાયા કે બિલા શુબ્હા અલ્લાહ ગંદગી ઔર બેહયાઈવાલેસે બુગ્ઝ રખતે હૈં.

કાફિરોંકી નેકિયાં બે-વઝન હોંગી

સૂરએ કહફ કે આખિરી રૂકૂઅમેં ઈર્શાદ હૈ-

તર્જુમા :- 'આપ ફરમા દીજિયે, કયા હમ તુમકો ઐસે લોગ બતાએં જો આ'માલકે એ'તબારસે બળે ઘાટેમેં હૈં (યે) વો લોગ હૈં જિનકી કોશિશ અકારત ગઇ દુનિયાકી ઝિંદગીમેં ઔર વો સમઝતે રહે કે ખૂબ બનાતે હૈં કામ ! યે વોહી હૈં, જો ઈન્કારી હુએ અપને રબકી આયતોંકે ઔર ઉસ્કી મુલાકાતકે સો અકારત ગએ ઉનકે અમલ, પસ હમ કિયામતકે દિન ઉનકે લિયે તોલ કાયમ ન કરેંગે.'

યા'ની સબસે જિયાદા ટોટે ઔર ખસારેવાલે હકીકતમેં વો લોગ હૈં, જિન્હોંને બરસો દુનિયામેં ગુઝારે ઔર મેહનત ઔર કોશિશ

કરકે નફા' કમાતે રહે ઔર દુનિયા જોળડકર ખુશ હુવે ઔર યે યકીન કરતે રહે કે હમ બળે કામિયાબ ઔર બા-મુરાદ હૈં. કલ હઝારપતિ થે, આજ લખપતી હો ગએ, પિછલે સાલ મ્યુનિસિપલ બોર્ડકે મેમ્બર થે, ઈસ ચુનાવમેં મેમ્બર પાર્લિમેંટ બન ગએ, ગરઝકે ઈસી ફેરમેં ઝિંદગી ગુઝારી, અલ્લાહકો ન માના, ઉસ્કી આયતોંકા ઈન્કાર કિયા, કિયામતકે દિન અલ્લાહકે સામને હાઝિરીકો ઝુઠલાયા, મરનેકે બા'દ કયા બનેગા, ઈસ્કો કભી ન સોચા, સિર્ફ દુનિયાકી તરક્કિયોં ઔર કામિયાબિયોંકો બળા કમાલ સમઝતે રહે, જબ કિયામતકે દિન હાઝિર હોંગે તો કુફ્ર ઔર દુનિયાકી મુહબ્બત ઔર દુનિયાકી કોશિશ હી ઉનકે આ'માલનામોંમેં હોગી, વહાં યે ચીઝેં બે-વઝન હોંગી ઔર દોઝખમેં જાના પળેગા, ઉસ વકત આંખેં ખુલેંગી કે કામિયાબી કયા હૈ ? યહૂદી ઔર ઈસાઈ, મુશ્રિક ઔર કાફિર, જો દુનિયાકી ઝિંદગીમેં અપને ખયાલમેં નેક કામ કરતે હૈં, જૈસે પાની પિલાને કે લિયે જગહકા ઈન્તિઝામ કરતે હૈં ઔર મજબૂરકી મદદ કર ગુઝરતે હૈં યા અલ્લાહકે નામોંકા વિર્દ (બાર-બાર પળ્હના) રખતે હૈં 'ઈલા ગૈરિ ઝાલિક'. ઈસ કિસમકે કામ ભી આખિરતમેં ઉનકો નજાત ન દિલાએંગે. સાધૂ ઔર રાહિબ જો બળી-બળી રિયાઝતેં કરતે હૈં ઔર મુજાહિદા કરકે નફસકો મારતે હૈં ઔર યહૂદિયોં ઔર ઈસાઈયોંકે રાહિબ ઔર પાદરી જો નેકીકે ખયાલસે શાદી નહીં કરતે, ઈસ કિસમકે તમામ કામ બે-ફાયદા હૈં, આખિરતમેં કુફ્રકી વજહસે કુછ ન પાએંગે, કાફિરકી નેકિયાં મુરદા હૈં, વો કિયામતકે દિન નેકિયોંસે ખાલી હાથ હોંગે. સૂરએ ઈબ્રાહીમમેં ઈર્શાદ હે-

તર્જુમા :- યા'ની (ઈન કાફિરોંકો અગર અપની નજાતકે મુતઅલ્લિક યે ખયાલ હો કે હમારે આ'માલ હમકો નફા' દેંગે તો

ઈસકે મુતઅલ્લિક સુન લો કે) જો લોગ અપને પરવરદિગારકે સાથ કુફ્ર કરતે હૈં, ઉનકી હાલત (અમલકે એ'તિબારસે) યે હૈ કે જૈસે કુછ રાખ હો, જિસે તેઝ આંધીકે દિનમેં તેઝીકે સાથ હવા ઉળા લે જાએ (કે ઈસ શકલમેં રાખકા નામ ઔર નિશાન ન રહેગા, ઈસી તરહ) ઈન લોગોંને જો અમલ કિયે થે, ઉનકા કોઈ હિસ્સા ઉનકો હાસિલ ન હોગા, (બલ્કે રાખકી તરહ સબ ઝાએ' ઔર બરબાદ હો જાએંગે ઔર કુફ્ર ઔર ગુનાહ હી કિયામતકે દિન સાથ હોંગે. યે કાફી દૂરકી ગુમરાહી હૈ) કે ગુમાન તો યે હો કે હમારે અમલ નફા' દેનેવાલે હોંગે ઔર ફિર ઝરૂરત કે વકત કુછ કામ ભી ન આએંગે.

સાહિબે તફસીરે મઝહરી **'ફલા નુકીમુ લહુમ્ યૌમલ્ કિયામતિ વઝના'** કી તફસીરમેં લિખતે હૈં કે અલ્લાહ તઆલાકે નઝદીક કાફિરોંકે અમલકા કોઈ એ'તિબાર યા અહમિયત ન હોગી. ફિર હુઝૂરે અકદસ સલ્લલ્લાહુ તઆલા અલૈહિ વ સલ્લમકા ઈર્શાદ, હઝરત અબૂ હુરૈરહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુસે નકલ ફરમાયા હૈ (જો ઈસ કિતાબમેં પેહલે ગુઝર ભી ચુકા હૈ) કે (કિયામતકે દિન) કુછ લોગ ભારી-ભરકમ (પોઝીશનકે એ'તિબારસે યા જિસ્મકી મોટાઈકે લિહાઝસે) મોટે-તાઝે આએંગે, જિનકા વઝન' અલ્લાહકે નઝદીક મચ્છરકે પરકે બરાબર ભી ન હોગા. ઈસ્કે બા'દ સય્યદે આલમ સલ્લલ્લાહુ તઆલા અલૈહિ વ સલ્લમને ઈર્શાદ ફરમાયા કે (મેરી તાઈદકે લિયે) તુમ ચાહો તો યે આયત પળ્હ લો.

'ફલા નુકીમુ લહુમ્ યૌમલ્ કિયામતિ વઝના.'

ફિર સાહિબે તફસીરે મઝહરી આયતકે ઈન લફઝોંકી દૂસરી તફસીર કરતે હુએ ફરમાતે હૈં કે યા યે મા'ના હૈં કે ઈન (કાફિરોં) કે લિયે તરાઝૂ ખળી ભી ન કી જાએગી ઔર તૌલનેકા મા'મલા ઉનકે

સાથ હોના હી નહીં, ક્યૂંકે ઉનકે (નેક) અમલ વહાં પર અકારત હો જાએંગે, ઈસ લિયે સીધે દોઝખમેં ડાલ દિયે જાએંગે. આયતમેં આએ લફ્ઝોંકે તીસરા મા'ના બયાન કરતે હુએ ફરમાતે હૈં, યા યે મા'ના હૈં કે કાફિર અપને જિન અમલકો નેક સમઝતે હૈં, કિયામતકી તરાઝૂમેં ઉનકા કુછ વઝન ન નિકલેગા. (ક્યોંકે વહાં ઉસી નેક કામમેં વઝન હોગા જિન્હેં ઈમાનકી દૌલત હાસિલ કરતે હુએ, ઈખ્લાસકે સાથ (અલ્લાહકી ખુશી હાસિલ કરનેકે લિયે) દુનિયામેં કિયા ગયા થા.

ઈસકે બા'દ અલ્લામહ સુયૂતી રહ. સે નકલ ફરમાતે હૈં કે ઈલ્મવાલોંકા ઈસમેં ઈખ્તિલાફ હૈ કે ઈમાનવાલોંકે આ'માલકા સિર્ફ વઝન હોગા યા કાફિરોં કે આ'માલ તોલે જાએંગે એક જમાઅતકા કેહના હૈ કે સિર્ફ મો'મિનોંકે આ'માલ તોલે જાએંગે (ક્યૂંકે કાફિરોંકી નેકિયાં તો અકારત હો જાએંગી, ફિર જબ નેકીકે પલળેમેં રખનેકે લિયે કુછ ન રહા તો એક પલળા ક્યા તોલા જાએ ?) ઈસ જમાઅતને **'ફલા નુકીમુ લહુમ્ યૌમલ્ કિયામતિ વઝના'** સે દલીલ લી હૈ. દૂસરી જમાઅત કેહતી હૈ કે કાફિરોંકે આ'માલ ભી તોલે જાએંગે. (લેકિન વો બે-વઝન નિકલેંગે). ઉનકી દલીલ આયત **'વ મન્ ખફ્ફત્ મવાઝીનુહૂ ફઉલા-ઈકલ્લઝીન ખસિરૂ અન્ફુસુહુમ્ ફી જહન્નમ ખાલિદૂન.'** સે હૈ, જિસકા તર્જુમા યે હૈ, 'ઔર જિનકી તોલ હલ્કી નિકલી, તો યે વો લોગ હૈં જો હાર બૈઠે અપની જાન, યે દોઝખમે હંમેશા રહેંગે, દલીલ **'હુમ ફી હા ખાલિદૂન'** સે હૈ. મતલબ યે હૈ કે અલ્લાહ તઆલાને ઈસ આયતે કરીમામેં હલ્કી તોલ નિકલનેવાલોંકે બારેમેં ફરમાયા હૈ કે વો દોઝખમેં હમેશા રહેંગે. ઈસ્સે મા'લૂમ હુવા કે કાફિરોંકે આ'માલ ભી તોલે જાએંગે, ક્યૂંકે ઈસપર સબકા ઈત્તિફાક હૈ કે મો'મિન કોઈ ભી દોઝખમેં હમેશા ન રહેગા.

ઈસકે બા'દ સાહિબે તફસીરે મઝહરી અલ્લામહ કર્તબીકા કૌલ નકલ ફરમાતે હૈં કે હર એક કે આ'માલ નહીં તોલે જાએંગે (બલ્કે ઈસમેં તફસીલ હે ઔર વો યે કે) જો લોગ બગૈર હિસાબ જન્નતમેં જાએંગે યા જિનકો દોઝખમેં બગૈર હિસાબ હશ્રકા મૈદાન કાયમ હોતે હી જાના હોગા ઈન દોનૂં જમાઅતોંકે આ'માલ ન તોલે જાએંગે ઔર ઈનકે અલાવહ બાકી મો'મિનોં ઔર કાફિરોંકે આ'માલકા વઝન હોગા.

સાહિબે તફસીરે મઝહરી ઈસકે બા'દ ફરમાતે હૈં કે અલ્લામહ કર્તબીકા યે ઈર્શાદ દોનૂં જમાઅતોંકે મસ્લકોં ઔર દોનૂં આયતોં (આયત સૂરએ કહફ ઔર આયત સૂરએ મો'મિનૂન) કે મતલબોંકો જમા' કર દેતા હૈ.

હઝરત હકીમુલ ઉમ્મત કુદ્દિસ સિર્રહૂ (બયાનુલ કુર્આનમેં) સૂરએ આ'રાફકે શુરૂ'મેં એક મુફીદ તમ્હીદકે બા'દ ઈર્શાદ ફરમાતે હૈં કે, 'પસ ઈસ મીઝાનમેં ઈમાન ઔર કુફ્ર ભી વઝન કિયા જાએગા ઔર ઈસ વઝનમેં એક પલડા ખાલી રહેગા ઔર એક પલડેમેં અગર વો મો'મિન હૈ તો ઈમાન ઔર અગર કાફિર હૈ તો કુફ્ર રખ્ખા જાએગા. જબ ઈસ તોલસે મો'મિન ઔર કાફિર અલગ-અલગ હો જાએંગે' (તો) ફિર ખાસ મો'મિનોંકે લિયે એક પલ્લેમેં ઉનકે હસનાત (નેકિયાં) ઔર દૂસરે પલ્લેમેં ઉનકે સય્યિઆત (બુરાઈયાં) રખકર ઉન અમલકા વઝન હોગા ઔર જૈસા કે દુર્રે મન્સૂરમેં હઝરત ઈબ્ને અબ્બાસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમાસે રિવાયત કિયા ગયા હૈ કે અગર હસનાત ગાલિબ હુએ તો જન્નત ઔર અગર સય્યિઆત ગાલિબ હુએ તો દોઝખ ઔર અગર દોનૂં બરાબર હુએ તો આ'રાફ તજવીઝ હોગી, ફિર ચાહે શફાઅતસે પેહલે સઝા યા સઝાકે બા'દ

મગ્ફિરત હો જાએગી (ઔર દોઝખવાલે ઔર આ'રાફવાલે જન્નતમેં દાખિલ હો જાએંગે.)

અલ્લાહકી રહમતસે બખ્શે જાએંગે

હઝરત અબૂ સઈદ ખુદરી (રદિ.) સે રિવાયત હૈ કે આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમને ફરમાયા કે હરગિઝ કોઈ જન્નતમેં અલ્લાહકી રહમતકે બગૈર દાખિલ ન હોગા ? સહાબા કિરામ (રદિ.) ને સવાલ કિયા કે યા રસૂલલ્લાહ ! આપ ભી અલ્લાહકી રહમતકે બગૈર જન્નતમેં ન જાએંગે ? ઈસકે જવાબમેં સય્યદે આલમ સલ્લલ્લાહુ તઆલા અલૈહિ વ સલ્લમને અપના મુબારક હાથ સરપર રખકર ફરમાયા ઔર ન મૈં જન્નતમેં દાખિલ હુંગા, મગર યે કે અલ્લાહ મુઝે અપની રહમતમેં ઢાંપ લે.

ઈસ હદીસે મુબારકમેં નેક અમલ કરનેવાલોંકો ઔર ખાસ તૌરસે ઉન ઈબાદત કરનેવાલોં, દુનિયાસે લગાવ ન રખનેવાલોં, અલ્લાહકા ઝિક્ર કરનેવાલોં, ઔર જિહાદ કરનેવાલોંકો તંબીહ ફરમાઈ ગઈ હૈ જો હર વક્ત ભલાઈ ઔર નેકીમેં લગે રેહતે હૈં કે અપને અમલ પર નાઝ ન કરેં ઔર ન યે સમઝેં કે હમ જન્નતકે હકદાર વાજબી તૌર પર હો ચૂંકે બલ્કે ચાહિયે કે અપને આ'માલકો કમતર સમઝતે રહેં ઔર ડરતે રહેં કે શાયદ કબૂલ ન હોં. અગર અલ્લાહ તઆલા આ'માલ કબૂલ ન ફરમાએં તો કિસીકી ઉન પર કયા ઝબરદસ્તી હૈં ? જો નેક અમલ લોગ કરતે હૈં, ઉનકો કબૂલ ફરમાકર સવાબસે નવાઝેં ઔર જન્નતમેં દાખિલ ફરમાએં, યે ઉનકી સિર્ફ રહમત હૈ, ઉનકી મા'મૂલી નેઅમતકા બદલા ભી સારી ઉમ્રકે અમલ

નહીં હો સકતે હૈં (જૈસા કે નેઅમતોંકે સવાલકે સિલસિલેમેં રિવાયત ગુઝર ચુકી હૈ) જબ આં હઝરત સય્યદે આલમ સલ્લલ્લાહુ તઆલા અલૈહિ વ સલ્લમને ઈર્શાદ ફરમાયા કે કોઈ ભી અલ્લાહકી રહમતકે બગૈર જન્નતમેં દાખિલ ન હોગા, તો સહાબા કિરામ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમને યે સમઝકર કે આપ તો અલ્લાહ તઆલાકે હુકમોં પર પૂરી તરહ કાયમ હૈં ઔર સખ્ત મેહનત ઔર મુજાહદા ઈબાદત ઔર તબલીગકે લિયે બરદાશ્ત કરતે હૈં ઔર આપકે કિસી ભી અમલમેં ઝરા ખોટકા શુબ્હા ભી નહીં હો સકતા, તો તશ્રીહ ચાહી કે આપ જન્નતમેં આ'માલકી વજહસે જા સકેંગે યા નહીં. આપને સાફ ફરમા દિયા કે મૈં ભી અલ્લાહકી રહમતકા મોહતાજ હૂં, ઉસ્કી રહમત કે બગૈર જન્નતમેં ન જાઉંગા, હૈં તો અલ્લાહ કે આપ બન્દે હી, આખિર આપ રહમતકે મોહતાજ ક્યૂં ન હોંગે. સહાબા કિરામ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમ પર બે-ઈન્તિહા રહમત ઔર રિઝવાનકી બારિશેં હોં. જિન્હોંને સવાલ કરકે બા'દમેં આનેવાલોંકે લિયે અચ્છી તરહ દીન સમઝનેકે લિયે નબી (સ.અ.વ.) કે ઈર્શાદાતકા ઝખીરા જમા' કર લિયા ઔર ફિર ઉસ્કો બા'દવાલોંકે સુપુર્દ કર ગએ. જો લોગ હુઝૂરે અકદસ સલ્લલ્લાહુ તઆલા અલૈહિ વ સલ્લમકો ખુદાઈ ઈખ્તિયારાત દેતે હુએ કેહતે હૈં કે જો લેના હૈ, વો લે લેંગે મુહમ્મદસે, ઈસ મુબારક હદીસકો ગૌરસે પઢેં.

હર એક શર્મિન્દા હોગા

હઝરત મુહમ્મદ બિન અબી ઉમૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુસે રિવાયત હૈ કે આં હઝરત (સ.અ.વ.) ને ઈર્શાદ ફરમાયા કે બિલા શુબ્હા અગર કોઈ બન્દા પેદાઈશકે દિનસે મૌત આને તક

અલ્લાહકી ફરમાં બરદારીમેં ચહેરેકે બલ ગિરા પળા રહે તો વો (કિયામતકે દિન ઈસ સારે અમલકો હકીર સમઝેગા ઔર યે તમન્ના કરેગા કે ઉસ્કો દુનિયાકી તરફ વાપસ કર દિયા જાએ તાકે ઔર ઝિયાદા બદલા ઔર સવાબ (ભલે કામ કરકે) હાસિલ કરે.

હઝરત અબૂ હુરૈરહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે આં હઝરત સય્યદે આલમ સલ્લલ્લાહુ તઆલા અલૈહિ વ સલ્લમને ઈર્શાદ ફરમાયા કે તુમમેંસે જિસ્કો ભી મૌત આએગી, ઝરૂર શર્મિન્દહ હોગા. સહાબા (રદિ.) ને અર્ઝ કિયા, અય અલ્લાહ કે રસૂલ ! કિસ ચીઝકી શર્મિન્દગી હોગી, ફરમાયા, અગર અચ્છે અમલ કરનેવાલા થા, તો યે સોચકર શર્મિન્દહ હોગા કે ઔર અમલ કર લેતા તો કયા અચ્છા હોતા ઔર અગર બુરે અમલ કરનેવાલા થા, તો યું સોચેગા કે કાશ મૈં બુરાઈયોંસે અપની જાનકો બચાએ રખતા.

શફાઅત

કિયામતમેં શફાઅત ભી અલ્લાહ જલ્લ શાનુહૂ કબૂલ ફરમાએંગે ઔર ઉસ્સે ઈમાનવાલોંકો બળા નફા પહોંચેગા. આં હઝરત સય્યદે આલમ સલ્લલ્લાહુ તઆલા અલૈહિ વ સલ્લમને ઈર્શાદ ફરમાયા હૈ કે કિયામતકે દિન તીન ગિરોહ શફાઅત કરેંગે- (૧) અંબિયાએ કિરામ (અલૈ.). (૨) ફિર ઉલમા. (૩) ફિર શહીદ લોગ. લેકિન શફાઅત વોહી કર સકેગા જિસે અલ્લાહકી તરફસે શફાઅત કરનેકી ઈજાઝત હોગી. જૈસાકે આયતુલ કુર્સી મેં ફરમાયા. **મન્ઝલ્લઝી યશ્ફઉ ઈન્દહૂ ઈલ્લા બિઈઝ્નિહિ.** કોઈ હૈ જો ઉસ્કી બારગાહમેં શફાઅત કરે બગૈર ઉસ્કી ઈજાઝત કે.

ઔર સૂરએ તા'હામેં ફરમાયા-

તર્જુમા :- 'ઉસ દિન સિફારિશ નફા ન દેગી, મગર ઐસા શખ્સકો જિસ્કે વાસ્તે અલ્લાહને ઈજાઝત દે દી હો ઔર ઈસ્કે વાસ્તે બોલના પસંદ કર લિયા હો.'

જિસ્કો અલ્લાહકી તરફસે શફાઅતકી ઈજાઝત હોગી, વોહી શફાઅત કર સકેગા ઔર જિસ્કે લિયે શફાઅતકી ઈજાઝત હોગી, ઉસીકે બારેમેં શફાઅત કરનેવાલે શફાઅત કરનેકી હિમ્મત કરેંગે.

કાફિરોંકે હકમેં શફાઅત કરનેકી ઈજાઝત ન હોગી ઔર ન કોઈ ઉનકા દોસ્ત ઔર સિફારિશી હોગા. અલ્લાહકા ઈર્શાદ હૈ-

તર્જુમા :- 'ઝાલિમોંકા ન કોઈ દોસ્ત હોગા ઔર ન કોઈ સિફારિશી, જિસ્કા કહા માના જાએ.' (મોમિન, પારા-૨૪)

મિરકાત શરહે મિશ્કાતમેં લિખ્ખા હૈ કે કિયામતકે દિન પાંચ તરહકી શફાઅતેં હોંગી. સબસે પેહલી શફાઅત હશ્રકે મૈદાનમેં જમા' હોને કે બા'દ હિસાબ કિતાબ શુરૂ' કરાને કે લિયે (જિસકા ઝિક્ર તફસીલસે ગુઝર ચૂકા હૈ) તમામ નબી અલ્લાહકે દરબારમેં શફાઅત કરનેસે ઈન્કાર કર દેંગે ઔર આં હઝરત સય્યદે આલમ સલ્લલ્લાહુ તઆલા અલૈહિ વ સલ્લમ તમામ અગલે-પિછલે મુસ્લિમોં ઔર કાફિરોંકે લિયે શફાઅત ફરમાએંગે. દૂસરી શફાઅત બહોતસે ઈમાનવાલોંકો જન્નતમેં બગૈર હિસાબ દાખિલ કરાનેકે બારેમેં હોગી. યે સિફારિશ ભી આં હઝરત સય્યદે આલમ સલ્લલ્લાહુ તઆલા અલૈહિ વ સલ્લમ ફરમાએંગે. તીસરી શફાઅત ઉન લોગોંકે લિયે હોગી જો બદ-આ'માલિયોંકી વજહસે દોઝખકે હકદાર હો ચુકે હોંગે. યે શફાઅત આં હઝરત સય્યદે આલમ સલ્લલ્લાહુ તઆલા અલૈહિ વ સલ્લમ ભી ફરમાએંગે ઔર આપકે અલાવહ મો'મિન ઔર શહીદ આલિમ ભી ઉનકી શફાઅત કરેંગે. ચોથી શફાઅત ઉન ગુનાહગારોંકે

બારેમેં હોગી જો દોઝખમેં દાખિલ હો ચુકે હોંગે, ઉનકો દોઝખસે નિકાલનેકે લિયે નબિયોં ઔર ફરિશ્તે શફાઅત કરેંગે. પાંચવીં શફાઅત જન્નતિયોંકે દરજે બુલંદ કરાનેકે લિયે હોગી.

હઝરત ઔફ બિન માલિક રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુસે રિવાયત હૈ કે આં હઝરત સય્યદે આલમ સલ્લલ્લાહુ તઆલા અલૈહિ વ સલ્લમને ઈર્શાદ ફરમાયા કે મેરે રબકે પાससે એક કાસિદને આકર (અલ્લાહકી તરફસે) મુઝે યે પૈગામ દિયા કે યા તો મૈં ઈસ બાતકો ઈખ્તિયાર કર લૂં કે મેરી આધી ઉમ્મત બિલા હિસાબ ઔર અઝાબ) જન્નતમેં દાખિલ હો જાએ યા ઈસ્કો ઈખ્તિયાર કર લૂં કે (અપની ઉમ્મતમેંસે જિસ્કે લિયે ભી ચાહૂં, શફાઅત કર સકૂં, ઈસ લિયે મૈંને શફાઅતકો ઈખ્તિયાર કર લિયા ઔર યે મેરી શફાઅત ઉન લોગોંકે લિયે હોગી, જો અલ્લાહકે સાથ કિસીકો શરીક નહીં કરતે.

ચૂંકે આં હઝરત સય્યદે આલમ સલ્લલ્લાહુ તઆલા અલૈહિ વ સલ્લમને ઉમ્મતકા ઝિયાદા નફા' ઉસીમેં સમઝા કે હર શખ્સકે લિયે શફાઅત કરનેકા હક લે લેં, ઈસ લિયે આપને ઉસીકો ઈખ્તિયાર ફરમાયા.

હઝરત અબૂ હુરૈરહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુસે રિવાયત હૈ કે આં હઝરત સય્યદે આલમ સલ્લલ્લાહુ તઆલા અલૈહિ વ સલ્લમને ફરમાયા કે (અલ્લાહ તઆલાકી તરફસે હર નબીકો) એક મકબૂલ દુઆ દી ગઈ, પસ હર નબીને દુનિયા હી મેં વો દુઆ માંગકર કબૂલ કરા લી ઔર મૈંને (ઈસ દુઆકો દુનિયામેં માંગકર ખતમ નહીં કર દી, બલ્કે ઈસ દુઆકો કિયામતકે દિન તક કે લિયે છુપા રખ્ખી હૈ, તાકે ઉસ દિન અપની ઉમ્મતકી શફાઅતમેં ઉસ્કો કામમેં લાઉં. પસ મેરી શફાઅત ઈન્શા અલ્લાહ મેરે હર ઉસ ઉમ્મતીકો ઝરૂર પહોંચેગી

જો ઈસ હાલમેં મર ગયા હો કે અલ્લાહકે સાથ કિસીકો શરીક ન કરતા થા.

ઈસ મુબારક હદીસકે અન્દાઝસે સાફ મા'લૂમ હોતા હૈ કે અલ્લાહ જલ્લ શાનુહૂકી યે આદત થી કે હર નબીકો ખાસ તૌરપર યે ઈખ્તિયાર દેતે થે કે એક દુઆ ઝરૂર હી કબૂલ હોગી, ચાહે કુછ હી માંગ લેં, યું તો નબિયોંકી હર દુઆ કબૂલ હોતી હી થી, લેકિન ખાસ એ'જાઝકે લિયે અલ્લાહ જલ્લ શાનુહૂને હર નબીકો ઈખ્તિયાર દિયા કી એક બાર તુમ જો ચાહો, માંગ લો. પ્યારે નબી (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે વો ખાસ દુઆ હર નબીને દુનિયા હી મેં માંગ લી. મૈંને યહાં નહીં માંગી, બલ્કે કિયામતકે દિનકે લિયે રખ છોળી હૈ, ઉસે અપની ઉમ્મતકી શફાઅતકે લિયે ઈસ્તે'માલ કરૂંગા.

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન અમ્ર બિન આસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુસે રિવાયત હૈ કે આં હઝરત સય્યદે આલમ સલ્લલ્લાહુ તઆલા અલૈહિ વ સલ્લમને ઈર્શાદ ફરમાયા કે (હમારે) ઈસ કિબ્લેકો માનનેવાલોંમેં ઈતની ઝિયાદા તા'દાદ દોઝખમેં દાખિલ હોગી કે જિસકા ઈલ્મ અલ્લાહ હી કો હૈ (ઔર યે દોઝખકા દાખિલા) અલ્લાહકી નાફરમાનીયોંકી વજહસે ઔર નાફરમાનિયોં પર જુરઅત કરને ઔર અલ્લાહકે હુકમકે ખિલાફ ચલનેકી વજહસે (હોગી), પસ મૈં સિજ્દહમેં પળકર અલ્લાહકી તા'રીફમેં લગ જાઉંગા જૈસા કે ખળે હોકર ઉસ્કી તા'રીફ બયાન કરૂંગા. ઈસકે બા'દ (અલ્લાહ તઆલાકી તરફસે) હુકમ હોગા કે અપના સર ઉઠાઓ ઔર સવાલ કરો, તુમ્હારા સવાલ પૂરા કિયા જાએગા ઔર શફાઅત કરો, તુમ્હારી શફાઅત માની જાએગી.

હઝરત અલી બિન અબી તાલિબ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુસે

રિવાયત હૈ કે આં હઝરત સય્યદે આલમ સલ્લલ્લાહુ તઆલા અલૈહિ વ સલ્લમને ઈર્શાદ ફરમાયા કે મૈં અપની ઉમ્મતકે લિયે શફાઅત કરતા રહૂંગા ઔર અલ્લાહ મેરી શફાઅત કબૂલ ફરમાતે રહેંગે યહાં તક કે અલ્લાહ તઆલા મુઝસે પૂછેગા કે અય મુહમ્મદ ક્યા રાઝી હો ગએ? મૈં અર્ઝ કરૂંગા કે અય રબ ! મૈં રાઝી હો ગયા.

હઝરત ઈબ્ને અબ્બાસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુસે રિવાયત હૈ કે આં હઝરત સય્યદે આલમ સલ્લલ્લાહુ તઆલા અલૈહિ વ સલ્લમને ફરમાયા કે નબિયોંકે લિયે (કિયામતકે દિન) નૂરકે મિમ્બર રખ દિયે જાએંગે, ઝિનપર વો તશ્રીફ ફરમા હોંગે ઔર મેરા મિમ્બર ખાલી રહેગા. મૈં ઉસપર ઈસ ડરસે ન બેઠૂંગા કે કહીં જન્નતમેં મુઝે ન ભેજ દિયા જાએ ઔર મેરે બા'દ મેરી ઉમ્મત (શફાઅતસે મેહરૂમ) ન રેહ જાએ. મૈં અર્ઝ કરૂંગા કે અય રબ ! મેરી ઉમ્મત ! મેરી ઉમ્મત! અલ્લાહ જલ્લ શાનુહૂ ફરમાએંગે કે અય મુહમ્મદ ! તુમ અપની ઉમ્મતકે બારેમેં મુઝસે ક્યા ચાહતે હો ? મૈં અર્ઝ કરૂંગા કે ઉનકા હિસાબ જલ્દી કર દિયા જાએ. ચૂનાંચે ઉમ્મતકો બુલા કર ઉનકા હિસાબ શુરૂ' હો જાએગા. નતીજે કે તૌરપર કુછ તો ઉનમેંસે અલ્લાહ તઆલાકી રહમતસે ઔર કુછ મેરી શફાઅતસે જન્નતમેં દાખિલ હોંગે, મૈં સિફારિશ કરતા હી રહૂંગા, યહાં તક કે જો લોગ દોઝખમેં ભેજ દિયે ગયે હોંગે, ઉનકે નિકાલને કે લિયે ભી (અલ્લાહ તઆલાકી તરફસે) મુઝે (ઉનકે લિખે હુએ નામોંકી) એક કિતાબ દે દી જાએગી, યહાં તક કે (માલિક અલૈહિસ્સલામ) દોઝખકે દારોગા મુઝસે કહેંગે કે આપને અપની ઉમ્મતમેંસે કિસીકો ભી અલ્લાહ તઆલાકે ગુસ્સે કે લિયે નહીં છોળા જો અઝાબમેં પળા રહા ચલા જાતા (બલ્કે સબકો નિકલવા લિયા.)

તમ્બીહ

આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ તઆલા અલૈહિ વ સલ્લમકી શફાઅત ઝરૂર હોગી ઔર હદીસોંમેં જો કુછ આયા હૈ, ડસબ સહીહ ઔર દુરૂસ્ત હૈ, લેકિન શફાઅતકે ભરોસે પર ભલે કામ ન કરના ઔર ગુનાહોંમેં પળે રેહના બળી નાદાની હૈ, યે તો શફાઅતકી હદીસોંસે હી મા'લૂમ હુવા ઔર આગે આનેવાલી હદીસોંસે ભી યે બાત સાફ હો જાએગી કે ઈસ ઉમ્મતકે આદમી બહોત બળી ભારી તા'દાદમેં જાએંગે દોઝખમેં જાને ઔર ફિર કિતની મુદ્દત અઝાબ ભુગતનેકે બા'દ શફાઅતસે નિકલના હોગા, ખુદા હી બેહતર જાને ! અબ કૌન-સા ગુનેહગાર ઔર નેક અમલસે ખાલી યે કેહ સકતા હૈ કે મૈં દોઝખમેં હરગિઝ ન જાઉંગા ઔર બે-અઝાબ ઔર હિસાબ જન્નતમેં પહોંચ જાઉંગા ? કોઈ ભી યે દા'વા નહીં કર સકતા, ફિર ગુનાહોં પર જુરઅત કરના ઔર નેકિયોંસે ખાલી હાથ રેહના કૌન સી સમઝદારી હૈ ? ઈન હી સફહોંમેં અભી કરીબ હી ગુઝર ચુકા હૈ કે આં હઝરત સય્યદે આલમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમને ફરમાયા કે (હમારે) ઈસ કિબ્લેકો માનનેવાલોંમેંસે ઈતની બળી તા'દાદ દોઝખમેં દાખિલ હોગી કે જિસકા ઈલ્મ અલ્લાહ હી કો હૈ ઔર યે દોઝખકા દાખિલા અલ્લાહકી નાફરમાનિયોં પર જુરઅત કરને ઔર ખુદાકે હુકમકે ખિલાફ કરનેકી વજહસે હોગા.

મો'મિનોંકી શફાઅત

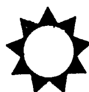
આં હઝરત સય્યદે આલમ સલ્લલ્લાહુ તઆલા અલૈહિ વ સલ્લમકી શફાઅત ઉમ્મતકે લિયે રહમત હોગી ઔર આપકે તુફૈલમેં

આપકે બહોતસે ઉમ્મતિયોંકો ભી શફાઅત કરનેકા એ'જાઝ મિલેગા.

હઝરત અબૂ સઈદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુસે રિવાયત હૈ કે આં હઝરત સય્યદે આલમ સલ્લલ્લાહુ તઆલા અલૈહિ વ સલ્લમને ફરમાયા કે બિલા શુબ્હા મેરી ઉમ્મતકે કુછ લોગ પૂરી જમાઅતકે લિયે શફાઅત કરેંગે ઔર કુછ એક કબીલેકે લિયે ઔર કુછ લોગ ઉસ્બા (૧૦ સે ૪૦ તક કે અદદકી જમાઅતકો ઉસ્બા કેહતે હૈં) કે લિયે ઔર કુછ એક શખ્સકે લિયે સિફારિશ કરેંગે, યહાં તક કે સારી ઉમ્મત જન્નતમેં દાખિલ હો જાએગી ઔર એક હદીસમેં હૈ કે આં હઝરત સય્યદે આલમ સલ્લલ્લાહુ તઆલા અલૈહિ વ સલ્લમ ને ફરમાયા કે મેરી ઉમ્મતકે એક શખ્સકી શફાઅતસે કબીલા બનૂ તમીમકે આદમિયોંસે ભી ઝિયાદા જન્નતમેં દાખિલ હોંગે.

હઝરત અનસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુસે રિવાયત હૈ કે આં હઝરત સય્યદે આલમ સલ્લલ્લાહુ તઆલા અલૈહિ વ સલ્લમને ફરમાયા કે (જન્નાતિયોંકે રાસ્તેમેં) દોઝખમેં જાનેવાલોંકી લાઈન બની ખળી હોગી. ઈસી બીચ એક જન્નતી વહાંકો ગુઝરેગા. દોઝખિયોંકી લાઈનવાલોંમેંસે એક શખ્સ ઉસ જન્નતીસે કહેગા કે અય સાહબ ! કયા આપ મુઝે પેહચાનતે નહીં ? મૈંને આપકો દુનિયામેં એક બાર પાની પિલાયા થા, ઈસ લિયે મહેરબાની ફરમાકર મેરી શફાઅત કર દીજિયે ઔર દોઝખિયોંકી ઈન લાઈનવાલોંમેંસે કોઈ ગુઝરનેવાલા જન્નતીસે કહેગા કે મૈંને આપકો વુઝૂકા પાની દિયા થા, (મહેરબાની ફરમાકર શફાઅત કર દીજિયે) ચુનાંચે જન્નતી શફાઅત કરકે જન્નતમેં દાખિલ કરા દેગા.

(ઇબ્ને માજા)

લા'નત કરનેવાલે શફાઅત નહીં કર સકેંગે

હઝરત અબુદરદા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે આં હઝરત સય્યદે આલમ સલ્લલ્લાહુ તઆલા અલૈહિ વ સલ્લમને ઈર્શાદ ફરમાયા કે લા'નત કરનેકી આદતવાલે કિયામતકે દિન ન ગવાહ બનેંગે, ન શફાઅત કરનેકે અહલ હોંગે યા'ની ઉનકી ઈસ બુરી આદતકી વજહસે ગવાહી ઔર શફાઅતકા ઓહદા ન દિયા જાએગા જો બળી સઆદત ઔર ઈઝ્ઝતકા રૂત્બા હૈ. (મુસ્લિમ)

મુજાહિદકી શફાઅત

તિરમિઝી શરીફકી એક લમ્બી રિવાયતમેં હૈ, જિસે હઝરત મિકદામ બિન મા'દીકરબ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને રિવાયત કી હૈ કે આં હઝરત સય્યદે આલમ (સ.અ.વ.) ને શહીદકે બળાઈયાં બયાન કરતે હુએ યે ભી ફરમાયા કે સત્તર (૭૦) રિશ્તેદારોંકે બારેમેં ઉસ્કી શફાઅત કબૂલ કી જાએગી. (મિશ્કાત)

માં-બાપકે હકમેં ના-બાલિગ બચ્ચેકી શફાઅત

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન મસઊદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુસે રિવાયત હૈ કે આં હઝરત સય્યદે આલમ સલ્લલ્લાહુ તઆલા અલૈહિ વ સલ્લમને ફરમાયા કે જિસને તીન બચ્ચે (પેહલેસે અપને) આગે (આખિરતમેં) ભેજ દિયે થે, જો બાલિગ ન હુએ થે, વો બચ્ચે ઉસ્કે લિયે મર્દ હો વો ઔરત, દોઝખસે બચાનેકે લિયે મઝબૂત કિલે' (કી તરહ) કામ આનેવાલે બન જાએંગે. યે સુનકર હઝરત અબૂઝર

રદિયલ્લાહુ અન્હુને અર્ઝ કિયા કે મૈંને તો સિર્ફ દો બચ્ચે આગે ભેજે હૈં, મેરે બારેમેં કયા ફરમાતે હૈં ? નબી (સ.અ.વ.) કા ઈર્શાદ હુવા કે દો બચ્ચે જો આગે ભેજે હૈં, ઉનકે બારેમેં ભી યેહી બાત હૈ. હઝરત ઉબય બિન કઅબ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને અર્ઝ કિયા કે મૈંને તો એક હી બચ્ચા આગે ભેજા હૈ. આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ તઆલા અલૈહિ વ સલ્લમને ફરમાયાકે એકકે બારેમેં ભી યેહી બાત હૈ. (મિશ્કાત)

આગે ભેજનેકા મતલબ યે હૈ કે માં-બાપ યા દોનૂં મેંસે એકકી મૌજૂદગીમેં બચ્ચેકા ઈન્તિકાલ હો જાએ, બચ્ચેકી મૌત પર જો માં-બાપકો ગમ હોતા હૈ, ઉસ્કે બદલેમેં અલ્લાહ જલ્લ શાનુહૂને યે ખુશી રખ્ખી હૈ કે વો બચ્ચા માં-બાપકો બખ્શવાનેકે લિયે ઝોર લગાએગા. અગર અધૂરા બચ્ચા ગિર ગયા તો વો ભી માં-બાપકો બખ્શવાનેકે લિયે ઝોર લગાએગા, જૈસાકે હઝરત અલી (રદિ.) ને આં હઝરત સય્યદે આલમ (સ.અ.વ.) કા ઈર્શાદ નકલ ફરમાયા હૈ કે બિલા શુબ્હા અધૂરા ગયા હુવા બચ્ચા ભી ઉસ વકત અપને રબસે બળી ઝબરદસ્ત સિફારિશ માં-બાપકે લિયે કરેગા, જબકે ઉસ્કે માં-બાપ દોઝખમેં દાખિલ કર દિયે જાએંગે. ઉસ્કી ઝોરદાર સિફારિશ પર ઉસ્સે કહા જાએગા કે અય અધૂરે બચ્ચે જો અપને રબસે (માં-બાપકી બખ્શિશકે લિયે) ઝોર લગા રહા હૈ, અપને માં-બાપકો જન્નતમેં દાખિલ કર દે. ઈસકે બા'દ વો અપની નાફકે ઝરીએ ખીંચતા હુવા લે જાકર ઉન દોનૂંકો જન્નતમેં દાખિલ કર દેગા.

કુર્આનકે હાફિઝકી શફાઅત

હઝરત અલી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુસે રિવાયત હૈ કે આં

હઝરત સય્યદે આલમ સલ્લલ્લાહુ તઆલા અલૈહિ વ સલ્લમને ઈર્શાદ ફરમાયા કે જિસને કુર્આન પઢા ઔર ઉસ્કો અચ્છી તરહ યાદ કર લિયા, ઔર કુર્આનને જિન ચીઝોં ઔર કામોંકો હલાલ બતાયા હૈ, ઉનકો (અપને અમલ ઔર અકીદેમેં) હલાલ રખ્ખા ઔર જિન ચીઝોંકો ઉસ્ને હરામ બતાયા હૈ, ઉનકો (અપને અમલ ઔર અકીદેમેં હલાલ હી રખ્ખા તો ઉસ્કો અલ્લાહ જન્નતમેં દાખિલ ફરમાએંગે ઔર ઉસ્કે ઘરવાલોંમેંસે ઐસે દસ આદમિયોંકે બારેમેં ઉસ્કી શફાઅત કબૂલ ફરમાએંગે જિનકે લિયે (બુરે આ'માલકી વજહસે) દોઝખમેં જાના ઝરૂરી હો ચુકા હોગા.

તમ્બીહ

જિસે કુર્આન મજીદ યાદ હો, ઉસ્કી શફાઅત દસ આદમિયોંકે હકમેં કબૂલ હોગી, જૈસા કે અભી ઉપરકી હદીસમેં ગુઝરા, લેકિન ઈસીકે સાથ હદીસ શરીફમેં યે શર્ત ભી હૈ કે કુર્આન પાક પર અમલ કરનેવાલા હો, કુર્આન મજીદકે મુતાલબોં ઔર તકાઝોંકો પૂરા કરતા હો, હરામસે બચતા હો, હલાલ પર અમલ કરતા હો, લેકિન જિસને કુર્આનકે તકાઝોં ઔર મુતાલબોંકો પીઠ પીછે ડાલા તો ખુદ કુર્આન શરીફ ઉસ પર દા'વા કરેગા ઔર દોઝખમેં દાખિલ કર દેગા. બહોતસે લોગ ગુનાહ કરતે જાતે હૈં ઔર નેક અમલસે કતરાતે હૈં ઔર નસીહત કરને પર કેહતે હૈં કે સાહબ ! હમારા બેટા યા ભતીજા યા ફલાં રિશ્તેદાર હાફિઝ હૈ, વો બખ્શવા લેગા, હાલાંકે યે નહીં દેખતે કે કુર્આન શરીફ પર વો અમલ ભી કરતા હૈ યા નહીં. આજકલ તો અમલ કરનેવાલા કોઇ-કોઈ હૈ. દૂસરેકે ભરોસે પર ખૂદ ગુનાહોંમેં પળના નાદાની હૈ, હાં, નેક અમલ કરતે હુએ અપને રિશ્તેદાર

હાફિઝકી શફાઅતકી ઉમ્મીદ રખ્ખે ઔર સાથ હી સાથ ઉસે કુર્આનકે મુતાબિક ચલાતે ભી રહેં.

રોઝા ઔર કુર્આનકી શફાઅત

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન ઉમર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુસે રિવાયત હૈ કે આં હઝરત સય્યદે આલમ સલ્લલ્લાહુ તઆલા અલૈહિ વ સલ્લમને ફરમાયા કે રોઝે ઔર કુર્આન બન્દેકે લિયે શફાઅત કરેંગે. રોઝે અર્ઝ કરેંગે કે અય રબ ! મૈંને ઉસ્કો દિનમેં ખાનેસે ઔર દૂસરી ખ્વાહિશોંસે રોક દિઆ થા, ઈસ લિયે ઈસકે હકમેં મેરી શફાઅત કબૂલ ફરમાઈએ ઔર કુર્આન અર્ઝ કરેગા કે અય રબ ! મૈંને ઉસ્કો રાતકો સોનેસે રોક દિયા થા, ક્યૂંકે યે રાતકો મુઝે પળ્હતા યા સુનતા થા, ઈસ લિયે મેરી શફાઅત ઉસ્કે હકમેં કબૂલ ફરમાઈએ. ઈસકે બા'દ સય્યદે આલમ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે આખિરમેં દોનૂંકી શફાઅત કબૂલ કર લી જાએગી. (મિશ્કાત)

હઝરત અબૂ ઉમામા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે આં હઝરત સય્યદે આલમ સલ્લલ્લાહુ તઆલા અલૈહિ વ સલ્લમને ઈર્શાદ ફરમાયા કે કુર્આન શરીફ પળ્હો, ક્યૂંકે વો કિયામતકે દિન અપને આદમિયોંકે લિયે શફાઅત કરનેવાલા બનકર આએગા, (ફિર ફરમાયા કે) દોનૂં સૂરતોં બકરઅ ઔર આલે ઈમ્રાનકો પળ્હા કરો, જો બહોત ઝિયાદા રોશન હૈં, ક્યૂંકે વો કિયામતકે દિન દો બાદલોં યા દો સાયબાનોં યા પરિન્દોંકી દો જમાઅતોંકી તરહ જો લાઈન બનાએ હુએ હોં આએંગી ઔર અપને પળ્હનેવાલોંકે લિયે બળી ઝોરસે સિફારિશ કરેંગી. (મુસ્લિમ)

તજલ્લીએ સાક, પુલ સિરાત, તકસીમે નૂર

કાફિરોં, મુશ્રિકોં ઔર મુનાફિકોંકી બે-પનાહ મુસીબત

કિયામતકા દિન ઈન્સાફકા દિન હોગા. હર શખ્સ અપની આંખોંસે અપને અમલકા વઝન દેખકર જન્નત યા દોઝખમેં જાએગા, કિસીકો યે કેહનેકી તાકત હોગી હી નહીં કે મુઝપર ઝુલ્મ હુવા, મૈં બે-વજહ દોઝખમેં જા રહા હૂં.

ખુદાને ઈમાન ઔર ભલે કામોંકે બદલેકે લિયે જન્નત તૈયાર ફરમાઇ હૈ ઔર કુફ્ર ઔર શિર્ક ઔર દૂસરે ગુનાહોંકી સઝા કે લિયે જહન્નમ તૈયાર ફરમાયા હૈ, અપને આ'માલકે નતીજેમેં ઈન દોનૂં મેંસે જિસ્કો જહાં જાના હોગા, જાએગા. જન્નતમેં જાનેકે લિયે દોઝખકે ઉપરસે રાસ્તા હોગા, જિસે હદીસોંમેં 'સિરાત' ફરમાયા ગયા હૈ ઔર આમ તૌરસે હમારે મુલ્કવાલે ઉસે પુલ સિરાત કેહતે હૈં. ખુદાસે ડરનેવાલે મો'મિન અપને-અપને દરજેકે મુતાબિક સહીહ સલામત ઉસ પરસે ગુઝર જાએંગે ઔર બદ-અમલ ચલ ન સકેંગે ઔર દોઝખકે અંદરસે બળી-બળી સંડાસિયાં (ચિમટા- યા'ની પકડ જૈસા પકડનેકા ઔઝાર) નિકલી હુઈ હોંગી જો ગુઝરનેવાલોંકો પકળકર દોઝખમેં ગિરાનેવાલી હોંગી, ઉનસે છિલ-છિલાકર ગુઝરતે હુએ બહોતસે (બદ-અમલ) મુસલમાન પાર હો જાએંગે ઔર જિનકો દોઝખમેં ગિરાના હી મંઝૂર હોગા વો સંડાસિયાં ઉનકો ગિરાકર છોળેંગી. ફિર કુછ મુદ્દતકે બા'દ અપને-અપને અમલકે મુતાબિક ઔર નબિયોં ઔર ફરિશ્તોં ઔર નેક બંદોંકી શફાઅતસે ઔર આખિરમેં સીધે-સીધે અલ્લાહ તઆલાકી મહેરબાનીસે વો સબ લોગ દોઝખસે નિકાલ

લિયે જાએંગે, જિન્હોંને સચ્ચે દિલસે કલમા પળ્હા થા ઔર દોઝખમેં સિર્ફ કાફિર ઔર મુશ્રિક ઔર મુનાફિક હી રેહ જાએંગે.

નૂરકી તકસીમ

પુલ સિરાત પર ગુઝરનેસે પેહલે નૂર તકસીમ હોગા. હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન મસઊદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને ફરમાયા કે ઈમાનવાલે મરદોં ઔર ઔરતોંકો ઉનકે અપને-અપને આ'માલકે બરાબર નૂર તકસીમ હોગા (જિસ્કી રોશનીમેં) પુલ સિરાત પર ગુઝરેંગે ઔર યે નૂર અલ્લાહ તઆલાકી તરફસે જન્નતકા રાસ્તા બતાનેવાલા હોગા. ઉનમેંસે કિસીકા નૂર પહાળકે બરાબર હોગા ઔર કિસીકા નૂર ખજૂરકે પેળકે બરાબર હોગા ઔર સબસે કમ નૂર ઉસ શખ્સકા હોગા, જિસકા નૂર સિર્ફ અંગૂઠે પર (ટિમટિમાતે ચિરાગકી તરહ) હોગા, જો કભી બુઝ જાએગા ઔર કભી રોશન હો જાએગા.

સૂરએ હદીદમેં અલ્લાહ જલ્લ શાનુહૂને ફરમાયા-

તર્જુમા :- 'જિસ દિન આપ મો'મિન મરદોં ઔર મો'મિન ઔરતોંકો દેખેંગે કે ઉનકા નૂર ઉનકે આગે ઔર ઉનકી દાહની તરફ દૌળતા હોગા (ઔર ફરિશ્તે ઉનસે કહેંગે કે) આજ તુમકો ખુશખબરી હે એૈસે બાગોંકી જિનકે નીચે નહરેં જારી હોંગી (વો) ઉનમેં હમેશા રહેંગે. યે બળી કામિયાબી હે.'

નૂર મિલનેકે બા'દ મો'મિન મર્દ ઔર ઔરતેં પુલ સિરાત પર ગુઝરને લગેંગે ઔર ઉનકે નૂરકી રોશનીમેં મુનાફિક મર્દ ઔર ઔરત ભી પીછે પીછે હો લેંગે લેકિન જબ મો'મિન મર્દ ઔર ઔરત આગે બળ્હ જાએંગે ઔર મુનાફિક મર્દ ઔર ઔરત પીછે રેહ જાએંગે તો ઈમાનવાલોંકો આવાઝ દેકર કહેંગે કે ઝરા ઈન્તિઝાર કરો, હમ

ભી આ રહે હૈં તુમ્હારી રોશનીસે હમેં ભી ફાઇદા પહોંચ જાએગા ઔર હમ ભી આગે બળ્હ ચલેંગે. ઈમાનવાલે જવાબ દેંગે (યહાં અપના હી નૂર કામ દેતા હૈ, દૂસરેકે નૂરસે ફાઈદા પહોંચાનેકા કાનૂન નહીં હૈ, જાઓ) વાપસ અપને પીછે જહાં નૂર તકસીમ હુવા થા, વહીં ઢૂંઢો, ચુનાંચે મુનાફિક મર્દ ઔર ઔરત નૂર લેનેકે લિયે વાપસ હોંગે, લેકિન વહાં કુછ ન મિલેગા, ઈસ લિયે ફિર ઈમાનવાલોંકા સહારા લેને કે લિયે દૌળેંગે લેકિન ઉનકો પા ન સકેંગે. એક દીવાર દોનૂં ફરીકકે દરમિયાન રૂકાવટ બન જાએગી, જિસમેં એક દરવાઝા હોગા, ઉસ્કે અંદરૂની હિસ્સેમેં (જિધર મુસલમાન હોંગે) રહમત હોગી ઔર બાહિરકી તરફ અઝાબ હોગા. (જિધર મુનાફિક હોંગે) ઉસ્કા ઝિક્ર ઉપરકી આયતકે બા'દ સૂરએ હદીદમેં ઈસ તરહ હૈ-

તર્જુમા :- 'જિસ દિન મુનાફિક મર્દ ઔર ઔરતેં ઈમાનવાલોંસે કહેંગે કે હમારા ઈન્તિઝાર કર લો તાકે હમ ભી તુમ્હારે નૂરસે રોશની હાસિલ કરેં, ઉનકો જવાબ મિલેગા કે તુમ અપને પીછે લૌટ જાઓ, ફિર (વહાંસે) રોશની તલાશ કર લો, ફિર દોનૂં ફરીકકે દરમિયાન એક દીવાર કાયમ કર દી જાએગી. જિસમેં એક દરવાઝા ભી હોગા, ઉસ્કે અંદરૂની હિસ્સમેં રહમત હોગી ઔર બાહિરકી તરફ અઝાબ હોગા.'

ઈસ બે-પનાહ મુસીબત ઔર હૈરાની ઔર પરેશાનીમેં ફંસકર કોઈ બચનેકી શકલ મુનાફિક ન પાએંગે ઔર ઈમાનવાલોંકો આવાઝ દેકર મહેરબાની કરનેકી દલીલ બયાન કરતે હુએ કહેંગે કે હમ તો દુનિયામેં તુમ્હારે સાથી થે, તુમ્હારે સાથ નમાઝ પળ્હતે ઔર રોઝે રખતે થે. અબ દોસ્તી ઔર સાથકા હક આપ હઝરાતકો અદા કરના ચાહિએ. કુર્આન મજીદમેં મુનાફિકોંકી ઈસ બાતકો ઈસ તરહ

બયાન ફરમાયા હૈ -

યુનાદૂ નહુમ્ અલમ્ નકુમ્ મઅકુમ.

મુનાફિક ઈમાનવાલોંકો પુકારેંગે કે કયા હમ તુમ્હારે સાથ ન થે.

મુસલમાન જવાબ દેંગે કે 'હાં, (યે તો સહી હૈ કે તુમ દુનિયામેં હમારે સાથ) થે લેકિન (સિયાસત ઔર મસ્લેહતકી વજહસે સાથ હો ગએ, દિલસે સાથ ન થે) તુમને અપની જાનોંકો (નિફાકકે) ફિત્નેમેં ડાલકર હલાક કિયા ઔર તુમ ઈન્તિઝારમેં રહા કરતે થે કે (દેખિએ, મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ ઔર ઉનકે સાથી કબ ખતમ હોં) ઔર તુમકો (ઈસ્લામકે હક હોનેમેં) શક રહા ઔર તુમકો બેહૂદા તમન્નાઓંને ધોકેમેં ડાલ રખ્ખા થા, યહાં તક કે તુમ તક અલ્લાહકા હુકમ (યા'ની મૌત) આ પહોંચા ઔર તુમકો ધોકા દેનેવાલે (યા'ની શૈતાન) ને અલ્લાહકે બારેમેં ધોકામેં ડાલ રખ્ખા થા.'

આગે ફરમાયા

તર્જુમા :- 'તો આજ ન કબૂલ કિયા જાએગા, તુમસે જાનકા બદલા ઔર ન તુમ્હારે અલાવહ ઉનસે, જો એ'લાનિયા કાફિર થે, તુમ સબકા ઠિકાના દોઝખ હૈ, વોહી તુમ્હારા સાથી હૈ ઔર વો બુરા ઠિકાના હૈ.'

સાકકી તજલ્લી

હઝરત અબૂ સઈદ ખુદરી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત ફરમાતે હૈં કે હમને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમકે દરબારમેં અર્ઝ કિયા કિ અય અલ્લાહ કે રસૂલ ! કયા કિયામતકે દિન હમ અપને રબકો દેખેંગે ? જવાબમેં ઈર્શાદ ફરમાયા કે હાં, (ઝરૂર દેખોગે) કયા દોપહરકે વકત સૂરજકે દેખનેમેં તુમકો તકલીફ હોતી

હે, જબકે સૂરજ બિલ્કુલ સાફ હો (ઔર) ઉસપર ઝરા બાદલ ન હો? ઔર ક્યા ચૌદહવી રાતકે ચાંદકો દેખનેમેં તુમકો કોઈ તકલીફ હોતી હે, જબકે વો બિલ્કુલ સાફ હો ઔર ઉસપર કુછ ભી બાદલ ન હો ? સહાબા (રદિ.) ને જવાબમેં અર્ઝ કિયા, કે ખુદાકે રસૂલ નહીં (કોઈ તકલીફ નહીં હોતી, આસાનીસે દેખ લેતે હે, ફરમાયા, ઈસી તરહ કિયામતકે દિન તુમ અલ્લાહકો ખૂબ અચ્છી તરહ દેખોગે ઔર કોઈ તકલીફ ન હોગી જૈસા કે ચાંદ-સૂરજકે દેખનેમેં (ઝિક્ર કી ગઈ હાલતમેં) કોઈ તકલીફ નહીં હોતી હે. ઈસકે બા'દ ઈર્શાદ ફરમાયા કે-

'જબ કિયામતકા દિન હોગા તો એક પુકારનેવાલા પુકારેગા કે જો જિસ્કો પૂજતા થા, વો અપને મા'બૂદકે પીછે લગ જાએ, પસ જો લોગ ગૈર અલ્લાહ યા'ની બૂતોં ઔર જગાઓંકે પત્થરોંકો પૂજતે થે, વો સબકે સબ દોઝખમેં ગિર પળેંગે (ક્યૂંકે ઉનકે બાતિલ મા'બૂદ ભી દોઝખકા ઈંધન બનેંગે) યહાં તક કે જબ અહલે કિતાબ ઔર વો લોગ રેહ જાએંગે જો સિર્ફ આલ્લાહકો પૂજતે થે તો યહૂદકો બુલાકર સવાલ કિયા જાએગા કે તુમ કિસકી ઈબાદત કરતે થે, વો જવાબમેં કહેંગે કે હમ અલ્લાહકે બેટે ઉઝૈરકી પૂજા કિયા કરતે થે, ઈસ જવાબ પર (ઉનપર ડાંટ પળેગી ઔર) ઉનસે કહા જાએગા કે) યે જો તુમને (ઉઝૈરકો અલ્લાહકા બેટા બતાયા, ઈસ કેહનેમેં) તુમ ઝૂઠે હો. અલ્લાહને કિસીકો અપની બીવી યા ઔલાદ કરાર નહીં દિયા ! ઈસકે બા'દ ઉનસે સવાલ હોગા કે તુમ ક્યા ચાહતે હો ? વો અર્ઝ કરેંગે કે અય પરવરદિગાર ! હમ પ્યાસે હૈં, હમેં પિલા દીજિયે, ઉનકે ઈસ કેહને પર દોઝખકી તરફ ઈશારા કરકે ઉનસે કહા જાએગા કે વહાં જાકર ક્યોં નહીં પી લેતે, ચુનાંચે વો લોગ દોઝખકી તરફ (ચલાકર) જમા' કર દિયે જાએંગે (ઔર વો દૂરસે ઐસા મા'લૂમ હો રહા હોગા) ગોયા

કે વો રેત હૈ ઔર હકીકતમેં વો આગ હોગી, જિસ્કે હિસ્સે આપસમેં એક દૂસરેકો જલા રહે હોંગે, પસ વો લોગ ઉસમેં ગિર પળેંગે, ફિર નસારા (ઈસાઈ) કો બુલાયા જાએગા ઔર ઉનસે સવાલ હોગા કે તુમ કિસકી ઈબાદત કરતે થે ? વો જવાબમેં કહેંગે કે હમ અલ્લાહકે બેટે મસીહકી ઈબાદત કરતે થે. ઉનકે ઈસ જવાબ પર (ડાંટને કે લિયે) કહા જાએગા કે (યે જો તુમને મસીહકો અલ્લાહકા બેટા બતાયા, ઈસ કેહનેમેં) તુમ ઝૂઠે હો, અલ્લાહને કિસીકો અપની બીવી યા ઔલાદ કરાર નહીં દિયા, ઈસકે બા'દ ઉનસે સવાલ હોગા કે તુમ ક્યા ચાહતે હો ? વો અર્ઝ કરેંગે કે અય પરવરદિગાર ! હમ પ્યાસે હૈં, હમકો પિલા દીજિયે, ઉનકે ઈસ કેહને પર દોઝખકી તરફ ઈશારા કરકે ઉનસે કહા જાએગા કે વહાં જાકર ક્યું નહીં પી લેતે ? ચુનાંચે વો લોગ દોઝખકી તરફ (ચલાકર) જમા' કર દીએ જાએંગે (ઔર વો દૂરસે એસા મા'લૂમ હોગા) કે ગોયા રેત હૈ (ઔર હકીકતમેં વો આગ હોગી) જિસ્કે હિસ્સે આપસમેં એક દૂસરેકો જલા રહેં હોંગે, પસ વો લોગ ઉસમેં ગિર પળેગેં (મતલબ યે હૈ કે તમામ યહૂદી ઔર ઈસાઈ દોઝખમેં ગિર પળેંગે) યહાં તક કે જબ સિર્ફ વોહી લોગ રેહ જાએંગે, જો અલ્લાહ હી કી ઈબાદત કરતે થે (યા'ની મુસલમાન) નેક ભી ઔર બદ ભી તો અલ્લાહકી ઉનકે સામને એક તજલ્લી હોગી (ઔર) અલ્લાહ તઆલા ફરમાએંગે કે તુમકો ક્યા ઈન્તિઝાર હૈ ? હર જમાઅતકો ઉસ્કે મા'બૂદ કે પીછે જાનેકા હુકમ હૈ ! મો'મિનીન અર્ઝ કરેંગે કે (જાનેવાલે જા ચુકે, હમારા ઉનકા ક્યા સાથ, હમકો અપને મા'બૂદકા ઈન્તિઝાર હૈ, જબતક હમારા મા'બૂદ ન આએ, હમ યહીં રહેંગે. જબ હમારા રબ હમારે પાસ પહોંચેગા, હમ પેહચાન લેંગે) અય પરવરદિગાર ! હમ દૂસરી જમાઅતોં ઔર ગિરોહોંસે

દુનિયામેં અલગ રહે, જબ કે ઉનકે સાથ રેહનેકે બહોત ઝિયાદા મોહતાજ થે ઔર (બહોત ઝિયાદા મોહતાજ હોનેકી હાલતમેં ભી) ઉનકા સાથ ન દિયા (અબ ઉનકે સાથ કૈસે હો સકતે હૈં) અલ્લાહ જલ્લે શાનુહૂ ફરમાએંગે કે મૈં તુમ્હારા રબ હું. મો'મિનીન (ચુંકે સાકકી તજલ્લીસે અલ્લાહકો પેહચાનને કે ખ્યાલમેં હોંગે, ઈસ લિયે અલ્લાહકી ઉસ તજલ્લીકો, જો ઉસ વકત હોગી, ગૈરૂ અલ્લાહ સમઝકર જવાબમેં) કહેંગે કે 'નઊઝુ બિલ્લાહિ' (હમ તુઝે અપના રબ માનકર કયા મુશ્રિક હો જાએં) હમ અલ્લાહકે સાથ કિસી ભી ચીઝકો શરીક નહીં બનાતે, દો યા તીન બાર ઐસા હી કહેંગે, ઉનકે ઈસ જવાબ પર અલ્લાહ જલ્લ શાનુહૂ સવાલ ફરમાએંગે કે કયા તુમ્હારે રબ ઔર તુમ્હારે દરમિયાન કોઈ નિશાની (મુકર્રર) હે જિસ્સે તુમ અપને રબકો પેહચાન લોગે ? મો'મિન અર્ઝ કરેંગે, જી હાં, નિશાની ઝરૂર હૈં ! ઈસકે બા'દ સાકકી તજલ્લી હોગી જિસે દેખકર તમામ વો લોગ જો ખુલૂસકે સાથ અલ્લાહકો સિજદા કરતે થે, અલ્લાહકે હુકમસે સિજદામેં ગિર પળેંગે, (સાક પિન્ડલીકો કેહતે હૈં ઔર અલ્લાહ તઆલા જિસમ ઔર જિસમકે હિસ્સોંસે પાક હૈ - યહાં પિન્ડલીકા કયા મતલબ હે ? ઈસ્કે બારેમેં ઉલમાએ કિરામને બતાયા હૈ કે યે કોઈ ખાસ સિફત હૈ ખુદાઈ સિફતોંમેંસે, જિસ્કો કિસી ખાસ મુનાસિબતસે સાક ફરમાયા હૈ જૈસે કુર્આનમેં યદુલ્લાહિ (અલ્લાહકકા હાથ) વજહુલ્લાહ (અલ્લાહકા ચેહરા) કા લફઝ આયા હે. યે સબ મુતાશાબિહાત હૈં ઈન સબ પર બગૈર સમઝે ઔર અકલ લળાએ ઔર અલ્લાહકો જિસમસે પાક સમઝતે હુએ બિલા કૈફ ઈમાન રખના ઝરૂરી હૈં.) ઔર જો લોગ દિખાવે યા (મસ્લિહતોંકી વજહસે દુનિયાકી મુશ્કિલોંસે) બચને કે લિયે (યા'ની નિફાકકે સાથ) સિજદા કરતે થે, અલ્લાહ ઉન

સબકી કમરકો તખ્તા બના દેંગે (જિસ્કી વજહસે સિજદા ન કર સકેંગે) જો ભી કોઈ ઉનમેંસે જબ ભી સિજદેકા ઈરાદા કરેગા, ગુદીકે બલ ગિર પળેગા, ફિર મો'મિન સિજદોંસે સર ઉઠાએંગે ઔર અબ જો અલ્લાહકો દેખેંગે તો ઉસી તજલ્લીમેં જો તજલ્લી સાકસે પેહલે થે, અબ અલ્લાહ ફરમાએંગે કે મૈં તુમ્હારા રબ હૂં તો મો'મિન માન લેંગે કે હાં, આપ હમારે રબ હૈં.

ઈસકે બા'દ દોઝખકી પીઠ પર પુલ સિરાત કાયમ કી જાએગી (ઉસ પરસે ગુઝરનેકા હુકમ હોગા) ઔર ઉસ વકત (શફાઅતકે જો અહલ હોંગે, ઉનકો) શફાઅતકી ઈજાઝત દે દી જાએગી ઔર 'અલ્લાહુમ્મ સલ્લિમ સલ્લિમ' (અય અલ્લાહ ! સલામત રખ, સલામત રખ !) કેહતે હોંગે. અર્ઝ કિયા યા રસૂલલ્લાહ ! પુલ સિરાતકી કયા ખૂબી હૈ ? ઈર્શાદ ફરમાયા, વો ચિકની ઔર ફિસલનેકી જગહ હૈ, ઉસમેં (દોઝખસે નિકલી હુઈ) ઉચકનેવાલી ચીઝેં ઔર સંડાસિયાં હોંગી ઔર બળે-બળે કાંટે ભી હોંગે, જિનકી શકલકે કાંટે નજદમેં હોતે હૈં, જિનકો સુદાન કહા જાતા હૈ. પસ મો'મિનીન પુલ સિરાત પર (જલ્દી-જલ્દી) ગુઝરેંગે (ઔર યે ગુઝરના નેક અમલકે બરાબર હોગા) કોઈ પલ ઝપકનેમેં ઔર કોઈ બિજલીકી તરહ ઔર કોઈ હવાકી તરહ ઔર કોઈ પરિન્દોંકી તરહ ઔર કોઈ બેહતરીન તેઝ રફતાર ઘોળોંકી તરહ ઔર કોઈ ઊંટોંકી તરહ (ગુઝર જાએગા) ઔર દોઝખકે અંદરસે જો સંડાસિયાં ઔર કાંટે નિકલે હુએ હોંગે, વો ખીંચકર દોઝખમેં ગિરાનેકી કોશિશ કરેંગે. નતીજા યે હોગા કે (બહોતસે મો'મિનીન સલામતીકે સાથ નજાત પાકર પાર હો જાએંગે ઔર બહોતસે ઈમાનવાલે (ગુઝરતે હુએ) છિલ-છિલકર છૂટ જાએંગે ઔર બહોતસે દોઝખકી આગમેં ધકેલ દિયે જાએંગે, યહાં તક કે જબ

(નેક) ઈમાનવાલે દોઝખસે બચ જાએંગે તો મૈં ઉસ ઝાતકી કસમ ખાકર કેહતા હૂં, જિસ્કે કબ્ઝેમેં મેરી જાન હૈ કે તુમ યહાં (ઈસ દુનિયામેં) અલ્લાહસે હક લેનેકે બારેમેં ઐસી મઝબૂતીકે સાથ બાત કરનેવાલે નહીં હો, જૈસા કે (દોઝખસે બચકર પુલ સિરાત પાર હો જાનેવાલે) મો'મિન અપને ઉન ભાઈયોંકે લિયે જો દોઝખમેં (ગિર ચુકે) હોંગે અલ્લાહસે મઝબૂતીકે સાથ સિફારિશ કરેંગે. દૂસરી રિવાયતમેં હૈ કે આં હઝરત સૈયદે આલમ સલ્લલ્લાહુ તઆલા અલૈહિ વ સલ્લમને ઈસ મૌકે પર યૂં ફરમાયા કે (દુનિયામેં) જો હક તુમ્હારા કિસીકે ઝિમ્મે મા'લૂમ હો જાએ, તો ઉસ હકકો હાસિલ કરને કે લિયે જૈસી સખ્તીસે માંગ કરતે હો, ઉસ દિન અલ્લાહસે જો ઈમાનવાલે અપને દોઝખી ભાઈયોંકે લિયે જિસ ઝોરસે માંગ કરેંગે તુમ્હારે દુનિયાકી માંગસે બહોત ઝોરદાર હોગા, જબકે મો'મિન યે દેખ લેંગે કે હમ નજાત પા ચુકે, ખુદાકે દરબારમેં અર્ઝ કરેંગે કે અય હમારે પરવરદિગાર યે લોગ (જો દોઝખમેં ગુનાહોંકી વજહસે ગિર ગએ) હમારે સાથ રોઝે રખતે થે ઔર હમારે સાથ નમાઝ પઢતે થે ઔર હજ કરતે થે, (અબ ભી હમારે સાથ ઉનકો જન્નતમેં દાખિલ ફરમા દીજિયે) ઈર્શાદ હોગા કે તુમ જિસે પેહચાનતે હો, નિકાલ લો! ચુનાંચે (વો ઉનકો નિકાલને કે લિયે રવાના હોંગે ઔર (ઉનકે જીસમ દોઝખકી આગ પર હરામ કર દિયે જાએંગે (યા'ની દોઝખકી આગ ઈન નિકાલનેવાલોંકો ન જલા સકેગી) નતીજા યે હોગા કે વો લોગ દોઝખસે ભારી તા'દાદમેં લોગોંકો નિકાલેંગે ઔર ઈન દોઝખિયોં મેંસે કિસીકો આગને આધી પિંડલી તક ઔર કિસીકો ઘુટને તક પકડા હોગા.

ફિર મો'મિન ખુદાકે દરબારમેં અર્ઝ કરેંગે કે અય હમારે રબ! આપને જિન લોગોંકે નિકાલનેકે મુતઅલ્લિક હુકમ દિયા થા, ઉનમેંસે

અબ કોઈ ભી દોઝખમેં બાકી નહીં રહા. અલ્લાહ ફરમાએંગે કે જાઓ દોઝખમેં કોઈ ઐસા ભી મિલે કે જિસ્કે દિલમેં દીનારકે બરાબર ભી ભલાઈ હો, ઉસ્કો ભી નિકાલ લો. ચુનાંચે મો'મિનીન અલ્લાહકે ઈસ ઈર્શાદકે બા'દ ભારી તા'દાદમેં લોગોંકો નિકાલેંગે, ફિર અર્ઝ કરેંગે કે અય રબ ! દોઝખમેં હમને ઈન મેંસે કોઈ ભી નહીં છોળા, જિનકે નિકાલનેકે બારેમેં આપને હુકમ ફરમાયા થા, ઈસકે બા'દ અલ્લાહકા ઈર્શાદ હોગા કે જાઓ, જિસ્કે દિલમેં આધે દિનારકે બરાબર ભી ભલાઈ દેખો, ઉસ્કો ભી નિકાલ લો. ચુનાંચે ઈર્શાદકે બાદ મો'મિન ભારી તા'દાદમેં લોગોંકો દોઝખસે નિકાલેંગે, ફિર અર્ઝ કરેંગે કે અય રબ ! હમને દોઝખમેં ઉનમેં સે કોઈ ભી નહીં છોળા, જિનકે નિકાલનેકે બારેમેં આપને હુકમ ફરમાયા થા. ઈસ્કે બા'દ અલ્લાહકા ઈર્શાદ હોગા કે જાઓ, જિસ્કે દિલમેં ઝર્રા બરાબર ભી ભલાઈ દેખો, ઉસ્કો ભી નિકાલ લો, ચુનાંચે વો ભારી તા'દાદમેં લોગોંકો નિકાલેંગે, ફિર અર્ઝ કરેંગે કે અય હમારે પરવરદિગાર ! હમને દોઝખમેં (કોઈ ઝર્રા) ખૈર (વાલા) નહીં છોળા.

અબ અલ્લાહ જલ્લ શાનુહૂ ફરમાએંગે કે ફરિશ્તોંને શફાઅત કર લી ઔર નબિયોંને શફાઅત કર લી ઔર ઈમાનવાલોંને શફાઅત કર લી, અબ બસ અર્હમુર્રાહિમીન (અલ્લાહ) હી બાકી હૈ. અલ્લાહ જલ્લ શાનુહૂ યે ફરમાકર દોઝખ મેંસે એક મુઠ્ઠી ભરેંગે, પસ ઉસમેંસે ઐસે લોગોંકો નિકાલેંગે, જિન્હોંને કભી કોઈ ભલાઈ કી હી નહીં થી (ઔર ઈમાન હી કી છુપી દૌલત ઉનકે પાસ થી, યે લોગ જલકર કોયલા હો ચુકે હોંગે. ઉનકો અલ્લાહ જલ્લ શાનુહૂ એક નહરમેં ડાલ દેંગે જો જન્નતકે શુરૂ' હિસ્સેમેં હોગી જિસ્કો 'નહરૂલ હયાત' (ઝિંદગીકી નહર) કહા જાતા હૈ. (નહરમેં પળકર ઉનકી હાલત

બદલ જાએગી) પસ ઐસે નિકલેંગે જૈસે બીચ બેહતે પાનીકે ઘાસ-તિનકોં પર (બહોત જલ્દ ઉગકર) નિકલ આતા હૈ. (ફિર ફરમાયા કે) ઈસ હાલમેં ઉસ નહરસે નિકલેંગે કે જૈસે મોતી હૈં, ઉનકી ગરદનોંકી નિશાનિયાં હોંગી (જિનકે ઝરીએ દૂસરે) જન્નતી ઉનકો પેહચાનેંગે (કે યે અલ્લાહકે આઝાદ કિએ હુએ હૈં જિનકો અલ્લાહને જન્નતમેં બગૈર કિસી (નેક) અમલકે ઔર બગૈર કિસી ભલાઈકે, જો ઉન્હોંને આગે ભેજી હો, જન્નતમેં દાખિલ ફરમાયા.

ફિર અલ્લાહ તઆલા ઉનસે ફરમાએંગે કે જન્નતમેં દાખિલ હો જાઓ, વહાં જો નઝર પળે, વો તુમ્હારે લિયે હૈ. વો અર્ઝ કરેંગે કે અય હમારે પરવરદિગાર ! આપને હમકો વો અતા ફરમાયા હૈ જો આપને દુનિયામેંસે કિસીકો ભી નહીં દિયા. અલ્લાહ તઆલા ફરમાએંગે કે મેરે પાસ તુમ્હારે લિયે ઈસ્સે ભી અફઝલ નેઅમત હૈ વો અર્ઝ કરેંગે યા રબ ! ઈસ્સે અફઝલ કયા હોગા ? અલ્લાહ અઝઝ ઔરજલ્લ ઈર્શાદ ફરમાએંગે કે (ઈસ્સે અફઝલ) મેરી ખુશી હૈ, સો અબ મૈં તુમપર કભી ભી નારાઝ નહીં હૂંગા.

યે એક લંબી હદીસ હૈ જો અભી ખતમ હુઈ. ઈસમેં બતાયા ગયા હૈ કે સાકકી તજલ્લીકે બા'દ પુલ સિરાત કાઈમ હોગી, ઈસ્સે યે ભી સમઝમેં આતા હૈ કે નૂરકી તકસીમ તજલ્લી સાક ઔર પુલ સિરાત પાર કરનેકે દરમિયાન હોગી, કયૂંકે પુલ સિરાત પાર કરને કે લિયે નૂર તકસીમ કિયા જાએગા, લેકિન તરતીબમેં હમને પૂરી હદીસકો એક હી જગહ એક સિલસિલેસે રખનેકે લિયે નૂરકી તકસીમકો તજલ્લીએ સાકસે પેહલે બયાન કર દિયા હૈ.

ઈસ હદીસ મુબારકસે પુલ સિરાત ઔર ઉસપરસે ગુઝરનેવાલોંકા તફસીલી હાલ મા'લૂમ હુવા. દૂસરી રિવાયતોંમેં ઔર

ઝિયાદા તફસીલ આઈ હૈ. ચુનાંચે એક હદીસમેં હૈ કે આં હઝરત (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે પૈગમ્બરોં મેંસે સબસે અવ્વલ મૈં અપની ઉમ્મતકે સાથ પુલ સિરાતસે ગુઝરૂંગા ઔર ઉસ દિન પૈગમ્બોરંકે સિવા કોઈ બોલતા ન હોગા ઔર પૈગમ્બરોંકા બોલના ઉસ દિન **'અલ્લાહુમ્મ સલ્લિમ સલ્લિમ'** હોગા. ઈસીકો બાર-બાર કહેંગે. હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન મસઊદ (રદિ.) ને ફરમાયા કે દોઝખ પર પુલ સિરાત રખ્ખી જાએગી, જો તેઝ કી હુઈ તલવારકી તરહ હોગી.

મુસ્લિમ શરીફકી એક હદીસમેં હૈ કે (પુલ સિરાત પર) લોગોં કે આ'માલ લેકર ચલેંગે (જૈસે જિસ્કે અમલ હોંગે, ઉસી અંદાઝેસે તેઝ ઔર સુસ્ત રફતાર હોગા ઔર સુસ્ત રફતારોંકી હાલત યહાં તક કે પહોંચ જાએગી કે કુછ ગુઝરનેવાલે ઈસ હાલમેં હોંગે કે ઘિસટતે હુએ ચલેંગે.

એક રિવાયતમેં હૈ કે દોઝખ મેંસે જો સંડાસિયાં નિકલી હુઈ હોંગી, ઉનમેંસે એક-એક કી લંબાઈ ઔર ચૌળાઈ ઔર ઉનકે પકળ ગિરાનેકા યે હાલ હોગા કે એક હી કે ઝરીએ કબીલા રબીઆ ઔર મુઝર (અરબકે દો કબીલે) કે લોગોંસે ભી ઝિયાદા પકળકર દોઝખમેં ડાલે જાએંગે.

પ્યારે નબી (સ.અ.વ.) જન્નત ખુલવાએંગે

આં હઝરત સૈયદે આલમ સલ્લલ્લાહુ તઆલા અલૈહિ વ સલ્લમને ફરમાયા કે કિયામતકે દિન તમામ પૈગમ્બરોંસે ઝિયાદા મેરે તરીકે પર ચલનેવાલે મૌજૂદ હોંગે ઔર મૈં સબસે પેહલે જન્નતકા દરવાઝા (ખુલવાનેકે લિયે) ખિટખિટાઉંગા. યે ભી ઈર્શાદ ફરમાયા કે

મૈં કિયામતકે દિન જન્નતકે દરવાઝે પર આકર ખોલનેકો કહૂંગા, જન્નતકા દારોગા સવાલ કરેગા કે આપ કૌન હૈં ? મૈં જવાબ દૂંગા કે મુહમ્મદ હૂં ! યે સુનકર વો કહેગા કે મુઝે યેહી હકુમ હુવા હૈ કે આપકે લિયે ખોલૂં (ઔર) આપસે પેહલે કિસીકે લિયે ન ખોલૂં. યેભી ઈર્શાદ ફરમાયા કે મૈં સબસે પેહલે જન્નત કે (દરવાઝે કે) હલ્કોંકો હિલાઉન્ગા, પસ અલ્લાહ મેરે લિયે જન્નત ખોલકર મુઝે દાખિલ ફરમા દેંગે ઔર મેરે સાથ ફકીર મો'મિન હોંગે ઔર યે મૈં ફખ્ર કે સાથ નહીં બયાન કર રહા હૂં (ફિર ફરમાયા કે) મૈં અલ્લાહકે નઝદીક તમામ અગલોં-પિછલોંસે ઝિયાદા ઈઝ્ઝતવાલા હૂં.

જન્નત ઔર દોઝખમેં ગિરોહ-ગિરોહ જાએંગે

દોઝખિયોં પર મલામત ઔર જન્નતિયોંકા ઈસ્તિકબાલ, દોઝખકે દરવાઝે જેલકી તરહ પેહલેસે બન્દ હોંગે ઔર જન્નતકે દરવાઝેસે ખુલે હોંગે.

તમામ કાફિરોંકો ધક્કે દેકર બળી ઝિલ્લત ઔરખ્વારીકે સાથ દોઝખકી તરફ હાંકા જાએગા ઔર ચૂંકે કુફ્રકી કિસમેં ઔર દરજે બહોત હૈં, ઈસ લિયે હર કિસમ ઔર હર દરજેકે કાફિરોંકા ગિરોહ અલગ-અલગ કર દિયા જાએગા. અલ્લાહકા ઈર્શાદ હૈ-

વ સીકલ્લઝીન કફરૂ ઈલા જહન્નમ ઝુમરા.

'ઔર જો કાફિર હૈં, વો જહન્નમકી તરફ ગિરોહ-ગિરોહ બનાકર હાંકે જાએંગે.'

જબ વો દોઝખકે દરવાઝોં પર પહોંચેંગે તો દરવાઝે ખોલકર ઉસમેં દાખિલ કર દિયે જાએંગે ઔર દોઝખકે દરવાઝોં પર જો ફરિશ્તે

મુકર્રર હોંગે, વો મલામત કરનેકે લિયે સવાલ કરેંગે કયા તુમ્હારે પાસ રસૂલ નહીં આએ થે ?

ચુનાંચે ઈર્શાદ ફરમાયા હે-

તર્જુમા :- 'યહાં તક કે દોઝખકે પાસ પહોંચેંગે તો ઉસ્કે દરવાઝે ખોલ દિયે જાએંગે ઔર ઉનસે દોઝખકે નિગરાં કહેંગે, કયા તુમ્હારે પાસ તુમમેંસે પૈગમ્બર નહીં આએ થે, જો તુમકો તુમ્હારે રબકી આયતેં પઢકર સુનાતે થે ઔર તુમકો આજકે દિન પેશ આનેસે ડરાયા કરતે થે ? દોઝખી જવાબ દેંગે કે હાં' (પૈગમ્બર આએ થે) લેકિન અઝાબકા વા'દા કાફિરોં પર પૂરા હોકર રહા. (ફિર ઉનસે) કહા જાએગા કે જહન્નમકે દરવાઝોંમેં દાખિલ હો જાઓ (ઔર) ઉસમેં હમેશાકે લિયે રહો, ગરઝ યે કે ઘમંડિયોંકા બુરા ઠિકાના હોગા.

જન્નતવાલોંકે બારેમેં ફરમાયા -

વ સીકલ્લઝીનત્તકૌ રબ્બહુમ્ ઈલલ્ જન્નતિ ઝુમરા.

'ઔર જો લોગ અપને રબસે ડરતે થે, ગિરોહ-ગિરોહ હોકર જન્નતકી તરફ રવાના કિયે જાએંગે.'

ઈમાન ઔર તકવાકે મરતબે ઔર દરજે કમ ઔર ઝિયાદા હૈં. હર દરજે ઔર મરતબેકે મો'મિનોંકી જમાઅત અલગ-અલગ હોગી ઔર ઉન સબ જમાઅતોંકો એ'ઝાઝ ઔર ઈકરામકે સાથ જન્નતકી તરફ રવાના કિયા જાએગા. ઉનકે ઇસ્તિકબાલકે લિયે જન્નતકે દરવાઝે પેહલેસે ખુલે હોંગે, ઔર દરવાઝોં પર પહોંચતે હી જન્નતકે નિગરાં ઉનકો સલામતી ઔર ખુશ ઝિંદગી ગુઝારતે રેહનેકી ખુશખબરી સુનાએંગે. ચુનાંચે ઈર્શાદ હૈ-

તર્જુમા :- 'યહાં તક કે જબ જન્નતકે પાસ પહોંચેંગે ઔર ઉસ્કે દરવાઝે ખુલે હોંગે ઔર ઉસ્કે નિગરાં કેહેંગે કે તુમપર સલામ

હો, તુમ મઝેમેં રહે, સો જન્નતમેં હમેશા રેહનેકે લિયે દાખિલ હો જાઓ.'

દોઝખિયોંકી આપસમેં એક દૂસરે પર લા'નત

દોઝખી આપસમેં યહાં બળી મુહબ્બતેં રખતે થે ઔર એક દૂસરેકે ઉકસાને ઔર ફુસલાને પર કુફ્ર ઔર શિર્ક કે કામ કિયા કરતે થે, લેકિન જબ સબ અપને બુરે કિરદારકા નતીજા દોઝખમેં જાનેકી શકલમેં દેખેંગે તો એક દૂસરે પર લા'નતકી બૌછાર કરેંગે.

સૂરએ અઅ્રાફમેં ઈર્શાદ હૈ-

તર્જુમા :- 'જિસ વકત ભી કોઈ જમાઅત દોઝખમેં દાખિલ હોગી અપની જૈસી દૂસરી જમાઅતકો લા'નત કરેગી, યહાં તક કે જબ સબ ઉસમેં જમા' હો જાએંગે તો પિછલે લોગ પેહલે લોગોંકે બારેમેં કહેંગે કે અય હમારે પરવરદિગાર ! હમકો ઈન લોગોંને ગુમરાહ કિયા થા, સો ઈનકો દોઝખકા અઝાબ દો ગુના દીજિયે.'

દોઝખિયોંકો અનોખી હૈરત

દુનિયામેં કાફિર ઈમાનવાલોંકા મઝાક ઉળાતે થે ઔર ઉનકા ઠઠ્ઠા કરતે થે. જબ દોઝખમેં પહોંચેંગે તો અલ્લાહકે ઈન કરીબી લોગોંકો અપને સાથ ન દેખકર હૈરતમેં પળ જાએંગે જૈસા કે સૂરએ સૉદમેં ફરમાયા-

તર્જુમા :- 'ઔર યે દોઝખી કહેંગે કે કયા બાત હૈ, વો લોગ હમેં દિખાઇ નહીં દેતે જિનકો હમ બુરે લોગોંમેં ગિના કરતે થે. કયા હમને ઉન લોગોંકી ગલતીસે હંસી કર રખ્ખી થી યા ઉનકે દેખનેસે

આંખેં ચકરા રહી હૈં.'

યા'ની જબકે વો લોગ યહાં નઝર નહીં આતે તો ઉસ્કે બારેમેં યેહી કહા જા સકતા હૈ કે હમ ઉનકો બુરા સમઝને ઔર શરારતવાલા ગિનને ઔર ઉનકા મઝાક ઉડાનેમેં ગલતી પર થે ઔર વો હકીકતમેં અચ્છે લોગ થે જો આજ યહાં નહીં હૈં યા યે હૈ કે વો હૈં યેહીં, મગર હમારી આંખેં ચુક ગઇ હૈં, વો લોગ દેખનેમેં નહીં આ રહે હૈં.

અપને માનનેવાલોંકે સામને શૈતાનકા સફાઈ પેશ કરના

દુનિયામેં શૈતાનને અપને ગિરોહકે સાથ ઈન્સાનોંકો ખૂબ બેહકાયા ઔર હક કે રાસ્તેસે હટાકર કુફ્ર ઔર શિર્કમેં ફાંસા, મગર કિયામતકે દિન ઈન્સાનોંકો હી ઈલ્ઝામ દેગા કે તુમને મેરી બાત કયૂં માની, મેરા તુમપર કયા ઝોર થા, ચુનાંચે અલ્લાહકા ઈર્શાદ હૈ-

તર્જુમા :- 'ઔર જબ ફૈસલે હો ચુકેંગે, શૈતાન કહેગા કે (મુઝે બુરા કેહના ના-હક હૈ) કયૂંકે બિલા શુબ્હા અલ્લાહ તઆલાને તુમસે સચ્ચે વા'દે કિયે થે, ઔર મૈંને (ભી) તુમસે વા'દે કિયે થે, સો મૈંને વો વા'દે ખિલાફ કિયે થે ઔર તુમ પર મેરા કુછ ઝોર ઈસ્સે ઝિયાદા તો ચલતા ન થા કે મૈંને તુમકો દા'વત દી, સો તુમ ને (ખુદ હી) મેરા કેહના માન લિયા, સો તુમ મુઝપર મલામત ન કરો ઔર અપનેકો મલામત કરો, ન મૈં તુમ્હારા મદદગાર હૂં ન તુમ મેરે. મૈં તુમ્હારે ઈસ ફે'લ (કામ) સે ખુદ બેઝાર હૂં કે તુમને ઈસ્સે પેહલે (દુનિયામેં) મુઝે ખુદાકા શરીક કરાર દિયા. યકીનન ઝાલિમોંકે લિયે દર્દનાક અઝાબ હૈ.' (સૂરએ ઈબ્રાહીમ)

શૈતાનકે કેહનેકા મતલબ યે હે કે મૈંને તુમકો બેહકાયા, સચ્ચે રાસ્તેસે હટાનેકી કોશિશ કી. યે તો મેરા કામ થા, તુમને મેરી બાત ક્યૂં માની ? તુમ ખુદ મુજરિમ હો ? પૈગમ્બરોંકી દા'વત છોળકર જો મોઅ્જિઝા, હુજ્જત ઔર દલીલકે ઝરીએ હોતી થી, મેરે ઝૂઠે ઔર બાતિલ બુલાવે પર તુમને કયું કાન ધરા, કોઈ ઝબરદસ્તી હાથ પકળકે તો મૈંને તુમસે કુફ્ર ઔર શિર્ક કે કામ કરાએ નહીં, મુઝે બુરા કેહનેસે કયા બનેગા. ખુદ અપને નફસોંકો મલામત કરો, હમ આપસમેં એક દૂસરેકી મદદ નહીં કર સકતે, અબ તો અઝાબ ચખના હી હૈ, દુનિયામેં જો તુમને મુઝે ખુદાકા શરીક બનાયા, મૈં ઉસ્સે બેઝારી ઝાહિર કરતા હૂં.

શૈતાનકે કેહને પર ચલનેવાલેકી હસરત ઔર અફસોસકા જો ઉસ વકત હાલ હોગા, ઝાહિર હે **'અ આઝનલ્લલાહુ મિન્ તસ્વીલિહી વ શર્રિહી.'**

જન્નતમેં સબસે પેહલે ઉમ્મતે મુહમ્મદિય્યહ દાખિલ હોગી ઔર સબસે ઝિયાદહ હોગી

મુસ્લિમ શરીફમેં હૈ કે આં હઝરત સય્યદે આલમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ ને ફરમાયા કે હમ દુનિયામેં આખિરમેં આએ ઔર કિયામતકે દિન દૂસરી મખ્લૂકસે પેહલે હમારે ફૈસલે હોંગે ઔર યે ભી ફરમાયા કે હમ (યહાં) આખિરમેં આએ (ઔર) કિયામતકે દિન પેહલે હોંગે ઔર સબસે પેહલે જન્નતમેં હમ દાખિલ હોંગે.

એક રિવાયતમેં હૈ કે આં હઝરત (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે જન્નતિયોંકી ૧૨૦ સફેં હોંગી (યા'ની કિયામતકે મૈદાનમેં) જિનમેં ૮૦ ઈસ ઉમ્મતકી ઔર ૪૦ સબ ઉમ્મતોંકો મિલાકર હોંગી.

માલદાર હિસાબકી વજહસે જન્નતમેં જાનેસે અટકે રહેંગે

હઝરત અબૂ હુરૈરહ (રદિ.) સે રિવાયત હૈ કે આં હઝરત સય્યદે આલમ સલ્લલ્લાહુ તઆલા અલૈહિ વ સલ્લમને ફરમાયા કે તંગદસ્ત લોગ જન્નતમેં માલદારોંસે પાંચ સો બરસ પેહલે દાખિલ હોંગે. ઔર યેભી ઈર્શાદ ફરમાયા કે મૈંને જન્નતકે દરવાઝે પર ખળે હોકર દેખા તો ઉસમેં જો દાખિલ હો ચુકે થે ઝિયાદાતર મિસ્કીન લોગ થે ઔર માલવાલે (હિસાબ દેનેકે લિયે) અટકે હુએ થે. મગર દોઝખિયોંકો દોઝખમેં પહોંચાનેકા હુકમ હો ચુકા થા ઔર મૈંને દોઝખકે દરવાઝે પર ખળે હોકર દેખા, તો ઉસમેં અકસર ઔરતેં થીં.

ઈસ મુબારક હદીસમેં આં હઝરત સય્યદે આલમ સલ્લલ્લાહુ તઆલા અલૈહિ વ સલ્લમને કિયામતકે દિનકા એક મંઝર બયાન ફરમાયા હૈ જો આપકો દિખા દિયા ગયા થા. ઈસ હદીસ પાકસે જહાં યે મા'લૂમ હુવા કે માલદારોંકો જન્નતમેં જાનેમેં દેર લગેગી, વહાં યે ભી મા'લૂમ હુવા કે તંગદસ્તી ઔર તંગીવાલે પાંચ સૌ બરસ માલદારોંસે પેહલે જન્નતમેં જાએંગે. ઉસ દિન તંગીકી કિમત મા'લૂમ હોગી. મગર યે ભી નહીં ભૂલના ચાહિયે કે તંગદસ્તી ખુદસે જન્નતમેં લે જાનેવાલી ચીઝ નહીં હૈ. ઈસકે સાથ નેક અમલ ભી હોને ચાહિયે. બદ-અમલ તંગદસ્ત યે ન સમઝેં કે હમ ઝરૂર હી જન્નતી હૈં ઔર હમારી બળી બળાઈ હૈ. બળાઈ આખિરતમેં નેક આ'માલસે હોગી. હાં, જિસ્કે નેક અમલ જન્નતકે લાયક હોંગે, વો તંગદસ્તીકી વજહસે માલદારસે પેહલે જન્નતમેં ચલા જાએગા, બહોતસે લોગ તંગદસ્ત

ભી હૈં ઔર બદ-અમલ ભી, નમાઝ-રોઝેસે ગાફિલ હૈં, ગુનાહોંમેં લથળે હુએ હૈં, ઐસે લોગ સખ્ત નુકસાનમેં હૈં ઔર દોનૂં જગહકી બદ-નસીબીકે લિયે દુનિયા ગુઝાર રહે હૈં. આં હઝરત સય્યદે આલમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમને ફરમાયા કે બદનસીબોંકા બદ-નસીબ વો હૈ જો તંગદસ્ત ભી રહા ઔર આખિરતકા અઝાબ ભી ભુગતા.

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન અમ્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુસે રિવાયત હૈ કે આં હઝરત સય્યદે આલમ સલ્લલ્લાહુ તઆલા અલૈહિ વ સલ્લમને ફરમાયા કે (લોગ) કિયામતકે દિન જમા' હોંગે, ઈસ્કે બાદ પુકાર હોગી કે ઈસ ઉમ્મતકે તંગદસ્ત કહાં હૈં ? ફિર ઉનસે સવાલ હોગા કે તુમને કયા કિયા ? (હિસાબ દો) વો અર્ઝ કરેંગે કે આપને હમકો તંગદસ્તી દેકર જાંચમેં ડાલા, સો હમને સબ્ર કિયા (ઔર આપકી ખુશી પર ખુશ રહે) ઔર આપને માલ ઔર હુકૂમત હમારે સિવા દૂસરોંકો દે દિઆ. અલ્લાહ જલ્લ શાનુહૂ ફરમાએંગે કે તુમને સચ કહા, ઈસકે બા'દ (ઔર લોગોંસે પેહલે) જન્નતમેં દાખિલ હો જાએંગે, હિસાબકી સખ્તી માલદારોં ઔર હુકૂમતવાલોં પર રહેગી. સહાબા (રદિ.) ને અર્ઝ કિયા અય અલ્લાહકે રસૂલ ! મો'મિન ઉસ દિન કહાં હોંગે ? નબી (સ.અ.વ.) કા ઈર્શાદ હુવા કે ઉનકે લિયે નૂરકી કુરસિયાં રખ દી જાએંગી ઔર ઉનપર બાદલોંકા સા'યા કર દિયા જાએગા, (પહાળોંસે ભી બળા) દિન ઈમાનવાલોંકે લિયે દિનકે એક છોટેસે હિસ્સેસે ભી કમ હોગા.

દોઝખમેં અકસર ઔરતેં ઔર માલદાર જાએંગે

હઝરત ઈબ્ને અબ્બાસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે આં હઝરત સય્યદે આલમ સલ્લલ્લાહુ તઆલા અલૈહિ વ

સલ્લમને ફરમાયા કે મૈંને જન્નતમેં ઝાંકા તો દેખા, ઉસમેં અકસર તંગદસ્ત હૈં ઔર મૈંને દોઝખમેં ઝાંકા તો દેખા કે ઉસમેં અકસર માલવાલે ઔર ઔરતેં હૈં.

એક રિવાયતમેં હૈ કે આં હઝરત સય્યદે આલમ સલ્લલ્લાહુ તઆલા અલૈહિ વ સલ્લમને ફરમાયા કે મૈં જન્નતમેં દાખિલ હુવા તો ઊંચે મરતબેવાલે જન્નતી, તંગદસ્ત મુહાજિર ઔર મો'મિનોંકે નાબાલિગ બચ્ચે થે ઔર જન્નતમેં સબસે કમ માલદારોં ઔર ઔરતોંકી તા'દાદ થી. ઉસ વકત મુઝે બતાયા ગયા કે માલદારોંકા હિસાબ દરવાઝે પર હો રહા હૈ ઔર ઉનકો પાક ઔર સાફ કિયા જા રહા હૈ ઔર ઔરતોંકો (દુનિયામેં) સોને ઔર રેશમને (ખુદા ઔર ખુદાકે દીનસે) ગાફિલ રખ્ખા, ઈસ લિયે યહાં ઉનકી તા'દાદ કમ હૈ.

માલ બળે વબાલકી ચીઝ હૈ, ઉસ્કો ખ્યાલ કરકે હલાલ કે ઝરીએ કમાના ઔર ફિર ઉસમેંસે અલ્લાહકે ઔર અલ્લાહકે બંદોંકે હુકૂક અદા કરના ઔર ગુનાહોંમેં ન ખર્ચ કરના બળા કઠિન કામ હૈ. ઈસમેં અકસર લોગ ફેલ હો જાતે હૈં ઔર માલ હોને પર અપની ખ્વાહિશ યા ઔલાદ ઔર બીવીકી ફરમાઈશ પર યા દુનિયાકી રસ્મ ઔર રિવાજસે દબકર ગુનાહકે કામોંમેં રૂપએકો લગાતે હૈં, ઝકાત સહીહ હિસાબ કરકે અકસર માલદાર નહીં દેતે, હઝારોં લોગ, જિનપર હજ ફર્ઝ હો ચૂકા થા, બગૈર હજ કિયે મર જાતે હૈં ઔર માલદારોંકે લિયે ગુનાહોંકે મૌકે બહોત હૈં, જિનમેં માલ લુટાતે ઔર લગાતે હૈં. દોઝખમેં માલદાર ઝિયાદા હોં ઔર હિસાબકી વજહસે અટકે રહેં, ઈસમેં કોઈ તઅજ્જુબકી જગહ નહીં.

દોઝખમેં ઔરતોંકી તા'દાદ ભી બહોત ભારી હોગી, ઉનકે દોઝખમેં જાનેકી વજહ અભી અભી હદીસ શરીફસે યે મા'લૂમ હુઈ

કી દુનિયામેં રેશમ ઔર સોનેકે ફેરમેં રેહકર અલ્લાહ તઆલાસે ગાફિલ રહેં. ઔરતોંમેં કપળે ઔર ઝેવરકા લાલચ જો હોતા હૈ, ઈસકો કૌન નહીં જાનતા ? કપળે ઔર ઝેવરકે લિયે શૌહરકો હરામ કમાને, રિશ્વત લેને, કર્ઝ ઉધાર કરને પર મજબૂર કરતી હૈં ઔર દિખાવે કે લિયે પેહનતી હૈં. એક મેહફિલમેં એક જોળા પેહનકર ગઇ થીં, તો અબ દૂસરી મેહફિલમેં ઉસી જોળેકો પેહનકર જાનેમેં શર્મ સમઝતી હૈં. ઝેવર પેહનકર કહીં ગરમીકે બહાને ગલા ખોલકર દિખાતી હૈં, કહીં ઝેવરકી ડિઝાઈનોં પર બહસ ચલાકર અપને ઝેવરકે અનોખા હોનેકી બળાઈ હાંકતી હૈં. દિખાવા બહોત બળા ગુનાહ હૈ. નબીએ અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમને ઈર્શાદ ફરમાયા, જો ભી ઔરત દિખાવેકે સોનેકા ઝેવર પેહનેગી અઝાબ પાએગી.

જો ઝેવર હરામ કમાઈકા હૈ, ઉસ્કા અઝાબકી વજહ હોના ઝાહિર હૈ લેકિન જો હલાલ કમાઈસે બનતા હૈ, ઉસ્કી ઝકાત ન ઔરતેં અદા કરતી હૈં, ન ઉનકે શૌહર અદા કરતે હૈં. જિસ માલકી ઝકાત ન દી જાએગી, વો આખિરતમેં વબાલ ઔર અઝાબ બનેગા.

બુખારી ઔર મુસ્લિમકી એક રિવાયતમેં હૈ કે ઔરતોંને સવાલ કિયા કે યા રસૂલલ્લાહ ! ઔરતેં દોઝખમેં ઝિયાદા જાનેવાલી ક્યૂં હોંગી ? ઈર્શાદ ફરમાયા, (ઈસ લિયે કે) તુમ લા'નત ભેજનેકા કામ બહોત રખતી હો ઔર શૌહરકી ના-શુક્રી કરતી હો. (મિશ્કાત શરીફ)

જન્નતિયોંકો દોઝખ ઔર દોઝખિયોંકો જન્નત દિખાઈ જાએગી

હઝરત અબૂ હુરૈરહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુસે રિવાયત હૈ

કે આં હઝરત સૈયદે આલમ સલ્લલ્લાહુ તઆલા અલૈહિ વ સલ્લમને ફરમાયા કે જન્નતમેં જો કોઈ દાખિલ હોગા, ઉસ્કા દોઝખમેં મુકર્રર કિયા હુવા વો ઠિકાના ઝરૂર ઉસ્કો દિખલા દિયા જાએગા, જો બુરે અમલ કરને પર ઉસ્કો મિલતા, તાકે ઝિયાદા શુક્ર અદા કરે ઔર જો કોઈ દોઝખમેં દાખિલ હોગા, ઉસ્કો જન્નતમેં મુકર્રર કિયા હુવા વો ઠિકાના ઝરૂર ઉસ્કો દિખલા દિયા જાએગા જો અચ્છે અમલ કરને પર મિલતા, તાકે ઉસ્કો ઝિયાદા હસરત હો.

જન્નત ઔર ઔર દોઝખ દોનૂં ભર દી જાએગી

સૂરએ કાફમેં ફરમાયા-

યૌમ નકૂલુ લિજહન્નમ હલિમ્તલઅ્તિ વ તકૂલુ હલ્ મિમ્ મઝીદ.

'જિસ દિન કે હમ દોઝખસે કહેંગે કે કયા તૂ ભર ગઈ? વો કહેગી, કયા કુછ ઔર ભી હૈ ?'

હઝરત અનસ (રદિ.) સે રિવાયત હૈ કે આં હઝરત સય્યદે આલમ સલ્લલ્લાહુ તઆલા અલૈહિ વ સલ્લમને ફરમાયા કે દોઝખમેં દોઝખી ડાલે જાતે રહેંગે ઔર વો કેહતી રહેગી કે કયા ઔર ભી હૈ ? યહાં તક કે અલ્લાહ ઉસમેં અપના કદમ રખ દેંગે.

(અલ્લાહ તઆલા હાથ યા કદમ તમામ આ'ઝા ઔર જિસમસે પાક હૈં કુર્આન ઔર હદીસમેં જહાં ઐસા ઝિકર આવે ઉસ્કે બારેમેં યેહી અકીદા રખ્ખેં કે ઉસ્કા જો મતલબ અલ્લાહકે નઝદીક હૈ વોહી હમારે નઝદીક હૈ.)

જિસ્કી વજહસે સિમટ જાએગી ઔર કહેગી આપકી ઈઝ્ઝત

ઔર કરમકી કસમ બસ ! બસ ! ઔર જન્નતમેં ભી ફાઝિલ જગહ બાકી હી રેહતી જાએગી, યહાં તક કે અલ્લાહ નઈ મખ્લૂક પૈદા ફરમાકર ઉસી ફાઝિલ જગહમેં બસા દેંગે. (બુખારી, મુસ્લિમ)

દૂસરી હદીસમેં હૈ કે અલ્લાહ તઆલાને જન્નત ઔર દોઝખ દોનૂંકો ભર દેનેકા ઝિમ્મા લિયા હૈ. દોઝખ ખાલી રેહ જાએગી તો નઈ મખ્લૂક પૈદા ફરમાકર ઉસે ભરેંગે નહીં, ક્યૂંકે વો બે-કુસૂર હોંગે ઔર જન્નતમેં જો જગહ બચ જાએગી, ઉસ્કો નઈ મખ્લૂક પૈદા ફરમા કર ભર દેંગે. હમારે એક બુઝુર્ગસે કિસીને કહા કે વોહી મઝેમેં રહે જો પૈદા હોતે હી જન્નતમેં હોંગે. ઉન્હોંને ફરમયા કે ઉનકો ક્યા ખાક મઝા આએગા, ન દુનિયામેં આએ, ન દુખ-દર્દ સેહનેકી મુસીબત પળી, અરામકા મઝા ઉસીકો ખૂબ મેહસૂસ હોતા હૈ જિસે દુખકે બા'દ નસીબ હુવા હો.

દોઝખમેં જાનેવાલોંકા અંદાઝા

હઝરત રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ તઆલા અલૈહિ વ સલ્લમને ફરમાયા કે અલ્લાહ તઆલા હઝરત આદમકો ખિતાબ કરકે ફરમાએંગે, અય આદમ ! વો અર્ઝ કરેંગે.-

લબ્બૈક વ સઅ્દૈક વલ્ખૈરૂ કુલ્લુહૂ ફી યદૈક.

'મૈં હાઝિર હૂં ઔર હુકમકા તાબે' હૂં ઔર સારી બેહતરી આપ હી કે હાથમેં હૈ.'

અલ્લાહ જલ્લ શાનુહૂ ફરમાએંગે (અપની ઔલાદ મેંસે) દોઝખી નિકાલ દો. વો અર્ઝ કરેંગે, દોઝખી કિતને હૈં ? ઈર્શાદ હોગા હર હઝાર મેં ૯૯૯ હૈં. (યે સુનકર આદમકી ઔલાદકો સખ્ત પરેશાની હોગી ઔર રંજ ઔર ગમકી વજહસે) ઉસ વકત બચ્ચે બૂળ્હે હો

જાએંગે ઔર હામિલા ઔરતોંકા હમલ ગિર જાએગા ઔર લોગ હોશ ખો બૈઠેંગે, જબકે હકીકતમેં બેહોશ ન હોંગે, લેકિન અલ્લાહકા અઝાબ સખ્ત હોગા (જિસ્કી વજહસે હોશ ખો બૈઠેંગે) યે સુનકર સહાબા (રદિ.) ને અર્ઝ કિયા, અય અલ્લાહકે રસૂલ ! વો એક જન્નતી હમમેંસે કૌન-કૌન હોગા ? આપને ફરમાયા કે (ઘભરાઓ નહીં) ખુશ હો જાઓ, કયૂંકે યે તા'દાદ ઈસ તરહ હૈ કે એક તુમમેંસે હૈ ઔર હઝાર યાજૂજ માજૂજ હૈં.

મતલબ યે હૈ કે યાજૂજ-માજૂજકી તા'દાદ બહોત હી ઝિયાદા હૈ કે અગર તુમમેં ઔર ઉનમેં મુકાબલા હો તો તુમમેંસે એક શખ્સ કે મુકાબલેમેં યાજૂજ-માજૂજ એક હઝાર આએંગે, ઔર ચૂંકે વો ભી આદમ (અલૈ.) કી નસલ હૈં ઉનકો મિલાકર હર હઝારમેં ૯૯૯ દોઝખમેં જાએંગે. વો ઝમીનમેં બિગાળ પૈદા કરનેવાલે ઔર ખુદાકા ઈન્કાર કરનેવાલે હૈં.

કિયામતકે દિનકી લંબાઈ

કિયામતકા દિન બહોત લંબા હોગા. હદીસ શરીફમેં ઈસ્કી લંબાઈ ૫૦,૦૦૦ બરસ બતાઇ ગઇ હૈ. યા'ની પેહલી બાર સૂર ફૂંકનેકે વકતસે લેકર બેહિશ્તીયોંકે બેહશ્તીમેં જાને ઔર દોઝખિયોંકે દોઝખમેં કરાર પકળને તક પચાસ હઝાર બરસકી મુદ્દત હોગી. ઈતના બળા દિન મુશરિકોં, કાફિરોં ઔર મુનાફિકોંકે લિયે બળા સખ્ત હોગા. ઈમાનવાલે બંદોંકે લિયે અલ્લાહ તઆલા આસાની ફરમા દેંગે. ચુનાંચે હદીસ શરીફમેં હૈ કે આં હઝરત (સ.અ.વ.) સે ઉસ દિનકે બારેમેં સવાલ કિયા ગયા જિસ્કી લંબાઈ પચાસ હઝાર સાલકી હોગી કે ઉસ દિનકી લંબાઈકા કયા ઠિકાના હૈ (ભલા વો કૈસે કટેગા?)

આપને ઈર્શાદ ફરમાયા કે કસમ ઉસ ઝાતકી, જિસ્કે કબ્ઝેમેં મેરી જાન હૈ, બિલા શુબ્હા વો દિન મો'મિન પર ઈતના આસાન કર દિયા જાએગા કે ફર્ઝ જમાઅત જો દુનિયામેં પઢ્હા કરતા થા ઉસ્સે ભી હલ્કા હોગા. ખટસે ગુઝર ભી જાએગા ઔર હૌલ ઔર મુસીબત હોનેકી વજહસે પરેશાની ભી ન હોગી.

મૌતકી મૌત

દોઝખમેં હમેશાકે લિયે કાફિર ઔર મુશ્રિક મુનાફિક હી રહેંગે ઔર ઉનકો ઉસમેં કભી મૌત ન આએગી, ન અઝાબ હલ્કા કિયા જાએગા, જૈસા કે સૂરએ ફાતિરમેં ઈર્શાદ હૈ-

તર્જુમા :- 'ઔર જો લોગ કાફિર હૈં, ઉન કે લિયે દોઝખકી આગ હૈ ન તો ઉનકો કઝા (મૌત) આએગી કે મર હી જાએં ઔર ન દોઝખકા અઝાબ હી ઉનસે હલ્કા કિયા જાએગા, હમ હર કાફિરકો ઐસી હી સઝા દેતે હૈં.'

ગુનેહગાર મુસલમાન જો દોઝખમેં જાએંગે, સઝા ભુગતનેકે બા'દ જન્નતમેં દાખિલ કર દિયે જાએંગે, જો જન્નતમેં દાખિલ હોગા, ઉસમેં હમેંશા રહેગા, જન્નતમેં કિસીકો મૌત ન આએગી, ન ઉસ્સે નિકાલે જાએંગે, ન નિકલના ચાહેંગે.

ખાલિદીન ફીહા લા યબ્ગૂન અન્હા હિવલા.

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન ઉમર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત ફરમાતે હેં કે આં હઝરત સૈયદે આલમ સલ્લલ્લાહુ તઆલા અલૈહિ વ સલ્લમને ફરમાયા કે જબ (સારે) જન્નતી જન્નતમેં ઔર (સારે) દોઝખી દોઝખમેં પહોંચ ચુકેંગે તો મૌત હાઝિર કી જાએગી, યહાં તક કે જન્નત ઔર દોઝખકે દરમિયાન લાનેકે બા'દ ઝબહ કર

દી જાએગી. ફિર એક પુકારનેવાલા ઝોરસે પુકાર દેગા કે અય જન્નતિયો ! (અબ) મૌત નહીં ઔર અય દોઝખિયો ! (અબ) મૌત નહીં. ઈસ એ'લાનકી વજહસે જન્નતિયોંકી ખુશીમેં ખુશી બળ્હ જાએગી ઔર દોઝખિયોંકે રંજ પર રંજકી બળ્હોતરી હો જાએગી.

હઝરત અબૂ સઈદ ખુદરી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુસે રિવાયત હૈ કે આં હઝરત સૈયદે આલમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમને (સૂરએ મરયમકી આયત) **'વ અન્ઝિર્હુમ્ યૌમલ્ હસ્રતિ** પળ્હી (ઔર ઈસકે બા'દ હસરતકી તફસીરમેં) ફરમાયા કે મૌત (જિસમ ઔર શકલ દેકર) લાઇ જાએગી ગોયા કે વો શકલ ઔર સૂરતમેં સફેદ મેંઢા હોગી જિસમેં કાલે ધબ્બે ભી હોંગે ઔર વો જન્નત ઔર દોઝખકે દરમિયાનવાલી દીવાર પર ખળી કી જાએગી, ફિર જન્નતવાલોંકો આવાઝ દી જાએગી, અય જન્નતવાલો ! યે સુનકર વો નઝર ઉઠાકર દેખેંગે ઔર આવાઝ દી જાએગી કે અય દોઝખવાલો! યે સુનકર વો (ભી) નઝર ઉઠાકર દેખેંગે. ઈસ્કે બા'દ ઉન (તમામ જન્નતિયોં ઔર દોઝખિયોં) સે સવાલ હોગા કે કયા તુમ ઈસકો પેહચાનતે હો ? વો સબ જવાબ દેંગે કે હાં (પેહચાનતે હૈં) યે મૌત હૈ. ઈસ્કે બા'દ (ઈન સબકે સામને યે એ'લાન કરને કે લિયે કે અબ મૌત ન આએગી) મૌતકો લિટાકર ઝબહ કર દિયા જાએગા (ઉસ વકત જન્નતવાલોંકી ખુશી ઔર દોઝખવાલોંકા રંજ બહોત ઝિયાદા હોગા) પસ અગર જન્નતવાલોંકે લિયે હમેશા ઝિન્દા ઔર બાકી રેહનેકા ફૈસલા અલ્લાહકી તરફસે ન હો ચુકા હોતા, તો ઉસ વકતકી ખુશીમેં મર જાતે ઔર અગર દોઝખવાલોં કે લિયે હમેશાકે લિયે મૌત ન આને ઔર દોઝખમેં હમેશા પળે હી રેહનેકા ફૈસલા અલ્લાહકી તરફસે ન હો ચુકા હોતા, તો ઉસ વકતકે રંજસે મર જાતે.

આ'રાફવાલે

જન્નતવાલોં ઔર દોઝખવાલોંકે દરમિયાન એક આળ યા'ની એક દીવાર હોગી. ઈસ દીવારકા યા ઈસ દીવારકે ઉપરી હિસ્સેકા નામ આ'રાફ હૈ. આ'રાફ પર થોળીસી મુદ્દતકે લિયે ઉન મુસલમાનોંકો રખ્ખા જાએગા, જિનકી નેકિયાં ઔર બુરાઈયાં વઝનમેં બરાબર ઉતરેંગી. આ'રાફકે ઉપરસે યે લોગ જન્નતી ઔર દોઝખી દોનૂંકો દેખતે ઔર પેહચાનતે હોંગે ઔર દોનૂં ફરીકસે બાત-ચીત કરેંગે, જિસ્કી તફસીલ સૂરએ આ'રાફમેં આઈ હૈ.

ચુનાંચે ખુદાકા ઈર્શાદ હૈ-

તર્જુમા :- 'ઔર ઈન દોનૂં (ફરીક) જન્નતિયોં ઔર દોઝખિયોંકે દરમિયાન એક આળ (યા'ની દીવાર) હોગી ઔર ઉસ દીવાર યા ઉસ્કે ઉપરી હિસ્સેકા નામ આ'રાફ હૈ. ઉસ પરસે જન્નતી ઔર દોઝખી સબ નઝર આએંગે આ'રાફકે ઉપર બહોતસે આદમી હોંગે વો (જન્નતિયોં ઔર દોઝખિયોં મેંસે) હર એકકો ઉનકી નિશાનીસે પેહચાનતે હોંગે ઔર યે (આ'રાફવાલે) જન્નતવાલોંકો પુકાર કર કહેંગે કે **'અસ્સલામુ અલૈકુમ'**. અભી યે આ'રાફવાલે જન્નતમેં દાખિલ ન હુએ હોંગે ઔર ઉસ્કે ઉમ્મીદવાર હોંગે.

આગે ફરમાયા-

તર્જુમા :- 'ઔર જબ ઈન (આ'રાફ)વાલોંકી નિગાહેં દોઝખવાલોંકી તરફ જા પળેંગી, તો ઉસ વકત (હૌલ ખાકર) કહેંગે કે અય હમારે રબ! હમકો ઈન ઝાલિમ લોગોંકે સાથ અઝાબમેં શામિલ ન કીજિયે.'

ફિર આ'રાફવાલોંકા દોઝખવાલોંકો મલામત કરનેકા ઝિક્ર ફરમાયા-

તર્જુમા :- 'ઔર આ'રાફવાલે (દોઝખિયોંમેંસે) બહોતસે આદમિયોંકો જિનકો કે વો ઉનકી નિશાનિયોંસે પુકારેંગે ઔર કહેંગે કે તુમ્હારી જમાઅત ઔર તુમ્હારા અપનેકો બળા સમઝના તુમ્હારે કુછ કામ ન આયા. (અબ દેખો) કયા યે (જો જન્નતમેં મઝે ઉળા રહે હૈં) વોહી (મુસલમાન) હૈં જિનકે બારેમેં તુમ કસમેં ખાકર કહા કરતે થે કે ઈન પર અલ્લાહ (અપની) રહમત ન કરેગા. (હાલાંકે ઈન પર રહમત યે હુઈ કે) ઈનસે કેહ દિયા ગયા કે જાઓ જન્નતમેં, તુમપર ન કુછ ડર હૈ ન રંજીદા.'

આ'રાફવાલે આખિરમેં જન્નતમેં દાખિલ હો જાએગે.

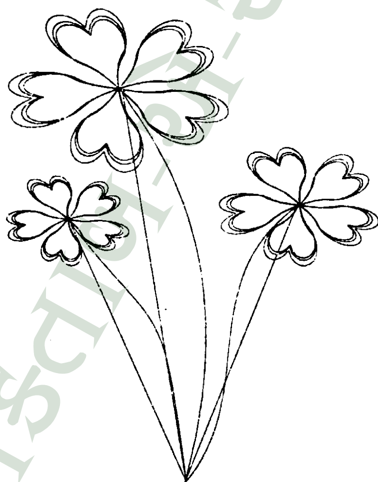
જન્નત ઔર દોઝખ દો હી જગહેં આ'માલકે બદલે કે લિયે અલ્લાહ તઆલાને મુકર્રર ફરમાએ હૈં. જન્નતમેં જાના સચ્ચી કામિયાબી હૈ ઔર દોઝખમેં જાના અસલી ઘાટા ઔર સચ્ચા નુકસાન હૈ, જિસ્સે બળા કોઈ નુકસાન નહીં. ઈસ દુનિયામેં લોગ કામિયાબી ઔર બા-મુરાદીકી કોશિશ કરતે હૈં ઔર તરહ-તરહકી મુસીબતોંકો અલગ-અલગ ઈરાદોંમેં કામિયાબ હોનેકે લિયે ખુશી-ખુશી બરદાશ્ત કરતે હૈં. અલ્લાહ તઆલાને અપને રસૂલોં ઔર કિતાબોંકે ઝરીએ હશ્ર ઔર નશ્ર ઔર હિસાબ ઔર કિસાસ, મીઝાન, પુલસિરાત, જન્નત-દોઝખકે હાલાતસે ઔર સચ્ચે નફા' નુકસાન ઔર વાકઈ કામિયાબીસે ખબરદાર ફરમા દિયા હૈ ઔર નેક આ'માલકે અચ્છે બદલેસે કભી તફસીલસે, કભી બે-તફસીલ ઔર ઈસી તરહ બુરે અમલકે બુરે બદલેસે કભી તફસીલસે, કભી બે-તફસીલ બતાકર ભલે કામોંકે કરને પર ઉભારા ઔર ઉસ્કી તાકીદ ફરમા દી હૈ, દુનિયામેં

જો આતા હૈ, ઝરૂર મેહનત ઔર કોશિશ ઔર અમલ કરતા હૈ, ભલે-બુરે સભી દૌળ-ધૂપ કરતે ઔર જાન ઔર માલ ઔર વકત ખર્ચ કરતે હૈં. ઉસ્સે ઝિયાદા બદ-કિસ્મત કોઈ નહીં હૈ, જિસ્ને ઝિંદગીકી બેહતરીન પૂંજી ઔર જાન ઔર માલકે સરમાએકો દોઝખકે કામોંમેં ખર્ચ કરકે બે-ઈન્તિહાઈ ટોટાઘાટા ખરીદા ઔર અપની જાનકો આખિરતકે અઝાબમેં ડાલા, મરના તો સબ હી કો હૈ, મગર બેહતર મરનેવાલે વો હૈં જો જન્નતકે લિયે જીતે ઔર મરતે હૈ. યેહી બન્દે કામિયાબ ઔર બા-મુરાદ હૈં. સૂરએ આલે ઈમરાનમેં ફરમાયા-

તર્જુમા :- 'હર જાનકો મૌતકા મઝા ચખના હૈ ઔર તુમકો પૂરે બદલે કિયામત હી કે દિન મિલેંગે, સો જો આદમી દોઝખસે બચા લિયા ગયા ઔર જન્નતમેં દાખિલ કિયા ગયા, પસ વો કામિયાબ હુવા ઔર દુનિયાકી ઝિંદગી ધોકેકે સૌદેકે સિવા કુછ ભી નહીં હૈ.'

અલ્લાહ તઆલાને જબ હઝરત આદમ ઔર હઝરત હવ્વા (અલૈ.) કો ઝમીનમેં ભેજા થા, તો ફરમા દિયા થા કે જો મેરી હિદાયતકી પૈરવી કરેગા, સો વો ગુમરાહ ન હોગા, ન બદ-કિસ્મત હોગા ઔર યે ભી ફરમા દિયા થા કે જો મેરી હિદાયતકી પૈરવી કરેગા તો ઐસોં પર ન કુછ ડર હોગા, ન ઐસે લોગ દુખી હોંગે ઔર જો કુફ્ર કરેંગે ઔર ઝુઠલાએંગે હમારે હુકમોકો, યે દોઝખવાલે હોંગે, ઉસમેં હમેશા રહેંગે. સૂરએ તાહા ઔર સૂરએ બકરહમેં યે એ'લાન મૌજૂદ હૈ. જિસ્ને દુનિયામેં ઈસ એ'લાન પર કાન ધરા ઔર અલ્લાહકી હિદાયતકો માના, બિલા-શુબ્હા ન યહાં રાહસે ભટકા હુવા હૈ, ન આખિરતમેં ના-મુરાદ ઔર બદ-કિસ્મત હોગા ઔર જિસને અલ્લાહકી હિદાયતકો પીઠ પીછે ડાલા, ઉસ્ને હુકમોંકો ઝુઠલાયા, દોઝખમેં જાકર અપને કિરદારકા બદલા પાએગા.

અદખલ નલ્લાહુલ્ જન્નત દારન્નઈમિ વ અઆઝના મિન્ અઝાબિલ્ જહીમિ ઈન્નહૂ હુવત્તવ્વાબુર્રહીમ. સુબ્હાન રબ્બિક રબ્બિલ્ ઈઝઝતિ અમ્મા યસિફૂન વ સલામુન્ અલલ્ મુર્સલીન વલ્હમ્દુલિલ્લાહિ રબ્બિલ્ આલમીન.

હદીસોંકા કીમતી ઝખીરા

યા'ની

મિશ્કાત શરીફ

હદીસકી મુસ્તનદ ઔર મશ્હૂર બળી છ કિતાબેં યા'ની બુખારી શરીફ, મુસ્લિમ શરીફ, તિરમિઝી શરીફ, અબૂ દાઉદ શરીફ, નસઇ શરીફ, ઇબ્ને માજા શરીફ ઔર દૂસરી મુસ્તનદ હદીસકી કિતાબોંસે લી ગઇ ઝરૂરી અહાદીસકા એક મજમૂઆ મિશ્કાત શરીફકે નામસે આમ મુસલમાનોંકો ફાઇદા પહોંચાનેકે લિયે ગુજરાતી લિપીમેં નિહાયત સાદા ઝબાનમેં શાએઅ કિયા ગયા હૈ, જિસમેં અહાદીસકે મફહૂમકો સમઝાનેકી મુનાસિબ કોશિશ કી ગઇ હૈ. ઉમ્મીદ હૈ કે મુસલમાન ઇસ કિતાબસે પુરા પુરા ફાઇદા ઉઠાએંગે ઔર હુઝૂર (સ.અ.વ.) કી અહાદીસ ઔર તાબિઇનકે અકવાલસે લુત્ફ હાસિલ કરેંગે.

સાબિકૂ ઈલા મગ્ફિરતિમ્ મિર્રબ્બિકુમ્ વ જન્નતિન્
અર્ઝુહા ક અર્ઝિસ્સમાઇ વલ્અર્ઝિ

ખુદાકી જન્નત

જિસમેં કુર્આન મજીદ ઔર હદીસોંકી રોશનીમેં
જન્નત ઔર જન્નતિયોં કે તફસીલી હાલાત
જમા' કિયે ગએ હૈં

મુસન્નિફ

મૌલાના આશિક ઈલાહી બુલંદ શહરી

લિપ્યાંતર

(મૌલવી) સુલેમાન મજાદરી

પ્રકાશક

નુરાની કુતુબખાના

મુ.પો. છાપી. તા. વડગામ (બ.કાં.)

પીન - ૩૮૫ ૨૧૦

بسم الله الرحمن الرحيم

બિસ્મિલ્લા હિર્રહ્‌મા નિર્રહીમ

ખુદાકી જન્નત

જન્નત કિસ ચીઝસે બની હૈ ?

હઝરત અબૂ હુરૈરહ રદિયલ્લાહુ અન્હુકા બયાન હૈ કે મૈંને અર્ઝ કિયા અય અલ્લાહ કે (રસૂલ)! જન્નત કિસ ચીઝસે બની હૈ ? ઈસકે જવાબમેં આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ તઆલા અલૈહિ વ સલ્લમને ફરમાયા કે એક ઇંટ સોનેકી હૈ ઔર એક ઇંટ ચાંદીકી હૈ ઔર ઉસ્કા મસાલા (જિસ્સે ઇંટ જોળી ગઇ હૈં) તેઝ ખુશબૂદાર મુશ્ક હૈ, ઉસ્કી કંકરિયાં મોતી ઔર યાકૂત હૈં ઔર ઉસ્કી મિટ્ટી ઝા'ફરાન હૈ. જો શખ્સ જન્નતમેં દાખિલ હોગા, હમેંશા નેઅમતમેં રહેગા ઔર (કભી કિસી ચીઝકા) મોહતાજ ન હોગા, હમેશા (ઝિંદા) રહેગા, ઔર મૌત ન આએગી, ન જન્નતિયોંકે કપળે બોસીદા (ફટે-પુરાને) હોંગે, ન ઉનકી જવાની ખતમ હોગી.

જન્નતકા ફૈલાવ

સૂરએ હદીદમેં ઈર્શાદ હૈ-

તર્જુમા :- 'અપને પરવરદિગારકી મગ્ફિરતકી તરફ ઔર એસી જન્નતકી તરફ દૌળો જિસ્કા ફૈલાવ આસમાન ઔર ઝમીનકે ફૈલાવકે બરાબર હૈ, ઉન લોગોંકે લિયે તૈયાર કી ગઇ હૈ જો અલ્લાહ

પર ઔર ઉસ્કે રસૂલોં પર ઈમાન રખતે હૈં.'

જન્નત બહોત બળી જગહ હૈ, ઈસ કે ફૈલાવકા અન્દાઝા છોટે દરજેકે જન્નતીકો જો કુછ મિલેગા, ઉસ્કે ફૈલાવકે સામને રખકર લગાયા જા સકતા હૈ. કુછ રિવાયતોંમેં હૈ કે છોટે દરજેકે જન્નતી એક હઝાર સાલકી મસાફતમેં અપની નેઅમતોકો દેખેગા ઔર કિસી રિવાયતમેં હૈ કે અદના જન્નતીકો જો જગહ મિલેગી, પૂરી દુનિયા ઔર દુનિયા જૈસી દસ ગુની જગહકે બરાબર હોગી. યે સબ સામનેકે લોગોંકે સમઝાને કે લિયે હૈ.

સૂરએ હદીદમેં હૈં, આમ ઈન્સાનોંકે ઝેહન ઔર સમઝ કે કરીબ લાનેકે લિયે જન્નતકે ફૈલાવકો આસમાન ઔર ઝમીનકે ફૈલાવકે બરાબર બતાયા ગયા હૈ ઔર સૂરએ આલે ઈમ્રાનમેં 'અર્ઝુ હસ્સમાવાતુ વલ્અર્ઝુ,' ફરમાયા હૈ, જિસમેં સમાઅ (એક આસમાનકી જમા' ઈસ્તે'માલ કી ગઈ હૈ (યા'ની જન્નતકા ફૈલાવ તમામ આસમાનોં ઔર ઝમીનકે બરાબર હૈ)

હઝરત અબૂ સઈદ ખુદરી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુસે રિવાયત હૈ કે રસૂલે અક્રમ સલ્લલ્લાહુ તઆલા અલૈહિ વ સલ્લમને ઈર્શાદ ફરમાયા કે જન્નતમેં સો દરજે હૈં, સારી દુનિયાએં અગર ઉનમેંસે એકમેં જમા' હો જાએં તો સબ સમા જાએં.

જન્નતકે દરવાઝે

હઝરત ઉમર બિન ખત્તાબ રદિયલ્લાહુ અન્હુસે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમને ઈર્શાદ ફરમાયા કે તુમમેંસે જો ભી કોઈ મુસલમાન વુઝૂ કરે ઔર અચ્છી તરહ પાની પહોંચાવે (ઔર) ફિર (વુઝૂ કે બા'દ) યૂં કહે -

અશ્હદુ અલ્લા ઈલાહ ઈલ્લલ્લાહુ વહ્દહૂ લા શરીક લહૂ વ અશ્હદુ અન્ન મુહમ્મદન્ અબ્દુહૂ વ રસૂલુહૂ.

તો ઉસ્કે લિયે જન્નતકે આઠોં દરવાઝે ખોલ દિયે જાએંગે, જિસ્સે ચાહે દાખિલ હો જાએ. (મુસ્લિમ)

ઈસ હદીસસે જન્નતકે આઠ દરવાઝે મા'લૂમ હુએ.

હઝરત અબૂ હુરૈરહ (રદિ.) સે રિવાયત હૈ કે રસૂલે ખુદા સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમને ઈર્શાદ ફરમાયા કે જિસ્ને અલ્લાહકે રાસ્તેમેં (યા'ની અલ્લાહકી ખુશી હાસિલ કરનેકે લિયે) એક કિસમકી દો ચીઝેં (જૈસે દો દિરહમ, દો દીનાર, દો રૂપિયે, દો કપળે) ખર્ચ કિયે, તો જન્નતમેં ઉસ્કો બુલાયા જાએગા કે અય અલ્લાહકે બન્દે! યે બેહતર હૈ. જો શખ્સ નમાઝવાલા થા, ઉસે નમાઝકે દરવાઝેસે બુલાયા જાએગા (યા'ની વો શખ્સ જો દૂસરે ફરાઇઝ ઔર અરકાનકી અદાયગીકે સાથ નમાઝ (ફર્ઝ ઔર નફલ ઔર સુન્નતોંકા) ખાસ ધ્યાન ઔર એહતિમામ રખતા થા ઉસે નમાઝકે દરવાઝેસે બુલાયા જાએગા. યે મતલબ નહીં હૈ કે સિર્ફ નમાઝ પળ્હતા થા ઔર બાકી ફરાઇઝ છોળે હુએ થા. ઈસી તરહ જિહાદવાલે ઔર સદકાવાલે ઔર રોઝેવાલેકા મતલબ સમઝ લો) ઔર જો શખ્સ જિહાદવાલા થા, વો જિહાદકે દરવાઝેસે બુલાયા જાએગા ઔર જો શખ્સ સદકાવાલા થા, ઉસે સદકેકે દરવાઝેસે બુલાયા જાએગા જો શખ્સ રોઝેવાલા થા, વો બાબુર્રય્યાનસે બુલાયા જાએગા. યે સુનકર હઝરત અબૂબકર સિદ્દીક (રદિ.) ને અર્ઝ કિયા કે અય અલ્લાહકે રસૂલ (સ.અ.વ.) ! મેરે માં-બાપ આપ પર કુરબાન હોં, સબ દરવાઝોંસે કિસીકો પુકારા જાએ, ઈસ્કી ઝરૂરત તો હૈ નહીં (ક્યૂંકે અસલ મકસદ યા'ની જન્નતમેં દાખિલા તો એક દરવાઝેસે દાખિલ હોનેમેં હાસિલ હો જાતા હૈ,

લેકિન ફિર ભી પૂછતા હૂં કે) કયા કોઈ ઐસા ભી હોગા જિસે (ઈઝ્ઝત દેનેકે લિયે) તમામ દરવાઝોંસે બુલાયા જાએ.

આં હઝરત (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે હાં ! (ઐસે ભી લોગ હોંગે) ઔર મૈં ઉમ્મીદ કરતા હું કે તુમ ઉન હી મેંસે હોગે.

સાહિબે ફત્હુલ બારી લિખતે હૈં કે ઈસ હદીસસે ચાર દરવાઝોંકા ઈલ્મ હુવા-

૧. બાબુસ્સલાત (નમાઝકા દરવાઝા),

૨. બાબુસ્સદ્કા (સદકાકા દરવાઝા),

૩. બાબુલ જિહાદ (જિહાદકા દરવાઝા),

૪. બાબુર્રય્યાન. ઈસકે બા'દ લિખતે હૈં કે એક બાબુલ હજ્જ (હજકા દરવાઝા) યકીની તૌર પર હોગા ઔર એક દરવાઝા ઉન લોગોંકે લિય હોગા જો ગુસ્સેકો પી જાતે હૈં, જિસ્કે બારેમેં મુસ્નદ અહમદમેં એક હદીસ આઇ હે ઔર એક દરવાઝા (અલ-બાબુલ અયમન) તવક્કુલ (અલ્લાહ પર પૂરા ભરોસા) કરનેવાલોંકે લિયે હોગા, જો બગૈર હિસાબ ઔર બગૈર અઝાબ ઉસ દરવાઝેસે દાખિલ હોંગે. ઔર એક બાબુઝ્ઝિક્ર (ઝિક્ર યા'ની અલ્લાહકી યાદકા દરવાઝા) હોગા જિસ્કી તરફ તિર્મિઝી (કી એક હદીસ) મેં ઈશારા હે ઔર યે ભી હો સકતા હે કે બાબુઝ્ઝિક્ર ન હો, બલ્કે બાબુલ ઈલ્મ હો. (ખુદા હી બેહતર જાનતા હે.)

ફિર લિખતે હૈં કે (યે ભી) હો સકતા હે કે હઝરત અબૂબકર (રદિ.) કે ફઝાઈલ ઔર મનાકિબમેં જિન દરવાઝોંકા ઝિકર હે યે જન્નતકે અસલ (શુરૂ'કે બડે) ફાટકોંકે અલાવહ અંદરકે દરવાઝેં હોં, કયૂંકે નેક અમલ આઠસે બહોત ઝિયાદા હૈં. હર (નેક અમલ) કા અગર એક દરવાઝા હો તો બહોત દરવાઝે હોને ચાહિએ, ઈસલિયે

ઝિયાદા સહી અન્દાઝા યેહી હોતા હૈ કે નેક અમલોંકે દરવાઝે અંદરૂની દરવાઝેં હોં.

એક બાર બસરાકે અમીર (ગવરનર) હઝરત ઉત્બા બિન ગઝવાન (રદિ.) ને ખુત્બા દેતે હુએ ઈર્શાદ ફરમાયા કે બિલા શુબ્હા તુમ ઐસી દુનિયાકી તરફ કૂચ કરનેવાલે હો, જહાંસે ઔર કહીં જાના ન હોગા, ઈસ લિયે તુમ યહાંસે બેહતરીન અમલ લેકર રવાના હોના. ફિર ફરમાયા કે હમકો યે બતાયા ગયા હૈ કે જન્નતકે કિવાળોં મેંસે દો કિવાળોંકે દરમિયાન ચાલીસ સાલકે સફરકી દૂરી હૈ ઔર યે યકીની બાત હૈ કે એક દિન ઐસા આએગા કે દાખિલ હોનેવાલોંકી ભીળકી વજહસે ઈતના બળા દરવાઝા (ભી) તંગ પળ જાએગા.

બુખારી ઔર મુસ્લિમકી એક હદીસમેં હૈ કે આં હઝરત (સ.અ.વ.) ને ઈર્શાદ ફરમાયા કે કસમ ઉસ ઝાતકી, જિસ્કે કબ્ઝેમેં મેરી જાન હૈ, જન્નતકે કિવાળોંમેંસે દો કિવાળોંકે દરમિયાન ઈતની દૂરી હૈ, જિતની શહેર મકકા ઔર હિજરકે દરમિયાન હૈ.

સાહિબે મજમઉલ બિહાર લિખતે હૈં કે હિજર બહરૈનકી રાજધાની હૈ.

દોનૂં હદીસોંસે જન્નતકે દરવાઝોંકા ફૈલાવ ઔર ચૌળાઈ મા'લૂમ હુઈ. પેહલી હદીસમેં દોનૂં કિવાળોંકે દરમિયાનકી દૂરી ચાલીસ સાલકી દૂરી બતાઈ જાતી હૈ ઔર દૂસરી હદીસમેં મકકા ઔર હિજકી દૂરી બતાઈ હૈ. મૌજૂદ લોગોંકી સમઝકે કરીબ લાને કે લિયે ઉન હી કે મુહાવરે ઔર બોલ-ચાલમેં કભી ઈસ તરહ ફરમાયા ઔર કભી ઉસ તરહ સમઝાયા. ઈસ્સે યે બાત પક્કી હૈ કે જન્નતકે દરવાઝોંકી વુસ્અત બહોત હી ઝિયાદા હૈ. જૈસા મકાન હૈ વૈસે દરવાઝે હૈં.

હઝરત સહલ બિન સઅદ રદિયલ્લાહુ અન્હુ કા બયાન હૈ કે

રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ તઆલા અલૈહિ વ સલ્લમ ને ફરમાયા કે ઝરૂર હી ઐસા હોગા કે મેરી ઉમ્મતકે સત્તર હઝાર યા (ફરમાયા) સાત લાખ આદમી આપસમેં એક દૂસરેકો પકળે હુએ દાખિલ હોંગે. ઉનકી (લાઈન) કા પેહલા શખ્સ દાખિલ ન હોગા, જબ તક કે ઉનકા આખિરી શખ્સ ન દાખિલ હો જાએ (મતલબ યે કે એક હી વકતમેં ઉનકી પૂરી લાઈનકી લાઈન દાખિલ હોગી) ફિર ફરમાયા કે ઉનકે ચેહરે ઈસ તરહ ચમકતે હોંગે જૈસે ચૌદહવીંકા ચાંદ હોતા હૈ.

જન્નતમેં દાખિલ હોનેવાલે લોગોંકી દો જમાઅતેં

સૂરએ વાકિઆમેં તીન જમાઅતોંકા ઝિક્ર ફરમાયા હૈ યા'ની યે બતાયા હૈ કે કિયામતકે દિન તીન જમાઅતોંમેં લોગ બટ જાએંગે.

૧. અસ્હાબુલ યમીન યા અસ્હાબુલ મૈમનહ (દાહને હાથવાલે),

૨. મુકર્રબીન (ખુદાકે ખાસ કરીબી બન્દે યા'ની નબી, ઔર સચ્ચે વલી, શહીદ ઔર તકવાવાલે લોગ),

૩. અસ્હાબુશ્શિમાલ યા અસ્હાબુલ મશ્અમહ (બાએં હાથવાલે), જિનકે બાએં હાથમેં આ'માલ નામે દિયે જાએંગે.

પેહલે દો ગિરોહ તો જન્નતી હોંગે, લેકિન ઉનકે દરજોમે ફર્ક હોગા. 'મુકર્રબીન' ખાસ બળે દરજોવાલે હોંગે ઔર 'અસ્હાબુલ યમીન' યા'ની આમ મો'મિન ઉનસે કમ દરજેમેં હોંગે ઔર તીસરા ગિરોહ યા'ની 'અસ્હાબુશ્શિમાલ' દોઝખિયોંકા ગિરોહ હોગા.

પેહલે અલ્લાહ તઆલાને 'મુકર્રબીન' કે બદલેકા ઝિક્ર ફરમાયા

હે ઔર યે બતાયા હે કે ઉનમેંકા એક બળા ગિરોહ અગલે લોગોંમેંસે હોગા ઔર એક છોટીસી જમાઅત પિછલે લોગોંમેંસે હોગી. યે અગલે લોગ'કૌન હૈં ઔર પિછલે લોગોંકા મતલબ કયા હે ? ઈસકે બારેમેં સાહિબે 'બયાનુલ કુર્આન' લિખતે હૈં કે અગલોંકા મતલબ પેહલેવાલે લોગ હૈં યા'ની હઝરત આદમ (અલૈ.) સે લેકર હુઝૂરે અકદસ (સ.અ.વ.) તક ઔર પિછલોંસે મુરાદ હુઝૂરે અકદસકે ઉમ્મતી (યા'ની આપકે ઝમાનેસે લેકર કિયામત તક આનેવાલે મુસલમાન મુરાદ હૈં.

ફિર લિખતે હૈં કે-

શુરૂ' કે લોગોંમેં ભલાઈમેં આનેજાનેવાલોંકી ઝિયાદતી ઔર બા'દકે લોગોંમેં આગે જાનેવાલોંકી કમીકી વજહ યે હે કે ખાસ લોગ હર ઝમાનેમેં કમ હોતે હૈં ઔર શુરૂ' કે લોગોંકા ઝમાના બેશક ઉમ્મતે મુહમ્મદિય્યહકે ઝમાનેસે બહોત લંબા હે, પસ જિતને ખાસ લોગ ઉસ લમ્બે ઝમાનેમેં હુએ હે, જિનમેં લાખ યા દો લાખ યા કમ ઔર ઝિયાદા નબી ભી હૈં.

મુફસ્સિર (તફસીર લિખનેવાલે) ઈબ્ને કસીરને અગલોં ઔર પિછલોંકે બારેમેં દૂસરા કૌલ ભી નકલ ફરમાયા હે. અબ કરીબી લોગોંકા બદલા મા'લૂમ કીજિયે. ખુદાકા ઈર્શાદ હે -

તર્જુમા :- 'ઔર સબકત લે જાનેવાલે, વો તો સબકત લે જાનેવાલે હૈં. વો (ખુદાસે ખાસ) કુર્બ રખનેવાલે હૈં. યે લોગ આરામકે બાગોંમેં હોંગે. ઉનકા એક બળા ગિરોહ અગલે લોગોંમેંસે હોગા ઔર છોટી સી જમાઅત ઉનમેં પિછલેં લોગોંમેંસે હોગી. વો લોગ (સોનેકે તારોંસે) બને હુએ તખ્તોં પર તકિયા લગાએ આમને-સામને બેઠે હોંગે, ઉનકે પાસ એસે લળકે જો હમેશા લળકે હી રહેંગે. યે ચીઝેં લેકર આયા જાયા કરેંગે, આબખોરે ઔર આફતાબે ઔર એસી

શરાબકા જામ જો બેહતી હુઈ શરાબસે ભરા જાએગા, ન ઈસ્સે ઉનકો સર-દર્દ હોગા ઔર ન અકલમેં ફુતૂર આએગા ઔર મેવે, જિનકો વો પસન્દ કરેંગે ઔર પરિન્દોંકા ગોશ્ત જો ઉનકો પસંદ હો ઔર ઉનકે લિયે બળી આંખોંવાલી હૂરેં હોંગી જૈસે છુપાકર રખ્ખા હુવા મોતી, યે ઉનકે આ'માલકે બદલેમેં મિલેગા. વહાં ન બક-બક સુનેંગે ઔર ન કોઈ ઔર બેહૂદા બાત, બસ સલામ હી સલામકી આવાઝ આએગી.'

ઈસ્કે બા'દ અસ્હાબુલ યમીનકા ઝિક્ર ફરમાતે હુએ ઈર્શાદ હૈ-

તર્જુમા :- 'ઔર જો દાહને હાથવાલે હૈં, વો દાહને હાથવાલે કૈસે અચ્છે હૈં, વો ઉન બાગોંમેં હોંગે, જહાં બગૈર કાંટેકી બેરિયાં હોંગી ઔર તેહ-બ-તેહ કેલે હોંગે ઔર લમ્બા-લમ્બા સાયા હોગા ઔર ચલતા હુવા પાની હોગા ઔર ખૂબ ઝિયાદા મેવે હોંગે, જો ખતમ ન હોંગે ઔર ન ઉનકી રોક હોગી ઔર ઊંચે-ઊંચે બિછૌને હોંગે. હમને ઈન ઔરતોંકો ખાસ તૌરપર બનાયા હૈ કે વો યા'ની હમને ઉનકો ઐસા બનાયા હૈ કે વો કુંવારિયાં હૈ, શૌહરોંકે લિયે પ્યારી હૈં ઔર ઉનકી હમ-ઉમ્ર હૈં. યે સબ કુછ **'અસ્હાબુલ યમીન'** કે લિયે હૈ, ઉનકા એક બળા ગિરોહ અગલે લોગોંમેંસે હોગા ઔર એક બળા ગિરોહ પિછલે લોગોંમેંસે હોગા.

ઈસકે બા'દ કુર્આન શરીફમેં **'અસ્હાબુશ્શિમાલ'** (યા'ની દોઝખવાલોં) કા ઔર ઉનકી સઝાકા ઝિક્ર હૈ.

ફાઈદા :- મુકર્રબીન (કરીબી લોગોં) કે બદલેમેં આરામકે ઉન સામાનોંકા ઝિયાદા ઝિક્ર કિયા ગયા હૈ જો શહરવાલોંકો ઝિયાદા પસન્દ હૈં ઔર 'અસ્હાબુલ યમીન' કે બદલેમેં આરામકે ઉન સામાનોંકા ઝિયાદા ઝિક્ર હૈ, જો દેહાતવાલોંકો ઝિયાદા પસંદ હૈં, પસ ઈશારા ઈસ તરફ હો ગયા કે ઉનમેં ઈતના ફર્ક હો, જૈસા શહેરવાલોં ઔર

ગાંવવાલોંમેં હોતા હૈ.

યા'ની યે મતલબ નહીં કી 'મુકર્રબીન' કે બદલે મેં, જિન નેઅમતોંકા ઝિક્ર હૈ, ઉનસે 'અસ્હાબુલ યમીન' મેહરૂમ રહેંગે ઔર 'અસ્હાબુલ યમીન' કે બદલે મેં જિન ચીઝોંકા ઝિક્ર હૈ, વો 'મુકર્રબીન' કે લિયે ન હોંગી, કયૂંકે નેઅમતોંમેં તો સભી શરીક હોંગે ઔર વિલ્દાન ઔર ગિલ્માન ઔર શરાબકા જામ, ફલ, મેવે વગૈરહ સભીકો મિલેંગે, હાં, મગર 'મુકર્રબીન' ઔર 'અસ્હાબુલ યમીન' કે દરજે ઔર રૂત્બેમેં અલગ-અલગ તરીકોંમેં ફર્ક હોગા, જિસ્કી તરફ બયાનકે અન્દાઝમેં ઈશારા ફરમાયા ગયા હૈ.

દૂસરા ફાઈદા :- આમ જન્નતી મો'મિનોંકો 'અસ્હાબુલ યમીન' ફરમાયા હૈ, કયૂંકે ઉનકે દાહને હાથમેં આ'માલનામા દિયા જાએગા ઔર ચાહે યે મતલબ 'મુકર્રબીન' કે લિયે ભી હો, લેકિન આમ મો'મિનોંકો ખાસ તૌરસે ઈસ નામસે ઝિક્ર કરનેમેં ઈશારા હૈ કિ ઉનમેં 'અસ્હાબુલ યમીન' હોનેકી ખૂબીસે ઝિયાદા કોઈ ખૂબી ખાસ નઝદીકીકી નહીં પાઈ જાતી.

જન્નતમેં ઈઝઝતકે સાથ દાખિલા ઔર ફરિશ્તોંકી તરફસે સલામ ઔર મુબારકબાદી, સાથ હી અમ્ન ઔર સલામતીકે સાથ હમેશા હમેશાકે લિયે ઠહેરનેકા એ'લાન

સૂરએ હિજ્રમેં ફરમાયા-

તર્જુમા :- 'બિલા શુબ્હા ખુદાસે ડરનેવાલે બાગોં ઔર ચશ્મોંમેં હોંગે. ઉનસે કહા જાએગા કે તુમ ઉનમેં સલામતી ઔર અમન ઔર

અમાનકે સાથ દાખિલ હો જાઓ.'

તર્જુમા :- 'યહાં તકકે જબ વો જન્નતકે પાસ પહોંચેંગે ઔર ઉસ્કે દરવાઝે (પેહલેસે ઈસ્તિકબાલકે લિયે) ખુલે હોંગે ઓર વહાંકે હિફાઝત કરનેવાલે ફરિશ્તે ઉનસે કહેંગે કે તુમ પર સલામ હો. ખૂબ-ખૂબ મઝેસે રહો, પસ હમેશા કે લિયે દાખિલ હો જાઓ.' (ઝૂમર)

યા'ની જન્નતિયોંકો જન્નતમેં કિયામ કરનેકે લિયે પૂરી ઈઝ્ઝતકે સાથ દાખિલ કિયા જાએગા, ઉનકે ઈસ્તિકબાલકે લિયે પેહલેસે દરવાઝે ખુલે હોંગે ઔર જન્નતકે હિફાઝત કરનેવાલે ફરિશ્તે સલામ કરેંગે ઔર આરામકી ઝિંદગીકી મુબારકબાદી દેંગે ઔર યે સુના દેંગે કે આપ લોગ ઐસી જગહ ઠહેર રહે હૈં જહાં અમન ઔર અમાન ઔર સલામતી હી સલામતી હૈ. યહાં હમેશા ઔર ચૈન કે સાથ રહેંગે, ન ડર હોગા, ન કિસી તરહકી ઘભરાહટ હોગી. રંજ ઔર ગમ, દુખન, ઘુટન ઔર થકનકા નામ ન હોગા.

દાખિલાકે બા'દ મુબારકબાદી

સૂરએ રઅદમેં ઈર્શાદ હૈ-

તર્જુમા :- 'ઔર ઐસે લોગ હૈં (જિનકા ઉપરસે આયતમેં ઝિક્ર હૈ) કે જિન્હોંને અપને રબકી ખુશી હાસિલ કરનેકે લિયે સબ્ર કિયા ઔર નમાઝ કાયમ કી ઔર યે હમને જો ઉનકો દિયા, ઉસમેંસે ખુલે ઔર છુપે તરીકે પર ખર્ચ કરતે હૈં ઔર અચ્છે સુલૂકકે ઝરીએ બુરે સુલૂકકો દૂર કરતે હૈં, ઉનકે લિયે ઈસ દુનિયામેં અચ્છા અન્જામ હૈ યા'ની હમેશા રેહનેકી જન્નતેં હૈં, જિનમેં વો દાખિલ હોંગે ઔર ઉનકે માં-બાપ ઔર અઝવાજ (યા'ની બીવિયાં) ઔર ઔલાદમેંસે

જો લાઈક હોંગે, વો ભી દાખિલ હોંગે ઔર હર દરવાઝેસે ઉનકે પાસ ફરિશ્તે (યું) કેહનેકો આએંગે કે તુમ પર સલામ હો, ઈસ્કી વજહસે કે તુમને દુનિયામેં સબ્ર કિયા, સો ઈસ દુનિયામેં તુમ્હારા અંજામ બહોત અચ્છા હૈ.'

મુફસ્સિર ઈબ્ને કસીર (રહ.) ઈસ આયતકી તફસીર કરતે હુએ લિખતે હૈં કે જન્નતવાલોંકો જન્નતમેં દાખિલેકી મુબારકબાદી દેનેકે લિયે હર તરફસે ફરિશ્તોંકી જમાઅતેં સલામ કરતી હુઈ દાખિલ હોંગી, ઉનકો અલ્લાહકે કરીબ હોને ઈનામ પાનેમેં ઔર સુકૂનકે ઘર (દારૂસ્સલામ) મેં ઠહેરને ઔર નબિયોં ઔર સિદ્દીકોં (સચ્ચોં) કે પળોસમેં રેહનેકી જો બળાઈ હાસિલ હોગી, ઉસપર મુબારકબાદી દેંગે.

જન્નતમેં દાખિલા પર જન્નતિયોંકે શુક્રિયાકે લફ્ઝ

સૂરએ ઝુમરમેં ફરમાયા-

તર્જુમા :- 'ઔર જન્નતી (જન્નતમેં દાખિલ હોકર) કહેંગે કે સબ તા'રીફ અલ્લાહ હી કે લિયે હૈ, જિસને હમસે અપના વા'દા સચ્ચા કિયા ઔર હમકો ઈસ ઝમીનકા માલિક બનાયા કે જન્નતમેં જહાં ચાહેં ઠેહરેં, સો અચ્છા બદલા હૈ અમ્લ કરનેવાલોંકા.'

'જહાં ચાહેં જન્નતમેં ઠેહરેં' ઈસકા મતલબ યે હૈ કે અલ્લાહ પાકને હર જન્નતીકો બહોત બળી લંબી-ચૌળી જગહ દી, જિસમેં પૂરા-પૂરા ઈખ્તિયાર હાસિલ હૈ કે જહાં ચાહે ઠેહરે કોઈ રોક ટોક નહીં હૈ ઔર કોઈ જગહ એસી ભી નહીં હૈ જો ઠહેરનેકે કાબિલ ન

હો ઔર અપની જગહસે જબ કિસી દૂસરે જન્નતીસે મિલનેકા ઈરાદા કરેંગે તો ઉસ્કા ભી ઈખ્તિયાર હોગા.

સૂરએ આ'રાફમેં ફરમાયા-

તર્જુમા :- 'ઔર ઉનકે દિલોંમેં (જો એક દૂસરેકી તરફસે કુછ) ગુબાર થા, ઉસે હમ નિકાલ દેંગે, ઉનકે નીચે નહરેં જારી હોંગી ઔર વો કહેંગે કે સબ તા'રીફ અલ્લાહ હી કે લિયે હૈ જિસને હમકો ઈસ જગહ તક પહોંચાયા ઔર હમારી પહોંચ ન હોતી, અગર હમકો અલ્લાહ તઆલા ન પહોંચાતે. વાકઈ સચ તો યે હૈ કે હમારે રબકે પૈગમ્બર હક લેકર આએ થે ઔર ઉનકો પુકારકર કહા જાએગા કે જન્નત તુમકો તુમ્હારે આ'માલકે બદલે દી ગઇ હૈ.'

દાખિલાકે બા'દ જન્નતિયોંકા પેહલા નાશ્તા

હઝરત અબૂ સઈદ ખુદરી (રદિ.) સે રિવાયત હૈ કે રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) ને ઈર્શાદ ફરમાયા કે કિયામતકે દિન ઝમીન એક રોટી બન જાએગી જિસ્કો જબ્બાર (ઔર કહહાર) અપને ભરે હાથમેં લેકર ઉલટે-પલટેગા, જૈસે તુમમેંસે કોઈ શખ્સ સફરમેં રોટીકો ઉલટતા-પલટતા હૈ, (ઉલટ-પલટ હમવાર બનાકર) અલ્લાહ તઆલા ઝમીનકો જન્નતવાલોંકી પેહલી મેહમાની કરાર દેગા.

પ્યારે નબી સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમને યે ફરમાયા થા કે એક યહૂદી આ પહોંચા ઔર કેહને લગા, અય અબૂલ કાસિમ ! (અબુલ કાસિમ આપ (સલ.) કી કુન્નિયત હૈ.) ખુદા આપ પર બરકત નાઝિલ ફરમાએ, ક્યા આપકો યે બતાઉં કે કિયામતકે દિન જન્નતિયોંકી પેહલી મેહમાની કિસ્સે હોગી ? આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ

અલૈહિ વ સલ્લમને ફરમાયા કે હાં બતા દે, ઉસ્ને ઈસી તરહ બયાન કિયા, જિસ તરહ આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમને ફરમાયા થા કે ઝમીનકી એક રોટી બન જાએગી (જિસે જન્નતવાલે સબસે પેહલે નાશ્તેકી જગહ ખાએંગે) રિવાયત કરનેવાલે કેહતે હૈં કે ઉસ યહૂદીકી બાત સુનકર આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ આલિહી વ સલ્લમ હમારી તરફ દેખકર ઈસ તરહ હંસે કે આપકી આખિરી ડાળ્હેં (દાઢેં) ઝાહિર હો ગઇ (યે હંસના ઈસ ખુશીમેં થા કે અલ્લાહ તઆલાને જો ઈલ્મ પિછલે નબિયોંકો દિયે થે ઔર મુઝે ભી દિએ, જિનમેંસે કુછ ચીઝેં નકલ પર નકલ હોકર યહૂદિયોંમેં મશહૂર હૈં.) ઈસ્કે બા'દ ઉસ યહૂદીને કહા, કયા આપકો યે (ભી) બતાઉં કે જન્નતિયોંકા સાલન કયા હોગા? (જિસ્સે પેહલી મેહમાનીકી વો રોટી ખાએંગે જો ઝમીનસે બની હુઈ હોગી) આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમને ફરમાયા (વો ભી) બતા દે. ઉસ યહૂદીને કહા કે બૈલ હોગા ઔર મછલી હોગી, જિસ્કી કલેજીકે ઝિયાદા હિસ્સેસે સત્તર હઝાર આદમી ખાએંગે. (બુખારી)

જન્નતમેં ખાને-પીનેકે લિયે બે-ઈન્તિહા નેઅમતેં હોંગી, જબ જન્નતમેં રેહને લગ જાએંગે, તો બરાબર ખાતે-પીતે રહેંગે, મગર સબસે પેહલે શૂરૂ'કે મેહમાનકે તૌર પર જો નાશ્તા પેશ કિયા જાએગા. વો ઝમીનકી રોટી કા હોગા ઐર ઉસ નાશ્તાકે ખિલાનેમેં યે મસ્લિહત હે કે ઝમીનમેં તરહ-તરહકે મઝે દે રખ્ખે હૈં જો અલગ-અલગ ઈલાકોં ઔર મુલ્કોંમેં ફલોં, ગલ્લોં, તરકારિયોં ઔર દૂસરી ચીઝોંમેં પાએ જાતે હૈં ઔર ચૂંકે કિસી ભી આદમીને ઝમીનસે પૈદા હોનેવાલી હર નેઅમત નહીં ખાઇ હે, બલ્કે કોઈ ઈસ ફલસે મેહરૂમ હે ઔર કિસીકો વો ફલ નસીબ નહીં હુવા હે, ઈસલિયે ઝમીનકી રોટી બનાકર

જન્નતવાલોંકો પેહલે ઉસ્કે તમામ મઝે મિલાકર એક સાથ ચખા દિયે જાએંગે, તાકે જન્નતકી નેઅમતોંકો જબ ખાએં-પિએં તો હર આદમીકા યકીન ઈસ તરહકા યકીન હો જાએ કે દુનિયામેં જો કુછ ભી મૈંને યા કિસી દૂસરેને ખાયા-પિયા હૈ, વો સબ જન્નતકી હર નેઅમતકે સામને કુછ ભી નહીં.

ફાઇદા- યહૂદીને જો રોટીકે સાથ મછલી ઔર બૈલકા નાશ્તા બતાયા, હુઝૂરે અકદસ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમને ઉસે કુછ નહીં ફરમાયા, જિસ્સે મા'લૂમ હુવા કે ઉસને સહી બાત કહી હૈ. યે જો કહા કે મછલીકી કલેજીકે બળે હિસ્સેસે સત્તર હઝાર આદમી ખાએંગે. ઈસ્કે બારેમેં મુસ્લિમકી શરહ લિખનેવાલે અલ્લામહ નવવી રહમતુલ્લાહ અલૈહિ લિખતે હૈં કે જીગરમેં એક ટુકળા લટકા હુવા હોતા હૈ જો ખાનેમેં બેહતરીન હિસ્સા હૈ. કલેજીકા ઝિયાદા હિસ્સા ઈસીકો ફરમાયા હૈ.

સવાલ :- ઝમીનકી રોટી કિસ તરહ ખાઇ જા સકેગી? હમ તો દેખતે હૈં કે ઝમીનકે ઝર્રાત ગિઝામેં મિલ જાતે હૈં તો ખાઇ નહીં જાતી ઔર કિરકિરાપન ઝાહિર હો જાતા હૈ.

જવાબ :- ઝમીનમેં જિતને ભી ગલ્લે, ફલ, મેવે, સબ્ઝિયાં, તરકારિયાં ઔર ખાને હૈં, સબ ઝમીન હી સે નિકલતે હૈં. જિસ કુદરતવાલેને ઝમીનસે ઐસી લઝ્ઝતદાર ચીઝેં નિકાલ દીં, ઉસ્કો કુદરત હૈ કે ખાસ ઝમીન હી કો ખાનેકી ચીઝ બના દે ઔર ઉસમેં ઐસી બાત ભર દે, જિસ્સે ઝબાન ભી મઝા લે ઔર હલકમેં ભી આસાનીસે ઉતર જાએ.

ઈન્નહૂ અલા કુલ્લિ શૈઈન્ કદીર.

જન્નતિયોંકા જિસમ પાકીઝગી ઔર ખૂબસૂરતી

હઝરત અબૂ હુરૈરહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુસે રિવાયત કે હૈ રસૂલે ખુદા સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમને ઈર્શાદ ફરમાયા કે પેહલા ગિરોહ જો જન્નતમેં દાખિલ હોગા, ઉનકી શકલેં ચૌદહવીં રાતકે ચાંદકી તરહ (ચમકતીં-દમકતી) હોંગી ઔર જો લોગ ઉનકે બા'દ (દૂસરે નમ્બર પર) દાખિલ હોંગે, ઉનકી શકલેં બહોત ઝિયાદા રોશન સિતારેકી તરહ સે (રોશન) હોંગી. સબ જન્નતિયોંકે દિલ એક હી દિલ પર હોંગે. (યા'ની ઉનકે આપસમેં ઐસી મુહબ્બત હોગી જૈસે જિસમ બહોત હોં ઔર દિલ એક હો) ઉનમેં આપસમેં ઈખ્તિલાફ હોગા, ન કપટ હોગા. હર એક કે લિયે (બળી આંખોંવાલી હૂરોંમેંસે કમસે કમ) દો બીવિયાં હોંગી. ઉનમેંસે હર બીવીકી પિંડલીકા ગૂદા ખૂબસૂરતીકી વજહસે (હડ્ડી ઔર) ગોશ્તકે બાહિરસે નઝર આએગા. યે લોગ સુબહ-શામ અલ્લાહકી તસ્બીહ બયાન કરેંગે, ન બીમાર હોંગે, ન નાકસે રીંટ આએગા ઔર ન થૂકેંગે. ઉનકે બરતન સોને-ચાંદીકે હોંગે ઔર ઉનકી કંઘિયાં સોનેકી હોંગી, ઉનકી અંગેઠિયોંમેં ખુશ્બૂ ફૈલનેકે લિયે જો ચીઝ જલેગી વો ઊદ હોગી ઔર ઉનકા પસીના મુશ્ક (કી તરહ ખુશ્બૂદાર) હોગા. (બુખારી)

ઈસ હદીસસે જન્નતીયોંકે હુસ્ન ઔર જમાલ ઔર ઉનકી બીવિયોંકી ખૂબસૂરતીકા હાલ મા'લૂમ હુવા, સાથ હી ઉનકી સફાઈ સુથરાઈકા ભી પતા ચલા કે ઉનકો ન નાક સાફ કરનેકી ઝરૂરત હોગી ઔર ન થૂકનેકી ઝરૂરત હોગી.

દૂસરી રિવાયતોંમેં યે ભી હૈ કે **'લા યબૂલૂન વલા યતગવ્વતૂન'** (યા'ની જન્નતી ન પેશાબ કરેંગે, ન પાખાનાકી ઝરૂરત હોગી) પસીના જો આએગા, વો ગરમીકી વજહસે ન હોગા, બલ્કે ખાના હઝમ હો જાનેકા ઝરીઆ હોગા (જિસ્કા બયાન આગે આએગા) ઔર વો પસીના ખુશ્બૂદાર ઔર ખુશગવાર હોગા.

ઉપરકી હદીસમેં હૈ કે જન્નતિયોંકી અંગીઠિયોંમેં જલનેવાલી ચીઝ ઉદ હોગી. ઝેહનમેં લાનેકે લિયે 'ઉદ' કો અગરકી લકળી સમઝ લીજિયે જિસ્કે બુરાદેસે અગરબત્તિયાં બનતી હૈં. ચૂંકે અગર કીમતી ચીઝ હૈ, ઈસ લિયે દૂસરી લકળીકી પતલી પતલી સલાઈયોં, પર ઉસ્કા બુરાદા લપેટ કર અગરબત્તી બનાઈ જાતી હૈ. જન્નતમેં કિસી ચીઝકી કમી ન હોગી, ઈસલિયે ખુશ્બૂકે લિયે ઊદ હી સુલગ રહા હોગા (ઉસ્કે બુરાદેકી બત્તિયાં બનાનેકી ઝરૂરત ન હોગી ઔર યે વહાંકા ઊદ હોગા. યહાંકે ઉદ પર ઈસે ન સોચેં. યે અંગેઠિયાં આગસે જલ રહી હોંગી યા કિસી દૂસરી ચીઝસે? ઈસકે બારેમેં કોઈ તસરીહ નહીં દેખી.

ફાઈદા :- બુખારી શરીફમેં હૈ કે જબ અલ્લાહ તઆલાને હઝરત આદમ અલૈહિસ્સલામકો પૈદા ફરમાયા તો ઉનકા કદ સાઠ હાથકા થા ઔર જન્નતમેં જો ભી દાખિલ હોગા, આદમ અલૈહિસ્સલાકી શકલ પર સાઠ હાથકા હોગા.

સવાલ :- ઈતને લંબે-લંબે આદમી ભલા અચ્છે કયા મા'લૂમ હોંગે ?

જવાબ :- જબ સબ હી એક હી કદકે હોંગે તો કિસીકા કદ ભી દરમિયાની કદસે બાહિર મા'લૂમ ન હોગા ઔર સબ હી કો પસંદ આએગા.

દૂસરા ફાઈદા :- હદીસમેં જો લફ્ઝ 'બુકરતંવ્વ અશિય્યા' (સુબહ ઔર શામ) ફરમાયા, ઉસ્કે મુતઅલ્લિક હદીસકી શરહ લિખનેવાલે લિખતે હૈં કે ઈસ્સે સચ્ચી સુબહ ઔર શામ મુરાદ નહીં હૈ, કયું કે વહાં સૂરજકા ન નિકલના હોગા, ન ડૂબના હોગા, બલ્કે એક હી તરહકા મંઝર હોગા, રાત-દિનકા આના-જાના ન હોગા. ફત્હુલ બારીમેં એક કમઝોર રિવાયત નકલ કી હૈ કે અર્શે ઈલાહીકે નીચે એક પરદા લટકા હુવા હોગા, ઉસ્કા લપેટ દિયા જાના શામકા નિશાન હોગા ઔર ઉસ્કા ફૈલ જાના સુબ્હકી નિશાની હોગી, યા'ની મુકર્રર કી હુઈ મુદ્દત ગુઝર જાને પર ઉસ પરદેસે સુબહ ઔર શામકી નિશાની ઝાહિર હુવા કરેગી ઔર યે અલ્લાહકી તસ્બીહમેં લગે રેહનેકે વકત હોંગે. ઔર અગરચે જન્નતમેં હર વકત બે-ઈખ્તિયાર સાંસકી તરહ તસ્બીહ જારી હોગી, મગર અપને ઈખ્તિયારસે ભી સુબહ ઔર શામ તસ્બીહમેં લગે રેહનેકો પસંદ કરેંગે.

જન્નતિયોંકે દાળ્હી ન હોગી ઔર ઉનકી સુરમગીં આંખેં હોંગી

હઝરત અબૂ હુરૈરહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુસે રિવાયત હૈ કે રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમને ઈર્શાદ ફરમાયા કે જન્નતી 'અજરદ ઔર અમરદ' હોંગે. ઉનકી આંખેં ઐસી ખૂબસૂરત હોગી, કે (બગૈર સુરમા લગાએ હી) સુરમઈ મા'લૂમ હોંગી, ન ઉનકી જવાની ખતમ હોગી, ન કપળે પુરાને હોંગે.

જન્નતી 'અજરદ ઔરઅમરદ' હોંગે. યા'ની ઉનકે જિસ્મે પર બાલ ન હોંગે, ઔર સબ (મર્દ ઔર ઔરત) બગૈર દાળ્હી કે હોંગે.

જિસમ પર બાલ ન હોને કે દો મતલબ હો સકતે હૈં - એક તો યે કે સરકે બાલોંકે અલાવહ કિસી ભી જગહ બાલ ન હોં ઔર દૂસરા મતલબ યે કે જિન જગહોંકે બાલોંકો દૂર કરના પળતા હૈ (જૈસે નાફકે નીચેકે બાલ ઔર બગલેં, વહાં તો બિલ્કુલ હી બાલ ન હોંગે ઔર સીને ઔર પિન્ડલિંયો વગૈરહ પર જો બાલ હોંગે, બહોત હલ્કે હોંગે, ખૂબ ભરે હુએ ન હોંગે, જિનસે ખાલકી ખૂબસૂરતી દબ જાએ. સરકે બાલોંકા અલગસે ઝિક્ર કિસી રિવાયતમેં નહીં પાયા ગયા, લેકિન બુખારી શરીફકી રિવાયતમેં જો યે ફરમાયા કે ઉનકી કંઘિયાં સોનેકી હોગી, ઈસ્સે સાફ ઝાહિર હૈ કે ઉનકે સર પર બાલ હોંગે.

ચેહરે પર દાળ્હી ન હોનેકી તમન્ના જન્નતમેં પૂરી હો જાએગી. હમારે એક બુઝુર્ગસે કિસીને સવાલ કિયા કે દાળ્હી ન હોનેસે કયા ફાઈદા હોગા? ફરમાયા કે ઈસ્કા જવાબ ઉનસે મા'લૂમ કરો જોં દાળ્હી મુંળાતે હૈં. બહરહાલ જન્નતમેં તો હર ચીઝ ખૂબસૂરત હોગી દાળ્હી ન હોને, પર ભી મરદોંકી ખૂબસૂરતી બળ્હી હુઈ હોગી ઔર અંદરસે બાલ નિકલ કર ન આએંગે, જિનકો મૂંડના પળે ઔર ઉસ્કી વજહસે ખાલ ખરાબ હો.

જન્નતિયોંકી તંદુરૂસ્તી ઔર જવાની

હઝરત અબૂ સઈદ ખુદરી ઔર હઝરત અબૂ હુરૈરહ રદિઅલ્લાહ તઆલા અન્હુસે રિવાયત હૈ કે રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ તઆલા અલૈહિ વ સલ્લમને ઈર્શાદ ફરમાયા કે એક (ખુદાઈ) મુનાદી (જન્નતિયોંમેં) પુકારકર એલાન કર દેગા કે અય જન્નતવાલો! તુમ્હારે લિયે યે બાત તય હૈ કે હમેંશા તંદુરૂસ્ત

રહોગે, કભી બીમાર ન હોંગે ઔર યે (ભી) તય હૈ કે હમેશા ઝિન્દા રહોગે, કભી મૌત ન આએગી ઔર (યે કે) હંમેશા જવાન રહોગે, કભી બૂળ્હે ન હોગે ઔર (યે કે) હમેશા નેઅમતોંમેં રહોગે, કભી મોહતાજ ન હોગે. (મુસ્લિમ)

જન્નતિયોંકી ઉમરેં

હઝરત અબૂ સઈદ રદિઅલ્લાહ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમને ઈર્શાદ ફરમાયા કે જન્નતમેં જાનેવાલા જો શખ્સ ઈસ દુનિયાસે વિદા હોગા, છોટા હો યા બળા (જન્નતમેં દાખિલેકે વકત) સબ તીસ સાલકે કર દિયે જાએંગે, ઈસ્સે કભી આગે ન બળ્હેંગે. (તિરમિઝી)

તીસ સાલકી ઉમર દરમિયાની ઉમર હૈ, ઉસમેં ન બચકાના નાદાની હોતી હૈ ન જવાની દીવાની હોતી હૈ, ન બુળ્હાપા આતા હૈ, ન બુળ્હાપેકી નિશાનિયાં હોતી હૈં. ઉસ ઉમરમેં પૂરી જવાની ઔર પૂરી સમઝ દોનૂં હોતે હૈં. હોશ-હવાસ બજા ઔર જિસમ સહીહ-સાલિમ હોતે હૈં. ઈસી લિયે યે ઉમર જન્નતિયોંકે લિયે રખ્ખી ગઈ હૈ, છોટા હો યા બળા, હર શખ્સ તીસ સાલકા કર દિયા જાએગા યા'ની તીસ ઉમરકી ખુબીયાં ઔર હાલાત હોતે હૈં (જિનકા ઝિક્ર ઉપર હુવા) તમામ જન્નતવાલે ઉનકે માલિક હોંગે, હમેશા-હમેશા જન્નતમેં રહેંગે, મગર ન બુળ્હાપા આએગા, ન જવાનીમેં કમઝોરી આએગી, ન હોશ ઔર હવાસમેં ખલલ પૈદા હોગા, ન દાંત ઉખળેંગે, ન રોશનીમેં ફર્ક આએગા. કુછ રિવાયતોંમેં જન્નતિયોંકી ઉમર ૩૩ સાલ ભી આઈ હૈ.

જન્નતકે બાગ ઔર દરખ્ત

સૂરએ નબામેં ફરમાયા-

તર્જુમા :- 'બેશક પરહેઝગારોંકે લિયે બળી કામિયાબી હૈ, બાગ હૈં ઔર અંગૂર હૈં ઔર નઈ હમ-ઉમ્ર ઔરતેં હૈં ઔર લબાલબ ભરે હુએ શરાબકે જામ હૈં.'

ઔર સૂરએ ઝારિયાતમેં ઈર્શાદ હૈ -

તર્જુમા :- 'બેશક પરહેઝગાર લોગ બાગોં ઔર ચશ્મોંમેં હોંગે. ઉન્કે રબને ઉન્કો જો અતા ફરમાયા હોગા, વો ઉસે લે રહે હોંગે. બિલા શુબ્હા વો ઈસ્સે પેહલે (દુનિયામેં) અચ્છે કામ કરનેવાલે થે.'

હઝરત અબૂ સઈદ ખૂદરી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુસે રિવાયત હૈ કે રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમને ઈર્શાદ ફરમાયા કે બેશક જન્નતમેં એક દરખ્ત હૈ, જિસ્કે સાએમેં બેહતરીન તેઝ રફતાર હલ્કે-ફુલ્કે ઘોળે પર સવાર હોકર ગુઝરનેવાલા સૌ બરસ તક ચલતા રહેગા, તો ઉસ્કે સાએકો તય ન કર સકેગા. (બુખારી)

ઈસકે બા'દ ફરમાયા, **'વ ઝાલિકઝ્ઝિલ્લુલ્ મમ્દૂદ,'** યા'ની સૂરએ વાકિઆમેં **'વઝિલ્લિમ મમ્દૂદ'** (ફૈલા હુવા સાયા) ફરમાયા હૈ, વો યેહી (પેળવાલા સાયા હૈ) હૈ. (તરગીબ)

હઝરત અબૂ હુરૈરહ રદિયલ્લાહુ અન્હુસે રિવાયત હૈ કે રસૂલે ખુદા સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમને ઈર્શાદ ફરમાયા કે જન્નતમેં કોઈ પેળ ઐસા નહીં જિસ્કા તના સોનેકા ન હો.

હઝરત જરીર બિન અબ્દુલ્લાહ રદિયલ્લાહુ અન્હુકા બયાન હૈ કે મૈં હઝરત સલમાન ફારસી (રદિ.) કે પાસ ગયા. ઉન્હોંને બાત

જારી રખતે હુએ એક બહોત છોટા સા લકળીકા ટુકળા લિયા, જો ઉનકી ઉંગલિયોંકે બીચમેં ઠીક તરહ દિખાઇ ભી ન દેતા થા. ઉસ્કો હાથમેં લેકર ફરમાયા કે અય જરીર ! અગર તુમ જન્નતમેં ઈતનીસી લકળી ભી તલાશ કરોગે તો ન પાઓગે. મૈંને અર્ઝ કિયા કે નખ્લ (ખજૂરકા દરખ્ત) ઔર શજર (પેળ) કહાં જાએંગે (જિનકા કુર્આન ઔર હદીસમેં ઝિક્ર હૈ.) ફરમાયા, નખ્લ ઔર શજર તો વહાં હોંગે, લેકિન લકળીકે ન હોંગે, ઉનકે તને મોતિયોંકે ઔર સોનેકે હોંગે ઔર ઉપર ખજૂરેં લગી હોંગી. (બયહકી)

સૂરએ **રહમાન**કે તીસરે રૂકૂઅકે પેહલે આધેમેં દો બાગોંકા ઝિક્ર હૈ જો ખાસ મુકર્રબીનકે લિયે હોંગે યા'ની હર મુકર્રબકે લિયે દો-દો બાગ હોંગે, ફિર દૂસરે આધેમેં દૂસરે બાગોંકા ઝિક્ર હૈ જો આમ ઈમાનવાલોંકે લિયે હોંગે ઔર હર આદમીકો દો-દો મિલેંગે, મગર મુકર્રબીનકે બાગોંસે દરજેમેં કમ હોંગે. ચુનાંચે ઈર્શાદ હૈ-

તર્જુમા :- 'ઔર જિસને અપને રબકે સામને ખળે હોનેસે ખૌફ રખ્ખા, ઉસ્કે લિયે (યા'ની હર પરહેઝગાર કે લિયે) દો બાગ હોંગે, સો અય ઈન્સ ઔર જીન્ન તુમ અપને રબકી કૌન-કૌનસી નેઅમતોંકે ઈન્કારી હો જાઓગે. વો દોનૂં બાગ ઝિયાદા શાખોંવાલે હોંગે, સો અય ઈન્સ ઔર જીન્ન ! તુમ અપને રબકી કૌન-કૌનસી નેઅમતોંકે ઈન્કારી હો જાઓગે, ઈન દોનૂં બાગોંમેં દો ચશ્મેં હોંગે જો બેહતે ચલે જાએંગે, સો અય જીન્ન ઔર ઈન્સ ! તુમ અપને રબકી કૌન-કૌનસી નેઅમતોંકે ઈન્કારી હો જાઓગે ? ઈન દોનૂં બાગોંમેં હર મેવેકી દો-દો કિસમેં હોંગી, સો અય ઈંન્સ ઔર જીન્ન ! તુમ અપને રબકી કૌન-કૌન સી નેઅમતોકે ઈન્કારી હો જાઓગે ? વો લોગ તકિયા લગાએ હુએ એૈસે બિછૌનોં પર બૈઠે હોંગે, જિનકે

અસતર ખૂબ મોટે રેશમ કે હોંગે ઔર ઈન દોનૂં બાગોંકા ફલ નઝદીક હોગા, સો અય ઈન્સ ઔર જીન્ન ! તુમ અપને રબકી કૌન-કૌન સી નેઅમતોંકે ઈન્કારી હો જાઓગે ? ઉનમેં નીચી નિગાહવાલિયાં હોંગી, જિનપર ઈન લોગોંસે પેહલે ન કિસી ઈન્સાનને તસર્રૂફ કિયા હોગા, ન કિસી જીન્નને, સો અય ઇન્સ ઔર જીન્ન ! તુમ અપને રબકી કૌન-કૌનસી નેઅમતોંકે ઈન્કારી હો જાઓગે. ગોયા વો યાકૂત ઔર મરજાન હૈં, સો અય ઈન્સ ઔર જીન્ન ! તુમ અપને રબકી કૌન કૌનસી નેઅમતોંકે ઈન્કારી હો જાઓગે ? ભલા એહસાનકા બદલા એહસાનકે સિવા કયા હૈ ? સો અય ઈન્સ ઔર જીન્ન ! તુમ અપને રબકી કૌન-કૌનસી નેઅમતોંકે ઈન્કારી હો જાઓગે.'

યે જો ફરમાયા કે ઈન બાગોંમેં હર મેવેકી દો કિસમેં હોંગી. ઈનકે મુતઅલ્લિક **'મઆલિમુત્તન્ઝીલ'** મેં કુછ ઉલમાકા કૌલ નકલ કિયા હૈ કે એક કિસમ તર મેવોંકી (યા'ની ફલોંકી) ઔર એક કિસમ સૂખે મેવોંકી હોગી.

ઈસ્કે બા'દ આમ મો'મિનોંકે બાગોંકા ઝિક્ર હૈ. ચુનાંચે ઈર્શાદ હૈ -

તર્જુમા :- 'ઔર ઉન બાગોંસે કમ દરજેકે દો બાગ ઔર હોંગે, સો અય જીન્ન ઔર ઇન્સ ! તુમ અપને રબકી કૌન-કૌનસી નેઅમતોંકે ઈન્કારી હો જાઓગે ? વો દોનૂં બાગ ગહરે હરે હોંગે. સો અય જીન્ન ઔર ઈન્સ ! તુમ અપને રબકી કૌન-કૌનસી નેઅમતોંકે ઈન્કારી હો જાઓગે ? ઉન દોનૂં બાગોંમેં જોશ મારનેવાલે દો ચશ્મે હોગેં. સો અય ઇન્સ ઔર જીન્ન તુમ અપને રબકી કૌન કૌનસી નેઅમતોકે મુન્કિર હો જાઓગે. ઉન દોનૂં બાગોંમેં મેવે ઔર ખજૂરેં ઔર અનાર હોંગે. સો અય ઇન્સ ઔર જીન્ન તુમ અપને રબકી કૌન

કૌનસી નેઅમતોંકે મુન્કિર હો જાઓગે. ઈનમેં અચ્છે અખ્લાકવાલી ખૂબસૂરત ઔરતેં હોંગી, સો અય ઈન્સ ઔર જીન્ન ! તુમ અપને રબકી કૌન-કૌનસી નેઅમતોંકે ઈન્કારી હો જાઓગે? વો હૂરેં હોંગી, જો ખેમોંમેં હિફાઝતસે હોંગી, સો અય ઈન્સ, ઔર જીન્ન ! તુમ અપને રબકી કૌન-કૌનસી નેઅમતોંકે ઈન્કારી હો જાઓગે? ઈન લોગોંસે પેહલે ઈનપર ન તો કિસી ઈન્સાનને તસર્રૂફ કિયા હોગા, ન કિસી જીન્નને. સો અય ઈન્સ ઔર જીન્ન ! તુમ અપને રબકી કૌન કૌનસી નેઅમતોંકે ઈન્કારી હો જાઓગે ?. વો લોગ બેલ-બૂટેવાલે અજીબ ખૂબસૂરત હરે કપળોં પર તકિયે લગાએ હોંગે, સો અય ઈન્સ ઔર જીન્ન ! તુમ અપને રબકી કૌન-કૌનસી નેઅમતોંકે ઈન્કારી હો જાઓગે ? બળા બરકતવાલા નામ હૈ તેરે રબકા જો જલાલ ઔર ઈકરામવાલા હૈ.'

જન્નતકે ફલ ઔર મેવે

જન્નતી મઝે ઔર ઝાઈકા લેનેકે લિયે ફલ ઔર મેવે ખાએંગે. કુર્આન શરીફમેં જગહ-જગહ ઈસકા ઝિક્ર આયા હૈ. સૂરએ સૉદમેં ઈર્શાદ હૈ -

મુત્તકિઈન ફીહા યદ્ઉન ફીહા બિફાકિહતિન્ કસીરતિંવ્વ શરાબ.

'વો ઉન બાગોંમેં તકિયે લગાએ હોંગે (ઔર) વહાં બહોત મેવે ઔર પીનેકી ચીઝેં મંગાએંગે.'

સૂરએ યા'સીનમેં ફરમાયા-

લહુમ્ ફીહા ફાકિહતુંવ્વ લહુમ્ માયદઊન.

'ઉનકે લિયે વહાં મેવે હૈં ઔર જો કુછ તલબ કરેં, વો સબ હૈ.'

યા'ની હર કિસમકે મેવે ઉનકે લિયે મૌજૂદ હોંગે ઓર લઝઝત ઔર ખ્વાહિશકી ચીઝોંમેં સો જો કુછ ભી તલબ કરેંગે સબ હાઝિર કર દિયા જાએગા.

સૂરએ વાકિઆમેં મેવેકા ઝિક્ર ફરમાતે હુએ ઈર્શાદ હૈ-

વ ફાકિહતિન્ કસીરતિલ્લા મકતૂઅતિંવ્વ લા મમ્નૂઅહ.

'ઔર (અસ્હાબુલ યમીન) અકસર મેવોંમેં હોંગે, જો ન ખતમ હોંગે, ન ઉનકી રોક-ટોક હોગી.'

સૂરએ દહરમેં ઈર્શાદ હૈ-

તર્જુમા :- 'ઔર વહાં યે હાલત હોગી કે ઉનપર સાએ ઝુકે હોંગે ઔર જન્નતકે ફલ ઉનકે ઈખ્તિયારમેં દે દિયે જાએંગે.'

હઝરત બરા બિન આઝિબ રદિયલ્લાહુ અન્હુને **'વ ઝુલ્લિલત કુતૂફુહા તઝલીલા'**કા મતલબ બતાતે હુએ ઈર્શાદ ફરમાયા કે બેશક જન્નતી લોગ જન્નતકે ફલ ખળે ઔર બૈઠે ઔર લેટે ખાએંગે.

મુફસ્સિર ઈબ્ને કસીર (રહ.) લિખતે હૈં કે જબ કોઈ જન્નતી ફલ લેના ચાહેગા તો ફલ ઉસ્કે કરીબ આ જાએગા ઔર ટેહનીસે ઈસ તરહ લટક આએગા કે ગોયા વો સુનનેવાલા ફરમાંબરદાર હૈ. જન્નતી ખળા હોગા તો ફલ ઉસ્કે સાથ ઉપરકો ઉઠ જાએંગે ઔર અગર બૈઠે યા લેટેગા તો ઉસ્કે સાથ ચલે આએંગે.

સાહિબે મઆલિમુત્તન્ઝીલ **'વ જનલ્ જન્નતૈનિ દાન'** કી તફસીરમેં લિખતેં હૈં કે હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન અબ્બાસ રદિયલ્લાહુ અન્હુને ફરમાયા કે જન્નતમેં ફલકા પેળ અલ્લાહકે દોસ્તોં (યા'ની જન્નતિયોં) કે કરીબ ખુદ આ જાએગા, ચાહેંગે તો ખળે હોકર ફલ તોળેંગે ચાહેંગે તો બૈઠે હી બૈઠે લે લેંગે.

હઝરત કતાદા (રદિ.) ને ફરમાયા કે જન્નતિયોં કે હાથ ન તો દૂરીકી વજહસે ફલોંસે મેહરૂમ હોંગે, ન કાંટોંકી વજહસે (કયૂંકે પેળ ખુદ કરીબ આ જાએંગે) ઔર કાંટેદાર ભી ન હોંગે '**લા યુરદ્દુ ઐદિયહુમ્ અન્હા બુઅ્દુન્ વલા શૌકુન.** કુર્આન શરીફમેં જન્નતી ખજૂરોં, અંગૂરોં, અનારોં, કેલોં ઔર બેરોંકા ઝિક્ર તો નામ લેકર આયા હૈ, ઔર ઈનકે અલાવહ બે-ઈન્તિહા ફલોંકી કિસમેં હોંગી. હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન અબ્બાસ (રદિ.) ને ફરમાયા કે દુનિયાકા કોઈ મીઠા ઔર ખટ્ટા ફલ ઐસા નહીં જો જન્નતમેં ન હો, યહાં તક કે હન્ઝલ (યા'ની ઈન્દરાઈનકા ફલ જો સખ્ત કળવા હોતા હૈ) વો ભી હોગા, મગર વો વહાં મીઠા હોગા.'

સૂરએ મુહમ્મદમેં ઈર્શાદ હૈ-

તર્જુમા :- યા'ની ઉનકે લિયે વહાં હર કિસમકે ફલ હોંગે ઔર ઉનકે રબકી તરફસે બખ્શિશ હોગી.

સૂરએ બકરહમેં ઈર્શાદ ફરમાયા-

તર્જુમા :- 'ઔર આપ ખુશખબરી સુના દેં ઐસે લોગોંકો જો ઈમાન લાએ ઔર નેક અમલ કિયે, ઈસ બાતકી (ખુશખબરી) કી ઈનકે લિયે બેહિશ્તેં હૈં, જિનકે નીચે નહરેં ચલતી હોંગી, જબ ભી કોઈ ફલ ઈન બેહિશ્તોં મેંસે ઉનકો ખાનેકો મિલેગા, તો હર બાર કહેંગે કે યે (તો) વોહી હૈ જો ઈસ્સે પેહલે હમકો મિલ ચુકા હૈ ઔર ઈનકે પાસ (શકલ ઔર સૂરતમેં) મિલતે-જુલતે ફલ લાએ જાએંગે ઔર ઈનકે લિયે વહાં પાકીઝા બીવિયાં હોંગી ઔર વહાં વો હમેશા રહેંગે.'

સાહિબે બયાનુલ કુર્આન લિખતે હૈં કે અકસર મઝેકે લિયે ઐસા હોગા કે દોનૂં બારકે ફલોંકી શકલ એક જૈસી હોગી, જિસ્સે વો

યૂં સમઝેંગે કે યે પેહલી હી કિસમકા ફલ હૈ, મગર ખાનેમેં મઝા દૂસરા હોગા, જિસ્સે લઝ્ઝત, ઔર મસ્તી કઈ ગુના હોગી.

મુફસ્સિર ઈબ્ને કસીર (રહ.) ને ઈસકી તફસીરમેં હઝરત ઈબ્ને અબ્બાસ ઔર દૂસરે સહાબા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુસે યે કૌલ ભી નકલ કિયા હૈ કે જન્નતી હઝરાત ફલકી શકલ દેખકર કહેંગે કે યે ફલ તો હમને દુનિયામેં દેખા હૈ, લેકિન જબ ઈસ્કો ખાએંગે તો મા'લૂમ હોગા કે સિર્ફ શકલ ઔર સૂરતમેં મિલતે-જુલતે હૈં ઔર મઝા કુછ ઔર હી હૈ.

મિશ્કાત શરીફમેં 'સલાતુલ ખુસૂફકે બાબમેં' બુખારી ઔર મુસ્લિમકે હવાલેસે નકલ કિયા હૈ કે હુઝૂરે અકદસ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમકે ઝમાનેમેં સૂરજ ગિરહન હો ગયા. આપને ગિરહનકી નમાઝ પળ્હાઈ જો બહોત લંબી નમાઝ થી. જબ આપને સલામ ફેરા તો સૂરજ સાફ હો ચુકા થા. સલામકે બા'દ ફરમાયા કે બેશક સૂરજ ઔર ચાંદ અલ્લાહકી નિશાનિયોં મેંસે હૈં. કિસીકે મરને-જીનેકી વજહસે ઉનકો ગિરહન નહીં હોતા હૈ, પસ જબ તુમ ચાંદ-સૂરજકા ગરહન દેખો તો અલ્લાહકા ઝિક્ર કરો. સહાબ રદિ. ને અર્ઝ કિયા, અય અલ્લાહકે રસૂલ (સ.અ.વ.) ! હમને દેખા કે (નમાઝ પળ્હાતેમેં) આપને અપની ઉસી જગહ (ખળે-ખળે) કુછ લેના ચાહા. ફિર હમને દેખા કે આપ પીછે હટે (યે કયા બાત થી) આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમને જવાબમેં ફરમાયા કે મૈંને (યહીં ખળે-ખળે) જન્નત દેખી, ઈસલિયે મૈંને ઉસમેંસે એક ખોશા લેનેકા ઈરાદા કિયા ઔર અગર મૈં એક ખોશા લે લેતા તો જબ તક દુનિયા બાકી રેહતી તુમ ઉસ મેંસે ખાતે રેહતે. ઈસ હદીસસે અંદાઝા હો સકતા હૈ કે જન્નતકે ફલ કિતને બળે-બળે હૈં.

હઝરત અબૂ સઈદ ખુદરી રદિયલ્લાહુ અન્હુ કા બયાન હૈ કે રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમને ઈર્શાદ ફરમાયા કે મેરે સામને જન્નત પેશ કી ગઇ તો મૈંને તુમકો દિખાને કે લિયે અંગૂરકા એક ખોશા લેના ચાહા, પસ (ખુદાકી હિકમત) ઐસી હુઈ કી મેરે ઔર ખોશેકે દરમિયાન આળ લગા દી ગઈ, ઈસલિયે મૈં ન લે સકા. એક શખ્સને અર્ઝ કિયા, અય અલ્લાહકે રસૂલ ! (જન્નતકે) અંગૂરકે એક દાનેકા રસ કિતના હોગા ? ફરમાયા કે તેરી માંને સબસે બળા ડોલ જો (કભી) ચમળા કાટકર બનાયા હો (ઉસ્કો ઝેહનમેં લાકર ગૌર કર લે) યા'ની એક દાનાસે બહોત બળા ડોલ ભર સકતા હૈ.

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન અબિલ હુઝૈલ (રદિ.) કા બયાન હૈ કે હમ હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન મસઊદ (રદિ.) કે સાથ મુલ્કે શામમેં યા અમાનમેં થે. આપસમેં જન્નતકા ઝિક્ર હોને લગા તો હઝરત અબ્દુલ્લાહ (રદિ.) ને ફરમાયા કે બેશક જન્નતમે અંગૂરોં મેંસે એક અંગૂર ઈતના બળા હૈ જિતની દૂર યહાંસે સન્આ (શહેર) હૈ.

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન અબ્બાસ બિન અબ્બાસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમાસે રિવાયત હૈ કે જન્નતકી ખજુરોંકી લંબાઈ બારહ હાથ હૈ (ઔર) ઉનમેં ગુઠલી નહીં હૈ.

એક બાર આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ તઆલા અલૈહિ વ સલ્લમકી ખિદમતમેં એક સહાબી આએ જો દેહાતકે રેહનેવાલે થે. ઉન્હોંને અર્ઝ કિયા, અય અલ્લાહકે રસૂલ ! (કુર્આન શરીફમેં) અલ્લાહ તઆલાને એક ઐસે પેળકે બારેમેં જો તકલીફ દેનેવાલા હૈ, યે ખબર દી હૈ કે વો જન્નતમેં હોગા. આં હઝરત (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે વો કૌનસા પેળ હૈ ? ઉન્હોંને અર્ઝ કિયા કે બેરીકા પેળ (જિસકા સૂરએ વાકિઆમેં ઝિક્ર હૈ) ચૂંકે બેરીકે પેળમેં કાંટે હોતે હૈં, ઈસલિયે

તકલીફ દેતા હૈ ઔર ફલ તોળનેમેં મુસીબત હોતી હૈ ! યે સુનકર સય્યદુલ મુર્સલીન સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમને ફરમાયા, કયા અલ્લાહ તઆલાને **'ફી સિદ્રિમ્ મખ્ઝૂદ'** (બગૈર કાંટોંકી બેરિયાં) નહીં ફરમાયા ? બિલા શુબ્હા ઈન બેરિયોંસે ઐસે ફલ નિકલતે હૈં જિન ફલકે ફટ જાનેસે બહત્તર (૭૨) રંગકે ખાને નિકલ પળતે હૈં, એક રંગ દૂસરેસે મિલતા નહીં. (તરગીબ)

મુફસ્સિર ઈબ્ને કસીર સૂરએ રઅદકી આયત :-

તર્જુમા :- યા'ની જન્નતમેં મેવે ઔર ખાને-પીનેકી ચીઝેં હમેશા રહેંગી, ન ખતમ હોંગી, ન ફના હોંગી.

ફિર તબરાનીકી એક રિવાયતમેં હૈ કે જબ કોઈ જન્નતી જન્નતસે ફલ લેગા તો ઉસ્કી જગહ દૂસરા ફલ લગ જાએગા.

જન્નતમેં ખેતી

હઝરત અબૂ હુરૈરહ રદિયલ્લાહુ અન્હુસે રિવાયત હૈ કે રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમકી ખિદમતમેં ગાંવકે રેહનેવાલે એક સહાબી બૈઠે હુએ થે ઔર આપ (સ.અ.વ.) યે બાત બયાન ફરમા રહે થે કે જન્નતિયોંમેંસે એક શખ્સ અપને પરવરદિગારસે ખેતી કરનેકી ઈજાઝત તલબ કરેગા. અલ્લાહ તઆલા ફરમાએંગેકે કયા તૂ ઉન (ભરપૂર) નેઅમતોંમેં નહીં હૈ જો ખ્વાહિશકે મુતાબિક તુઝે મિલી હુઈ હૈ? વો અર્ઝ કરેગા કે હાં (હૈ તો સબ કુછ) મગર મેરા દિલ ચાહતા હૈ. (ચુનાંચે ઉસ્કો ઈજાઝત દે દી જાએગી) વો ઝમીનમેં બીજ ડાલેગા તો પલક ઝપકને કે પેહલે હી સબ્ઝા ઉગ જાએગા ઔર બળ્હ જાએગા ઔર ખેત તૈયાર હો જાએગા ઔર કટ ભી જાએગા

ઔર પહાડોંકે બરાબર અંબાર લગ જાએંગે. અલ્લાહ તઆલા ફરમાએંગે કે અય આદમ કે બેટે ! યે લે લે. તેરે લાલચકા પેટ કોઈ ચીઝ નહીં ભરતી. હુઝૂર (સ.અ.વ.) કા યે ઈર્શાદ સુનકર ગાંવવાલે સહાબી (રદિ.) ને અર્ઝ કિયા કે ખુદાકી કસમ વો શખ્સ કુરૈશી યા અન્સારી હોગા, ઈસલિયે કે યેહી લોગ ખેતી-પેશા હૈં. હમારા પેશા તો ખેતી નહીં હૈ. ભલા હમ કયૂં ઐસી દરખ્વાસ્ત કરને લગેં ? યે બાત સુનકર રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) કો હંસી આ ગઇ. (બુખારી)

જન્નતકી નહરેં

સૂરએ મુહમ્મદમેં અલ્લાહ તઆલાકા ઈર્શાદ હૈ-

તર્જુમા :- 'જિસ જન્નતકા મુત્તકિયોંસે વા'દા કિયા જાતા હૈ, ઉસ્કી હાલત યે હૈ કે ઉસમેં બહોત નહરેં ઐસે પાનીકી હૈં જિનમેં ઝરા ભી તબ્દીલી ન હોગી ઔર બહોતસી નહરેં દૂધકી હૈં જિસકા ઝાઇકા ઝરા ન બદલા હોગા ઔર બહોતસી નહરેં શરાબકી હૈં જો પીનેવાલોંકે લિયે બહોત લઝીઝ હોંગી ઔર બહોતસી નહરેં શહદકી હૈં જો બિલ્કુલ સાફ હોગા ઔર ઉનકે લિયે હર કિસમકે ફલ હોંગે ઔર ઉનકે રબકી તરફસે બખ્શિશ હોગી.'

હઝરત ઉબાદહ બિન સામિત રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુસે રિવાયત હૈ કે રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમને ઈર્શાદ ફરમાયા કે જન્નતમેં સૌ દરજે હૈં. હર દો દરજોકે દરમિયાન ઈતના ફાસલા હૈ જિતના આસમાન ઔર ઝમીનકે દરમિયાન હૈ ઔર ફિરદૌસ સબસે ઉપર હૈ, ઉસીસે જન્નતકી ચારોં નહરેં નિકલી હૈં ઔર ઉસ્કે ઉપર અલ્લાહકા અર્શ હોગા, ઈસલિયે જબ તુમ અલ્લાહસે

(જન્નતકા) સવાલ કરો તો જન્નતુલ ફિરદૌસ માંગો. (તિરમિઝી)

ઈસ હદીસસે મા'લૂમ હુવા કે ચાર નહરેં જન્નતુલ ફિરદૌસસે નિકલી હૈં. ફિર હર નહરસે બહોતસી નહરેં નિકલતી ચલી ગઈ હૈં જિનકા સૂરએ **મુહમ્મદ**કી આયતમેં ઝિક્ર હુવા. ઈન ચાર બળી નહરોંકો એક હદીસમેં ચાર દરિયા બતાયા ગયા હૈ. ચુનાંચે મિશ્કાત શરીફમેં તિરમિઝીકે હવાલેસે હુઝૂરે અકદસ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમકા ઈર્શાદ નકલ કિયા હૈ કે બેશક જન્નતમેં પાનીકા દરિયા હૈ ઔર શહદકા દરિયા હૈ ઔર દૂધકા દરિયા હૈ ઔર શરાબકા દરિયા હૈ, ફિર ઉનસે ઔર નહરેં ફૂટી હૈં.

કુર્આન મજીદમેં જગહ-જગહ જન્નત ઔર જન્નતવાલોંકે ઝિક્રમેં '**તજરી મિન્ તહ્તિહલ્ અન્હારૂ**' ઔર '**તજરી મિન્ તહ્તિ હિમુલ્ અન્હારૂ**' ફરમાયા હૈ, જિસ્સે સાફ ઝાહિર હૈ કે જન્નતમેં બહોત ઝિયાદા નહરેં હોંગી જો જન્નતવાલોંકે બાગોં ઔર કોઠોંમેં બેહ રહી હોંગી.

હઝરત અબૂ હુરૈરહ રદિયલ્લાહુ અન્હુસે રિવાયત હૈ કે અલ્લાહકે રસૂલ (સ.અ.વ.) ને ઈર્શાદ ફરમાયા કે જન્નતકી નહરેં મુશ્કકે પહાળોંકે નીચેસે નિકલતી હૈં. યા'ની નહરોંકા મરકઝ ઔર નિકલનેકી જગહ મુશ્કકે પહાળોંકી જળ હૈ. (તરગીબ)

હઝરત સમ્માક (રદિ.) (અબ્દુલ્લાહ બિન અબ્બાસ (રદિ.) કે શાગિર્દ) ફરમાતે હૈ કે મૈંને મદીનામેં હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન અબ્બાસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુસે મુલાકાત કી ઔર અર્ઝ કિયા કે જન્નતકી ઝમીન કૈસી હૈ ? ઉન્હોંને ફરમાયા કે ચાંદીકી ઝમીન હૈ જો ખૂબ સફેદ હૈ, ગોયા કે આઈના હૈ. મૈંને સવાલ કિયા કે ઉસ્કી રોશની કૈસી હૈ ? ફરમાયા, ક્યા તૂને વો·વકત નહીં દેખા, જિસ વકત

સૂરજ નિકલને (કે કરીબ) હોતા હૈ (ઉસ વકત જો દરમિયાની રોશની હોતી હૈ) બસ વોહી રોશની જન્નતમેં હૈ, લેકિન ઉસ રોશનીમેં ન ધૂપકા અસર હૈ, ન ઠંડક હૈ. મૈંને અર્ઝ કિયા, ઉસ્કી નહરોંકા ક્યા હાલ હૈ ? ક્યા વો ગળ્હોંકે અંદર ચલતી હૈં ? ફરમાયા નહીં, (ગળ્હોંમેં નહીં ચલતી હૈં) બલ્કે વો (હમવાર) ઝમીન પર ચલતી હૈં ઔર બિના નિચાનકે અપની જગહ પર ઈસ તરહ જારી હૈં કે (અપની હદસે) ઈધર ઉધર નહીં ફૈલતી હૈં. અલ્લાહ તઆલાને ઈન નહરોંસે ફરમાયા કે (તૈયાર) હો જાઓ. પસ જારી હો ગઈ. મૈંને પૂછા કે જન્નતમેં કપળોં કે જોળે કૈસે હૈં ? ફરમાયા, જન્નતમેં એક પેળ (દરખ્ત) હૈ, જિસમેં અનારકી તરહકે ફલ હૈં. જબ અલ્લાહ તઆલાકા દોસ્ત (યા'ની જન્નતી) ઉસમેંસે લિબાસ લેનેકા ઈરાદા કરેગા તો ઉસમેંસે ટેહની ઉસ્કે પાસ આકર ફટ જાએગી, જિસમેંસે રંગ-બિરંગકે સત્તર જોળે નિકલ આએંગે. ફિર વો ટેહની જુળ જાએગી ઔર અપની જગહ લૌટ જાએગી.

નહરે કૌસર

હઝરત અનસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુસે રિવાયત હૈ કે રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ આલિહી વ સલ્લમને ઈર્શાદ ફરમાયા કે (મે'રાજકી રાતકો) મૈં જન્નતમેં ગુઝર રહા થા, એક ઐસી નહર સામને આઈ જિસ્કે દોનૂં કિનારોં પર મોતિયોંકે કુબ્બે થે. ફરિશ્તા (જો મેરે સાથ થા), ઉસ્સે મૈંને પૂછા, યે ક્યા હૈ ? ઉસ્ને જવાબ દિયા કે યે કૌસર હૈ, જો અલ્લાહને આપકો ઈનાયત ફરમાઈ હૈ. ઈસકે બા'દ ફરિશ્તેને ઉસ્કી મિટ્ટીમેં અપના હાથ મારકર મુશ્ક નિકાલા, ફિર મેરે સામને **'સિદ્‌રતુલ્ મુન્તહા'** બુલંદ કિયા ગયા.

પસ મૈંને ઉસ્કે પાસ બહોત બળા નૂર દેખા. હઝરત અનસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુસે યેભી રિવાયત હૈ કે હુઝૂરે અકદસ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમસે સવાલ કિયા ગયા કે કૌસર કયા હૈ ? આપને ફરમાયા કે વો એક નહર હૈ જો અલ્લાહ તઆલાને મુઝે ઈનાયત ફરમાઇ હૈ- દૂધસે ઝિયાદા સફેદ ઔર શહદસે ઝિયાદા મીઠી હૈ.

ફાઈદા :- સિદરહ કેહતે હૈં બેરીકે દરખ્તકો ઔર મુન્તહાકે મા'ના હૈં ઈન્તેહાકી જગહ. હદીસોંમેં આયા હૈ કે યે એક દરખ્ત હૈ બેરીકા સાતવેં આસમાનમેં. આલમે બાલાસે જો (અહકામો અરઝાક વગૈરહ) આતે હૈં વો અવ્વલ સિદરતુલ મુન્તહા તક પહોંચતે હૈં ફિર વહાંસે ફરિશ્તે ઝમીન પર લાતે હૈં. ઈસી તરહ જો આ'માલ યહાંસે ચળ્હતે હૈં, વો ભી સિદ્રતુલ મુન્તહા તક પહોંચતે હૈં, ફિર વહાંસે ઉઠાએ જાતે હૈં.' (બયાનુલ કુર્આન)

હદીસે મે'રાજમેં હૈ કે આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમને ફરમાયા કે મૈં સિદ્રતુલ મુન્તહાકી તરફ ઉઠાયા ગયા તો દેખતા હૂં કે ઉસ્કે ફલ (યા'ની બેર) હિજ્રકે મટકોંકે બરાબર હૈં ઔર ઉસ્કે પત્તે હાથીકે કાનોં કે બરાબર હૈં (મિશ્કાત સ. ૫૨૭) સાથ હી આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમને ફરમાયા કે સિદ્રતુલ મુન્તહાકી શાખકે સાએમેં સૌ બરસ સવાર ચલ સકતા હૈ યા યૂં ફરમાયા કે ઉસ્કે સાએમેં સૌ સવાર સાયા લે સકતે હૈં.

(તિરમિઝી શરીફ બાબ 'મા જાઅ ફી સિફતિ સિમારિલ્જન્નાતિ')

ફાઈદા :- નહરે કૌસર અલ્લાહ પાકકી ખાસ દેન હૈ જો જન્નતમેં હૈ ઔર સિર્ફ આખિરી નબી હઝરત મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ તઆલા અલૈહિ વ સલ્લમકો મિલા હૈ ઔર કિસી નબીકો નહરે કૌસર નહીં મિલી. હાં, તિરમિઝી શરીફકી કુછ રિવાયતોંમેં હૈ કે

કિયામતકે મૈદાનમેં હર નબીકે લિયે હૌઝ હોગા, જિસ્સે અપની-અપની ઉમ્મતકો પિલાએંગે. ઉલમા-એ-કિરામને લિખ્ખા હૈ કે કિયામતકે મૈદાનમેં હૌઝકા હોના આં હઝરત (સ.અ.વ.) કે લિયે કોઈ નઈ બાત નહીં હૈ, કયૂંકે હર નબીકે લિયે હૌઝ હોનેકી રિવાયત મૌજૂદ હૈ, હાં, જન્નતમેં નહરે કૌસર સિર્ફ હુઝૂર (સ.અ.વ.) હી કે લિયે ખાસ હૈ. સાથ હી યે ભી લિખ્ખા કે આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમકે હૌઝકે લિયે જો કૌસર કહા ગયા હૈ, વો ઈસ લિયે હૈ કે જન્નતકી નહર કૌસરસે ઉસમેં પાની આએગા.

જન્નતકે ચશ્મે

સૂરએ મુર્સલાતમેં ઈર્શાદ હૈ-

ઈન્નલ્ મુત્તકીન ફી ઝિલાલિંવ્વ ફવાકિહ મિમ્મા યશ્તહૂન.

'બેશક મુત્તકી લોગ સાયોંમેં ઔર ચશ્મોંમેં ઔર ખ્વાહિશકે મુતાબિક મેવોંમેં હોંગે.'

સૂરએ ગાશિયહમેં ફરમાયા-

તર્જુમા :- 'બહોતસે ચેહરે ઉસ દિન રૌનકવાલે હોંગે, અપને આ'માલકી વજહસે ખુશ હોંગે, ઊંચી જન્નતમેં હોંગે, જિસમેં કોઈ બકવાસ ન સુનેંગે, ઉસમેં બેહતે હુએ ચશ્મે હોંગે.'

મુફસ્સિર ઈબ્ને કસીર **'ઐનુન્ જારિયહ'** કી તફસીર કરતે હુએ લિખતે હૈં, **'ઈન્નમા હાઝા જિન્સુન, યા'ની ફીહા ઉયૂનૂન્ જારિયાત'**. મતલબ યે હુવા કે જન્નતમેં બહોત ઝિયાદા ચશ્મે જારી હૈં. **ઐન** વાહિદ (એક વચન) જો આયા હૈ, ઈસસે જિન્સ મુરાદ હૈ, જો કમ ઔર ઝિયાદા સબકે લિયે બોલા જાતા હૈ. જન્નતમેં ચશ્મોંકા

ઝિકર જન્નતકે બાગોંકે તઝકિરામેં ગુઝર ચુકા હૈ ઔર અભી 'પીનેકી ચીઝોંકે બયાન' મેં ભી આતા હૈ.

ફાઈદા :- સૂરએ ગાશિયહકી આયતમેં ફરમાયા હૈ કે જન્નતમેં કોઈ બકવાસ ન સુનેંગે. યે મઝમૂન દૂસરી આયતોંમેંભી આયા હૈ. સૂરએ **નબામેં** હૈ - **'લા યસ્મઊન ફીહા લગ્વંવ્વ લા કિઝ્ઝાબા'** (કે વહાં ન કોઈ બેહૂદા બાત સુનેંગે, ન ઝૂઠ) ઔર સૂરએ વાકિઆમેં ઈર્શાદ હૈ, **'લા યસ્મઊન ફીહા લગ્વંવ્વ લા તા'સીમા.'** (યા'ની વો હઝરાત ન વહાં બક-બક સુનેંગે, ન કોઈ બેહૂદા બાત). હાસિલ સબકા યે હૈ કે જન્નતિયોંકા દિલ ઔર દિમાગ ઔર જીસમકે તમામ હિસ્સે હર તરહકે અમનમેં હોંગે. ના-ગવારી લાનેવાલી કોઈ ભી ચીઝ ન નઝરોંકે સામને આએગી, ન કાનોંમેં પળેગી, ન વહાં બક-બક, ઝક-ઝકકા કુછ કામ હોગા, ન લળાઈ-ઝગળેકા મૌકા' આએગા, આપસમેં ન તૂ-તૂ, મૈં-મૈં હોગી, ન કોઈ કિસી પર જુમ્લે કસેગા, ન તા'ને કરેગા.

જન્નતમેં પીનેકી ચીઝેં

સૂરએ દહરમેં ફરમાયા હૈ-

તર્જુમા :- 'બેશક નેક લોગ ઐસે જામસે (શરાબેં પિએંગે, જિસમેં કાફૂરકી મિલાવટ હોગી, ઐસે ચશ્મેસે, જિસ્સે ખુદાકે (ખાસ) કરીબી બન્દે પિએંગે ઔર જિસ્કો વો (ખુદાકે ખાસ બન્દે વહાં ચાહેંગે) બહાકર લે જાએંગે.'

તફસીરે દુર્રે મન્સૂરમેં ઈબ્ને શોઝબસે રિવાયત હૈ કે જન્નતિયોંકે હાથમેં સોનેકી છળિયાં હોંગી ઔર ઈન છળિયોંસે જિસ તરફ ઈશારા કરેગે, નહરેં ઉસી તરફકો ચલેંગી. (બયાનુલ કુર્આન)

તફસીર મઆલિમુત્તન્ઝીલમેં **'યુફજ્જિરૂનહા તફજીરા.'** કી તફસીર કરતે હુએ લિખ્ખા હૈ **'અય યકૂદૂનહા હૈસુ શાઉ મિમ્ મનાઝિલિહિમ્ વ કુસૂરિહિમ'** યા'ની જન્નતી હઝરાત અપની મંઝિલોં ઔર મુહલ્લોંમેં જહાં ચાહેંગે, લે જાએંગે.

યે જો ફરમાયા હૈ શરાબકે જામમેં કાફૂરકી મિલાવટ હોગી, ઉસ્સે દુનિયાકી કાફૂર ન સમઝ લિયા જાએ, વો જન્નતી કાફૂર હોગા, જો દિલ ઔર દિમાગકો તફરીહ કરને ઔર કુવ્વત પહોંચાનેકે લિયે ઔર શરાબમેં એક તરહકી ખાસ હાલત ઔર લઝ્ઝત લાનેકે લિયે મિલાયા જાએગા. ફિર કુછ આયતોંકે બા'દ ઈર્શાદ હૈ.

તર્જુમા :- 'ઔર વહાં ઉનકો ઐસા જામ પિલાયા જાએગા, જિસમેં સોંઠકી મિલાવટ હોગી યા'ની ઐસે ચશ્મેંસે ઉનકો પિલાયા જાએગા, જિસકા નામ **'સલ્સબીલ'** હૈ.

ઈસ આયતસે મા'લૂમ હુવા કે જન્નતિયોંકે શરાબમેં સોંઠકી ભી મિલાવટ હોગી, લેકિન ઈસ્સે દુનિયાકી સોંઠ ન સમઝ લી જાએ, યે વહાંકી સોંઠ હોગી જો શરાબકે મઝેકો દોગુના કર દેગી ઔર ઈસ્સે શૌક ઔર ખુશીકી હાલત પૈદા હોગી. યહાં એક ચશ્મેંકા નામ 'સલ્સબીલ' ફરમાયા હૈ. કતાદા (રહ.) કા કૌલ હૈ કે ઉસ્કો સલ્સબીલ કેહનેકી વજહ યે હૈ કે જન્નતિયોંકી મરઝીકે મુતાબિક જિધરકો વો ચાહેંગે, જારી હોગા. હઝરત મુજાહિદ (રહ.) ને ફરમાયા કે ખૂબ તેઝીકે સાથ બેહનેકી વજહસે ઉસ્કા નામ યે તજ્વીઝ હુવા. ઝુજાજકા કૌલ હૈ કે ઉસ્કો સલ્સબીલ ઈસ લિયે કહા જાએગા કે ઉસ્કી શરાબ નિહાયત હી આસાની ઔર રવાનીસે સલામતીકે સાથ હલકમેં ઉતર જાએગી. (મઆલિમુત્તન્ઝીલ) મુફસ્સિર ઈબ્ને કસીર **'તુસમ્મા સલ્સબીલા'** કી તફસીર કરતે હુએ લિખતે હૈં કે **'અય અઝઝંજબીલુ**

ઐનુન્ ફિલ્ જન્નતિ તુસમ્મા સલ્સબીલા' યા'ની ઝન્જબીલ જન્નતમેં એક ચશ્મા હૈ, જિસે સલ્સબીલ કહા જાતા હૈ.

સૂરએ તત્ફીફમેં ઈર્શાદ હૈ-

તર્જુમા :- 'બિલા શુબ્હા નેક લોગ નેઅમતોંમેં હોંગે, મસેહરિયોં પર દેખતે હોંગે. અય મુખાતબ ! તૂ ઉનકે ચેહરોંમેં નેઅમતોંકી બશાશત પેહચાનેગા. ઉનકો પીનેકે લિયે ખાલિસ શરાબ સર બ-મુહર મિલેગી, જિસપર મુશ્કકી મુહર હોગી, ઔર લાલચ કરનેવાલેકો ઐસી ચીઝકા લાલચ કરના ચાહિયે ઔર ઈસ શરાબકી મિલાવટ તસનીમસે હોગી યા'ની ઐસે ચશ્મેસે જિસ્સે મુકર્રબ બન્દે પિએંગે.'

'રહીકિમ્ મખ્તૂમ' યા'ની ખાલિસ શરાબમેં તસનીમકી મિલાવટ હોગી. તસનીમ જન્નતિયોંકી સબસે ઝિયાદા બેહતર ઔર ઉમદા શરાબ હોગી. ઉસ્કા ચશ્મા બેહતા હોગા, ઉસ ચશ્મેસે મુકર્રબીન પિએંગે ઔર **'અસ્હાબુલ્ યમીન'** કી શરાબમેં ઉસ ચશ્મેસે મિલાવટ કી જાએગી. (મઆલિમુત્તન્ઝીલ)

જન્નતકે પરિન્દે

જન્નતિયોંકે ખાનેકે લિયે પરિન્દોંકા ગોશ્ત ભી મિલેગા, જૈસાકી સૂરએ વાકિઆમેં **'વ લહ્મિ તૈરિમ્ મિમ્મા યશતહૂન.'** ફરમાયા હૈ. હઝરત અનસ (રદિ.) સે રિવાયત હૈ કે રસૂલે અકરમ (સ.અ.વ.) ને ઈર્શાદ ફરમાયા કે બિલા શુબ્હા જન્નતમેં લંબી-લંબી ગરદનોંવાલે ઊંટોંકે બરાબર પરિન્દે હૈં જો જન્નતકે પેળોંમેં ચલતે-ફિરતે હૈં. હઝરત અબૂબકર રદિયલ્લાહુ ને અર્ઝ કિયા કે યા રસૂલલ્લાહ (સ.અ.વ.) ! વો તો બળી હી અચ્છી ઝિન્દગીમેં હૈં. આં હઝરત (સ.અ.વ.) ને

ફરમાયા કે ઉનકે ખાનેવાલે ઉનસે ઝિયાદા બેહતરીન ઝિન્દગીમેં હોંગે. તીન બાર યૂં હી ફરમાયા (ફિર અબૂબકર સિદીક રદિયલ્લાહુ અન્હુકો બશારત દેતે હુએ ઈર્શાદ હુવા કે) મૈં ઉમ્મીદ કરતા હૂં કે તુમ ઉન લોગોં મેંસે હોગે જો ઈન પરિન્દોંકો ખાએંગે. (અહમદ)

હઝરત અબૂ ઉમામહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ને ફરમાયા કે (જબ) કિસી જન્નતીકો પરિન્દા ખાનેકી ચાહત હોગી, તો (ખુદ-બ-ખુદ) પરિન્દા આકર ઉસ્કે સામને ગિર જાએગા જો પકા હુવા હોગા ઔર ઉસ્કે ટુકળે બને હુએ હોંગે. એક હદીસમેં હે કે પરિન્દા જન્નતીકે દસ્તરખ્વાન પર ખુદ-બ-ખુદ ગિર પળેગા, જો બગૈર આગ ઔર ધુવેંકે (ભુના ઔર પકા હુવા) હોગા, જન્નતી ઉસમેંસે ઈતના ખાએગા કે ઉસ્કા પેટ ભર જાએગા. બા'દમેં વો પરિન્દા ઉળ જાએગા.

જન્નતી પૂરી ઈઝઝતકે સાથ ખાએં-પિએંગે, ખાને-પીનેમેં ભરપૂર લઝઝત મેહસૂસ કરેંગે ઔર ઉનકે ખાને-પીનેકા પેશાબ-પાખાના ન બનેગા

સૂરએ સાફ્ફાતમેં ફરમાયા-

તર્જુમા :- 'ઉનકે લિયે રોઝી મા'લૂમ હે યા'ની મેવે ઔર વો બળી ઈઝઝતસે આરામકે બાગોંમેં આમને-સામને તખ્તોં પર હોંગે.'

સૂરએ તૂરમેં ફરમાયા-

તર્જુમા :- 'બિલા શુબ્હા મુત્તકી લોગ બાગોંમેં ઔર ઐશકે સામાનોંમેં હોંગે. ઉનકા પરવરદિગાર જો કુછ ઉનકો ઈનાયત ફરમાએગા, ઈસ્સે ખુશ હોંગે ઔર ઉન્કા રબ ઉન્કો દોઝખકે અઝાબસે બચાએ રખ્ખેગા. (ઉનસે કેહ દિયા જાએગા) કે મઝેકે સાથ ખાઓ-

પિયો, ઉન (નેક) આ'માલકે બદલે જો તુમ દુનિયામેં કરતે થે.'

હઝરત જાબિર (રદિ.) સે રિવાયત હૈ કે રસૂલે અકરમ (સ.અ.વ.) ને ઈર્શાદ ફરમાયા કે બિલા શુબ્હા જન્નતી જન્નતમેં ખાએંગે, પિએંગે, ઔર ન થૂકેંગે, ન પેશાબ-પાખાના કરેંગે, ન નાક સાફ કરનેકી ઝરૂરત હોગી. સહાબા (રદિ.) ને અર્ઝ કિયા, ખાનેકા કયા હોગા ? (યા'ની જબ પેશાબ-પાખાના ન હોગા તો હઝમ હોકર ફુઝલા (ગંદા હિસ્સા) કૈસે નિકલેગા ?) આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમને ફરમાયા કે ડકાર આએગી ઔર મુશ્કકી તરહ (ખુશ્બૂદાર) પસીના આએગા. (ઈસ ડકાર ઔર પસીનાસે પેટ ખાલી હો જાએગા), ખુદાકી તસ્બીહ ઔર તા'રીફ ઈસ તરહ બે-ઈખ્તિયાર જારી હોગી, જૈસે તુમકો બે-ઈખ્તિયાર સાંસ આતા હૈ.

કુછ રિવાયતોંમેં તસ્બીહકે સાથ તકબીરકા ભી ઝિક્ર હૈ.

યા'ની જિસ તરહ દુનિયામેં સાંસ લેનેકે લિયે તુમકો ન કોઈ તકલીફ હોતી હે, ન સાંસ લેનેકા ઈરાદા કરના પળતા હૈ ઔર ન દૂસરે કામોંમેં લગા રેહના સાંસ લેનેસે રોકતા હૈ, ઈસી તરહ જન્નતી લોગ ખુદાકી તસ્બીહ ઔર તહમીદમેં હર વકત લગે હોંગે. નેઅમતોં ઔર લઝ્ઝતોંમેં લગા રેહના ઉનકો અલ્લાહકી તસ્બીહ ઔર તહમીદસે ગાફિલ ન કરેગા, બે-ઈખ્તિયાર તસ્બીહ ઔર તહમીદ જારી હોગી ઔર તસ્બીહ ઔર તહમીદસે ન થકેંગે, ન દિલકો બોઝ હોગા.,

સાહિબે ફત્હુલ બારી લિખતે હૈં કે જન્નતિયોંકી ઝિંદગીકા ઝરીઆ અલ્લાહકી તસ્બીહકો બના દિયા ગયા હૈ. જિસ તરહ દુનિયામેં સાંસ લેકર જીતે હૈં, ઈસી તરહ વહાં ખુદાકી તસ્બીહસે ઝિંદા રહેંગે. ઔર વજહ ઈસકી યે હૈ કે જન્નતી લોગોંકે દિલ અલ્લાહ તઆલાકી મા'રેફતસે રોશન હોંગે ઔર ઉસ્કી મુહબ્બતસે ભરપૂર હોંગે. યે

મુહબ્બત મેહબૂબકી યાદકા ઐસા નશા પિલાએગી કે બે-ઈખ્તિયાર ઝિક્રમેં લગે રહેંગે.

ફાઈદા :- બુખારી શરીફકી એક રિવાયતમેં હૈ (જો પેહલે ગુઝર ચુકી હૈ) કે **'યુસબ્બિહૂનલ્લાહ બુક્રતંવ્વ અશિય્યા.'** યા'ની જન્નતી સુબહ ઔર શામ અલ્લાહકી તસ્બીહ બયાન કરેંગે ઔર યહાં ફરમાયા કે સાંસકી તરહ હર વકત તસ્બીહ જારી હોગી. ઈસકે બારેમેં હદીસકે કુછ શરહ લિખનેવાલોંસે યે નકલ કિયા ગયા હૈ કે સુબહ-શામકે ઝિક્ર કરનેસે હર વકત ઝિક્ર કરના હી મુરાદ હૈ. ઈસલિયે દોનૂંકા મતલબ યેહી હુવા, લેકિન હદીસકે બયાનકા ઢંગ બતાતા હૈ કે અપને ઈખ્તિયારસે તો સુબહ-શામ તસ્બીહમેં લગે હોંગે ઔર બે-ઈખ્તિયાર તસ્બીહ હર વકત જારી રહેગી ઔર ઈસકી તાઈદ ઔર તસ્દીક ઈસ્સે હોતી હૈ કે જહાં સુબહ ઔર શામકા ઝિક્ર હૈ, વહાં ફેલ **'યુસબ્બિહૂન'** ઈસ્તેમાલ ફરમાયા હૈ, જિસ્કા ફ઼ાઈલ જન્નતી હૈં ઔર જહાં બે-ઈખ્તિયાર સાંસકી તરહ તસ્બીહકા ઝિક્ર હૈ, વહાં **'યુલ્હમૂન'** ફે'લે મજહૂલ ઝિક્ર કિયા ગયા હૈ.

યૂં સમઝિયે કે ગો બે-ઈખ્તિયાર ભી તસ્બીહ જારી હોગી, લેકિન ખુદ અપને ઈખ્તિયારસે ભી સુબહ-શામ ઝિક્રમેં લગે હોંગે, તાકે અપની તબીઅતસે અપનાઈ ગઈ તસ્બીહકી લઝ્ઝતસે મેહરૂમ ન રહેં ઔર અગરચે વહાં ઈબાદત ઔર ઝિક્ર ઔર ફરમાં બરદારીકે ઝિમ્મેદાર ન હોંગે, મગર ઉનકી શરાફત ઔર સઆદત યે ગવારા ન હોને દેગી કે અપને મેહબૂબ ઔર ઈનામ દેનેવાલે ઔર એહસાન કરનેવાલેકી યાદકે લિયે બા-કાયદા, જાન-બૂઝકર વકત ન નિકાલેં.

જન્નતિયોંકે બરતન

સૂરએ ઝુખરૂફમેં ફરમાયા-

તર્જુમા :- 'ઉનકે પાસ સોનેકે પ્યાલે ઔર ગિલાસ લાએ જાએંગે (જિનમેં ખાને-પીનેકી ચીઝેં હોંગી ઔર વહાં વો ચીઝેં હોંગી દિલોંકો જિનકી ખ્વાહિશ હો ઔર જિનસે આંખોંકો લઝ્ઝત હો ઔર (ઉનસે કેહ દિયા જાએગા) કે તુમ યહાં હમેશા રહોગે.'

સૂરએ દહરમેં ફરમાયા.

તર્જુમા :- 'ઔર ઉનકે પાસ (ખાને-પીનેકી ચીઝેં પહોંચાનેકે લિયે) ચાંદીકે બરતન લાએ જાએંગે ઔર આબખોરે (ભી લાએ જાએંગે) જો શીશેકે હોંગે (ઔર) વો શીશે-ચાંદીકે હોંગે, જિનકો ભરનેવાલોંને મુનાસિબ અંદાઝસે ભરા હોગા.'

યા'ની ઈન આબખોરોંમેં ઈસ ઢંગસે પીનેકી ચીઝેં ભરકર પેશ કી જાએંગી કી ઉસ વકતકી ખ્વાહિશકે બિલ્કુલ મુતાબિક હોંગી, ન કુછ બચેગા, ન કમી પળેગી. (મઆલિમુત્તન્ઝીલ)

ઉપરકી આયતસે મા'લૂમ હુવાકે જન્નિતયોંકે બરતન સોને ઔર ચાંદીકે હોંગે.

ફાઈદા :- સૂરએ ઝુખરૂફકી આયતસે મા'લૂમ હુવા કે જન્નતમેં જો ભી કુછ હોગા, ઉસ્કા અંદર-બાહિર નફીસ ઔર હસીન હોના. દિલોંકો ખુશગવાર ઔર આંખોંકે લિયે મઝેદાર હોગા, કોઈ ભી ઐસી ચીઝ ન હોગી, જિસ્કી શકલ આંખોંકો ભલી ન લગે.

જન્નતકી શરાબસે નશા ન હોગા ઔર ન સર-દર્દ હોગા

જન્નતી હઝરાત લઝ્ઝતકે લિયે શરાબ પિએંગે, લેકિન યે શરાબ વહાંકી શરાબ હોગી, જો સાફ સુથરી હોગી ઔર જિસ્સે ન અકલોંમેં ખરાબી આએગી, ન નશા હોગા, ન પેટમેં દર્દ હોગા, ન ગાલી-ગુફતારકી નૌબત આએગી.

સૂરએ સાફફાતમેં ઈર્શાદ હૈ.

તર્જુમા :- 'ઉનકે પાસ શરાબકા ઐસા જામ લાયા જાએગા જો બેહતી હુઈ શરાબસે ભરા હુવા હોગા. વો શરાબ સફેદ હોગી, પીનેવાલોંકે લિયે લઝ્ઝતદાર હોગી, ન ઉસમેં સરદર્દ હોગા ઔર ન ઉસ્સે અકલમેં ખરાબી આએગી.'

સૂરએ તૂરમેં **'લા લગ્વુન્ ફીહા વલા તા'સીમ'** ફરમાયા હૈ, યા'ની ઈસ શરાબકી વજહસે ન બક-બક કરને ઔર બેકારકી બકવાસ કરનેકી નૌબત આએગી, ઔર ન ગુનાહકે કામ હોંગે.

સૂરએ દહરમેં ફરમાયા-

વ સકાહુમ્ રબ્બુહુમ્ શરાબન્ તહૂરા.

'ઔર ઉનકા રબ ખૂબ પાકીઝા શરાબ પિલાએગા.'

સાહિબે મઆલિમુત્તન્ઝીલ 'તહૂરા' કી તફસીર કરતે હુએ લિખતે હૈં કે-

તર્જુમા :- યા'ની 'વો શરાબ ઘનાવને ઔર નાપાક હિસ્સોંસે પાક હોગી ઔર દુનિયાકી શરાબ જો હાથ વગૈરહ પળનેસે મૈલી હો જાતી હૈ, ઈસ મૈલેપનસે વો શરાબ મેહફૂઝ હોગી.'

ફિર અબૂકલાબા ઔર ઈબ્રાહીમકા કૌલ નકલ કરતે હૈં કે જન્નતકી શરાબકો 'તહૂર' ઈસ લિયે ફરમાયા કે ઉસ્કા પેશાબ ન બનેગા, બલ્કે મુશ્કકી તરહ ખુશ્બુદાર પસીના બન જાએગી ઔર ઈસકી શકલ યે હોગીકી જન્નતિયોંકે પાસ ખાના લાયા જાએગા, ઉસે ખાકર ફારિગ હોજાને કે બા'દ શરાબે તહૂર લાઇ જાએગી, ઉસ્કો પીકર ઉનકે પેટ પાક ઔર સાફ હો જાએંગે ઔર ઉસ વકતકા ખાયા હુવા ખાના ઉનકી ખાલોંસે પસીના બનકર નિકલ જાએગા જો તેઝ ખુશ્બૂદાર મુશ્કસે ઝિયાદા ઉમદા હોગા, જિસ્સે ઉનકે પેટ ખાલી હો જાએંગે ઔર ખ્વાહિશ ફિર વાપસ આ જાએગી. મુકાતિલ કેહતે હૈં કે શંરાબે તહૂર જન્નતકે દરવાઝોંકે બાહિર પાનીકા એક ચશ્મા હૈ, જો શખ્સ ઈસમેંસે પીએગા અલ્લાહ જલ્લ શાનુહૂ ઉસ્કે દિલકો કીના, કપટ, ખોટ, ગંદગી ઔર જલનસે પાક ઔર સાફ ફરમા દેંગે.

જન્નતિયોંકી સવારિયાં

હઝરત બુરૈદા (રદિ.) રિવાયત કરતે હૈં કે એક શખ્સસે અર્ઝ કિયા, અય અલ્લાહકે રસૂલ (સ.અ.વ.) ! કયા જન્નતમેં ઘોળે હોંગે ? આપને ફરમાયા, અગર અલ્લાહને તુઝકો જન્નતમેં દાખિલ ફરમા દિયા ઔર તૂને વહાં સુર્ખ યાકૂતકે ઘોળે પર સવાર હોનેકી ખ્વાહિશ કી તો ઐસા હી કર દિયા જાએગ, વો ઘોળા તુઝે લેકર જન્નતમેં ઉળેગા, જહાં તૂ જાના ચાહેગા, લે જાએગા, ફિર એક શખ્સને પૂછા અય અલ્લાહકે રસૂલ (સ.અ.વ.) ! જન્નતમેં ઊંટભી હોંગે ? આપને ઉસ શખ્સકો વો જવાબ નહીં દિયા જો પેહલે સવાલ કરનેવાલેકો દિયા થા, બલ્કે યે ફરમાયા કે અગર ખુદાને તુઝકો જન્નતમેં દાખિલ

ફરમા દિયા તો તુઝકો હર વો ચીઝ મિલેગી જિસ્કો તેરા દિલ ચાહેગા ઔર જિસ્સે તેરી આંખોંકો લઝ્ઝત હાસિલ હોગી. (તિરમિઝી)

દેહાતકે રેહનેવાલે એક સહાબી (રદિ.) ને હાઝિર હોકર અર્ઝ કિયા, અય અલ્લાહકે રસૂલ ! મૈં ઘોળોંકો બહોત પસંદ કરતા હૂં, કયા જન્નતમેં ઘોળે હોંગે ? આપને ફરમાયા અગર તુઝકો જન્નતમેં દાખિલ કિયા ગયા તો તુઝકો યાકૂતકા ઘોળા દિયા જાએગા જિસ્કે દો બાઝૂ હોંગે, ફિર તુઝકો ઉસપર સવાર કિયા જાએગા ઔર જહાં તૂ જાના ચાહેગા, યે ઘોળા તુઝકો ઉળા કર લે જાએગા.

જન્નતિયોંકી આપસમેં મુહબ્બત

સૂરએ હિજ્રમેં ફરમાયા-

તર્જુમા :- 'ઔર ઉનકે દિલોંમેં જો દુનિયાકા કપટ થા, હમ ઉસ્કો નિકાલ દેંગે સબ ભાઈયોંકી તરહ રહેંગે, તખ્તોં પર આમને-સામને બૈઠા કરેંગે.'

યા'ની દુનિયામેં અગર કિસી વજહસે આપસમેં કપટ થા, તો જન્નતમેં દાખિલેસે પેહલે હી નિકાલકર અલગ કર દિયા જાએગા તા'કે જન્નત જૈસી પાક જગહ કપટ ઔર જલનસે પાક ઔર સાફ રહે. બુખારી ઔર મુસ્લિમકી એક હદીસમેં હૈ કે-

તર્જુમા :- 'યા'ની જન્નતિયોંકે દિલ એક હી શખ્સકે દિલકી તરહ હોંગે, આપસમેં ન કોઈ ઈખ્તિલાફ હોગા ઔર ન કપટ હોગા.'

દિલ અલગ-અલગ હોંગે, મગર દિલકી હાલત એક હી જૈસી હોગી યા'ની સબ એક દૂસરેકો ચાહતે હોંગે ઔર આપસમેં બેમિસાલ વહદત ઔર મુહબ્બત હોગી. હઝરત અબૂ ઉમામા રદિયલ્લાહુ અન્હુને

ફરમાયા કે જબતક અલ્લાહ તઆલા સીનોંકા કપટ ન નિકાલ દેગા, કોઈ મો'મિન જન્નતમેં દાખિલ ન હોગા, જિસ તરહ હમલાવર દરિંદેકો હટાકર દૂર કર દિયા જાતા હૈ, ઈસી તરહ અલ્લાહ તઆલા મો'મિનોંકે દિલોંસે કપટકો નિકાલ દેંગે. (ઇબ્ને કસીર)

હઝરત અબૂ સઈદ ખુદરી (રદિ.) સે રિવાયત હૈ, રસૂલે અકરમ (સ.અ.વ.) ને ઈર્શાદ ફરમાયા કે જબ મો'મિન બંદે (પુલસિરાતસે પાર હોકર) દોઝખસે નજાત પા જાએંગે, તો જન્નત-દોઝખકે દરમિયાન એક પુલ પર ઉનકો રોક દિયા જાએગા ઔર આપસમેં જો એક દૂસરે પર દુનિયામેં ઝુલ્મ કિયે થે, ઉનકા કિસાસ (બદલા) દિલા દિયા જાએગા, યહાં તક કે જબ ઝુલ્મ ઔર ઝિયાદતીસે (બિલ્કુલ) પાક-સાફ હો જાએંગે તો ઉનકો જન્નતમેં દાખિલ હોનેકી ઈજાઝત દે દી જાએગી, સો કસમ હૈ ઉસ ઝાતકી જિસ્કે કબ્ઝેમેં મુહમ્મદકી જાન હૈ ઈન મેંસે હર આદમી જન્નતવાલી જગહકો ઉસ્સે ઝિયાદા જાનેગા, જિતના કી અપને દુનિયાકે ઘરકે રાસ્તેકો જાનતા થા.

જબકે જન્નતમેં દાખિલ હોનેસે પેહલે હી આપસમેં હકોં ઔર ઝુલ્મ ઔર ઝિયાદતિયોંકા ફૈસલા હો જાએગા ઔર દિલોંમેં જો ખોટ ઔર કપટ થા, વો બાહિર નિકાલ દિયા જાએગા, તો દુશ્મનીકી કોઈ વજહ બાકી ન રહેગી ઔર જબકે મા'મૂલી જન્નતી ભી ઈસ ખિયાલમેં હોગા કે મુઝે વો કુછ મિલા હૈ, જો કિસીકો ભી ન મિલા, તો જલનકી કોઈ વજહ ન હોગી. (બુખારી)

જન્નતિયોંકી દિલ્લગી

સૂરએ તૂરમેં ફરમાયા-

તર્જુમા :- 'વહાં આપસમેં શરાબકે જામકી છીના ઝપટી

કરેંગે, ઉસ શરાબમેં (નશા ન હોગા, ઈસ લિયે ઉસ્કે પીનેસે) બક-બક ન હોગી ઔર ન કોઈ બેહૂદા બાત (અકલ ઔર સંજીદગીકે ખિલાફ નિકલેગી).'

યે છીના ઝપટી હંસી-મઝાકકે તૌરપર હોગી, ક્યૂંકે વહાં કિસીકે લિયે કુછ ભી કિસી ચીઝકી કમી ન હોગી. દોસ્તોંમેં છીન-ઝપટકર ખાનેસે મઝા દો ગુના હો જાતા હૈ, જિસે એક સાથ મિલકર રેહનેવાલે ખૂબ અચ્છી તરહ જાનતે હૈં.

જન્નતિયોંકા લિબાસ ઔર ઝેવર

સૂરએ કહફમેં ઈર્શાદ ફરમાયા-

તર્જુમા :- 'બેશક જો લોગ ઈમાન લાએ ઔર નેક અમલ કિયે તો ઐસે લોગોંકા બદલા હમ બરબાદ ન કરેંગે. જો અચ્છે તરીકે પર કામ કરે, ઐસે લોગોંકે લિયે હમેશા રેહનેકે બાગ હૈં, ઉનકે નીચે નહરેં જારી હોંગી, ઉનકો સોનેકે કંગન પેહનાએ જાએંગે ઔર યે લોગ હરે રંગકે કપળે પેહનેંગે જો સુન્દુસ ઔર ઈસ્તબ્રકકે હોંગે ઔર વહાં મસેહરિયોં પર તકિયે લગાએ બૈઠેંગે. કયા હી અચ્છા બદલા હૈ ઔર (જન્નત) કયા હી અચ્છી આરામકી જગહ હૈ.'

ઈસ આયતમેં એક તો જન્નતી બન્દોંકે કંગનોંકા ઝિકર ફરમાયા કે ઉનકો સોનેકે કંગન પેહનાએ જાએંગે. સૂરએ દહરમેં ફરમાયા, ઉનકો ચાંદીકે કંગન પેહનાએ જાએંગે. દોનૂં આયતોંકો મિલાનેસે મા'લૂમ હુવા કે જન્નતિયોંકે કંગન સોનેકે ભી હોંગે ઔર ચાંદીકે ભી. દૂસરે જન્નતિયોંકે કપળેકા ઝિકર ફરમાયા કે સુન્દુસ ઔર ઈસ્તબ્રકકે હરે કપળે પેહનેંગે. સુન્દુસ બારીક રેશમકો ઔર ઈસ્તબ્રક મોટે રેશમકો

કહા જાતા હૈ યા'ની દોનૂં તરહકે રેશમકે કપળે હોંગે. ખ્વાહિશકે મુતાબિક બારીક ઔર મોટે પેશ કર દિયે જાએંગે, જિસ કપળેકો ભી ચાહેંગે પેહન લેંગે.

મુફસ્સિર બૈઝાવી લિખતે હૈં કે દોનૂં કિસમકે કપળેકા ઝિકર ફરમાયા હૈ તાકે મા'લૂમ હો જાએ કે વહાં નફસકી ખ્વાહિશ ઔર આંખોંકી લઝ્ઝતકે મુતાબિક સબ હોગા. ઔર યે જો ફરમાયા કે હરે રંગકે કપળે હોંગે, ઉસ્કે બારેમેં મુફસ્સિર બૈઝાવી લિખતે હૈં, 'હરે રંગકો ઈસ લિયે ચુના ગયા કે વો સબ રંગોંમેં બેહતર હૈ ઔર ઉસમેં દૂસરે રંગોંકે મુકાબલેમેં તાઝાપન ઝિયાદા મા'લૂમ હોતા હૈ. ઔર યે બાત ભી ઝિક્રકે કાબિલ હૈ કે દૂસરે રંગોંકા ઈન્કાર નહીં કિયા ગયા હૈ. એક રંગકા ઝિકર હૈ, બાકી રંગોંકે ઝિકરસે ખામોશી હૈ. અગર બંદોંકી ખ્વાહિશ હોગી તો અલ્લાહ તઆલા દૂસરે રંગોંકે કપળે ભી ઈનાયત ફરમાએંગે.'

સૂરએ હજમેં ફરમાયા -

તર્જુમા :- 'બેશક અલ્લાહ તઆલા ઉન લોગોંકો બાગોંમેં દાખિલ ફરમાએગા જો ઈમાન લાએ ઔર નેક અમલ કિયે. ઉન બાગોંકે નીચે નહરેં જારી હોંગી, ઉન લોગોંકો સોનેકે કંગન ઔર મોતી પેહનાએ જાએંગે ઔર વહાં ઉન લોગોંકા લિબાસ રેશમકા હોગા.'

ઈસ આયતસે મા'લૂમ હુવા કે જન્નતી સોનેકે કંગનોંકે અલાવહ મોતિયોંકા ઝેવર ભી પેહનેંગે.

હઝરત અબૂ હુરૈરહ (રદિ.) સે રિવાયત હૈ કે રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ ને ઈર્શાદ ફરમાયા કે મો'મિનકા ઝેવર વહાંતક પહોંચેગા જહાંતક વુઝૂકા પાની પહોંચતા હૈ. (મુસ્લિમ)

મા'લૂમ હુવા કે હાથોં પર ઝેવર સિર્ફ પહોંચે હી પર ન હોગા બલ્કે જહાં તક વુઝૂકા પાની પહોંચતા હૈ, વહાં તક હોગા.

હઝરત સઅદ બિન અબી વકકાસ રદિયલ્લાહુ અન્હુસે રિવાયત હૈ કે રસૂલે ખુદા સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમને ઈર્શાદ ફરમાયા કે જન્નતમેં જો કુછ હૈ, ઉસમેંસે અગર ઈતનીસી મિકદાર (ઈસ દુનિયામેં) ઝાહિર હો જાએ જિસ્કો એક નાખુન ઉઠા લે, તો ઈસકી વજહસે આસમાન ઔર ઝમીનકે દરમિયાન જો કુછ હૈ, રૌનકદાર હો જાએ ઔર અગર જન્નતિયોં મેંસે એક મર્દ ઔર (દુનિયાકી તરફ) ઝાંક લે, જિસ્કી વજહસે ઉસ્કે કંગન ઝાહિર હો જાએં તો સૂરજકી રોશનીકો ઈસ તરહ બે-નૂર કર દે જૈસે સૂરજ ઔર સિતારોંકી રોશનીકો બે-નૂર કર દેતા હૈ. (તિરમિઝી)

સવાલ :- કંગન તો ઔરતોંકે હાથોંમેં અચ્છે લગતે હૈં, મરદોં પર ભલા કયા સજેંગે ?

જવાબ :- કિસી ભી લિબાસ યા ઝેવરકા સજના ઔર સજાના હર જગહકે રસ્મ ઔર રિવાજ પર તય હોતા હૈ. દુનિયામેં અગરચે આમ તૌરસે મર્દ કંગન નહીં પહેનતે, મગર જન્નતમેં ખ્વાહિશ કરકે પેહનેંગે ઔર સભીકો દેખનેમેં ભલે મા'લૂમ હોંગે. ઘળીકી ચેન હી કો લે લીજિયે, તરહ-તરહકી બનાવટ ઔર ચમક ઔર સજાવટવાલી પેહની જાતી હૈ ઔર મરદોંકે હાથોંમેં અચ્છી લગતી હૈ, બલ્કે કુછ કૌમોંમેં તો બિયાહ-શાદીકે મૌકે પર દૂલ્હાકો કંગન પેહનાતે હૈં ઔર બિરાદરીકે સબ લોગ દેખકર ખુશ હોતે હૈં. ચૂંકે રિવાજ હૈ, ઈસ લિયે સબકી નઝર ભી કબૂલ કરતી હૈ ઔર સબકે દિલ ભી અચ્છા સમઝતે હૈં ઔર ઈસ રિવાજ પર ઈસ કદર અળે હુએ હૈં કે શરીઅતકે મના' કરનેકા ભી ખ્યાલ નહીં કરતે.

સવાલ :- પહોંચેસે લેકર કોહની તક ઝેવર હી ઝેવર હોના ભી તો અચ્છા નહીં મા'લૂમ હોતા ?

જવાબ :- યે ભી દુનિયાકે રિવાજમેં બુરા મા'લૂમ હોતા હૈ, વહાં સબકો પસંદ આએગા ઔર ખ્વાહિશ કરકે પેહનેંગે. કુછ કૌમોંમેં યહાં ભી રિવાજ હૈ કે ઉનકી ઔરતેં કોહની તક ચૂળિયાં પહેનતી હૈં, જો ઉનકી પૂરી કૌમમેં પસંદ કી જાતી હૈં.

ફાઈદા :- કુર્આન મજીદમેં જન્નતીકે ઝેવરકે ઝિક્રમેં ફરમાયા હૈ કે ઉનકો ઝેવર પેહનાયા જાએગા (યુહલ્લૌ ન ફીહા) ઔર લિબાસકે બારે મેં મુસ્તકબિલ (મુઝારેઅ) મા'રૂફ કા સેગા (યલ્બિસૂન) લાયા ગયા હૈ યા'ની વો ખુદ પેહનેંગે. યે તરીકા ઈસ બાતકે સમઝાનેકે લિયે અપનાયા ગયા હૈ કે ઝેવર તો ઉનકો ખાદિમ લોગ પેહનાએંગે, જૈસાકે દુનિયાકે બાદશાહોંકો તાજ વગૈરહ ખાદિમ લોગ પેહનાતે હૈં ઔર લિબાસ જન્નતી ખુદ પેહનેંગે, કયૂંકે વો અપને હી હાથસે પહેનના ઠીક મા'લૂમ હોતા હૈ, ખાસ તૌરસે વો લિબાસ જો છુપાનેકી જગહકો ઢાંકનેકે લિયે હો. (રૂહુલ મઆની)

હઝરત અબૂ હુરૈરહ રદિયલ્લાહુ અન્હુસે રિવાયત હૈ કે અલ્લાહકે રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમને ઈર્શાદ ફરમાયા કે જન્નતમેં જો શખ્સ દાખિલ હોગા (હમેશા) નેઅમતોંમેં રહેગા ઔર (કભી) મોહતાજ ન હોગા, ન ઉસ્કે કપળે પુરાને હોંગે ઔર જવાની ફના હોગી. (મુસ્લિમ)

કપળે ન પુરાને હોંગે, ન મૈલે હોંગે, હાં જબ બદલનેકો જી ચાહેગા, તો બદલ લેંગે, લેકિન યે બદલના ફટને યા મૈલા હોનેકી વજહસે ન હોગા.

જન્નતિયોંકે તાજ

હઝરત અબૂ સઈદ ખુદરી રદિયલ્લાહુ અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમને ઈર્શાદ ફરમાયા કે જન્નતિયોંકે સરોંપર તાજ હોંગે, જિનમેંસે મા'મૂલી મોતી(કી ચમક) ઈતની ઝિયાદા હોગી કે વો પૂરબ ઔર પશ્ચિમ બીચ (કી ખાલી જગહ) કો રોશન કર સકતા હૈ. (તિરમિઝી)

યા'ની ઈન તાજોંમેંસે અગર મા'મૂલી મોતી ઈસ દુનિયામેં આ જાએ તો પૂરબસે પશ્ચિમ તક પુરી ફિઝાકો રોશન કર દે.

જન્નતિયોંકે બિછોને

સૂરએ રહમાનમેં ફરમાયા-

તર્જુમા :- 'વો ઐસે ફર્શોંપર તકિયા લગાએ હુએ હોંગે જિનકે અસ્તર મોટે રેશમકે હોંગે ઔર દોનૂં બાગોંકા ફલ નઝદીક હોગા, સો અય જીન્ન ઔર ઈન્સ ! તુમ અપને રબકી કિન કિન નેઅમતોંકો ઝુઠલાઓગે ?'

ઈસ્તબ્રક મોટે રેશમકો કેહતે હૈં. ઈસકે બારેમેં હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન મસઊદ રદિયલ્લાહુ અન્હુને ઈર્શાદ ફરમાયા કે **'ઉખ્બિર્તુમ્ બિલ્ બતાઈનિ ફકૈફ બિઝ્ઝહાઈરિ.'** (યા'ની યે તો તુમકો બિસ્તરોંકે અસ્તર યા'ની નીચેકે કપળેકે બારેમેં ખબર દી ગઈ હે કે વો ઈસ્તબ્રકકા હોગા, પસ ઈસ પર સોચ લો કે ઉનકે અબરે યા'ની ઉપરકે કપળે કૈસે ખૂબસૂરત ઔર ઊંચે હોંગે.)

ફિર સૂરએ રહમાનકે ખતમ પર ફરમાયા-

તર્જુમા :- 'વો લોગ હરે રંગકી ચાદરોં પર (જો પલંગ પોશકી તરહ) બિસતરોં પર હોંગી ઔર અજીબ ખૂબસૂરત બિછૌનોં પર તકિયા લગાએં હોંગે, સો અય ઈન્સ ઔર જીન્ન ! તુમ અપને રબ કી કિન-કિન નેઅમતોંકો ઝુઠલાઓગે. બરકતવાલા હૈ નામ તેરે રબકા જો જલાલ ઔર ઈકરામવાલા હૈ.'

ઉપરકી આયતોંમેં બુલંદ દરજોવાલે જન્નતિયોંકે બિસતરોંકા ઝિક્ર થા, ઈસ લિયે વહાં ફરમાયા કે ઉનકે બિસતરોંકે અસતર ઈસ્તબ્રકકે હોંગેં ઔર ઉપરકે અબ્રોંકા ઝિક્ર છોળ દિયા તાકે અસતર પર સોચ કરકે સમઝ લેં. યહાં કમ દરજેવાલે બિસતરોંકા ઝિક્ર હૈ જિનમેં અસતરકા ઝિક્ર નહીં હૈ, ઉપર હી કે કપળોંકો બતા દિયા હૈ.

સૂરએ ગાશિયહમેં ફરમાયા-

તર્જુમા :- 'ઈસમેં ઊંચે ઊંચે તખ્ત હૈં ઔર રખ્ખે હુએ આબખોરે હૈં ઔર બરાબર બરાબર લગે હુએ ગદ્દે હૈં ઔર સબ તરફ કાલીન ફૈલે પળે હૈં.'

સૂરએ વાકિઆમેં **'અસ્હાબુલ્ યમીન'** કી નેઅમતોંકે ઝિક્રમેં ફરમાયા હૈ, **'વ ફુરુશિમ્ મર્ફૂઅહ** (ઊંચે ઊંચે બિછૌનોંમેં હોંગે). ઈસ્કી તફસીરમેં હઝરત અબૂ સઈદ ખુદરી (રદિ.) સે રિવાયત હૈ કે રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમને ઈર્શાદ ફરમાયા કે ઈન બિછૌનોંકી બુલંદી ઈતની હૈ જૈસે આસમાન ઔર ઝમીનકે બીચ ફાસલા હૈ, જો પાંચ સૌ બરસકી દૂરી હૈ.' (તિરમિઝી)

જન્નતિયોંકે તખ્ત

સૂરએ વાકિઆમેં ઈર્શાદ હૈ-

તર્જુમા :- 'ઔર સબકત લે જાનેવાલે, વો (તો)' સબકત લે

જાનેવાલે હૈં, વો મુકર્રબીન (ખાસ) હૈ, વો નેઅમતોંકે બાગોંમેં હોંગે, ઉન્કી બળી જમાઅત અગલે લોગોંમેંસે ઔર થોળે લોગ પિછલે લોગોંમેંસે હોંગે (સોનેકે તારોંસે) બુને હુએ તખ્તોં પર તકિયે લગાએ આમને-સામને બૈઠે હોંગે.'

સૂરએ તૂરમેં **'અલા સુરૂરિમ્ મસ્ફૂફતિન'** ફરમાયા હૈ યા'ની સફોંકે તરીકે પર બરાબર-બરાબર બિછે હુએ તખ્તોં પર તકિયે લગાએ બૈઠે હોંગે ઔર યે સફેં આમને-સામને હોંગી જૈસા કે 'મુતકાબિલીન' સે ઝાહિર હૈ. સુરૂરિન 'સરીર' (યા'ની તખ્ત) કી જમા (બહુવચન) હૈ. **'મૌઝૂનતિન'** યા'ની વો તખ્ત બુને હુએ હોંગે.

હઝરત ઈબ્ને અબ્બાસ રદિયલ્લાહુ અન્હુને ફરમાયા કે ઉનકી બનાવટ સોનેકે તારોંસે હોગી, જૈસે દુનિયામેં કુરસિયાં બાંસ વગૈરહકી ખપચિયોંસે યા ચારપાઈયાં બાનોંસે બુની હુઈ હોતી હૈં. મુફસ્સિર સુદીને ફરમાયા, **'મર્મૂલતુન્ બિઝ્ઝહબિ વલ્લુઅલુઈ'** (યા'ની વો તખ્ત સોનેસે ઔર મોતિયોંસે બુને હુએ હોંગે). (ઈબ્ને કસીર)

સૂરએ યાસીનમેં ઈર્શાદ હૈ-

તર્જુમા :- 'બિલા શુબ્હા જન્નતી ઉસ દિન અપને કામોંમેં ખુશદિલ હોંગે. વો ઔર ઉનકી બીબિયાં પરદેવાલે સજે-સજાએ તખ્તોં પર તકિયે લગાએ હોંગે. અરાઇક-અરીકતુનકી જમા હૈ અરીકહ ઉસ સજે હુએ તખ્તકો કેહતે હૈં જિસપર પરદા લટકા હુવા હો. (સાહિબે તફસીરે મઝહરી) **'અરાઈક'** કી તફસીરમેં લિખતે હૈં, યા'ની **'અસ્સુરરૂ ફિલ હિજાલિ'** (દુલ્હાનકો બિઠાનેકે લિયે જો પરદા ડાલકર ખાસ કોનોંકી સજાવટ કરતે હૈં, ઈસ્મેં જો તખ્ત સજા કરકે બિછાયા જાતા હૈ, વો અરીકા હૈ) દોનૂં આયતોંકે મિલાનેસે મા'લૂમ હુવા કે જન્નતિયોંકે બૈઠનેકે લિયે તખ્ત ભી હોંગે ઔર અરાઈક ભી હોંગે.

યહાં યે બાત ગૌરકે કાબિલ હૈ કે કુર્આન શરીફમેં **'સુરૂરિમ્ મુતકાબિલીન'** ભી ફરમાયા હૈ જિસ્મેં ખાલી 'તખ્ત' કા ઝિક્ર હૈ. (યે સૂરએ આ'રાફ ઔર સૂરએ સાફ્ફાતમેં હૈ) ઔર **'અલા સુરૂરિમ્ મૌઝૂનતિન'** ભી ફરમાયા હૈ, જિસમેં સુરૂરકી સિફત (ગુણ) 'મૌઝૂનતિન' બયાન હુઈ હૈ. હો સકતા હૈ કે **'સુરૂરિમ્ મૌઝૂનતિન'** સિર્ફ મુકર્રબીન કે લિયે ખાસ હોં ઔર ઉનકે અલાવહ દૂસરે તખ્ત આમ જન્નતવાલોંકે લિયે હોં ઔર યે ભી મુમ્કિન હૈ કી સભોંકે લિયે **'સુરૂરિમ્ મૌઝૂનતિન'** હોં ઔર એક જગહ સિફત ઝિક્ર કર દેને પર બસ કર લિયા ગયા હો. (અલ્લાહ બેહતર જાનનેવાલા હૈ.)

બહરહાલ જૈસે ભી તખ્ત હોં, અજીબ ઔર ગરીબ ઔર પસંદ ઔર દીદાઝેબકે હોંગે. ઉન્કી ખૂબસૂરતીકા અન્દાઝા યહાં નહીં લગાયા જા સકતા. યે જો ફરમાયા **'અલા સુરૂરિમ્ મુતકાબિલીન'** કી 'તખ્તોં પર આમને-સામને બૈઠેંગે', ઈસ્કે બારેમેં મુફસ્સિર ઈબ્ને કસીર, હઝરત મુજાહિદ (તાબઈ) સે નકલ ફરમાતે હૈં કે **'લા યંઝૂરૂ બઅઝૂહુમ્ ફી કફા બઅ્ઝ'** (યા'ની જન્નતી આપસમેં એક દૂસરેકી પીઠ ન દેખને પાએંગે) મતલબ યે હૈ કે ઉઠને-બૈઠનેમેં ઔર સાથ દેને ઔર મજલિસ જમાનેમેં કિસીકે પીછે બૈઠનેકા મૌકા' ન હોગા, વહાં રેહને-સેહનેકા ઢંગ ઐસા હોગા કે કિસીકો પીઠ નઝર ન આએગી. આપસમેં જબ કિસીકો દેખેંગે તો ચહેરોં હી પર નઝર પળેગી. મજલિસમેં બૈઠેંગે તો દુનિયાવાલોંકી તરહ (આગે પીછે) ન બૈઠેંગે, દુનિયામેં જગહકી કમી હૈ, વહાં કમી ન હોગી ઔર દૂરી ઔર નઝદીકી ભી બે-હકીકત હોગી. હર શખ્સ હર જગહસે દૂસરેકી બાત સુન લેગા. સાહિબે તફસીરે મઝહરી 'મુતકાબિલીન' કી તફસીરમેં લિખતે હૈં,

(યા'ની અલ્લાહ જલ્લ શાનુહૂને જન્નતિયોંકે અચ્છે રહન-

સહન ખુલૂસ, મુહબ્બત ઔર સંવરે અખ્લાકકા ઝિક્ર ફરમાયા હે) ઉન્કી મુહબ્બત ઔર મેલ-જોલકી ખૂબી ઈસ્કો ગવારા ન કરેગી કે કોઈ એક-દૂસરેકે પીછે બૈઠે.

વિલ્દાન ઔર ગિલ્માન

જન્નતિયોંકી ખિદમતકે લિયે ગિલ્માન ઔર વિલ્દાન હોંગે, જિન્કા ઝિક્ર કુર્આન શરીફમેં કઈ જગહ આયા હૈ-

સૂરએ તૂરમેં ઈર્શાદ હે-

તર્જુમા :- 'ઔર ઉન્કે પાસ (મેવે વગૈરહ લાને કે લિયે) ઐસે લળકે આએંગે - જાએંગે જો ખાસ ઉન્હીંકી ખિદમતકે લિયે હોંગે (ઔર બેઈન્તિહા ખૂબસૂરતીકી વજહસે ઐસે હોંગે કે) ગોયા વો હિફાઝતસે રખ્ખે હુએ મોતી હૈં.'

સૂરએ દહરમેં ઈર્શાદ હૈ-

તર્જુમા :- 'ઔર ઉન્કે પાસ (ખિદમતકે લિયે) ઐસે લળકે આએંગે-જાએંગે જો હમેંશા એક હી હાલ પર રહેંગે. અય મુખાતબ! જબ તૂ ઉન્કો દેખે તો યૂં સમઝે કી મોતી હૈં, જો બિખેર દિયે ગએ હૈં.'

'વિલ્દાન' 'વલદ' કી જમા' હે ઔર **'ગિલ્માન' 'ગુલામ'** કી જમા' હે, દોનૂં લગભગ એક હી મા'ના રખતે હૈં. જન્નતિયોંકે જોળેકે લિયે અલ્લાહ તઆલા ને 'હૂર ઈન' પૈદા ફરમાઇ હૈં જો હૈં તો મુઅન્નસ મગર ઉનકી પૈદાઈશ ઈન્સાનોંકી પૈદાઈશકી તરહ નહીં હે, બલ્કે અલ્લાહને સિર્ફ અપની કુદરતસે ઉન્કો પૈદા ફરમાયા હે. ઈસી તરહ જન્નતિયોંકી ખિદમતકે લિયે ગિલ્માન ઔર વિલ્દાન યા'ની ઐસે લળકે પૈદા ફરમાએ હૈં (યા જન્નતમેં દાખિલેસે પેહલે

પૈદા ફરમાએંગે), જો હમેશા નવ-ઉમ્ર રહેંગે. યે ભી બિલ્કુલ નઇ મખ્લૂક હે, જિનકી પૈદાઈશ ઈન્સાનકી તરહ નહીં હુઈ, બલ્કે અલ્લાહ તઆલાને અપની કુદરતસે પૈદા ફરમા દિયા હે. કુર્આન શરીફમેં ઉન લળકોંકી સિફત **'મુખલ્લદૂન'** બયાન ફરમાઇ હે. સાહિબે તફસીરે મઝહરી ઉસ્કી તફસીર કરતે હુએ લિખતે હેં,

(યા'ની વો લળકેં ન મરેંગે, ન બૂળ્હે હોંગે, ન ઉન્કી નવ ઉમ્રીમેં તબ્દીલી આએગી, (બલ્કે) હમેંશા લળકોંકી શકલ પર રહેંગે. ઈબ્ને કસીર લિખતે હેં, **'લા તઝીદુ અઅ્મારૂહુમ્ અન્ તિલ્કસ્સિન્નિ'** (યા'ની ઉન્કી ઉમ્રેં લળકપનકી ઉમ્રસે આગે ન બળ્હેંગી)

સૂરએ દહરકી તફસીરમેં વિલ્દાનકી તશ્રીહ કરતે હુએ સાહિબે મઝહરી લિખતે હૈં કે યા'ની ઉન વિલ્દાનકો અલ્લાહ મો'મિનોંકી ખિદમતકે લિયે પૈદા ફરમાએંગે યા યે કાફિરોંકી ના-બાલિગ ઔલાદ હોગી જિન્કો અલ્લાહ તઆલા જન્નતિયોંકા ખિદમતગાર બના દેંગે.)

ઈસ્સે મા'લૂમ હુવા કે વિલ્દાનકે બારેમેં દો કૌલ હેં, એક યે કે નઇ મખ્લૂક હોગી, દૂસરે યે કે દુનિયામેં કાફિરોં કે જો ના-બાલિગ લળકે મર ગએ હેં, વો **'વિલ્દાનુમ્ મુખલ્લદૂન'** હોંગે જો જન્નતિયોંકી ખિદમતમેં લગા દિયે ગએ હેં, લેકિન ઈસ દૂસરે કૌલકી ખોજ-પળતાલ કરનેવાલોંને ઈસે માના નહીં હે, ચુનાંચે બયાનુલ કુર્આનકે લિખનેવાલે લિખતે હેં કે 'વિલ્દાન' યા'ની 'ગિલ્માન' કે બારેમેં તરજીહ દેનેકે કાબિલ કૌલ, જિસ્કો ખાઝિનને સહીહ ઔર હકકો ઉસ ખયાલકે તહત શામિલ કિયા હે, યે હે કે વો એક મુસ્તકિલ મખ્લૂક હેં જૈસે હૂર. ઔર વિલ્દાનમેં માઅના વિલાદત (પૈદા હોને) કે નહીં ઔર હિકમત ઉન્કે ખાદિમ બનાનેમેં સિર્ફ સુકૂન ઔર ખુશી હે બે-શહવત.

સૂરએ તૂરમેં ગિલ્માનકો **'લુઅ્લુઉમ્ મકનૂન'** કહા હે યા'ની

વો લળકે હુસ્ન ઓર ચમકમેં ઔર રંગકી સફાઈ-સુથરાઈમેં ઉસ મોતીકી તરહ હોંગે જો સીપીમેં છિપા રેહતા હૈ, જિસપર ધૂલ-મિટ્ટીકા ગુઝર નહીં હોતા ઔર સૂરએ દહરમેં **'લુઅ્લુઅમ્ મન્સૂરા'** ફરમાયા હૈ યા'ની વો લળકે બિખરે હુએ મોતિયોંકી તરહ હોંગે, કયૂંકે ખિદમતમેં લગે હુએ હર તરફ ચલ ફિર રહે હોંગે. હઝરત હસન ઔર કતાદા (રદિ.) સે રિવાયત હૈ કે કુછ સહાબા (રદિ.) ને હુઝૂર (સ.અ.વ.) સે અર્ઝ કિયા કે ખાદિમ (કી ખૂબસૂરતી) કા યે હાલ હૈ તો મખ્દૂમ (જિસ્કી ખિદમત કી જાએ) કા કયા હાલ હોગા ? ઈસ્કે જવાબમેં હુઝૂર (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે મખ્દૂમકો ખાદિમ પર ઉસ જૈસી બળાઈ હોગી જૈસે ચૌદહવીંકે ચાંદકો તમામ સિતારોં પર હોતી હૈ.

(તફસીરે મઝહરી)

જન્નતમેં પાકીઝા બીવિયાં

સૂરએ આલે ઈમરાનમેં ફરમાયા-

તર્જુમા :- 'ઐસે લોગોં કે લિયે જો અલ્લાહસે ડરતે હૈં, ઉનકે રબકે પાસ ઐસે બાગ હૈં જિન્કે નીચે નહરેં જારી હૈં, ઈનમેં વો હમેશા રહેંગે ઔર (ઈનકે લિયે વહાં પાકીઝા બીવિયાં હૈં ઔર અલ્લાહકી ખુશી હૈ ઔર અલ્લાહ તઆલા બંદોંકો દેખતે હૈં.)'

'પાકીઝા બીવિયાં' યા'ની ઉપરી મૈલ-કુચૈલ ઔર બાતિની બુરાઈયાં (ધોકા-ફરેબ) સે ઔર હર તકલીફ દેનેવાલી આદત ઔર બાતસે ઔર હૈઝ ઔર નિફાસ વગૈરહસે બિલ્કુલ પાક-સાફ હોંગી.

હઝરત મુજાહિદ (તાબઈ) ને પાક બીવિયોંકી તફસીર કરતે હુએ ફરમાયા કે વો હૈઝસે ઔર પાખાના-પેશાબસે ઔર બલ્ગમ

ઔર થૂકસે ઔર મનીસે ઔર બચ્ચા જનનેસે પાક હોંગી (જબ જનના ન હોગા તો ઉસ્કે બા'દ નિફાસકા ખૂન ભી ન આએગા) હઝરત કતાદા (તાબઈ) ને ફરમાયા કે **'મુતહ્હરતુમ્ મિનલ્અઝા વલ્મા'સમ'** (યા'ની વોહ તકલીફ દેનેવાલી હર ચીઝસે ઔર નાફરમાની કરનેસે પાક હોંગી)

ખુલાસા યે હે કે જન્નતકી બીવિયાં ઉપરી ઔર અંદરૂની ઐબોંસે પાક હોંગી, ઉનકો ન થૂક આએગા, ન પાખાનાકી ઝરૂરત હોગી, ન પેશાબકી, ન મની નિકલેગી, ન હૈઝ આએગા, ન નિફાસ હોગા, ન બદન ઔર કપળે પર મૈલ હોગા. ઈસ ઝાહિરી સુથરેપન ઔર પાકીઝગીકે સાથ ઉન્કી આદતેં ઔર ઉનકે અખ્લાક ભી બહોત હી અચ્છે હોંગે, દિલ ઔર જાનસે શૌહરોં પર નિછાવર હોંગી, ઉન્મેં નાફરમાનીકા નામ નહીં, બદ-તમીઝી કરનેકા કામ નહીં, ધોકા-ઘળી, દગા, બેવફાઈસે ખાલી હોંગી, દુનિયાકી ઔરતેં, જિન્કા ઈમાન પર ખાત્મા હોગા, મો'મિનોંકી બીવિયાં હોંગી ઔર ઉનકે અલાવા હૂરે ઈનમેંસે બીવિયાં દી જાએંગી, દોનૂં કિસમકી બીવિયાં હુસ્ન ઔર જમાલ ઔર અંદરૂની-ઝાહિરી અચ્છાઈ, બેહતર અખ્લાક ઔર મુહબ્બતમેં ઔર સફાઈ-સુથરાઈમેં (જિસ્કા બયાન અભી હુવા) બહોત હી ઊંચી હોંગી.

જન્નતી બીવિયોંકી ખૂબસૂરતી ઔર દૂસરી બાતેં

સૂરએ વાકિઆમેં ફરમાયા-

તર્જુમા :- 'હમને ઈન ઔરતોંકો ખાસ તૌરપર બનાયા હે

યા'ની હમને ઉનકો ઐસા બનાયા કે વો કુંવારિયાં હૈં, (શૌહરોંકે લિયે) પ્યારી હૈં, (ઉન્કી) હમ-ઉમ્ર હૈં. (યે સબ જો ઉપર બયાન હુવા) અસ્હાબુલ યમીનકે લિયે હૈ.'

દુનિયાવાલી મો'મિન ઔરતેં જિસ હાલ ઔર જીસ ઉમ્રમેંભી દુનિયાસે ઈન્તિકાલ કર ગઈ હોં બહર હાલ જન્નતમેં જવાન ઉમ્ર ઔર કુવાંરી બના દી જાએંગી ઔર વહાંકે હુસ્ન ઔર જમાલસે સઝા દી જાએંગી. હદીસ શરીફમેં હૈ કે એક બળી બી આં હઝરત (સ.અ.વ.) કી ખિદમતમેં હાઝિર હુઈ. ઔર અર્ઝ કિયા કે અય અલ્લાહકે રસૂલ (સ.અ.વ.) ! દુઆ ફરમા દીજિયે, અલ્લાહ મુઝે જન્નતમેં દાખિલ ફરમા દે. આપને ઈર્શાદ ફરમાયા કે અય ફલાંકી માં! જન્નતમેં કોઈ બુઢિયા દાખિલ ન હોગી. યે સુનકર વો રોતી હુઈ રવાના હો ગઈ. હુઝૂર (સ.અ.વ.) ને હાઝિર લોગોંસે ફરમાયા, ઉસ્સે કેહ દો કી મેરા મતલબ યે નહીં હૈ કે તુમ જન્નતમેં ન જાઓગી, બલ્કે બાત યે હૈ કે વો જન્નતમેં દાખિલ હોતે વક્ત બૂળ્હી ન હોગી (ક્યૂંકે ઉસ વક્ત જવાની દે દી જાએગી) બિલા શુબ્હા ખુદા તઆલા ફરમાતે હૈં કે, **'ઈન્ના અન્શઅ્ના હુન્ન ઈન્શાઅન્ ફજઅલ્નાહુન્ન અબ્કારા'** (શમાઈલે તિરમિઝી) હુઝૂર (સ.અ.વ.) ને દિલ્લગીકે તૌરપર ઐસે અલફાઝ ફરમાએ, જિસ્સે વો દૂસરા મતલબ સમઝ ગઈ. કભી-કભી હુઝૂર (સ.અ.વ.) મઝાક ભી ફરમા લેતે થે, જિસ્કા એક વાકિઆ યે ભી હૈ જો ઉપર બયાન હુવા. મઝાકમેં ભી આપ સહી ઔર સચ બાત ફરમાતે થે. 'અબ્કારા' બિક્રકી જમા' હૈ, યા'ની કુંવારી જબ ભી ઉન્કે શૌહર કરીબ હોંગે, હમ-બિસ્તર હોંગે તો હમેશા કુવાંરી હી પાએંગે.

સાહિબે બયાનુલ કુર્આન લિખતે હૈં કે કરીબ હોને કે બા'દ ફિર કુંવારી હો જાએગી, 'ઉરૂબન' હસીન ઔર જમીલ ઔર પ્યારી ઔરતેં.

યે 'ઉરૂબન' કી જમા' હૈ. 'અત્રાબા' હમ ઉમ્ર ઔર હમજોલી ઔરતેં મુરાદ હૈં, ઈસ્કા વાહિદ તુરૂબ હૈ. જિસ તરહ મર્દ સબ તીસ-તેંતીસ બરસકે હોંગે, (જિસ્કા મતલબ બયાન હો ચુકા હૈ) ઈસી તરહ ઉન્કી બીવિયાં ભી ઉનહી કી ઉમ્રકી હોંગી. કદ ઔર જિસમમેં ઔર ઉમ્રમેં બરાબર હોંગી, દોનૂં તરફસે દિલ મિલે હુએ હોંગે. શકલ ઔર સૂરતમેં એક તરહકે હોંગે, દુનિયામેં લોગ અપનેસે કમ ઉમ્રવાલી લળકીસે શાદી કરના પસંદ કરતે હૈં, કયૂંકે કમસિનમેં હુસ્ન ઔર જમાલ ઔર પ્યારકા અન્દાઝ ઝિયાદા હોતા હૈ, લેકિન ચૂંકે જન્નતકી બીવિયોંમેં (ચાહે વો દુનિયાકી મો'મિન ઔરતેં હોં, ચાહે વો હૂરે ઈન હોં, હુસ્ન ઔર જમાલ ઔર પ્યારકી હાલતેં પૂરી હોંગી, ઈસ લિયે હમ ઉમરી મેહબૂબ બનાનેમેં રૂકાવટ ન ડાલેગી, બલ્કે ઝિયાદા પ્યાર ઔર મુહબ્બતકી વજહ બન જાએગી. શૌહર ઔર બીવી બચકાનાપનસે ભી ખાલી હોંગે ઔર બુળ્હાપેસે ભી બચે રહેંગે, હમેશા દરમિયાની ઉમ્ર રહેગી, જિસમેં સમઝ-હોશ પૂરા હોતા હૈ. મુફસ્સિર સુદ્દીને અત્રાબાકી તફસીર બતાતે હુએ ઈર્શાદ ફરમાયા કી વો આપસમેં અખ્લાક ઔર પ્યાર ઔર મુહબ્બતકે એ'તિબારસે બરાબર હોંગે, બેહનોંકી તરહ મેલસે રહેંગી. આપસમેં હસદ જલન, કપટ નામકો ન હોગા, સૌકનોંવાલા તનાવ ઔર લળાઈ ઔર દુશ્મન ન હોગી. (ઈબ્ને કસીર)

સૂરએ સૉદમેં ફરમાયા-

વ ઈન્દહુમ્ કાસિરાતુત્તર્ફિ અત્રાબુન.

'ઔર ઉન્કે પાસ નિગાહકો રોક રખનેવાલી હમ ઉમ્ર બીવિયાં હોંગી,' યા'ની ઉનકી નઝર સિર્ફ શૌહરોં હી પર પળેગી ઔર દિલ બસ શૌહરોં હી સે લગા હુવા હોગા. શૌહરોંકે અલાવહ કિસી ગૈરકી તરફ ઝરા નઝર ઉઠાકર ભી ન દેખેંગી.

હઝરત અનસ રદિયલ્લાહુ અન્હુસે રિવાયત હૈ કે સરવરે આલમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમને ઈર્શાદ ફરમાયા કે એક સુબહ યા એક શામકો અલ્લાહકે રાસ્તેમેં નિકલ જાના સારી દુનિયાસે, ઔર જો કુછ દુનિયામેં હૈં, ઉસ સબસે બેહતર હૈ ઔર અગર જન્નતકી ઔરતોં મેંસે કોઈ ઔરત ઝમીનકી તરફકો ઝાંક લે, તો આસમાન ઔર ઝમીનકે દરમિયાન જો કુછ હૈ, ઉસ્કો રોશન કરદે ઔર ખુશ્બૂસે ભર દે. ફિર ફરમાયા કે હાં, ઉસ્કે સરકા દો-પટ્ટા સારી દુનિયાસે ઔર દુનિયામેં જો કુછ હૈ, ઉસ સબસે બેહતર હૈ. (બુખારી)

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન મસઊદ રદિયલ્લાહુ અન્હુને ફરમાયા કે બેશક જન્નતકી ઔરતકી પિંડલીકી સફેદી સત્તર જોળોંકે અન્દરસે નઝર આએગી, યહાં તક કે પિંડલીકે અન્દરકા ગૂદા તક નઝર આએગા ઔર યે (બાત) ઈસલિયે (હક) હૈ અલ્લાહ જલ્લ શાનુહૂ ફરમાતે હૈં, **'ક અન્નહુન્નલ્ યાકૂતુ વલ્મર્જાનુ'** (વો ઔરતેં ઈતની ચમકીલી ઔર રંગકી સાફ હોંગી કે ગોયા વો યાકૂત હૈં યા મરજાન હૈં) ફિર ફરમાયા કે યાકૂત તો ઐસા પત્થર હૈ કે અગર તૂ ઉસ્મેં લળી દાખિલ કર દે ઔર ફિર ઉસ્કો સાફ તરીકે પર દેખના ચાહે, તો પત્થરકે બાહિર દેખ સકતા હૈ. (તિરમિઝી)

હઝરત અબૂ સઈદ ખુદરી રદિયલ્લાહુ અન્હુ રિવાયત ફરમાતે હૈં કે આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમને **'ક અન્ન હુન્નલ્ યાકૂતુ વલ્મર્જાનુ'** કી તશ્રીહ ફરમાતે હુએ ઈર્શાદ ફરમાયા કે જન્નતી મર્દ (જો જન્નતી ઔરતકા શૌહર હોગા) ઉસ્કે ચેહરે પર નઝર ડાલેગા તો ઉસ્કા ગાલ આઈનેસે ઝિયાદા સાફ નઝર આએગા ઔર જન્નતી ઔરત પર જો મોતી હોંગે, ઉન્મેંસે મા'મૂલી મોતી પૂરબ ઔર પશ્ચિમકે દરમિયાનકો રોશન કર સકતા હૈ ઔર ઉસપર સત્તર

જોળે હોંગે (જો ઈતને સાફ-સુથરે ઔર ચમકદાર હોંગે) કે ઉનકે અન્દરકો નઝર પાર હો જાએગી ઔર જન્નતી મર્દ ઉસ્કે કપળોંકે બાહિરસે ઉસ્કી પિંડલીકા ગૂદા દેખ લેગા. (અહમદ)

હૂરે ઈન

હૂર જમા' હે **હૌરાઉકી** યા'ની વો ઔરત જિસ્કી આંખકી સફેદી ઔર સિયાહી ખૂબ ગેહરી ઔર તેઝ હો. **ઈન** જમા' હૈ **ઐનાઉકી** યા'ની વો ઔરત જિસ્કી આંખેં બળી-બળી ઓર ચૌળી હોં. કુર્આન ઔર હદીસકી ઝબાનમેં ઉન ઔરતોંકે લિયે લફઝ **હૂર** બોલા જાતા હૈ. જિંનકો અલ્લાહ પાકને અપની કુદરતસે જન્નતી મરદોંકી બીવીકે લિયે પૈદા ફરમાયા હૈ. યે ઔરતેં દુનિયાવાલી મો'મિન ઔરતોંકે અલાવહ હોંગી. સૂરએ દુખાનમેં ફરમાયા હૈ- **'વઝવ્વજ્નાહુમ્ બિહૂરિન્ ઈન'** (ઔર હૂરે ઈનકે સાથ હમ ઉન્કા બિયાહ કર દેંગે).

સૂરએ રહમાનમેં ફરમાયા-

તર્જુમા :- 'ઈન (બહિશ્તોંકે મુહલ્લોં) મેં ખૂબસૂરત, અચ્છે અખ્લાકવાલી ઔરતેં હોંગી, સો અય ઈન્સ ઔર જીન્ન ! તુમ અપને રબકી કિન-કિન નેઅમતોંકો ઝુઠલાઓગે ? વો હૂરેં ખૈમોંમેં હિફાઝતસે હોંગી, સો અય ઈન્સ ઔર જીન્ન તુમ અપને રબકી કિન-કિન નેઅમતોંકો ઝુઠલાઓગે? (વો જિનકે લિયે ચુની જાએંગી) ઉનસે પેહલે કિસી ઈન્સાન યા જિન્નને ઉન્કો ન છુવા હોગા. સો અય ઈન્સ ઔર જિન્ન ! તુમ અપને રબકી કિન-કિન નેઅમતોંકો ઝુઠલાઓગે ?'

સૂરએ વાકિઆમેં ફરમાયા-

વ હુરૂન્ ઈનુન્ કઅમ્સાલિલ્ લુઅ્લુઈલ્ મકનૂન.

'ઔર ઉનકે લિયે હૂરે ઈન હોંગી પોશીદા રખ્ખે હૂએ મોતીકી માનિન્દ.' સૂરએ સાફફાતમેં ફરમાયા -

તર્જુમા :- 'ઔર ઉનકે પાસ નીચે નિગાહ રખનેવાલી બળી-બળી આંખોંવાલી ઔરતેં હોંગી (જિનકી રંગત ઈતની સાફ હોગી કે) ગોયા અન્ડે હૈં છુપે હુએ.'

પેહલી આયતમેં છુપે મોતીકી તરહ ફરમાયા, યા'ની વો ઔરતેં સફાઈ ઔર સફેદીમેં તાઝા મોતિયોંકી તરહ ચમકતી હોંગી ઔર દૂસરી આયતમેં છુપે હુએ અંડેસે તશ્બીહ દી ગઈ હે જો ધૂલ-ગર્દ ઔર દાગસે બિલ્કુલ હિફાઝતમેં રેહતા હૈ. મુફસ્સિર ઈબ્ને કસીર (રહ.) ને હઝરત હુસૈન (રહ.) સે **'બૈઝુમ્ મકનૂન'** કી તફસીરમેં નકલ કિયા હે કે **'મહ્સૂનુન લા તમ્સકુહુલ્ ઐદી'** (યા'ની વો અંડા જો હાથોંમેં પહોંચનેસે પેહલે હિફાઝતસે હોતા હૈ.)

મુફસ્સિર બૈઝાવી લિખતે હૈં કે અંડેસે તશ્બીહ જો દી ગઈ હૈ, વો તશ્બીહ સફાઈમેં ભી હૈ ઔર ઝરદી મિલી હુઈ સફેદીમેં ભી હૈ, જિસ સફેદીમેં કિસી કદર ઝરદી મિલાઈ ગઈ હો, વો બદનકા બેહતરીન રંગ માના ગયા હે.

હૂરે ઈનકી એક ખાસ દુઆ ઔર શૌહરોંસે હમદર્દી

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન ઉમર રદિયલ્લાહુ અન્હુમાસે રિવાયત હૈ કે નબીએ રહમત સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમને ફરમાયા કે બિલા-શુબ્હા રમઝાનકે લિયે શુરૂ' સાલસે ખતમ સાલ તક જન્નત સજાઈ જાતી હૈ. પસ રમઝાનકા પેહલા દિન હોતા હૈ તો અર્શકે નીચે હૂરે ઈન પર જન્નતકે પત્તોંકી હવા ચલતી હૈ, જિસ્કા અસર લેકર વો

યૂં દુઆ કરતી હૈં કે અય હમારે પરવરદિગાર ! અપને બન્દોંસે હમારે લિયે ઐસે શૌહર\મુકર્રર ફરમા, જિન્સે હમારી આંખે ઠંડી હોં ઔર હમસે ઉનકી આંખે ઠંડી હોં. (બયહકી)

હઝરત મઆઝ રદિયલ્લાહુ અન્હુકા યે બયાન હૈ કે રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમને ઈર્શાદ ફરમાયા કે દુનિયામેં જો કોઈ ઔરત અપને શૌહરકો તકલીફ દેતી હૈ તો હૂરે ઈન મેંસે ઉસ્કી બીવી દુનિયાકી બીવીસે કેહતી હૈ કે તેરા બુરા હો, ઉસ્કો તકલીફ ન દે, કયૂંકે વો તેરે પાસ કુછ દિનોં તકકા મેહમાન હૈ, બહોત જલ્દ તુઝસે જુદા હોકર હમારે પાસ પહોંચ જાએગા.

ઈન દોનૂં હદીસોંસે મા'લૂમ હુવા કે જિસ તરહ જન્નત ઔર ઉસ્કી દૂસરી નેઅમતેં ઈસ વકત મૌજૂદ ઔર મખ્લૂક હૈં. હાફિઝ મુન્ઝિરી (રહ.) ને 'અત્તરગીબ વત્તરહીબ' મેં ઉમ્મુલ મો'મિનીન હઝરત ઉમ્મે સલમા (રદિ.) સે એક લમ્બી રિવાયત નકલ કિયા હૈ, જિસ્મેં યે ભી હૈ કે હઝરત ઉમ્મે સલમા (રદિ.) ને અર્ઝ કિયા કે યા રસૂલલ્લાહ (સ.અ.વ.) ! (જન્નત) મેં દુનિયાવાલી (મો'મિન) ઔરતેં અફઝલ હોંગી યા હૂરે ઈન ? આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમને જવાબમેં ઈર્શાદ ફરમાયા કે દૂનિયાવાલી (મો'મિન) ઔરતેં હૂરે ઈનસે ઈતની અફઝલ હોંગી જૈસે (લિહાફ) કા ઉપરકા કપળા ઉસ્કે અંદરવાલે અસ્તરસે બેહતર હોતા હૈ. હઝરત ઉમ્મે સલમા રદિયલ્લાહુ અન્હાને અર્ઝ કિયા યા રસૂલલ્લાહ (સ.અ.વ.) ! યે કિસ વજહસે ? આં હઝરત (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા, ઈસલિયે કે દુનિયાવાલી ઔરતેં નમાઝેં પળ્હતી હૈં. ઔર રોઝે રખતી હૈં ઔર અલ્લાહ (અઝઝ ઔર જલ્લ) કી ઈબાદત કરતી હૈં. હઝરત ઉમ્મે સલમા (રદિ.) ને અર્ઝ કિયા યા રસૂલલ્લાહ (સ.અ.વ.) ! કભી-કભી એક ઔરત

દુનિયામેં (એક કે બા'દ એક) દો યા તીન યા ચાર મરદોંસે નિકાહ કર લેતી હૈ, ફિર ઉસે મૌત આ જાતી હૈ, વો જન્નતમેં દાખિલ હોગી ઓર ઉસ્કે શૌહર ભી ઉસ્કે સાથ જન્નતમેં હોંગે તો (ઈસ શકલમેં) ઉનમેંસે ઉનકા શૌહર કૌન હોગા ? આં હઝરત (સ.અ.વ.) જવાબ દિયા કે અય ઉમ્મે સલમા ! ઉસ્કો ઈખ્તિયાર દે દિયા જાએગા જિસ્કે સાથ ચાહે રહે, ઈસલિયે વો ઉસ્કો ઈખ્તિયાર કર લેગી જો ઉનમેં અખ્લાકકે એ'તેબારસે સબસે અચ્છા હોતા થા ઔર કહેગી, અય રબ ! દુનિયાકે અંદર યે ઉન સબસે ઝિયાદા મેરે સાથ અખ્લાકવાલા થા ઉસીકો મેરા જોળા બના દીજિયે. યે ફરમાકર આં હઝરત (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે અય ઉમ્મે સલમા ! અચ્છા અખ્લાક દુનિયા ઔર આખિરતકી ભલાઈ લે ઉળા.

યે રિવાયત સનદકે એ'તિબારસે મઝબૂત નહીં હૈ. કુછ રિવાયતોંમેં યે ભી મિલતા હૈ કે દુનિયામેં જિસ ઔરતને શૌહરકે બા'દ નિકાહ કર લિયા વો જન્નતમેં આખિરી શૌહરકો મિલેગી, જો ભી શકલ હો, બહરહાલ યે હક હૈ કે જન્નતી મરદોં ઔર ઔરતોંમેં કોઈ ઐસા ન હોગા જો બગૈર જોળે કે રેહ જાએ. કુછ લોગ અકસર પૂછતે-ફિરતે હૈં કે દો શૌહરોંવાલીકા કયા હોગા ? ઈસ મસઅલે પર ઈમાન તો ટિકા હુવા હૈ નહીં જો બહસ બનાયા જાએ. અલ્લાહ તઆલા જો તજવીઝ ફરમાએંગે, સબકે હકમેં બેહતર હી હોગા.

જન્નતમેં હૂરોંકા તરાના

હઝરત અલી મુર્તઝા રદિયલ્લાહુ અન્હુસે રિવાયત હૈ કે રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ તઆલા અલૈહિ વ સલ્લમને ઈર્શાદ ફરમાયા કે

જન્નતમેં હૂરે ઈનકે જમા' હોનેકી એક જગહ હે, જિસ્મેં આવાઝેં બુલંદ કરતી હૈં ઔર યે કેહતી હૈં કી હમ હમેશા રેહનેવાલી હૈં, કભી હલાક ન હોંગી, હમ હમેશા આરામ ઔર ચૈનમેં રહેંગી, કભી મોહતાજ ન હોંગી. હમ (અપને શૌહરોંસે હંમેશા) ખુશ રહેંગી, કભી નારાઝ ન હોંગી, ઉસ્કે કયા કેહને જો હમારે લિયે હે ઔર હમ ઉસ્કે લિયે હૈં (યે તરાના ઐસે અચ્છે અંદાઝમેં ગાતી હૈં કી) ઐસી આવાઝેં મખ્લૂકમેં કિસીને નહીં સુની હે. (તિરમિઝી શરીફ)

મરદોં કે લિયે બહોતસી બીવિયાં

જન્નતમેં એક મર્દકો કિતની બીવિયાં મિલેંગી, ઈસકે બારેમેં બહોત સી રિવાયતેં આઇ હૈં. બુખારી શરીફકી એક રિવાયતમેં હે,

'લિ કુલ્લિમ્ રિઈમ્ મિન્હુ ઝૌજતાનિ મિનલ્હૂરિ વલ્ઈન.'

(યા'ની હૂરે ઈનમેંસે હર શખ્સકી દો બીવિયાં હોંગી).

હાફિઝ ઈબ્ને હજર રહમતુલ્લાહ અલૈહિને ફત્હુલબારીમેં ઈસ પર તફસીલસે બહસ કી હે ઔર બહોતસી રિવાયતેં જમા' કી હૈં. મુસનદે અહમદકી એક રિવાયત નકલ કી હે કે મા'મૂલી જન્નતીકે લિયે દુનિયાકી બીવિયોંકે અલાવહ બહત્તર બીવિયાં હોંગી. અબૂ યઅલાકી એક રિવાયતમેં હે કે દો બીવિયાં બની આદમમેંસે હોંગી ઔર બહત્તર બીવિયાં વો હોંગી જિન્હેં અલ્લાહ તઆલા (ઈસ દુનિયામેં) પૈદા ફરમાએંગે.

ઈબ્ને માજા (રહ.) કી એક રિવાયતમેં હે કે બહત્તર બીવિયાં હૂરેં ઈનસે ઔર બહત્તર દુનિયાકી ઔરતોંમેંસે મિલેંગી. ઈનકે અલાવહ ઔર ભી રિવાયતેં સાહિબે ફત્હુલબારીને નકલ કી હૈં.

ઈસ સિલસિલેકી રિવાયતેં સનદકે એ'તબારસે મઝબૂત ભી હૈં ઓર કમઝોર ભી હૈં. કુલ મિલાકર યે ઝરૂર મા'લૂમ હોતા હૈ કે જન્નતિયોંકો દૂસરી નેઅમતોંકે સાથ ઝિયાદા બીવિયોંકી નેઅમતસે ભી નવાઝા જાએગા ઔર ઐસા તો કોઈ ભી ન હોગા જિસ્કો કમસે કમ દો બીવિયાં ન મિલેં. બાકી રહી તા'દાદમેં ઈખ્તિલાફકી બાત, તો યે અમલકી બળાઈયોંકે એ'તિબારસે સોચા જા સકતા હૈ યા'ની યોં કેહ સકતે હૈં કે અપને અપને ભલે કામોંકે હિસાબસે દરજોમેં જો ઈખ્તિલાફ હોગા, દરજો કે ઈસ ઈખ્તિલાફકી વજહસે બીવિયોંકી તા'દાદ ભી મુખ્તલિફ હોગી. (અલ્લાહ હી બેહતર જાનતા હૈ.)

કુછ લોગ યે ભી સવાલ કિયા કરતે હૈં કે એક મર્દકો બહોતસી બીવિયાં મિલેંગી તો એક બીવીકો કિતને મર્દ મિલેંગે ? યે સવાલ બહોત બેહૂદા હૈ, કયૂંકે મર્દકે લિયે બહોતસી બીવિયાં હોના નેઅમત હૈ ઔર ઔરતકે લિયે બહોતસે શૌહર હોના શરીફોં, શરમદારોં ઔર ગૈરતવાલોંકે નઝદીક બહોત ઐબકી બાત હૈ, જબકે ઐસી બે-ઈઝ્ઝતી દુનિયામેં ગવારા નહીં કી જાતી તો જન્નતમેં કૌન ગાવારા કરેગા ? જન્નતી ઔરતોંકી ખૂબી કુર્આન શરીફમેં **'કાસિરાતુત્તરૂફિ'** બયાન હુઈ હૈ. વો નઝરેં પસત રખનેવાલી ઔર અપને શૌહરકે અલાવહ દૂસરે પર નઝર ડાલનેસે બચનેવાલી હોંગી. યૂં કહિયે કે વો તો એક હી શૌહર પર રાઝી હોંગી ઔર દિલ ઔર જાનસે નિછાવર હો રહી હોંગી ઔર યહાં કે લોગ ખ્વાહ-મ-ખ્વાહ ઉનકોં ઝિયાદા શૌહર દિલાનેકી વકાલત કર રહે હૈં, જબકે એક શૌહરસે જી ભરા હુવા હૈ ઔર દિલ લગા હુવા હૈ તો દૂસરેકી ઝરૂરત હી કયાં ? અફસોસ કે નાદાન એ'તેરાઝ કરનેવાલોંને જન્નતી ઔરતોંકો ગંદી ઔરતોંપર ઔર યૂરોપકી નઈ તહઝીબવાલી હરજાઈ લૌંડિયોં પર સોચ લિયા.

ચાહિયે તો યે થા કે જન્નતી ઓરતોંકે ઢંગ પર અપને યહાંકી ઔરતોંકો પરદેમેં બિઠાકર **'કાસિરાતુત્તર્ફિ'** ઔર **'મકસૂરાતુન્ ફિલ્ ખિયામિ'** બનાતે મગર નાદાનોંને હૂરોંસે પરદેકા સબક લેનેકે બજાએ ઉલ્ટા યે કિયા કે જન્નતી ઔરતકે લિયે બે-ઈઝ્ઝતી તજ્વીઝ કર દી.

મરદાના તાકત

જન્નતિયોંકી બીવિયાં, ચૂંકે બહોતસી હોંગી, ઈસ લિયે ઉનકી મરદાના તાકત ભી બઢ઼ા-દી જાએગી. હઝરત ઝૈદ બિન અરકમ રદિયલ્લાહુસે રિવાયત હૈ કે કિતાબવાલોં (યા'ની યહૂદિયોં) મેંસે એક શખ્સ રસૂલે ખુદા સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમકી ખિદમતમેં હાઝિર હુવા ઔર ઉસ્ને સવાલ કિયા કે અય અબુલ કાસિમ ! કયા આપ ફરમાતે હૈં કે જન્નતવાલે ખાએંગે ઔર પિએંગે ? આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમને ફરમાયા હાં, કસમ ઉસ ઝાતકી, જિસ્કે કબ્ઝેમેં મેરી જાન હૈ, એક જન્નતીકો ખાને-પીને ઔર (બીવિયોંસે) હમ-બિસ્તર હોનેમેં સૌ મરદોં કી તાકત દે દી જાએગી. યે સુનકર ઉસ યહૂદીને સવાલ કિયા કે જો ખાતા પીતા હૈ, ઉસ્કો (પેશાબ-પાખાનાકી) ઝરૂરત હોતી હૈ ઈસલિયે જબ જન્નતી ખાએં, પિએંગે તો પેશાબ-પાખાનાકી ઝરૂરત હોતી હોગી, હાલાંકે જન્નત ઐસી જગહ નહીં હૈ, જિસમેં કોઈ ચીઝ તકલીફ દેનેવાલી હો. (ફિર વહાં પેશાબ-પાખાના જૈસી ઘનાવની ચીઝ કૈસે હોગી) ઈસકે જવાબમેં આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમને ફરમાયા (ખાને-પીને કે બા'દ) ઉનકો પાખાના-પેશાબ કરનેકી ઝરૂરત ન હોગી, બલ્કે ભરે હુએ પેટકો ખાલી કરનેકી ઝરૂરત પસીનેસે (પૂરી) હો જાયા કરેગી

(યા'ની) ઉનકે ખાનોંસે મુશ્કકી તરહ પસીના બહેગા જિસ્સે પેટ હલ્કા હો જાએગા. (નસઈ)

ઈસ હદીસસે મા'લૂમ હુવા કે જન્નતિયોંકો સૌ મર્દોકી તાકત દે દી જાએગી. તિરમિઝી શરીફ મેંભી ઈસ મઝમૂનકી એક હદીસ રિવાયત કી ગઇ હે, જિસ્કો ઈમામ તિરમિઝીને સહીહ હદીસ ફરમાયા હે ઔર સાથ હી હઝરત ઝૈદ બિન અરકમ (રદિ.) કી હદીસકા ભી હવાલા દિયા હે (જો અભી ગુઝર ચૂકી હે) જન્નત ચૂંકે પાકીઝા જગહ હે ઔર વહાંકે મર્દ ઔર ઔરત સબ પાકીઝા હોંગે, ઈસલિયે હર તરહકી ગંદગી ઔર ઘનાવની ચીઝસે બચે હોંગે. જિસ તરહ પેશાબ-પાખાનાકી ઝરૂરત ન પળેગી, ઉસી તરહ મની ભી ન નિકલેગી. જમઉલ ફવાઈદમેં મુહદ્દિસ તબ્રાનીને મુઅ્જમુલ કબીરસે નકલ કિયા હે કે જન્નતી હમબિસ્તર ભી હોંગે (લેકિન) ન તો ખાસ ઉઝવમેં કમઝોરી આએગી, ન શહવત ખતમ હોગી ઔર ન મર્દકી મની નિકલેગી, ન ઔરતકી.

ઈસ દુનિયાકી લઝ્ઝતોંમેં કદૂરતેં મિલી હુઈ હૈં. જન્નતકી લઝ્ઝતોંમેં ચૂંકે કદૂરતેં ન હોગી, ઈસ લિયે બિસ્તર ઔર જિસમકો લથેળ દેનેવાલા મા'દ્દા નિકલેગા નહીં ઔર ઈન્ઝાલકે વકત જો લઝ્ઝત યહાં મેહસૂસ હોતી હે, ઉસ્સે કહીં ઝિયાદા બળ્હ-ચળ્હકર બગૈર ઈન્ઝાલકે જન્નતમેં લઝ્ઝત મેહસૂસ હોગી ઔર ચૂંકે જન્નતમેં હર ચીઝ નફસકી ખ્વાહિશકે મુતાબિક હોગી, ઈસ લિયે જબતક જી ચાહેગા હમબિસ્તરી કરેંગે ઔર જબ જી ચાહેગા છોળ દેંગે.

ફાઈદા :- હઝરત અબૂ સઈદ ખુદરી રદિયલ્લાહુ અન્હુસે રિવાયત હે કે આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમને ફરમાયા કે મો'મિન જબ જન્નતમેં બચ્ચાકી ખ્વાહિશ કરેગા તો ઉસ્કા હમલ

ઔર બચ્ચાકી પૈદાઈશ ઔર ઉસ્કી (પૂરી) ઉમ્ર જો (જન્નતવાલોંકે લિયે) મુકર્રર હૈ યા'ની ૩૦ સાલ યા ૩૩ સાલ, યે સબ કુછ ખ્વાહિશ કે મુતાબિક એક ઘળીમેં હો જાએગા. (તિરમિઝી)

કુછ ઈલ્મવાલોંને ફરમાયા કે જન્નતમેં જિમાઅ હોગા (મગર) ઔલાદ ન હોગી. તાઉસ, મુજાહિદ ઔર ઈબ્રાહીમ નખઈ (રહ.) સે યેહી રિવાયત હૈ. ઈસ્હાક બિન ઈબ્રાહીમને ઉપરકી હદીસ નકલ કરકે ફરમાયા જન્નતી ઔલાદકી ખ્વાહિશ ન કરેગા. હઝરત અબૂ રઝીન અકીલી (રદિ.) સે રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) કા ઈર્શાદ રિવાયત કિયા ગયા હૈ કે જન્નતમેં જન્નતિયોંકી ઔલાદ ન હોગી. (તિરમિઝી)

મતલબ યે હૈ કે જન્નત હર ખ્વાહિશકે પૂરા હોનેકી જગહ હૈ. અગર જન્નતિયોં મેંસે કિસીકી ખ્વાહિશ ઔલાદ હોને કે લિયે હોગી, તો ખ્વાહિશકા કાનૂનકે મુતાબિક પૂરા હો જાના ઝરૂરી હોગા, લેકિન ચૂંકે જન્નતમેં બચ્ચોંકે પૈદા હોનેકા સિલસિલા મુનાસિબ ન હોગા ઈસલિયે જન્નતવાલોંકે દિલોંમેં અલ્લાહ તઆલા ઔલાદકી ખ્વાહિશ પૈદા ન ફરમાએંગે. રહી યે બાત કી જન્નતમેં બચ્ચોંકા પૈદા હોના ક્યૂં મુનાસિબ નહીં હૈ, ઈસકી વજહ વહીં મા'લૂમ હો સકેગી.

જન્નતકા બાઝાર

જિસમેં દીદારે ઈલાહી હોગા ઔર હુસ્ન ઔર જમાલમેં ઝિયાદતી હોગી

હઝરત સઈદ બિન મુસય્યિબ (રહ.) તાબઈકા બયાન હૈ કે મૈંને હઝરત અબૂ હુરૈરહ રદિયલ્લાહુ અન્હુસે મુલાકાત કી, ઉન્હોંને

કહા કે મૈં અલ્લાહસે સવાલ કરતા હૂં કે મુઝે ઔર તુઝે જન્નતકે બાઝારમેં ઈકઠ્ઠા કર દે. હઝરત સઈદ (રહ.) ને પૂછા, કયા જન્નતમેં બાઝાર (ભી) હોગા ? હઝરત અબૂ હુરૈરહ (રદિ.) ને ફરમાયા કે હાં, રસૂલે ખુદા સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમને મુઝે બતાયા હૈ કે બિલા શુબ્હા જન્ન્તી જબ જન્નતમેં દાખિલ હોંગે, તો અપને-અપને આ'માલકે મુતાબિક દરજોં ઔર મંઝિલોંમેં ઉતરેંગે. ઉસ્કે બા'દ દુનિયાકે દિનોંમેંસે જુમ્આકે દિનકી મિકદારમેં ઉન્કો ઈજાઝત દી જાએગી કે અપને રબકી ઝિયારત કરેં. પસ વો અપને પરવરદિગારકી ઝિયારત કરેંગે. ઉસ વકત અલ્લાહ તઆલા અપને અર્શકો ઝાહિર ફરમા દેગા ઔર અપના દીદાર કરાનેકે લિયે જન્નતકે એક બળે બાગમેં ઝાહિર હોગા (જો લોગ દીદારે ઈલાહીકે લિયે જમા' હોંગે) ઉનકે લિયે નૂરકે ઔર મોતિયોંકે ઔર યાકૂતકે ઔર ઝબરજદકે ઔર સોનેકે ઔર ચાંદીકે મિમ્બર બિછાએ જાએંગે (ઔર રૂત્બોંકે હિસાબસે જન્નતી ઉનપર બૈઠેંગે (નેઅમતોં ઔર નવાઝિશોંકી વજહસે ઉનમેં કોઈ ઘટિયા ઔર કમ દરજેકા તો) ન હોગા, (લેકિન) રૂત્બેકે એ'તિબારસે જો સબસે કમતર હોંગે, મુશ્ક ઔર ઝા'ફરાનકે ટીલોં પર બૈઠેંગે ઔર યે ટીલોં પર બૈઠનેવાલે કુરિસયોં પર બૈઠનેવાલોંકો અપનેસે બેહતર ખયાલ ન કરેંગે (કયૂંકે અગર ઐસા ખયાલ આ ગયા કે હમ ઘટિયા હૈં તો રંજ હોગા ઔર જન્નતમેં રંજકા નામ નહીં.)

હઝરત અબૂ હુરૈરહ રદિયલ્લાહુ અન્હુને અર્ઝ કિયા યા રસૂલલ્લાહ ! કયા હમ અપને પરવરદિગારકો દેખેંગે ? ફરમાયા, હાં, કયા સૂરજકો ઔર ચૌદહવીં રાતકે ચાંદકો દેખનેમેં કોઈ શુબ્હા રખતે હો ? હમને અર્ઝ કિયા, નહીં, ફરમાયા, ઈસી તરહ તુમ અપને પરવરદિગારકો દેખનેમેં કોઈ શક ન કરોગે ઔર ઉસ મજલિસમેં

કોઈ શખ્શ ઐસા બાકી ન હોગા, જિસ્સે આમને-સામને હોકર અલ્લાહ તઆલાકી બાત-ચીત ન હો, યહાં તકકી હાઝિર લોગોં મેંસે કુછકો મુખાતબ કરકે અલ્લાહ તઆલા ફરમાએગા અય ફલાંકે બેટે ફલાં ! કયા તુઝે યાદ હૈ કે ફલાં દિન તૂને ઐસા-ઐસા કહાં થા. ઈસ તરહ અલ્લાહ તઆલા ઉસ્કી કુછ વા'દા-ખિલાફિયાં યાદ દિલા દેંગે, જો ઉસ્ને દુનિયામેં કી થીં. વો શખ્સ અર્ઝ કરેગા કે અય પરવરદિગાર ! કયા આપને મુઝે બખ્શ નહીં દિયા ? અલ્લાહ તઆલા ફરમાએંગે, હાં, મૈંને બખ્શ દિયા ઔર મેરી બખ્શિશ હી કે ફૈલાવકી વજહસે આજ તૂ ઈસ રૂત્બેકો પહોંચા હૈ ? સબ લોગ ઈસી હાલમેં હોંગે કે એક બાદલ આએગા ઔર ઉનપર છા જાએગા ઔર ઐસી ખુશ્બૂ બરસાએગા કે ઉસ જૈસી ખુશ્બૂ ઉન્હોંને કભી ન પાઈ હોગી. અલ્લાહ તઆલાકા ઈર્શાદ હોગા કે ઉઠો ઔર ઉસ ચીઝકી તરફ ચલો જો મૈંને ઈઝ્ઝતકો બઢ્હાનેકે લિયે તૈયાર કી હૈ ઔર જો તુમકો પસંદ આએ, ઉસ્કો લે લો, ફિર હમ એક બાઝારમેં આએંગે, જિસ્કો ફરિશ્તોંને ઘેર રખ્ખા હોગા. ઉસ બાઝારમેં વો ચીઝેં હોંગી કે ઉન જૈસી ચીઝોંકો ન આંખોંને દેખા, ન કાનોંને સુના, ન દિલોં પર ઉનકા ગુઝર હુવા, બસ જિસ ચીઝકો હમારા જી ચાહેગા, હમારે લિયે ઉઠા લિયા જાએગા (ઔર યે સબ કુછ બગૈર મોલ-તોલ ઔર બગૈર કીમતકે હોગા), કયૂંકે વહાં ન બેચા જાએગા, ન ખરીદા જાએગા.

બાત આગે જારી રખતે હુએ ઈર્શાદ ફરમાયા કે ઉસ બાઝારમેં જન્નતી એક દૂસરેસે મુલાકાત કરેંગે. ઊંચે રૂત્બેકા (એક આદમી) કિસી કમ રૂત્બેવાલેસે મુલાકાત કરેગા, હાલાંકે અપને-અપને એહસાસકે મુતાબિક ઉનમેં કોઈ કમતર ન હોગા તો ઉસ શખ્સકો બુલંદ મરતબેવાલેકા લિબાસ બહોત પસંદ આ જાએગા, લેકિન અભી

ઉસ્કી બાત ખતમ ન હોને પાએગી કે ઉસ્કા લિબાસ ઉસ બુલંદ મરતબાવાલેકે લિબાસસે અચ્છા મા'લૂમ હોને લગેગા ઔર યે ઈસ વજહસે કે જન્નતમેં યે મૌકા' નહીં રખ્ખા ગયા હૈ કે કોઈ શખ્સ (ઝરા ભી) રંજીદા હો. ઈસકે બા'દ હમ અપને-અપને મકાનોંકો રવાના હો જાએંગે. વહાં પહોંચને પર હમારી બીવિયાં હમારા ઈસ્તિકબાલ કરેંગી ઔર **'મરહબા'** ઔર **'અહલન'** કે બા'દ કહેંગી કે તુમ ઉસ હુસ્ન ઔર જમાલકો લેકર વાપસ હુએ હો, જો કે ઉસ વકત ન થા, જબકે તુમ હમસે જુદા હુએ થે. હમ જવાબમેં કહેંગે કે આજ હમને અપને પરવરદિગારકે સાથ હમનશીનીકી ઈઝ્ઝત હાસિલ કી હૈ ઔર હમ ઉસી શાનકે સાથ આનેકે લાઈક હૈં. (તિરમિઝી)

હઝરત અનસ રદિયલ્લાહુ અન્હુસે રિવાયત હૈ કે સરવરે આલમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમને ઈર્શાદ ફરમાયા કે બિલા શુબ્હા જન્નતમેં એક બાઝાર હૈ જિસમેં જન્નતી હર જુમ્આકો જાયા કરેંગે વહાં ઉત્તરી હવા ચલેગી જો જન્નતિયોંકે ચેહરોં ઔર કપળોંકો ખુશ્બૂસે ભર દેગી ઓર ઉનકે હુસ્ન ઔર જમાલમેં બળ્હતી હો જાએગી. પસ વો ખૂબ ઝિયાદા હસીન ઔર જમીલ હોકર અપને ઘરવાલોંકે પાસ વાપસ જાએંગે. ઘરકે લોગ કહેંગે કે કસમ હૈ ખુદાકી, હમસે જુદા હોને કે બા'દ તુમ્હારા હુસ્ન ઔર જમાલ બળ્હ ગયા. ઈસકે બા'દ વો કહેંગે કે ખુદાકી કસમ ! હમારે બા'દ તુમ્હારે હુસ્ન ઔર જમાલમેં (ભી) ઝિયાદતી હો ગઈ હૈ. (મુસ્લિમ)

અમીરૂલ મો'મિનીન હઝરત અલી મુર્તઝા રદિયલ્લાહુ અન્હુસે રિવાયત હૈ કે રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમને ફરમાયા કે બિલા શુબ્હા જન્નતમેં એક બાઝાર હૈ જિસમેં ન ખરીદ હૈ, ન ફરોખ્ત હૈ. ઈસમેં બસ મરદોં ઔર ઔરતોંકી શકલેં હૈં. ઉનકો દેખકર

જબ કોઈ આદમી ચાહેગા કે ફલાં શકલ મેરી શકલ હો જાતી તો (ઉસી વકત) ઉસ્કી વો શકલ બન જાએગી. (તિરમિઝી)

જન્નતકી સબસે બળી નેઅમત દીદારે ઈલાહી

હઝરત સુહૈબ રદિયલ્લાહુ અન્હુસે રિવાયત હૈ કે રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ તઆલા અલૈહિ વ સલ્લમને ફરમાયા કે જબ જન્નતી જન્નતમેં દાખિલ હો જાએંગે તો (ઉનસે) અલ્લાહ તઆલા સવાલ ફરમાએંગેં, કયા તુમ ઔર કુછ ચાહતે હો, જો મૈં તુમકો દૂં ? વો અર્ઝ કરેંગે કે (હમકો ઔર કયા ચાહિયે, જો આપને દિયા હૈ બહોત કુછ હૈ) કયા આપને હમારે ચેહરે રોશન નહીં કર દિયે ? ઔર કયા આપને હમકો જન્નતમેં દાખિલ નહીં ફરમા દિયા ? ઔર કયા હમકો દોઝખસે નજાત નહીં દે દી ? હુઝૂરે અકદસ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમને ફરમાયા કે ઉનકે ઈસ જવાબકે બા'દ પરદા ઉઠાયા જાએગા, ઈસલિયે વો અલ્લાહ તઆલાકા દીદાર કરેંગે. જો કુછ ઉનકો દિયા જા ચુકા હોગા, ઉસ સબસે બળ્હકર ઉનકે નઝદીક અપને પરવરદિગારકી તરફ દેખના પ્યારા હોગા. ઈસકે બા'દ આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમને યે આયત તિલાવત ફરમાઇ-

લિલ્લઝીન અહ્સનુલ્ હુસ્ના વ ઝિયાદતુન્ (મુસ્લિમ)

હઝરત અબૂ રઝીન અકીલી (રદિ.) ફરમાતે હૈં કે મૈંને અર્ઝ કિયા યા રસૂલલ્લાહ ! કયા કિયામતકે દિન હમમેંસે હર શખ્સ અપને રબકો ઈસ તૌરપર દેખેગા કે (ઈતની ભારી ભીળમેં એક સાથ સબકે દેખનેકી વજહસે) કિસીકે દેખનેમેં ફર્ક ન આએ ? આપ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા, હાં, (હર શખ્સ) ખૂબ અચ્છી તરહસે દેખેગા ! મૈંને અર્ઝ

કિયા કે દુનિયાંકી મખ્લૂકમેં ઈસકી કોઈ મિસાલ હે ? ફરમાયા કે અય અબૂ રઝીન ! કયા ચૌદહવીંકે ચાંદકો તુમમેંસે હર શખ્સ (પૂરી ભીળમેં) બે રોક-ટોક નહીં દેખતા હે ? મૈંને કહા, હાં, દેખતા હે. ફરમાયા, ચાંદ અલ્લાહ તઆલાકી મખ્લૂકમેંસે એક મખ્લૂક હે, (જિસ્કો એક સાથ સબ દેખ લેતે હૈં ઔર કિસીકો દેખનેમેં કોઈ રૂકાવટ નહીં હોતી) ઔર અલ્લાહ (તો) બહોત હી બુઝુર્ગતર ઔર બળા હે (ઉસ્કો એક હી વકતમેં સબ કયૂં ન દેખ સકેંગે.)

હઝરત જાબિર (રદિ.) સે રિવાયત હે કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમને ઈર્શાદ ફરમાયા કે ઈસ બીચમેં કે જન્નતી અપની નેઅમતોંમેં હોંગે, અચાનક ઉપરસે એક નૂર રોશન હોગા, ચુનાંચે સરોંકો ઉપર ઉઠાએંગે. અચાનક કયા દેખતે હૈં કે ઉનકે ઉપર પરવરદિગારે આલમ (જલ્લ મજ્દુહૂ) હૈં. ઈન હઝરાતકે દેખને પર રબ તબારક વ તઆલા ફરમાએંગે કે **'અસ્સલામુ અલૈકુમ યા અહ્લલ્ જન્નતિ,'** (અય જન્નાતિયો ! તુમપર સલામ હો !) બાત આગે બળ્હાતે હુએ ફરમાયા કે (કુર્આનમેં) જો અલ્લાહ તઆલાને **'સલામુન્ કૌલમ્ મિર્રબ્બિર્રહીમ'** ફરમાયા હે. ઈસમેં ઈસીકા ઝિક્ર હે. ઈસકે બા'દ ફરમાયા કે (સલામકે બા'દ) ખુદા તઆલા જન્નતિયોંકો ઔર જન્નતી અપને પરવરદિગારકો દેખતે રહેંગે, યહાં તક કે અલ્લાહ તઆલા પરદેમેં હો જાએંગે ઔર ઉસ્કા નૂર બાકી રેહ જાએગા.

આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમને યે ફરમાયા કે જન્નતી જબતક અપને રબકો દેખતે રહેંગે, દૂસરી કિસી ભી નેઅમતકી તરફ ધ્યાન ન દેંગે.

હઝરત ઈબ્ને ઉમર (રદિ.) સે રિવાયત હે કે રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા હે કે જન્નતમેં રૂત્બેકે એ'તેબારસે મા'મૂલી

શખ્સ વો હોગા જો અપને બાગોં ઔર તખ્ત ઔર બીવિયોં ઔર ખિદમત ગુઝારોં ઔર (દૂસરી) નેઅમતોંકો એક સાલકી દૂરીમેં ફૈલા હુવા દેખેગા (યા'ની યે ચીઝેં ઈતની દૂરીમેં ફૈલી હુઈ હોંગી કે દુનિયામેં કોઈ આદમી ચીઝોંકો દેખનેકે લિયે નિકલે તો હઝાર બરસ તક ચલતા રહે) ઔર અલ્લાહ તઆલાકે નઝદીક સબસે બળે રૂત્બેકા જન્નતી વો હોગા જો સુબહ-શામ દીદારે ઈલાહીકા શર્ફ હાસિલ કરેગા. ઈસકે બા'દ આપને યે તિલાવત ફરમાઈ '**વુજૂહુંય્યૌમ ઈઝિન્ નાઝિરતુન્ ઈલા રબ્બિહા નાઝિરતુન**' (બહોતસે ચેહરે ઉસ દિન (તરોતાઝા) ખુશ હોંગે, અપને રબકી તરફ દેખતે હોંગે. (તિરમિઝી)

યે સૂરએ કિયામહકી આયત હૈ. ઈસ્કી તિલાવતસે દીદારે ઈલાહીકો કુર્આન શરીફસે સાબિત કરના મકસૂદ હૈ. એક હદીસમેં હૈ કે મા'મૂલી દરજેકા જન્નતી અપને મુલ્કકો દો હઝાર સાલકી દૂરીમેં ફૈલા હુવા દેખેગા ઔર ઉસ્કે આખિરી હિસ્સેકો (બે-તકલ્લુફ બિલ્કુલ) ઉસી તરહ દેખતા હોગા જિસ તરહ ઉસ્કે કરીબવાલે હિસ્સેકો દેખતા હોગા. (તરગીબ વતરહીબ)

હદીસ શરીફમેં છોટે ઔર ઊંચે જન્નતીકે મરતબેકા ઝિક્ર હૈ,) ઉસ્કે દરમિયાનમેં ઔર ખુદા જાને કિતને દરજે હોંગે ઔર મરતબોંકે એ'તબારસે કિતની નેઅમતોંસે માલામાલ હોંગે. દીદારે ઈલાહી તો સબ હી જન્નતિયોંકો નસીબ હોગા, લેકિન સબસે ઝિયાદા એ'ઝાઝ ઔર ઈકરામ જિસ્કા હોગા, ઉસ્કો યે સઆદત નસીબ હોગી કે સુબહ ઔર શામ દીદારે ઈલાહીસે નવાઝા જાએગા (જઅલ્નલ્લાહુ મિન્હુમ)

ફાઈદા :- અલ્લાહ તઆલાકો દુનિયામેં નહીં દેખ સકતે, જન્નતમેં મો'મિન લોગ દેખેંગે ઔર કાફિર ઔર મુનાફિક ઈસ નેઅમતસે મેહરૂમ હોંગે, જિસ્સે બળહકર કોઈ નેઅમત નહીં, યહાં યે

જાન લેના ઝરૂરી હૈ કે અલ્લાહ તઆલા જિસમ ઔર જેહતસે પાક હૈ. અલ્લાહકો જન્નતી દેખેંગે, યે હક હૈ, જિસપર ઈમાન લાના ફર્ઝ હૈ, લેકિન કૈફિયત મા'લૂમ નહીં.

ગુનેહગાર મુસલમાનોંકા દોઝખસે નિકલકર જન્નતમેં દાખિલ હોના

ભારી તા'દાદમેં વો મુસલમાન ભી દોઝખમેં ચલે જાએંગે, જો બળે બળે ગુનાહ કરતે થે. યે તો ઝરૂરી નહીં હૈ કે બળે ગુનાહોંકા હર કરનેવાલા દોઝખમેં ઝરૂર હી જાએ, કયૂંકે અલ્લાહ તઆલા બહોતોંકો બખ્શ દેંગે ઔર દોઝખમેં ડાલનેસે બચાએ રખ લેંગે ઔર યે ભી ઝરૂરી નહીં હૈ કે સબ હી બખ્શ દિયે જાએં, કયૂંકે રિવાયતોંસે સાબિત હોતા હૈ કે બહોતસે ગુનેહગાર મુસલમાન દોઝખમેં જાએંગે ઔર ફિર સઝા ભુગતકર દોઝખસે નિકાલકર જન્નતમેં દાખિલ કર દિયે જાએંગે. જન્નતસે કભી કોઈ ન નિકલેગા, ન નિકાલા જાએગા ઔર દોઝખસે ગુનેહગાર મુસલમાનોંકો નિકાલકર જન્નતમેં દાખિલ કર દિયા જાએગા. ઔર દોઝખમેં સિર્ફ મુશ્રિક ઔર કાફિર હી રેહ જાએંગે, જો હમેશા દોઝખમેં રહેંગે.

બુખારી ઔર મુસ્લિમમેં હઝરત અબૂ હુરૈરહ (રદિ.) સે રિવાયત હૈ કે રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) ને ઈર્શાદ ફરમાયા કે દોઝખકી પીઠપર પુલ સિરાત રખ દી જાએગી ઔર રસૂલોંમેંસે અપની ઉમ્મતકો લેકર સબસે પેહલે મૈં ઉસ્કે ઉપરસે ગુઝરૂંગા. ઉસ દિન રસૂલોંકે સિવા કોઈ ન બોલતા હોગા ઔર ઉનકા બોલના ઉસ દિન યે હોગા કે **'અલ્લાહુમ્મ સલ્લિમ સલ્લિમ'** (અય અલ્લાહ ! સલામત રખ,

સલામત રખ) ઔર દોઝખમેં **સઅદાન** (સઅદાન અરબમેં એક દરખ્તકા નામ હૈ) કે કાંટોંકી તરહ બળી-બળી સંડાસિયાં હોંગી, જિનકી બળાઈકા અલ્લાહ હી કો ઈલ્મ હૈ. (ઈન સંડાસિયોંકે સર ઝંબૂરકી તરહ મુળે હુએ હોંગે ઔર દોઝખસે નિકલ-નિકલકર) લોગોંકો ઉનકે (બદ) આ'માલકી વજહસે ઉચક રહી હોંગી, પસ ઉનકે ઉચકનેકી વજહસે કોઈ તો (પુલ સિરાતસે દોઝખમેં ગિરકર) હલાક હો જાએગા, (યે કાફિર હોંગે). ઔર કોઈ કટકર દોઝખમેં ગિર જાએગા, ફિર નિજાત પાએગા (યે ગુનેહગાર મુસલમાન હોંગે) યહાં તક કે જબ અલ્લાહ તઆલા અપને બંદોંકે દરમિયાન ફૈસલા ફરમાકર ફારિગ હો જાએગા ઔર **'લા ઈલાહ ઈલ્લલ્લાહ'** કી ગવાહી દેનેવાલોંકો દોઝખસે નિકાલનેકા ઈરાદા ફરમાએગા, તો ફરિશ્તોંકો હુકમ દેગા કે જો શખ્સ અલ્લાહકો પૂજતા થા, ઉસ્કો નિકાલ લો. ચૂનાંચે એૈસે લોગોંકો ફરિશ્તે નિકાલ લેંગે ઔર ઉનકે સિજદોંકે નિશાનોંસે પેહચાનેંગે (કયૂંકે) અલ્લાહ તઆલાને દોઝખકી આગ પર યે હરામ ફરમા દિયા હૈ કે સિજદેકે નિશાનોંકો જલાએ (જો માથે પર હોતે હૈં).

ચુનાંચે યે લોગ દોઝખસે નિકાલ લિયે જાએંગે, જો જલ-ભુન ચૂકે હોંગે. દોઝખસે નિકાલકર ઉનપર આબે હયાત (યા'ની વો પાની જિસ્કે પળનેસે ઝિંદગી મિલ જાએ) ડાલ દિયા જાએગા, જિસ્કી વજહસે વો ઈસ તરહ ઉગ જાએંગે જૈસે બેહતે હુએ પાનીકે ઘાસ-તિન્કે પર (જલ્દસે જલ્દ) દાના ઉગ જાતા હૈ. મતલબ યે હૈ કે યકાયકી ઉનકી હાલત હી બદલ જાએ ઔર એક દમ ભલે-ચુંગે ખૂબસૂરત હો જાએંગે.

(મિશ્કાત)

હઝરત અબૂ સઈદ ખુદરી રદિયલ્લાહુ અન્હુસે રિવાયત હૈ કે હુઝૂરે અકદસ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમને ઈર્શાદ ફરમાયા કે

જબ જન્નતવાલે જન્નતમેં ઔર દોઝખવાલે દોઝખમેં દાખિલ હો જાએંગે તો અલ્લાહ તઆલા ફરમાએંગે કે જિસ્કે દિલમેં રાઈકે દાનેકે બરાબર (ભી) ઈમાન હો, ઉસ્કો દોઝખસે નિકાલ લો, ચુનાંચે નિકાલ લિયે જાએંગે, જો જલકર કોઈલા હો ચુકે હોંગે, ઈસલિયે ઉનકો ફિર નહરૂલ હયાતમેં ડાલ દિયા જાએગા. (નહરૂલ હયાત ઝિન્દગીકી નહર. પેહલી રિવાયતસે મા'લૂમ હુવાકે ઉનપર આબેહયાત ડાલા જાએગા ઔર ઈસ હદીસસે મા'લૂમ હુવા કે વો નહરૂલ હયાતમેં ડાલ દિયે જાએંગે, લેકિન યે ઈખ્તિલાફ હકીકી નહીં હૈ દોનૂં બાતોંકા મરજઅ એક હી હૈ. જબ નહરમેં પૂરા ગોતા દે દિયા જાએગા તો ઉન્કા નહરમેં ડાલા જાના ભી સહીહ હુવા.)

એક હદીસમેં હૈ કે વો હઝરાત મોતીકી તરહ નહરૂલ હયાતસે નિકલકર જન્નતમેં દાખિલ હોંગે. (બુખારી)

હઝરત અનસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમને ફરમાયા કે ગુનાહ કરનેકી સઝામેં બહોતસે લોગોંકો (દોઝખકી આગ) કે ઝુલસનેકા અસર પહોંચેગા, ફિર અલ્લાહ અપને ફઝલ ઔર રહમતસે જન્નતમેં દાખિલ ફરમા દેંગે, પસ ઉનકો 'જહન્નમિયોં' કહા જાએગા. (બુખારી)

ઈન હઝરાતકો જહન્નમિયોં કેહના ઈનકી બુરાઈ કરનેકે લિયે ન હોગા, બલ્કે અલ્લાહ તઆલાકી રહમત ઔર મહેરબાની યાદ દિલાનેકે લિયે હોગા તાકે દોઝખકી તકલીફકો યાદ કરકે જન્નતકે લુત્ફમેં ઝિયાદતી હોતી રહે.

હઝરત અબૂ હુરૈરહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુસે રિવાયત હૈ કે રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમને ઈર્શાદ ફરમાયા કે દોઝખમેં દાખિલ હોનેવાલોંમેંસે દો શખ્સ બહોત ચીંખ ઔર પુકાર

શુરૂ' કર દેંગે. અલ્લાહ તઆલા હુકમ દેંગે કે ઈનકો નિકાલ લો, ફિર ઉનસે ફરમાએંગે કે તુમ દોનૂં ઈતના ઝિયાદા કયૂં ચીંખ રહે હો ? વો અર્ઝ કરેંગે કે હમને ઈસલિયે કિયા કે આપ હમ પર રહમ ફરમાએં. અલ્લાહ જલ્લહ શાનૂહુકા ઈર્શાદ હોગા કે બેશક મેરી રહમત તુમ્હારે લિયે યે હૈ કે દોઝખમેં જિસ જગહ થે, વહીં (વાપસ) જાકર અપની જાનોંકો ડાલ દો. ચુનાંચે ઉનમેંસે એક અપની જાનકો દોઝખમેં ડાલ દેગા, જિસ પર અલ્લાહ તઆલા દોઝખકો ઠંડા ઔર સલામતીવાલા બના દેગા ઔર દૂસરા શખ્સ ખળા રેહ જાએગા જો અપનેકો દોઝખમેં ન ડાલેગા. ઉસ્સે અલ્લાહ તઆલા ફરમાએંગે કે તુઝે ઈસ ચીઝસે કિસને રોકા કે તૂ અપનેકો દોઝખમેં ડાલે? વો અર્ઝ કરેગા કે અય રબ ! મૈં ઉમ્મીદ કરતા હૂં કે જબ મુઝે આપને દોઝખસે નિકાલ દિયા તો અબ ઉસમેં વાપસ ન કરેંગે. અલ્લાહ તઆલા ફરમાએંગે, (જા) તેરી ઉમ્મીદ પૂરી કર દી ગઈ. ઈસકે બા'દ દોનૂં શખ્સ અલ્લાહકી રહમતસે જન્નતમેં દાખિલ કર દિયે જાએંગે. (તિરમિઝી)

જન્નતમેં સબસે આખિરમેં જાનેવાલા ઔર સબસે અદના દરજેકા જન્નતી

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન મસઊદ રદિયલ્લાહુ અન્હુકા બયાન હૈ કે અલ્લાહકે રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમને ઈર્શાદ ફરમાયા કે મૈં ઉસ શખ્સકો અચ્છી તરહ જાનતા હૂં જો સબસે આખિરમેં દોઝખસે નિકલેગા ઔર જન્નતમેં જાનેવાલોંમેં સબસે આખિરી હોગા. યે શખ્સ પેટકે બલ ઘસીટતા હુવા દોઝખસે નિકલેગા. પસ હક તઆલા ફરમાએગા કે જા, જન્નતમેં દાખિલ હો જા. વો જન્નતકે પાસ આએગા

તો ઉસ્કો ઐસા મા'લૂમ હોગા કે ભરી હૂઈ હૈ, (કહીં જગહ નહીં), અર્ઝ કરેગા કે અય રબ ! મૈંને ઈસે ભરી હુઈ પાયા (જગહ તો નહીં ફિર અંદર કૈસે જાઉં ?) હક તઆલા ફરમાએગા કે જા જન્નતમેં દાખિલ હો જા. (તુઝે) દુનિયાકે બરાબર જગહ દી ગઈ ઔર ઉસી કદર દસ ગુના ઝમીન ઔર દી. યે સુનકર વો અર્ઝ કરેગા, કયા આપ મુઝસે મઝાક ફરમાતે હૈં, હાલાંકે આપ (સબકે) બાદશાહ હૈં. (હઝરત ઈબ્ને મસઊદ રદિયલ્લાહુકા બયાન હૈ કે) મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમકો દેખા (કે યે ફરમાકર) હંસે, યહાં તક કે આપકી આખિરી દાઢેં ઝાહિર હો ગઈ, (કે બેચારા ઈતની ભારી દેનકો, જિસકા ઉસ્ને કભી ખ્વાબ ભી નહીં દેખા થા, મઝાક સમઝા) હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન મસઊદ (રદિ.) ફરમાતે હૈં કે સહાબા કિરામ (રદિ.) કે માહૌલમેં યે બાત કહી જાયા કરતી થી કે યે શખ્સ સબસે કમ દરજેકા જન્નતી હોગા, જો સબસે આખિરમેં દાખિલ હોગા ઔર દુનિયા ઔર દુનિયા જૈસી દસ ગુની જગહ પા લી. (બુખારી)

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન મસઊદ (રદિ.) સે આખિરી જન્નતીકે દાખિલેકા વાકિઆ ઈસ્સે ઝિયાદા તફસીલકે સાથ ભી રિવાયત કિયા ગયા હૈ, ફરમાતે હૈં કે નબી કરીમ (સ.અ.વ.) ને ઈર્શાદ ફરમાયા કે સબસે આખિરી શખ્સ જો જન્નતમેં જાએગા, વો હોગા, જો દોઝખસે નિકલનેકી હિમ્મત કરકે (કભી) પાંવ ચલેગા ઔર કભી ગિર પળેગા ઔર કભી ઉસ્કો આગકી લપટ ઝુલસેગી. પસ જબ (ગિરતા-પળતા) દોઝખસે નિકલકર આગે બળ્હ જાએગા, તો ઉસ્કી તરફ દેખકર કહેગા કે બરકતવાલા હૈ (વો સબસે બળા ખુદા), જિસને મુઝે તુઝસે નજાત બખ્શી. હકીકતમેં યે હૈ કે અલ્લાહને મુઝે વો નેઅમત દી હૈ જો પેહલોં-પિછલોંમેંસે કિસીકો ભી ન દી. ઈસકે બા'દ એક પેળ

ઉસ્કી નઝરકે સામને કિયા જાએગા વો કહેગા અય મેરે રબ મુઝે ઉસ પેળકે કરીબ કર દીજિયે, તાકે ઉસ્કા સાયા હાસિલ કરૂં ઔર પાની પિયૂં (જો ઈસકે નીચે બહ રહા હૈ). હક તઆલા ફરમાએગા, અજબ નહીં, અગર મૈં તુઝે યે નેઅમત દેદૂં તો ઈસકે બા'દ તો ઔર કોઇ દરખ્વાસ્ત કરને લગે ? વો અર્ઝ કરેગા કે અય રબ ! નહીં ઐસા ન કરૂંગા ઔર અહદ કરેગા કે ઈસકે બા'દ ઔર કુછ ન માંગૂગા ઔર અલ્લાહ ઉસ્કો મઝબૂર સમઝેગા (કે ઈસ વકત ઉસ્કી નિયત યેહી હૈ, મગર નિબાહ ન સકેગા) કયૂંકે ઉસ્કો વો ચીઝ નઝર આએગી, જિસ્કે બિના સબ્ર હી ન કર સકેગા, ચુનાંચે ઉસ્કો દરખ્તકો કરીબ કર દીયા જાએગા. વો ઇસ્કે સાયેમેં બૈઠેગા ઔર પાની પિએગા. ઈસકે બા'દ ઉસ્કી નઝરકે સામને દૂસરા પેળ બુલંદ કર દિયા જાએગા જો પેહલે પેળસે બહોત અચ્છા હોગા. પસ (ઉસપર નઝર પળેગી તો) અર્ઝ કરેગા કે અય રબ ! મુઝે ઉસ્કે નઝદીક પહોંચા દે, તાકે ઉસ્કે નીચે બેહનેવાલા પાની પિયૂં ઔર ઉસ્કે સાએમેં બૈઠૂં (ઔર ઉસ્કે અલાવહ આપસે કુછ ન માંગૂંગા.) ઈર્શાદ હોગા કે અય ઈબ્ને આદમ ! કયા તૂને મુઝેસે અહદ નહીં કિયા થા કે ઔર કુછ માંગૂગા ઔર અજબ નહીં, અગર મૈં તુઝે ઉસ્કે કરીબ કર દૂં તો ફિર ઔર કુછ માંગને લગે ? પસ વો અહદ કરેગા કે ઈસકે સિવા ઔર કુછ ન માંગૂંગા. અલ્લાહ તઆલા ઉસ્કો મજબૂર કરાર દેગા, કયૂંકે ઈસકે બા'દ ઉસ ચીઝપર નઝર પળેગી, જિસ કે બગૈર સબ્ર હી ન કર સકેગા, પસ ઉસ પેળકે પાસ અલ્લાહ તઆલા પહોંચા દેગા ઔર વો ઉસ્કા સાયા લેગા, ઔર પાની પિએગા. ઈસકે બા'દ જન્નતકે દરવાઝેકે કરીબ એક પેળ ઉસ્કે સામને કર દિયા જાએગા, જો પેહલે દોનૂં પેળોંસે ઝિયાદા ખૂબસૂરત હોગા. પસ વો અર્ઝ કરેગા કે અય રબ ! મુઝે ઉસ

પેળકે કરીબ પહોંચા દીજિયે તાકે ઉસ્કા સાયા લે લૂં ઔર પાની પી લૂં. ઈસકે સિવા આપસે કુછ ન માંગૂંગા. ઈર્શાદ હોગા કે અય ઈબ્ને આદમ ! કયા તૂને મુઝસે પકકા વા'દા ન કિયા થા કે ઔર કુછ ન માંગૂંગા. અર્ઝ કરેગા, બેશક ! અય રબ અહદ તો કિયા થા (મગર ઈસબાર ઔર સવાલ પૂરા કર દીજિયે) ઈસકે સિવા આપસે કુછ ન માંગૂંગા ઔર હક તઆલા ઉસે મા'ઝૂર કહેગા, કયૂંકે ઉસે વો ચીઝ નઝર આએગી જિસ્કે બગૈર સબ્ર કર હી ન સકેગા. ચુનાંચે ઉસ પેળકે કરીબ કર દિયા જાએગા, જબ ઉસ્કે કરીબ હો જાએગા તો જન્નતિયોંકી આવાઝેં સુનાઈ દેંગી (ફિર લલચાએગા) ઔર કહેગા કે અય રબ ! મુઝે ઈસ્કે અંદર પહોંચા દીજિયે. ઈર્શાદ હોગા કે અય ઈબ્ને આદમ ! આખિર તેરા સવાલ કરના કિસી તરહ ખતમ ભી હોગા ? કયા તૂ ઈસસે રાઝી હોગા કે તુઝે દુનિયાકે બરાબર ઔર દે દૂં ઔર ઉસ્કે સાથ ઉતના હી ઔર દે દૂં. વો અર્ઝ કરેગા, આપ મુઝસે મઝાક ફરમા રહે હૈં, હાલાંકે આપ રબ્બુલ આલમીન હૈં ? ઈસ વાકિઆકો બયાન કરતે હુએ હઝરત ઈબ્ને મસઊદ (રદિ.) હંસે ઔર (હાઝિર લોગોંસે) ફરમાયા કે તુમ મુઝસે મા'લૂમ નહીં કરતે કે મૈં કિસ લિયે હંસા ? હાઝિર લોગોંને અર્ઝ કિયા, ફરમાઈએ આપ કયૂં હંસે ? ફરમાયા કે ઈસી તરહ અલ્લાહકે રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ (ઈસ હદીસકો બયાન કરકે) હસેં થે. સહાબા (રદિ.) ને પૂછા, અય અલ્લાહકે રસૂલ (સ.અ.વ.) ! આપ કયૂં હંસે ? ફરમાયાકે અલ્લાહકે હંસને પર મુઝે હંસી આ ગઈ, જબકે બન્દેને કહા, કયા આપ મુઝસે મઝાક ફરમા રહે હૈં, હાલાંકે આપ પૂરી દુનિયાકે રબ હૈં. હક તઆલા ફરમાએંગે કે મૈં તુઝસે મઝાક નહીં કરતા (બલ્કે વાકઈ તુઝે ઈતના હી દિયા) મૈં જો ભી ચાહૂં ઉસ પર કુદરત રખતા હૂં. (મુસ્લિમ)

યે વાકિઆ કરીબ-કરીબ ઈસી તરહ હઝરત અબૂ હુરૈરહ ઔર હઝરત અબૂ સઈદ ખુદરી રદિયલ્લાહુ અન્હુમાસે ભી રિવાયત હે. હઝરત અબૂ હુરૈરહ રદિયલ્લાહુ અન્હુકી રિવાયતકે આખિરમેં હે કે (વો શખ્સ બારબાર અપને અહદ તોળકર આખિરકાર જબ જન્નતમેં દાખિલ હો જાએગા તો) અલ્લાહ તઆલા ફરમાએંગે કે જો તેરી આરઝૂ હો, લે લે (વો આરઝૂએં ઝાહિર કરતા જાએગા ઔર મુરાદ પાતા જાએગા) યહાં તક કે ઉસ્કી આરઝૂએં ખતમ હો જાએંગી. અલ્લાહ તઆલા ઈર્શાદ ફરમાએંગે કે (ઔર) તમન્ના કર લે (દેખ) ફલાં નેઅમત રેહ ગઇ હૈ (ઉસ) કી આરઝૂ કર લે (ઔર) ફલાં ચીઝ (બાકી હૈ ઉસ) કી તમન્ના કર લે. ઈસ તરહસે અલ્લાહ તઆલા ઉસ્કો આરઝૂએં યાદ દિલાતે જાએંગે (ઔર હર આરઝૂ પૂરી કરતે રહેંગે) યહાં તક કે (જબ) આરઝૂએં ખતમ હો જાએંગી (તો) અલ્લાહ તઆલા ફરમાએંગે કે જો કુછ તૂને તમન્નાએં કી હૈં, વો સબ તુઝકો દિયા, ઔર ઈતના હી ઔર દિયા. (બુખારી)

હઝરત અબૂ સઈદ રદિયલ્લાહુ અન્હુકી રિવાયતમેં હે કે અલ્લાહ જલ્લ શાનુહૂ ઉસ્સે ફરમાએંગે કે તૂને જો-જો કુછ તમન્નાએં કી હૈં, વો સબ તુઝે દિઆ ઔર ઉસ્કા દસ ગુના ઔર દિઆ. ઈસકે બા'દ અપને (જન્નતી) ઘરમેં દાખિલ હોગા તો હૂરે ઈનમેંસે ઉસ્કી દો બીવિયાં ઉસ્કે પાસ આએંગી ઔર કહેંગી **'અલ્હમ્દુ લિલ્લાહિલ્લઝી અહ્યાક લના વ અહ્યાના લક'** સબ તા'રીફ અલ્લાહકે લિયે હે જિસને હમારે લિયે તુઝકો જન્નત દી, હમેશાકી ઝિન્દગી બખ્શ દી ઔર જિસને હમકો તેરે લિયે ઝિન્દગી દી, વો શખ્સ કહેગા કે જો કુછ મિલા હૈ, કિસીકો ભી નહીં મિલા. (મિશ્કાત)

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન મસઊદ રદિયલ્લાહુ અન્હુને ફરમાયા

કે બિલા શુબ્હા સબસે આખિરી શખ્સ જો જન્નતમેં જાએગા, ઉસ્સે પરવરદિગાર ફરમાએંગે કે ખળા હો, જન્નતમેં દાખિલ હો જા ! યે સુનકર વો શખ્સ ગુસ્સેકી તરહ મુંહ બનાકર કહેગા કે (જન્નતમેં જગહ હૈ કહાં કે દાખિલ હો જાઉં ?) મેરે લિયે આપને કુછ બાકી રખ્ખા ભી હૈ ? અલ્લાહ જલ્લ શાનુહૂ ફરમાએંગે કે હાં (તેરે લિયે બહોત કુછ હૈ) જિતને ફૈલાવ ઔર દૂરી પર સૂરજ નિકલતા યા છુપતા હૈ, ઉતના લે.

હઝરત અબૂ સઈદ ખુદરી રદિયલ્લાહુ અન્હુસે રિવાયત હૈ કે નબી કરીમ (સ.અ.વ.) ને ઈર્શાદ ફરમાયા કે સબસે કમ દરજેકા જન્નતી વો હોગા, જિસ્કે લિયે અસ્સી હઝાર ખાદિમ ઔર બહત્તર બીવિયાં હોંગી ઔર ઉસ્કે લિયે મોતિયોં ઔર ઝબરજદ ઔર યાકૂતસે બનાયા હુવા એક કુબ્બા હોગા, જિસ્કી લંબાઈ-ચૌળાઈ ઈતની હોગી, જિતની જાબિયાકી જગહસે સન્આ તકકી દૂરી હૈ. ઈન દોનૂં જગહોંમેં મીલોંકા ફાસલા હૈ. (તિરમિઝી)

હઝરત અબૂઝર રદિયલ્લાહુ અન્હુ ફરમાતે હૈં કે રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમને ઈર્શાદ ફરમાયા કે બિલા શુબ્હા મૈં ઉસ શખ્સકો જાનતા હૂં જો સબસે આખિરમેં જન્નતમેં દાખિલ હોગા ઔર સબસે આખિરમેં દોઝખસે નિકલેગા, ઉસ શખ્સકો કિયામતકે દિન લાયા જાએગા ઔર કહા જાએગા કે ઈસ્કે સામને ઈસ્કે છોટે ગુનાહ પેશ કરો ઔર બળે ગુનાહોંકો છુપાએ રખ્ખે રહો, ચુનાંચે ઉસ્કે છોટે ગુનાહ ઉસપર પેશ કિયે જાએંગે ઔર કહા જાએગા કે તૂને ફલાં દિન ફલાં-ફલાં અમલ કિયા થા વો ઈકરાર કરેગા, ઈન્કાર ન કર સકેગા ઔર (દિલ હી દિલમેં) ડરતા રહેગા કે કહીં મેરે બળે ગુનાહ ન પેશ કર દિયે જાએં. પસ ઉસ્સે કહા જાએગા કે (જા) તેરે

લિયે હર ગુનાહકે બદલે એક નેકી હૈ (યે બખ્શિશ ઔર નવાઝિશ દેખકર) વો કેહ ઉઠેગા કે અય રબ ! મૈંને ઔર બહોતસે ગુનાહ કિયે હૈં જિનકો યહાં (ફેહરિસ્તમેં) નહીં દેખ રહા હૂં (ઉનકે બદલેમેં ભી એક-એક નેકી મિલના ચાહિયે). રાવી બયાન કરતે હૈં કે મૈંને રસૂલે ખુદા સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમકો દેખા કે ઈસ બાતકો બયાન ફરમાતે હુએ આપકો હંસી આગઇ જિસ્સે આપકી મુબારક દાઢેં ઝાહિર હો ગઈ.

ઉપરકી રિવાયતોંસે છોટે દરજેકે જન્નતીકી ઈઝઝત ઔર શાન મા'લૂમ હુઈ. જબ છોટે જન્નતીકી યે ઈઝઝત હૈ ઔર ઉસ્કે લિયે નેઅમત ઔર દૌલતકી યે નવાઝિશ હૈ તો છોટેસે બળે તક કે દરમિયાનકે દરજેવાલોંકો ઔર ખુદ સબસે બળે જન્નતીકો કયા મિલેગા? ઈસકા અંદાઝા ઈસીસે કર લિયા જાએ. છોટે જન્નતીકો જો કુછ મિલેગા, ઉસ્કા ઝિક્ર રિવાયતોંમેં કહીં ઈસ તરહ હૈ કે એક હઝાર સાલકી દૂરીમેં અપની નેઅમતોંકો દેખેગા ઔર કિસી રિવાયતમેં હૈ કે દો હઝાર સાલકી દૂરીમેં ઉસ્કી નેઅમતેં ફૈલી હુઈ હોંગી ઔર કિસી રિવાયતમેં હૈ કે છોટે જન્નતીકો જો જગહ મિલેગી, પૂરી દુનિયા ઔર દુનિયા જૈસી દસગુની જગહોંકે બરાબર હોગી ઔર કિસી રિવાયતમેં દૂસરે તરીકે પર છોટે જન્નતીકી નેઅમતોંકા ઝિક્ર ફરમાયા હૈ. યે સબ સામનેકે લોગોંકો સમઝાને કે લિયે હૈં. યે ફર્ક હકીકતોંકા ફર્ક નહીં હૈ. હાઝિર લોગોંમેંસે ઉનકી અપની કાબિલિયતકે મુતાબિક જિન લફઝોંમેં મુનાસિબ સમઝા, ઈર્શાદ ફરમા દિયા ઔર યે ભી કહા જા સકતા હૈ કે 'અદના' સે વાકઈ 'અદના' મુરાદ નહીં હૈ, બલ્કે ચૂંકે અદના દરજેમેં ભી બહોતસે દરજે હોંગે, ઈસ લિયે રૂત્બેકે મુતાબિક ફૈલી જગહ ઔર બળી નેઅમતોંકા ઝિક્ર ફરમા દિયા.

યહાં યે બાત ઝિક્રકે કાબિલ હૈ કે દુનિયાવાલે દુનિયામેં જો કુછ દેખતે ઔર સમઝતે હૈં, ઉસી કે મુતાબિક સમઝાને હી સે કુછ ગૈબકી ચીઝોંકા અન્દાઝા લગા સકતે હૈં, ઈસલિયે ઉન્હીં કી બાતચીતકે અંદાઝમેં બાત સમઝાઇ ગઇ હૈ. અસલ હકીકત તો વહીં જાકર મા'લૂમ હોગી જિસે હર શખ્સ અપની આંખસે દેખ લેગા ઔર ખયાલ ઔર ગુમાન ઔર અંદાઝસે બળ્હકર ઔર સુનકર જો કુછ સમઝતા થા, ઉસ્સે કહીં ઝિયાદા પાએગા.

ખુદાકા ઈન્કાર કરનેવાલે જન્નતકે ફૈલાવ કે બારેમેં શક કરતે હૈં ઔર પૂછતે હૈં કે ઈતની બળી જન્નત કહાં હોગી ? હમ કેહતે હૈં કે વો તો અબ ભી મૌજૂદ હૈ ઔર અલ્લાહ પાકકી મખ્લૂક હૈ. હમારે બાપ હઝરત આદમ અલૈહિસ્સલાતુ વસ્સલામ ઉસમેં રેહકર આએ હૈં, કમ ઈલ્મ ઔર કમ નઝર લોગોંકે ઈલ્મ ઔર પકળકે દાયરેસે અગર બાહિર હૈ તો કયા અજબ હૈ. અભી તો ઈલ્મ અકલકા દા'વા કરનેવાલે તો પૂરી ઝમીનકી મખ્લૂકકા પતા નહીં ચલા સકે ઔર સય્યારોં તક નહીં પહોંચ સકે, (અગરચે અબ પહોંચનેકી ખબરે મિલી હૈં) અગર ઐસી મખ્લૂકકા ઈલ્મ નહીં જો ઝમીની ઔર આસમાની નિઝામસે બાહર હૈ તો તઅજ્જુબકી કોઈ બાત નહીં હૈ. કુછ સૌ સાલ પેહલે તક તો ઈન્સાનકો અમેરિકા તકકા પતા નહીં થા. જબ કાઇનાતકે પૈદા કરનેવાલેને ઝાહિર કર દિયા તો ઈન્સાન વહાં અપની દુનિયા બસાને લગા. વો કાદિર (અલ્લાહ) 'કુન' (હો જા) સે સબ કુછ બના સકતા હૈ, ઉસ્કે બારેમેં યે રાય રખના કે સિર્ફ આસમાન ઔર ઝમીનકે અંદર હી પૈદા ફરમા સકતા હૈ, યે બળી નાદાનીકી બાત હૈ. દુનિયાકે ઈલ્મકે દાવેદારોં પર કુવેકે મેંડકકી મિસાલ પૂરી હોતી હૈ, જિસ તરહ મેંડક અપને ઈલ્મકે મુતાબિક સિર્ફ

કુવેં હી કો સબસે બળી જગહ સમઝતા હે ઓર બળે-બળે સમંદરોંકો નહી જાનતા, ઈસી તરહ કાઇનાતકી ખોજ લગાનેવાલે ઈન ચીઝોંકે ઈન્કારી હૈં જો ઉનકે ઈલ્મસે બાહિર હૈં. જન્નતકે ઈન્કારી અપની બદ-બખ્તીકી વજહસે જન્નતસે મેહરૂમ હોંગે ઔર દોઝખમેં દાખિલ હોંગે. **'લા યસ્લાહા ઈલ્લલ્ અશકલ્લઝી કઝઝબ વ-ત વલ્લા'** (બેશક જન્નત બહોત બળી જગહ હૈ, ઝમીન ઔર આસમાન ઔર ઉનકે અંદરકી તમામ કાઇનાત ઉસ્કે ફૈલાવોં ઓર નેઅમતોંકે સામને કુછ ભી નહીં હૈ, વહાંકે ફૈલાવકા ક્યા ઠિકાના હૈ ?

કુર્આન શરીફમેં ફરમાયા -

વ ઈઝા રઐત ષમ્મ રઐત નઈમંવ્વ મુલ્કન્ કબીરા.

'ઔર (અય મુખાતબ !) જબ તૂ વહાં દેખેગા તો બળી નેઅમત ઔર બળા મુલ્ક દેખેગા.'

ઈસ મુલ્કકી લંબાઈ-ચૌળાઈ કિતની હોગી, છોટે જન્નતીકી જગહકા ખયાલ કરકે ઈસકા અંદાઝા લગા લો.

જન્નતમેં હમેશા રહેંગે
વહાં ન મૌત આએગી ન નીંદ

કુર્આન શરીફમેં ઈર્શાદ હૈ-

તર્જુમા :- 'બિલા શુબ્હા જિન લોગોંને ઈમાન કબૂલ કિયા ઔર ભલે કામ અંજામ દિયે, યે લોગ બેહતરીન મખ્લૂક હૈં. ઉનકા બદલા ઉનકે રબકે પાસ હમેશા રેહનેકી જન્નતેં હૈં, જિનકે નીચે નહરેં જારી હોંગી. ઈનમેં વો હમેશા રહેંગે. અલ્લાહ ઉનસે રાઝી ઔર વો અલ્લાહસે રાઝી રહેંગે. (યે જન્નત ઔર રઝામંદી) ઉસ્કે

લિયે હૈ જો અપને રબસે ડરતા હૈ.)

યે જો ફરમાયા કે વો અપને રબસે રાઝી હોંગે, ઉસ્કા મતલબ યે હૈ કે અપને પરવરદિગારકી દી હુઈ નેઅમતોંમેં મગન હોંગે, હર ખ્વાહિશ પૂરી હોગી. અલ્લાહ જલ્લ શાનુહૂકી દેનપર દિલકી ગેહરાઈસે ખુશ ઔર શુક્ર ગુઝાર હોંગે, કિસી ચીઝકી કમી ન હોગી.

સૂરએ દુખાનમેં ઈર્શાદ ફરમાયા-

તર્જુમા :- 'ઉસમેં અમન-ચૈનસે હર કિસમકે મેવે મંગાતે હોંગે (ઔર) વહાં મૌતકા મઝા ન ચખેંગે. વો પેહલી મૌત જો દુનિયામેં આ ચુકી (ઉસ્કે બા'દ મૌત ન હોગી) ઔર અલ્લાહ ઉનકો દોઝખકે અઝાબસે મેહફૂઝ રખ્ખેગા યે મહેરબાની હૈ તેરે રબકી તરફસે, બળી કામિયાબી યેહી હૈ.'

એક હદીસમેં હૈ કે રસૂલે ખુદા સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમને ફરમાયા કે (જબ) અલ્લાહ તઆલા જન્નતિયોંકો જન્નતમેં ઔર દોઝખિયોંકો દોઝખમેં દાખિલ ફરમા ચુકેગા (ઔર દોઝખમેં એસા કોઈ શખ્સ ન રહેગા, જિસે સઝા ભુગતનેકે બા'દ જન્નતમેં જાના હો) તો એક એ'લાન કરનેવાલા ઝોરસે પુકાર કર એ'લાન કર દેગા કે અય જન્નતવાલો ! મૌત નહીં, ઔર અય દોઝખવાલો ! મૌત નહીં. હર એકકો ઈસીમેં રેહના હૈ, જિસમેં અબ હૈ.

હઝરત જાબિર રદિયલ્લાહુ અન્હુસે રિવાયત હૈ કે એક શખ્સને સવાલ કિયા કે અય અલ્લાહકે રસૂલ (સ.અ.વ.) ! ક્યા જન્નતી સોએંગે ? આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમને જવાબ દિયા કે નીંદ મૌતકા ભાઈ હૈ ઔર જન્નતિયોંકો મૌત ન આએગી (ઈસ લિયે નીંદ ભી ન આએગી)

બીમારી યા કમઝોરી યા થકન ઔર મેહનત કરનેકી વજહસે

નીંદ આતી હૈ, ચુંકે જન્નતમેં ન મેહનત હૈ, ન મર્ઝ, ન થકન હૈ, ન કમઝોરી, ઈસ લિયે નીંદ આનેકી ઝરૂરત ન હોગી, ન નીંદકા તકાઝા હોગા, દુનિયામેં ભી નીંદ અસલી મકસદ નહીં હૈ, ચૂંકે થકનકે બા'દ સો જાનેસે તબીયત હલ્કી, હો જાતી હૈ ઔર ઈન્સાન ચુસ્ત હો જાતા હૈ, ઈસલિયે નીંદકો પસંદ કરતા હૈ. અગર નીંદ ન આએ તો દવા ખાકર નીંદ લાનેકી કોશિશ કી જાતી હૈ, લેકિન જહાં થકન હી ન હોગી, વહાં સોના પસંદ ન હોગા, કયૂંકે અગર સો જાએં તો જિતની દેર સોએંગે, ખ્વાહ-મ-ખ્વાહ ઉતની દેર નેઅમતોંસે મેહરૂમ રહેંગે.

જન્નતમેં વો સબ કુછ હોગા જિસ્કી ચાહત હોગી

સૂરએ ઝુખ્રુફમેં ફરમાયા-

તર્જુમા :- 'ઔર વહાં વો હૈ નફસોંકો જિસ્કી ખ્વાહિશ હોગી ઔર જિસ્સે આંખોંકો લઝ્ઝત હોગી ઔર ઉનસે કેહ દિયા જાએગા, તુમ ઉસમેં હમેશા રેહનેવાલે હો.'

જબ સબ કુછ ખ્વાહિશકે મુતાબિક હોગા, તો કિસી તરહકી રૂહ યા જિસ્મકી તકલીફકા નામ ભી ન હોગા. દુનિયામેં કોઈ શખ્સ જિતના ભી બળા હો જાએ, બહરહાલ ઉસ્કો તબીયતકે ખિલાફ બાતેં પેશ આતી હૈં, કોઈ કૈસા ભી દૌલતમંદ હો ઔર કિતના હી બળા બાદશાહ હો, હર ખ્વાહિશ પૂરી નહીં હોતી, ન યે દુનિયા ઈસ કાબિલ હૈ કિ ઈસમેં હર ખ્વાહિશ પૂરી હો જાએ, પાખાના જાનેકો કિસકી ખ્વાહિશ હોતી હૈ, મગર મજબૂર હોકર હર શખ્સકો જાના પડતા હૈ.

યે જન્નત હી મેં નવાઝિશ હોગી કી નફસકી ખ્વાહિશકે ખિલાફ કુછ ભી ન હોગા.

જન્નતી ન જન્નતસે નિકાલે જાએંગે ન ખુદ વહાંસે કહીં જાના પસંદ કરેંગે

સૂરએ હિજ્રમેં ઈર્શાદ હૈ.

તર્જુમા :- 'ન ઉનકો ઝરા કોઈ તકલીફ પહોંચેગી ઔર ન વો વહાંસે નિકાલે જાએંગે.'

સૂરએ કહફકે આખિરમેં ફરમાયા -

તર્જુમા :- 'બેશક જો લોગ ઈમાન લાએ ઔર નેક કામ કિયે, ઉનકી મેહમાનીકે લિયે ફિરદૌસ (યા'ની બેહિશ્ત) કે બાગ હોંગે જિનમેં વો હમેંશા રહેંગે, વહાંસે કહીં જાના ન ચાહેંગે.'

ચૂંકે કોઈ તકલીફ હી ન હોગી ઔર હર ખ્વાહિશ પૂરી કી જાએગી, ઈસલિયે વહાંસે કહીં જાને કો જી ન ચાહેગા ઔર ન કહીં જાનેકી ઝરૂરત હોગી. સબ કુછ વહીં મૌજુદ હોગા, કરોળોં ઔર અરબોં મીલ જન્નતકા ફૈલાવ હોગા, આપસમેં મિલના-જુલના હોગા, ઔર બે-તકલ્લુફી હોગી, નાતે-રિશ્તેદાર દોસ્ત-અહબાબ સબ વહીં મૌજૂદ હોંગે, કાઈનાતકા પૈદા કરનેવાલા રાઝી હોગા, ફિર ઈસ શકલમેં વહાંસે બાહિર જાનેકા ઈરાદા કરના બેકાર હૈ.

અલ્લાહકી તરફસે રઝામંદીકા એ'લાન

હઝરત અબૂ સઈદ ખુદરી રદિયલ્લાહુ અન્હુસે રિવાયત હૈ કે રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમને ઈર્શાદ ફરમાયા કે

બેશક અલ્લાહ જન્નતવાલોંસે ફરમાએંગે કે અય જન્નતવાલો ! વો અર્ઝ કરેંગે કે **લબ્બૈક રબ્બના વ સઅ્દૈક વલ્ખૈરૂ ફી યદૈક** (અય રબ ! હમ હાઝિર હૈં ઔર હુકમ પૂરા કરનેકે લિયે મૌજૂદ હૈં ઔર સબ ભલાઈ આપ હી કે કબ્ઝેમેં હૈ) ઈસકે બા'દ અલ્લાહ તઆલા ઉનસે મા'લૂમ કરેંગે, કયા તુમ રાઝી હો ? વો અર્ઝ કરેંગે કે અય પરવરદિગાર! જબકે આપને હમકો વો-વો નેઅમતેં દી હૈં જો અપની મખ્લૂકમેંસે ઔર કિસીકો નહીં દીં, તો ઈસકે બાવજૂદ હમ રાઝી કયૂં નહીં હોતે ? અલ્લાહ તઆલા ફરમાએંગે, કયા તુમકો ઈસ્સે (ભી) અફઝલ નેઅમત દે દૂં ? વો અર્ઝ કરેંગે કે (યા અલ્લાહ !) ઈસ્સે અફઝલ ઔર કયા હોગા ? ઈસકે જવાબમેં અલ્લાહ શાનુહૂ ફરમાએંગે કે ખૂબ સમઝ લો, મૈં હમેશા કે લિયે તુમપર રઝામંદી નાઝિલ કરતા હૂં, પસ કભીભી તુમસે નારાઝ ન હૂંગા. (બુખારી)

જન્નતમેં જો કુછ હોગા, ઉસ્સે બઢ્હકર યે હોગા કે અલ્લાહ ઉનસે રાઝી હોંગે ઔર હમેશાકે લિયે અપની રઝામંદીકા એ'લાન ફરમા દેંગે. એક શરીફ ગુલામકે લિયે સબસે બળી નેઅમત યે હૈ કે આકા ઉસ્કા રાઝી હો, અગર સબ કુછ મૌજૂદ હો ઔર આકા નારાઝ હો યા ઉસ્કી નારાઝીકા ડર હો, તો નેઅમતોંકે ઈસ્તેમાલસે કુઢ હોતી હૈ ઔર તબીયતમેં પરેશાની રેહતી હૈ. અલ્લાહ અપની રઝામંદીકા એ'લાન ફરમાકર જન્નતિયોંકો હમેશાકે લિયે મુત્મઈન ફરમા દેંગે કે હમ તુમસે હમેશાકે લિયે રાઝી હૈં. ઈસ એ'લાન પર જો ખુશી હોગી, ઈસ દુનિયામેં ઉસ્કી મિસાલ નહીં દી જા સકતી હૈ. **'વ રિઝ્વાનુમ્ મિનલ્લાહિ અકબર.'** કુર્આન શરીફમેં જગહ-જગહ **'રઝિયલ્લાહુ અન્હુમ વ રઝૂ અન્હુ'** કા એ'લાન ફરમાયા હૈ, જિસકા મતલબ યે હૈ કે ખુદા તઆલા જન્નતિયોંસે રાઝી હોંગે ઔર જન્નતી ખુદા તઆલાસે

રાઝી હોંગે યા'ની વહાં કિસી ભી ચીઝકી કોઈ કમી ન હોગી, દિલોંપર કિસી બાતકા ઝરા ભી મૈલ ન આએગા, જો કુછ ભી મિલા હોગા, ઉસ્સે નફસ રાઝી હોગા, અલ્લાહ તઆલાકી દેન ઔર ઈનામ ઔર ઈકરામ પર દિલ ઔર જાનસે ખુશ હોંગે. જઅલનલ્લાહુ મિન્હુમ.

જન્નતકે દરજે

હઝરત અબૂ હુરૈરહ રદિયલ્લાહુ અન્હુસે રિવાયત હૈ કે રસૂલે ખુદા સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમને ઈર્શાદ ફરમાયા કે જો શખ્સ ઈમાન લાયા.ઔર નમાઝ કાયમ કી ઔર રોઝે રખ્ખે, (તિરમિઝીકી રિવાયતમેં હજ ઔર ઝકાતકા ભી ઝિક્ર હૈ) તો ઉસ્કે લિયે યે ઝરૂરી હૈ કે અલ્લાહ તઆલા ઉસે જન્નતમેં દાખિલ ફરમાએંગે, અલ્લાહકે રાસ્તેમેં હિજરત કરે યા ઉસી ઝમીનમેં કયામ કિયે રહે જહાં પૈદા હુવા હૈ. સહાબા (રદિ.) ને અર્ઝ કિયા યા રસૂલલ્લાહ ! ક્યા હમ ઈસકી ખુશખબરી લોગોંકો સુના દેં ? આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ ને ફરમાયા કે બિલા શુબ્હા જન્નતમેં સો દરજે હૈં જો અલ્લાહને અપને રાસ્તેમેં જિહાદ કરનેવાલોં કે લિયે તૈયાર ફરમાએ હૈં. હર દો દરજેકે દરમિયાન ઈતના ફાસલા હૈ, જિતના કે આસમાન ઔર ઝમીનકે દરમિયાન હૈ, પસ જબ તુમ અલ્લાહસે સવાલ કરો તો ફિરદૌસકા સવાલ કરો, ક્યૂંકે વો જન્નતકા સબસે બેહતર ઔર બુલંદ દરજા હૈ ઔર ઉસ્કે ઉપર રહમાનકા અર્શ હૈ ઔર ઈસ્સે જન્નતકી (ચારોં) નહરેં ફૂટતી હૈં. (બુખારી)

સાહિબે ફત્હુલ બારી લિખતે હૈં કે ઈસ હદીસસે મા'લૂમ હુવા કે જન્નતમેં સો દરજે અલ્લાહ તઆલા જલ્લ શાનુહૂકી રાહમેં જીહાદ કરનેવાલોંકે લિયે હૈં, (લેકિન) ઈસમેં ઉસ્કા ઈન્કાર નહીં હૈ કે

ગૈરમુજાહિદોંકે લિયે ઈસ સો દરજોંકે અલાવહ દૂસરે દરજોં હોં જો મુજાહિદોંકે દરજોંસે કમ હોં. (ફત્હુલ બારી)

ઈસ હદીસકો બુખારીને **'કિતાબુત્તૌહીદ'** મેં ભી ઝિક્ર કિયા હૈ. વહાં સાહિબે ફત્હુલ બારી લિખતે હૈં કે **મિઅતુ દર જતન્** (યા'ની સો દરજે) જો ફરમાયા હૈ, ઉસકે કેહનેકા તર્ઝે બયાન યે નહીં હૈ કે જન્નતકે દરજે સો હી હૈં, ક્યૂંકે સો દરજોંકે ઝિક્રસે સો સે ઝિયાદાકા ઈન્કાર નહીં હોતા હૈ ઔર ઈસ્કી તાઈદ ઈસ હદીસસે હોતી હૈ, જિસ્કી રિવાયત અબૂ દાઉદ ઔર તિરમિઝી ઔર ઈબ્ને હબ્બાનને કી હૈ કે-

તર્જુમા :- 'કુર્આનવાલેસે (કિયામતકે દિન) કહા જાએગા કે પઢતા જા ઔર ચઢતા જા, ઔર ઈસ તરહ તરતીલકે સાથ તિલાવત કરતા જા જિસ તરહ દુનિયામેં તરતીલકે સાથ તિલાવત કરતા થા. ક્યૂંકે તેરી મંઝિલ વોહી હૈ જહાં તૂ આખિરી આયત પઢકર ખતમ કરે.'

ઈસ હદીસસે મા'લૂમ હુવા કે સાહિબે કુર્આન (યા'ની કુર્આનકી તિલાવતસે લગાવ રખનેવાલા) જિતની આયતેં પઢતા જાએગા, ઉતના હી ચઢતા જાએગા ઔર કુર્આન શરીફકી આયતેં ૬૨૦૦ તો સબકે યહાં હૈ. (ઔર વકફ વસ્લકે મૌકોંમેં ઈખ્તિલાફ હોનેકી વજહસે) ઈસ તા'દાદ પર જો ઝિયાદતી હૈ, ઉસમેં ઈખ્તિલાફ હો ગયા હૈ. બહરહાલ યે તો મા'લૂમ હુવા કે જન્નતકે દરજે કુર્આનકી આયતોંકે બરાબર ઝરૂર હૈં.

જન્નતકે બાલાખાને

સૂરએ ફુરકાનમેં ઈર્શાદ હૈ-

તર્જુમા :- 'ઐસે લોગોંકો (જિનકા શુરૂ' રૂકૂઅસે ઝિક્ર ચલા

આ રહા હૈ, બાલાખાને (કોઠે) મિલેંગે, ઉનકે જમે રેહનેકી વજહસે ઔર (ફરિશ્તોંકી તરફસે) બકાકી દુઆ ઔર સલામ મિલેગા ઔર ઈસમેં વો હમેશા રહેંગે. વો કયા હી અચ્છા ઠિકાના હૈ ઔર ઠહેરનેકી જગહ હૈ.'

સૂરએ ઝુમરમેં ફરમાયા-

તર્જુમા :- 'લેકિન જો લોગ અપને રબસે ડરતે હૈં, ઉનકે લિયે બાલાખાને હૈં, જિનકે ઉપર ઔર બાલાખાને હૈં જો બને-બનાએ તૈયાર હૈં, ઉનકે નીચે નહરેં જારી હૈ.'

હઝરત અબૂ સઈદ ખુદરી (રદિ.) સે રિવાયત હૈ કે હુઝૂરે અકદસ (સ.અ.વ.) ને ઈર્શાદ ફરમાયા કે બેશક જન્નતી અપને ઉપર બાલાખાનેવાલોંકો ઈસ તરહ દેખેંગે જૈસે તુમ ઉસ રોશન સિતારેકો દેખતે હો જો (સુબ્હકો પૌ ફટનેકે બા'દ) આસમાનકે મશ્રિક યા મગરિબ કિનારે પર બાકી રેહ જાતા હૈ ઔર યે મંઝિલોંકા ફર્ક ઉનકે આપસી મર્તબોંકે ફર્કકી વજહસે હોગા (કે બુલંદ મરતબેવાલે હઝરાત ઐસે ઉંચે બાલાખાનેમેં હોંગે કે આમ જન્નતીકો બહોત દૂર હી પર નઝર આનેવાલે સિતારેકી તરહ નઝર આએંગે) સહાબા (રદિ.) ને અર્ઝ કિયા, અય અલ્લાહકે રસૂલ (સ.અ.વ.) ! યે તો નબિયોં હીકી જગહેં હોંગી જહાં ઉનકે અલાવહ કોઈ ન પહોંચ સકેગા. પ્યારે નબી (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે હાં, કસમ ઉસ ઝાતકી, જિસ્કે કબ્ઝેમેં મેરી જાન હૈ (નબિયોંકે અલાવહ) બહોતસે લોગ (ભી ઉન બાલાખાનેમેં) હોંગે જો અલ્લાહ પર ઈમાન લાએ ઔર રસૂલોંકી તસ્દીક કી, લેકિન ઈસ્સે યે ન સમઝા જાએ કે નબિયોંકો બરતરી ન હોગી, કયૂંકે બાલાખાનેમેં ભી દરજોંકા ફર્ક હોગા, ઈસ લિયે કે બાલાખાને પર ભી કોઠે હોંગે., જૈસા કે સૂરએ ઝુમરકી આયતમેં ગુઝરા.

સૂરએ ફુરકાનમેં પેહલે નેક લોગોં ઔર અલ્લાહસે ડરનેવાલોંકી ખુબિયાં બયાન ફરમાઈ હૈં. આખિરમેં ઈન હઝરાતકે બારેમેં બાલાખાનોંકી ખુશખબરી દી હૈ ઔર સૂરએ ઝુમરમેં ભી મુત્તકિયોંકે લિયે બાલાખાનેકા ઝિક્ર ફરમાયા હૈ. મા'લૂમ હુવા કે બાલાખાને બળે મરતબેવાલે હઝરાતકો નસીબ હોંગે.

હઝરત અબૂ માલિક અશ્અરી રદિયલ્લાહુ અન્હુસે રિવાયત હૈ કે રસૂલે અકદસ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ આલિહી વ સલ્લમને ઈર્શાદ ફરમાયા હૈ કે બિલા શુબ્હા જન્નતમેં બાલાખાને હૈં (જો ઐસે શફ્ફાફ હૈં કે) ઉનકા ઝાહિરી હિસ્સા અંદરસે ઔર અંદરૂની હિસ્સા બાહિરસે નઝર આતા હૈ. (યે બાલાખાને) અલ્લાહ તઆલાને ઉસ્કે લિયે બનાએ હૈં જો નરમીસે બાત કરેં ઔર મેહમાનોં ઔર ઝરૂરતમંદોંકો ખાના ખિલાએં ઔર અકસર રોઝે રખ્ખા કરે ઔર રાતકો તહજ્જુદકી નમાઝ પળ્હે જબકે લોગ સો રહે હોં.

જન્નતકે ખૈમે ઔર કુબ્બે

હઝરત અબૂ મૂસા અશ્અરી રદિઆલ્લાહુ અન્હુસે રિવાયત હૈ કે રસુલે ખુદા સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમને ઈર્શાદ ફરમાયા કે બિલા શુબ્હા જન્નતમેં મો'મિનકા ઐસા ખૈમા હોગા કે એક હી મોતીસે બના હુવા હોગા (મોતી બહોત બળા હોગા) જો અંદરસે ખોલકી તરહ હોગા. ઈસ ખેમેકી લંબાઈ (ઔર એક રિવાયતમેં હૈ કે ઉસ્કી ચૌળાઈ) સાઠ મીલકી હોગી. ઈસ્કે હર કોનેમેં મો'મિનસે મુતઅલ્લિક લોગ (બીવિયાં, નૌકર-ચાકર) હોંગે (ઔર કોનોંકે દરમિયાની ફાસલેકી વજહસે) ઈસ કોનેકે લોગ દૂસરે કોનોંકે લોગોંકો

નઝર ન આએંગે. ઉનકે પાસ મો'મિન આયા-જાયા કરેંગે. (ઈસ્કે બા'દ ફરમાયા કે મો'મિનકે લિયે) દો બાગ ઐસે હોંગે કે ઉનકે બરતન ઔર જો કુછ ઉનમેં હૈ, વો સબ સોનેકા હૈ. (મુસ્લિમ)

હઝરત અબૂ સઈદ ખૂદરી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુસે રિવાયત હૈ કે રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમને ઈર્શાદ ફરમાયા કે મા'મૂલી જન્નતી વો હોગા, જિસ્કે અસ્સી હઝાર ખાદિમ ઔર બહત્તર બીવિયાં હોંગી ઔર ઉસ્કે લિયે એક કુબ્બા નસબ કિયા જાએગા, જો મોતિયોંસે ઔર ઝબરજદ ઔર યાકૂતસે બના હોગા ઔર જિતના ફાસલા જાબિયાસે સનઆ તક હૈ, ઉતની હી દૂરીમેં ઉસ્કી લંબાઈ ઔર ચૌળાઈ હોગી. (જાબિયહ મુલ્કે શામમેં એક જગહ હૈ ઔર સનઆઅ યમનમેં એક જગહ હૈ, દોનોંમેં મીલોં (માઈલોં) કા ફાસલા હૈ.)

જન્નતકા મૌસમ

સૂરએ દહરમેં ઈર્શાદ હૈ-

તર્જુમા :- 'ઔર ઉનકા રબ સબ્ર ઔર (જમાવ) કે બદલેમેં ઉન્હેં બાગ ઔર રેશમી લિબાસ અતા ફરમાએગા ઔર વહાં મસેહરિયોં પર તકિયા લગાએ હોંગે. વહાં ન ગરમી મેહસૂસ કરેંગે, ન સરદી.'

સાહિબે તફસીરે મઝહરી ઈસ આયતકી તફસીરમેં લિખતે હૈં-

તર્જુમા :- યા'ની 'જન્નતમેં શરદી-ગરમી ન હોગી, તાકે ફિઝા મો'તદિલ રહે.'

ફિર લિખતે હૈં કે-

તર્જુમા :- 'બેશક જન્નત ખુદ રોશન હૈ ઓર અપને રબકે નૂરસે મુનવ્વર હૈ રોશનીકે લિય વહાં ચાંદ-સૂરજકી ઝરૂરત નહીં.'

ઈસકે બા'દ બયહકીકે હવાલેસે શુએબ બિન જૈહાનકા બયાન નકલ કિયા હૈ કે મૈં ઔર અબુલ આલિયા (રહ.) (ફજરકી નમાઝકે બા'દ) સૂરજ ઉગનેસે પેહલે આબાદીસે બાહિર ગએ, ઉસ વકતકા મન્ઝર દેખકર હઝરત અબૂ આલિયા (રહ.) ને ફરમાયા કે **'યન્સબુ ઈલલ્ જન્નાતિ હાકઝા'** યા'ની ઈસ વકત જો ફિઝામેં મસ્તી, એ'તેદાલ ઔર રોશની હૈ, જન્નતકે બારેમેં ઈસી તરહકી ફિઝા બયાન કી જાતી હૈ, યે બાત કેહકર હઝરત અબૂ આલિયા (રહ.) ને **'વ ઝિલ્લિમ્ મમ્દૂદ.'** કી તિલાવત કી.

સાહિબે મઝહરી લિખતે હૈં કે હઝરત અબુલ આલિયા (રહ.) ને જો જન્નતકી ફિઝાકો સુબ્હકા નૂર કહા હૈ, તો યે અસલ રોશનીસે મિલાના નહીં હુવા, કયૂંકે સુબ્હકી રોશની કમઝોર હોતી હૈ, જિસમેં અંધેરી મિલી હુઈ હોતી હૈ, બલ્કે હઝરત અબુલ આલિયા (રહ.) કે ઈર્શાદકા મતલબ યે હૈ કે, 'જિસ તરહ સુબ્હકી રોશની હર તરફ, જહાં તક નઝર જાએ વહાં તક ફૈલી હુઈ હોતી હૈ (ખાસ તૌરસે જબકે આબાદીસે બાહર નિકલકર દેખા જાએ) ઈસી તરહ જન્નતકા નૂર બરાબર હર તરફ ફૈલા હોગા.'

લેકિન સહીહ યે હૈ કે યે તશબીહ સુબ્હકે વકતસે હૈ, સુબ્હકી રોશનીસે નહીં હૈ ઔર હઝરત અબુલ આલિયા (રહ.) કે ઈર્શાદકા મતલબ યે હૈ કે જિસ તરહ સુબ્હકે વકતમેં (દિન નિકલનેસે પેહલે પેહલે) એક સુહાનાપન ઔર મસ્તી હોતી હૈ ઔર અચ્છી દરમિયાની હવાકે ઝોંકે આતે હૈં ઔર હર તરફ રોશનીદાર સાયા હી સાયા નઝર આતા હૈ, મગર રોશની ઐસી નહીં હોતી જો આંખોંકો ચુંધિયા દે,

ઈસી તરહ હર વકત જન્નતમેં ગેહરા સાયા રહેગા ઔર ફિઝા દરમિયાની રહેગી ઔર એક અજીબ તરહકા સુહાનાપન ઔર મસ્તી મેહસૂસ હોતી રહેગી, રોશનીમેં ગરમી ઔર જલન ન હોગી ઔર વો રોશની જિતની ભી તેઝ હો, ઉસ્કી વજહસે સાયા ખતમ ન હોગા ઔર ન આંખોંકો તકલીફ હોગી.

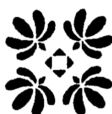
સૂરએ રઅદમેં ઈર્શાદ હૈ-

તર્જુમા :- 'જિસ જન્નતકા મુત્તકિયોંસે વા'દા કિયા ગયા હૈ, ઉસ્કા હાલ યે હૈ કે ઉસ્કી (ઈમારતોં ઔર પેડોં) કે નીચે નહરેં જારી હોંગી, ઉસ્કા ફલ ઔર સાયા હમેશા રહેગા.'

ઈસ આયતસે સાફ ઝાહિર હૈ કે જન્નતમેં હમેશા સાયા રહેગા. સૂરએ નિસાઅમેં જન્નતકે સાએકો **'ઝિલ્લ ઝલીલિન'** ફરમાયા. ચુનાંચે ઈર્શાદ હૈ-

તર્જુમા :- 'ઔર જો લોગ ઈમાન લાએ ઔર નેક અમલ કિયે, બહોત જલ્દ હમ ઉનકો ઐસે બાગોંમેં દાખિલ કરેંગે, જિનકે નીચે નહરેં જારી હોંગી, ઉનમેં હમેશા રહેંગે, વહાં ઉનકે લિયે પાકીઝા બીવિયાં હોંગી ઔર હમ ઉનકો ગંજાન સાએમેં દાખિલ કરેંગે.'

મુફસ્સિર ઈબ્ને કસીર **'ઝિલ્લન્ ઝલીલા'** કી તફસીર કરતે હુએ લિખતે હૈં કે **'અય ઝિલ્લન્ અમીકન્ કસીરન્ અઝીઝન્ તય્યિબન્ અનીકા'** યા'ની ઐસા સાયા જો બહોત ગંજાન, અચ્છા ઔર રૌનકદાર હોગા.

જન્નતમેં આરામ હી આરામ હૈ, થકન ઔર દુખનકા કુછ કામ નહીં

તર્જુમા :- 'ઔર જન્નતી કહેંગે કે સબ તા'રીફેં અલ્લાહ તઆલા હી કે લિયે ખાસ હૈં, જિસને હમસે ગમકો દૂર ફરમાયા. બિલા શુબ્હા હમારા રબ બળા બખ્શનેવાલા (ઔર) બળા કદરદાં હૈ, જિસને હમકો અપને ફઝલસે રેહનેકી જગહ ઉતારા, જહાં હમકો ન કોઈ તકલીફ પહોંચેગી ઔર ન ઝરા થકન મેહસૂસ હો સકેગી.'

(સૂરએ ફાતિર)

મુઆલિમુત્તન્મીલમેં લિખ્ખા હૈ કે જન્નતમેં દાખિલ હોકર જન્નતી યે બાત કહેંગે, જિસ્કા અભી ઉપર ઝિક્ર હુવા.

'અલ્લાહ જલ્લ શાનુહૂને હમસે રંજ ઔર ગમ દૂર ફરમા દિયા, યા'ની દુનિયામેં જો રંજ ઔર ગમ આનેકી વજહે થીં, વો સબ ખતમ હો ગઈ. યહાં કભી કિસી વજહસે કોઈ રંજીદા કરનેવાલી બાત ઔર ફિક્ર ઔર પરેશાનીમેં ડાલનેવાલી ચીઝ પેશ ન આએગી, દુ:ખ-તકલીફકે ખતરે ઔર ઉનકે મૌકે સબ ખતમ હો ચુકે. અબ ન રોઝી કમાનેકી ફિક્ર હૈ, ન રોઝીકી ખોજ હૈ, ન મૌતકા ડર હૈ, ન બુળ્હાપેકા ખૌફ હૈ, ન હરજ હૈ, ન મર્ઝ હૈ, ન કબ્રકા મરહલા સામને હૈ, ન હશ્રકે મેદાનકા હૌલ હૈ, ન બુરે ખાત્મેકા ખતરા હૈ, ન નેઅમતોંકે ખતમ હોનેકા તરદ્દુદ હૈ, ન દુનિયા સંવારને કે લિયે કુછ કરના હૈ, ન આખિરત બનાનેકે લિયે ઈબાદતમેં લગનેકા હુકમ હૈ, બસ હર તરફસે આરામ હી આરામ ઔર અમન ઔર ઈત્મીનાન હૈ. દુનિયા ઔર આખિરતસે મુતઅલ્લિક જો ડર ફિક્ર ઔર નાગવારી ઔર પરેશાનીકી

વજહેં, મૌકે ઔર મંઝિલેં થીં, ઈન સબસે ગુઝર કર **'દારૂલ મુકામહ'** મેં આ ગએ, જહાં ન કોઈ મુસીબત હે, ન પરેશાની હે, ન મેહનત હે, ન મશકકત હે, ન થકન હે, ન દુખન હે. સચ તો યે હે કે યંહી જગહ ઈસ કાબિલ હે જિસે **'દારૂલ મુકામહ'** (રેહનેકી જગહ) કેહના મુનાસિબ હે, જહાંસે ન કભી કોઈ નિકલેગા, ન નિકલનેકો કભી દિલ ચાહેગા. હર એક ઈઝ્ઝતદાર હે, ભરપૂર લઝ્ઝતેં હેં, બે-ઈન્તિહા નેઅમતેં હેં, જો કિસી ભી ખરાબીસે પાક હેં.'

જન્નતિયોંકી મજલિસેં

સૂરએ સાફફાતમેં ઈર્શાદ હે-

તર્જુમા :- 'પસ (જબ વો એક મજલિસમેં બૈઠેંગે તો) એક દૂસરેકી તરફ મુતવજ્જેહ હોકર બાત-ચીત કરેંગે. ઉનમેંસે એક કેહનેવાલા કહેગા કે (દુનિયામેં) મેરા એક મુલાકાતી થા, જો મુઝસે (તઅજ્જુબકે સાથ યૂં) કેહતા થા કે કયા તૂ ભી કિયામત કે માનનેવાલોંમેંસે હે ? કયા જબ હમ મર જાએંગે ઔર મિટ્ટી ઔર હડ્ડીયાં બન જાએંગે તો કયા અપને કામોંકે બદલે પાએંગે'

તર્જુમા :- '(ફિર) વો જન્નતી અપને સાથ બૈઠનેવાલોંસે કહેગા, કયા તુમ ઉસે (દોઝખ) મેં ઝાંકકર દેખના ચાહતે હો ? ફિર (ખુદ હી) ઝાંકેગા ઔર અપને મુલાકાતીકો દોઝખમેં દેખ લેગા.'

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન અબ્બાસ રદિયલ્લાહુ અન્હુને ફરમાયા હે કે જન્નતમેં રોશનદાનકી તરહ જરોખે હોંગે જિનમેં જન્નતવાલે દોઝખવાલોંકો દેખેંગે ઔર જન્નતી શખ્સ અપને મુલાકાતીકો દોઝખમેં દેખકર કહેગા કે -

તર્જુમા :- 'ખુદાકી કસમ ! તૂ તો મુઝકો તબાહ હી કરનેકો થા ઔર અગર મેરે રબકા ફઝલ ન હોતા તો મૈં (ભી તેરી તરહ) દોઝખમેં હાઝિર કર દિયે જાનેવાલોંમેં હોતા.'

સૂરએ તૂરમેં જન્નતિયોંકી એક બાત-ચીત ઈસ તરહ નકલ ફરમાઇ હે -

તર્જુમા :- 'ઔર વો એક દૂસરેકી તરફ મુતવજ્જેહ હોકર બાત-ચીત કરેંગે, કહેંગે કે હમ ઈસ્સે પેહલે (દુનિયા કે) ઘર-બારમેં રેહતે હુએ (અંજામ કારસે) બહોત ડરા કરતે થે, સો અલ્લાહ પાકને હમપર એહસાન ફરમાયા ઔર હમકો દોઝખકે અઝાબસે બચા લિયા, ઈસ્સે પેહલે હમ ઉસ્સે દુઆએં માંગા કરતે થે. વાકઈમેં વો બળા મુહસિન (એહસાન કરનેવાલા) ઔર મહેરબાન હે.'

તહિય્યતુહુમ ફીહા સલામ

સૂરએ યૂનુસમેં ઈર્શાદ ફરમાયા-

તર્જુમા :- 'બિલા શુબ્હા જો લોગ ઈમાન લાએ ઔર નેક અમલ કિયે, ઉનકે ઈમાનકી વજહ ઉનકા રબ ઉન્હે ઉનકે મકસદકો (યા'ની જન્નતમેં) પહોંચા દેગા. ઉનકે નીચે નહરેં જારી હોંગી, આરામકે બાગોંમેં (ઔર વો જન્નતમેં) દાખિલ હોંગે તો યકાયક જન્નતકી અજીબ-અજીબ ચીઝોંકો દેખકર વહાં (બે-ઈખ્તિયાર) યું કહેંગે કે સુબ્હાનલ્લાહ ! ક્યા નેઅમતેં હૈં ઔર કૈસી ઉમ્દા જગહ હે ઔર ફિર એક દુસરેકો વહાં (દેખેંગે) તો ઉનકા આપસી સલામ **'અસ્સલામુ અલૈકુમ'** હોગા ઔર જબ ઈત્મીનાનસે વહાં જા બેઠેંગે ઔર પુરાની મુસીબતોં ઔર પરેશાનિયોંકા ઉસ વક્તકે સાફ-સુથરે

હમેશાવાલે આરામસે મુકાબલા કરેગેં તો (ઉનકી ઉસ વક્તકી) આખિરી બાત યે હોગી કે **'અલ્હમ્દુલિલ્લાહિ રબ્બિલ્ આલમિન'** (યા'ની સબ તા'રીફેં અલ્લાહ હી કે લિયે ખાસ હૈં જો તમામ જહાનોંકા પરવરદિગાર હે).'

તર્જુમેસે ઈસ આયતકી જો તફસીર મા'લૂમ હો રહી હે, યે સાહિબે બયાનુલ કુર્આનકી તફસીર હે ઔર સાહિબે મઆલિમુત્તન્ઝીલ ઇસ્કી તફસીરમેં લિખતે હૈં કે જન્નતી જબ ખાનેકી ખ્વાહિશ કરેંગે તો, **'સુબ્હાન કલ્લાહુમ્મ'** કેહ દેંગે. ઈસ કલિમેકો સુનકર ઉનકે ખાદિમ દસ્તરખાનોં પર ખાને લગા દેંગે, જબ ખાકર ફારિગ હો જાએંગે તો વો **'અલ્હમ્દુ લિલ્લાહિ રબ્બિલ્ આલમીન'** કહેંગે ઔર **'તહિય્યતુહુમ્ ફીહા સલામ'** કી તફસીર કરતે હુએ લિખ્ખા હે કે જન્નતી હઝરાત મુલાકાતકે વક્ત એક દૂસરેકો સલામ કરેંગે ઔર યે કૌલ ભી નકલ કિયા હે કે ફરિશ્તે જન્નતિયોંકો સલામ કરેંગે ઔર યે ભી નકલ કિયા હે કે ફરિશ્તે ઉનકે પાસ અલ્લાહકા સલામ લેકર આએંગે ઔર તીનોં તરહ **'તહિય્યતુહુમ્ ફીહા સલામ'** કી તફસીર હો સકતી હે.

મુફસ્સિર ઇબ્ને કસીર ઇબ્ને જુરૈજસે નકલ ફરમાતે હૈં કે જન્નતિયોંકે પાસ જબ કોઈ પરિન્દા ગુઝરેગા તો વો **'સુબ્હાનકલ્લાહુમ્મ'** કહેંગે, ઇસપર ફરિશ્તે ઉનકી ખ્વાહિશકે મુતાબિક (પરિંદેકો) લેકર આએંગે ઔર સલામ કરેંગે, જિસકા વો જવાબ દેંગે, **'તહિય્યતુમ્ ફીહા સલામ'** મેં ઇસીકા ઝિક્ર હૈ. જબ ખાકર ઉઠેંગે તો **'અલ્હમ્દુલિલ્લાહ'** કહેંગે, જિસકા **'આખિરૂદઅ્વાહુમ્ અનિલ્ હમ્દુ લિલ્લાહિ રબ્બિલ્ આલમીન'** મેં ઝિક્ર હે. ઇસ્કે બા'દ ઇબ્ને કસીર લિખતે હૈં કે સુફિયાન સૌરી (રહ.) ને ફરમાયા હે કે·

જન્નતી જબ કિસી ચીઝકો મંગાનેકા ઈરાદા કરેંગે તો **'સુબ્હાન કલ્લાહુમ્મ'** કેહ દેંગે (પસ વો હાઝિર હો જાએગી) ઈસ્સે મા'લૂમ હુવા કે ઈબ્ને જરીજને આયતકી તફસીર ફરમાતે હુએ જો પરિન્દેકા ઝિક્ર કિયા હૈ, મિસાલ કે તૌરપર હૈ, વરના હર નેઅમતકી ખ્વાહિશકે ઝાહિર કરનેકે લિયે જન્નતી લોગ **'સુબ્હાન કલ્લાહુમ્મ'** કહેંગે. યે જો ફરમાયા કે પરિન્દેકો ફરિશ્તા લેકર હાઝિર હોગા, મા'લૂમ હોતા હૈ કે યે કભી-કભીકી બાત હૈ, ક્યુંકે રિવાયતોંમેં પેહલે ગુઝર ચુકા હૈ કે પરિન્દા ખુદ જન્નતિયોંકે સામને આ ગિરેગા.

જન્નતકી નેઅમતોંકો દુનિયામેં નહીં સમઝા જા સકતા

જન્નતકે બારે મેં જો કુછ સુનકર ઔર પઢકર સમઝમેં આતા હૈ, જબ જન્નતમેં જાએંગે તો ઈસ્સે બહોત બુલંદ ઔર આલા પાએંગે. એક તો ઈસ વજહસે કે જન્નતકી જિન નેઅમતોંકા ઝિક્ર કુર્આન ઔર હદીસમેં મૌજૂદ હૈ, વહાં ઈનકે અલાવહ બહોત ઝિયાદા નેઅમતેં હૈં. દૂસરે ઈસ વજહસે કે કિસી ચીઝકે દેખને ઔર ઈસ્તેમાલ કરનેસે જો પૂરી મા'લૂમાત હોતી હૈ, વો સિર્ફ સુનનેસે હાસિલ નહીં હોતી. ઈસલિયે ઈસ દુનિયામેં રેહતે હુએ જન્નતકી નેઅમતોંકી સચ્ચી હકીકતકો સમઝા નહીં જા સકતા હૈ.

હઝરત અબૂ હુરૈરહ (રદિ.) સે રિવાયત હૈ કે રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે અલ્લાહ જલ્લ શાનુહૂ ઈર્શાદ ફરમાતે હૈં કે મૈંને અપને નેક બંદોંકે લિયે વો-વો ચીઝેં તૈયાર કી હૈં, જિનકો ન કિસીને દેખી, ન કિસી ને સુના ઔર ન કિસી ઈન્સાનકે દિલ પર

ઉનકા ગુઝર હુવા. ફિર આં હઝરત (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે (કુર્આન) સે ઈસ બાતકી તસદીક કરના ચાહો તો યે આયત પળ્હ લો, **'ફલા તઅ્લુમ મા ઉખ્ફિય લહુમ્ મિન્ કુર્રતિ અઅ્યુનિન.'**

મુસ્લિમ શરીફકી એક રિવાયતમેં હૈ કે હુઝુરે અકદસ (સ.અ.વ.) ને ઉપરવાલા મઝમૂન ઈર્શાદ ફરમાકર આખિરમેં ફરમાયો **'બલ્હ માઅત્લઅ કુમુલ્લાહુ અલૈહિ'** યા'ની અલ્લાહ તઆલાને કુર્આની આયતોંકે ઝરીએ યા નબી અકરમ (સ.અ.વ.) કી ઝબાની જિન જન્નતકી નેઅમતોંકા ઝિક્ર ફરમા દિયા હૈ, ઈનકે અલાવહ જો નેઅમતેં હૈં, બહોત ઝિયાદા હૈં.

હઝરત અબૂ હુરૈરહ (રદિ.) સે રિવાયત હૈ કે રસૂલે અકરમ (સ.અ.વ.) ને ઈર્શાદ ફરમાયા, જન્નતમેં એક કોળેકી જગહ સારી દુનિયાસે ઔર દુનિયામેં જો કુછ હૈ, સબસે બેહતર હૈ. સાથ હી યે ભી ઈર્શાદ ફરમાયા કે જિતની જગહમેં આધી કમાન રખ્ખી જાતી હૈ, જન્નતમેં ઉતનીસી જગહ ઉન સબ ચીઝોંસે બેહતર હૈ જિનપર સૂરજ ઉગતા યા ડૂબતા હૈ.

જબ સવારીસે સવાર ઉતરને લગતા હૈ તો જગહ પર કબ્ઝા કરનેકે લિયે અપના કોળા (ચાબુક) ઝમીન પર ગિરા દેતા હૈ ઔર પૈદલ ચલનેવાલા જબ બેઠને લગતા હૈ તો પેહલે અપની કમાન ડાલ દેતા હૈ, ફિર બેઠતા હૈ. આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમને જન્નતકી બળાઈ ઔર કીમત સમઝાનેકે લિયે ઈર્શાદ ફરમાયા કે જન્નતકી ઈતની સી જગહ જિસમેં એક કોળા યા આધી કમાન રખ્ખી જા સકે, સારી દુનિયાકી લંબી-ચૌળી ઔર ફૈલી જગહસે અફઝલ હૈ, કહાં યે કે પૂરી જન્નત, જિસ્કે ફૈલાવકે સામને હઝારોં દુનિયાએં

ભી છોટી ઓર કમ હેં.

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન અબ્બાસ (રદિ.) ને ફરમાયા કે દુનિયાકી ચીઝોંમેંસે કોઇ ચીઝ ભી જન્નતમેં નહીં હે. સિર્ફ નામ મિલતે-જુલ્તે હેં. (બયહકી)

મતલબ યે હે કે જન્નતકી નેઅમતોંકે તઝકેરેમેં જો સોના, ચાંદી, મોતી, રેશમ, પેળ, ફલ, મેવે, તખ્ત, ગદ્દે, કપળે, વગૈરહ આએ હેં, યે ચીઝેં વહાંકી ચીઝેં હોંગી ઓર ઉસીકે એ'તેબારસે ઉનકી ખુબી ઓર અચ્છાઇ હોગી. દુનિયાકી કોઇ ભી ચીઝ જન્નતકી કિસી ભી ચીઝકે બરાબર નહીં હે.

જન્નતકી ખુશ્બૂ

જન્નત ખુશ્બૂસે ભરપૂર હે ઓર ઉસ્કી ખુશ્બૂકી હાલત ઇસ દુનિયાંમેં સમઝમેં નહીં આ સકતી, વહાંકી ખુશ્બૂ બે-મિસાલ હે, ઓર ઉમ્દા, બઢિયા ઓર ખૂબ તેઝ હે.

એક હદીસમેં ઇર્શાદ હે કે જન્નતકી ખુશ્બૂ સો સાલકી દૂરીસે સૂંઘી જાતી હે. દૂસરી હદીસમેં હે કે પાંચસો બરસકી દૂરીસે મેહસૂસ હોતી હે. દૂસરી રિવાયતોંમેં ઇસ્સે કમ ઓર બેશ દૂરીકા ભી ઝિક્ર આયા હે. (તરગીબ વત્તરહીબ)

હદીસકે આલિમોંને લિખ્ખા હે કે દૂરી કમ ઓર બેશ લોગોંકે રૂત્બોં ઓર મંઝિલોંકે ફકકે એ'તેબારસે હે.

ક્યા કોઈ જન્નતકે લિયે તૈયારી કરનેવાલા હૈ ?

જન્નતકે હાલાત આપને પઢ લિયે. વહાંકી નેઅમતોંકી તફસીલાત મા'લૂમ કર લી. વહાં રેહનેકો દિલ ભી ચાહતા હોગા. જન્નતમેં દાખિલેકે લિયે બાર-બાર અલ્લાહ તઆલાસે આપને દુઆ ભી કી હોગી ઔર બિલા શુબ્હા હર મુસલમાનકે દિલમેં જન્નતકા શૌક ઔર વહાં ઠેહરનેકી જગહ મિલનેકી તળપ હોના ઝરૂરી હૈ. લેકિન તળપ ઔર તલબ ઔર ઝૌક વો શૌકકે સાથ ભલે કામોંકી પૂંજીકા એહતિમામ કરના ભી ઝરૂરી હૈ. જન્નત જૈસી ચીઝકી તલબ રખનેવાલા ભલે કામોંસે ખાલી નહીં હો સકતા. બેવકૂફ હૈં વો લોગ જો જન્નતકી તમન્ના કરતેં હૈં મગર ગુનાહોંમેં લથ-પથ હૈં ઔર ભલે કામોંકી પૂંજીસે ગાફિલ હૈ. કુર્આન મજીદકે મુતાબિક અલ્લાહ તઆલાને જન્નતેકે બદલે મો'મિનોંસે ઉનકી જાનોં ઔર માલોંકો ખરીદ ફરમા લિયા હૈ, ઈસલિયે મો'મિન બંદોંપર લાઝિમ હૈ કે શરીઅતકે તકાઝોં પર જાન ઔર માલ લગાકર જન્નતકા હકદાર બનેં.

નમાઝકે લિયે અઝાન દેનેવાલા પુકારે તો સોતે રેહ જાએં યા કારોબાર પર નમાઝકો કુરબાન કર ડાલેં. ઝકાતકા હુક્મ લાગૂ હો તો જાન ચુરાને લગેં, રમઝાન આએ તો રોઝે ખા જાએં, હજ ફર્ઝ હો તો માલકી મુહબ્બતમેં બે-હજ કિએ મર જાએં, કારોબારમેં હલાલ ઔર હરામકા ઝરા ખિયાલ ન કરેં, તેરા-મેરા રૂપિયા માર લેનેકો કમાલ જાનેં, કુરઆન ઔર હદીસ પઢને-પઢાનેકો ઐબકા કામ સમઝેં, બૂઢોં-કમઝોરોં પર ઝુલ્મ કરેં, તંગદસ્તોંસે બેગારેં લેં, રિશ્વતોંકે

લેન-દેનકો ફર્ઝ સમઝેં, યતીમોંકા માલ ખા જાએં ઔર મીરાસ શરીઅતકે મુતાબિક તક્સીમ ન કરેં, નફલોંકી અદાયગીસે ઘભરાએં ઔર અલ્લાહકે ઝિક્રસે બચેં ઔર ફિર જન્નતકે બુલંદ દરજાકી તમન્ના કરેં, યે બહોત બળી નાદાની હૈ. જન્નતકે બુલંદ મરતબોંકે લિયે નફસકો કાબૂમેં કરના પળતા હૈ. શરીઅતકે હુક્મોં પર અમલ કરનેમેં જો નફસકો નાગવારી હોતી હૈ, ઉસે સેહના પળતા હૈ.

હદીસ શરીફમેં ઈર્શાદ હૈ -

તર્જુમા :- 'દોઝખકો ખ્વાહિશોંસે ઘેર દિયા ગયા હૈ ઔર જન્નતકો નાગવારિયોંસે ઘેર દિયા ગયા હૈ.'

મતલબ યે હૈ કે ઈબાદતોંમેં મેહનત કરને ઔર બરાબર અલ્લાહકા ફરમાંબરદાર રેહને ઔર હરામ ખ્વાહિશોંસે પરહેઝ કરનેમેં જો નફસકો નાગવારી હોતી હૈ, ઈસી નાગવારીકે પીછે જન્નત હૈ. નાગવારીકો બરદાશ્ત કરના જન્નતમેં પહોંચનેકા ઝરીઆ હૈ. ઔર ઈસ્કે ખિલાફ જો શખ્સ નફસકી ખ્વાહિશોંકા પાબંદ બન ગયા ઔર હરામ ઔર હલાલકે સવાલસે બે-નિયાઝ હો ગયા તો શહવતેં ઔર ખ્વાહિશેંએ ઉસે દોઝખમેં પહોંચા દેંગી.

એક હદીસમેં ઈર્શાદ હૈ-

તર્જુમા :- 'હોશિયાર વો હૈ જો અપને નફસ પર કાબૂ કરે ઔર મૌતકે બા'દકે લિયે અમલ કરે ઔર જો અપને નફસકો ખ્વાહિશોંકે પીછે લગાએ રહે ઔર બે-અમલ બને, અલ્લાહ તઆલાસે ઉમ્મીદ રખ્ખે.' (તિરમિઝી)

જિસે દોઝખસે બચને ઔર જન્નતમેં પહોંચનેકા ફિક્ર હો, દુનિયાકો આખિરત પર તરજીહ નહીં દેગા ઔર જાન ઔર માલકો

જન્નતકે મુકાબલેમેં પ્યારા ન જાનેગા, જિતની નેકિયાં કરેગા, કમ સમઝેગા. ઓર બદલોં ઓર દરજોંકે બળ્હાનેકે લિયે ફરઝોં ઓર નફલોંકા એહતેમામ કરેગા, હકીકતમેં આખિરતકી ફિક્ર રહી હી નહીં, જન્નત જૈસી બે-મિસાલ ઓર અનમોલ ચીઝકા યકીન હોતે હુએ તાઅત ઓર ઈબાદતમેં કોતાહી કરના બળી ના-સમઝી હે. ફરમાયા રસૂલે ખુદા સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમને કે -

તર્જુમા :- 'દોઝખ જૈસી ચીઝ મૈંને નહીં દેખી, જિસ્કે (અઝાબ ઓર મુસીબતસે) ભાગકર બચનેવાલા સો રહે ઓર (ઈસી તરહ) જન્નત જૈસી રગબત ઓર મઝેકી ચીઝ મૈંને નહીં દેખી જિસ્કા તલબગાર સોતા રહે.' (તિરમિઝી શરીફ)

મતલબ યે હે કે દોઝખકી મુસીબતોં ઓર તકલીફોંકા યકીન રખનેવાલા દોઝખ હી કે કામ કરતા રહે, ઓર જન્નતકી નેઅમતોંકી રગબત રખનેવાલા ગફલતકી નીંદ સોયા કરે ઓર નેક કામોંકી ફિક્ર ન કરે યે બળે તઅજ્જુબકી બાત હે. યૂં દુનિયામેં એસે લોગ ભી હૈં જો સુસ્તીકી વજહસે તકલીફેં ઉઠાતે હૈં ઓર અપની રગબત-પસંદગીકી ચીઝોંકો હાસિલ કર લેનેસે મેહરૂમ હૈં, લેકિન દોઝખસે બચનેકા ઈરાદા રખનેવાલા ગફલતમેં પળા રહે, ઓર જન્નતકા તલબ કરનેવાલા સુસ્તીમેં ઉમ્ર ગુઝાર દે, યે બહોત ઝિયાદા તઅજ્જુબકી ચીઝ હે.

દુનિયાકી ઝિંદગી એક સફર હે, જિસ્કી આખિરી મંઝિલ મો'મિન બન્દોંકે લિયે જન્નત હે, મગર જન્નતકે લિયે મેહનતકી ઝરૂરત હે, કયૂં કે જો ચીઝ જિતની ઉમ્દા ઓર બેહતરીન હોતી હે, ઉનકી હી કીમત હોતી હે. હદીસ શરીફમેં ઈર્શાદ હે કે-

તર્જુમા :- 'જિસ શખ્સકો (સફરકી દૂરી ઔર કઠિનાઈસે) ખતરા હો, વો શુરૂ' રાત હી મેં રવાના હો જાતા હૈ ઔર જો શખ્સ શુરૂ રાતમેં રવાના હોતા હૈ, મંઝિલકો પહોંચ જાતા હૈ. ખબરદાર અલ્લાહકા સૌદા મહેંગા હૈ. ખબરદાર અલ્લાહકા સૌદા જન્નત હૈ (જિસ્કે ખરીદાર બન્દે હૈં)' (તિરમિઝી)

દુનિયાકી ઝરૂરતોંકે લિયે જબ કિસી અહમ સફર પર જાના હોતા હૈ, તો કાફી પેહલેસે ચલ દેતે હૈં ઔર આરામ ઔર રાહતકો કુરબાન કરકે ઠીક વકત પર, બલ્કે વકતસે પેહલે મંઝિલકો જા લેતે હૈં. આખિરતકે મુસાફિરકો ઈસ્સે સબક લેના ચાહિએ ઔર નફસકી ફરમાં બરદારીકે બજાએ શરીઅતકે હુકમોંકી ખૂબ અચ્છી તરહ પાબંદી કરકે આખિરતકે સફરકો ઝિયાદાસે ઝિયાદા કામિયાબ બનાના ચાહિએ તાકે મહેંગા સૌદા (યા'ની જન્નત) હાથસે જાને ન પાએ. દુનિયાકે સાઝ ઔર સામાન મકાન ઔર દૂકાન પર કિતની રકમેં લગતી હૈં ઔર કૈસી કૈસી જવાનિયાં ફના હોતી હૈં ઔર કૈસે-કૈસે તંદુરૂસ્ત ઈન્સાન બરબાદ હોતે હૈં. એક ઔરતસે નિકાહ કરનેકે લિયે કિસ કદર ખટરાગ કિયે જાતે હૈં ઔર કિતની દૌલતેં લુટાઈ જાતી હૈં. જબ ઈસ બે-કીમત દુનિયાકે લિયે દૌલત, સેહૂહત ઔર જવાની બરબાદ હો રહી હૈઔર બળી-બળી કોશિશેં કી જા રહી હૈં,, હાલાંકે વો ફાની હૈ, ઔર ઉસે છોળકર ચલ દેના હૈ તો જન્નત જૈસે 'દારૂલ મુકામહ' કે લિયે ઔર વહાંકી નેઅમતોં ઔર મઝોંકે પાનેકે લિયે તો બહોત ઝિયાદા જાની ઔર માલી કુરબાની ઔર હિમ્મત ઔર મેહનતકી ઝરૂરત હૈ-

બહરે ગફલત યે તેરી હસ્તી નહીં,
દેખ જન્નત ઈસ કદર સસ્તી નહીં.
રેહગુઝર દુનિયા હૈ યે બસ્તી નહીં,
જાએ ઐશ વ ઈશરત વ મસ્તી નહીં.

(મજઝૂબ)

(યે તેરી ઝિંદગી ગફલત કરનેકે લિયે નહીં હૈ. સમઝ લે, જન્નત ઈતની સસ્તી નહીં હૈ કે તૂ ગફલત કરે. યે દુનિયા એક રાસ્તા હૈ, ઈસે આબાદી ન સમઝો, યે આરામ, ચૈન ઔર મસ્તી કી જગહ નહીં હૈ.)

વ આખિરુ દઅ્‌વાના અનિલ્હમ્દુ લિલ્લાહિ રબ્બિલ્ આલમીન

અબ હમ ઈસ કિતાબકો ખતમ કરતે હૈં ઔર અલ્લાહ તઆલાકા શુક્ર અદા કરતે હૈં જિસ્કી મહેરબાની ઔર દેનસે યે કિતાબ પૂરી હૂઈ. અલ્લાહ તઆલાસે દુઆ હૈ કે હમેં ઔર હમારે માં-બાપ ઔર હમારે પીર ઔર ઉસ્તાદ ઔર તમામ મુસ્લિમ મરદોં ઔર ઔરતોંકો જન્નતમેં દાખિલ ફરમા દે ઔર ઈસ કિતાબકો કબૂલ ફરમાએં, આમીન !

વ મા ઝાલિક અલૈહિ બિઅઝીઝ. સુબ્હાન રબ્બિક રબ્બિલ્ ઈઝઝતિ અમ્મા યસિફૂન વ સલમુન્ અલલ્ મુર્સલીન વલ્હમ્દુ લિલ્લાહિ રબ્બિલ્ આલમીન.

<u>તમ્મત બિલ્ખૈર</u>